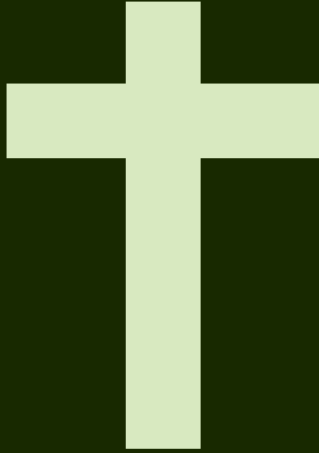

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	2
MARKUS	40
LUKAS	65
JON	106
SINARÉ	134
ROM	169
1 KORINT	187
2 KORINT	203
GALATA	214
EPESUS	220
PILIPI	226
KOLOSİ	230
1 TESALONİKA	234
2 TESALONİKA	238
1 TIMOTİ	240
2 TIMOTİ	245
TİTUS	249
PILEMON	251
HİBRU	252
YAKOBUS	267
1 PİTA	272
2 PİTA	278
1 JON	281
2 JON	286
3 JON	287
YUT	288
NEBÈ PESEPSÈN	290
NETATEKİN DEGWA	311

**Mehöböp Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sën vong yam vu hil**

**The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöböp Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sën vong yam vu hil
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New
Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

You are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narapela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa

(Lk 3:23-38)

¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.

² Abraham ko Isaak, gIsaak ko Yakop, geYakop saga sën ko Yuda losho ari lo.

³ GeYuda ko Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar.

GePeres ko Hesron.

Ga, Hesron ko Ram.

⁴ Ga, Ram ko Aminadap, gAminadap ko Nason, geNason ko Salmon.

⁵ GeSalmon ko Boas, gata Rahap.

GeBoas ko Obet, gata Rut.

Ga, Obet ko Yese, ⁶ geYese ko Mehö-los-bengö Davit, geDavit ko Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.

⁷ Loga, Solomon ko Rehoboam, geRehoboam ko Abiya, gAbiya ko Asa.

⁸ Ga, Asa ko Yosapat, geYosapat ko Yoram, geYoram ko Usia.

⁹ Ga, Usia ko Yotam, geYotam ko Ahas ga, Ahas ko Hesekia.

¹⁰ Ga, Hesekia ko Manase, geManase ko Amos, gAmos ko Yosia.

¹¹ GeYosia ko Yekonia losho ari lo, lob loḷ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.

¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ko nalu Sealtiel.

Lob Sealtiel ko Serubabel, ¹³ lob Serubabel ko Abiut, gAbiut ko Eliakim, gEliakim ko Asor.

¹⁴ GAsor ko Sadok, geSadok ko Akim, gAkim ko Eliut.

¹⁵ GEliut ko Eleasar, gEleasar ko Matan, geMatan ko Yakop ngwë.

¹⁶ GeYakop sënë ko Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ko Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.

¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loḷ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loḷ buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon* beverup loḷ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ko Yesu Kerisi

(Lk 2:1-7)

¹⁸ Yesu ata ko yi lo degwa nebë sënë: Deggooin ata Maria raḷ in jaḷ vu Yosep, rëḷ luho yö nahën denedo, log Maria nalu loḷ raḷ Anon Vabuung. ¹⁹ Yosep sën deggooin raḷ bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëḷ nanër avëh yi gägek nimumsën rangah vu alam pin rë. Gaḷ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, loḷ Mehöböp yi angër yam vu yi loḷ pesepsën benër vu bë, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengö! Su nim dëlin Maria! Gaḷ gwëko nöḷ natu venëm. Hurmahen sën loḷ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëḷ geḷo nalu aguu lom genanër arë nabë Yesu. In rëḷ geḷo yi alam vër in hir nipaya nyëvewen.”

²² Ngaa pin sënë anon raḷ yoh vu gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

²³ “Ham gwengö rë! Rëḷ avëh avö nalu doḷ, lom geḷo nalu aguu. Lob rëḷ genanër arë nabë Emanuel.”

Arë sënë degwa nebë ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴ Lob Yosep ggëp mepesep ggovek gekedi raḷ, lom vong yoh vu sën Mehöböp yi angër nër vu yi lo. Ya beko avëh netu venë, ²⁵ rëḷ su neya aggata ving yi rë, gema rot, beya verup loḷ buk sën venë ko nalu aguu lo. Lob tahi ggev raḷ nebë Yesu.

2

Alam Los Kwaj Böp Vu Alam-yu-ngwë Yam Delë Yesu

¹ Maria ko Yesu vu Betlehem ggëp Yudea loḷ buk sën Herot* tu mehö-los-bengö menedo. Ko ggovek, lom alam kwaj böp la vu nyëg mala neverup bedeyam Yerusalem medeloḷ tepëḷ bë, ² “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hurmahen mewis sën lo tena? He halë yi betuheng verup ggëp sën nyëg mala neverup, lom he yam in bë gaḷo arë jaḷ.” ³ Mehö-los-bengö Herot* ngo hir gägek saga, lob lëḷ anon, balam Yerusalem pin delëḷ ving. ⁴ Lob tahi alam-deneḷo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi beloḷ tepëḷ in sir bë, “Kerisi* ata geḷo yi

gëp tena?”⁵ Lob denër yah bë, “Ata geko yi gëp Betlehem vu distrik Yudea, in mehö-nenër-gägek-rangahsën kevu gägek meneggëp nebë:

⁶ ‘Hong Betlehem vu nyëg Yuda,

su getu nyëg Yuda yi beggang-bu mahen tamusën rë, gağ gekwesuu.

In ggev böp ti rëk berup dok hong,

lob gëgin salam Israel.’ ”

⁷ Herot* ngo nebë saga lob vun yi metahi alam los kwaj böp saga yam, belok tepëk in sir in bë jak ni niröp nabë betuheng saga verup loğ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genër vu sir bë, “Ham na sero hurmahen saga niwëek ata, lob bë ham natök vu yi, og ham gwëko gägek nom vu sa, in senök gağ arë jak geving.”

⁹ Dengo mehö-los-bengö yi gägek saga ggovek log deya. Lob betuheng sën delë neggëp nyëg mala neverup lo, muğin beya nare ya valek nyëg sën hurmahen neggëp loğ lo. ¹⁰ Delë betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob delok ya beggang ayo bedelë hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deko yi rak. Gedeggoo kupek la loğ hir keröng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, gekele niğegwi reggu nivesa sën denenër arëj nebë praginsëj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsën vu sir loğ buk bë su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwë medeyah medeya bej.

Yosep Ko Venë Lu Nalu Rağ Medeluk Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angër ti yam vu Yosep benër vu yi loğ pesepsën bë, “Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik.” ¹⁴ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak loğ buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup loğ buk sën Herot* diik. Devong nebë saga lob gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën avi lo anon rak nebë: “Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Ngahisekë Medediik*

¹⁶ Rëk Herot* rak ni bë alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahë sengën pangsën rot, bevong alam la deya Betlehem los nyëg mahen mahen sën neggëp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sën ataj nahën neko sir lo rot, beya verup loğ sën hir ngebek netu luu rak lo, yoh vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia yi gägek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëg Rama.

Nesu los nengeek böpata.

Rakel nesu in nalu lo,

medenahubin yi, rëk ma gesu yoh vu rë.

In nalu lo su denedo rë, gağ malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mëm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggëp Ejep loğ pesepsën. ²⁰ menër vu yi bë, “Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëk ngo bë Arkelaus loğ yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëk Anutu vo pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë:

“Rëk denanër yi nabë yi Nasaret ti.”

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek

(Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggëp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² “Ham gwëgin ham in Nyëg-yagak-yi vongin anon jak.” ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

“Mehöti aye nerağ loğ nyëg-yumeris bë,

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,

meham sesor begëp niröp.’ ”

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër niivis lo, genevëh kabi neggëp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah gejon neripek sir luğ bël Yordan. ⁷ Loğ Jon lé bë alam Parisai* los alam

Sadukai* ngahi deyam vu yi in bê dejipek bêl geving, lom nêr vu sir bê, “Nyêl nalu ham! Re nêr vu ham bê ham beya in nyêwewen sên rêk natök vu ham vu buk tamusên agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sên ham wêrin ayomin lo, in tato nabê ham wêrin ham yônôn. ⁹ Ham su kwamin bo megweko gâgek jak nah menanêr nabê Abraham yi mewis ham. Gak sa nanêr vu ham nabê Anutu yoh vu bê gevong gelông sênê denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yônôn, in koov nevu nevalek keke gega meneggêp vorot, in kele pin sên su denesis anoj nivesa rê lo, saga rêk dengap bedegeté jak na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bêl mu, in bê ham gwêrin ham. Gak mehô los niwêek ti kesuu sa rêk tamuîn sa menam, lob sa su mehô nig vesa yoh vu in bê sa natu yi hur ti menakah vaha suu vêr rê. Mehô sênê rêk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetêhin kale kale na in yi wit* gahis, gengupin jak na jök-wit-yi. Gak kale kale saga, og rêk besi jak na nengwah sên medo netum degwata lo.”

Jon Ripek Yesu

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Nebê sênê lob Yesu vu Galilea meluk meya bêl Yordan vu Jon, in bê Jon jipek yi. ¹⁴ Rêk Jon nêrin yi bê, “Bê gejipek sa og mêm nivesa, ma nebê va sên geyam vu sa-ê?” ¹⁵ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Genaköök galu dahun hil gesepa dok Anutu yi aggata nabê sênê rê lok mêm.” Lob Jon yögekin yi gâgek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bêl ggovek gerak yom ronek, lob pevis beyagek tatekin yi, gelê Anutu yi Anon Vabuung ni nebê soğ nuung ti beluk yam nare rak yi. ¹⁷ Log gâgek ti yam vu yagek bê, “Yik sa nalug sênê sên sahêg neving yi los halê yi nivesa lo!”

4

Satan Pelêpin Yesu Vu Nyêg-yumeris

(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Govek saga log Anon Vabuung li Yesu rak meya nyêg-yumeris in Satan pelêpin yi. ² Yesu su gga nos rê genedo meris buk gerangah mehôdahis luu, lom diikahê. ³ Lob mehô-pelêpinsên-ala ya menêr vu yi bê, “Bê Anutu nalu hong, og genanêr gelông sênê denatu brêt!”

⁴ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Gâgek neggêp lok Anutu-yi-kaŋiya bê: ‘Nos mu su yoh vu bê gevong bemehônôn demedo vesaj rê, gak yik gâgek pin sên neverup rak Anutu avi lo nejom ahon ving.’”

⁵ Loğ Satan ko yi beluhu deya nyêg vabuung Yerusalem, beko yi rak ya dub-vabuung-böp vu vavunê, log nêr vu yi bê, ⁶ “Bê Anutu Nalu hong, og gwetê hong na dob, in gâgek neggêp lok Anutu-yi-kaŋiya bê:

‘Rêk gevong yi angêr lo nam degegin hong nivesa.’

Log gâgek ngwê nêr bê:

‘Rêk detabuu hong dok nemaj gesu rêk gengis vaham jak gelông rê.’”

⁷ Loğ Yesu nêr yah vu yi bê, “Gâgek ngwê neggêp lok Anutu-yi-kaŋiya ving nebê:

‘Su geseggi Mehôböp sên hong Anutu.’”

⁸ Loğ tum Satan ko yi meluhu deya kedu ading ti, beya tato nyêg dob pin los mehônôn pin gehir ngaa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nêr vu bê, “Bê gengun lup vu sa los gweko sarêg jak, og sêk dêein ngaa los arê arê pin sênê nôk vu hong!” ¹⁰ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Satan! Gweko hong jak megena! Gâgek neggêp lok Anutu-yi-kaŋiya nebê:

‘Yik gweko Mehôböp sên hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu!’”

¹¹ Lob Satan vey a in Yesu meya, gangêr yam deneloğ vu yi.

Yesu Vong Huk Muginsên Vu Galilea

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Deduu Mehô-neripek-alam Jon ahon beya nedo karabus, beYesu ngo bengô lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Loğ vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sên neggêp ngaggee böp Galilea nenga beneggêp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gâgek sên mehô-nenêr-gâgek-rangahsên Yesaya nêr lo anon rak nebê:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ggêp aggata sên neya los ngaggee Galilea vu bêl Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sên alam dahis yam denedo loğ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsên böpata jêh rak alam sên denedo

loğ malakenu ayo lo!

Denedo loğ nyêg malakenu sagi bebê denadiik bemalaj nama na,

loğ Rangah rak in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ko yi huk rak benêr gâgek rangah bê, “Ham gwegin ham! In Nyêg-yagek-yi vôngin anon jak.”

Yesu Ggooin Yi Hur Maluh Lubeluu Rak
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom tök vu Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetë lek luk ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gweko mehönon denam vu sa nabë sën melu neko gël agi.” ²⁰ Lob pevis beluhu devuu hir lek geya desepa yi melöoho deya.

²¹ Löoho deya beya deverup, lob lë mehöti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho rak denedo yag ving amaj Sebedi, medenejoo hir lek vepulsën yah. Loğ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yag ya pevis geya desepa yi.

Yesu Nër Gagek Loğ Dub-supinsën-yi
(Lk 6:17-19)

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benër gagek vu alam loğ dub-supinsën-yi. Nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deko alam sën nij rak aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevong sir lo, galam sën bedo nevesi sir lo, galam sën sekëj neselöngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahisekë vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyëg böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nër Gagek Ggëp Kedu

¹ Yesu lë alam ngahisekë denesupin sir, lom rak ya kedu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tatekin gagek vu sir nebë sënë:

Yesu Nër Mehönon Nebë Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)

- ³ “Alam sën derak ni bë su nijvesa rë lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa doğ yi nyëg.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëk dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bë degevang ngaa niröp mu nebë sën alam dediikahëj in nos lo,
kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong banon jak benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong doğ nah vu sir nabë.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëk degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevang in bë dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk nanër nabë nalu sir.
¹⁰ Alam sën deneko maggin in denesepa loğ ngaa niröp los yohvu lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa doğ yi nyëg.
¹¹ Alam rëk depelë ham gedegevang rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bë sa alam ham, rëk mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëk gëp yagek, in denevang nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëk mamireng bë nimök jak, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëg ti bë medo jak kedu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi lok ram menetung ggevek ya dëg ayo rë. Ma rot. Gağ mu netung rak nedo reek vavunë in bë natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevang lo, lob rëk degeko ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek na. Gağ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gağ seyam in bë tatekin degwa begevong banon jak. ¹⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë Anutu su rëk dëin gagek metes

teka, ma nyê dus ti sên neggêp loḵ horek-ê, begeto megêp rê. Gaḵ yô rêḵ gêp nabê sênê rot, bena berup doḵ buk sên yaḡek los dob nama na, gAnutu yi gaḡek pin anon jaḵ rê. ¹⁹ Om bê mehôti keyêh gaḡek dus ti doḵ horek sênê betahu alam bedegevong noh vu sên nêr lo, og Anutu rêḵ nanêr yi gêp Nyêḡ-yaḡek-yi nabê mehô tamusên verôḵ-yi. Gaḵ alam sên denesepa loḵ horek sênê bedenotateḵin vu alam medenero lo, og rêḵ Anutu nanêr sir vu Nyêḡ-yaḡek-yi nabê sir bôp. ²⁰ Om sa nanêr vu ham nabê: Bê ham su sepa doḵ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rê, og ham su yoh vu bê rêḵ doḵ na Nyêḡ-yaḡek-yi rê.”

Yesu Nêr Gaḡek Raḵ Ngaa Ahê-sengên-yi
(Lk 12:57-59)

²¹ “Ham ngo gaḡek sên neggêp vu alam hib wirek lo ggovek nebê, ‘Su gengis mehônnon denadiik’. Mehôti bê ngis mehô ngwê menadiik, og rêḵ geḵo nyêvewen doḵ nah. ²² Gaḵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Mehôti bê ahê sengên vu ari, og rêḵ geḵo nyêvewen dok nah. Log bê mehôti nanêr gaḡek nipaya jaḵ ari, og rêḵ bare kaunsor mala in debo nyêvewen vu yi doḵ nah. Log mehôti bê nanêr ngwê nabê, ‘Kwam mal!’ og rêḵ duḵ na nengwah vu Nyêḡ-nipaya megeko nyêvewen doḵ nah.

²³ Nebê saga lob bê gweḵo hong seriveng in gwetung jaḵ na jepô gêp dub vabuung, loḵ kwam bo nabê melu arim ham gaḡek ti neggêp, ²⁴ og gwevuu hong seriveng bemedo jepô degwa, gegena vu arim bemelu semu gaḡek govek rê, loḵ mêm genom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehôti bê gevong gaḡek vu hong, lob melu nahên neyôḵ aggata, meneya vu jaas sên nengo gaḡek lo, og gepevis bemelu semu gaḡek doḵ ti. In rêḵ getung hong dok na jaas nema, lob jaas getung hong dok na ahêvavu nemaj, lob ahêvavu degetung hong dok na karabus. ²⁶ Sa nanêr vu hong yônnon nabê su rêḵ gwetah hong vêr in karabus pevis rê, gaḵ rêḵ gemedo rot bena berup doḵ buk sên hong nyêvewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nêr Bê Su Gwevong Baggêb

²⁷ “Ham ngo gaḡek sênê neggêp wirek nebê, ‘Su gwevong baggêb’. ²⁸ Gaḵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Bê maluh ti gelê avêh ti bayo gurekin yi, og saga nebê nevong baggêb vu avêh saga lok ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabê malam gahis vesa gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam geselupek vêr megwetê na. Nabê navim len timu mala nama, og mêm nivesa, in su degetê navim pin doḵ na Nyêḡ-nengwah-yi. ³⁰ Log nabê nemam vesa vong bengaa nipaya kepê hong, og maam kwetôv megwetê na. Nabê navim len timu mala nama, og mêm nivesa, in su degetê navim pin doḵ na Nyêḡ-nengwah-yi.”

Yesu Nêr Bê Maluh Los Venêj Su Debepul Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Alam hib wirek hir gaḡek ngwê neggêp nebê, ‘Nabê mehôti nidêlin venê, og bo kapiya-vepulsên-yi vu yi’. ³² Gaḵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Avêh ti su nevong baggêb rê rêḵ regga nidêlin yi, og mehô saga vong bevenê vong baggêb, om degwa neggêp vu yi. Gemehôti bê geḵo avêh sên regga nilêlin yi lo, og mehô saga vong baggêb vu avêh sênê.”

Yesu Nêr Bê Su Genanêr Yônnon Vavunê

³³ “Log ham ngo gaḡek ngwê neggêp vu alam hib wirek nebê, ‘Nabê ham nanêr gaḡek los nanêr yônnon vavunê geving, og ham su gwekuung jaḵ, gaḵ ham gwevong noh vu gêp Anutu mala’. ³⁴ Gaḵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Ham su nanêr yônnon vavunê. Ma rot. Geham su tato yaḡek in alam dejak ham gaḡek ni nabê yônnon! Gaḵ yô nama rot, in gaḡek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. In yaḡek saga og yik vong bê Anutu yi sêa sên nedo raḵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam dejak ham gaḡek ni nabê yônnon, gaḵ yô nama rot, in gaḡek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. Gedob og yik vong bê Anutu yi sêa mahen sên nebê vaha raḵ lo. Geham su tato nyêḡ bôp Yerusalem in alam dejak ham gaḡek ni nabê yônnon! Gaḵ yô nama rot, in gaḡek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. GeYerusalem saga og yik Mehôbôp-los-bengô yi nyêḡ. ³⁶ Gesu getato yum in alam dejak hong gaḡek ni nabê yônnon, gaḵ yô nama rot, in gaḡek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. In su geyoh vu bê gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jaḵ rê. ³⁷ Om nabê gengoḡekin ngaa, og gengoḡekin nirôp, rêḵ mu nabê vama bo nabê ‘Ma!’, og genanêr rangah nabê ‘Ma!’ Beyik ggovek. Gaḵ bê ham nanêr yônnon vavunê geving, og sagaḵ Mehô Nipaya yi ngaa.”

Yesu Nêr Bê Su Gebo Doḵ Nipaya Nyêvewen
(Lk 6:29-30)

³⁸ “Ham ngo gaḡek sênê neggêp wirek nebê, ‘Bê mehôti selupek malam vêr, og geselupek hen vahi doḵ nah, genabê mehôti getur nevum vêr, og gwetur hen ti doḵ nah’. ³⁹ Gaḵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Mehôti bê gevong paya vu ham, og ham su bo doḵ nah vu yi. Ti bê petap hong dok nengam vesa, og gepeggin nengam kêj bepetap geving. ⁴⁰ Genabê mehôti vôngin bê geḵo hong na vu jaas sên gengo gaḡek lo, in nakah hong rôprôp vêr, og

gebo hong röpröp-ayööng-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweko yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gweko megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geko hong ngaa ti mena rëk geko nom, og su gweruu demim vu yi.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gağ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jağ in alam sën denedeginengin ngaa maggin rağ ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nalu ham. Yi sën nevang beyi hes netum rağ alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëk gweko nyëvewen jağ rë. Ma! In ngaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö nıröp anon, nabë sën ham Amamin vu yagek yö nedo nıröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Gedok Vu Mehönon

¹ “Ham gwegin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jağ alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë gedok vu alam sën denerağ vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon degevë avuuk los degeko kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luu sën denevong loğ dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeko arëj jağ lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rağ saga, gağ su rëk denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë gedok vu alam-kupek-masën, og nemam këj su jağ ngaa sën nemam vesa nevang lo ni, ⁴ gağ gedok vu sir yö gëp vunsën. GAmam vu yagek nerağ ngaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jağ Nabë Sënë
(Lk 11:2-4)

⁵ “Log nabë ham najom jağ, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jağ dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rağ saga, gağ su rëk denatök jağ nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gağ bë genajom jağ, og gedok na beggang ayo begebehii veluung avi, log mëm genajom jağ vu Amam sën nedo loğ nyëğ vunsën saga. Amam saga nedo yagek menelë ngaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong. ⁷ Log bë ham najom jağ, og ham su nanër gagek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denaner gagek ngahisekë, og mëm Anutu rëk gengo sir. ⁸ Ham su gwevong nabë sënë. Gağ ham Amamin vu yagek rağ ngaa pin sën ham nerağ vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetag vu yi rë, log yö rağ ni vorot. ⁹ Om ham najom jağ nabë sënë: ‘He Amamin sën nedo yagek,

mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰ Genam genatu he Mehöböp noh vu nyëğ pin, gemehönon pin degevong noh vu kwam gëp dob nabë sën angër denevong ggëp yagek lo.

¹¹ Gebo nos vu he vu pehi sënë.

¹² Lob gedahun he ngaa nipaya na

nabë sën he nedahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelëpinsën,

gağ mu gweko he vër in ngaa nipaya pin.

(In hong Nyëğ og Nyëğ anon, gehong Anutu los niwëëk,

garëm og böpata rot kesuu ngaa pin, neggëp degwata los degwata. Yönon!)’

¹⁴ Kël Nabë ham dahun mehönon hir ngaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yagek dahun ham ngaa nipaya na geving nabë saga. ¹⁵ Gağ nabë ham su dahun mehönon hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yagek su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë gerëk nama.”

Yesu Nër Gagek Rağ Sën Ayej Ggërin Nos

¹⁶ “Bë ham ayemin gërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham

yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gaq su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamsën rë. ¹⁷ Gaq bë ayem gërin nos, og gwetung wël* jak yum, gegejipek malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabë ayem gërin nos. GAmam sën nedo vunsën lo yô timu jak ni. Amam vu yagek nelë ngaa sën neggëp vunsën lo, om rëk bo doq nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Nër Gagek Rak Kupek Nivesa

(Lk 12:33-34)

¹⁹ “Ham su ngupin ham kupek nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og ngaa nemonek los jeluj nelok benipaya nerak, galam hodek denekevoh wes geneggodek ya. ²⁰ Gaq ham ngupin ham ngaa nivesa vu yagek. In vu yagek og ngaa su nemonek rë, gejeluj su nelok menipaya nerak rë, galam hodek su denekevoh wes gedeneeggodek ya rë. ²¹ Nyëg sën ham supin ham kupek menedo loq lo, og ham su rëk kwamin birekin nyëg saga rë.”

Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangkah

(Lk 11:34-36)

²² “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangkah rëk gegwang na navim pin los dahis. ²³ Gaq nabë malam natum in ngaa nipaya, og rëk navim pin malakenu dok. Log ayom malakenu bë pemëgin rangkah na, og rëk malakenu natu böpata jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Ala Luu, Anutu Los Kupek

(Lk 16:31)

²⁴ “Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu doq ti rë. In rëk nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rëk ayo napiik vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë doq ti rë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak los Kwad Na Ngahi

(Lk 12:22-31)

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aga va? Ma hil rëk nanum va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo sok sën denevëeng medeneyoh yagek babu lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon bedenesupin rak ya beggang rë, rëk ham Amamin vu yagek nevet sir. Gaq ham mehönon, og ham kwesuu sok sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mak yoh vu bë rëk gevong-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jak in tob! Ham kwamin bo sesik talohék sën nekwek pahup ayo lo rë. Su denevong huk los denevasu tob rë. ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vuneq-vuneq nikapiik neggërin yi, rëk ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönon, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëk dekesik neheng bedebesi jak na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gëgin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jak menanër nabë, ‘He rëk aga va? Ma nanum va? Ma ajöp va?’ ³² In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsën bë denatök vu. Gaq ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabë nam gëgin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, loq mëm ngaa pin saga og rëk gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jak pehi. Gaq ngaa neheng yi, og neheng rëk ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp loq buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin doq buk saga lo beggovek.”

7

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa

(Lk 6:37-38, 41-42)

¹ “Ham su seggi mehö ngwë doq ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëk seggi ham gagek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëk gevong doq nah vu ham nabë sën ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su genelë gang dus ti sën neggëp loq malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp loq ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, loq mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp loq arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vuneksën sën ham nebago rak monë böp lo na vu böök. In rëk debakë duk dob jak vahaj, log depekwe medega ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Ketag Ngaa Vu Anutu

(Lk 11:9-13)

7 “Bê ham kwetaj ngaa vu Anutu og rëk bo vu ham, bê ham sero ngaa, og ham rëk natök jak, bê ham pepa jak reping, og Anutu rëk tahinin vu ham. ⁸In alam sën deneketaj ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sën denesero ngaa lo, og denetök rak, galam sën denepepa rak reping lo, og netahinin vu sir.

⁹Bê ham ti nalu ketaj nos vu ama, og rëk bo gelöng vu yi? Ma! ¹⁰Log bê mehöti nalu ketaj yi in gël ti, og ama rëk bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹Ham alam nimin paya vu dob sënê, rëk ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jak ni borot nabê ham Amamin sën nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëk gevong ngaa nivesa vesa vu alam sën deneketaj vu yi lo. ¹²Ngaa pin sën ham ahëmin neving bê alam degevong vu ham lo, og ham gwevong vu sir namugin. Horek los alam denenêr-gagek-rangahsën hir gagek lo degwa nebê sënê.”

Yesu Nêr Gagek Rak Sën Hil Adok Na Aggata Mahen Mala-tumsën-yi
(Lk 13:24)

¹³“Ham dok na aggata avi mahen in aggata sënê neya Nyëg Mala-tumsën-yi. Gak aggata sën neya Nyëg Nipaya lo, og böpata beneggëp tatekinsën, lob alam ngahisekê deneyoh ya saga rot. ¹⁴Gak aggata sën neya Nyëg Mala-tumsën-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök rak medenelok ya.”

Yesu Nêr Bê Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsën
(Lk 6:43-44)

¹⁵“Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsën. In alam saga nebê mehönon dekebu sir rak sipsip navij gedenekok yök vu ham in bê ham gwekuung nabê sir alam nijvesa. Rëk mu ayoj peggo nipaya nebê anöö bemên sën vongin dega ham. ¹⁶Ham ngo rëk jak nij jak hir huk sën degevong lo. In mehöti su nerur vud anon rak aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon rak jajap rë gema. ¹⁷Kele nivesa pin yö nesis anon nivesa, gekele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸Kele nivesa su yoh vu bê ngis anon nipaya rë, gekele nipaya su yoh vu bê ngis anon nivesa rë. ¹⁹Kele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevug medenetê rak ya nengwah. ²⁰Om ham gwelê alam-gagek-kuungsën hir huk, beham jak nij nabê saga.”

Yesu Rëk Nanêr Vu Alam La Nabê Su Rak Nij Rê

²¹“Alam pin sën ayej nelok sa bê ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu Anutu-yi-alam rë, gak yik alam sën denesepa lok Amag yi gagek lo sën rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu yi alam. ²²Vu Buk-tamusën og alam ngahisekê rëk ayej dok sa nabê, ‘Mehöböp! Mehöböp!’ He nêr gagek rangah rak arêm, los hetii memö to deya in mehönon rak arêm, gehe hevong ngaa böp ngahisekê rak arêm!’ ²³Rëk ma gesêk nanêr vu sir nabê, ‘Sa su rak ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jak na nenga in sa!’”

Yesu Nêr Gagek Peggirinsën Rak Beggang Luu
(Lk 6:47-49)

²⁴“Alam sën degengo sa gagek bedesepa dok lo, og sir nebê mehö los kwa sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp. ²⁵Lob hob to rak mebêl vaar böp gesang böp vë beggang saga, rëk su kevoh ya rë, in beggang saga yi mudeng luk ya gelöng meving ahon niwëek. ²⁶Gak alam pin sën degengo sa gagek pin rëk su desepa dok rë lo, og sir nebê mehö kwa masên, sën lev yi beggang rak nedo raggêr. ²⁷Lob hob to rak, mebêl vaar böp, gesang böp vë beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggêr niyes.”

²⁸Yesu nêr gagek sënê ggovek, lob alam yu böpata saga delêk bavij tök in yi gagek, ²⁹in su nenêr vu sir nebê alam-horek-yi lo rë. Gak nenêr nebê mehö los niwëek ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak
(Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekê detamuin yi. ²Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepotev meneggëp lok vaha genêr bê, “Mehöböp! Nabê ahëm geving og geyoh vu bê gevong mesa nig veseek jak!” ³Lom Yesu bê nema rak yi genêr bê, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴Lob Yesu nêr vu yi bê, “Gwegin hong! Su gena genanêr ngaa sënê vu mehö la. Gak mêm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sën Moses nêr wirek bê hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabê nim veseek rak.”

Yesu Vong Rom Ti Sën Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak
(Lk 7:1-10)

⁵ Yesu loꝓ ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë dok vu yi. ⁶ Ketag bë, “Mehöböp! Sa hur niraꝓ meneggëp beggang ayo; seꝓ selöngin benesang pangsen rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëꝓ nöꝓ gevong benivesa jak.” ⁸ Rëꝓ mehö negin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö niꝓ vesa yoh vu bë gedoꝓ na sa beggang rë. Om yik genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gaꝓ yik sa mehö los niꝓ wëëꝓ ti ving. Sa nahurek sa alag sën negin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’ og rëꝓ na, gesa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’ og rëꝓ nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong ngaa sënë!’ og rëꝓ gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töꝓ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahiseꝓ vu nyëꝓ mala neverup los nemasuseꝓ ya yö rëꝓ dena bemedo dega nos dok Nyëꝓ-yageꝓ-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gaꝓ alam Yuda og Anutu rëꝓ getii vahi na nyëꝓ malakenu dobnë medengu medegeköö nyëꝓ, gesu rëꝓ dedoꝓ na demedo Nyëꝓ-yageꝓ-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö negin alam-begö-yi bë, “Genah megena böm, gerëꝓ anon jak vu hong noh vu hong gaꝓek sën gevong ving agi.” Lob nahën nenër log mehö negin alam-begö-yi lo yi hur nivesa raꝓ pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Raꝓ
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu raꝓ ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom loꝓ nema, lob nikul ya gekedi raꝓ menevong nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Ngahiseꝓ Nijvesa Raꝓ
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sehuksën lom deꝓo alam ngahiseꝓ sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö raꝓ avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa raꝓ. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gaꝓek-rangahsën Yesaya yi gaꝓek anon raꝓ. Sën nër nebë: “Yö ti vo hil niraksën vër, geꝓo hil nivanë aggagga raꝓ yah yi.”

Gaꝓek Raꝓ Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam ngahiseꝓ yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë deꝓak yag medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëꝓ pin sën gena lo, og sëꝓ sepa hong bona geving.” ²⁰ Rëꝓ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesoꝓ newiseꝓ nedo, gaꝓ Mehönon Nalu og ben sën gëp doꝓ lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amag nadiik besedev rë, lok mëm senök tamuin hong.” ²² Loꝓ Yesu nër yah vu bë, “Getamuin sa, galam-diiksën yö rëꝓ dedev hir heljënꝓ.”

Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Raꝓ
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu raꝓ ya nedo yag geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yag. Rëꝓ Yesuꝓ ggëp yüng. ²⁵ Loꝓ yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Gedoꝓ vu hil! Hil hevongin nadiik bermalad nama!” ²⁶ Loꝓ nër yah vu sir bë, “Ham newamin neraꝓ in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga log kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes raꝓ bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëꝓ mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee denꝓo aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Loꝓ tum Yesu ya verup Gadara hir nyëꝓ vu ngaggee nenga vahi, lob töꝓ raꝓ mehö luu, geluhu vu waak sën denebë mehönon sekëꝓ loꝓ lo avi medetöꝓ to. Memö nedo loꝓ luho beluhu nij wëëꝓ ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevong va vu he? Buk yö nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namugin-a?” ³⁰ Lob bööꝓ yu ti vare deneruuk raꝓ këdu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevong he na madoꝓ na bööꝓ yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya deloꝓ ya bööꝓ, lob bööꝓ pin saga deseröꝓ niwëëꝓ beya depesöꝓ ya nyëꝓ vaha degwa ti, bedeluk ya ngaggee berehöö sir pin bermalaj maya veröꝓ yi.

³³ Log alam sèn denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detök vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu rak yah yag beyah los ngaggee nenga vahi betök ya yi nyëg. ² Lob mehö la devaku mehöti sekë selöngin rak reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Nalug-e! Ayom sepëp jak! In sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

³ Lob tum alam-horek-yi vahi dengo bekwaj nevo loq ayoj bë, “Mehö sënë ko yi rak besevök Anutu!” ⁴ Rëk Yesu rak ngaa sèn kwaj nevo loq ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, “Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë loq ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo gagek sèn senër bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gele nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu niwëek yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—; log peggin menër vu mehö sekë selönginsën bë, “Kwedi gweko hong reek jak megenah böm!” ⁷ Lob mehö lo kedi rak meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedeko Anutu arë rak in vong niwëek nebë sënë vu mehönon in bë dedok vu mehönon vahi.

Yesu Tahi Matai
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi rak vu saga meya, lom lë mehöti nedo rak beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, “Genam getamuin sa!” Lob Matai kedi rak meya tamuin yi.

¹⁰ Loq tum Yesu medo negga nos loq Matai ben, lob alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya ngahisekë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, “Nebë va sèn ham tatovaha negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya-ë?”

¹² Rëk Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gak alam nijraksën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sèn neggëp loq Anutu-yi-kapiya lo degwa rë. Sèn nenër bë: ‘Sa su hevongin bë gako seriveng sèn ham nevesi vu sa lo rë.’ Gak sahëg ving bë ham kwamin paya in alam beham dok vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gak seyam in bë tahi alam sèn ngaa nipaya neggëp vu sir lo.”

Tepëk Rak Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medelok tepëk in yi bë, “He los alam Parisai* ayemin neggërin nos buk ngahisekë gehe su naha rë, log hong hur maluh og su denevong rë in va?”

¹⁵ Lok Yesu peggin gagek rak mehö sèn neko avëh lo benër yah bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë og yi alam sënë su rëk ayoj maggin medengu rë. Rëk mëm buk sèn debo mehö sèn geko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin gayej gërin nos dok buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neko tob mewis sèn su deneripek rë lo len ti meneduu tob mügeng sèn nekweek lo rak rë. Nabë gevong nabë saga, og rëk dejipek lob tob mewis sënë najul menom, getob mügeng sënë rëk nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis lok memëk-navi mügeng rë. Bë gevong nabë sënë og rëk wain ngol navi mügeng sèn bebepul gekeseh geto mena meris, gememëk-navi nipaya jak geving. Gak mëm denatöö wain* mewis dok na memëk-navi mewis, og mëm luho rëk demedo nivesa dok ti.”

Ggev Nalu Avëh Vesa Loq Gavëh Ngwë Nivesa Rak
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Yesu nahën nenër gagek sënë vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsën-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nër bë, “Sa nalug avëh nahën nediik gwëbengko, om genam gwebë nemam jak yi in vesa dok nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avëh ti nikök neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggëp Yesu demi bebë nema rak Yesu yi tob nyë. ²¹ In kwa nevo ggëp ayo nebë, “Bë sa gebë nemağ jak yi tob mu, og sëk nig vesa jak.” ²² Lom Yesu ggërin melë avëh lom nër vu yi bë, “Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa rak.” Lob pevis bavëh nivesa rak.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevë gevëëg apel heljëng yi los denevong dedun böp, loḷ nër vu sir bë, ²⁴ “Ham jaḷ na! Avëh mahen su diik rë, gaḷ mu neggëp yiing!” Rëḷ denöp raḷ yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnë, gelok ya bejom loḷ avëh mahen nema bekedo raḷ. ²⁶ Lob gageḷ lo bengö ya meyoḷ vu nyëḷ saga pin meya.

Yesu Vong Kenod Luu Gengengöleng Ti Menij Vesa Raḷ

²⁷ Log Yesu kedi vu nyëḷ saga meya, lom mehö luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bë, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup loḷ ya beggang ayo, loḷ luho deyam vu yi, loḷ loḷ tepëḷ in luho bë, “Melu vong ving bë seyoh vu bë gevong melu malamin nivesa jaḷ, ma ma?” Loḷ luho deyoḷeg bë, “Ëë-ë, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bë nema raḷ luho malaj genër bë, “Om anon jaḷ noh vu sën melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo kooon luho bë, “Melu su na nanër nḡaa sënë vu mehö la.” ³¹ Rëḷ ma geluho to deya lob denër Yesu bengö ya meyoḷ vu nyëḷ saga pin.

³² Luho to deneya log alam deḷo mehötö verup, sën su yoh vu bë bengwëng rë in memö kwa-ngengöleng-yi nedo loḷ yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mëm nevengwëng. Lob alam ngahiseḷë saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedener bë, “Wireḷ hil su halë nḡaa ti nebë sënë ggëp Israel rë!” ³⁴ Rëḷ alam Parisai* denër bë, “Netii memö to deneya raḷ memö alaj niwëëḷ.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoḷ vu nyëḷ böp los mahen pin, betateḷin gageḷ vu sir loḷ hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëḷ. Benër Bengö Nivesa raḷ Anutu-yi-nyëḷ, gevong alam los niraksën aggagga gengaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa raḷ. ³⁶ Lë alam ngahiseḷë saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul loḷ gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peḷgirin gageḷ menër vu yi hur maluh bë, “Nos ngahiseḷë anon loḷ menedo huk anon, rëḷ alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggoin Yi Hur Nemaḷluho-bevideḷ-luu Raḷ

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh nemaḷluho-bevideḷ-luu yam bevo niwëëḷ vu sir bë deḷetii memö geto dena los deḷevong balam sën niraksën aggagga pin töḷ vu sir lo nijvesa jaḷ, jaḷ arë. ² Sinarë nemaḷluho-bevideḷ-luu sënë arëḷ sënë: Mehö muḷinsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neḷo-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëḷ nanër Yesu tato vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Horeḷ Vu Yi Hur Maluh Gevong Sir Ya Huk

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh nemaḷluho-bevideḷ-luu sënë ya, log nër gageḷ vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yi-ngwë. Geham su doḷ na alam Samaria* hir nyëḷ. ⁶ Gaḷ ham na vu sipsip Israel sën deneketul loḷ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëḷ-yageḷ-yi vongin anon jaḷ!’ ⁸ Ham gwevong balam nijraksën nijvesa jaḷ, geham gwevong beheljëng vesaj doḷ. Ham gwevong balam nij sevuuk nij veseek jaḷ, geham gwetii memö geto dena in alam. Sevo niḷ wëëḷ yök vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevong meris vu sir geham su gweḷo monë jaḷ. ⁹ Ham su gweḷo monë goor ma seriva, ma monë köḷ sepa doḷ ham keḷḷig. ¹⁰ Geham su gweḷe vahek sepa mena aggata, beham su gweḷo röpröp luu luu, beham su gweḷo suu ngwë geving, beham su natohin atoheng. Gaḷ yö nama rot! In alam sën ham nanër gageḷ vu sir gedoḷ vu sir lo rëḷ dedoḷ vu ham medebo nos lu nḡaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëḷ böp ti ma beggang-bu mahen ti lo, og ham doḷ tepëḷ in alam nijvesa in deḷegin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jaḷ.

¹² Lob nabë ham doḷ na beggang ti ayo, og ham nanër gageḷ semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham gageḷ semusën rëḷ na vu sir. Gaḷ nabë sir alam nij paya, og ham gageḷ semusën rëḷ peḷwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su deḷegin ham nivesa ḡep hir beggang ma hir nyëḷ rë, besu deḷengo ham gageḷ rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in deḷaj ni nabë devong paya, gegwevuu beggang ma nyëḷ saga geham na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu gengo mehönon hir gageḷ lo, og rëḷ alam vu nyëḷ saga denatök vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëḷ Berup

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

¹⁶ “Ham gwengö rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip deneloq ya anöö bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevong ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevong ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. ¹⁷ Ham gwegin ham in mehõnon. In rëk degeko ham na gagek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsën-yi. ¹⁸ Log rëk degeko ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëk nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹ Nabë degeko ham na gagek, og ham su newamin jak nabë, ‘Maq hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ Gak dok buk saga og Anutu yõ rëk gevong gagek sën ham nanër vu sir lo vu ham. ²⁰ In ham su ngo rëk nanër gagek saga rë, gak ham Amamin yi Anon Vabuung yõ rëk nanër gagek berup ham avimin. ²¹ Alam rëk degevong arij lo dok na alam-begõ-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rëk degevong nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëk degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiik.

²² Lob rëk alam pin degelë ham paya in salam ham. Gak alam sën denajom sir ahon rot, bona berup dok buk sën denadiik lo, saga rëk Anutu geko sir nom vu yi. ²³ Lob nabë degevong paya vu ham vu nyëg la, og ham beya mena nyëg ngwë. Sa nanër vu ham yõnon nabë ham nahën gesu rëk semu huk na gëp nyëg Israel pin rë, log Mehõnon Nalu rëk nom. ²⁴ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. ²⁵ Nabë hur maluh arëj böp jak nabë hir tatovaha, og ggevek. Genabë hir-huk-meris-yi arëj böp jak nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jak beggang ala, og rëk denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jak sir geving.”

*Mehõnon Degõnengin Anutu
(Lk 12:2-7)*

²⁶ “Om ham su gönengin mehõnon. Ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëk natõk nam rangah vu tamusën. Genгаа pin sën debom meneggëp loq gobeng gwëbeng agi, og nahub rëk alam pin dejak ni. ²⁷ Gagek sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Gegagek sën sa nepatereng loq ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. ²⁸ Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyhov vu bë rëk dengis ham anomin geving rë. Gak mëm ham göneng in Mehõ sën yoh vu bë kevoh ham navimin los anomin dok Nyëg-nengwah-yi lo. ²⁹ Ham yoh vu bë bago sok mahen luu jak toea timu, rëk sok saga ti su rëk mala nama vunsën geham Amamin dugin rë. ³⁰ Gak ham og Anutu tevin ham yum in viis pin los dahis benerak ni. ³¹ Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu sok ngahisekë menëgin ham.”

*Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil
(Lk 12:8-9)*

³² “Mehõti bë nanër yi rangah vu mehõnon nabë sa alam yi, og sëk nanër yi rangah nabë saga vu Amaq sën nedo yagek lo. ³³ Log bë mehõti dah sarëg vun in mehõnon nabë su sa alam yi rë, og sëk dah arë vun in Amaq sën nedo yagek lo.”

*Yesu Yam In Begõ Berup
(Lk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Ham su gwekuung nabë seyam in gevong mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gak seyam in begõ berup. ³⁵ Seyam in gevong gagek-begõ-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa gagek.

Mehõnon losho amaj ahëj sengën vu sir.

Log avëh losho ataj ahëj sengën vu sir,

gavëh atov losho ggej denapëeng sir,

³⁶ galam sën denedo rak beggang timu lo depemëgin sir.

³⁷ Mehõti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. Log bë mehõti ahë geving nalu maluh ma avëh kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë.

³⁸ Log mehõti bë su bër yi kelepeko* jak metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. ³⁹ Mehõti bë kwa bo yi, og su rëk medo mala-tumsën rë. Gak mehõti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëk medo mala-tumsën.”

*Alam Sën Rëk Degeko Nyëvewen Lo
(Mk 9:41)*

⁴⁰ “Mehõti bë gevong nivesa vu ham, og vong nivesa vu sa. Gemehõti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehõ sën vong sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehõti bë geko mehõnenër-gagek-rangahsën ti jak in yi mehõnenër-gagek-rangahsën, og luho ho rëk degeko hir nyëvewen gëp ti. Gemehõti bë geko mehõnirõp ti jak in yi mehõnirõp, og luho ho rëk degeko hir nyëvewen gëp ti. ⁴² Log mehõti bë geko bël kul mebo vu sa mehõmeris ti menanum in rak ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yõnon nabë, mehõsënë yi nyëvewen neggëp vu yagek.”

11

*Mehö-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu
(Lk 7:18-35)*

¹ Yesu nêr gagek saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi rak beya beggang-bu sên deneggêp dus vu nyêg saga in bê tatekin gagek vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo karabus gengo ngaa bôp sên Kerisi* nevong lo bengô, lob vông yi hur maluh la deya vu Yesu in bê dedok tepêk in yi nabê, ³ “Mağ hong mehô sên Jon nêr bengôm bê rêk genam lo sênê, ma he rêk medo gegin yi rê?”

⁴ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham nah mena nanêr ngaa sên ham ngo los ham lê lo vu Jon nabê, ⁵ alam malaj kenod denelê nyêg ggôkin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerağ galam nengaj mir denengo gagek, galam sên denediik lo vesaj nelok yah, log alam sên denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengô Nivesa. ⁶ Mehôti sên su kwa luu luu in sa rê lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepêk Rak Ngaa Ngahisekê In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah lok mêm Yesu yom nêr Jon degwa vu alam yu bôpata saga nebê, “Wirek ham ya nyêg-yumeris in bê ham gwelê mehô nebê va? Ham bê gwelê ayôong neko dee menekepê yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bê gwelê mehô nebê va? Ham bê gwelê mehôti nerôp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma! Alam sên denerôp tob niyes nebê saga, og denedo alam-los-bengôj bej. ⁹ Ma ham ya in bê gwelê mehô nebê va? Mehô-nenêr-gagek-rangahsên ti? Êê, om mêm sa nanêr vu ham nabê mêm yi mehô-nenêr-gagek-rangahsên bekesuu alam-denenêr-gagek-rangahsên lo pin. ¹⁰ Yik mehô saga sên dekevu gagek rak yi lok Anutu-yi-kapiya nebê:

‘Gwengo rê! Sêk gevong sa hur ti namugin,
mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanêr vu ham yônon nabê Mehö-neripek-alam Jon arê bôp rot kesuu alam pin sên ataj neko sir vu dob agi. Rêk mu alam sên denesepa lok sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rêk dekesuu Jon. ¹² Lok buk sên Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vôngin bê kepê Nyêg-yagek-yi beyam verup gwêbeng, galam nijpaya denesis begô vu Nyêg-yagek-yi niwêek ata benij wêek rot in bê deduk na medegeko. ¹³ Gagek pin sên alam-denenêr-gagek-rangahsên dekevu lo los horek pin, neggêp in mala negêt Jon sênê. ¹⁴ Lob ham bê jak ni nabê saga, og ham gwevong geving mehô sênê lo nabê Elia sên denenêr bê rêk nom lo. ¹⁵ Mehôti bê nenga neggêp, og gengo sa gagek. ¹⁶ Ma sêk tatekin ham alam buk sênê jak va? Ham nebê hurmahan sên ggêp deneggök telig bedenetahi hurmahan vahi bê:

¹⁷ ‘He nasis ggageng rêk ma
geham su nelôo rê.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rêk ham su nesu menepengah ham rê.’

¹⁸ In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rê, rêk ham nêr yi nebê, ‘Memô nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehônon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nêr yi bê, ‘Ham gwelê mehô sênê! Mehô ahêta los nenum wain pangsên, alam-deneko-takês* losho alam nijpaya hir mehô yi!’ Rêk mu nabê hil galê Anutu yi huk og hil ajağ ni nabê yi mehô los kwa.”

*Yesu Kwa Pesivin Alam Sên Su Denevong Ving Rê
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Log Yesu vông gagek rak nyêg vahi sên nevong ngaa bôp ngahisekê lok rêk su deneggêrin sir yah vu Anutu rê lo nebê, ²¹ “Wôp-o! Ham Kurasin! Gêp in ham! Ham Betsaida! Gêp in ham! Bê mehôti gevong ngaa bôp gêp alam Ture los Sidon hir nyêg nabê sên sa hevong lok ham nyêg agi, og rêk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegêrin sir nom, medegeyeh vahak duum gededev tamut jak sir gedemedo dok vewev degwa. ²² Om sa nanêr vu ham nabê, dok Buk-nyêvewen-yi, og ham rêk gweko maggin bôpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bê kwerê ham jak na vavunê? Ma! Rêk ham duk na Nyêg-nengwah-yi. Bê mehôti gevong ngaa bôp gêp Sodom nabê sên sa hevong ggêp ham nyêg lo, og rêk Sodom nahên medo rot beberup dok buk sênê. ²⁴ Om sa nanêr vu ham nabê dok Buk-nyêvewen-yi, og ham rêk gweko maggin bôpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

*Yesu Nêr Bê, “Ham Nam Vu Sa Mesewah”
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Vu buk saga Yesu jom rak bê, “O Amag! Hong Mehôbôp vu yagek los dob. Sahêg nivesa rot vu hong in ngaa pin sênê neggêp vunsên in alam los kwağ, gağ getato vu alam sên su deluk dub bôp rê lo. ²⁶ Yônon Amag! In yik ngo kwam nevo bê gwevong nabê saga in

nivesa.”²⁷ Log nêr ving bê, “Amag vo ngaa pin loꝝ yam sa nemaꝝ gꝛovek ya. Gemehöti su raꝝ Nalu ni rê, gak Ama yô timu raꝝ ni. Gemehöti su raꝝ Ama ni rê, gak yik Nalu yô timu raꝝ ni. Galam sên Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving.”²⁸ Ham sên nekwerê ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gaꝝo maggin vêr in ham geham sewah.²⁹ Ham natu sa hur, beham gwêko kwa vu sa. In sa mehô malaꝝ yes, gesa su nehaꝝo sa raꝝ loꝝ ayog rê, lob ham ayomin rêꝝ geto megêp revuh.³⁰ Kêl Huk sên sebo vu ham lo saga su rêꝝ deginengin ham rê, gengaa maggin sên sêk gevong vu ham in ham kwerê lo, saga yik sepêp!”

12

*Tepêk Raꝝ Buk-sewahsên-yi**
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Buk-sewahsên-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sênê anon mededah in dediikahêj. ² Lok alam Parisai* delê lob denêr vu Yesu bê, “Gelêl Hong hur maluh dekeyêh horek Buk-sewahsên-yi*!” ³ Rêꝝ loꝝ tepêk yah vu sir bê, “Maꝝ ham su tevin gagek sên Davit diikahêj wirek lo rê? ⁴ Diikahêj lob losho alam sên denesepa yi lo deloꝝ ya Anutu yi dub bedegga brêt vabuung sên denetung netu seriveng benedo ggêp Anutu mala lo. Nos sên alam meris nebê Davit su deyh vu bê dega rê lo, gak alam-deneꝝo-seriveng mu yô denegga, (rêꝝ mu dediikahêj lom degga lob saga su devong paya rê). ⁵ Log maꝝ ham su raꝝ gagek sên neggêp loꝝ horek lo ni rê? Sênê nebê alam-deneꝝo-seriveng denevong huk loꝝ dub ayo loꝝ Buk-sewahsên-yi* lob dekeyêh horek ving nebê saga, rêꝝ su devong paya rê. ⁶ Rêꝝ sa nanêr vu ham nabê ngaa sên nedo agi, sên bôpata kesuu dub-vabuung-bôp. ⁷ Bê ham jak gagek sên neggêp loꝝ Anutu-yi-kapiya lo ni, og ham su rêꝝ bo maggin vu sir rê. Gagek sênê nebê: ‘Sa su nehevongin bê gaꝝo seriveng sên ham nevesi vu sa lo rê, gak sahéꝝ neving bê ham kwamin paya in alam beham doꝝ vu sir.’ Om su devong paya rê. ⁸ In Mehônnon Nalu tu Buk-sewahsên-yi* ala.”

Yesu Vong Mehô Nema Nipaya Nivesa Raꝝ
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyêꝝ saga beya meloꝝ ya alam Parisai* saga hir dub-supinsên-yi. ¹⁰ Lob mehô sekê beloinsên ti nedo. Lom alam la bê denanêr gagek jak Yesu, lob deloꝝ tepêk in yi bê, “Maꝝ yoh vu bê hil gevong alam nijraksên nijvesa jak doꝝ Buk-sewahsên-yi* ma ma?” ¹¹ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Bê ham ti yi sipsip perurek timu, lob duꝝ sôv doꝝ Buk-sewahsên-yi*, og maꝝ mehô saga su rêꝝ najom jak nom vavunê rê? Gak rêꝝ najom jak nom!” ¹² Rêꝝ mu mehônnon dekesuu sipsip yônnon. Om sên hil ayoh vu bê adoꝝ vu mehônnon doꝝ Buk-sewahsên-yi*.” ¹³ Log nêr vu mehô sênê bê, “Getelo sekê nam!” Lom telo sekê ya, lob nivesa raꝝ nebê vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnê medesupin sir medevengwêꝝng rak aggata bê dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehô-huk-yi Yesu

¹⁵ Lok Yesu raꝝ ni, lob vuu nyêꝝ saga geya. Lob alam ngahisekê detamuin yi, lob vong alam nijraksên pin benijvesa rak. ¹⁶ Log vo koo vu sir bê su denanêr yi rangah, ¹⁷ lob gagek sên wirek Anutu nêr verup mehô-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya avi lo anon rak. ¹⁸ Nebê:

“Sa hur sênê, sehooin yi rak,
sahêꝝ neving yi, gesa halê yi nivesa kesuu alam vahi pin.
Rêꝝ sa getung sa Anon Vabuung jak yi,
lob rêꝝ tatekin sa gagek anon degwa vu alam-yu-ngwê.

¹⁹ Losho mehônnon su rêꝝ denanêr sir rê, gesu rêꝝ gengeek rê,
gesu rêꝝ degengo gegevong paang gêp telig rê.

²⁰ Gagwêk sên keyêh meneggêp neꝝo ahon lo, og sa hur su rêꝝ keyêh na verôk yi rê.

Log ram yi wik sên ggêp nelêlek teka lo, og sa hur su rêꝝ napuv na verôk yi rê.

Rêꝝ medo gevong huk in rot begagek nirôpsên anon jak bekesuu ngaa nipaya pin.

²¹ Lob alam-yu-ngwê rêꝝ medo debo kwaj in yi nabê rêꝝ doꝝ vu sir.”

Denêr Bê Yesu Vong Huk Raꝝ Satan Niwêêk
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Lob deko mehöti yam vu yi. Memô nedo loꝝ yi bemala kenod los su yoh vu bê bengwêꝝng rê. Lob Yesu vong benivesa raꝝ, betum nevengwêꝝng genelê nyêꝝ. ²³ Lob alam vu bôpata saga delê anon bedenêr bê, “Mehô sênêk maꝝ yik Davit* yi mewis sên lo?” ²⁴ Rêꝝ alam Parisai* dengo, lob denêr bê, “Netii memô to deneya raꝝ memô alaj Belsebul* niwêêk.” ²⁵ Rêꝝ Yesu raꝝ ayoj ni, lob nêr vu sir bê, “Nabê alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rêꝝ nabumeng na. Log nabê nyêꝝ bôp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rêꝝ nyêꝝ ma alam degwa ti saga su rêꝝ demedo rê. ²⁶ Om nabê Satan getii yi hur memô

geto dena, og losho yi hur rëk debasuh sir, lom yi nyëg rëk medo niwëek nabë va? ²⁷ Rëk ma nabë Belsebul* nelok vu sa yonon besa nehetii memö to deneya, og mak re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rë. ²⁸ Gağ bë Anutu yi Anon Vabuung lok vu sa, besa hetii memö beto deneya, og ham jak ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëek saga yi beggag mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehö niwëek saga govek, og mëm godek yi kupek pin sën nedo lok yi beggang ayo lo. ³⁰ Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya los gagek pelësën pin sën denevong lo na. Gağ gagek pelësën sën denenër rak Anon Vabuung lo, og su rëk Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehönon Nalu, og rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gağ nabë mehöti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og su rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gağ rëk nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

*Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya
(Lk 6:43-45)*

³³ “Nabë ham baroh kele nivesa, og yö rëk ngis anon nivesa. Nabë ham baroh kele nipaya, og yö rëk ngis anon nipaya. In hil nehalë kele anon rëk mëm hil narak ni nebë kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gagek nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yonon, ham nenër gagek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo lok ayomin lo. ³⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah, log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gagek jeggin jeggin pin sën alam denenër lo, og rëk Anutu geving nyëvewen dok nah vu sir dok buk sën gengo alam pin hir gagek lo. ³⁷ In hong gagek rëk nanër hong nabë hong mehö nim vesa ma rëk nanër hong nabë hong mehö nim paya.”

*Alam La Deketag Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwevong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp vu ham rë. Gağ sëk gevong ngaa böp nabë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp lok gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehönon Nalu rëk gëp dok ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gağ Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gağ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëk ham su ngo aye rë.”

*Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)*

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo benesero nyëg len ti in bë sewah dok, rëk su netok rak rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado lok wirek lo rë!’ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëk vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo lok beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya verök yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëk natok vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

*Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu nahën nenër gagek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëng. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëng.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gagek yah vu mehö sënë bë, “Satag re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo rak nema genër bë, “Gwelë! Atag lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa lok Amağ vu yagek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo!”

13

*Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loḵ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu raḵ ya nedo yaḡ ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³ Log nër gägek peggirinsën ngahiseḵë vu sir bë, “Ham gwengo rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis.

⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo lok aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom soḵ yam degga pevis. ⁵ Log gahis la to meraḵ nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev raḵ lom meran ya, in gega su luḵ ya dob gebinë rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig meggök nos bevong paya. ⁸ Log gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob rig besis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis anon mehödahis ti benemadluho. ⁹ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gägek sënë.”

*Yesu Nër Gägek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Lob yi hur maluh ya delok tepëḵ in yi bë, “Genër gägek pin netu gägek peggirinsën vu sir in va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “In Anutu tateḵin Nyëḡ-yaḡek-yi yi gägek vunsën degwa vu ham, gaḵ su tateḵin vu alam sënë rë. ¹² Mehöti sën neraḵ gägek degwa ni lo, og rëḵ jak la degwa ni geving rot, gemehöti sën su neraḵ gägek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na verök yi. ¹³ Senër gägek peggirinsën vu sir in bë rëḵ degelë mu gesu dejak ni rë, log degengo mu gesu denatök jaḵ gägek degwa rë. ¹⁴ Om mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek anon raḵ, sën nër nebë:

‘Ham nengamin rëḵ gengo, rëḵ ham kwamin su rëḵ natök jaḵ rë.

Ham malamin rëḵ gelë, rëḵ ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.’

¹⁵ GeYesaya nër raḵ sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoj niwëëḵ,

medemir nengaj gedekebu malaj

in bë malaj rëḵ gelë genengaj rëḵ gengo,

lob dejak ni medegërin sir lob sa gevong benijvesa jaḵ.’

¹⁶ Gaḵ mu hameḵ kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengo sayëḡ.

¹⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë: Wirek alam-denenër-gägek-rangahsën los alam yohvu ngahiseḵë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëḵ su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengo gägek sën ham nengo agi, rëḵ su denengo rë.”

*Gägek Peggirinsën Raḵ Mehö Netetëhin Gahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ “Om ham gwengo gägek peggirinsën raḵ mehö netetëhin gahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denengo Nyëḡ-yaḡek-yi yi gägek rëḵ su kwaj netök raḵ degwa rë lo, og sir nebë gahis sën to nedo loḵ aggata, in Mehö Nipaya lo yam nesepos gägek lo vër in ayoj. ²⁰ Log gahis sën to nedo raḵ gelöng vavunë lo, nebë alam sën denngo gägek medeḵo raḵ pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëḵ mu sir nebë nos gega sën neraḵ vu gelöng lo, lob su denedo hus ading rë. Bë ngaa maggin ti natök jaḵ sir, ma mehö la denanër sir in desepa loḵ sa gägek, og rëḵ dedëin na pevis. ²² Log gahis sën to meloḵ ya vos niggin ggin ayo lo, nebë alam sën denengo gägek, loḵ newaj neraḵ in ngaa dob yi lo. Gahëḡ ving monë lu ngaa rot ggök ya gägek, lom diiḵ gesu sis anon rë. ²³ Log gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo nebë alam sën denngo gägek bedetök raḵ degwa bedenevong ving bedenevong banon raḵ lo. La denesis anon mehödahis nemadvahi, gela denesis anon mehödahis löö, gela denesis anon mehödahis ti benemadluho.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Vos Nipaya Kip Loḵ Huk

²⁴ Lok nër gägek peggirinsën ngwë ggökin vu sir bë, “Sën Nyëḡ-yaḡek-yi anon jak lo, og yiḵ nebë mehönon ti tetëhin nos gahis nivesa loḵ yi huk. ²⁵ Lob neggëp ying buk, log mehö sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya gahis ggök ya nos gahis lo vavunë geneya. ²⁶ Lob gahis lo kip meböp raḵ ggovek bebë ngis anon, loḵ delë vos nipaya lo kip merivin loḵ ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bë, ‘Mehö böp, maḵ getetëhin gahis nivesa loḵ hong huk, log vos nipaya sën kip agu yam vu tena?’ ²⁸ Loḵ nër vu sir bë, ‘Mehö sën nelë sa paya lo vong ngaa sënë!’ Lom yi hur delok tepëḵ in yi bë, ‘Om he na bepul vos sënë na?’ ²⁹ Rëḵ nër yah bë, ‘Ma! Bë ham bepul vos na, og maḵ ham rëḵ bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naköök geluho desarömin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob doḵ buk saga og seḵ nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë dengap vos nipaya jaḵ bun namugin bena degetë jaḵ na nengwah, log mëm dengupin nos anon jak na sa jök.’”

Gagek Peggirinsën Rağ Gahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)

³¹ Loğ Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mastet* gahis sën mehöti ko meya mehin loğ yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëk tum nekip lob böp nerak benekesuu nos pin geya netu kele, besok sën denevëng medeneya agi yam denejegwi newisej loğ nema.”

³³ Log nër gagek peggirinsën ngwë vu sir nebë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë yüst* sën nevonğ bebrët nerig lo. Avëh ti ko meya sarömin ving parawa ketuğ löö loğ gabum, lom yüst* köd parawa pin sënë merig.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën
(Mk 4:33-34)

³⁴ Yesu nër gagek peggirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gağ nër tu gagek peggirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek sënë anon jak. Sën nebë:

‘Sëk nanër vu sir jak gagek peggirinsën.

Gesëk nanër gagek sën nevon yu loğ buk sën Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Gagek Peggirinsën Rağ Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër ggovek, log vu alam yu böpata saga ya, gelok yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya delok tepëk in yi bë, “Genanër gagek peggirinsën sën vos nipaya kip loğ huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö sën nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos gahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yagek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sagağ angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jak nengwah lo, og yik rëk degevong nabë sënë doğ Buk-tamusën. ⁴¹ Doğ buk saga Mehönon Nalu rëk gevong yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vongvingsën-yi lo gevong alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, bedegeko sir vër in Anutu-yi-Nyëg. ⁴² Lob rëk degetë sir doğ na nengwah, bedengu los degeköo nyëj. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëk denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëg. Mehöti bë nenga neggëp og gengo gagek sënë!”

Gagek Peggirinsën Rağ Mehö Nesero Yi Monë Loğ Huk Anon

⁴⁴ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë kupek nivesa sën mehöti vun meneggëp loğ dob bemehö ngwë tök vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevonğ yi ngaa pin balam debago beko monë rağ pin, lom yah bago dob len ti sënë betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Rağ Kumkum

⁴⁵ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö-nebago-ngaa nesero kumkum nivesa in bë bago. ⁴⁶ Tök vu kumkum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevong yi kupek pin balam debago, lob ko monë rağ betum yah bago kumkum malangeri sënë rağ betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Rağ Lek-gël-yi

⁴⁷ “Log gagek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë lek-gël-yi ti sën denetë luk ya loo beggërin gël aggagga loğ. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii rağ yam ronek, bedeggooin gël nivesa loğ ya gabum, gedetë nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yagek los dob nama na lo, og rëk nabë sënë. Angër rëk nam degeko alam nij paya vër doğ alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir doğ na nengwah, bedengu los degeköo nyëj.”

Gagek Peggirinsën Rağ Mehöti Los Yi Kupek Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu loğ tepëk in sir bë, “Mağ ham rağ gagek mewis pin sënë degwa ni?” Lom deyogek bë, “Èë-è!” ⁵² Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-horek-yi sën nengo gagek rağ Nyëg-yagek-yi venuh ggovek lo, saga nebë beggang ala ti. Loğ ya yi beggang-kupek-yi ayo beko yi kupek mewis los mugeng loğ ti beluğ yom.”

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Yesu nër gagek peggirinsën saga vu sir ggovek log vu hir nyëg ya, ⁵⁴ geyah ben menenër Anutu yi gagek vu yi alam loğ hir dub-supinsën-yi. Lom avij tök medenër bë, “Mehö sënë ko kwa los ngaa böp böp sënë vu tena? ⁵⁵ Yosep sën mehö nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemak ari lo sën Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavëhnö lo sën denedo ving hil-è! Log mağ ko ngaa pin sënë vu tena?” ⁵⁷ Denër nebë sënë, log denelë yi

paya. Rêk Yesu nêr vu sir bê, “Alam vu nyêg pin deneko mehö-nenêr-gägek-rangahsên arêj rak, gak yö hir alam, gesir sên losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵⁸ Lob su vông ngaa bôp ngahisekê vu nyêg saga rê, in su ayoj neya timu vu yi rê.

14

Degwa Sên Herot Kuung Bê Jon In Yesu Lo*

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengö Yesu bengö. ² Lob nêr vu yi alam sên denengo gägek ggêp avi lo bê, “Yik Mehö-neripek-alam Jon lo sênê! Kedi rak ggökin vu bedub, om sên nevang ngaa los niwêek ata nebê agi.”

³ Herot* nêr bê saga in jom Mehö-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betung yi ya karabus. Herot* vông rak ari Pilip venê Herodias sên ggoдек yah tu venê lo. ⁴ In Jon nêr vu Herot* bê, “Su geko avêh sênê niröp rê!” ⁵ Lom Herot* bê ngis yi menadiik rêk ggönengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bê yi mehö-nenêr-gägek-rangahsên ti. ⁶ Betum buk sên Herot* kwa vo yi buk sên ata ko yi wirek lo, lob vông nos bôp balam la desupin sir ving yi, geHerodias nalu avêh yam nelöo loğ malaj.

⁷ Lob Herot* lê bahê nivesa rot in yi, lob nêr yönon rot vu avêh avö sênê getato nema ya vavunê bê, “Bê genanêr ngaa ti vu sa, og sêk bo nôk vu hong yönon!” ⁸ Lob Herodias loğ nalu avêh ahê bemêr nêr vu Herot* bê, “Gwetung Mehö-neripek-alam Jon yu doğ gabum ti megebo vu sa pehi sênê!” ⁹ Nêr nebê sênê lom mehö-los-bengö Herot* ayo maggin, rêk kwa vo gägek sên nêr yönon getato nema ya vavunê lo, in neggönengin alam vatêvek sên deyam in yi nos bôp lo dengo. Lob nêr bê degevang noh vu saga. ¹⁰ Lom vông mehöti ya beggang karabus ayo meketöv Jon kwa. ¹¹ Lob deko yu loğ gabum ti beyam devo vu avêh avö sênê, beko meyah vo vu ata. ¹² Gejon yi hur maluh yam deko anon meya delev. Delev ggovek, log ya denêr vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Yesu ngo gägek sênê lob vuu nyêg saga gerak yağ meya nyêg-yumeris tahsên ti. Loğ alam dengo lom devuu nyêg bôp gedeyoh ronek bedesepa yi medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah ronek vu nyêg-yumeris, lob lê alam ngahisekê saga bekwa vôngin sir, lob vông behir alam nijraksên nijvesa rak.

¹⁵ Log sehuk loğ lob yi hur maluh ya denêr vu yi bê, “Nyêg-yumeris tahsên sênê behes mala ya ggovek, om gwevong alam sênê deketêkin sir medena denoh vu beggang-bu ti ti in debago hir nos.” ¹⁶ Rêk Yesu nêr vu sir bê, “O, su dena! Gak ham bet sir!” ¹⁷ Rêk denêr yah vu yi bê, “Rêk mu hil hed brêt nemadvahi gegêl luu mu-o!” ¹⁸ Rêk nêr yah bê, “Ham gweko nam vu sa rê!”

¹⁹ Lom nêr vu alam bê degeto demedo jak pahup, log ko brêt nemadvahi gegêl luu lo rak, log varah mala rak yağek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mêm dego bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga. ²⁰ Lob sir pin degga meyah vu sir, log desupin vahi sên nahên nedo lo loğ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sên degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avêh los hurmahên ving rê.

Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunê

(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Ggovek log Yesu vông yi hur maluh bê dejak na yağ bedena ngaggee nenga vahi namugin, gegevong alam bedenah bej rê. ²³ Vông alam deya ggovek, log yö ti ya los kedu in bê najom jak, lob nahên ya nedo kedu gebuk loğ. ²⁴ Geyag to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vê niwêek yam ggêp yag neru, lob ngaggee têê luk ya yag rot. ²⁵ Lob dus rak in bê nyêg geheng, log Yesu vare neya rak ngaggee vavunê betök ya vu sir. ²⁶ Delê bê vare neya rak ngaggee vavunê, lom delêk mekenuj verup medenêr bê, “Alam diiksên kenuj ti!”, gedeggöneng medengeek. ²⁷ Rêk Yesu pevis benêr ya vu sir bê, “Ham su newamin jak! Yik sa sênê om ham su göneng.”

²⁸ Lom Pita nêr yah vu bê, “Mehöböp! Nabê hong saga, og genanêr gesa bare jak ngaggee vavunê benök vu hong!” ²⁹ Lom Yesu nêr bê, “Genam!” Lob Pita vuu yag geto meya nare rak ngaggee vavunê meya vu Yesu, ³⁰ rêk ngo sang dedun, lom ggöneng bevongin bê duk na ngaggee bengaggee jehöo yi. Lob ngeek in Yesu bê, “Mehöböp, genajom sa jak!”

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak genêr vu yi bê, “Su ayom neyam timu vu sa yönon rê! Ayom luu luu in-a?” ³² Lob luho derak yah yağ, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sên denedo rak yağ lo depetev medeneggêp loğ vaha gedenêr bê, “Anutu nalu hong yönon rot!”

Yesu Vông Alam Niraksên Ngahisekê Vu Genesaret Menijvesa Rak*

(Mk 6:53-56)

³⁴ Ggovek, loḵ ya deverup ngaggee vahi beya detōḵ ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyëḡ sugu derak ni bê Yesu, lob devong gageḵ ya nyëḡ dus dus pin bedeko alam nijraksën pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketaḡ vu yi bê yīḵ alam nijraksën degebë nemaj jak yi rôpröp nyë mu. Lob sir pin sën denebë nemaj raḵ lo og nijvesa nerak.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek (Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenër bê, ² “Tum hong hur maluh denekeyêh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj mugin rëḵ mêm denegga nos rë!” ³ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bê, “Log yīḵ ham nebë saga! Nebë va sën ham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyêh Anutu yi horek-ê? ⁴ Anutu nër bê, ‘Gegurek amam lu atam babui’ genër ving bê, ‘Mehöti bê nanër gageḵ nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiiḵ’. ⁵ Rëḵ ham nenër bê, ‘Mehöti yi monë lu ngaa neggëp in bê doḵ vu ama ma ata jak, rëḵ mu nanër vu yi nabë, ‘Sa bê doḵ vu meluu megevong sa ngaa sënë nôḵ vu meluu, rëḵ mu rëḵ nama, in sehooin rak ggovek in bê natu seriveng vu Anutu’, ⁶ og ggovek, mehö saga su doḵ vu ama lu ata jak.’ Rëḵ mu ham nedahun Anutu yi gageḵ rak ngaa nebë saga in bê ham ngo sepa doḵ alam hib wirek hen hir gageḵ. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya nër gageḵ sënë rak ham niröp nebë:

⁸ ‘Alam sënë deneko sarëḡ rak verup avij,
rëḵ mu ayoj yô neggëp ading in sa.

⁹ Yö denenër mehõnon hir horek gedenenër bê, “Anutu yi horek sënë!”
lob deneko sa rak meris mu.’”

Nгаа Sën Nevong Mehõnon Benij Paya Nerak (Mk 7:14-23)

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benër vu sir bê, “Ham gwengo beham jak ni. ¹¹ Ngaa sën nelok ya mehõnon avij lo, og su nevong benij paya nerak rë. Gaḵ mêm ngaa sën nedo loḵ mehõnon ayoj berak neverup avij lo mu, sën nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denër vu yi bê, “Alam Parisai* denḡ hong gageḵ saga lob ayoj nipaya. Ma geraḵ ni?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bê, “Ngaa pin sën Amaḡ vu yaḡek su nevaroh rë lo, og rëḵ bepul los geḡa na. ¹⁴ Ham naköök geyö hir ngaa! Alam malaj kenod lob dekuung bê detato aggata vu alam malaj kenod ngwë. Bê mehö mala kenod ngwë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë, og rëḵ luhoḡ debës lii doḵ ti.”

¹⁵ Lom Pita nër yah vu Yesu bê, “Om genanër gageḵ peḡgirinsën sënë degwa behe gango rë!” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër bê, “Om ham ngo nahën geham su nerak ni rë? ¹⁷ Maḵ ham su rak ngaa pin sën hil naha lo ni bê nelok ya hil avid beya nare lok hil ahëd kevus, loḵ tum to neluḵ ya asoreng rë? ¹⁸ Gaḵ ngaa sën rak neverup mehõnon avij beto neyam rangah lo, sën yam ggëp ayoj. Lob ngaa nebë sënë sën nevong bemehõnon nij paya nerak. ¹⁹ In ngaa sën neverup ayoj lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denesis mehõnon medenediḵ, deneggodeḵ alam venëḡ ma reggaj, maḡëm los avö deneggodeḵ sir, deneggodeḵ ngaa, denenër gageḵ kuungsën, denenër gageḵ pelësën. ²⁰ Ngaa pin sënë nevong bemehõnon nij paya nerak. Gaḵ bê mehõnon dega nos besu dejipek nemaj namuḡin rë, og saga su nevong benij paya nerak rë.”

Kanaan Avëh Vong Ving Yesu Anon Rot (Mk 7:24-30)

²¹ Lob Yesu kedi rak loḵ nyëḡ saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avëh-yu-ngwë ti vu Kanaan nedo sugu beyam tahi bê, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memö nipaya ti gwanḡ ya sa nalug avëh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rëḵ Yesu su nër gageḵ ti loḵ yah vu yi rë. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenër bê, “Avëh sënë tahi megejiin hil rot, om gwevong nah!” ²⁴ Rëḵ Yesu nër yah bê, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masën vu Israel mu!” ²⁵ Rëḵ avëh yam dus bepetev meneggëp loḵ vaha genër bê, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Loḵ Yesu nër rak gageḵ peḡgirinsën yah vu yi bê, “Su yoh vu bê hil gaḡo hurmahen hir nos vër beḡetë na vu anöo rë!” ²⁷ Rëḵ avëh nër bê, “Mehöböp, sagak yönon, gaḵ mêm anöo denepatu nos metes sën alaj denevong meneluḵ ya reek len lo!” ²⁸ Nër nebë sënë, lom Yesu nër yah vu yi bê, “O avëh! Ayom neyam timu vu sa yönon rot, om ngaa sën genevongin lo rëḵ anon jak vu hong.” Lom loḵ hes mala saga avëh nalu nivesa rak yah ggökin.

Yesu Vong Balam Niraksën Ngahiseḡ Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya raḱ beya metōḱ ya ngaggee böp Galilea nenga. Besepa meya teka loḱ mēm rak ya ḱedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahiseḱé desupin sir medeyam vu yi. Lob deḱo alam vahaj nipaya, seḱej vegguu, malaj ḱenod, kwaj ngengöleng, geniraksën vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebë sir loḱ Yesu vaha, lob vong benijvesa raḱ. ³¹ Lob alam saga ḱenuj ya in denelë alam kwaj ngengöleng denevengwëng, galam seḱej vegguu seḱej nesesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj ḱenod denelë nyëg. Lob deḱo Israel hir Anutu arë raḱ.

Yesu Vet Alam 4,000

(Mk 8:1-10)

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benër vu sir bë, “Sa kwag paya in alam sënë, in denedo buk löö ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bë gevong sir na rë, in meyip rëḱ gevong sir bemalaj pebilin gëp aggata bedebës.” ³³ Loḱ yi hur maluh denër vu yi bë, “Nyëg-yumeris sënë, om hil rëḱ gako nos vu tena mabet alam vu böpata sënë jak-a?” ³⁴ Rëḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham brët va la neggëp vu ham-a?” Lom denër yah bë, “He hömin brët nemadvahi-bevidek-luu gegël mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nër vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḱo brët nemadvahi-bevidek-luu, gegël luu lo raḱ, gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log dego bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḱ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sën degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avëh los hurmahen ving rë. ³⁹ Log mēm Yesu vong medeketëḱin sir medeya, log raḱ yag meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bë Degelë Ngaa Böp*

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bë deseggi Yesu, lob denër bë gevong ngaa böp yagek yi ti bedegelë. ² Rëḱ nër yah vu sir bë, “Ham nelë bë gerub nevarah seuksën lob ham nenër bë, ‘Gerub varah seuksën, om nyëg rëḱ gevang neheng.’ ³ Log ham nelë ḱekup nekebu monbuk, lom ham nenër bë, ‘Ḳekup kebu monbuk genyëg malakenu rot, om vongin ayöong los hob nam!’ Ngaa nebë sënë netato vu ham beham ngo neraḱ ni, rëḱ ham su neraḱ ngaa sën neggëp ham malamin gwëbeng-ë ni rë! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebë avëh baggëb, om sën ham kwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëḱ mu sa su rëḱ gevong ngaa böp ti beham gwelë rë. Gaḱ seḱ tato ngaa böp nabë sën Yona yi ngaa böp lo vu ham mu beggovek.” Log Yesu vuu sir गया.

Gagek Peggirinsën Raḱ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong Brët Menerig Lo*

(Mk 8:14-21)

⁵ Yi hur maluh derak yaḱ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëḱ kwaj virekin nos gesu deḱo la sepa rë. ⁶ Loḱ Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yö denër vu sir bë, “Hil su hako nos la sepa rë, om sën nenër aga!” ⁸ Yesu raḱ ni lob nër bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë! Ma nebë va sën ham nesap ham raḱ bë ham su ḱo nos la sepa rë-ë? ⁹ Ma ham nahën geham su raḱ ni rë? Maḱ ham su kwamin nevo brët nemadvahi sën alam 5,000 degga gesap va la sën ham supin loḱ lo rë? ¹⁰ Log maḱ ham su kwamin nevo brët nemadvahi-bevidek-luu sën alam 4,000 degga geham supin loḱ jebeng va la lo rë? ¹¹ Ma ham su raḱ ni rë? Sa su nanër nos vu ham rë! Gaḱ senër vu ham bë ham gwëgin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ¹² Lob mēm derak ni bë su nër raḱ yiist* sën brët yi lo rë. Gaḱ nenër bë degëgin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gagek.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggoin Raḱ In Bë Geḱo Hil Nah

(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḱ tepëḱ in yi hur maluh bë, “Alam denenër Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denër yah bë, “Mehö la denenër bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenër bë Elia. Log la denenër bë Yeremia, ma mehö-nenër-gagek-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḱ Yesu loḱ tepëḱ yah vu sir bë, “Gaḱ hameḱ nenër bë sa re?” ¹⁶ Loḱ Simon Pita nër yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tateḱin gagek sënë vu hong rë. Gaḱ Amag sën nedo yagek lo yö tateḱin vu hong. ¹⁸ Om sa nanër vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë gelöng), lob seḱ dev sa dub jak medo gelöng sënë, geNyëg Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jak dub sënë rë. ¹⁹ Sëḱ bo kii Nyëg-yagek-yi vu hong. Gengaa sën genanërin vu dob lo, og Anutu rëḱ nanërin vu yagek geving. Gengaa sën gengogëkin vu dob lo, og Anutu rëḱ bo veyovin gëp yagek geving.” ²⁰ Log Yesu nër niwëëḱ vu yi hur maluh bë su na denanër vu mehö la nabë yi Kerisi*.

*Yesu Nër Yi Maggin Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)*

²¹ Log Yesu nër rangah mugin vu yi hur maluh loḵ buk saga bë rëk na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rëk debo vanë ngahisekë vu yi, gedengis yi menadiik, gebuk natu löö rëk mëm kedi jak nah gökin.

²² Lob Pita ḵo yi meya nenga bevong gagek rak yi bë, “Mehöböp, su rëk nabë saga rë! Ngaa sënë su rëk natök vu hong rë!” ²³ Loḵ Yesu ggërin yah benër vu Pita bë, “Satan! Gebare nah sa demig, in genewërin sa aggata! Su kwam tōḵ rak Anutu kwa rë, gaḵ kwam nevo ngaa nebë sën mehōnon yō kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeko* betamuin sa. ²⁵ In mehöti bë kwa bo yi begegïn nivesa, og rëk anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birekin yi benadiik in sa, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yō geḵo yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëk doḵ vu yi nabë va? Ma mehōnon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehōnon Nalu rëk nam los Ama yō niwëëk geyi vunek vunek yaḡek yi geyi angër lo, lob doḵ buk sënë og rëk bo nyëvewen doḵ nah ngaa pin sën mehōnon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanër vu ham yōnon nabë ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaḵ rëk demedo medegelë geMehōnon Nalu nom nabë mehō-los-bengö in gegin hil.”

17

*Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

¹ Buk nepadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ḵo Pita geYakobus luho ari Jon bederakḵ kedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detök yam medenevongwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu bë, “Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam loḵ beggob ayo nebë, “Sa Nalug yik sënë, sën sahëg neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh dengo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḵ Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër bë, “Ham su göneng rë, ham kwedi jak!”

⁸ Lob devër malaj rak rëk su denelë mehöti ving rë, gaḵ yik Yesu yō timu nare. ⁹ Sir vu kedu menahën deneluk medeneyah, lob Yesu nër niwëëk vu sir bë, “Ngaa sën ham lë agi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehōnon Nalu kedi jak nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh delok tepëḵ in yi bë, “Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëk nom namugin lo?” ¹¹ Loḵ mëm tatekin yah vu sir bë, “Yōnon, Elia rëk nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëk mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëk alam su derak ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yō kwaj. Gerëḵ debo vanë vu Mehōnon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh derak ni bë nenër Mehō-neripek-alam Jon vu sir.

*Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Rak
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Loḵ yah to detök vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, “Mehöböp! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya rak rot. Nevesi yi rak nengwah los nevēs bël beron ngahisekë. ¹⁶ Lob sa haḵo yam vu hong hur maluh lo rëḵ su deyoh vu bë degevong benivesa jak rë.”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḵ medo buk va la geving ham-a? Gesëḵ medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rë!” ¹⁸ Lob Yesu petupek rak memö, lob lëëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yō denedo, lob delok tepëḵ vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁰ Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham su nevong ving niwëëk rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yōnon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham rëḵ nanër vu kedu sënë nabë ‘Kwedi jak megena sagu!’, og rëk na. Bë ham gwevong geving yōnon, og ham yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḵ hil ayed gërin nos gehil najom jak mu og mëm.]”

*Yesu Nër Gagek Netu Luu Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²²Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nêr vu yi hur maluh bê, “Rêk debo Mehônnon Nalu dok na mehônnon nemaj. ²³Lob rêk dengsi yi menadiik, loḵ buk natu lōō lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takês-dub-vabuung-yi

²⁴Lob ya deverup Kapernaum, galam sên deneko takês-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedelok tepêḵ vu yi bê, “Maḵ ham tatovaha netung takês-dub-vabuung-yi ving-a?”

²⁵Lob Pita yogek bê, “Ëë-ë, netung lo!” Log loḵ ya beggang ayo, loḵ Yesu tum loḵ tepêḵ in yi mugin bê, “Simon! Kwam nevo bê? Alam-los-bengöj vu dob sênê, deneko takês-kupek-yi los deneko vu mehônnon tena? Maḵ yô deneko vu hir alam, ma deneko vu alam-yu-ngwê?”

²⁶Lob Pita nêr yah bê, “Deneko vu alam-yu-ngwê!” Lom Yesu nêr bê, “Nebê saga, om hir alam su degetê takês gegêpl ²⁷Rêḵ mu alu su gevong bahêj sengên. Om gena geseyu gwaak gêp ngaggee nenga, lob gêl ti sên rêḵ berup namugin begweko jak lo, og gebasuh avi lob rêḵ genatôḵ vu monê ti dok. Lob mêm gweko monê saga megena gwetê natu alu hed takês.”

18

Re Böp Vu Anutu-yi-nyêj-a?

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedelok tepêḵ in yi bê, “Mehô re tu muginsên vu Nyêg-yagek-yi kesuu alam pin-a?”

²Lob Yesu ku hurmahen ti yam bevarah lok malaj, ³genêr vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yônnon nabê: Bê ham su gwêrin ham gedahun ham nabê hurmahen nebê sênê rê, og ham su yoh vu bê rêḵ dok na Nyêg-yagek-yi rê. ⁴Mehôti bê dahun yi rot nabê hurmahen sênê, og rêḵ natu muginsên vu Nyêg-yagek-yi kesuu alam pin. ⁵Log mehôti bê kwa bo sa bedok vu hurmahen nabê sênê ti, og sagaḵ loḵ vu sa.”

Nгаа Nipaya Sên Nevong Paya Vu Mehônnon Besu Denevong Ving Rê

(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶“Gaḵ bê mehôti geli sa alam sên ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rêḵ geḵo nyêvewen bôpata rot vu tamusên, gaḵ nabê deseyu gelông bôpata dok kwa gedegetê duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mêm nivesa, in su kepê mehônnon la. ⁷Gêp in alam vu dob sênê in ngaa nipaya neggêp merêḵ kepê sir. Yônnon! Ngaa nipaya rêḵ berup, rêḵ mu gêp in alam sên denekkepê mehônnon ngwê rak ngaa nipaya lo.

⁸Lob nabê nemam ma vaham bê gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam kwetöv megwetê na. Geyiḵ nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mêm gemedo malam-tumsên degwata. In rêḵ nemam luu gevaham luu lob degetê hong dok na nengwah sên netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹Log nabê malam gahis vahi bê gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam geselupek vêr begwetê na. Geyiḵ malam vahi mu medo in mêm gemedo malam-tumsên degwata. In rêḵ malam gahis luu lom degetê hong dok na nengwah sên neggêp Nyêg-nengwah-yi lo.”

Gagek Peggirinsên Rak Sipsip Ti Mala Ma

(Lk 15:1-7)

¹⁰“Ham gwegin ham! In rêḵ ham gwekuung nabê hurmahen maluh los avêh nebê sênê sir ngaa meris. Ma! Sa nanêr vu ham nabê hir angêr vu yagek sên denegin sir lo vare denelê Amag sên nedo yagek lo yoh vu buk. ¹¹[In Mehônnon Nalu luk yam in bê geḵo alam malaj masên nah gökin.] ¹²Ham kwamin bo rê. Bê mehôti yi sipsip 100, lob bê ti mala nama, og rêḵ na sero ma rêḵ nama? Gaḵ rêḵ gevuu 99 bedebare kedu gena sero ti sên mala ma lo. ¹³Sa nanêr vu ham yônnon nabê: Bê natôḵ vu sipsip ti saga, og rêḵ kwa vesa in rot kesuu sên kwa vesa in 99 lo. ¹⁴Nebê sênê, om ham Amamin vu yagek nilêl bê hurmahen nebê sênê ti su mala nama.”

Yesu Nêr Gagek Rak Sên Hil Gango Arid Hir Ngaa Nipaya Degwa Lo

(Lk 17:3)

¹⁵“Bê arim gevong ngaa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanêr yi nipaya tato vu yi rê. Lob nabê gengo ayem, og saga nebê geḵo yi yom vu hong. ¹⁶Rêḵ nabê su ngo ayem rê, og gweko mehôti ma mehô luu geving bemelöô nah dok ti in meluu ma melöô nanêr gagek rangah, og mêm ham rêḵ semu. ¹⁷Rêḵ nabê su ngo melöô ayemin rê, og genanêr vu sa alam pin. Rêḵ nabê su gengo sa alam ayej geving rê, og ham gwelê yi nabê yi alam-yu-ngwê ti, meyi mehô-neḵo-takês*. ¹⁸Sa nanêr vu ham yônnon nabê ngaa sên ham nanêrin vu dob lo, og rêḵ Anutu nanêrin gêp yagek geving. Gengaa pin sên ham ngoḵekin vu dob lo, og Anutu rêḵ ngoḵekin gêp yagek geving.

¹⁹Log sa nanêr vu ham yônnon gökin nabê: Bê ham mehô luu ayoj timu in ngaa ti vu dob sênê beluho deketag in vu Amag, og Amag sên nedo yagek lo, rêḵ gevong banon jaḵ. ²⁰Kê,

log nabë mehò luu ma mehò löö kwaj bo sarëg bedengupin sir doḡ ti, og sêḡ nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsën Raḡ Hur Sën Su Nevo Loḡ Monë Nyëvewen Rë

²¹ Loḡ buk saga Pita ya verup vu Yesu benër vu yi bê, “Mehöböp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loḡ mêm sa dahun yi ngaa nipaya na? Maḡ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loḡ Yesu nër yah vu yi bê, “Sa su rëḡ nanër vu hong nabë beron nemadvahi-bevidek-luu mu rë. Gaḡ sa nanër vu hong nabë gedahun yi ngaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nër bê sënë in bê tato nabë hil dahun mehõnon hir ngaa nipaya sën denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nër ving bê, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḡ lo, og yiḡ nebë mehò-los-bengö ti vongin bê yi hur debo doḡ nah yi monë. ²⁴ Lob deḡo ti ya verup vu yi, geyi nyëvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëḡ yi monë su yoh vu bê bo doḡ rë. Lob mehò-los-bengö nër bê mehò la debago mehò sënë loشو venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in doḡ nah yi nyëvewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp loḡ vaha gesu bê, ‘Genaköök rë, rëḡ mêm sêḡ bo doḡ nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bê ggovek gesu bo doḡ nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob töḡ raḡ hur maluh ngwë sën vo yi monë yiḡ mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëvewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëëk begibek nema loḡ kwa genër bê, ‘Gebo doḡ nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp loḡ vaha geketaḡ vu yi bê, ‘Genaköök rë, rëḡ mêm sêḡ bo doḡ nah hong monë!’ ³⁰ Rëḡ su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bê mêm bo doḡ yi nyëvewen rë, lob mêm degeḡo yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër gagek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bê, ‘Hong hur nipaya! Muginsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwag vongin hong, rëḡ su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi loḡ ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemêm bo doḡ nah yi nyëvewen böpata saga los dahis lob mêm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yõnon rë, og Amaḡ sën nedo yagek lo rëḡ gevong nabë sënë vu ham.”

19

Yesu Nër Gagek Raḡ Sën Maluh Los Venëj Denevapul Sir Lo
(Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nër gagek pin sënë ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sën neggëp bêl Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahiseḡë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraksën nemaya benijvesa nerak.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepëḡ bedeseggi yi bê, “Yoh vu bê mehõti bepul venë jaḡ gagek meris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nër yah bê, “Maḡ ham su tevin gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kapiya lo rë? Gagek sënë nebë Anutu tung mehõnon vu nyëdahis, og tung mehõnon maluh los avëh! ⁵ Log nër bê, ‘Nebë saga om maluh rëḡ gevuu ama lu ata, log geko venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëḡ nabë luho luu gökin rë, gaḡ luho detu anon timu. Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehõnon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denër vu yi bê, “Log nebë va sën Moses vo horek vu hil benër bê mehõnon dekevu kapiya-vepulsën-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Loḡ Yesu nër yah vu sir bê, “Ham ayomin niggoḡ om sën Moses yoḡekin bê ham bepul venëmin nah. Rëḡ su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë mehõti venë su vong baggëb rë, rëḡ regga vuu yi geko avëh ngwë, og mehò saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bê, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehõnon su degeḡo sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bê, “Alam pin su deyoh vu bê degevong noh vu gagek sën denatu timu agi rë, gaḡ alam vahi sën Anutu duu sir niwëëk revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bê desepa doḡ. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bê rëḡ degeḡo avëh rë. In mehò la og ataj yö ḡo sir nebë saga. Log alam denevong paya vu mehò la besu denëḡo avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelëbë su degeḡo venëj. Mehõti yoh vu bê gevong noh vu gagek sënë og gevong.”

Yesu Jom Raḡ Hurmahen
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deḡo hurmahen la medeya vu Yesu in bê gebë nema jaḡ sir genajom jaḡ sir. Rëḡ yi hur maluh deruuk loشو ataj. ¹⁴ Loḡ Yesu nër bê, “Ham gwevong hurmahen denam

vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëg-yagek-yi sir.”¹⁵ Log bë nema rak sir log ya rak.

Mehö Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Lob mehö magëm ti ya verup vu Yesu beloq tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevang va ti nivesa in mëm sa medo malaq tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepa dok Anutu yi horek pin!”¹⁸ Rëk loq tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevong baggë! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehö ngwë!”¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö magëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa loq horek pin sënë ggovek ya. Rëk mu sa gevang va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë genatu mehö yohvu, og gwevong hong kupek pin balam debago, lob gebo monë sën gweko jak hong ngaa pin lo vu alam sën deneraq vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.”²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë dok na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot.”²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevangin nabë dok na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh dengo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om maq re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevang beyö demedo malaj-tumsën rë, gak Anutu yö yoh vu bë gevang bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevang ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevuu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gako va nivesa jak sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë vu Buk-tumsën gengaa pin pekwë yi natu mewis, geMehönon Nalu jak medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëk jak medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëk gwengo alam Israel degvaj nemadluho-bevidek-luu hir gagek.”²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëg bedenevu hir beggang, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëk degeko nyëvewen mehödahis jak gëp alam nemadvahi dok nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata.³⁰ Rëk mu alam ngahijsekë vu muğinsën rëk nom denatu alam tamusën, log alam ngahijsekë vu tamusën rëk nah denatu alam muğinsën.”

20

Gagek Peggirinsën Rak Mehö Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë!” Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehöti sën kedi rak loq monbuk anon meya nesero alam in degevang huk in yi wain.² Lob vengwëng ving hur la, bedeyogëkin bë degeko kina ti dok buk saga og govek, log mëm vong sir medeya denevang yi huk wain.³ Loq yah verup loq 9 krök, lob lë alam la gedinare meris mu rak telig, in huk main sir.⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gwevong sa huk wain geving, log sëk bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng rak 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin.⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’⁷ Loq denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevong sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loq, lob huk wain ala nër vu mehö sën negin alam huk yi lo bë, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gëp alam sën deyam huk tamusën lo, bena natök na alam sën deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sën deneya huk rak 5 krök sehuksën lo denare yam, besir ti ti deneko monë kina ti ti.¹⁰ Galam sën deyam huk muğinsën lo denare yam, gekwaj nevo bë rëk degeko monë ngahisekë rot. Rëk ma! Yik deneko kina ti ti nebë saga ving.¹¹ Deko monë, rëk mu devong ayej nipaya vu huk ala medenër bë,¹² ‘Alam sënë deyam tamusën, bedevong huk sehuksën mu, rëk gebago sir nebë he. Gak he nehevong huk böpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenêr nebê sênê, lob nêr yah vu sir ti bê, ‘Sa mehô-e! Sa su hevong nipaya vu ham rê! Hil ajoo gagek mugin bê sêk bago hong jak monê kina ti, ¹⁴ om gweko hong monê begena. Monê sên sevo vu hong lo, og sa bê gevong vu alam tamusên geving nabê saga. ¹⁵ Bê sa gevong ngaa ti jak sengo sa monê sênê, og mak sênê su yoh vu rê? Sa hevong nivesa rêk ahêm nevongin sênê in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusên rêk nah denatu alam muginsên galam vu muginsên rêk nom denatu alam tamusên nabê saga.”

Yesu Nêr Gagek Netu Beron Löö Bê Rêk Nadiik Gekedi Jak Nah Gökin
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bê na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahên denetetu aggata medeneya, lob Yesu ko sir yah nenga menêr vu sir bê, ¹⁸ “Ham ngo? Gwêbeng hil narak menaya Yerusalem, lob rêk degetung Mehônnon Nalu dok na alam-deneko-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rêk denanêr gagek venuh nabê dengis yi nadiik. ¹⁹ Log rêk debo yi dok na alam dahis nemaj, in denanêr gagek pelêsên jak yi los debeek yi gedengis brêm na yi betii kepepeko”. Gebuk natu löö lok kedi jak nah gökin.”

Sebedi Venê Ko Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venê ko nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggêp lok vaha in bê ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nêr vu yi bê, “Geyam in va?” Lob nêr yah vu bê, “Genanêr nabê sa nalug luho denatu hong gadu gêp hong Nyêg. Ngwê medo gêp nemam vesa gengwê medo gêp nemam kěj.”

²² Nêr bê sênê, lok Yesu nêr yah vu nalu luho bê, “Melu su rak ngaa sên melu nekwetag in vu sa agi ni rê. Ma melu yoh vu bê melu rêk nanum dok kap* sên sêk nanum dok lo?” Rêk luho denêr yah bê, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nêr vu luho bê, “Yônnon, melu rêk nanum dok sa kap! Rêk mu mehô sên rêk medo gêp sa nemağ vesa gemehô sên rêk medo gêp sa nemağ kěj lo, og su neggêp vu sa rê. Gağ alam sên Amağ yö ggooin sir rak lo, sên rêk demedo dok.”

²⁴ Lob sir nemadluho dengo luho hir gagek sênê, lob ahêj sengên vu luho ari. ²⁵ Rêk Yesu supin sir yam benêr vu sir bê, “Ham rak ni! Alam dahis hir alam sên denengin sir lo, og deneko sir rak vu hir alam. Gehir alam böp denedeginengin hir alam rak horek ngahi. ²⁶ Rêk mu ham, og ham su gwevong nabê saga! Gağ mehöti bê gevongin nabê natu ham mehô böp ti, og gevong ngaa nabê sên tu ham hur in dok vu ham. ²⁷ Log bê mehöti gevongin nabê natu ham mehô muginsên ti, og gevong ngaa nabê sên yi mehô meris lo bevegong huk nyêmasên vu ham. In Mehônnon Nalu yik nebê saga. ²⁸ Su yam in bê alam degevong huk vu yi rê. Gağ yam in bê gevong huk vu mehônnon genadiik dok nah alam ngahisekê bej in geko sir nah vu Anutu.”

Yesu Ro Kenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam ngahisekê detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehô mala kenod luu denedo lok aggata nenga. Luho dengo gagek bê Yesu to neyam, lob luho detahi niwêek bê, “Mehöböp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupek rak luho bê luho ayej nama, rêk ma geluho pasang detahi böpata rot bê, “Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benêr bê, “Melu vongin bê sa gevong va vu meluu-a?” ³³ Lob luho denêr yah vu bê, “Mehöböp, alu hevong in bê gwevong balu malamin nivesa jak nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho meubê nema rak luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelê nyêg ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

Yesu Lok Ya Yerusalem Nebê Mehô Los Bengö Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)

¹ Ya deverup dus rak Yerusalem, lob detök ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nêr vu luho bê, “Melu dok na beggang-bu ti sên melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rêk gwelê dogi ti gedesevu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweko luho nom vu sa. ³ Lob nabê mehöti nanêr gagek jak meluu, og melu nanêr nabê Mehöböp bê jak mena. Lob rêk gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sênê in gagek sên mehô-nenêr-gagek-rangahsên nêr lo anon jak nabê:

⁵ “Ham nanêr vu nyêg Sion* yi alam nabê sênê:

‘Ham gwelê ham mehô-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehô mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.

Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sên Yesu nêr vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir rôpröp ayöông yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo. ⁸ Galam ngahisekê dekah hir rôpröp ayöông yi bedevah neggêp aggata. Log la denesap kapah medenebê neggêp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sên denemugin gevahi sên denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bê:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehô sên neyam los Mehôböp niwêék!

Hil gaço Anutu arê jak na vavunê rot!”

¹⁰ Mêm Yesu lok ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyêg dedun rak log sir vahi denelok tepêk vu sir bê, “Mehô re sênê?” ¹¹ Lob alam sên deneya ving yi lo denêr yah bê, “Mehô-nenêr-gagêk-rangahsên Yesu vu Nasaret ggêp distrik Galilea!”

Yesu Tii Alam Sên Denebago Ngaa Lok Dub Ayo

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Lob Yesu lok ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sên denedo lok medenebago ngaa los alam sên denetung ngaa in mehô ngwê bago lo. Log keyovekin tevör pin sên denepewê* monê rak lo ving alam sên denetung nuung lo hir sêa.

¹³ Log nêr vu sir bê, “Gagêk neggêp lok Anutu-yi-kapiya nebê, ‘Sa beggang og rêk denanêr nabê beggang jom-raksên-yi. Rêk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsên rak.’ ”

¹⁴ Yesu nedo lok dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahêj sengên rak in delê bê nevong ngaa böp böp nebê saga, log dengo hurmahen bê denepisekin lok dub ayo nebê, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denêr vu yi bê, ¹⁶ “Mağ su gengo gagêk sên denenêr-ê rê?” Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Ê-ê, sa hango! Gağ ham su tevin gagêk sên neggêp lok Anutu-yi-kapiya lo rê? Nebê:

‘Getahu hurmahen sên nahên denevengwêng paya paya los sên ataj nahên denevo rur vu sir lo,

gedegeko arêm jak niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggêp sagu.

Yesu Nêr Lob Kele Pik Meran Ya*

(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyêg böp lob diikahê, ¹⁹ lob lê kele pik* ti nare lok aggata nenga beya in, rêk anon ma geris meris. Lob nêr vu kele pik* sênê bê, “Su gengis anom gökin genama na verök yi!” Lob pevis bekele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delê nebê sênê, lob delêk bekenuj ya gedenêr bê, “Nebê va sên kele pik* meran ya pevis-ê?”

²¹ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yönon nabê: Bê ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rê, og rêk ham gwevong ngaa nabê sên sa hevong vu kele pik* agi. Lob ham su rêk gwevong sênê mu rê. Gağ bê ham nanêr vu kedu sagu nabê, ‘Kwedi gwetê hong duk na loo vuheng!’ og rêk anon jak. ²² Log bê ham gwevong geving benajom jak in ngaa ti, og ngaa pin sên ham nekwetağ in bê gweko lo, og saga ham rêk gweko.”

Alam Yuda Delok Tepêkin Yesu Bê Re Ggoin Yi Rak

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Log Yesu lok ya dub-vabuung-böp betatekin gagêk vu alam. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenêr bê, “Re vo niwêék vu hong benêr bê gwevong huk nabê sênê? Re ggoin hong rak-a?”

²⁴ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Kê”, om sa bê dok tepêk in gagêk ti nôk vu ham rê, lok nabê ham nanêr nom, og mêm sêk nanêr mehô sên ggoin sa rak in bê sa gevong huk agi nôk vu ham. ²⁵ Sên Mehô-neripek-alam Jon neripek alam lo, og mağ degwa vu tena? Mağ yam vu yagek ma sepa lok mehönön vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir rak medenenêr bê, “Bê hil nanêr nabê yam vu yagek, og rêk dok tepêk nom vu hil nabê, ‘Rêk nebê va sên ham su vong ving yi rê-ê?’ ²⁶ Log nabê hil nanêr nabê sepa lok mehönön vu dob kwaj, og hil rêk agönengin alam sên denare-ê. In sir pin kwaj nevo Jon bê yi mehô-nenêr-gagêk-rangahsên ti yönon.”

²⁷ Lob denêr yah vu Yesu bê, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Nebê saga, om sa su rêk nanêr mehô sên ggoin sa rak lo vu ham rê!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Rak Hurmahen Luu

²⁸ “Rêk ham kwamin vo bê? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu aguu benêr vu bê, ‘Nalug-e, pehi sênê gena gwevong sa huk wain!’ ²⁹ Lok nalu nêr yah vu bê, ‘Sa nig lël!’ Lok yom ggêrin ayo geya mevong huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menêr vu nalu amon nebê saga,

lob yogek bē 'Ēē, amag! Sēk na!' Rēk su ya rē. ³¹ Lom nalu ngwē tena sēn ngo ama aye?" Rēk denēr yah bē, "Nalu aguul!" Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "Om sa nanēr vu ham yōnon nabē alam-deneko-takēs* losho avēh baggēb denevong ving bedeneloq ya Anutu yi Nyēg in ham. ³² In Mehō-neripek-alam Jon yam betatekin aggata nirōpsēn vu ham, rēk ham su vong ving yi rē. Gaq alam-deneko-takēs* gavēh baggēb lo yō denevong ving yi. Beham lē sir ggovек ya, rēk ma geham su wēr in ham bevong ving yi rē."

*Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Raq Alam Nij Paya Denejin Huk Wain
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ "Ham gwengō gagek peggirinsēn ngwē agi rē! Mehōti los yi dob bōpata bevaroh huk wain bengō ti. Gejegin gelōng netu heek beggēr in, gesemu nyēg gelev asoreng ti in denap in wain anon dok, belev beggang ading ti sēn debare jak medemalaj in huk wain lo ving. Lob vo huk sēnē loq ya mehō la nemaj in bē degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyēg ngwē. ³⁴ Gebuk sēn wain anon nemonek lo dus raq, lob vong yi hur la deya vu alam sēn denejin huk lo in bē degeko yi wain anon vahi. ³⁵ Rēk alam sēn denejin huk lo dejom yi hur lo ahon bedenevek la, gedenesis la medenediik, gedenetengwa la raq gelōng. ³⁶ Loq huk ala vong hur la deyah ggōkin. Vong alam ngahisekē kesuu sēn vong ya mugin lo, rēk alam sēn denejin yi huk lo yik devong nebē saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir raq neggēp hus. In kwa nevo bē, 'Rēk degurek babu!' ³⁸ Rēk alam sēn denejin huk wain lo delē nalu lob yō denēr vu sir bē, 'Mehō sēnē rēk dok nah ama ben vu tamusēn begeko yi ngaa pin. Om ham-oi! Hil angis yi benadiik log mēm yi huk sēnē natu hil ngaa!' ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnē, gedesis mediik." ⁴⁰ Lom Yesu loq tepēk bē, "Om ham kwamin nevo bē? Nahub rēk huk wain ala nam, og rēk gevong nabē va vu alam sēn denejin yi huk lo?"

⁴¹ Lob denēr yah vu yi bē, "Rēk ngis alam nij paya sēnē beyuj katak jak. Gerēk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rēk mēm buk sēn dejur anon lo, og mēm debo vahi vu yi!" ⁴² Lob Yesu nēr vu sir bē, "Maq ham su tevin gagek sēn neggēp loq Anutu-yi-kapiya lo rē? Nebē:

'Alam sēn denelev beggang lo, nij lēlin gelōng ti sēnē.

Rēk mu sēnē netu gelōng niwēek beggang nyēketu-yi.

Mehōbōp vong sēnē lob he halē bē nivesa rot.'

⁴³ Om sa nanēr vu ham nabē rēk Anutu geko yi Nyēg vēr in ham, gebo vu alam sēn degevang banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehōti bē bēs bengis yi jak gelōng sēnē, og rēk metes jak. Ma bē gelōng sēnē geto mejak gēp mehōti, og rēk katak jak.]" ⁴⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam Parisai* denqo gagek peggirinsēn sēn Yesu nēr agi, lob derak ni bē nenēr raq sir. ⁴⁶ Lob bē denajom yi ahon, rēk denegōnengin alam sēn yam denare lo in kwaj nevo Yesu bē yi mehō-nenēr-gagek-ranghsēn ti.

22

*Gagek Peggirinsēn Raq Nos Sēn Maluh Ti Lu Venē Denejom Nemaj Mewis
(Lk 14:15-24)*

¹ Log Yesu nēr gagek peggirinsēn ngwē ggōkin bē: ² "Sēn Nyēg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebē sēn mehō-los-bengō ti bē getung avēh na vu nalu, lob vong nos bōpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bē denam dega nos sēn nalu lu venē rēk denajom nemaj lo, lob loq buk sēn bē dega nos lo, lob vong yi hur la yah denēr vu sir. Rēk su deyam rē, genij nelēl medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggōkin genēr vu sir bē, 'Ham na vu alam sēn sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanēr vu sir nabē sa hero nos ggovек menedo. Sa hevong medesis burmakau bōp bōp los nalu tuvek sēn jeji lo ggovек ya. Besa semu ngaa pin ggovек benedo. Ham nam in gwa nos bōp sēn nalug lu venē denejom nemaj!'

⁵ Yi hur ya denēr gagek sēnē vu sir, rēk nij tebō besu debē nengaj vu rē, gedeya jegg in jegg in. Ti ya yi huk, gengwē ya nevang yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehō-los-bengō yi hur ahon medenevasap sir, gedenesis sir medenediik. ⁷ Lob mehō-los-bengō ahē sengēr rot bevong yi alam-begō-yi ya desis alam sēn desis yi hur medediik lo pin bemalaj maya, gedevesi loq hir nyēg ving. ⁸ Log mehō-los-bengō nēr vu yi hur lo bē, 'Nos bōp sēn nalug lu venē denejom nemaj lo nōk ggovек ya menedo, rēk alam sēn sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehōnon nij paya besu deyh vu bē dega rē. ⁹ Om ham na menoh vu aggata bōp sēn nevasuh yi lo pin, lob alam pin sēn ham natōk vu gēp sagu, og ham nanēr vu sir nabē nam dega nos sēn nalug lu venē denejom nemaj agi!' ¹⁰ Nēr nebē sēnē, log yi hur deyh vu aggata pin bedesupin alam pin sēn denetōk vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sēn maluh lu venē denejom nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehō-los-bengō loq ya in bē gelē sir. Lob lē mehōti gesu rōp rōprōp nebē sēn vo vu yi vatēvek pin mederōp lo rē, gema. ¹² Lob mehō-los-bengō nēr vu yi bē, 'Sa mehō-e! Geyoh tena megelok

yam sënë gesu geröp röpröp rë?" Rëk mehö sënë su nër gagek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bē, 'Ham naduu nema los vaha gegwetē yi geto mena dobnē, bena medo malakenu sagu, bengu megekōō nyē!' ¹⁴ Lom Yesu nēr bē, "Kē", Anutu nevang dik ya vu alam ngahisekē, rëk neggooin ti ti mu raḅ in dedoḅ na!"

*Deloḅ Tepëḅ In Yesu In Takēs Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar**
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yö yah denēr vu sir bē, "Hil natōḅ vu gagek ti tena in hil naduu Yesu?" In sir bē denaduu Yesu nabē sën mehōnon denesis soḅ loḅ lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denēr vu Yesu bē, "Tatovaha! He naraḅ ni bē hong mehö niröp! Lob genetatekin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su genehōnengin alam malaj rē, gaḅ geneñēr gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arēj ving. ¹⁷ Om geneñēr vu he rē, nabē yoh vu bē hil getung takēs vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?" ¹⁸ Rëk Yesu raḅ nij bē sir alam kwaj luu lob nēr bē, "Ham alam kwamin luu! Ham bē seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monē-takēs-yi ti vu sa rē!" Lob deḅo monē gahis ti yam vu yi, ²⁰ lob loḅ tepëḅ in sir bē, "Re ḅenu los arē sën raḅ neggëp agi?" ²¹ Lob denēr yah bē, "Sisar*!" Lob nēr yah vu sir bē, "Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!" ²² Dengo gagek sënë lob delëḅ beḅenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Deloḅ Tepëḅ In Yesu In Sën Mehōnon Denadiiḅ Gedekedi Jaḅ Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiksën og su rëḅ deḅedi jaḅ nah rē. Lob sir la deya vu Yesu yik loḅ buk saga bedeloḅ tepëḅ in yi bē, ²⁴ "Tatovaha! Moses nēr bē, 'Bē mehōti nalu nama log nadiiḅ, og ari geḅo yi alov beluhu degeḅo naluj vu ari.' ²⁵ Lob mehōti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aguḅ ḅo avëh lob diiḅ, genalu ma. Lob ari amon ḅo yi alov, ²⁶ loḅ ari amon diiḅ nebē saga, lob gwee nebē saga beya meto arij meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediḅ, log avëh diiḅ raḅ neggëp hus. ²⁸ Om geneñēr nabē najeeng sën mehōnon diiksën deḅedi jaḅ nah lo, og avëh sënë rëḅ natu arij ti tena venē? In sir pin deḅo avëh timu saga netu venēj."

²⁹ Loḅ Yesu nēr yah vu sir bē, "Ham su raḅ Anutu yi gagek sën neggëp loḅ yi kapiya lo ni rē! Beham su raḅ Anutu niwëëḅ ni ving rē! Om sën ham nekuung raḅ in ham rot. ³⁰ Vu buk sën mehōnon diiksën deḅedi jaḅ nah lo, og maluh su rëḅ degeḅo avëh rē, gavëh su rëḅ deḅaḅ maluh rē, gaḅ rëḅ nama. Gaḅ rëḅ demedo nabē angër lo vu yaḅek. ³¹ Rëḅ gagek sën mehōnon diiksën bē deḅedi jaḅ nah lo! Maḅ ham su tevin gagek sën Anutu nēr vu ham meneggëp loḅ yi kapiya lo rē? Sën nēr nebē, ³² 'Sa Abraham yi Anutu sa, gilsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.' Nabē mehōnon denadiiḅ bemalaj nama na verōḅ yi, og su yoh vu bē nanēr nabē lööho hir Anutu yi rē, gaḅ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi." ³³ Lob alam pin sën dengo gagek agi lo delëḅ beḅenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Loḅ alam Parisai* denḅo bē Yesu yi gagek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bē deseggi yi, lob hir mehö-horek-yi ti loḅ tepëḅ in yi bē, ³⁶ "Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?"

³⁷ Lob Yesu nēr vu yi bē, "Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, bekenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwë netu luu nebē saga nebē, 'Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabē sën ngo ahëm neving hong lo.' ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenēr-gagek-rangahsën hir gagek pin lo degwaj neggëp loḅ horek luu sënë."

Yesu Loḅ Tepëḅ In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu loḅ tepëḅ in sir bē, ⁴² "Ham kwamin nevo Mehö sën Anutu ggooin raḅ in bē geḅo hil nah lo bē maḅ degwa vu rē?" Loḅ denēr yah vu yi bē, "Degwa vu Davit*."

⁴³ Lob nēr yah vu sir bē, "Rëḅ nebē va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benēr Mehöböp raḅ Kerisi-ē? ⁴⁴ Sën nēr bē:

'Mehöböp nēr vu sa Mehöböp nebē:

"Gemedo sa nemag vesa.

Gevu tamusën og sëḅ getung alam sën denelē hong paya lo dedoḅ na vaham gebinë." '

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḅ nebē tena sën Davit nēr yi bē yi Mehöböp-ē?"

⁴⁶ Lob mehōti su yoh vu bē nanēr gagek ti doḅ nah vu Yesu rē. Lob deggōnengin yi gagek loḅ buk sënë, besu deneloḅ tepëḅ vu yi ggōkin yah rē.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata
(Lk 11:37)*

¹ Lob Yesu nêr gagek vu alam vu bôpata saga losho yi hur maluh lo bê, ² “Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloq yah Moses ben, ³ om gagek sên devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa doq. Rêk ngaa sên denevong lo, og saga ham su sepa doq. In deneggooin horek ngahisekê rak rêk su denevong yoh vu rê. ⁴ Deneduu ngaa maggin bedenetelê rak ya mehônnon kwaj, rêk sir og nij nelêl gesu denevêr nemaj in bê dedok vu sir teka rê. ⁵ Ngaa pin sên denevong lo, og sakaq denevong in bê alam degelê. Log denekevu Anutu yi horek la loq kapiya medebom loq gobeng gedenevaqu vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir rôp-rôp nyê vetevek menare soo soo. ⁶ Gahêj neving bê jak na dega nos namugin gêp nyêg-nos-bôp-yi, gedemedo lêl mala gêp dub-supinsên-yi. ⁷ Log ahêj neving bê alam debengwêng vu sir bedegeko sir jak doq alam tabaak los denanêr sir nabê Tatovaha. ⁸ Rêk mu ham og alam su denanêr ham nabê Tatovaha! Gak yik Mehô timu tu ham tatovaha, gak ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanêr ham mehôti vu dob sênê nabê ham Amamin yi. Gak yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sên nedo yaqek. ¹⁰ Log su denanêr ham nabê Alaj ham. Gak yik ham Alamin timu sênê, yik Kerisi*. ¹¹ Rêk mu mehô sên bê kesuu ham benatu ham mehô bôp lo, og natu ham hur rê. ¹² Mehôti bê geqo yô arê jak, og rêk arê nama. Log mehôti bê dahun arê, og rêk arê bôp jak.”

*Yesu Nêr Gagek Rak Alam-horek-yi Hir Ngaa Nipaya Sên Denevong Lo
(Mk 12:38-40)*

¹³ “Wôp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gêpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyêg-yaqek-yi yi veluung avi in mehônnon pin! Log ham ngo su nelok ya rê, geham newêrin alam sên denevong in bê dedok na lo ving.

¹⁴ Wôp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gêpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avêh alov hir beggang lu ngaa vêr in sir, log ham nejom rak hus adingsekê in bê kebu jak ham ngaa nipaya saga. Om rêk ham gwêko nipaya bôpata doq nah nyêvewen.

¹⁵ Wôp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gêpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loq loo los dob pin in bê natok vu mehôti begêrin yi natu ham hur. Lob mehô nebê sênê netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehô nipaya kesuu ham berêk na Nyêg-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nêr Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngaa Vabuung Bôp Gedeqo Ngaa Mahen Rak
(Lk 11:37-52; 20:45-47)*

¹⁶ “Wôp-o! Gêpin ham! Ham mehônnon malamin kenod sên ham bê tato aggata vu mehônnon! Ham nenêr bê, ‘Bê mehôti nanêr dub-vabuung-bôp arê genanêr yônnon vavunê, og sakaq ngaa meris. Gak mehôti bê nanêr dub-vabuung-bôp yi goor, genanêr yônnon vavunê, og su rêk gekuung jak rê, gak rêk gevong noh vu sên nêr lo.’ ¹⁷ Ham mehônnon kwamin ma, gemalamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maq goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-bôp sên vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenêr bê, ‘Bê mehôti nanêr jepô gêp dub-vabuung-bôp genanêr yônnon vavune, og sakaq ngaa meris. Gak bê nanêr seriveng sên rak nedo jepô lo, genanêr yônnon vavunê, og su rêk gekuung jak rê, gak rêk gevong noh vu sên nêr lo.’ ¹⁹ Ham mehônnon malamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maq seriveng kesuu-a? Ma! Jepô sên nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehôti bê nanêr jepô genanêr yônnon vavunê, og nevong niwêek vu yi gagek rak jepô los ngaa pin sên rak nedo lo ving. ²¹ Gemehôti bê nanêr dub-vabuung-bôp genanêr yônnon vavunê, og nevong niwêek vu yi gagek rak dub-vabuung ving Mehô sên nedo loq dub ayo lo. ²² Log mehôti bê nanêr yaqek genanêr yônnon vavunê, og nevong niwêek vu yi rak Anutu yi sêa los Mehô sên rak nedo lo ving.

²³ Wôp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gêpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sên ham neko anon ti ti ggêp sên netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos bôp los mahen mahen pin nebê jemejeng los yesek gemajêj ving, rêk ham vuu horek yi gagek bôp bôp vahi pin ya. Sên nenêr bê alam degevong ngaa nirôp mu, los kwaj pesivin mehônnon mededok vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sên nebê hil abo ngaa sên netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rêk gevuu sênê na rê. Rêk mu mêm hil sepa doq ngaa bôp sênê namugin. ²⁴ Ham mehônnon malamin kenod sên ham bê tato aggata vu mehônnon! Ham nesepa loq horek mahen mahen geham su nesepa loq horek bôp bôp rê, lob sênê nebê sên ham seruuin ngemek vêr in bêl kul, geham num kamer los dahis ving bêl loq ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodek nipaya paya los ngaa jeggin jeggin lok ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, lok mëm navi rëk niveseek jak geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu hevek veroo rak. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëk ayo peggo og heljëng sekëj los ngaa ningöhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëk mu gagek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin.”

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëk Degeko Nipaya Nyëvewen

²⁹ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë alam-denenër-gagek-rangahsën sekëj lok wirek lo, geham nevunek vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek dok he kenumin lo hir buk, og su rëk he dok vu sir bangis alam-denenër-gagek-rangahsën sënë rë.’ ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gagek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu dok nah ham kenumin lo vahaj!

³³ Ham nyë! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëk beya in Nyëg-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë sëk gevong alam-denenër-gagek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëk ngis sir la medenediik, geham ngis la jak na kelepeko*, geham beek la dok ham dub-supinsën-yi. Log ham rëk juuk sir begwetii sir medok vahaj medena nyëg ngwë. ³⁵ Om rëk denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Lok mehö-yohvu Abel, beyam verup lok Barakia nalu Sakaria sën desis mediik lok dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëk gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yonon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëk natök vu alam vu buk sënë.”

Yesu Su Rak Nyëg Böp Yerusalem

(Lk 13:34-35)

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo lok yah babu lo, rëk nim lël. ³⁸ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

Yesu Nër Gagek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëk Kevoh Na

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi beggang pin vu yi. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu ham yonon nabë: Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevh pin bedetetë geto jeggin jeggin.”

Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gagek sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vöngin geduk nom dob, log dob los yagek hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwëgin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwengo begö begö, galam denanër jeggin jeggin nabë vöngin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam nyëg ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëg vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevong avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngahisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gagek-kuungsën ngahisekë rëk kedi

degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam mehöpata jak, lob alam ngahisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gağ mehönön sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geğo sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëğ na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare doğ nyëğ vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gägek sënë mejak ni rë- ¹⁶ og mëm doğ buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu beggang ayo rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo doğ huk anon, og su rëk serög benah geko yi röprüp-ayöong-yi gëp beggang rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare loğ ayo lo, los sën nahën denevo rur vu naluj loğ buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwëv-ayöong-nikul-yi, ma doğ Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, doğ buk sënë og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot beverup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rağ lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yiğ Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gägek. ²⁴ Rëk Kerisi-kuungsën la los alam-gägek-kuungsën la rëk dekedi bedegevong huk los niwëek aggagga gedevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rağ lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëğ-yumeris saga!’, og ham su na saga. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo loğ beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir, ²⁷ in Mehönön Nalu rëk nam nabë sën davës nevër ggëp nyëğ mala neverup beya netök nyëğ mala nemasusek lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëğ sën heljeng deneggëp lo, og kadani denesup sir ya in bë dega.”

*Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehönön Nalu Nom
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis
‘benyëğ malakenu doğ,
gekwev su rëk natum rë,
log betuheng rëk geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm ngaa ti rëk berup gëp yagek babu in bër ham kwamin beham jak ni nabë Mehönön Nalu vongin duk nom, lob rëk mehönön pin vu dob dengü medengis sir. Log rëk degelë Mehönön Nalu duk medo beggob yagek yi, benam los niwëek gevunek vunek yagek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rëk ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam sën yö ggooin sir rağ tu yi alam lo noh vu nyëğ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

Yesu Tatekin Gagek Rak Go
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)*

³² “Ham kwamin bo jak go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham nerağ ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³³ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë Mehönön Nalu yam dus rağ benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönön pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³⁵ Yagek los dob rëk nama na, gağ sa gägek, og su rëk nama na rë.”

*Yesu Nër Bë Mehöti Su Rağ Buk Los Ngebek Saga Ni Rë
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Rëk mehöti su rak buk los hes mala saga ni rë. Angër vu yagek su derak ni rë. GeNalu su rağ ni rë. Gağ Ama yö timu rağ ni. ³⁷ Mehönön Nalu bë nom, og alam rëk medo degevong ngaa nabë sën denevong loğ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bë su vuuk rë lo, og mehönön medo denegga los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh denerağ reggaj rot, beya verup loğ buk sën Noa loğ ya yağ ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bë ngaa ti vongin natök vu sir rë, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönön Nalu nom lo rëk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rëk geğo ngwë na gegevuu

ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rëk geķo ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham dugin buk sën ham Mehöböp rëk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodeķ rëk nam doķ buk begodeķ yi ngaa lo, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedoķ na yi beggang ayo rë. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rëk nom doķ buk ti, log ham dugin.”

*Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raķ Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)*

⁴⁵ “Mak hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp doķ buk sën degeķo nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin doķ na nema in gegin. ⁴⁸ Gaķ hur nipaya ti og rëk kwa bo doķ ayo nabë, ‘Sa alaķ su yoh vu bë rëk nom pevis rë!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël mengëës bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rëk nom doķ buk ti sën yi hur su negin yi loķ lo rë, gaķ rëk nom doķ hes mala ti sën yi dugin lo. ⁵¹ Lob rëk ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeķo nyëvewen gëp ti. Vu nyëg sagu og rëk dengü medegeķöö nyëg.”

25

Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raķ Avëh Avö Nemađuho

¹ Log Yesu tateķin vu sir bë, “Sën Nyëg-yageķ-yi anon jak lo, og yik rëk nabë sën avëh avö nemađuho deķo hir ram raķ beya denebuu maluh sën nahën neķo avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemađvahi kwaj ma, genemađvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deķo hir ram bedeyam, rëķ su deķo wël* sepa rë. ⁴ Gaķ avëh los kwaj deķo hir ram raķ bedetöö wël* la loķ buayo ving bedeko sepa. ⁵ Rëķ mehö sën ķo avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp ying.

⁶ Lob buk vuheng rak loķ köoķ ti yam bë, ‘Mehö sën ķo avëh lo yam raķ. Ham na gwëbuu yi vu aggata begweķo menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin deķedi raķ bedesemu loķ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rë, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rëķ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rëķ noh vu hil pin rë. Om maam ham ngo na bago hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob deķedi raķ benahën medo deneyöķ aggata, log mehö sën ķo avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggoveķ medenedo lo deloķ ya beggang ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemađvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in he!’ ¹² Rëķ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa dugin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raķ buk los hes mala ni rë.”

*Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raķ Hur Löö
(Lk 19:12-27)*

¹⁴ “Log sën Nyëg-yageķ-yi anon jak lo, og yik nebë mehö ti neya vatëveķ nyëg ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degeķin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëķ ti ti lo, lob vo ggelek loķ yah sir. Ti ķo K5000, gengwë ķo K2000, log ngwë ķo K1000. Vong nebë sënë log ya raķ. ¹⁶ Ya ggoveķ, log mehö sën ķo K5000 lo pevis bevong huk bagosën raķ, lob ķo K5000 sevöķ ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ķo K2000 lo vong huk bagosën raķ ving beķo K2000 sevöķ ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaķ mehö sën ķo K1000 lo, og ķo monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv gevun luķ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë gengo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ķo K5000 lo verup, lob ķo K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën raķ behaķo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa megevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genegin ngaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahiseķë. Genam balu kwad vesa doķ ti.’

²² Log mehö sën ķo K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wireķ, log sa hevong huk bagosën raķ, lob sa haķo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa, megevong yoh vu! Genegin ngaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahiseķë. Genam balu kwad vesa doķ ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ķo K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Sengo raķ nim ggoveķ ya bë hong mehö los nim wëķ. Mehö ngwë denevaroh nos gengo geneķo anon. Log mehö ngwë

denevong huk, lob ngo geneko hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevung hong monë K1000 sënë menedo loḵ dob. Hong ngaa sënë, om gweko nõk! ²⁶ Rëḵ ala nër yah vu yi bë, ‘Hong hur nipaya rot! Benim tebõ ata! Maḵ yönon, geraḵ ni bë sa nehaḵo nos sën mehõ ngwë denevaroh lo, gesa nehaḵo nyë-sevöksën rak sën mehõnon ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetung sa monë na beggang-monë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa gaḵo sa ngaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehõ sënë geham bo vu mehõ sën ḵo la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëḵ degeḵo la geving, gehir ngaa la rëḵ berup geving mekesuu. Gak mehõti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëḵ nama na verõḵ yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë doḵ na nyëḡ malakenu sën alam denesu los denekõo nyëj lo.’ ”

Yesu Nër Bë Rëḵ Mehõnon Nalu Gengo Alam Pin Hir Gageḵ

³¹ “Nahub rëḵ Mehõnon Nalu nam los niwëëḵ gevunek vunek yaḡek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëḵ jaḵ medo yi sëa malangeri los vunek vunek yaḡek-yi. ³² Log mehõnon pin rëḵ dengupin sir na debare mala. Lob rëḵ basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggooin sipsip rak yu ngwë, gememëḵ rak yu ngwë. ³³ Rëḵ gevong sipsip na nema vesa, gememëḵ na nema këj. ³⁴ Nabë sënë lob Mehõ-los-bengõ rëḵ nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, ‘Ham nam! Ham sën Amaḡ vong semusemu vu ham lo. Ham doḵ na nyëḡ sën tongin vu ham wireḵ loḵ buk sën netung yaḡek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wireḵ sediikahëḡ, rëḵ ham vo nos vu sa. Sayog vev in bël kul, rëḵ ham vo bël kul mesenum. Sa mehõ nyëḡ ngwë rëḵ ham ḵo sa ya ham beggang. ³⁶ Ham lë sa navig meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig rak, rëḵ ham ḡin sa nivesa. Sa nado ḵarabus, rëḵ ham yöḵ lë sa kesii.’

³⁷ Loḵ tum alam yohvu saga rëḵ dedoḵ tepëḵ nah vu yi nabë, ‘Mehõbõp! He halë loḵ buk tena bë gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loḵ buk tena lob he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bë hong mehõ nyëḡ ngwë loḵ buk tena, lob he haḵo hong ya he beggang-a? Log ḡenare navim meris loḵ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bë nim rak ma ḡenedo ḵarabus loḵ buk tena, lob he yöḵ halë hong kesii-a?’

⁴⁰ Lob Mehõ-los-bengõ rëḵ nanër vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nevong vu arig lo nij paya paya sën su los bengõj vu dob rë lo, og ngaa pin sënë ham nevong vu sa.’

⁴¹ Log rëḵ nanër alam sën demedo nema këj lo nabë, ‘Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malag. Ham na medoḵ na nyëḡ sën devong vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wireḵ sediikahëḡ, rëḵ ham su vo nos vu sa rë. Sayog vev in bël kul, rëḵ ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehõ nyëḡ ngwë, rëḵ ham su ḵo sa ya ham beggang rë. Sa nig rak los sa nado ḵarabus, rëḵ ham su yam lë sa kesii rë.’

⁴⁴ Lob rëḵ denanër nah vu yi nabë, ‘Mehõbõp! Vu buk tena he halë bë gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehõ nyëḡ ngwë, ma navim meris, ma nim rak los ḡenedo ḵarabus rëḵ he su halë hong nivesa rë?’

⁴⁵ Loḵ rëḵ nanër nah vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam sënë rëḵ denatõḵ vu nipaya nyëvewen doḵ nah degwata los degwata. Gak alam yohvu rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”

26

Alam Ggev Devengwëḡ Raḵ Yesu Bë Dengis Yi Nadiik

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nër gageḵ pin sënë ggoveḵ ya, log mëm nër vu yi hur maluh bë, ² “Ham rak ni bë buk luu mu nahën lob Buk-ggõksën-yi* berup, lob mëm rëḵ denanër Mehõnon Nalu rangah bedengis yi jak kelepeko*.”

³ Vu buk sënë alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir rak alam-deneḵo-seriveng hir ggev bõp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gageḵ bë denadëḡek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rëḵ denër bë, “Hil su gevong doḵ buk nos yi sënë in alam rëḵ degevang dedun.”

Avëh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḵ Yesu Yu

(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loḵ mehõ sevuuḵnyë Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ḵo ngaa reggu nivesa loḵ buayo ḡelõḡ veroo sën denenër arë nebë alabasta* lo ti, beya keseh rak Yesu yu. Alam Yuda debaḡo ngaa reggu nivesa sënë rak monë bõpata bedenerikin rak heljëḡ. ⁸ Rëḵ yi hur maluh delë ngaa sënë, lob ahëj sengën gedenër bë, “Nevasap ngaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bë hil ḡevong balam debaḡo, og hil rëḵ gaḵo monë bõpata jak, lob hil adok vu alam-ḵupeḵ-masën jaḵ.” ¹⁰ Rëḵ Yesu rak hir gageḵ sënë ni, lob nër vu sir bë, “Ham nër avëh in va? Yõ semu sa rak ngaa nivesa! ¹¹ Alam-ḵupeḵ-masën rëḵ

demedo geving ham gesu rëk nama na rë. Gaḱ saḱ su rëk medo hus ading geving ham rë. ¹² Avëh keseh ngaa reggu nivesa sënë raḱ sa vorot in gero sa navig namugin in sëḱ nadiik mededev sa. ¹³ Sa nanër vu ham yõnon nabë rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degenḱo bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bë Rëk Nanër Yesu Rangah
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sën arë nebë Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev, ¹⁵ belok tepëḱ in sir bë, “Ham rëḱ bo va vu sa log mëm sa geving Yesu doḱ na ham nemamin-a?” Lom devo monë seriva mehõdahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bë geving Yesu doḱ na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggõksën-yi Ving Yi Hur Maluh
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yüst* nema in lo yi buk muḱinsën verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenër bë, “He na gero nyëḱ vu tena in gegwa nos los reggu ggõksën-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Ham na nyëḱ bõp Yusalem beham na vu mehõ sën lo, beham nanër vu yi nabë, “Tatovaha nër bë, “Sa buk dus raḱ, om sa bë ga nos los reggu ggõksën-yi geving sa hur maluh jaḱ hong begganḱ.” ’ ’ ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sën Yesu nër vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggõksën-yi lok.

²⁰ Lok sehuksën lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yõnon nabë: Ham sënë ti rëḱ geving sa doḱ na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoj maggin rot, gesir ti ti delok tepëḱ in yi bë, “Mehõbõp, maḱ sa?” ²³ Rëḱ nër yah vu sir bë, “Mehõ sën nema lok ya gabum in nos ving sa lo rëḱ geving sa doḱ na alam sën denelë sa paya lo nemaj. ²⁴ Kë! Mehõnon Nalu rëḱ nadiik nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ḱapiya lo. Rëḱ mu gëpin mehõ sën rëḱ nanër Mehõnon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabë ata su geko yi!” ²⁵ Log Yudas mehõ sën rëḱ nanër yi rangah lo, nër ving bë, “Tatovaha, maḱ sa?” Rëḱ Yesu nër yah vu yi bë, “Yiḱ ngo genër yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ko brët gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genër bë, “Ham gweḱo nõḱ begwa! Sa reggos sënë!” ²⁷ Log ko wain kap ti raḱ, gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genër bë, “Ham pin nanum doḱ sënë!” ²⁸ Sa kõḱ sënë in tato sa gaḱek mewis sën sejoj in doḱ vu ham lo nabë rëḱ anon jaḱ! Sa keseh in alam ngahiseḱë in bë dahun hir ngaa nipaya na. ²⁹ Sa nanër vu ham nabë sa su rëḱ nanum wain nabë sënë göḱin nah rë. Rot bena berup doḱ buk sën hil nanum wain agga ngwë doḱ ti doḱ Amag yi Nyëḱ.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnë bedeya Ḳedu Ḳele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëḱ Geruu Demi Vu Yi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rëḱ gwevu sa geham beya mena in sa pehi buk sënë. In dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-ḱapiya nebë:

‘Sa Anutu sëḱ ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevu talë medena jeggin jeggin.’

³² Om rëḱ nabë saga, lok sëḱ kedi jaḱ nah göḱin, lob sëḱ namugin mena distrik Galilea, geham tamuin sa.” ³³ Lob Pita nër yah vu yi bë, “Sir pin sënë og maḱ rëḱ degevu hong bedebeya medena, gaḱ saḱ su rëḱ geving nabë sënë rë!” ³⁴ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yõnon nabë: Pehi sënë og kõḱrëeh su rëḱ ngu rë, log rëḱ gedah sa vun natu beron löö!” ³⁵ Rëḱ Pita nër yah vu yi bë, “Seyoh vu bë sëḱ nadiik geving hong, gaḱ sa su rëḱ dah hong vun rë, gerëḱ nama verõḱ yi!” Lob yi hur maluh pin denër nebë saga.

Yesu Jom Raḱ Ggëp Getsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyëḱ sën denenër arë nebë Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nër vu sir bë, “Ham medo sënë gesena najom jaḱ vu sagu!” ³⁷ Lob ko Pita ving Sebedi nalu luhu. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁸ Lob nër vu sir bë, “Sayog maggin rot bevongin bë sa nadiik. Om melõõ naḱõõḱ medo sënë bemedo malamin natum begadu sa. ³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḱ meketag bë, “O Amag! Bë yoh vu og gweḱo ngaa maggin sënë bër in sa! Rëḱ mu su gësepa doḱ sa gaḱek, gaḱ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rëk lê gedenegegëp ying. Lob loq tepëk vu Pita bê, “Nebê va? Melöö su yoh vu bê rëk medo malamin natum dus ti geving sa rê?” ⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jak, in ngaa ti su kepë ham! Ê-ê yönon! Ham ayomin niyes rëk mu navimin ni tebô!”

⁴² Lob yah nejom rak beron netu luu bê, “Oo Amag! Bê ngaa maggin sënë natök vu sa gesu yoh vu bê noh nenga in sa rê, og ggovæk, sa gevong noh vu kwam.” ⁴³ Loq yom to ggökin, rëk lê bê denegëp ying yah, in malaj neggëp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom rak netu beron löö, lob yik nër gagek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benër vu sir bê, “Ham sewah bengo nahën newëp-a? Ham lê! Buk sën Anutu tung in debo Mehönon Nalu doq na alam nij paya nemaj lo verup ggovæk ya, ⁴⁶ om ham kwedi jak behil ana. Ham lê? Mehö sën gevong sa doq na nemaj lo yam dus rak!”

Yudas Vo Yesu Loq Ya Alam-begö-yi Nemaj
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nenër bê saga, log Yudas verup. Yi sën hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo ti, lob ko alam yu böpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehö sën bê tato Yesu rangah vu sir lo, nër vu sir vorot bê, “Sëk tato Yesu vu ham nabë sënë, nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benër bê, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bê, “Sa mehö! Ngaa sën geyam in bê gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rëk alam sën denare ving Yesu lo ti nema loq yah dadii yi paëp-yu-anil vër in newis, besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rëk Yesu nër vu bê, “Gejöp hong paëp doq nah newis. In alam sën denevong begö lo, og mehö ngwë rëk dengis sir doq nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bê sa ketag na vu Amag nabë gevong yi angër ngahisekë rot denam pevis mededoq vu sa, og gekuung bê su rëk gevong nam rê? ⁵⁴ Rëk bê sa gevong nabë sënë, og su rëk Anutu yi gagek anon jak rê. Sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya bê ngaa nabë sënë rëk natök vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nër vu alam sënë bê, “Ham yam in bê sero mehö-begö-hodek-yi om sën ham ko paëp-yu-anil los begö meyam in bê najom ahon-a? Sa netatekin gagek vu ham loq dubabuung-böp yoh vu buk, rëk ham su nejom sa ahon rê? ⁵⁶ Rëk mu ngaa pin sënë netök vu sa in gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya lo anon jak.” Nebê saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gagek Vu Yesu Benare Kayapas Mala
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggag. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir benededo ggovæk ya. ⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rëk nevun yi geneyam ggëp ading. Lob ya belok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggag tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bê jak gagek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bê denanër gagek kuungsën jak Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahisekë denër gagek kuungsën rak yi, rëk su detök vu degwa ti in bê dengis yi menadiik rê. Lok mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bê, “Mehö sënë nër bê, ‘Seyoh vu bê sa kevoh Anutu yi dubabuung-böp na gesedev nah buk löö mu!’”

⁶² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare gelok tepëk vu Yesu bê, “Su genenër gagek ti yom rê? Denenër gagek va sën rak hong-ê?” ⁶³ Rëk Yesu su nër gagek ti yah rê. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev böp loq tepëk vu yi ggökin bê, “Selok tepëk in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Loq Yesu nër yah bê, “Genër yoh vu! Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rëk ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëk nema vesa, gerëk jak medo beggob vu yagek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweëk yi röprüp ading getahi bê, “Ko yi rak besevök Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gagek jak yi lo in va? Ham ngo bê ko yi rak besevök Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bê?” Lob denër yah niwëëk vu yi bê, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depesuv nyë kos rak mala gedepëeng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenër bê, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo raḡ telig, lob Kayapas yi hur avèh ti yam dus vu yi benèr bē, “Hong sènèḡ melu Yesu sèn vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rēḡ Pita lah yi vun raḡ alam pin malaj bē, “Sa duḡin gāḡek sèn genèr aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avèh ngwè lē yi ggōkin, lob nēr vu alam sèn denedo lo bē, “Mehō sènè nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rēḡ Pita lah yi vun ggōkin bē, “Yōnon vavunē, sa duḡin mehō sènè!” ⁷³ Lob nedo teka, loḡ alam sèn denare dus vu yi yam denēr vu bē, “Yōnon rot, alam sagu hir ti sèn hong āḡ. In ayem yō tato hong rangah bē hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gāḡek in yi benèr niwèḡḡ rot neggēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē, sa duḡin mehō sènè! Bē sa geḡuung jaḡ og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nēr ggovek log kōkrēeh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gāḡek sèn Yesu nēr lo bē, “Kōkrēeh su rēḡ ngu rē, log rēḡ gedah sa vun natu beron lōō.” Lob Pita to meyah doḡnē beya mesu bōpata rot.

27

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Deḡo Yesu Ya Vu Pilatus

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwēng raḡ Yesu ggovek bē dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedēko meya devong loḡ ya kiap bōp Pilatus nema.

Yudas Vaḡu Kwa

(Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehō sèn nēr Yesu rangah lo, lē bē deḡo gāḡek bē Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom ḡo monē seriva mehōdahis benemadluho sèn lo yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genèr bē, “Sa hevong ngāa nipaya! Senēr mehō sèn nipaya su neggēp vu yi rē lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rēḡ denēr yah bē, “Su he ngāa rē, gaḡ ngo hong ngāa!” ⁵ Lob Yudas pengah monē sènē ya dub-vabuung-bōp ayo, log to meya vaku kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev depatu monē seriva sènē raḡ, rēḡ denēr bē, “Monē hel kōk sènē, om hīl su ayoh vu bē ḡetung na geving Anutu yi monē seriveng rē!” ⁷ Lob denēr gāḡek ti venuh, lob debago doḡ len ti vu mehō sèn nesemu dēḡ lu ngāa raḡ ngāḡek lo raḡ monē sènē, in bē dedev alam-yu-ngwè hir heljēng dok. ⁸ Om sèn denēr doḡ len ti sènē arē nebē Dob-hel-kōk, meneggēp nebē saga begwēbeng. ⁹ Lob gāḡek sèn Anutu vong verup mehō-nenēr-gāḡek-rangahsèn Yeremia avi wirek lo anon raḡ. Sèn nēr bē, “Alam Israel denēr vorot bē rēḡ devong monē seriva mehōdahis ti benemadluho in mehō los arē sènē, lob deḡo monē sèn deggoin raḡ in bē debago yi jaḡ āḡ, ¹⁰ bedebago in mehō sèn nesemu dēḡ lu ngāa raḡ ngāḡek lo yi doḡ len ti raḡ, yoh vu gāḡek sèn Anutu nēr vu sa lo.”

Rom Ti Sèn Tu Kiap Bōp Lo Pilatus Loḡ Tepēḡ In Yesu

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Devarah Yesu ya kiap bōp mala, lob loḡ tepēḡ in yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḡ Yesu nēr yah bē, “Genēr ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta denēr gāḡek raḡ yi, rēḡ su nēr gāḡek ti loḡ yah rē. ¹³ Nebē saga lom Pilatus nēr vu yi bē, “Maḡ su gengo gāḡek pin sèn denēr raḡ hong-ē rē?” ¹⁴ Rēḡ Yesu su nēr gāḡek ti loḡ yah rē, lom kiap bōp kwa ya ngahi.

Kiap Bōp Pilatus Nēr Bē Dengis Yesu Jaḡ Kelepeḡo

(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggōksèn-yi* lob hir aggata neggēp nebē sènē: Neyoh vu ngebek pin, og kiap bōp nevong alam ḡarabus ti ti vēr. Bē alam detahi mehōti arē, og Pilatus nelēēin mehō timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehōti nedo ḡarabus, arē nebē Barabas, galam pin denḡo bengō bē mehō nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahiseḡḡe yam desupin sir, lob Pilatus loḡ tepēḡ in sir bē, “Ham vongin mehō ngwè tena bē sa gaḡo yi bōr nōk vu ham-a? Barabas, ma Yesu sèn denenēr arē nebē Kerisi* lo?” ¹⁸ In yō raḡ ni rot bē alam-deneko-seriveng ahēḡ nevong medenelē Yesu paya, besèn devo yi loḡ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus raḡ nedo yi sēa-gāḡek-yi in bē gengo yi gāḡek, rēḡ venē vong gāḡek ya vu yi bē, “Su gwevong ngāa ti vu mehō nīrōp saga, in sa halē pesepsèn raḡ yi gwēbeng, lob sa newaḡ raḡ rot.”

²⁰ Lok alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta deloḡ alam ahēḡ bedetahi ya vu Pilatus bē dēēin Barabas bēr vu sir gengis Yesu menadiik. ²¹ Rēḡ kiap bōp Pilatus loḡ tepēḡ yah vu sir bē, “Ham vongin mehō luu sènē ngwè tena bē sa gaḡo bēr nōk vu ham-a?” Loḡ denēr yah bē, “Barabas!” ²² Rēḡ Pilatus loḡ tepēḡ yah vu sir ggōkin bē, “Om sēḡ gevong nabē va vu Yesu, mehō sèn denenēr yi nebē Kerisi* lo?” Lom detahi yah bē, “Gengis yi jaḡ

na kelepeko*!"²³ Loq Pilatus loq tepëk bë, "In va? Mehö sënë vong va paya?" Rëk detahi niwëëk rot bë, "Gengis yi jaq na kelepeko*!"

²⁴ Lom Pilatus rak ni bë su debë nengaj vu yi gagek rë, gak newaj rak gebegö böpata vongin berup. Om ko bël beripek nema rak alam pin malaj genër bë, "Bë ham ngis mehö niröp sënë menadiik, og su degwa neggëp vu sa rë! Gak ham ngo ham ngaa!"

²⁵ Lob alam pin detahi yah bë, "Degwa yö gëp vu he los he mewis!"²⁶ Lob Pilatus lëëin Barabas yah vu sir. Log nër balam-begö-yi deveek Yesu gedeko medeya in dengis yi jaq na kelepeko*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Kiap böp yi alam-begö-yi deko Yesu loq ya kiap böp yi beggang sën denenër arë nebë Prëtoriam lo, log desupin alam-begö-yi yu böpata pin ya detetup yi.²⁸ Lob dekah yi tob vër, gederöp röpröp kök ti loq yah yi medetahu mehö-los-bengö rak yi.²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengö hir madub gedetung rak yu, gedewo ngesing loq nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelë yi bë, "Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!"³⁰ Gedepesuv nyëj kos rak yi, gedewo ngesing vër bedesis yu rak.³¹ Depelë yi ggovek, log dekah tob sënë vër in yi, gederöp yö yi tob loq yah yi, gedeko yi bedeya in dengis yi jaq na kelepeko*.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Deya lob detök vu alam Kurene ti, arë nebë Simon. Lob denër niwëëk bë, "Kwerë kelepeko*!"³³ Lob ya deverup kedu ti arë nebë Golgota. Arë sën degwa nebë 'Nyëg-yusekë'.

³⁴ Lob desarömin marasin nimengëës ving wain bedewo vu Yesu in bë nanum. Lob tep beseggi rëk nilëlin gesu num rë.³⁵ Desis yi rak ya kelepeko* ggovek, log yom detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti jaq bedegeko yi tob.³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi.³⁷ Lob dekevu yi gagek sën mehönon denër rak yi lo rak neggëp kelepeko* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodek luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj.³⁹ Lob alam sën deneyah gedenejom lo denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi⁴⁰ gedenenër bë, "Hongëk-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegedev nah buk löö mu lo, om ngo gedok vu hong! Bë Anutu Nalu hong, og ngo geduk vu kelepeko* megenam!"⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi ving alam-teta denenër pelë rak yi nebë saga ving.⁴² Denenër bë, "Nelok vu alam, gak su yoh vu bë yö dok vu yi rë! Alam Israel hir mehö-los-bengö! Nabë dëëin kelepeko* geduk menam, og mëm rëk hil gevong geving yi.⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yönon, og nam dok vu yi! In nër bë Anutu Nalu yi."⁴⁴ Lob alam-begö-hodek luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë rak Yesu ving nebë saga.

Yesu Diik Ya

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Log hes vuheng rak, log malakenu loq beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sheuksën.

⁴⁶ Lob dus rak in bë 3 krök lob Yesu ngeek böpata bë, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Sënë degwa nebë, "O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevu sa ya-ë?"⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, "Mehö sënë netahi Elia!"⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meko ngaa ayo sovinsën sën nedo loq loo lo ti, bedagoo luk wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup loq Yesu avi in bë sesuvin.⁴⁹ Rëk sir vahi denër bë, "Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëk nam dok vu yi ma rëk nama?"⁵⁰ Rëk Yesu ngeek böpata ggökin log lëëin anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggëp vavu beya metök ahu. Log dob ggee gegelöng böp böp dego.⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj loq, bedekedi rak los navij dahis.⁵³ Dekedi rak loq mëm Yesu kedi rak yah ggökin, log mëm to deyam medelok ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir.⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kënuj verup, gedenër bë, "Yönon rot! Mehö sënëk Anutu nalu yi!"

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bë dedok vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë.⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

Debë Yesu Navi Loq Gelöng Len

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehluk loḷ lob mehō-los-bengō-ggoreksēn ti vu Arimatea beverup. Arē nebē Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa loḷ Yesu yi gāgek. ⁵⁸ Ya verup belok tepēk vu Pilatus bē geḷo Yesu nihel. Lob Pilatus nēr bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ḷo nihel bebom loḷ tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebē loḷ ya yō yi bedub mewis sēn nahēn denesap loḷ gelōng meris lo. Log tetolin gelōng ḷōpata ti ggērini avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arē ngwē denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begō-yi Ggēp Denegin Bedub

⁶² Buk sēn alam Yuda denero sir in bē dega nos Buk-ggōksēn-yi* lo ggovek ya geheng to, loḷ mēm alam-deneḷo-seriveng los alam Parisai* yah denēr vu Pilatus bē, ⁶³ “Mehō ḷōp! He kwamin nevo gāgek sēn mehō gāgek kuungsēn saga nedo mala vesa genēr lo bē, ‘Buk lōō na govek rē, loḷ sēk kedi jaḷ nah!’ ⁶⁴ Om genanēr bedegegin bedub avi noh vu buk lōō. In rēk yi hur maluh degodeḷ yi na gedenanēr vu alam nabē kedi raḷ ggōkin vu bedub. Lob gāgek kuungsēn vu tamusēn rēk kesuu sēn muginsēn.” ⁶⁵ Lom Pilatus nēr vu sir bē, “Ham gwēko alam-begō-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwēek ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwēek gedejegwi kele niḷegwi* teka raḷ gelōng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begō-yi medo denegin.

28

Yesu Kedi Raḷ Ggōkin

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Lob Buk-sewahsēn-yi* ggovek ya, geheng to loḷ Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwē kedi deya in bē degelē bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee ḷōpata, in Mehōḷōp yi angēr ti vu yaḷek meluḷ yam tetolin gelōng vēr in waak avi geraḷ nedo. ³ Mala netum nebē davēs, geyi tob veroo meris nebē beggob. ⁴ Alam-begō-yi sēn denegin bedub lo delē, lom kenuj verup in yi, benij loḷ ti nebē alam-diiḷsēn. ⁵ Rēk angēr nēr vu avēh luho bē, “Melu su gōneng! Seraḷ ni bē melu yam nesero Yesu, mehō sēn desis yi rak kelepeḷo* lo. ⁶ Rēk mu su neggēp sēnē rē! Gaḷ kedi raḷ yoh vu sēn nēr wirek lo! Om melu nam gwelē nyēg sēn neggēp loḷ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bona nanēr vu yi hur maluh lo nabē kedi raḷ ggōkin vu bedub bemugin meya distrik Galilea, geham rēk na gwelē yi vu sagu. Yik senēr vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avēh luho deggōng rot, rēk kwaj vesa ḷōpata, lob pevis beluho deserōg bedeneyah in bē denanēr vu yi hur maluh lo. ⁹ Lok Yesu tōḷ vu luho vu aggata benēr bē, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggēp gedejom loḷ vaha medeḷo arē raḷ. ¹⁰ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Melu su gōneng! Melu nah mena nanēr vu arig lo nabē dena distrik Galilea, lob rēk degelē sa gēp sagu.”

Gāgek Raḷ Alam Sēn Denegin Bedub Avi

¹¹ Avēh luho nahēn deneyōk aggata galam-begō-yi sēn denegin bedub lo deyah medeya nyēg ḷōp Yerusalem pevis bedenēr ngaa pin sēn tōḷ vu sir ggēp bedub lo vu alam-deneḷo-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneḷo-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwēng raḷ gāgek ti, lob devo monē ngahiseḷ vu alam-begō-yi saga, ¹³ gedevo ḷoo vu sir bē, “Ham na nanēr nabē sēnē, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hēp yining, log deggodeḷ ya.’ ¹⁴ Lob nabē kiap ḷōp genḷo gāgek sēnē, og he rēk semu gāgek vu yi, lob su rēk gevong gāgek vu ham rē.” ¹⁵ Nebē saga lob alam-begō-yi deko monē geya devong yoh vu gāgek sēn alam Yuda hir ggev denēr vu sir lo. Lob gāgek sēnē ya meyoḷ vu alam Yuda pin, lob nahēn denesepa loḷ hir gāgek sēnē bedenēnēr nebē sēnē rot begwēbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḷedu sēn Yesu nēr tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delē Yesu, lob depetev medeneggēp loḷ vaha gedeko arē raḷ, rēk sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benēr gāgek vu sir bē, “Anutu vo niwēek pin vu sa bē sa gēgin yaḷek los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehōnon pin denatu sa hur maluh los avēh. Lob ham jipek sir jaḷ Ama arē, geNalu arē, bAnon Vabuung arē. ²⁰ Log ham tahu sir doḷ gāgek pin sēn sa netatekin vu ham lo in desepa doḷ. Ham gwengō rē! Serēḷ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yaḷek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gagek Rangah

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muginsën; ² Nebë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya kevu loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengo rè! Sëḵ gevong sa hur ti namuḡin
mena negetonḡin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye nerak loḵ nyëḡ-yumeris bë,

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata
meham sesor megëp niröp.’”

⁴ Nebë sënë, loḵ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëḡ-yumeris meyam nenër gagek rangah nebë, “Ham gwëvuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jak bël, ḡAnutu rëḵ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luḵ bël Yordan.

⁶ Jon röp yi röpröp ading sën denevasu rak kamer nivis lo, log nevëh ḵabi neggëp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gagek rangah nebë, “Mehö los niwëëḵ ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, og sengo hetung bël meris mu rak ham, gaḵ mëm yi sën rëḵ nam getung Anon Vabuung jak ham.”

Yesu Ripek Bël

(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea meya vu Jon, bejon ripek yi luḵ bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën nerak yom roneḵ, loḵ lë geyagek tateḵin ya ḡAnon Vabuung ni nebë sok nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong! Sahëḡ neving hong besa halë hong nivesa.”

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loḵ ayo bë na nyëḡ-yumeris ti. ¹³ Ya nyëḡ-yumeris ti sën sag hir nyëḡ lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelëpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam deneloḵ vu yi.

Yesu Neḵo Yi Huk Rak Vu Galilea

(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo ḵarabus, loḵ mëm Yesu ya distrik Galilea menër Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob töḵ yam, om gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëḡ vongin anon jak, om ham gwëvuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwëvong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu

(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo neseпа loḵ ngaggee böp Galilea nenga, lob töḵ vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leḵ luḵ ya ngaggee in bë degeḵo gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweḵo mehönön denam vu sa nabë sën melu neḵo gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu leḵ ya geya desepa yi melöho deya.

¹⁹ Log lööho deya dus ti beya deverup, loḵ Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho rak denedo yaḡ ti medeneduu hir leḵ vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yaḡ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detöḵ ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luḵ ya dub-supinsën-yi menetateḵin gagek vu alam sën denedo lok lo. ²² Nenër gagek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehö-horek-yi rë, gaḵ nenër gagek nebë mehö los niwëëḵ ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare loḵ dub ayo gememö nipaya ti nedo loḵ ayo. ²⁴ Lom ngeëḵ bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwëvong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Seraḵ nim nebë Anutu yi Mehö Vabuung hong!” ²⁵ Loḵ Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi loḵ mehö lo ayo gengeëḵ böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëḵ anon, gedenedeloḵ tepëḵ vu sir bë, “Va ti sënë? Maḵ gagek

mewis ma va? Mehö sënë nenër vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehö los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak
(Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob lööho Jon lu Yakobus ya derak ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom loḵ nema beḵo yi rak, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahiseḵë Nij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luḵ ya, lob denëḵo alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medenëḵo alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denëḵu sir loḵ veluung avi. ³⁴ Loḵ mëm Yesu nevonḵ alam ngahiseḵë sën niraksën aggagga nevonḵ sir agi benijvesa neraḵ, genetii memö ngahiseḵë to deneya in mehõnon. Log nër in memö pin bë su denanër yi rangah, in denerak ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neḵo Loḵ Nyëḵ Menër Yi Gageḵ Rangah
(Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëḵ yõ nahën gesu heng rë, log Yesu kedi rak buḵ meya nedo nyëḵ-yumeris tahsën in bë najom jak na vu Anutu. ³⁶ Loḵ Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetõḵ rak lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gageḵ rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevonḵ nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neḵo loḵ distrik Galilea beneluḵ ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gageḵ rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehõnon ving.

Yesu Vong Mehõti Los Nisevuuk Benivesa Rak
(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehõti los nisevuuk ya vu yi metung lus luḵ geketag vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevonḵ besa niḵ veseek jak.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi meḵë nema rak yi genër vu yi bë, “Sa ahëḵ ving! Om nim veseek jak!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo koo in niwëek gevonḵ yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gweḵ in hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehõ la. ⁴⁴ Gaḵ mëm gena getato hong vu mehõ-neḵo-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevonḵ lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ⁴⁵ Rëḵ ma gemehõ lo to meya meya medo neturin yi gageḵ sënë rangah vu mehõnon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyõ ya nedo tahsën loḵ mëm alam yoh vu nyëḵ pin medo deneya vu yi.

2

Yesu Vong Mehõ Sekë Selõngin Ti Benivesa Rak
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Buk la ggovek ya, loḵ Yesu yah meya nedo Kapernaum, loḵ alam denḵo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netõḵ rë. GeYesu nenër Anutu yi gageḵ nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deḵo mehõ sekë selõngin ti medeverup. Sir lubeluu devaḵu medeyam vu Yesu. ⁴ Derak vu mehõnon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derak ya beggang vavunë medekehe beggang demi valeḵ sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netõḵ, log mëm deseyesin reek los mehõ sekë selõnginsën lo to meluḵ ya beggang ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehõ sekë selõnginsën bë, “Nalug-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la loḵ denedo beggang ayo sën ving Yesu bekwaj nevo loḵ ayoj bë, ⁷ “Nenër gageḵ va ti sënë? Ko yi rak besevõḵ Anutu! Mehõti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gaḵ Anutu yõ timu yoh vu!” ⁸ Lok Yesu rak ni loḵ ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va?” ⁹ Ham kwamin nevo gageḵ sën senër agi bë, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya” lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yõnon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëḵ jak ni nabë sa nanër gageḵ los anon. ¹⁰ Rëḵ sa bë ham jak ni nabë sa Mehõnon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na gëp dob, om...” log peggin menër vu mehõ sekë selõnginsën bë, ¹¹ “Sa nanër nõḵ vu hong nabë: Kwedi gwëḵo hong reek jak megenah böm!” ¹² Lob kedi

rağ pevis beko yi reek rağ meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij tøk rot gedeko Anutu arë rağ medenenër bë, “Hil su halë nгаа ti nebë sënë wirek rë!”

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, loğ mëm alam pin deneya vu yi benetatekin gagek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rağ meya meto metøk vu Alpeus nalu Levi* gelok nedo beggang-takës-yi, lob nër vu yi bë, “Genam medo gesepa sa!” Lob Levi kedi rağ mesepa yi meya.

¹⁵ Loğ Yesu losho alam ngahisekë sën denetamuin yi lo ya denegga nos loğ Levi ben. Alam-deneko-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loğ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delë bë losho alam nijpaya sën galam-deneko-takës* lo denegga nos loğ ti, lob delok tepëk vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam nijpaya agi-ë?” ¹⁷ Rëk Yesu ngo lob nër vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gağ alam nijraksën mu yö deneya vu. Om sesu yam in bë tahi alam yohvu rë; gağ mu seyam in bë tahi alam sën nгаа nipaya neggëp vu sir lo.”

Delok Tepëk In Alam Sën Ayej Neggërin Nos Lo

(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwë, lob Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bë degeko Anutu arë jağ, lom ayej ggërin nos besu degga rë, loğ tum mehö la ya delok tepëk vu Yesu bë, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggërin nos besu denegga rë, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggërin rë in va?”

¹⁹ Lom Yesu peggirin gagek rağ mehö sën neko avëh lo, benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj! Bë nabë sënë og yi alam sënë su deyoh vu bë rëk ayej gërin nos rë! Gağ mu mehöti sën bë geke avëh lo nedo ving sir, om rëk kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bë rëk ayej gërin rë. ²⁰ Rëk mëm buk sën debo mehö sën geke avëh lo vër besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin bayej gërin nos dok buk saga.”

²¹ Log Yesu nër vu sir ving bë, “Mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti menepeka tob muğeng sën nekweek lo len rağ rë. Nabë gevong nabë sënë, og rëk dejipek, lob tob mewis sënë najul menom getob muğeng sënë rëk nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehöti su netöö wain* mewis loğ ya memëk-navi muğeng rë. Gağ bë mehöti gevong nabë sënë, og rëk wain ngol navi mebeput, gewain keseh geto mena bebasap wain los memëk-navi dok ti. Gağ denetöö wain mewis loğ ya memëk-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loğ Buk-sewahsën-yi**

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delë medelok tepëk vu yi nebë, “Gwelë! Nebë va sën hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?”

²⁵ Rëk Yesu loğ tepëk yah vu sir bë, “Mağ ham su tevin gagek rağ nгаа sën Davit vong wirek lo rë? Nos main mediikahë, ²⁶ lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneko-seriveng hir ggev Abiatar negin Anutu yi dub-vabuung loğ buk saga, lob deluk ya medegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris su deyoh vu bë dega rë lo, gağ alam-deneko-seriveng mu yö denegga. Rëk mëm mehö meris sën Davit gga, gevo vu alam meris sën denesepa yi lo bedegga ving. (Rëk su devong paya rë, gağ dediikahëj om degga, lob yik sa hur maluh sënë nebë).”

²⁷ Loğ Yesu nër vu sir ggökin yah nebë, “Anutu su tung Buk-sewahsën-yi* in bë deginengin mehönon rë, gağ tung in bë dok vu sir. ²⁸ Om Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

3

Mehö Sekë Belooin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luğ yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loğ denedo dub ayo lo ti sekë belooin. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë

* **2:14:** Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gağ yik mehö ngwë.

nabê rëk gevong benema nivesa jak doḡ Buk-sewahsën-yi* ma rëk nama. Nabê gevong, og mêm denanêr gagek jak yi nabê keyêh horek.*

³ Lom Yesu nêr vu mehōti sên sekê belooïn lo bê, “Kwedi jak meḡenam ḡebare dok he malamîn vuheng atov!” ⁴ Lob loḡ tepêk vu sir pin bê, “Maḡ hil horek nêr bê hil gevong ngaa nivesa dok Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḡ nêr bê hil adok vu mehōnon in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in denadiik?” Dengo rëk ayej ma rot geti su vengwêng rê. ⁵ Lom Yesu vare mala neko loḡ menelê sir ḡahê sengên vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevangin mehōti sênê rê, gayoj niwêêk. Loḡ nêr vu mehō sekê belooïn bê, “Getelo sekêm nam!” Lom mehō lo telo nema ya, lom nivesa raḡ pevis. ⁶ Rêk Parisai* lo deluḡ yom dobnê, lob loḡ Herot* yi alam desap sir medenesero agḡata in bê dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Bōpata Desupin Sir Gḡêp Ngagḡee Bōp Nenga

⁷ Lob Yesu loḡho yi hur maluh detah sir meya denedo ngagḡee bōp nenga, lom alam ngahisekê rot vu distrik Galilea denetamuïn sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyêḡ bōp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bêl Yordan vahi-yi. Galam sên denedo dus vu nyêḡ bōp Ture los Sidon, besir ngahisekê deyam. Sir pin denengo ngaa pin sên nevang lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nêr vu yi hur maluh bê na deḡeko yaḡ ti, in alam ngahisekê deneyam rot om rëk degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahisekê benijvesa raḡ, om alam nijraksên denepeka rak yi rot in bê deḡebê nemaj jak yi. ¹¹ Log memō sên denegwang ya mehōnon medenevang lo, denelê yi lom denepetev medenegḡêp loḡ vaha gedeneḡeek bê, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ḡoo vu sir niwêêk bê su denanêr yi rangah.

Yesu Gḡooïn Sinarê Nemaḡluho-bevidek-luu Raḡ
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḡ tum ya nyêḡ ti los ḡedu betahi alam sên kwa nevo sir lo bê dena vu yi. ¹⁴ Log ḡooïn maluh nemaḡluho-bevidek-luu raḡ in bê desepa yi ḡeyō rëk gevong sir mena denanêr yi gagek rangah. ¹⁵ Vo niwêêk vu sir ving in deḡetii memō sên denegwang ya mehōnon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Gḡooïn Simon, lob nêr ḡgev ngwê rak nebê Pita. ¹⁷ Lob ḡooïn Yakobus luho ari Jon sên Sebedi nalu luho raḡ, benêr ḡgev ngwê rak luho nebê Boanerges, (ḡewa nebê luho nij wêêk nebê vakuvek). ¹⁸ Lob ḡooïn Andreas luho Pilip ḡa, Bartolomai luho Matai, ḡeTomas ḡa, Alpeus nalu Yakobus, ḡeTadaius, ḡeSimon sên yi mehō-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ ḡeYudas Iskariot ving, sên rëk nanêr Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul**
(Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehōnon ngahisekê yom desupin sir ḡḡōkin yah, lom Yesu loḡho yi hur maluh su deyoḡ vu bê deḡa nos rê, in mehōnon ngahisekê medegḡêrin sir. ²¹ Loḡ Yesu yi alam denedo bej deḡengo bê alam deḡḡêrin sir rot, lob denêr bê, “Maḡ yu vong paya!” Lom deya in bê denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenêr bê, “Memō alaj Belsebul* nevang yi!” Gedenenêr ving bê, “Netii memō to deneya rak memō alaj niwêêk!” ²³ Loḡ mêm Yesu supin sir yam dus ḡetatekin vu sir bê, “Satan rëk ḡetii yō yi hur memō geto dena nabê va? ²⁴ Nabê alam doḡ timu debasuh sir bedengis sir, og alam sênê su rëk demedo los nij wêêk rê. ²⁵ Log nabê alam deḡwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sênê su rëk demedo los nij wêêk rê. ²⁶ Om nabê Satan loḡho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëk demedo rê, ḡaḡ rëk malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bê ḡōk Mehō Nipaya los niwêêk saga ben vavunê ḡabo yi ngaa vêr rê. Mêm nabê hil naduu Mehō los niwêêk sênê ahon, og mêm hil rëk abo yi ngaa pin vêr menama na verōḡ yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sênê denenêr bê Yesu nevang ngaa nebê sênê in memō nipaya ti nevang yi, loḡ Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yōnon nabê Anutu yoh vu bê dahun mehōnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gagek pelêsên sên denanêr jak Anutu lo. ḡaḡ nabê mehōti nanêr gagek pelêsên jak Anon Vabuung (nabê yik sêêḡ memō nipaya ti), og Anutu su rëk dahun yi gagek sênê na rê, ḡaḡ yō rëk ḡêp vu yi deḡwata.”

Yesu Ata Loḡho Ari Lo
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

* **3:2:** Alam Parisai* denelê sên Yesu nevang mehōnon benijvesa nerak lo nebê nevang huk ti, om nabê gevong dok Buk-sewahsën-yi og nekeyêh horek Buk-sewahsën-yi. Rêk Yesu nêr bê Anutu tung Buk-sewahsën-yi in doḡ vu mehōnon, om nabê dok vu mehōnon benijvesa jak doḡ Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, ḡaḡ su keyêh horek rê. Rêk alam Parisai* delê Yesu paya in ngaa sênê bedenevangin bê dengis yi.

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gagek ya vu yi bë duk na vu sir.
³² Gelosho mehõnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bë, “Atam garim lo avëhnmõ lo yam denare dobnë medeneloq tepëk in hong!” ³³ Rëk loq tepëk yah vu sir nebë, “Atag lo arig re lo?” ³⁴ Log mala neko lok beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bë, “Satag lo sarig lo sënë!” ³⁵ Alam sën denesepa loq Anutu kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnmõ lo, satag lo.”

4

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Mehõ Sën Netetëhin Nos Gahis
 (Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loq Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tatekin gagek vu mehõnon ggõkin yah. Mehõnon ngahisekë rot desup sir medeneteking raq sir, lom raq ya nedo yag ti rak ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mëm nenër gagek peggirinsën ngahisekë vu sir, genër bë, ³ “Ham gwengõ rë! Mehõ netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loq aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soq yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to meraq nedo dob mahen teka sën rak neggëp gelõng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bevev raq, lob meran ya pevis in gëga su luk ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to meloq ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig, lob ggõk nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluq ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bë, “Mehõti bë nenga neggëp, og gengõ gagek sënë.”

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën In Va?
 (Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ya nedo tahsën, lok yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam delok tepëk vu yi bë, “Gagek peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?” ¹¹ Loq nër yah vu sir bë, “Anutu netatekin gagek vunsën raq yi nyëg degwa vu ham, gaq alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loq gagek peggirinsën mu,

¹² ‘in bë su rëk degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngaa nipaya na rë. Gaq degelë mu gesu dejak ni rë,

log degenõ mu gesu denatõk jak gagek degwa rë.’”

Yesu Tatekin Mehõ Sën Netetëhin Nos Gahis Lo Yi Gagek
 (Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³ Lob loq tepëk yah vu sir nebë, “Ma ham su raq gagek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om maq ham rëk jak gagek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴ Mehõti sën netetëhin nos gahis lo nebë mehõ nenër Anutu yi gagek. ¹⁵ Log gahis vahi sën to nedo loq aggata lo nebë alam sën denõ Anutu yi gagek ggovek, loq tum Satan yam pevis meko vër in ayoj lo. ¹⁶ Gegahis vahi sën to meraq nedo dob los gelõng lo nebë mehõnon vahi sën denõ Anutu yi gagek log ahëj nivesa medeko raq pevis. ¹⁷ Rëk mu sir nebë nos gëga sën neraq vu gelõng lo om denedo teka, lok ngaa maggin tõk vu sir, ma, alam denenër pelësën raq sir in denesepa loq Anutu yi gagek, lom tum delëin pevis. ¹⁸ Log gahis vahi sën loq nedo vos niggin ggin ayo lo nebë alam sën denengõ Anutu yi gagek ggovek lo. ¹⁹ Loq newaj neraq in ngaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupek lu ngaa, lob mëm ngaa pin sënë neggõk Anutu yi gagek banon nema. ²⁰ Log gahis sën to meluq ya dob jeji lo nebë alam sën denõ yi gagek medevasu loq ayoj medenevong yoh vu banon neraq lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinë
 (Lk 8:16-18)

²¹ Lob nër vu sir bë, “Bë hil gelu doq ram buk, og maq yoh vu bë hil abun duk na dëg ayo ti, ma, hil getung duk na reek gebinë? Ma! Hil getung jak medo reek vavunë in natum nivesa behil galë nyëg jak. ²² Lob ngaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëk tato yi rangah, gengaa pin sën debom meneggëp loq gobeng gwëbeng agi, og najeeng rëk alam pin dejak ni. ²³ Bë ham nengamin neggëp, og ham gwengõ gagek sënë meham kwamin bo!”

²⁴ Loq nër vu sir ggõkin bë, “Ham kwamin bo gagek sën ham nengõ lo nivesa rë. Ngaa sën ham nevong vu mehõ ngwë lo, og rëk Anutu bo doq nah vu ham nabë, gebo la geving mesevõk. ²⁵ Mehõti sën neraq gagek degwa ni lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehõti sën su neraq gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën neraq ni lo benama na verõk yi.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Nos Gahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶ Log nêr bê, “Sên Anutu yi Nyêg anon jak lo, og yik nebê mehöti tetêhin nos gahis luk ya dob. ²⁷ Lom neggêp buk genekedi rak monbuk benedo yoh vu buk ngahi, log nos gahis lo kip berig geyi dugin degwa sên nos nerig rak lo. ²⁸ Gahis yö kip verup dob. Neru verup muginsên, lob tung ris rak genema ggol rak, lom mêm vuuk anon. ²⁹ Lok nelê bê anon loğ beris nebung, lob mêm neko paggêpek beketöv anon in anon loğ ggovek lo. Kê! Lob Anutu yi Nyêg anon nerak nebê sênê.”

Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Mastet Gahis*
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

³⁰ Log nêr ggökin yah bê, “Hil nanêr nabê Anutu negin hil nebê va? Gehil nanêr gagek peggirinsên jak yi nyêg nabê anon nerak nebê va? ³¹ Hil nanêr nabê: Sên yi Nyêg anon jak lo, og yik nebê mastet* gahis sên hil nehelin lo. Mastet* gahis sênê og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Loğ nabê hil gehin, og nakip bejig bôpata bekesuu jolong pin, bemêm nema böp gol doğ og sok sên denevêeng medeneya agi rêk nam dejegwi newisej doğ nema gedejvin kuu. Kê! Lob Anutu yi Nyêg anon nerak nebê sênê!”

Yesu Nenêr Gagek Peggirinsên
(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenêr vu sir loğ gagek peggirinsên ngahi yoh vu sên bê dejak ni. ³⁴ Nenêr yi gagek vu mehönön pin loğ gagek peggirinsên nebê sênê, rêk mêm losho yi hur maluh yö ya denedo tahsên, log netatekin gagek sên pin rangah vu sir.

Yesu Nevong Mesang Ahê Yes Rak
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loğ buk timu saga, lob nyêg luk ya, lob nêr vu yi hur maluh nebê, “Hil ana ngaggee vahi sagu rê.” ³⁶ Yesu rak nedo yağ lo vorot, lom yi hur maluh derak ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yağ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang bôpata nevê gengaggee nesis böp meneluk ya yağ ayo bevuuk loğ, bevongin bê napup. ³⁸ GeYesu bê kwa rak ngadoheng dus ti meneggêp ying ggêp yağ hus, loğ mêm yi hur maluh deggee vu yi medenêr vu bê, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bê vongin hil malad nama rê?” ³⁹ Lom kedi rak pevis bepetupek rak sang los ngaggee bê, “Ggovek ya! Ahêm yes jak!” Lom sang ahê yes rak pevis gededun ma geneggêp. ⁴⁰ Lob mêm nêr vu sir bê, “Ham newamin rak in-a? Mağ su ham ayomin neyam timu vu sa rê?” ⁴¹ Lom kenuj ya rot gedenek loğ tepêk vu sir nebê, “Mağ mehö sênê yi nebê va? Om sên sang los ngaggee dengo aye-ê?”

5

Memö To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebê saga, lom ya detöğ ya ngaggee nenga vahi, sên alam Garasa hir nyêg lo. ² Lob Yesu rak nedo yağ meya pesöng ya ronek, lob mehöti kedi ggêp waak sên denebê mehönön sekêj loğ lo meluk to vu yi, lob memö nipaya nedo loğ ayo. ³ Mehö sênê ben loğ neggêp waak ving mehönön sekêj gemehöti su yoh vu bê naduu yi ahon jak sêng ma ngaa ti rê gema. ⁴ Gağ deneduu nema los vaha rak sêng wirek, loğ nevepuk sêng in nema genelugün sêng benepepöo in vaha, gemehöti su yoh vu bê gevong bemala yes jak rê. ⁵ Nedo nyêg heljeng los kedü, log medo nengeek buk los rangah genesis yi rak gelöng.

⁶ Mehö sên nahên nedo adingnê menelê Yesu, loğ serög meyam petev neggêp loğ Yesu vaha, ⁷ gengeek bê, “Yesu, Anutu Vavunê nalu hong. Geyam in-a? Bê gwevong va vu sa? Sa ketag yök vu hong niwêek neggêp Anutu mala nebê su gebasap sa!” ⁸ In Yesu nêr vu memö sênê bê, “Memö nipaya-e! Gwevuu mehö sênê na gegweto gena!” ⁹ Lob mêm Yesu loğ tepêk ya vu mehö sênê bê, “Arêm re?” Rêk bê, “Sarêg nebê Mehömehö in he ngahisekê.” ¹⁰ Loğ mêm pasang neketag vu Yesu nebê Yesu su getii sir na gedevuu nyêg sagi.

¹¹ Log böök yu ti vare deneruuk rak kedü sênê vewen, ¹² lom tum memö deketag vu yi bê, “Gwevong he mehe na gegwang na böök sagu ayoj.” ¹³ Lob yoğekin bê yoh vu bê degegwang na, lom mêm memö nipaya sên devuu mehö lo ya geto deya degwang ya böök; lob böök saga sir 2,000, lob mêm deserög meya deluk nyêg vaha degwa ti meya devês ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemaalaj maya verök yi.

¹⁴ Lob alam sên denegin böök lo deveya meya denêr ngaa sênê rangah vu alam pin sên denedo loğ nyêg böp los mahên mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bê degelê ngaa sên to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelê mehö sên memö to deya in yi lo. Delê mehö sên Mehömehö gwang ya yi wirek lo vêh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loğ tum deneggönengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sên delê ngaa agi rak malaj lo, denetatekin ngaa pin sên tök vu mehö los memö nipaya geböök lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mêm alam pin deketag vu Yesu bê gevuu hir nyêg gena. ¹⁸ Lom Yesu nahên nerak yah yağ, log mehö sên memö

to deya in yi lo ya ketag vu yi bē na geving yi. ¹⁹ Rēk Yesu vong yi yah genēr vu yi bē, “Mu genah megena vu hong alam megena genanēr ngaa bōp sēn Mehōbōp vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenēr gāgek sēnē rangah vu alam ggēp nyēg sēn denenēr arē nebē Beggang-bu-nemadluho lo nebē Yesu vong ngaa bōp sēn sēnē vu yi, lom tum alam pin avij netōk.

Gagek Raḡ Yairus Nalu Avēh Luho Avēh Sēn Bē Nema Raḡ Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Yesu raḡ yaḡ meyah meya ngaggee vahi galam ngahisekē desupin sir meyam detetup yi loḡ ngaggee nenga. ²² Nahēn nedo ngaggee bōp nenga lob dub-supinsēn-yi ala ti, arē nebē Yairus, to metōk vu yi, lob petev meto neggēp loḡ vaha, ²³ log ketag niwēēk vu yi bē, “Sa nalug avēh dus raḡ in nadiik. Om genam gwēbē nemam jak yi in vesa doḡ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahisekē rot desepa luho medepeḡa raḡ yi medeya ving.

²⁵ Lob avēh ti niḡōk medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sēnē neya vu dokta ngahisekē in bē degevang benivesa jak, rēk ma gesu deyoh vu rē, geneḡo vanē rot. Bago sir raḡ yi monē los yi ngaa pin bemaya verōk yi, rēk su nivesa neraḡ rē genīḡōk neyam ata. ²⁷ Avēh sēnē lo nengo Yesu bengō nebē nevong mehōnon benijvesa neraḡ, lob mēm sepa yi begwang ya alam ngahisekē sēnē lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebē nema raḡ yi tob, in kwa nevo loḡ ayo nebē, ²⁸ “Nabē sa gebē nemag jak yi tob mu, og rēk sa nig kelōk jak.” ²⁹ Kwa vo loḡ ayo nebē sēnē, gebē nema raḡ to genengo loḡ ayo nebē niḡōk tewii ya benivesa raḡ pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bē niwēēk la to meya in yi, loḡ peggirin yi pevis loḡ alam sagi lo vuheng atov melok tepēk vu sir nebē, “Re bē nema raḡ sa tob-a?” ³¹ Rēk yi hur maluh denēr yah vu yi bē, “Genelē bē alam ngahi sēn denepeḡa raḡ hong rot, loḡ gelok tepēk bē re bē nema raḡ hong in va?” ³² Rēk Yesu mala neḡo loḡ menelē sir in bē jak meḡōti sēn vong nebē agi ni. ³³ Loḡ avēh raḡ ngaa sēn tōk vu yi lo ni, om ggōneng menelēk, lom yam petev meneggēp loḡ Yesu vaha genēr yi gāgek pin sēnē rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nēr yah vu yi bē, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa raḡ, om gena los ayom sepēp genim raksēn sēnē rēk nama na verōk yi.

³⁵ Yesu nahēn nevengwēng vu avēh sēnē, log mehō la deḡo gāgek ggēp dub ala Yairus yi beggang beyam denēr vu dub ala sēnē bē, “Nalum diik ya gwēbeng, om su gwēko Tatovaha mala seggi rē.” ³⁶ Loḡ Yesu su bē nenga vu hir gāgek rē, genēr vu dub-supinsēn-yi ala bē, “Su newam jak! Gaḡ ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nērin alam pin saga bedenedo, geyik losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavēh avō sēn diik lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sēnē yi beggang, lob mēm nelē bē alam ngahisekē denedo genengo bē denevang dedun bōpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebē sēnē rēk Yesu loḡ ya beggang ayo benēr vu sir bē, “Ham nevong dedun bōpata los ham nesu rot nebē sēnē in va? Hurmahan sēnē su diik rē, gaḡ neggēp ying mu!” ⁴⁰ Loḡ denōp raḡ yi, lom tii sir pin to deya dobnē gemēm losho hurmahan sēnē ama lu ata, geyi hur maluh lōōho sēn deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sēn hur avēh diik meneggēp loḡ lo, ⁴¹ lob jom loḡ nema genēr vu loḡ ayej bē, “*Talita kumi!*” (Degwa nebē, “Avēh mahen-e! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mēm avēh mahen lo kedi raḡ pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin ḡenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo ḡoo vu sir bē su dena denanēr ngaa sēnē rangah vu mehō la, genēr ving bē degevang nos vu avēh mahen sēnē.

6

Alam Nasaret Depelē Yesu
(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyēg, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsēn-yi* lom luḡ ya dub-supinsēn-yi menetaḡo alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij tōk medenēr vu sir nebē, “Mehō sēnē neḡo gāgek sēnē vu tena? Maḡ re vong gāgek los kwa sēnē vu yi? Re loḡ vu yi om sēn nevong ngaa bōp bōp nebē agi? ³ Sēnēḡ yīḡ Maria nalu, mehō sēn nelev beggang lo? Gari lo sēn Yakobus luho Yosēs geYudas lu Simon agi lo? Gavēnhō lo sēn yīḡ nahēn denedo ving hil-ē lo?” Lom denelē yi paya. ⁴ Nebē sēnē lob Yesu nēr vu sir bē, “Alam vu nyēg pin denēḡo mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn arēḡ raḡ, gaḡ yō hir alam, ngahi degwa, gesir sēn losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bē gevong ngaa bōp vu saga rē. Gaḡ yīḡ nebē nema raḡ alam nijraksēn ti ti mu benijvesa neraḡ. ⁶ Lob avi tōk meranga nema in su denevang ving yi rē gema. Lom ya neḡo loḡ beggang-bu sēn denedo dus raḡ lo metateḡin Anutu yi gāgek vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sēn Deya Raḡ
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh nepadluho-bevidek-luu sën lo genër vu sir bê dena jak. Nevong sir luu luu ya genër vu sir bê degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nër gagek vu sir ving bê denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeko nos sepa, gevahek los monë gëp. ⁹ Gağ yik dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeko ngwë sepa. ¹⁰ Log yik nër yah vu sir ggökin bê, “Bê mehöti geke ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naçöök dok beggang saga rot beham na jak. ¹¹ Rêk nabë beggang-bu ti su degegin ham los degeng ham gagek nivesa rê, og ham tetëhin kebus in vahamin, in dejak ni nabë devong paya, log ham gwevuu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya rağ meya denër Anutu yi gagek sënë rangah vu mehönon bê degevu hir ngaa nipaya na gedegerin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memö ngahisekë to deneya, gedenerikin wë! * kele-oliv* rağ mehönon ngahisekë sën nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehö-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë
(Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengö medenër ya meyoh vu alam pin, beMehö-los-bengö Herot* ngo ving bê nevang ngaa böp nebë sënë, lom alam vahi denenër bê yik sënëk Mehö-neripek-alam Jon sën diik lo rëk vesa lok yah, om sën nevang huk los niwëek nebë agi. ¹⁵ Rêk mu alam vahi denenër bê, “Mu mağ Elia.” Galam vahi denenër bê, “Mu mehö-nenër-gagek-rangahsën ti nebë alam sën denenër gagek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rêk mu Herot* nengo bengö nebë sënë lob nër bê, “Mu yik Jon sën sa ketöv kwa lo sën kedi rağ yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yö vong mehö la ya dejom Mehö-neripek-alam Jon ahon medetung loğ ya karabus rağ degwa nebë sënë: Herot* ggodek ari Pilip venë Herodias, betum neko netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bê, “Gehodek arim avëh, sënë su yoh vu rê, gekweyëh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëk ma, gaggata su neggëp rê, in Herot* neggöngin Jon. ²⁰ In nerak ni bê su nevang ngaa nipaya ti rê, gağ yi mehö yohvu beyi vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gagek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rëk ahë neving pangsën bê gengö yi gagek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yö medo mekwa nevo bê buk ti rê. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sën ata ko yi wirek lo, lob nevang nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sën denegin begö lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sënë geHerodias nalu avëh avö ti lo ya nelöo lok malaj, geHerot* losho yi vatëvek sën ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehö-los-bengö Herot* nër vu bê, “Genanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëk bo nök vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë gengö yönon rot bê, “Ngaa ti sën genanër vu sa lo, og yik sëk bo noh vu nök vu hong. Gağ bê genanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëk gulin rê.”

²⁴ Lob avëh avö to meyah dobnë beya meloğ tepëk vu ata bê, “Senah mena nanër va?” Rêk bê, “Mehö-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloğ yah humek ayo menewa newa meneya vu mehö-los-bengö menër vu yi bê, “Sa bê gwevong Mehö-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung dok medo gabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehö-los-bengö ayo maggin rot, rëk ggöngeng vu gagek sën nër rangah vu avëh lo, lob su bê rëk keyëh gagek rê in nër yönon getato nema ya vavunë, beyi alam vatëvek pin dengo. ²⁷ Lom pevis mevong alam-begö-yi ti ya in Jon yu loğ karabus ayo. Lob ketöv Jon kwa, ²⁸ betung loğ gabum ti, beko yom vu avëh avö sënë lo, loğ mëm ko meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh dengo bengö bê desis yi mediik, lob ya deko meya debë loğ waak heljeng yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarë sën Yesu vong sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sën denevong lo los gagek pin sën denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahisekë deneyah gedenevom vu sir besu deyh vu bê dega nos rê, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bê, “Ham nam hil ngo ana medo nyëg-yumeris tahsën geham sewah teka rê!”

³² Lom mëm sir yö anon derak ya yağ medeya nyëg-yumeris tahsën ti. ³³ Rêk alam ngahi delë bê deneya rağ, lob derak nyëg sën bê dena lo ni, lob alam vu nyëg böp pin saga deneserög medeneyoh ronek medenemugin meya denegin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesöng ya ronek loğ lê bê sir ngahisekë, lob kwa vongin sir rot, in sir nebë sipsip sën alaj main sir, lom mëm tatekin gagek ngahisekë vu sir rot, ³⁵ behuk luk, lom yi hur maluh ya denër vu yi bê, “Sënëk nyëg-yumeris tahsën sënë genyëg ggovek ya, ³⁶ om gwevong sir medenah medena beggang-bu ti ti sën neggëp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Loğ nër yah vu sir bê, “Mu ham ngo gwevong nos vu sir!” Loğ deloğ tepëk yah vu bê, “Gemonë K200 tena in he na bago brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loğ tepëk vu sir bê, “Ham brët va la neggëp-a? Ham nah gwelë rê!” Lob yah delë beyom denër vu bê, “Brët nepadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mêm nêr vu alam pin bê, “Ham gweto medo yu ti ti jak pahup sên nimewahi aga, beham medo rê!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rak neggêp alam mehôdahis nemadvahi vahi, gerak neggêp alam mehôdahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mêm nejom brêt nemadvahi saga gegêl luu lo rak, bemêm varah mala rak yagek gejom rak in los ahê nivesa ya vu Anutu, log mêm dego brêt bevo vu yi hur maluh bemêm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob hek gël mêvo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahêj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brêt los gël sên nedo lo lok sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sên degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vông yi hur maluh bê dejak na yag medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyik medo megevông alam pin sên deketêkin medena rê. ⁴⁶ Lob vông sir ya, log ya los kedu in bê najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luk geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yô ti nahên nedo kedu. ⁴⁸ Lok nelê bê denevimengin yag rot in sang neruuk sir los yag yom. Lok nyêg neggovek in bê geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevông in bê kesuu sir gena. ⁴⁹ Rêk delê bê vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bê alam-diiksên kenuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delê medeggönengin yi medelêk rot, rêk Yesu vengwêng ya vu sir pevis bê, “Ham su newamin jak! Yik sa sênê, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yag ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netök mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brêt sên vet alam rak lo rê gema. In nahên gesu kwaj tøk rak degwa rê.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Rak*
(Mt 14:34-36)

⁵³ Lob derak yag medetök ya Genesaret*, lom mêm deseyu yag ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log desopông mederak ya ronek, lom alam vu nyêg sagi delê Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mêm deneserög medeneyoh vu nyêg saga pin medenevaku alam nijraksên lok hir kanyê medeneya nyêg sên denengo bê Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyêg sên Yesu neyoh lo pin, og denebê alam nijraksên ya deneggêp telig, log deneketag vu yi bê yoh vu bê degebê nemaj jak yi rôröp ading nenga mu. Lom alam pin sênê sên denebê nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delê bê yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sênê nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rê gema. ³ Denêr nebë sênê in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa lok alam hib wirek hir gagek sên nebë: Su dejipek nemaj namugin rê, og su rêk dega nos. ⁴ Gengaa pin sên debago vu maket lo, og deneripek rê, lok mêm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek mugeng ngahisekê nebë sênê ving, bedeneripek kap gegabum gedêg aên los ngaa pin. ⁵ Denevông nebë sênê, om sên Parisai* losho alam-horek-yi delok tepêk vu Yesu bê, “Hong hur maluh dekeyêh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa lok alam hib wirek hir gagek rê in va?” ⁶ Lob nêr yah vu sir bê, “Mehô-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya nêr valek ham yônôn bê ham ayomin luu. Kevu wirek meneggêp nebë sênê:

‘Alam sênê deneko sarêg rak rang avij meris mu,
gak ayoj nilêlin sa.

⁷ Yô denenêr mehônôn hir horek mu, log denenêr nebë “Anutu yi gagek sênê!”
Log deneko sarêg rak meris mu.’

⁸ Ham lêên Anutu yi horek ya, geham nejom mehônôn hir gagek mugeng ahon.”

⁹ Lok nêr vu sir ggökin bê, “O yônôn! Mak ham mehônôn los kwamin, om sên ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa lok alam hib wirek hir gagek-ê? ¹⁰ In Moses nêr wirek meneggêp bê, ‘Gegurek amam lu atam babuj!’ genêr ving bê, ‘Bê mehöti nanêr gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.’ ¹¹ Lok ham nenêr bê, ‘Bê mehöti yi monê lu ngaa neggêp in bê dok vu ama ma ata jak, rêk mu nanêr vu luho nabê, “Sa bê dok vu meluu megevông sa ngaa sênê nôk vu meluu, rêk mu rêk nama in sehoin rak ggovek netu Korban (sênê nêr bê tu Anutu yi seriveng).” ¹² Nenêr nebë saga, lob ham nevo veyovin bê, ‘Yik ggovek, su dok vu ama lu ata!’ ¹³ Lob sênê og ham nekweyêh Anutu yi horek meham nenêr bê ngaa meris, geham nesepa lok alam hib wirek hen hir gagek menenêr bê ngaa anon. Beham netahu nalumin lo lok ving. Geham nevông ngaa ngahisekê nebë sênê.”

*Nгаа Sэн Nevong Mehōnon Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ Ggovek, lok supin alam ggōk yahin menēr vu sir bē, “Ham pin gwengo sa gāgek bejak ni venuh! ¹⁵ Nгаа pin sэн hil naha lo su yoh vu bē duk na mehōti ayo megevang benipaya jak rē. Gak mu nгаа sэн nedo lok ayo merak neverup avi lo mu sэн nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bē mehōti nenga neggēp og gengo mekwa bo rē]”

¹⁷ Nēr gāgek sэнē ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, lok mēm yi hur maluh ya delok tepēk vu yi in gāgek peggirinsэн sэнē. ¹⁸ Lob lok tepēk yah vu sir bē, “Ma ham nahэн geham su nerak ni rē? Maḡ ham su rak ni bē nгаа pin sэн hil naha menelok ya hil ayod lo, og su yoh vu bē gevong mehōti benipaya jak rē? ¹⁹ In nгаа nebē sэнē su ngevang ya mehōnon ayoj rē, gak neluk ya ahēj kevus mu, lok tum to neluk ya asoreng.” Yesu nēr vu hil lok gāgek sэнē nebē nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mēm nēr vu sir bē, “Nгаа sэн nedo lok mehōnon ayoj meneverup avij lo, sэн nevong bemehōnon nij paya nerak. ²¹ In nгаа sэн neggēp lok mehōnon ayoj merak neverup avij lo nebē sэнē: Kwaj nevo nгаа nipaya, denevong baggēb, deneggodek nгаа, denesis mehōnon medenediik, ²² deneggodek mehō ngwē venēj ma reggaj, malaj anonin mehō ngwē yi nгаа, denevong nгаа nipaya aggagga, denetetuhin mehō ngwē, kwaj nevo nгаа nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahēj sengэн, denenēr gāgek pelēsэн rak mehōnon, deneko sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Nгаа nipaya pin sэнē lok neggēp mehōnon ayoj, besэн rak neverup avij menevang benij paya nerak.”

*Ponisia Avēh Ti Vong Ving Yesu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Lob Yesu kedi rak lok saga meya Ture los Sidon hir nyēg, beya nedo lok beggang ti. Vongin bē bun yi, rēk ma gesu yoh vu bē dah bengō vun rē. ²⁵ Lok avēh ti vu sagu ngo bē Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memō nipaya ti gwang ya nalu avēh ayo menevang yi, lom ya pevis mepetev meneggēp lok Yesu vaha. ²⁶ Avēh sэнē og avēh yu ngwē, ata Grik avēh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bē getii memō geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nēr rak gāgek peggirinsэн yah vu yi bē, “Hil abet hurmahen namugin rē, in su yoh vu bē hil gaḡo hurmahen hir nos vēr megetē na vu anōō rē!”

²⁸ Lok avēh sepa lok yi gāgek menēr yah vu yi nebē, “Ē-ē, Mehōbōp yōnon! Gaḡ mēm hurmahen hir nos sэн denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mēm anōō yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mēm Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr gāgek los kwam saga, om genah megena bōm in memō nipaya vuu nalum geto meya gwēbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggēp kanyē gememō to meya verōk yi yoh vu sэн Yesu nēr lo.

Yesu Vong Bemehō Nenga Mir Gekwa Ngengōleng Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyēg meyoh ya Sidon meneya ngaggee bōp Galilea nenga meya neko lok nyēg sэн denenēr arē nebē Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehōti nenga mir gekwa ngengōleng bedeya vu yi medeketag bē gebē nema jak yi. ³³ Mehōnon ngahisekē denedo saga, lom li yi meya nenga tahsэн, lok mēm gelu nema deggis lok ya mehō lo nenga len, log pesuv nyē kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yaḡek gerov saheng in kwa pesivin mehō sэнē lo, log nēr vu bē, “*Epata!*” (Degwa nebē “Nengam natōk!”). ³⁵ Lom nenga tōk mengo gāgek gedaggen neggee menevngwēng nivesa. ³⁶ Lob mēm Yesu vo koo vu sir pin saga bē su dena denanēr gāgek sэнē rangah vu mehō la. Yesu vo koo vu sir niwēek, rēk ma gedekeyēh aye genij wēek beya denēr rangah. ³⁷ Alam denḡo lob kenuj ya rot medenēr bē, “Mehō sэнē nevong nгаа pin nivesa. Om sэн nevong balam nengaj mirsэн denengo gāgek, genevong balam kwaj ngengōleng denevngwēng nivesa.”

8

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mt 15:32-39)*

¹ Lok buk saga alam ngahisekē desupin sir ya vu yi ggōkin benos main sir, lom supin yi hur maluh menēr vu sir bē, ² “Sa kwag nevongin alam sэнē in hil nado buk lōō genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyēg ading, om nabē sa gevong sir medenah bej los ahēj meyip, og rēk nōk denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh delok tepēk yah vu yi bē, “Hil nado nyēg-yumeris tahsэн sэнē, om hil rēk gaḡo nos vu tena in hil abet mehōnon sэнē jak-a?” ⁵ Lob Yesu lok tepēk yah vu sir bē, “Ham ḡo brēt va la?” Lok denēr yah vu yi bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mēm nēr vu mehōnon pin beto denedo dob, log ko brēt nemadvahi-bevidek-luu sēnē raḡ gejom raḡ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bē debo gelek noh vu alam pin, lom mēm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegēl mahen luu neggēp ving, lob nejom raḡ yah vu Anutu los kwa vesa in, genēr vu yi hur maluh bē debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoḡ vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin loḡ jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sēn degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mēm Yesu vong sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh deraḡ ya yaḡ ti medeya nyēḡ Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwēēk*
(Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bē depelē Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bē, “Gwevongŋāa bōp yaḡek yi ti in he galē nabē Anutu vong hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genēr vu sir bē, “Ham sēn ham nedo dob-ē, ham vongin bē sa gevongŋāa bōp in bē tato nabē Anutu vong sa meseyam in va? Rēḡ mu sa nanēr vu ham yōnon nabē sesu rēḡ gevongŋāa bōp ti beham gweel rē, gaḡ rēḡ nama!” ¹³ Lob vuu sir geraḡ yah nedo yaḡ ggōkin meyah meya ngagge vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek*
(Mt 16:5-12)

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deko la sepa rē, geḡik brēt perurek timu raḡ nedo yaḡ. ¹⁵ Lob Yesu nēr vu sir loḡ gagek peggirinsēn bē, “Arē! Ham gwēgin ham vu Parisai* hir yūist*, gevu Herot* yiḡi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir raḡ medenēr vu sir bē, “Hil su haḡo brēt la sepa rē, om sēn maḡ nenēr aga!” ¹⁷ Loḡ Yesu raḡ ni, lom nēr vu sir bē, “Nebē va sēn ham nesap ham raḡ bē ham su ko brēt la sepa rē-ē? Maḡ ham duḡin degwa? Ma maḡ ham ayomin yō nahēn niwēēk-a?” ¹⁸ Ham malamin neggēp rēḡ ham su nelē rē? Geham nengamin neggēp rēḡ ham su nengo rē? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sēn sa debu brēt nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loḡ ya sap va la mepup lo rē?” Rēḡ denēr yah vu bē, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rēḡ bē, “Log sēn sa dego brēt nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḡ ya jebeng va la mepup-a?” Loḡ denēr bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loḡ tum loḡ tepēḡ bē, “Rēḡ ham ngo nahēn geham su raḡ degwa ni rē?”

Yesu Vong Bemehō Los Mala Ḳenod Ti Vu Betsaida Nivesa Raḡ

²² Loḡ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehō mala Ḳenod ti yam vu Yesu bedeketag vu yi bē gebē nema jaḡ yi. ²³ Lob Yesu jom loḡ nema geli yi meluhu deya beggang telig nenga, loḡ mēm pesuv nyē Ḳos loḡ ya mala gahis gebē nema raḡ yi, log loḡ tepēḡ vu nebē, “Gēlēŋāa la?” ²⁴ Lob vēr mala raḡ menēr bē, “Sa nehalē mehōnon, rēḡ mu sa halē ahēj kenū nebē kele, rēḡ mēm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mēm Yesu bē nema raḡ yah mala gahis ggōkin, lob mēm mehō lo mala tum niwēēk menelē nyēḡ, bemala nivesa raḡ genelēŋāa pin neggēp rangah. ²⁶ Lob nēr vu mehō sēnē bē, “Su gedok nah beggang-bu ti sēnē pehi ggōkin bedegelē hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nēr Yesu Arē Rangah
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo deneko loḡ beggang-bu ti ti sēn neggēp dus raḡ Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahēn deneyōk aggata log loḡ tepēḡ vu yi hur maluh bē, “Alam denenēr sa bē sa re?” ²⁸ Loḡ denēr yah vu yi bē, “Alam vahi denenēr bē Mehō-neripek-alam Jon hong, gevahi denenēr bē hong Elia, gevahi denenēr bē hong mehō-nenēr-gagek-rangahsēn wirek hen ti!” ²⁹ Loḡ yīḡ loḡ tepēḡ yah vu sir bē, “Log hameḡ? Ham nenēr bē sa re?” Lok Pita nēr yah vu yi bē, “Hong Kerisi*. Mehō sēn Anutu ggooin raḡ in bē ḡeko he nah lo.” ³⁰ Lob vo Ḳoin niwēēk vu sir bē, “Om ham su na nanēr sa nabē sēnē vu mehōti!”

Yesu Nēr Rangah Bē Rēḡ Nadiḡ Nabē Sēnē
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mēm nērŋāa sēn rēḡ natōḡ vu yi lo rangah vu sir bē alam bōp bōp galam-deneko-seriveng hir ggev rēḡ debo vanē vu Mehōnon Nalu rot, galam-horek-yi rēḡ degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiḡ gebuk natu löo loḡ kedi jaḡ nah ggōkin. ³² Nenēr vu sir nebē sēnē, lob Pita li yi meya nenga mevong gagek raḡ yi bē, “Su genanēr gagek nabē sēnē!” ³³ Loḡ Yesu peggirin melē yi hur maluh pin, genēr Pita bē, “Hong Satan! Gwevuu sa ḡeḡena! In su kwam tōḡ raḡ Anutu kwa rē, gaḡ mu kwam nevoŋāa nebē sēn mehōnon yō kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu bōpata saga deyam ving yi hur maluh benēr vu sir bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birekin yi gekerē yi kelepeko* metamuin sa. ³⁵ Mehōti bē kwa bo yi beḡegin nivesa, og rēḡ anon mala nama, gaḡ mehōti bē kwa birek in yi benadiḡ in sa los Bengō Nivesa, og rēḡ medo mala-tumsēn. ³⁶ Gaḡ nabē mehōti yō ḡeko yi jaḡ inŋāa dob yi

pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sēnē rēḵ doḵ vu yi nabē va? ³⁷ Ma mehōnon rēḵ debago Anutu jaḵ va in gevong bedemedo malaj-tumsēn-a? Ma! ³⁸ Alam sēn denedo dob agi sir mehōnon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabē sir ti ninamum in sa los sa gageḵ vu dob sēnē, og vu Buk-tamusēn sēn Mehōnon Nalu nom los Ama yō niwēēḵ geyi vuneḵ vuneḵ yaḡeḵ yi geyi angēr vabuung lo, og rēḵ ninamum in mehō saga doḵ nah."

9

¹ Lob Yesu nēr vu sir ving bē, "Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Ham sēn nare agi vahi su rēḵ denadiik rē, gaḵ rēḵ nahēn demedo medegelē gAnutu yi nyēḡ anon jaḵ los niwēēḵ."

Yesu Navi Agga Ngwē Raḵ
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rē, loḵ Yesu ḵo Pita lōōho Yakobus lu Jon beli lōōho belosho deya ḵedu ading ti beyō ya denedo. Lob Yesu nare loḵ lōōho malaj, lom lōōho delē genavi agga ngwē raḵ, ³ geyi tob veroo meris genepelibin, mehōti su yoh vu bē jipeḵ tob ti meveroo jaḵ nabē sēnē rē. ⁴ Lob delē Elia luho Moses yam denare ving yi gelōōho denevengwēng. ⁵ Lom Pita nēr vu Yesu bē, "Sa alag-e! He nado mehalē ngaa sēnē om mēm nivesa rot, om he dev numeng lōō, ti vu hong, gengwē vu Moses ga, ngwē vu Elia." ⁶ Lōōho denegōneng in sir rot, om sēn Pita vengwēng pevis benēr nebē saga gesu kwa vu nivesa rē. ⁷ Loḵ pevis bebeggob ti yam ggēr in sir, log aye ti yam loḵ beggob lo ayo bē, "Sa nalug yik sēnē sēn sahēḡ neving yi lo, om ham gwebē nengamin vu yi." ⁸ Nebē saga loḵ pevis belōōho malaj neḵo loḵ nyēḡ rēḵ su delē mehōti rē. Gaḵ Yesu perurek timu yō nare ving sir.

⁹ Lob nahēn denelūḵ medeneyam vu ḵedu genēr niwēēḵ vu lōōho bē su denanēr ngaa sēn delē lo rangah. Gaḵ yō ḡp rot bemēm Mehōnon Nalu kedi jaḵ nah vu bedub rē, loḵ mēm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gageḵ sēnē, loḵ yō yom medo denesap sir raḵ medenēr bē, "Kedi jaḵ nah vu bedub sēn nabē va?" ¹¹ Lom deloḵ tepēḵ vu yi bē, "Rēḵ nebē va sēn alam-horek-yi denēr bē Elia namugin menom dob-ē?" ¹² Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "Yōnon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loḵ maḵ gageḵ va ti sēnē sēn dekevu menegḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē mehōnon rēḵ debo vanē vu Mehōnon Nalu bedegeruu demij vu yi-ē?" ¹³ Om mēm sa nanēr vu ham nabē Elia yom ggovek, rēḵ mehōnon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yō kwaj, nebē sēn dekevu wirek menegḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo."

Yesu Vong Memō To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delē gemehōnon ngahiseḵē ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detōḵ vu sir, lob alam pin delē Yesu bedelēḵ in yi, lom pevis medeserōḡ medeya vu yi in bē denajom nema. ¹⁶ Lob loḵ tepēḵ vu sir bē, "Ham hōḵ ham in gageḵ re?" ¹⁷ Loḵ sir ti aye raḵ menēr yah vu bē, "Tatovaha! Sa haḵo nalug ti sēn yam vu hong in memō kwa ngenḡoleng ti gwang ya ayo, lom su nevengwēng rē. ¹⁸ Loḵ buk sēn memō negwang ya yi, og nepengah yi raḵ dob, log nyē ḵatak netung genevu nengiteḵ geni nekōpeḵ, om sēn sa haḵo meyam. Sa ḵetaḡ vu hong hur maluh sēnē bē degetii memō geto mena in, rēḵ ma gesu deyoh vu rē."

¹⁹ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "O ham mehōnon sēn nedo dob-ē! Ham su nevong ving sa rē! Om maḵ sēḵ medo geving ham buk va la geving-a? Gesēḵ medo ḵerē ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rē!" ²⁰ Lob deḵo maluh mahen sēnē ya vu yi, lob memō nelē Yesu, lob pevis mevong behurmahen vēs meto nesap nyēḡ meḡḡep neyon yi genyē ḵatak netung.

²¹ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ vu ama bē, "Nгаа sēnē tōḵ vu yi nangērek-a?" Rēḵ bē, "Yō nahēn nikōḵ lob vong, genevong menesepa loḵ rot. ²² Nevesi yi raḵ nengwah los netē yi luḵ ya bēl beron ngahiseḵē bebē nadiik. Rēḵ mēm nabē geḡoh vu, og mēm kwam paya in aluu megedoḵ vu." ²³ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, "Mu nabē ngo geḡoh vu, og mēm! In alam sēn ayoḡ neya timu vu Anutu lo, og deḡoh vu bē degevong ngaa pin." ²⁴ Lob ama pevis besu bē, "Yik sayoḡ neyōḵ vu hong mahen teka mu, rēḵ mu nabē mēm gedoḵ vu sa, og sēḵ ayog nōḵ timu vu hong pangsēn." ²⁵ Yesu lē bē alam ngahiseḵē desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menēr memō nipaya sēn lo bē, "Hong memō kwam ngenḡoleng los malam ḵenod! Sa nanēr vu hong nabē: Gwevuu hurmahen sēnē gegweto gena, gesu gedoḵ nah ḡokin!" ²⁶ Lob memō ngeēḵ gesesō yi rot loḵ hurmahen, log mēm to meya gehurmahen nikōpeḵ menegḡep nebē heljēng, lom alam ngahiseḵē denēr bē, "Diik ya verōḵ yi!" ²⁷ Rēḵ Yesu jom loḵ nema beḵo yi rak gemēm kedi rak.

²⁸ Log Yesu raḵ yah beggang belosho yi hur maluh yō denedo, lob deloḵ tepēḵ vu yi bē, "Nebē va sēn he su ayoh vu bē ḡetii memō sēnē geto mena rē-ē?" ²⁹ Loḵ nēr yah vu sir bē, "Su aggata ngwē negḡep in bē hil ḡetii memō nabē sēnē geto dena rē, gaḵ hil najom jaḵ mu og mēm!"

*Yesu Nër Ggökin Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyëg saga bedeya rak meya deneko loğ distrik Galilea, lom vun yi in bë alam su dejak nyëg sën nedo lok lo ni. ³¹ In netatekin gagek vu yi hur maluh benenër vu sir bë, “Rëk degetung Mehönon Nalu doğ na mehönon nemaj, log dengis yi menadiik. Dengis yi menadiik govek gebuk löö jak, loğ mëm kedi jak nah gökin.” ³² Lob sir duğin gagek sënë rëk deneggöngesu gesu deneloğ tepëk in vu yi rë.

*Delok Tepëk Bë Re Rëk Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Lob yah deverup Kapernaum medelok ya beggang ayo ggovek, loğ mëm lok tepëk vu yi hur maluh lo bë, “Sën hil nahën netetuo aggata menayam lo, log ham nevwengwëng rak va?” ³⁴ Loğ ayej ma rot in gagek sën denesap sir rak lo. In denenër bë sir ti tena mak yi böp kesuu sir vahi. ³⁵ Loğ to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benër vu sir bë, “Bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti begegin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedoğ vu alam pin loğ mëm.” ³⁶ Lob ko hurmahen ti bevarah yi loğ sir vuheng atov gelah nema loğ yi genër vu sir bë, ³⁷ “Nabë mehöti kwa bo sa bevegong nivesa vu hurmahen nabë ti sënë, og sënëk vong vu sa; log bë mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rë, gağ vong vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehöti Sën Su Nelë Hil Paya Rë Lo, Og Neloğ Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nër vu Yesu bë, “Tatovaha! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, loğ he nërin yi, in hil los su nesepa hil rë!” ³⁹ Loğ Yesu nër yah vu yi bë, “Ham su nanërin yi rë! Gağ bë mehöti gevong ngaa böp jak sarëg, og mak su rëk nanër gagek nipaya jak sa rë. ⁴⁰ In mehöti sën su nelë hil paya rë lo, og neloğ vu hil. ⁴¹ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëk gevong vu ham nyëmasën rë.”

*Nгаа Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)*

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti bevegong ngaa nipaya, og rëk geğo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gağ nabë desey gelong böpata doğ kwa namugin bedegete duk na luo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la. ⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jak nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëk nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong ngaa nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og ‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.’

⁴⁹ Rëk debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og ngaa nivesa, rëk mu nabë mamireng nimök jak, og hil rëk gevong benengën jak nah nabë va? Ngaa niröp gëp doğ ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gagek-mala-yes.”

10

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevapul Sir
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)*

¹ Yesu kedi vu saga beyah vasek bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahisekë desupin sir medeya vu yi ggökin, loğ netatekin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevwong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bê deseggi yi, lom delok tepêk yu vi bê, “Hil horek nêr bê yoh vu bê mehōti nidêlin venê ma ma?” ³ Loĵ Yesu loĵ tepêk yah vu sir bê, “Moses vu horek vu ham nebê va?” ⁴ Lom denêr bê, “Moses nêr bê yoh vu bê mehōti kevu ĵapiya-vepulsên-yi ti nabê ‘Su sa venêĝ hong rêl’, log mêm juuk venê na.” ⁵ Loĵ Yesu nêr vu sir bê, “Ham ayomin niwêêk, om sên Moses vu horek ti sên vu ham. ⁶ Gaĵ Anutu tung maluh gavêh vu nyêdahis sên netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rêĵ gevuu ama lu ata, log geĵo venê, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yōnon, luho denatu anon timu. Luho su rêĵ nabê luho luu gökin rê, gaĵ denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sên Anutu duu ahon ggovek lo, og mehōnon su debepul.”

¹⁰ Loĵ mêm derak yah hir beggang vavunê, lob yi hur maluh delok tepêk yah vu yi in gagek sênê ggökin. ¹¹ Lom mêm nêr vu sir bê, “Bê maluh ti nidêlin venê geĵeko avêh ngwê natu venê, og mehō sênê nevong baggêb bevong paya vu venê sogek. ¹² Log bê avêh ti nidêlin regga megevu na, log na meĵak vu maluh ngwê natu regga, og avêh sênê nevong baggêb.”

Yesu Jom Raĵ In Hurmahen

(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Lob mehō la deĵo hurmahen mahen medeyam vu yi in bê gebê nema ĵak sir, loĵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loĵ Yesu lê bê denevong nebê sênê, lom ahê sengên genêr vu sir bê, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa, ham su gwêrin sir! In alam sên ayoĵ neyam timu vu sa nebê hurmahen, og rêĵ demedo doĵ Anutu-yi-nyêĝ. ¹⁵ Sa nanêr vu ham yōnon nabê: Bê mehōti sên su ayo na timu vu Anutu-yi-nyêĝ nabê hurmahen rê lo, og su yoh vu bê doĵ na rê.” ¹⁶ Lom mêm neĵo hurmahen raĵ menetabuu sir, log bê nema raĵ sir geĵom raĵ vu Anutu in sir bê semu sir.

Mehō Los Bengö-ggoreksên Ti

(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Yesu kedi in bê na ĵak, loĵ mehōti seröĝ meyam ggêrin yi geyun lus vu yi, log loĵ tepêk in bê, “Tatovaha! Hong mehō nim vesa anon! Sa geĵong nabê va in sa medo malag-tumsên degwata los degwata?” ¹⁸ Loĵ Yesu loĵ tepêk yah vu yi bê, “Gênêr sa bê sa nig vesa in va? Yiĵ Anutu yō timu nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sênê ni nebê: Su gengis mehōnon medenadiik! Su gwevong baggêb! Su geĵodeĵ ngaa! Su genanêr gagek kuungsên ĵak mehō ngwê! Su gwekuung in mehōnon geĵebo hir ngaa vêr! Gegurek amam lu atam babuj!”

²⁰ Lob mehō sênê nêr yah vu Yesu bê, “Tatovaha! Sênêĵ sengo nahên hurmahen log sa nesepa loĵ horek pin sênê, rot beverup gwêbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lê yi bahê ving yi, lob nêr vu yi bê, “Gengaa ti nahên! Gena gwevong hong kupeĵ pin na bemehōnon debaĵo, lob gwevong monê sên geĵeko ĵak lu na vu alam sên denerak vu in ngaa lo. Gwevong nabê sênê, log mêm genam gesepa sa, gemêm hong kupeĵ nivesa rêĵ gêp vu yaĵek.” ²² Mehō sênê ngo gagek sênê, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupeĵ ngahiseĵê rot.

²³ Lom Yesu mala ĵo loĵ sir, log nêr vu yi hur maluh bê, “Alam sên hir kupeĵ ngahiseĵê lo bê dedok na Anutu-yi-nyêĝ, og rêĵ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delêĵ nedaranga nemaj in yi gagek sênê, loĵ Yesu nêr yah ggökin vu sir bê, “Nalug lo! Alam bê dedok na Anutu-yi-nyêĝ, og rêĵ huk böp vu sir. ²⁵ Nabê kamer ti gurek na rurek len, og yiĵ huk böpata rot, rêĵ mu nabê mehō-los-bengö-ggoreksên ti gevongin nabê doĵ na Anutu-yi-nyêĝ, og sagaĵ huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh kenuj ya in, geĵo delok tepêk vu sir bê, “Om maĵ re yoh vu bê rêĵ na medo mala-tumsên-a?” ²⁷ Lob Yesu gêt sir genêr bê, “Mehōnon su deyoh vu bê degevang beyō demedo malaj-tumsên rê, gaĵ Anutu yō yoh vu bê geĵong. In Anutu yoh vu bê geĵong ngaa pin.”

²⁸ Lok Pita nêr yah vu yi bê, “Gwelê! He hevuu he ngaa pin ya gehê yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nêr bê, “Sa nanêr vu ham yōnon nabê mehōti sên gevu ben gari losho avêhnō lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sênê lo, ³⁰ og vu buk sênê rêĵ geĵo mehōdahis ĵak gêp alam nemadvahi doĵ nah yi beggang gari lo avêhnō lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rêĵ geĵo vanê geving, geĵu Buk-tamusên rêĵ medo mala-tumsên degwata los degwata. ³¹ Rêĵ mu alam ngahiseĵê vu muginsên, rêĵ nom denatu alam tamusên, galam ngahiseĵê vu tamusên rêĵ nah denatu muginsên.”

Yesu Nêr Netu Beron Löö Bê Rêĵ Nadiik Nabê Sênê

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Lob detuu aggata beya deverup in bê dena Yerusalem. Yesu mugin meya, lob yi hur maluh newaj nerak, galam sên denesepa yi lo deneggōneng in sir. Loĵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggök yahin benêr ngaa sên rêĵ natōĵ vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bê, “Ham ngo! Gwêbeng hil narak menaya Yerusalem, lom mêm rêĵ deĵetung Mehōnon Nalu doĵ na alam-deneko-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rêĵ degevang gagek vu yi bedenanêr nabê nadiik, log degevang doĵ na alam-yu-ngwê nemaj ³⁴ in depelê

yi gedepesuv nyěj kos jak yi gedeebek yi jak aggis, log mēm dengis yi menadiik. Gebuk natu lōō loḱ kedi jak nah gōkin.”

*Yakobus Luho Jon Hir Tepēḱ
(Mt 20:20-28)*

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medeloḱ tepēḱ vu bē, “Tatovaha! Alu bē ḱetaḱ gāḱek ti vu hong in gwevong vu aluu.” ³⁶ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ yah vu luho bē, “Melu kwamin nevo bē sa gevong nabē va vu meluu-a?”

³⁷ Loḱ luho denēr yah bē, “Genanēr vu aluu in tamusēn sēn rēḱ gemedo los nim wēēk bōpata gevunēḱ vunēḱ yageḱ yi lo, og mēm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwē medo nemam vesa, gengwē medo nemam kēj.” ³⁸ Rēḱ Yesu nēr yah vu luho bē, “Meluu duḱin gāḱek sēn melu nekwetaḱ in vu sa-ē degwa! Ma melu yoh vu bē melu rēḱ nanum doḱ kap* sēn sēḱ nanum doḱ lo? Ma melu yōh vu bē rēḱ jipek bēl* nabē sēn sēḱ jipek doḱ lo?”

³⁹ Loḱ luho deyoḱekin bē, “Alu ayoh vu!”

Lob mēm Yesu nēr vu luho bē, “Melu nēr yōnon! Kap* sēn sēḱ nanum doḱ lo, og melu rēḱ nanum doḱ, gemelu rēḱ jipek bēl nabē sēn sēḱ jipek lo. ⁴⁰ Rēḱ mu mehō sēn rēḱ medo ḱep sa nemag vesa, gemehō sēn rēḱ medo sa nemag kēj lo, og su negḱep vu sa rē. Gaḱ alam sēn Amag yō ggooin sir raḱ lo, sēn rēḱ demedo doḱ.”

⁴¹ Lob sir nemadluho denḱo luho hir gāḱek sēnē, lob ahēj sengēn vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rēḱ Yesu supin sir genēr vu sir bē, “Ham raḱ alam dahis nij bē hir alam sēn denēḱin sir lo, og denēḱo sir raḱ vu hir alam, gehir alam bōp denedēḱinengin hir alam raḱ horek ngahi. ⁴³ Rēḱ mu ham, og ham su gwevong nabē sēnē. Gaḱ bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevong ngaa nabē sēn tu ham hur in doḱ vu ham, ⁴⁴ log bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō muginsēn ti, og gevong ngaa nabē sēn yi mehō meris lo, begevong huk nyēmasēn vu ham pin. ⁴⁵ In Mehōnon Nalu yīḱ nebē sēnē. Su yam in bē mehōnon pin degevong huk mededoḱ vu yi rē, gaḱ yam in bē gevong huk vu mehōnon pin los nadiik doḱ nah alam ngahiseḱē bej in ḱeḱo sir nah vu Anutu.

*Mehō Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Raḱ
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)*

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detōḱ ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahiseḱē deneya ving yi. Loḱ ya verup detōḱ vu Timaius nalu Bartimaius mala kenod menedo loḱ aggata nenga, bemedo neketag monē lu ngaa vu alam bē dedoḱ vu yi. ⁴⁷ Lob ngo Yesu Nasaret bengō nebē verup, lob tahi ya niwēēk bē, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loḱ alam pin saga depetuḱek raḱ yi medenēr bē aye nama. Rēḱ ma gepasang netahi niwēēk rot bē, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benēr vu sir bē, “Nabē nam!” Lob detahi yam bedenēr vu bē, “Ayom sepēp jak! Tahi hong, om kwedi jak meḱena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi rōp-rōp sēn bom yi loḱ lo ya, gekedi pesōḱ meya vu Yesu. ⁵¹ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ vu yi bē, “Gevongin bē sa gevong va vu hong-a?” Loḱ mehō sēn mala kenod lo nēr yah vu bē, “Mehōbōp! Sa bē gwevong sa malag natum in sa galē nyēj gōkin!” ⁵² Lom mēm Yesu nēr vu yi bē, “Om ḱena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemalam nivesa raḱ!” Lob pevis menelē nyēj, loḱ mēm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

*Yesu Loḱ Ya Yerusalem Lob Alam Deḱo Yi Raḱ
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)*

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ḱep Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genēr vu luho bē, “Melu na beggāḱ-bu ti sēn melu malam neya agu. Lob melu na berup aggatavi loḱ melu rēḱ gwelē nabē deseyu dogi nalu ti menare loḱ sagu. Dogi nalu ti sēn su mehōti raḱ wirek rē geyō nahēn nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabē mehōti bare gelē meluu, bedoḱ tepēḱ vu meluu nabē, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanēr nah vu nabē, ‘Mehōbōp bē jak mena!’ lob mēm rēḱ gevong nam pevis.” Nēr vu luho nebē saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya loḱ detōḱ vu dogi nalu yoh vu sēn nēr lo. Deseyu meloḱ nare aggatavi benare rangah loḱ aggata bōp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelē luho, lob deloḱ tepēḱ vu luho bē, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sēn melu nekevelekin-ē?” ⁶ Rēḱ luho denēr Yesu aye vu sir, lom mēm delēēin dogi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir rōp-rōp raḱ demi, log mēm Yesu raḱ ya nedo. ⁸ Lob alam ngahiseḱē dekah hir tob medevah loḱ aggata, gesir vahi deneserōḱ medeneya aggata vahi vahi medenesap ḱapah medenevah

* **10:38:** Yesu nēr maggin sēn vongin natōḱ vu yi, rēḱ peggin gāḱek raḱ ripeksēn bēl.

aggatata ving, geYesu nerak dogi meneggök. ⁹ Lob alam sën denemuġin gesën denetamuġin yi lo denepisek in medenetahi bē,

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehō sën neyam los Mehōböp niwēek.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sënē, sën vongin nom berup vu hil gökin.

Om hil gako Anutu arē jak na vavunē!”

¹¹ Lob Yesu ya metök ya Yerusalem belok ya Anutu yi dub-vabuung-böp beko loġ belē ngaa pin, loġ hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnē medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**

(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahē, ¹³ lob nelē kele pik* ti nare adingnē geris ngahisekē rot, lob ya dus in bē sero anon. Ya deverup vu lom lē rēġ ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rē. ¹⁴ Lob nēr vu kele bē, “Su rēġ gengis anom bemehōnon dega gök nahin rē!” Geyi hur maluh vare denengo nebē sënē.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loġ Dub-vabuung-böp Lo

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob loġ yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk bagosën loġ lo. Log keyovekin alam sën denepekwe* monē lo hir tevov, los alam sën denetung nuung in bē alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sēa.

¹⁶ Log nēr in mehōnon pin bē su degeko hir ngaa medenah medenom nabē aggata doġ dub vabuung. ¹⁷ Log nēr vu sir bē, “Gagek neggēp loġ Anutu-yi-kapiya nebē:

‘Sa beggang og rēġ denanēr nabē beggang-jom-raksën-yi

in mehōnon vu dob pin denajom jak dok.’

Rēġ ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneġo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën denġo bē Yesu nēr gagek nebē sënē lob desero aggata in bē dengis yi menadiik. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netök in yi gagek bemedo denengo. ¹⁹ Nebē saga lob hes luġ ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nēr Gagek Rak Kele Pik Meransën*

(Mt 21:20-22)

²⁰ Lob monbuk loġ yom deverup, loġ delē kele pik* sënē bē meran ya. Ris meran geġega gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gagek menēr vu bē, “Tatovaha! Gwelē! Kele pik* sën geterot lo meran bebebog ya!” ²² Loġ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham gwevong geving Anutu!” ²³ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē mehōti nanēr vu kedu sënē nabē, ‘Kwedi gwetē hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rē, gaġ gevong geving nabē yi gagek sënē rēġ anon jak, og rēġ anon jak. ²⁴ Om sa nanēr vu ham nabē: Ngaa sën genejom rak meġenekwetag in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabē rēġ gweġo anon, og rēġ bo vu hong yōnon.

²⁵ Log nabē ham bare najom jak na vu Anutu, rēġ ham ahēm in sengën neggēp vu mehō la, beham kwamin nevo nebē devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verök yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabē saga, og mēm ham Amamin sën nedo yaġek lo rēġ dahun ham hōmin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gaġ nabē ham su dahun hir ngaa nipaya na rē, og ham Amamin sën nedo yaġek lo su rēġ dahun ham ngaa nipaya na rē, gaġ yō rēġ ġep vu ham.]”

Delok Tepēk Bē Re Vo Arē Böp Los Niwēek Vu Yesu

(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Lob ya detök yah Yerusalem lob neġo loġ Anutu yi dub-vabuung-böp lo ggökin, lob alam-deneġo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detök vu yi. ²⁸ Lob delok tepēk vu yi bē, “Re vo niwēek vu hong benēr bē gwevong huk nabē sënē? Re ggooin hong rak-a?”

²⁹ Loġ Yesu nēr yah vu sir bē, “Kē, om sa bē doġ tepēk in gagek ti nöġ vu ham rē, loġ nabē ham nanēr nom, og mēm sēġ nanēr mehō sën ggooin sa rak in bē sa ġevong huk agi nöġ vu ham. ³⁰ Ham nanēr gagek sënē vu sa rē nabē: Jon neripek alam, og yam vu yaġek, ma, sepa loġ mehōnon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yō yah denesap sir rak medenenēr vu sir nebē, “Bē hil nanēr nabē yam vu yaġek, og rēġ doġ tepēk nom nabē, ‘Rēġ nebē va sën ham su vong ving yi rē-ē?’ ³² Log nabē hil nanēr nabē sepa loġ mehōnon vu dob kwaj...?” Rēġ su yoh vu bē denanēr gagek sënē rē, in deneggöneng in alam sën vare denengo lo bē rēġ dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bē yi mehō-nenēr-gagek-rangahsën ti yōnon.

³³ Lom denēr yah vu Yesu bē, “He duġin degwa-o!” Loġ Yesu nēr yah vu sir bē, “Nebē saga, om sa su rēġ nanēr mehō sën ggooin sa rak lo vu ham rē!”

12

*Yesu Peggirin Gagek Rağ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Lob Yesu nêr gagek peggirinsên ti vu sir bê, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelöng netu heek, log semu nyëg ti in napip wain anon doğ. Log lev beggang ading ti sên debare jak medemalajin wain lo. Loğ tum vo huk sênê loğ ya mehö la nemaj in bê degegin, loğ mêm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëg ading ti meya nedo. ² Gebuk sên wain anon nemonek lo dus rağ, lob huk ala sênê nevang yi hur ti ya vu mehönon sên denegin huk lo, in bê geko yi wain anon vahi. ³ Rêk dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴ Loğ huk wain ala lo vong yi hur ngwê yah ggökin, loğ desis vu rağ begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵ Lom yik vong hur ngwê ya, loğ desis yi mediik ya; genevong yi hur ngahisekê deya ggök ggökin nebê saga, lob deneveek vahi, gedenesis vahi medenediik. ⁶ Nebê saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sên ahê neving yi rot lo nahên nedo ving yi. Lom kwa vo nebê, ‘Sa nalug sênê, om rêk degurek babu!’ lom vong yi ya rağ neggêp hus. ⁷ Rêk alam sên denegin yi huk lo, yö denêr vu sir nebê, ‘Mehö sênê rêk doğ nah ama ben beğok yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sênê natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detê yah dobnê.

⁹ Nebê saga, om huk wain ala sênê mağ rêk gevong nabê va vu sir-a? Rêk na bekevoh alam sên denegin yi huk lo bemaalaj nama na verök yi, log mêm gevong huk sênê vu alam mewis la medegegin. ¹⁰ Ma mağ ham su tevin gagek sên neggêp loğ Anutu-yi-ğapiya lo rê? Nebê:

‘Alam sên denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sênê.

Rêk mu sênê netu gelöng niwëek beggang nyëketu yi.

¹¹ Mehöböp vong sênê

lom he halê bê nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev derak ni bê nenêr gagek peggirinsên rağ sir, lom devong in bê denaduu yi na karabus, rêk deggöneng in alam ngahisekê sên denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong Gagek Rağ Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monê-takês-yi
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³ Lob devong Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bê deseggi yi, in bê nabê nanêr gagek ti paya, og denajom yi ahon nabê sên mehönon denesis sok loğ lek lo. ¹⁴ Ya deto vu yi lom deloğ tepêk vu bê, “Tatovaha! He rağ nim bê hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenêr gagek yah nenga rê! Gesu genehöneng in alam malaj rê, gağ genenêr gagek neggêp ti vu alam meris gevu alam los arêj ving, log genatatekin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. Om genanêr vu he rê nabê hil getê takês na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rêk getung ma hil su rêk getung rê?” ¹⁵ Rêk Yesu rağ nij bê kwaj luu, lom nêr vu sir bê, “Ham neseggi sa in va? Ham gwêko monê gahis ti nam sa galê rê!”

¹⁶ Lom deko ti ya vu, loğ loğ tepêk vu sir bê, “Re kënu los arê sên rağ neggêp agi?” Rêk bê, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nêr vu sir bê, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delêk rot gavij netök in nêr gagek sênê los kwa.

*Hil Medo Malad-Tumsên Nabê Va?
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)*

¹⁸ Alam Sadukai* denenêr bê alam-diiksên og su rêk dekedi jak nah rê. Lob sir la deya vu Yesu medeloğ tepêk vu yi bê, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sênê vu hil meneggêp bê, ‘Bê mehöti ari ti nadiik geyi alov nedo, rêk mu luho su deko naluj rê, og mêm ari geko yi alov natu venê meluhu degeko naluj vu ari sên diik lo’.” ²⁰ Lob hur magêm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ko avêh, ²¹ loğ diik geluhu su deko naluj rê. Lom tum ari amon ko yi alov, rêk luho su deko naluj rê, log amon diik ving. Log gwee nebê saga, ko alov rêk diik geluhu naluj ma. Beyik sir pin devong nebê sênê metök ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avêh sênê diik rağ neggêp hus. ²³ Om genanêr nabê najeeng sên mehönon diiksên dekedi jak nah lo, og avêh sênê rêk natu arij ti tena venê? In sir pin deko avêh timu saga netu venêj.”

²⁴ Loğ Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham duğin Anutu yi gagek sên neggêp loğ yi kapiya lo, geham duğin Anutu niwëek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusên sên mehönon diiksên dekedi jak nah lo, og maluh su rêk degeko avêh rê, gavêh su rêk dejak maluh rê. Gağ rêk demedo nabê angêr lo vu yagek. ²⁶ Gagek sên mehönon diiksên dekedi jak nah lo, mağ ham su tevin kapiya sên Moses kevu lo rê? Sên nengwah medo netum loğ keke yu dabun ti log Anutu nêr vu Moses

bë, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’²⁷ Nabë alam-diiksën denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gak lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. Rëk ham nekwetul lok.”

*Horek Böp Sën Kesuu
(Mt 22:34-40)*

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bë denesap sir nebë sënë, lob nengo bë Yesu nër gägek los kwa vu sir lom lok tepëk vu yi bë, “Horek ti tena sën kesuu horek vahi pin-a?”

²⁹ Lok Yesu nër yah bë, “Horek sën kesuu lo nebë: Hong Israel! Gwengo rë! Anutu sën hil Mehöböp lo, yik Mehöböp perurek timu,³⁰ om ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis. Kenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahëm geving yi los nim wëëk pin.³¹ Lob horek böp ngwë sën netu luu nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!”

³² Lok mehö-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, “Genër niröp, tatovaha! Genër yönon nebë Anutu yö timu, gAnutu ngwë su nedo rë.³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëëk, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehö sënë nër gägek los kwa lom nër vu bë, “Su genedo ading in Anutu-yi-nyëg rë!” Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu delok tepëk yah vu Yesu in gägek ngwë rë.

*Yesu Lok Tepëk In Davit Nalu
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)*

³⁵ Lok tum Yesu medo nenër gägek vu mehönon lok Anutu yi dub-vabuung-böp, lok lok tepëk bë, “Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,
“Gemedo sa nemağ vesa gevu tamsën
og sëk getung alam sën denelë hong paya lo
dedok na vaham gebin!”’

³⁷ Yi degwa vu Davit*, lok nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?” Lob alam ngahisekë rot denengo yi gägek bewaj vesa.

*Yesu Nër Alam Horek Yi
(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeko arëj jak dok alam tabaak,³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala dok dub-supinsën-yi los jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi.⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevongin avëh alov rë, gak deneggodek hir ngaa, log denejom rak hus ading meris mu rak alam malaj. Om nyëvewen rëk natök vu sir mekesuu rot.”

*Avëh Alov Ti Tung Seriveng
(Lk 21:1-4)*

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng lok vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehönon los bengöj-ggoreksën ngahisekë gedenetung monë böpata lok ya keröng,⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yik ko monë mahen kök luu mu beto metung luk ya ving. Monë kök luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti.⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Avëh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung lok ya keröng-seriveng-yi lo.⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gak sën denetung lo og yik metes. Gak avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëk yö keyovekin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

13

*Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëk Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluk yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë rak gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!”² Lob Yesu nër vu bë, “Gëlë beggang böp böp sën delev rak gelöng agi? Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin medegetë geto jeggin jeggin.”

*Nivanë Nyëmuğinsën**(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo rak Kedu Kele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, lok Pita losho Yakobus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medelok tepëk bë, ⁴ “Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëk anon jak doğ buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vongin natök nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in mehö la rëk detetuhin ham! ⁶ Alam ngahisekë rëk denam medenanër sarëğ jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yik sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëk gwengö begö gëlam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jak, in ngaa nebë sënë yö rëk nam, gağ Buk-tamusënek yö rëk nahën.

⁸ Lob alam dob ngwë rëk dekedü belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedü belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëk gee jak dob la, gemeyip gevang mehönon vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avëh denevimeng in degeko naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëk degetung ham doğ na kaunsor lo nemaj, gedebeek ham doğ dub-supinsën-yi, geham rëk bare kiap böp losho alam-los-bengöj böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönon pin sën denedo dob-ë namugin rë, lok mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na karabus medegevang ham bare kot, og ham su newamin jak pevis nabë, ‘Sëk nanër nabë va?’ Ma! Gağ doğ buk saga ham rëk nanër noh vu gağek sën Anutu yö rëk gevang vu ham lo. In ham su ngo rëk kwamin bo gağek sënë benanër rë, gağ Anon Vabuung yö rëk gevang gağek sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëk degevang arij lo doğ na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëk degevang naluj nabë, gehurmahen rëk degevang amaj los ataj doğ na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëk ahëj sengën vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geğo sir nah vu yi.”

*Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëk Berup**(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)*

¹⁴ “Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare dok nyëğ ti sën su yoh vu bë bare doğ rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena kedu pevis. (Bë mehöti natevin kapiya sënë, og yö kwa bo gağek sënë mejak ni rë!). ¹⁵ Bë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong doğ buk saga, og su rëk doğ nah geğo yi kupek lu ngaa doğ beggang ayo rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëk pekwë menah beggang in geğo yi röppöp ayöong yi lu ngaa rë, gağ rëk beya mena pevis! ¹⁷ Log geğin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo doğ buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, dok buk saga og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beverup gwëbeng sagi. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Doğ buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’ ma nanër nabë, ‘Gwelë! Yi sagal!’ og ham su gweging geving hir gağek. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gağek kuungsën rangah la yö rëk dekedü bedegevang huk los niwëek aggagga, gedegevang ngaa böp böp, lob nabë deyoh vu og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë.”

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom Dob**(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

²³ “Om ham gwegin ham. Senër gağek sënë pin mugin vu ham in bë ham jak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, lok mëm ‘hes malakenu dok

gekwev su rëk natum rë,

²⁵ gebetuheng rëk geto in yağek, gengaa los niwëek pin vu yağek rëk desasuğin sir.”

²⁶ Lom doğ buk saga rëk degelë Mehönon Nalu medo doğ beggob ayo menom los niwëek böpata gevunek vunek yağek yi. ²⁷ Lob rëk gevang beyi angër dena dengupin yi alam sën ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëğ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Rağ Go**

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo jağ go* rë. Bë purpur berup ngu, og ham nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jağ na jök. ²⁹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jağ, og mëm ham jağ ni nabë Mehönon Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁰ Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jağ. ³¹ Yagek los dob rëk mala nama, gağ mu sa gagek su rëk mala nama na rë, yö rëk gëp degwata.”

Yesu Nër Bë Su Mehöti Rağ Yi Buk Ni Rë

(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rëk mu ngaa sënë yi buk gehes mala, og mehönon pin dugin. Angër vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gağ Ama yö timu rak ni. ³³ Om ham gwegin ham, bemalamin medo natum, in ham dugin buk sën rëk nam natök vu ham lo. ³⁴ Gagek sënë nebë mehöti kedi rak beya nyëg ading ti, log nër vu yi hur bë degegin yi ngaa pin, log ya rak. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genër vu mehö sën negin veluung avi lo bë bare gëgin nivesa, gesu gëp. ³⁵ Lob rëk ham nabë. Ham medo malamin natum in ham dugin buk sën beggang ala rëk nom lo. Rëk nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sën kökrëeh nahën nesu lo, ma nyëg hengsën. ³⁶ In rëk nom pevis menatök vu ham geham gwëp. ³⁷ Gagek sën senër vu ham agi, og yik senër vu alam pin bë ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Rağ Bë Dengis Yesu

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yik buk luu mu nahën in bë alam Yuda hir buk-vabuung-ggöksën-yi sën denegga brët sën yüst* nema in lo. Lob alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bë denadëgek medenajom yi ahon. Denevong in bë denaduu yi gedengis menadiik. ² Loğ denër bë, “Hil su gevong doğ alam sën denegga nos böp agi malaj, in rëk dedun böpata.”

Avëh Ti Rikin Marasin Rağ Yesu Vu Betania

(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehö sevuuknyë Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, loğ avëh ti ço buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sënë rak gelöng alabasta* gewël reggu nivesa loğ nare. Wël nart sënë sën denerikin rak heljeng beyi monë böpata rot, rëk avëh saga ço meloğ ya vu beveröp buayo rak gekeseh rak Yesu yu. ⁴ Rëk alam la sën denedo ving sir lo ahëj sengën meyö denër vu sir bë, “Nevasp wël nivesa sënë in va? ⁵ Gağ nabë mëm mehöti bago wël sagi jak K300 vu hil og mëm, in hil adok vu alam-kupek-masën jak!” Gedenër avëh saga rot. ⁶ Rëk Yesu nër vu sir bë, “Gëpin! Ham su nanër yi! Yö semu sa rak ngaa nivesa. ⁷ Gağ alam-kupek-masën og rëk demedo noh vu buk geving ham gesu rëk nama na rë, lob bë ham kwamin bo nabë ham dok vu sir, og mëm ham yoh vu. Gağ sağ su rëk medo geving ham hu ading rë. ⁸ Huk sënë yoh vu avëh sënë bë gevong. Rikin marasin sënë rak sa vorot in gero sa navig namugin in sëk nadiik mededev sa. ⁹ Gesa nanër vu ham yönon nabë: Rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanër ngaa sën avëh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo mekwaj bo.”

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Bë Rëk Gevong Yesu Doğ Na Alam Yuda Nemaj

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bë nanër Yesu rangah begevong doğ na nemaj. ¹¹ Dengo yi gagek sënë, lob ahëj nivesa medenër bë rëk debago yi, lom mëm Yudas kwa nesero buk los aggata sën bë gevong Yesu doğ na nemaj lo.

*Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggöksën-yi**

(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yüst* nema in lo yi buk muginsën verup gbovek ya. Yik buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loğ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya delok tepëk vu yi bë, “He na gero nyëg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bë, “Melu doğ na nyëg böp Yerusalem, og mëm melu rëk natök vu mehöti genakud bë doğ dëg ti, lom melu tamu in mena. ¹⁴ Lob jağ na beggang ti, og melu nanër vu beggang saga ala nabë, ‘Tatovaha nër bë, ‘Sa beggang ayo vatëvek yi tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu ggöksën-yi dok-a?’” ¹⁵ Loğ rëk tato ayo böp ti sën detongin medero gbovek ggëp vavunë lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil doğ saga.” ¹⁶ Nër vu luho nebë saga, log luho deya rak

medelok ya Yerusalem meya detok vu ngaa pin yoh vu sen ner lo, lob mem luho dero nos los reggu ggoksen-yi lok beggag ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksen lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggag ti saga. ¹⁸ Lob nahen denegga nos los reggu, lok Yesu ner vu sir be, "Sa naner vu ham yonon nabè ham sen nawa nos ving sa agi ti rek gevong sa dok na alam sen denelè sa paya lo nemaj." ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti denelok tepèk in yi mesepa lok be, "Maq sa?" ²⁰ Lok ner yah vu sir be, "Yik ham nemadluho-bevidek-luu senè ti. Ham sen hil nedagoo brèt lok gabum agi lo ti. ²¹ Mehonon Nalu rek nadiik nabè sen dekevu meneggèp lok Anutu-yi-kapiya wirek lo, rek mu gèp in mehòti sen rek naner Mehonon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabè ata su geko yi-ka?"

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyè Muginsèn
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahen medo denegga nos, lok Yesu ko brèt rak gejom rak in los ahè nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genèr be, "Ham gweko nok gwa! Sa reggos senè!"

²³ Log ko wain kap ti rak, gejom rak in los ahè nivesa ya vu Anutu, log vu vu sir pin medenum. ²⁴ Log ner vu sir be, "Sa kòk senè, sen sa keseh lok yah mehonon ngahisekè in bè tato nabè gagek mewis sen sejoò in dok vu sir lo rek anon jak. ²⁵ Sa naner vu ham yonon nabè sa su rek nanum wain nabè senè gökin nah rè, rot bena berup dok buk sen sek nanum wain agga ngwè dok Anutu-yi-nyèg."

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnè medeyah Kedu Kele-oliv.

Yesu Ner Bè Pita Rek Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya rak lob Yesu ner vu sir be, "Ham pin rek gwevu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggèp lok Anutu-yi-kapiya nebè:

'Sa Anutu, sek ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevu talè medena jeggin jeggin.'

²⁸ Om rek nabè saga, lok sek kedi jak nah gökin, lob sek namugin mena distrik Galilea, lok ham rek tamuin sa." ²⁹ Lom Pita ner yah be, "Sir pin senè og maq rek degevu hong gedebeva medena, gak sak su rek gevong nabè senè rè!" ³⁰ Lob Yesu ner yah vu yi be, "Sa naner vu hong yonon nabè pehi senè og kökrèeh su rek ngu beron luu rè, log rek gedah sa vun beron löö!" ³¹ Lok Pita ner niwèek be, "Seyoh vu be sek nadiik geving hong, gak sesu rek dah hong vun rè, gerèk nama verok yi!" Lob yik sir pin dener nebè senè.

Yesu Jom Rak Lok Huk Ti Gèp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyèg ti sen denenèr arè nebè Getsemane lo, lob ner vu sir be, "Ham medo senè, gesena najom jak rè!" ³³ Lob ko Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, lok ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob ner vu lööho be, "Sayog maggin rot vongin be sa nadiik, om melöò naköök medo senè bemedo malamin natum begadu sa."

³⁵ Log tah teka, lob petev meneggèp dob, log jom rak meketag be yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi senè noh nenga in yi. ³⁶ Lob ner be, "Aba-e! nebè Amag-e! Geyoh vu be gwevong ngaa pin, om gweko ngaa maggin senè vèr in sa. Rek mu su gesepa dok sa gagek, gak ngo kwam!"

³⁷ Lok yah meya vu lööho melè gedenegegèp ying, lob ner vu Pita be, "Simon, gèwèp-a? Su geyoh vu be medo malam natum dus ti rè?" ³⁸ Ham gwegin ham, beham malamin natum geham najom jak nabè ngaa ti su kepè ham. Yonon, ham ayomin niyes rak, rek mu navimin ni tebò!"

³⁹ Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwè ggökin menèr gagek timu nebè sen ner mugin lo. ⁴⁰ Lok yom to vu sir ggök yahin belè be deneggèp yah, in malaj neggèp lo. Lom su deyoh vu be denanèr gagek ti nah vu yi rè.

⁴¹ Lom nevang nebè saga netu beron löö, lok ner vu sir be, "Ham ngo nahen newèp geham su malamin netum rè? Maam yik ggovek, in sa buk yam tok vu sa ggovek ya! Devo Mehonon Nalu lok ya alam nij paya lo nemaj yonon!" ⁴² Om ham kwedi jak mehil ana! Ham lè! Mehòti sen gevong sa dok na nemaj lo yam dus rak!"

Yudas Ner Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Yesu nahen medo nenèr be saga log Yudas verup. Yi sen sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ko alam yu böpata ti medeyam los paèp-yu-anil gebegö. Alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. ⁴⁴ Lob mehò sen bè tato yi rangah lo ner vu sir vorot be, "Sek tato Yesu vu ham nabè senè: Nabè sa gemul* mehòti, og ham najom yi ahon beham gwegin yi nivesa megweko mena."

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bē, “Tatovaha!” log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sēn denare ving Yesu lo ti dadii yi paēp-yu-anil vēr in newis besap alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loḱ tepēḱ vu sir bē, “Ham yam in bē sero mehō-begō-hodeḱ-yi, om sēn ham ko paēp-yu-anil los begō meyam in bē najom ahon-ē?” ⁴⁹ Sa netateḱin gageḱ vu ham loḱ dub-vabuung-bōp yoh vu buk, rēḱ ham su nejom sa ahon rē! Rēḱ maam Anutu yi gageḱ sēn dekevu wireḱ meneggēp lo anon jaḱ rē!” ⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Magēm Ti Veya Meya

⁵¹ Lok hur magēm ti sepa Yesu meya. Bom yi loḱ tob meris ti gesepa, lom dejom loḱ tob in bē denajom yi ahon. ⁵² Rēḱ vuu tob loḱ nemaj geveya meya ahē tōksēn.

Yesu Nare Loḱ Kaunsor Mala

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deḱo Yesu ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp, geggev pin losho alam teta galam-horeḱ-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuḱin sir meneya, rēḱ nevun yi in sir menyem ggēp ading, meya verup alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi beggang beloḱ ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahēvavu sēn denare medenemalajin nyēḱ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehō la in bē denanēr gageḱ jaḱ Yesu gemēm dengis yi menadiiḱ, rēḱ ma gesu detōḱ vu rē. ⁵⁶ Alam ngahiseḱē denenēr gageḱ tetuhinsēn raḱ yi, rēḱ ma gedenenēr jeggḱin jeggḱin, gehir gageḱ su neggēp ti rē. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denēr gageḱ tetuhinsēn raḱ yi bē, ⁵⁸ “He hanḱo bē yi sēnē nēr bē, ‘Sēḱ ḱevoh Anutu yi dub-vabuung-bōp sēn mehōnon delev raḱ nemaj lo na, loḱ buk natu löö lob sēḱ dev ngwē sēn mehōnon su deneleḱ raḱ nemaj rē lo bebare nah.’” ⁵⁹ Rēḱ ma gehir gageḱ sēn denēr agi su neggēp ti ving rē.

⁶⁰ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp kedi nare loḱ sir vuheng atov gelōḱ tepēḱ ya vu Yesu bē, “Su gēnēr gageḱ ti yom rē? Mehōnon sēnē denenēr gageḱ va sēn raḱ hong-ē?” ⁶¹ Rēḱ Yesu aye ma gesu nēr gageḱ ti yah rē. Loḱ alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp loḱ tepēḱ vu yi ggōḱin bē, “Hong Kerisi* ma ma? Mehō sēn hil nehāḱo arē raḱ lo nalu hong-a? Genanēr!”

⁶² Lok Yesu nēr yah bē, “Yiḱ sa lo sēnē! Lob ham rēḱ gwelē Mehōnon Nalu gemedo gēp Mehō Niwēēḱ nema vesa, gerēḱ jaḱ medo beggob vu yaḱek menom.” ⁶³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp kweek yi rōprōp ading getahi bē, “Hil medo nesero mehōnon sēn denanēr gageḱ jaḱ yi lo in va? ⁶⁴ Ham ngo bē ko yi raḱ besevōḱ Anutu? Om ham kwamin nevo bē?” Loḱ sir pin denēr bē vong paya om nadiiḱ.

⁶⁵ Lob depesuv nyēḱ ḱos raḱ yi gedevaḱu tob ggērḱin mala gedepēēng yi gedeloḱ tepēḱ in bē, “Re sis hong-a? Genanēr!” Lob ahēvavu sēn denegin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahēn nedo raḱ telig, log alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi hur avēh ti yam to vu sir ⁶⁷ belē bē Pita medo nevenguh nengwah, lob gēt yi pangsan genēr bē, “Hong sēnēḱ melu Yesu Nasaret nesepa ham!” ⁶⁸ Rēḱ lah yi vun bē, “Ma! Sa su raḱ ni rē! Sa dugin hong gageḱ sēnē.” Lob kedi raḱ meyah nare loḱ tete avi, log ḱōḱrēēh ti su. ⁶⁹ Loḱ hur avēh ti sēn lo lē yi ggōḱin genare loḱ tete avi, lom nēr vu alam sēn denare dus vu yi lo bē, “Mehō saga yiḱ sir ti saga!” ⁷⁰ Rēḱ nēr ggōḱin yah bē, “Ma!”

Lob nare teka rē, loḱ alam sēn denareḱo lo denēr vu Pita ggōḱin bē, “Yōnon rot! Yiḱ hir mehōti sēn hong-ē! In hong Galilea ti!” ⁷¹ Rēḱ Pita du gageḱ in yi benēr niwēēḱ rot neggēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē! Sa dugin mehōti sēn ham nenēr agi! Bē sa gekuung jaḱ og Anutu ngis sa mesa nadiiḱ.” ⁷² Log pevis beḱōḱrēēh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi gageḱ sēn nēr lo bē, “ḱōḱrēēh su rēḱ ngu beron luu rē, log rēḱ gedah sa vun beron löö.” Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loḱ Klap Bōp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horeḱ-yi, gekaunsor pin bedevengwēng raḱ Yesu, log mēm deduu yah meya devo loḱ ya Pilatus nema.

² Lob Pilatus loḱ tepēḱ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḱ nēr yah vu bē, “Genēr ya meyoḱ vu!” ³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev denēr gageḱ ngahiseḱē raḱ yi.

⁴ Lom Pilatus loḱ tepēḱ ggōḱ yahin bē, “Su gēnēr gageḱ ti yom rē? Genḱo bē denenēr gageḱ

ngahisekë rak hong-a?”⁵ Rêk Yesu su nenër gagek ti yah rë gema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denër Bë Yesu Nadiik

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë neyoh vu ngebek pin bë Pilatus nelëin karabus ti ti vër. Bë detahi mehöti arë, og Pilatus nelëin mehö timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sën denesis begö vu gavman, gesir vahi sën denesis mehö la medenediik beya denedo karabus lo, lob sir ti arë nebë Barabas. ⁸ Lob alam vu böpata verup deya vu Pilatus medeketag vu bë, “Gwëvong nabë sën genevong yoh vu ta lo!” ⁹ Loğ Pilatus nër yah vu sir bë, “Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nök vu ham ma ma?” ¹⁰ In rak ni bë alam-deneço-seriveng hir ggev ahëj nevong medenelë Yesu paya, om sën devo yi loğ ya nema. ¹¹ Rêk alam-deneço-seriveng hir ggev deloğ alam pin ahëj bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Loğ Pilatus loğ tepëk yah vu sir ggökin bë, “Log sêk gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?” ¹³ Rêk detahi yah vu bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!” ¹⁴ Lom Pilatus loğ tepëk vu sir bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rêk pasang detahi va niğlap bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!” ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gagek bevongin bë alam ahëj nivesa jak, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, loğ mëm dengis yi jak na kelepeko*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu

(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deko Yesu medeloğ ya Pilatus yi beggang-gagek-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala sağap ti loğ Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, meğ böp los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu rak atoheng ngesing gedepesuv nyëj kos rak yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denër pelësën rak yi ggovek, loğ dekah tob mala sağap sën vër gederöp yö yi tob loğ yah, loğ deko yi yah meya dobnë in dengis yi jak na kelepeko*.

Yesu Nare Rak Kelepeko

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deko medeya lob detoğ vu mehöti loğ aggata geverup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Ropus amaj lo, verup in bë doğ na nyëğ böp Yerusalem, lob alam-begö-yi dejom yi ahon gedenër bë, “Kwerë kelepeko*!”

²² Lob deko Yesu medeya nyëğ ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëğ-yusekë). ²³ Lob dekeseh mur* teka loğ ya wain medeggee loğ gedevo vu, rëk nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi rak ya kelepeko*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak bedegeko yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi rak ya kelepeko*. ²⁶ Gedekevu yi gagek sën mehönon denenër rak yi lo rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SËNË!* ²⁷ Log desis alam begö hodek luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gagek wیره hen lo anan rak, sën nebë: “Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedeneyom lo, denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenër bë, “Hongë-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, geğedev nah buk löö mu?” ³⁰ Om ngo gedok vu hong megeduk vu kelepeko* megenam!” ³¹ Galam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenër pelë rak yi ving bedenener vu sir bë, “Nelok vu alam, gağ su yoh vu bë yö doğ vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönon, og gevuu kelepeko* geduk menam. Hil galë nabë saga loğ mëm hil gevong geving yi!” Gemehö luu sën desis luho nare rak kelepeko* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak, loğ malakenu lok beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sheuksën. ³⁴ Lob 3 krök sheuksën lob mëm Yesu ngeek böpata bë, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani!*” —sënë degwa nebë: “*Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?*” ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Loğ mehöti tup meko ngaa ayo sovinsën sën nedo lok loo lo ti bedağoo loğ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu rak gagwëğ gevo ya verup loğ Yesu avi in bë sesuvin, loğ mehö sënë nër bë, “Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëğ nam geğo yi vër in kelepeko* ma rëğ nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeek böpata

log diik ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggëp vavu beya metök ahü.

³⁹ Lob Rom hir alam-begö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diik ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönon rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yosés ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medenelok vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Lok Waak-heljëng-yi
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bë duk na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos dok Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë, beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo. Sën kedi rak los niwëek meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihel vër in kepepeko*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa vo bë mak diik pevis ma va? Lom vong gagek ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, belok tepëk vu bë, “Mehö sënë lo diik ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëk alam-begö-yi hir ggev vong gagek yom vu, lob rak ni bë diik ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëng vër begek meña. ⁴⁶ Lom Yosep bago tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihel vër in kepepeko* mebom lok, gebë lok ya waak ti sën yö desap lok gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yosés ata lo, luho delë nyëg sën debë heljëng lok ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debago marasin reggu nivesa in bë dejikin jak Yesu nihel vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, lok Soda monbuk anon, lob dekedü rak medeya bedub, lok mëm hes mala tök. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Mak re rëk tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Lok devër malaj rak medelë lok bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluk ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëk mekenü ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su kënumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi rak kepepeko lo. Rëk mu su neggëp sënë rë, gak kedi rak meya. Melöo lë! Nyëg sën debë yi lok lo neggëp meris. ⁷ Om melöo nah mena nanër vu yi hur maluh, gevü Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëk gwelë yi vu sagu noh vu gagek sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deym dobnë pevis medevaya medeyah. Denelëk rot gavij netök gedenegegöng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria
(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi rak lok Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bendengo bë kedi rak menedo mala vesa metök vu yi, rëk ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu
(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya lok sir luu medo denetuu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu tök vu luho rëk ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëk su devong ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemađuho-bevidek-ti
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek lok mëm yi hur maluh nemađuho-bevidek-ti sënë medo denegga nos lok beggang ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëek. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gagek rë. ¹⁵ Lok mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëk gaço yi nom vu sa berëk medo mala-tumsën degwata. Gak mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëk medo los yi ngaa nipaya menatök jak nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyh vu bë rëk degevang ngaa böp nabë sënë: Rëk degetii memö geto dena jak

sarëg, log debengwëng doḵ nyëg ngwë ayej, ¹⁸ log nabë denajom nyël, ma, denanum bël diiksën, og su rëḵ denadiiḵ rë. Gerëḵ degebë nemaj jaḵ alam nijraksën benijvesa jaḵ.”

Yesu Raḵ Yah Yagek

(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)

¹⁹ Mehöböḵ Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ko yi raḵ yah yagek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya raḵ beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëg pin, geMehöböḵ nedo ving sir meneloḵ vu sir, genevongŋŋaa böḵ los niwëëḵ yoh vu gagek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Qapıya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tøk vu he lo, bedekevu loq ya qapıya vorot. ² Desepa lok alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu mugınsën lo ayej, bedekevu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gagek rangah, om deturin vu he. ³ Rëk mu sa kwag nevo ving bë maq mëm sêk kevu niröp rot begevong nök vu hong, in sa nado ving sir hus ading beseloq tepëk in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gagek sën detahu hong loq lo ni nivesa nabë sënëk yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëk Geço Nalu Jon

⁵ Mehö-neko-seriveng ti nedo loq buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia neğın sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loq horek los Anutu yi gagek pin gesu denevu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëk luho naluj ma, gElisabet nare babu seke, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ko rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yik deggoin yi rak loq alam-deneko-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë doq na Mehöböp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahisekë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, loq loq ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëk mekenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëk angër nër vu yi bë, “Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëk geço hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëk ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëk geço yi, lob alam ngahisekë rëk kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëk natu ggev mebare Mehöböp mala. Su rëk nanum wain los bël niwëek rë, gaq yö rëk nahën doq bare ata ayo, log Anon Vabuung rëk doq nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëk gërin alam Israel ngahisekë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböp lo. ¹⁷ Rëk natu mehö niwëek los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamuğın, loq mëm Mehöböp tamuın yi menam. Rëk gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëk gërin alam-gagek-keyëhsën ayoy bedesepa doq alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëk gevong huk in mehönon borot medegero sir in Mehöböp rëk nam.”

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sêk jak gagek sënë ni nabë yönon nabë va? Sa atov ya, besa venëg atov ya ving.”

¹⁹ Loq angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nök vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa gagek sënë rëk anon jak doq buk sën Anutu ggoın rak vorot lo. Rëk su gevong ving sayeg rë, om rëk gengoo jak kwam, gesu rëk gebengwëng rë, rot bena berup doq buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm.”

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loq dub ayo vabuung. ²² Loq luq yom, lob su yoh vu bë bengwëng rë. Lom derak ni bë tøk vu ngaa agga ti loq dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loq Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loq mëm venë Elisabet nalu loq, beyö neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neko Mehöböp arë rak bë, ²⁵ “Mehöböp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa nig nemum, rëk ma geMehöböp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëk Geço Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loq bekwev nemadvahi bevıdek ti ggovek ya, loq mëm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëğ böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggoin yi rak ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maq gagek va ti sënë?”

³⁰ Loq angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jak. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëk nalum doq, lob gweko nalum maluh ti. Lob getahi ggev jak nabë Yesu. ³² Rëk natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesuusën nalu. Log Anutu rëk gevong yi natu mehö-los-bengö doq nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëk natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëk natu alaj megegin sir degwata los degwata.”

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepèḵ yah vu angër bē, “Ngaa sènè rēḵ anon jaḵ nabè va, in sengo nahèn nado gesa su rak maluh ti rē?”

³⁵ Loḵ angër nēr yah bē, “Anon Vabuung rēḵ jaḵ nōḵ hong, gAnutu Vavunè Kesuusèn niwèèḵ rēḵ gebom hong. Om rēḵ denanēr hurmahen sèn gwèḵo agi vu tamusèn nabè vabuung, los denanēr nabè Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengō agi rē! Hong ngwè Elisabet atov ya, rēḵ nalu aguu loḵ nare ahè. Wirek og alam denenēr yi bē nare babu sekè, rēḵ gwèbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bē gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nēr bē, “Mehōbōp yi hur avèh sa, om yō gevong noh vu sèn genēr aga.” Lob mēm nedo gangēr ya.

Maria Ya Nelè Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggèp Yuda hir nyèḵ ḵedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benēr hes vuheng rak Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee lok ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggèrin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwèèḵ bē, “Anutu semu hong kesuu avèh pin. Besemu hurmahen sèn nare loḵ ayom aga vng. ⁴³ Sa nebè va om sèn Mehōbōp ata yam vu sa-è? ⁴⁴ Om gwengō rē, sa hango ayem loḵ ya nengag, lob hurmahen sèn loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yōnon, Mehōbōp rēḵ semu hong in gevong vng gageḵ sèn nēr vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nēr bē:

“Sa nehako Mehōbōp arè rak loḵ ayog.

⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sèn ḵo sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,

rēḵ setu yi hur avèh besemu sa.

Om vu gwèbeng sènè gevu tamusèn, og alam pin rēḵ denanēr nabè Anutu semu sa.

⁴⁹ In Anutu Mehō Niwèèḵ ata vng ngaa bōpata rot vu sa, garè tu vabuung.

⁵⁰ Yi semusemu neggèp vng alam sèn deneggurek babu lo,

genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.

⁵¹ Nema nevang huk niwèèḵ,

log netii alam sèn deneko sir rak loḵ ayoj lo, meya denepalèt loḵ.

⁵² Nedahun alam-los-bengōj niwèèḵ wèèḵ,

geneko alam sèn su los arèj rē lo rak.

⁵³ Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sèn deneraḵ vu in ngaa lo, bedeneko beggovek,

rēḵ alam sèn los bengōj-ggoreksèn lo, og netii sir yah los nemaj meris.

⁵⁴ Neloḵ vu yi hur Israel,

in yō nahèn kwa nevo yi gageḵ

⁵⁵ sèn nēr wirek vu hil dobahè Abraham lo bē

rēḵ kwa gevongin yi losho yi mewis sèn rēḵ deberup vu tamusèn lo,

beyō gèp degwata.”

⁵⁶ Lob Maria nedo vng Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ko Nalu Jon

⁵⁷ Lob Elisabet yi buk ggovek ya bē geḵo nalu, lob ḵo nalu aguu. ⁵⁸ Lob yi alam sèn sir beggang-bu ti lo losho alam sèn sir degwa ti lo dengo bē Mehōbōp semu yi bōpata rot, lob kwaj vesa vng yi.

⁵⁹ Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bē degerah* hurmahen navi. Devongin bē detahi ama arè Sakaria jaḵ yi, ⁶⁰ rēḵ hurmahen ata nēr bē, “Ma! Hil tahi Jon jaḵ yi.” ⁶¹ Loḵ denēr yah vu yi bē, “Rēḵ mu hong alam ti su arè nebè saga rē-o.” ⁶² Rēḵ ma, lob detato rak nemaj vu ama bē vongin bē tahi ggev re jaḵ nalu, ⁶³ lob tato bedeko taperè mahen ti yam bekevu rak bē: “Arè nabè Jon.” Lob kwaj ya ngahiseḵè rot.

⁶⁴ Lob mēm Sakaria kwa nivesa loḵ yah pevis, bemēm daggen sepèp rak benevengwèng, beneko Anutu arè rak. ⁶⁵ Lob alam sèn sir beggang-bu ti lo deggōng rot, beya denēr ngaa pin sènè ya meyoh vu distrik Yudea nyèḵ ḵedu pin. ⁶⁶ Lob alam pin sèn dengo bengō lo debè lok ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenēr vu sir bē, “Maḵ hurmahen sènè rēḵ jig lob gevong nabè va?” Lob Mehōbōp nemalain yi menègin.

Sakaria Yi Raro

⁶⁷ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggèrin ama Sakaria ayo bevong menēr gageḵ rangah nebè: ⁶⁸ “Hil gaḵo Mehōbōp arè jaḵ, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bē doḵ vu sir begeḵo sir vēr in hir ngaa nipaya nyèvewen.

⁶⁹ Genevang mehō niwèèḵ ti verup loḵ yi hur Davit* yi mewis

in bē geḵo hil nom vu yi.

- ⁷⁰ Yoh vu gagek sën nevonng verup yi alam vabuung lo avij bedenener rangah yô vu agu rot beyam lo.
- ⁷¹ Bë: Rêk geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil los alam sën denelë hil paya lo nemaj.
- ⁷² Nevong yam in bë gagek kwa-vonginsën sën nër vu hil kenud lo lo anon jak, genevong in bë gagek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jak.
- ⁷³ Gagek sën nenër los yonon vavunë vu hil dobahë Abraham nebë:
- ⁷⁴⁻⁷⁵ Rêk geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj gehil su rêk agönengin sir rë,
loķ mëm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megaķo arë jak noh vu buk pin vu dob.
- ⁷⁶ Log hong, hur mahen-e! Alam rêk denaner hong nabë Mehöböp los gayeheng yi mehö-
nenër-gagek-rangahsën ti hong.
In rêk genamugin megwetongin Mehöböp yi aggata,
- ⁷⁷ lob Anutu-yi-alam deķaķ ni nabë vongin kevoh hir ngaa nipaya na,
gegeķo sir nah vu yi.
- ⁷⁸ Ngaa sënë rêk berup in hil Anutu kwa vongin hil,
lom rêk gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabë sën hes neverup monbuk menetum rak hil.
- ⁷⁹ Rêk nam in gevong berangah jak in alam sën
denedo loķ malakenu bevongin denadiik lo,
gerêķ geķo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod gëp revuh.”
- ⁸⁰ Loķ hurmahen sënë rig meböp raķ, lob tōķ vu kwa besepa loķ ngaa nivesa. Loķ mëm ya nedo nyëg-yumeris rot beya verup loķ buk sën tōķ yam tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu

(Mt 1:18-25)

- ¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong gagek ya vu alam pin nebë vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arëj. ² Kwirinius tu kiap böp menëgin distrik Suria loķ buk saga, lob vong sensas nyëdahis sënë.
- ³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bë dekevu arëj.
- ⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyëg Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*. ⁵ Luho venë Maria sën deli vu yi in bë luho denajom nemaj lo, deya in bë kiap kevu luho arëj doķ ti. GeMaria nalu loķ nare ayo.
- ⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bë geķo nalu.
- ⁷ Lob ko nalu aguu mebom yi loķ tob mebë loķ neggëp reggu hir gabum-nos-yi, in vatëvek bej pup ya genyëg len ti su neggëp rë.

Angër Nër Bengö Vu Sipsip Alaj

- ⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëg Betlehem saga bedenëgin hir sipsip buk ggëp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikaipiik los vuneķ vuneķ yaģek yi jëh raķ sir nebë nengwah böpata, lom deggöneng rot. ¹⁰ Loķ angër nër vu sir bë, “Ham su newamin jak! Gaķ ham gwengo rë! Sa haķo Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë dengo bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sënë avëh ti ko nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yik yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geķo alam vër in hir ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Geham rêk gwelë jak sënë nabë debom yi loķ tob meneggëp loķ reggu hir gabum-nos-yi.”
- ¹³ Lob pevis bangër ngahiseķë vu yaģek medeyam ving angër ti sënë medepiseķ in Anutu medeko arë rak nebë,
- ¹⁴ “Hil gaķo Anutu arë jak na vavunë!
Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

- ¹⁵ Angër deyah medeya yaģek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon rak agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.”
- ¹⁶ Log deķedi raķ pevis medeya. Ya deverup, lob detōķ raķ Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loķ reggu hir gabum-nos-yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gageķ sën dengo raķ hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sën dengo sipsip alaj hir gageķ lo ķenuj ya rot. ¹⁹ Rêķ mu Maria, og jelë gageķ pin sënë loķ ya yu bemedo meķwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneķo Anutu arë rak. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën dengo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Rak Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö rak, loḵ mēm derah* navi, log detahi ggev rak yi bê Yesu. Su loḵ nare ata ayo rê geyö nahën, log angër tahi ggev sënë rak yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḵ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedenuḵ yah dub ayo ggökin in bê nij veseek jaḵ lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deko yi medeya Yerusalem in bê degetung yi doḵ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp lok yi kapiya lo bê: Avëh degeko naluj muginsën, benabë aguü, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bê debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bê: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loḵ Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëḵ doḵ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi. ²⁶ GAnon Vabuung takekin vu yi vorot bê su rëḵ nadiiḵ pevis rë, gaḵ rëḵ gelë Mehöböp yi Kerisi* jaḵ mala rë, loḵ mēm. ²⁷ Lob mēm Anon Vabuung kehe ayo beloḵ ya dub-vabuung-böp ayo, loḵ Yesu ata lu ama deko yi verup loḵ ya in bê degevong noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ḵo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḵo arë rak bê:

²⁹ “O Mehöböp, mēm sëḵ nadiiḵ los ahëḡ nivesa,

in gwëbeng sënë gagek sën genër wirek lo anon rak.

³⁰ Sa malag rak mehö sën gevong in bê gwëḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëḵ najëh rangah jaḵ alam dahis pin, lob geko hong alam Israel lo arëḡ jaḵ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gagek sën Simeon nër rak luho naluj agi. ³⁴ Loḵ Simeon jom rak vu Anutu bê semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bê, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëḵ gevong balam Israel ngahisekë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevong besir ngahisekë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam ngahisekë rëḵ nij delin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mēm alam ngahisekë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natöḵ rangah. Rëḵ mu ngo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gagek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö gerak regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diiḵ, genedo alov rot beyi ngebek 84 rak loḵ buk sënë. Rëḵ su nevuu dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom rak menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gagek rak hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bê Anutu geko alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëḡ böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëëḵ rak. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Rak Meyä Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata deneraḵ medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bê Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu rak, log yiḵ devong nebë saga mederaḵ medeya Yerusalem in bê degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log denyah medeneya bej. Gaḵ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata duḡin. ⁴⁴ Luho dekuung bê ya ving yi mehö la medeneya. Rot besehuk luḵ, loḵ luho denesero yi beya denesero vu alam sën yoh degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, lok mēm luho detöḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gagek, genelöḵ tepëḵ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḵ lo kenuj ya in kwa los yi gagek sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bê, “Aguü-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Loḵ nër yah vu luho bê, “Melu nesero si in va? Maḵ melu su kwamin nevo bê sëḵ medo doḵ Amaḡ yi beggang rë?” ⁵⁰ Rëḵ luho su kwaj töḵ rak yi gagek sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mēm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gagek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböp rak, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gagek

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yusekë benegin sir. Log Herot* tu yusekë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yusekë menegin alam ggëp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yusekë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëg-yumeris lo buk saga, bAnutu yi gagek neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Jordan, benenër gagek vu alam bë degërin sir medejipek bël, lob mëm Anutu rëk kevoh hir ngaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër meneggëp lo Anutu-yi-kaipiya lo bë:

“Mehöti aye nerak lo nyëg-yumeris bë:

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böp böp na,
gededev kedu böp böp los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geko hil nah vu yi lo.’”

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bë dejipek bël jak nema, lo nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëwewen sën rëk natök vu ham vu Buk-tamusën agi?

⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. Gağ ham su kwamin bo megweko gagek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gağ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sene denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yönon, in koov nevu nevalek kele gega meneggëp vorot. In keke pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëk buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin denelok tepëk in yi bë, “Om he rëk gevong nabë va?” ¹¹ Loğ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën nerak vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneko takë* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, log heğ rëk gevong nabë va?” ¹³ Loğ nër yah vu sir bë, “Ham gweko monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gağ ham su godek la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la delok tepëk in sir vu yi bë, “Log heğ rëk gevong nabë va?” Loğ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggin jeggin los nanër gagek kuungsën jak sir in nabë ham godek hir monë lu ngaa, gağ yik ham gweko ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam dengo gagek sënë, lob kwaj vo ya niwëek loğ ayoj bë, “Mağ Jon sënë yik mağ yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham rak bël. Rëk mëm mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuin sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur bekevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gağ kale kale saga og rëk besi jak na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gagek ngahisekë ving in bë gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus*

(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)

¹⁹ Rëk Jon vo gagek rak hir yusekë Herot*, in ggodek ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rak, lob yagek tatekin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë sok nuung beluk yam rak ya yi. Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

Yesu Yi Degwa Lo

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho rak, lob mëm ko yi huk rak. Loğ alam kwaj nevo yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat,
 geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.
 Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënək yö ngwë).
²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.
 Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.
 Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.
 Ga, Maat ama Matatias (sënək yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.
 Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.
²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.
 Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.
 Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënək yö ngwë).
 Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.
 Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.
²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.
 Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënək yö ngwë).
 Ga, Matat ama Levi (sënək yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.
 Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënək yö ngwë).
 Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.
³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.
 Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.
 Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.
 Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.
 Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.
³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.
 Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.
 Ga, Peres ama Yuda (sënək yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.
 Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.
 Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.
³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
 Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
 Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
 Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.
 Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.
³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.
 Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.
 Ga, Mahalalel ama Kainan (sënək yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.
 Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.
 Ga, Adam og yik Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung lok yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris. ² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos lok buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya lok tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër megelông sënë natu brët.” ⁴ Lok Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kaپیya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Lok Satan ko yi merak ya kedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëk bo ngaa nivesa vesa los niwëëk sënë pin vu hong barëm böp jak kesuu mehönon pin. In ngaa pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëk bo vu yi benatu yi ngaa. ⁷ Om nabë genadudek vu sa megweko sa jak, og ngaa pin sënë rëk nök natu hong ngaa.” ⁸ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kaپیya nebë: Yik gweko Mehöböpin sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu.”

⁹ Lok Satan ko Yesu ggökin beya nyëg böp Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in gagek neggëp lok Anutu-yi-kaپیya bë:

Rëk gevong yi angër lo
 nam degëgin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rêk detabuu hong doq nemaj,
gesu rêk gengis vaham jak gelöng rê.”

¹² Loq Yesu nêr yah vu yi bê,

“Gagek neggêp ving bê: Su geseggi hong Mehöböp Anutu.”

¹³ Satan seggi yi rak ngaa sênê ggovek, log ya gekwa vo bê maam buk ngwê rê.

Yesu Ko Huk Rak Nyêdahis Ggêp Galilea

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Yesu ko niwêek vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. ¹⁵ Lob netatekin gagek vu alam loq hir dub-supinsên-yi pin, lob alam pin deko arê rak.

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sên wirek yi mahen genedo merig loq lo, log Buk-sewahsên-yi*, lob loq ya dub-supinsên-yi nebê sên yö nevong yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bê natevin Anutu yi gagek. ¹⁷ Lob devo mehö-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya yi kapiya loq nema bepuh, lob tok rak len teka sên dekevu meneggêp bê:

¹⁸ “Mehöböp yi Anon Vabuung loq yam ggêrin sayog.

In yö ggooin sa rak

in bê sa nanêr Bengö Nivesa vu alam sên denerak vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bê sa nanêr gagek rangah vu alam sên denedo loq karabus ayo lo nabê ggovek ya gedegetah sir vêr.

Gesa bê nanêr vu alam malaj kenod lo nabê malaj natum gökin medegelé nyêg.

Gevong sa yam in bê sa gako alam sên ngaa maggin deginengin sir lo vêr,

¹⁹ gesa nanêr rangah nabê ngebek sên Mehöböp gelê mehönon nivesa lo tok yam ggovek.”

²⁰ Yesu tevin gagek dus ti sênê ggovek medengo, lob vevir kapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sên denedo loq dub-supinsên-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mêm ko gagek lo rak menêr vu sir bê, “Anutu yi gagek sên ham nahên nengo agi lo anon rak gwêbeng.” ²² Lob deko arê rak, loq kwaj neya ngahi in yi gagek nivesa vesa sên nenêr verup avi lo, medenêr bê, “In va gemu sênêk Yosep nalu-ê lo?”

²³ Lob nêr vu sir bê, “Yönon, mak ham rêk nanêr alam hib hir gagek ti sênê jak sa nabê, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jak namugin rê. Om gwevong ngaa nabê sên he hangö bê gevong ggêp Kapernaum lo doq ngo hong nyêg sênê geving loq mêm.’ ” ²⁴ Lok nêr ggökin bê, “Sa nanêr yönon vu ham nabê: Alam su denebê nengaj vu mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti ggêp yö yi beggang degwa rê. ²⁵ Rêk mu sa nanêr yönon vu ham nabê: Loq Elia yi buk og avêh alov ngahisekê denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rê yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyêg. ²⁶ Rêk Anutu su vong Elia ya vu alov la vu alov la in bê doq vu sir rê. Gak mêm yik vong yi meya nyêg ngwê vu Sarepat ggêp distrik Sidon mu in doq vu avêh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij seuuuk ngahisekê denedo Israel loq mehö-nenêr-gagek-rangahsên Elisa yi buk nebê saga ving. Rêk sir ti su nivesa nerak loq sir len rê. Gak yik mehö-yu-ngwê Naaman vu dob Suria yö timu sên nivesa rak.”

²⁸ Loq alam pin sên denedo dub-supinsên-yi agi deno gagek sênê, lob ahêj sengên böpata rot. ²⁹ Lob dekedi deruuk Yesu to meya in nyêg saga. Delev hir nyêg sagi benedo rak nyêg kedu ti, lob deko yi medeya pekê in bê dejos na. ³⁰ Rêk ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti

(Mk 1:21-28)

³¹ Lok tum ya meto distrik Galilea yi nyêg böp ngwê sên Kapernaum. Log Buk-sewahsên-yi*, lob nenêr gagek vu alam. ³² Deno yi gagek, lob avij tok mederanga nemaj in nenêr gagek nebê mehö los niwêek ti. ³³ Loq memö ti nedo loq mehö ti benedo loq dub-supinsên-yi saga ving, lob ngeek bê, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bê gwevong va vu he? Mak geyam in bê kwevoh he? Seraq nim bê Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rêk Yesu petupek rak bê, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sênê tê mehö lo to neggêp dob loq sir vuheng, log to meya, rêk su vong paya vu yi rê. ³⁶ Lob alam pin delêk anon gedenenêr vu sir bê, “Sênêk mak gagek re? Mehö sênê nenêr vu memö nebê yi mehö niwêek los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönon.” ³⁷ Yesu vong nebê sênê, lob bengö ya meyoh vu nyêg pin vu sagu.

Yesu Vong MePita Ggen Avêh Nivesa Rak

(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

³⁸ Yesu vu dub-supinsên-yi ayo meluk yom, lom ya melok ya Simon yi beggang, geSimon ggen avêh nivanê böpata meneggêp. Lob deketaq vu Yesu bê doq vu yi. ³⁹ To meya nare dus

mekepë yi ya vu, log petupek rak nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi rak pevis beneyeh nos in losho dega.

Yesu Ro Alam Ngahisekë Menij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

⁴⁰ Hes ggovek in bê duk na, lob alam deko hir alam sën nij neraç lo medeya vu yi. Lob nebë nema rak sir pin ti ti benevong benijvesa neraç. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahisekë, gedenengeek bê, “Anutu Nalu hong.” Rëç petupek rak sir bê ayej nama. In derak ni bê yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bê geço hil nah lo.

Yesu Nevong Huk Meneya Nyëg Böp La
(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loç alam desero yi medeya vu yi bedevongin bê denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëç nër vu sir bê, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bê gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loç distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ko Gël Ngahisekë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahisekë ya detetup yi medahis rak, in bê degengo Anutu yi gagek. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluk medeneripek lek. ³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ço yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetatekin gagek vu sir.

⁴ Nër gagek vu sir ggovek, log nër vu Simon bê, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luk ya ading teka loç mëm ham gwetë lek duk na in ham gweço gël.” ⁵ Loç Simon nër yah bê, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëç he su haço gël la rë. Rëç maam genër om saç getë lek duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot belek vongin bê bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bê na dedok vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rak yag luho, rëç gël vevii bevongin bê duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loç Yesu vaha genër bê, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa geğena! In saç ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo loç yag delë gël pin sën deko lo, lob kenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, kenuj ya in ving. Rëç Yesu nër vu Simon bê, “Su newam jak, in rëç gweço mehönon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya ronek, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehör
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loç vaha geketag vu yi bê, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bê gwevong mesa nig veseek jak.” ¹³ Lob Yesu bê nema rak yi genër bê, “Sahëg ving, om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehör ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo koooin bê, “Su gena genanër vu mehöti. Gaç mëm gena getato navim vu mehö-neço-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bê hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ¹⁵ Rëç ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luk nyëg meya. Lob alam ngahisekë dengo medeyam vu yi in bê degengo yi gagek gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëç buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gagek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevuu distrik Yudea gevuu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëk vu Yesu in bê gero alam nijraksën benijvesa jak. ¹⁸ Lob mehö la devaku mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selöngin. Lob devaku medeya in bê na degebë doç Yesu mala gëp beggang ayo, ¹⁹ rëç nyëg mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bê debaku doç na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp loç Yesu mala. ²⁰ Yesu lë beraç ni bê ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bê, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bê, “Mehö re sagi, sën neço yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bê dahun ngaa nipaya na rë, gaç Anutu yö timu yoh vu.” ²² Rëç Yesu rak ayoj ni, lob nër yah vu sir bê, “Ham ayomin neya ngahi in va?”

²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena!’ og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ²⁴ Rëk sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggirin menër vu mehò sën sekë selöngin lo bë, “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jak megenah böm.” ²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi rak avuti rak alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaku rak lo beneyah ben, geneko Anutu arë rak. ²⁶ Lob alam pin saga kenuj ya gederanga nemaj. Lob deko Anutu arë rak, gedeggöng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yò agga ti.”

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, lok lë gemehò sën neko takës* lo ti lok nedo beggang-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.” ²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

²⁹ Lob Levi vong Yesu yi nos böp ti lo yik yi beggang, balam sën deneko takës* lo ngahisekë losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga. ³⁰ Rëk alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delë, lom denër gagek ngahisekë rak Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneko-takës* losho alam sën denevong ngaa nipaya lo newa nos lo yik ti-ë?”

³¹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Gak yik alam nijraksën mu yò deneya vu. ³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Gak seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

Yesu Tahu Yi Rak Mehö Sën Neko Avëh Lo

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Lok delok tepëk vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom rak beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebë saga ving. Rëk hong hur maluh, og yò medo denegga gedenenum mu.” ³⁴ Lok Yesu peggirin gagek rak mehò sën neko avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bë ayej gërin nos rë. ³⁵ Rëk mëm buk sën debo mehò sën ko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin bayej gërin nos dok buk saga.”

Yesu Tahu Yi Gagek Rak Tob Los Wain Gememëk Navi

³⁶ Lok Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekwek tob mewis ti len teka menepeka mugeng ngwë sën nekwek lo len rak rë. Bë mehöti geving nabë saga, og rëk geving paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob mugeng rëk gëp ti rë. ³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis lo memëk navi mugeng rë. Bë mehöti geving nabë sënë, og wain rëk ngol memëk navi mebepul gewain kesh geto mena. Gememëk navi nipaya jak geving. ³⁸ Gak yik alam yò denetöö wain mewis lo ya memëk navi mewis og mëm. ³⁹ Log alam sën yò denenum wain mugeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Gak denenër bë, ‘Wain mugeng mëm nivesa.’ ”

6

Gagek Rak Sën Hil Su Gevong Huk Dok Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii rak nemaj mededah. ² Rëk alam Parisai* la delë medenër bë, “Nebë va sën ham kweyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?” ³ Lok Yesu lo yik tepëk yah vu sir bë, “Mak ham su tevin gagek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rë? Sën losho yi hur dediikahëj lo, ⁴ lob lok ya Anutu yi dub beko brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneko-seriveng mu yò deyoh vu bë dega brët saga, gak alam meris nebë Davit og ma. Rëk gga gevo vu yi hur medegga ving.” ⁵ Log Yesu nër ving bë, “Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö-sekë-paya Ti Menivesa Rak Lok Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwë, lob lok ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam. Log mehöti nema vesa belooi benedo. ⁷ Alam-horek-yi losho alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bë degelë nabë rëk geving benema nivesa jak dok Buk-sewahsën-yi*, ma rëk nama! In denesero aggata in bë denanër gagek jak Yesu nabë keyëh horek. ⁸ Rëk yò rak ayoj ni. Lob nër vu mehò sën sekë paya lo bë, “Kwedi genam gebare dok vuheng atov.” Lob

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gak yik mehò ngwë.

kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nêr vu sir bê, “Sa bê doḡ tepêḡ in gagek ti vu ham nabê: Maḡ horek nêr bê hil gevong ngaa nivesa doḡ Buk-sewahsên-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḡ nêr bê hil adok vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḡ sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neḡo loḡ menelê sir pin, log nêr vu mehô lo bê, “Getelo sekêm nam!” Telo sekê ya, lob nivesa loḡ ggôkin. ¹¹ Rêḡ alam saga ahêḡ sengên bôpata rot, geyah desap sir raḡ bê degevang nabê va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarê

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loḡ buk sênê, Yesu tah yi ya keḡu ti in bê najom jaḡ, lob medo mejom raḡ vu Anutu buk ading rot menyêḡ heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooiin sir nepadluho-mevidek-luu lo raḡ benêr sir bê Sinarê. ¹⁴ Alam lo sênê: Simon sên Yesu tahi ggev ngwê raḡ bê Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sên Alpeus nalu. Ga, Simon sên yi mehô-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sên Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sên rêḡ nanêr Yesu rangah vu alam-begô-yi lo.

Yesu Vong Huk Raḡ Alam Ngahiseḡê

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luḡ meya ving sir beya nare nyêḡ neggumeng ti ving yi hur maluh yu bôpata. Galam ngahiseḡê deyam vu nyêḡ bôp Yerusalem, gesir sên distrik Yudea pin, galam loo sên dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. ¹⁸ Deyam in bê degenḡo yi gagek, log gevong behir niraksên nama na. Galam sên memô nevasap sir lo, og Yesu nevong menjivesa neraḡ ving. ¹⁹ Galam pin denedu sir in bê degebê nemaj jaḡ yi. In yi niwêḡek ya nevong balam pin nijvesa neraḡ.

Yesu Nêr Bê Mehônnon Deyoh Vu Bê Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bê Dengu

(Mt 5:1-12)

²⁰ Loḡ Yesu vêr mala raḡ menelê yi hur maluh lo, lom nêr bê:

“Ham sên neraḡ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rêḡ medo nivesa doḡ yi nyêḡ.

²¹ Ham sên nediiḡkahêmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rêḡ jaḡ vu in ngaa nivesa ti vu tamusên rê.

Ham sên nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rêḡ kwamin vesa menanôp vu tamusên.

²² Alam rêḡ degelê geham sepa doḡ Mehônnon Nalu,

lob rêḡ degelê ham paya,

bedegetii ham, gedepelê ham,

gedenanêr ham nabê ham nimin paya,

rêḡ mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabê degevang nabê sênê vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyêvewen sên neggêp yagek lo, og bôpata rot. In wirek og kenuj lo denevang nebê sênê vu alam-denenêr-gagek-rangahsên lo ving.

²⁴ Gaḡ ham sên los bengômin-ggoreksên lo, og gêpin ham!

In ham nedo raḡ ngaa sên nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sên newa nos bôp bahêmin nepup agi, gêpin ham!

In ham rêḡ jaḡ vu in ngaa vu tamusên.

Geham sên nenôp gwêbeng agi, gêpin ham!

In ham rêḡ ngu mengis ham vu tamusên bemalamin ruḡ keseh.

²⁶ Nabê alam pin degeḡo ham arêmin jaḡ, og gêpin ham!

In kenuj lo denevang nebê saga wirek vu alam-gagek-kuungsên lo.”

Yesu Nêr Bê Hil Ahêḡ Geving Alam SênDenelê Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rêḡ sa bê nanêr vu ham sên nengo sa gagek agi nabê: Ham kwamin pesivin alam sên denesis begô vu ham lo. Geham gwevang nivesa vu alam sên degelê ham paya lo. ²⁸ Geham najom jak in alam sên deneterot ham lo nabê Anutu semu sir. Geham bengev jaḡ in alam sên denenêr pelê raḡ ham lo nabê Anutu doḡ vu sir. ²⁹ Nabê mehôti petap nengam vahi, og hongêḡ gegwêrin vahi bepetap geving. Genabê mehôti ngoo doḡ hong rôprôp-ayôöng-yi, og genakah hong rôprôp ngwê geving, gaḡ su gegulin. ³⁰ Nabê mehôti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabê mehôti sepos hong ngaa vêr in hong, og su genanêr vu nabê bo nom. ³¹ Ngaa sên ham ahêmin neving bê alam degevang vu ham lo, og yik ham gwevang nabê saga vu sir namuḡin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong ngaa vu sir vahi, in bë degeko hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gak mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönnon pin. Ham bo ngaa vu alam, gak ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevong nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen bôpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In neving semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi ré lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevongin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu neving lo.”

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala

(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gweko nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gak ham dahun ngaa nipaya sën mehönnon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönnon, og Anutu rëk bo dok nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesin jak beduk na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham neving vu mehönnon lo, og Anutu rëk gevong nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mağ mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luho rëk debës söv dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luho ala rëk degëp ti.

⁴¹ Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë? ⁴² Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë! Hong mehö kwam luu! In gang neggëp lok ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sënë vër in malam govek rë, lok mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.”

Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya

(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëk ngis anon nivesa rë. ⁴⁴ Om mehönnon degelë kele anon, lok mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. ⁴⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Mehönnon avij nenër gagek sën neggëp lok ayoj lo, meneyam rangah.”

Yesu Tahu Gagek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Ham ayemin nelok sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëk ham su nengo sayeg rë in va? ⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedengö sa gagek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luk ya rot. Log bël vaar bôpata beya mevuv rak beggang lo, rëk su yoh vu bë kevoh rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero. ⁴⁹ Gak alam sën dengö sa gagek rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luk ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv rak beggang saga, lob kevoh ya pevis, benipaya rak ya verök yi.”

7

Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak

(Mt 8:5-13)

¹ Yesu nër gagek sënë vu alam ggovek, log ya rak beya meluk ya Kapernaum. ² Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nepadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëk hur tök vu niraksën, bedus rak bë nadiik. ³ Lok alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketag niwëek vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus raḡ beggang, loḡ alam-begö-yi hir ggev vu gagek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bë, “Mehöböp, su gebasap hong, in sak su mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa beggang rë. ⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu hong geving rë. Om yikḡ genanër jak avim mu, gesa hur rëḡ nivesa jak. ⁸ Gaḡ yikḡ sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babuḡ ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’, og rëḡ na. Log bë sa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rëḡ nam. Log bë sa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong huk sënë!’, og rëḡ gevong. Om yikḡ genanër jak avim mu og yikḡ yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töḡ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë.” ¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang loḡ delë bë hur lo nivesa loḡ menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëḡ böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahisekë rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus raḡ nyëḡ böp saga yi aggata avi, loḡ alam devaku heljäng ti meya verup deneya bedub. Heljäng sënë ata yam ving. In yikḡ nalu aḡuu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahisekë vu nyëḡ saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lé avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, “Su gengu!” ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema raḡ reek sën devaku heljäng loḡ lo, lom denare. Log Yesu nër bë, “Hur magëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!” ¹⁵ Lob heljäng lo kedi raḡ menedo benevengwëḡ. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deko Anutu arë raḡ medenër bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën böpata ti sën verup nare loḡ hil vuheng atov agi.” Gedenër ving bë, “Anutu yam in doḡ vu yi alam.” ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëḡ vahi pin.

*Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu
(Mt 11:2-6)*

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedok tepëḡ vu Mehöböp nabë, “Yikḡ hong mehö sën denenër bë rëḡ nam lo sënë, ma he rëḡ medo gëgin yi rë?” ²⁰ Lob luho ya deverup yu Yesu medenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genër bë, ‘Maḡ yikḡ hong mehö sën denenër bë rëḡ nam lo sënë, ma he rëḡ medo gëgin yi rë?’”

²¹ Lob loḡ buk sënë, Yesu medo nevong alam niraḡsën aggagga menjvesa nerak. Netii memö to deneya in sir. genevong balam malaj kënod denelë nyëḡ ggökin. ²² Lob Yesu nër yah yu luho bë, “Melu nah mena nanër ngaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj kënod denelë nyëḡ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuukḡ nij veseek nerak, galam nengaj mir denengo gagek, galam sën denediik lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ²³ Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa.”

*Yesu Vong Tepëḡ Raḡ Ngaa Ngahisekë In Jon
(Mt 11:7-19)*

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḡ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bë, “Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bë ham gwele mehö nebë va? Maḡ ham ya in bë gwelë nabë ayöong neko dee ti menekepë ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Maḡ ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo raḡ ngaa nivesa vesa lo, og sir sagakḡ yö denedo ggëp alam-los-bengöj bej. ²⁶ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti? Èë-ë, om mëm sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-gagek-rangahsën, bekesuu alam denenër-gagek-rangahsën pin. ²⁷ Yikḡ mehö saga sën gagek rak yi loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo bë: Gwengö rë, sëḡ gevongḡ sa hur ti namuḡin

mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëḡ mu alam sën denesepa loḡ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḡ dekesuu Jon.”

²⁹ Dengo gagek sënë ggovek, log alam pin losho alam sën deneko takë* lo denër bë, “Yönon. Anutu nevong ngaa niröp.” In deneripek bël raḡ Jon nema. ³⁰ Rëḡ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, gaḡ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë tatekin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, “Om maḡ sëḡ tatekin ham alam buk sënë jaḡ va? Maḡ ham nebë va?”

³² Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

‘He nasis ggaḡeng,

rëḡ ma geham su nelöo rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rêk ham su nesu menepengah ham ving rê.’

³³ In mehö neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rê. Loḵ ham nenër bē, ‘Memö nelok vu yi.’ ³⁴ Log Mehönon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nër yi bē, ‘Ham gwelē, mehö saguk mehö ahēta, gemehö sën yō nenum wain pangšën. Galam sën deneko takēs* lo, losho alam sën denevong ngaa nipaya lo vahi hir mehö yi.’ ³⁵ Rêk mu hil galē Anutu yi huk los kwa, lob mēm hil ajaḵ ni nabē mehö los kwa ti.”

Avêh Ti Sën Ngaa Nipaya Neggëp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wël

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bē na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. ³⁷ Lob avêh nipaya ti nedo nyëḡ sagu, lob ngo bē Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sënë yi beggang. Lob ḵo wël reggu malangeri loḵ buayo gelöng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ töö raḵ Yesu vaha, log revu raḵ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wël merikin raḵ vaha. ³⁹ Rêk Parisai* sën tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lē ngaa sënë, lob kwa nevo bē, “Yönon, bē mehö sënë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën, og rêk jaḵ avêh sën nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabē avêh nipaya.”

⁴⁰ Nebē sënë loḵ Yesu raḵ ni benër yah vu yi bē, “Simon, sa kwag nevo gägek ti, om sa bē nanër vu hong.” Loḵ Simon nër bē, “Tatovaha, genanër nam.” ⁴¹ Lob Yesu nër bē, “Mehöti vu ngaa vu mehö luu meya neggëp vu luho, geluho su devo loḵ rê. Ngwë yi K500, gengwë yik hen K50 mu. ⁴² Rêk luho su deyoh vu bē debo doḵ nah rê, lob mehö sënë nilël raḵ luho. Om mehö ngwë tena sën rêk ahē geving yi rot-a?”

⁴³ Loḵ Simon nër yah bē, “Sa kwag nevo bē mehö sën yi nyëvewen bōpata mesevök lo maḵ ahē neving monē ala rot mekesuu.” Lob Yesu nër vu bē, “Genër yoh vu.”

⁴⁴ Loḵ Yesu ggërin yah vu avêh sënë genër vu Simon bē, “Gwelē avêh sënë? Seyam hong beggang ayo, rêk su gevo bël vu sa in bē sejipek vahag rê. Rêk avêh sënë og ripek sa vahag raḵ mala ruḵ gerevu raḵ yu viis. ⁴⁵ Log seloḵ yök beggang ayo rêk su gemul* sa rê, rêk avêh sënë og yō medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wël teka raḵ sa yug rê, rêk avêh sënë loḵ wël nivesa rot sagi raḵ sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabē: Avêh sënë ahē neving Anutu pangšën rot in yi ngaa nipaya ngahisekē rot, rêk ma gAnutu dahun ya bemaya. Gak mehö sën ngaa nipaya mahen mu neggëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahē neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nër vu avêh bē, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bē, “Mehö sënë maḵ yi re om sën bē dahun ngaa nipaya na-ë?” ⁵⁰ Log Yesu nër vu avêh lo bē, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ḵo hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepëp.”

8

Avêh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loḵ Yesu ya neko lok nyëḡ böp böp los beggang-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir raḵ Anutu-yi-nyëḡ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavêh la sën wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bē Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sën neḡin Herot* yi beggang lo venē Yoana, ga, Susana, gavêh vahi ving, melosho deya. Avêh pin sënë denelok vu Yesu losho yi hur maluh lo raḵ hir monē lu ngaa.

Mehöti Netetëhin Nos Gahis Loḵ Huk Anon

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Alam yu bōpata desupin sir medenedo galam vu nyëḡ pin deyam vu Yesu, lob nër gägek peggirinsën ti sënë vu sir bē, ⁵ “Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bē tetëhin yi nos gahis. Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevakē gesok yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merak nedo doḵ mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunē, lob kip rêk bël ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log gahis la to meloḵ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sënë kip berig, lob ggök nos bevong paya. ⁸ Log mēm gahis la to meluḵ ya nedo doḵ jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bē, “Bē mehöti nenga neggëp, og gengo gägek sënë.”

Yesu Nenër Gägek Peggirinsën Degwa

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepëk vu yi in gägek peggirinsën sënë degwa. ¹⁰ Loḵ nër bē, “Anutu yō tatekin yi nyëḡ yi gägek vunsën degwa vu ham, beham rêk jaḵ ni. Rêk alam vahi og degenko gägek peggirinsën mu,

‘in malaj rëk gelë, rëk mu su rëk dejak ni rë.

Log rëk degengo gagek, rëk mu su rëk dejak degwa ni rë.’ ”

*Yesu Tatekin Nos Gahis Lo Yi Degwa
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

¹¹ “Gagek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yik Anutu yi gagek. ¹² Log gahis la sën to nedo loḱ aggata lo, yik alam sën denengo gagek, loḱ Satan ya neko vër in ayoj in bë rëk degevonḱ geving lob Anutu geḱo sir nah lo. ¹³ Log gahis la sën to nedo loḱ nyëḱ gelöng lo, yik alam sën denḱo gagek bekwaj vesa in lo, rëk mu su luḱ ya ayoj rë. Gak yik devonḱ ving dus teka, loḱ seggisën töḱ vu sir lom delëin ya. ¹⁴ Log gahis la sën to meloḱ ya vos nigginggin ayo lo, og yik alam sën denḱo gagek medeya medeya, loḱ tum newaj raḱ in maggin aggagga, gemonë los ngaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raḱ rë gediik ya. ¹⁵ Gak gahis sën to meluk ya dob jeji lo, og alam sën denḱo gagek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëëḱ medenevonḱ banon neraḱ lo.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ “Mehöti su netaggi loḱ ram genekeyoveḱin dëḱ raḱ, ma netunḱ ggevek ya reek len rë. Gak netunḱ raḱ ya vavunë, in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëḱ. ¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëḱ natöḱ nam rangah. Gengaa pin sën mehönön denelöḱ kesii in lo, rëḱ natöḱ nam rangah vu tamusën balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengo gagek megwero. Mehöti sën neraḱ gagek la degwa ni bekwa nevo lo, og rëḱ jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḱ gagek degwa ni rë lo, og rëḱ kwa birekin teka sën neraḱ ni lo benama na veröḱ yi.”

*Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Loḱ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëḱ alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyhö vu bë dedok na vu yi rë. ²⁰ Loḱ mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.” ²¹ Loḱ nër yah vu sir bë, “Alam sën denengo Anutu yi gagek medenesepa loḱ lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo.”

*Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)*

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yag, lom nër vu sir bë, “Hil ajaḱ mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yag neya geYesuḱ ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vonḱ bengaggee neluḱ ya yag ayo bevuuk loḱ bedus raḱ bë malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedener vu bë, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek raḱ sang los ngaggee sën netëë lo, lob sang los ngaggee ahë yes rak, gededun ma neggëp. ²⁵ Log nër vu sir bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Lom deggönng gekwaj ya ngahi medenenër vu sir bë, “Maḱ mehö sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bël, lob denḱo aye-ë?”

*Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)*

²⁶ Loḱ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp ngaggee nenga vahi yi, genyëḱ sënë neggëp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yag mepesönḱ ya roneḱ, loḱ alam nyëḱ sënë ti verup vu yi. Memö la denedo loḱ mehö sënë meyo medo neya ahë töḱsën yö wirek la, lob su nedo loḱ beggang rë, gak yö ya neggëp loḱ waak sën denebë mehönön sekëḱ loḱ lo. ²⁸ Mehö sënë lë Yesu, lob ngeek geto petev meneggëp loḱ vaha. Log ngeek böpata bë, “Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwevonḱ va vu sa? Sa ketag vu hong nabë su gëbasap sa!”

²⁹ Nër bë sënë in Yesu nër vu memö bë geto mena in mehö sënë, in memö sënë nejom yi ahon beron ngahiseḱë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduḱ raḱ säng los aën buk ngahi, rëḱ ma genevepul säng lu ngaa pin. Gememö sënë netë meneya nyëḱ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḱ tepëḱ vu yi bë, “Arëm re?” Loḱ nër yah bë, “Mehö mehö.” In degwa nebë memö ngahiseḱë denedo loḱ yi. ³¹ Lob memö pin saga detahi ya vu Yesu bë, “Su gwetii he dok na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!”

³² Log böök yu ti vare deneruuk raḱ kedu dus vu sir, lob memö lo deketag vu Yesu bë, “Mëm gwevonḱ he na vu böök sagu!” Lob Yesu vonḱ sir ya. ³³ Lob memö lo to deya in mehö sënë beya deloḱ ya böök yu ti sënë. Lob pevis geböök pin deseröḱ rot beya devës ya nyëḱ vaha degwa, bedeluk ya ngaggee merehöo sir bemalaj maya veröḱ yi.

³⁴ Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëḱ böp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bë degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehö sën memö to deya in yi lo, gevëḱ tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḱ Yesu vaha. Loḱ tum deneggönng in sir rot. ³⁶ Loḱ mëm alam sën delë ngaa agi

raḵ malaj lo deturin ngaa sën Yesu vong vu mehö sën memö nelok vu yi wirek lok nivesa rak agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bẽ kedi jaḵ mena, gesu medo hir nyëḡ. In deneggöneng rot. Lob Yesu rak yah yag meyah meya. ³⁸ Loḵ mehö sën memö to deya in yi lo ketag vu Yesu bẽ na geving yi. Rëḵ Yesu vong yi yah genër vu bẽ, ³⁹ “Genah megena böm, megena genanër ngaa pin sën Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëḡ.

*Yesu Vong Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevong Avëh Sën Jom Loḵ Yi Tob Lo Nivesa Rak
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Loḵ mehöti arë nebë Yairus ya verup. Dub-supinsën-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggëp lok Yesu vaha, geketag vu yi bẽ na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu rak, lob dus rak bẽ nadiik.

Lob Yesu neya rak, loḵ alam ngahiseḵë depeḵa rak yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avëh ti neya ving. Niḵök yö medo neyam yoh vu ngebek nemadluho-bevidek-luu, rëḵ mehöti su yoh vu bẽ gevong menivesa jaḵ nah rë. ⁴⁴ Avëh sënë verup ya nare dus loḵ Yesu demi gebë nema rak Yesu yi tob nyë. Vong nebë sënë, lob niḵök tewii ya avuti gesu neyom ggökin rë. ⁴⁵ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ bẽ, “Re bẽ nema rak sa?” Loḵ sir pin denenër yah vu bẽ sireḵ ma. Log Pita nër bẽ, “Sa alag-e! Yik alam ngahiseḵë sën denare tetup hong meyök depeḵa rak hong aga.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nër bẽ, “Ma! Loḵ sir ti bẽ nema rak sa, mesa hango bẽ sa nig wëëḵ la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avëh sënë rak ni bẽ ngaa sën vong lo tók yam rangah, om nelëḵ rot, lob verup ya mepetev meneggëp loḵ vaha, genër sën bẽ nema rak yi tob lo degwa rangah vu rak alam pin malaj benër ving bẽ yi niraksën maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bẽ, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa rak. Om genah megena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevengwëḡ vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bẽ, “Nalum diik ya, om su gwëḵo Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo gaḡek sënë rëḵ nër yah bẽ, “Su newam jaḵ, gaḵ ayom nam timu vu sa mu, loḵ mëm nalum rëḵ vesa dok nah.” ⁵¹ Lob Yesu tók ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bẽ su dedok na beggang ayo geving yi. Gaḵ yik ko Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahan ama lu ata mu bedelok ya. ⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, loḵ Yesu nër vu sir bẽ, “Ham su ngu. In sënëḵ su diik rë, gaḵ yik neggëp ying mu.” ⁵³ Loḵ denöp rak yi, in derak ni bẽ diik ya verök yi. ⁵⁴ Rëḵ Yesu jom loḵ avëh mahen nema getahi bẽ, “Avëh mahen-e, kwedi jaḵ!” ⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon to melok yah, log kedi rak pevis. Lob Yesu nër vu sir bẽ, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama kenuj ya mederanga nemaj. Loḵ Yesu vo koḵo vu luho bẽ luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

*Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemadluho-mevidek-luu
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Log tahi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëëḵ vu sir in bẽ denoh vu bedegeti memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bẽ denanër gaḡek jaḵ Anutu-yi-nyëḡ, gedegevong balam nijraksën nijvesa jaḵ nah. ³ Log nër vu sir bẽ, “Ham na, rëḵ mu ham su gwëḵo kupeḵ sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gwëḵo nos, ma monë sepa. Geḵam su gwëḵo röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti geḵo ham luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naḵöök dok beggang timu saga rot beham nom jak. ⁵ Gaḵ nabë su deḡek ham dok na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in deḵaḵ ni nabë devong paya, log ham na jaḵ.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëḡ pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa neraḵ yoh vu nyëḡ pin.

Herot Ngo Yesu Bengö
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevong lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bẽ Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bẽ Elia yom verup. Log la denenër bẽ alam sën denenër gaḡek rangah wirek lo ti kedi rak yah ggökin. ⁹ Rëḵ Herot* nër bẽ, “Joneḵ sa ketöv kwa lo. Gaḵ maḵ mehö re sën sa nehangö bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bẽ gelë yi jaḵ mala.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)*

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ko sir rak belosho yö detah sir ya nyëḡ-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḵ alam saga derak ni lob desepa yi medeya. Ya detök vu yi, lob vengwëḡ vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa

rağ sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraksën nijvesa nerak ving.¹² Log sehuk luğ, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevong alam sënë dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatök vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëk nyëg-yumeris tahsën.”¹³ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëk bet sir.” Loğ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gağ yik brët nemadvahi ga, gëdë luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana bago nos in alam pin sënë?”¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loğ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bë, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jağ yu ti ti.”¹⁵ Yi hur maluh devong nebë sënë balam pin to denedo.¹⁶ Log Yesu ko brët nemadvahi ga, gëdë luu lo rağ, gevarah mala rağ yağek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bë na debo gelek alam.¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loğ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggoin Rağ In Bë Geğo Hil Nah
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom rağ, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loğ tepëk in sir bë, “Alam denenër sa bë sa re?”¹⁹ Lok denër yah vu yi bë, “Sir la denenër hong bë Mehö-neripek-alam Jon. Gela denenër hong bë Elia. Gela denenër bë alam-denenër-ğagek-rangahsën wirek ti kedi rağ yah ggökin.”²⁰ Loğ loğ tepëk in sir ggökin bë, “Gağ hamek nenër bë sa re?” Loğ Pita nër yah bë, “Anutu yi Kerisi* hong.”

Yesu Nër Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jağ Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Lob Yesu vo kooïn niwëëk vu sir bë, “Om ham su na nanër gağek sënë rangah vu mehöti.”²² Log nër ving bë, “Mehönon Nalu rëk geko maggin ngahisekë, galam-denekoseriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëk degeruu demij vu yi, gerëk dengis yi menadiik, gebuk natu löö loğ kedi jağ nah ggökin.”

²³ Log nër vu sir pin bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kepepeko* noh vu buk metamuïn sa.²⁴ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gağ mehöti bë kwa birek in yi menadiik in sa, og rëk na medo mala-tumsën.²⁵ Gağ nabë mehöti yö geko yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loğ nadiik, og yi ngaa sënë rëk dok vu yi nabë va? ²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gağek vun, og Mehönon Nalu rëk dah yi vun dok buk sën nom los Ama yö niwëëk garë böpata, gelos angër vabuung nij wëëk gevunëk vunëk yağek yi lo. ²⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë alam sën denare agi vahi su rëk denadiik rë, gağ rëk nahën demedo medegelë gAnutu nam in gegin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwë Rağ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nër gağek sënë ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loğ ko Pita lööho Jon lu Yakobus medeya kedu, in bë najom jağ.²⁹ Medo nejom rağ, lob mala agga ngwë rağ, geyi röprüp veroo meris nebë davës.³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevongwëng ving yi. Yik Moses lu Elia.³¹ Luho deyam los nij kapiik, meyam denenër ngaa pin sën Yesu rëk gevong gëp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi.³² Pita lööho malaj neggëp pangsën rot bë degëp ying. Rëk su deneggëp ying rë, lob delë Yesu nikapiik ving mehö luu sën lööho denare lo.³³ Lob luho bë degevu Yesu gedelah jağ, lob Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gağ newa rağ om pevis menër nebë sënë.

³⁴ Nahën nenër gağek sënë, log beggob ti yam kebu sir. Loğ yam rot beggërin sir, lob newaj rak rot.³⁵ Log gağek ti yam lok beggob ayo bë, “Sënëk sa nalug. Sehooïn yi rağ ggovek ya. Om ham gwebë nengamin vu yi.”³⁶ Dengo gağek sënë ggovek, log delë bë Yesu yö ti nedo. Lob ayey ma gesu denër ngaa sën delë agi lo vu mehöti loğ buk saga rë.

Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwang Ya Yi Lo Nivesa Rağ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Log heng to, lob sir vu kedu beyah deto, loğ alam yu böpata ti yam debuu Yesu ggëp aggata.³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bë, “Tatovaha, sa ketag vu hong nabë gwelë sa nalug ağuu sënë. In yik sa nalug perurek anon timu.³⁹ Rëk memö nipaya ti nepesöng rağ yi pevis avuti, lob nengeek böpata. Log memö sënë nesese sin rağ yi pangsën rot lob nyë katak netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevu y pevis rë.⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loğ Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëk nahën medo geving ham buk va la geving mekerë ham maggin-a? Maam gwëko nalum nam.”⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log

memö lo të yi to mesap nyëg, genesesin rak yi pangsen. Loğ Yesu petupek rak memö lo, gevong behurmahen nivesa rak, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëëk sënë, lob delëk anon mederanga nemaj.

*Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëk Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahën medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sën Yesu nevang agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, ⁴⁴ “Ham gwebë nengamin vu gagek sënë megwero! Nahub rëk rëk debo Mehönon Nalu dok na mehönon nemaj.” ⁴⁵ Rëk su derak gagek sënë ni rë. Gagek sënë degwa vun yi in sir, besu kwaj tök vu rë. Rëk deggöneng in yi gesu delok tepëk in degwa rë.

*Hur Maluh Yö Delok Tepëk In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gagek ti rak medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Loğ Yesu rak gagek sën kwaj nevo loğ ayoj lo ni, lob ko hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabë sënë, og nevang nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevang nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevang nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

*Mehöti Bë Su Ngis Begö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Loğ Jon nër yah vu yi bë, “Sa alag-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëëk benetii memö to deneya, lok he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.” ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og nelok vu ham.”

Samaria La Deggërin Nyëg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sën Anutu goğu Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verök rak bë na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeko gagek mugin meya delok ya Samaria* hir nyëg ti in bë degero ngaa vu yi. ⁵³ Rëk alam vu nyëg sagu nij lël bë su rëk degeko Yesu dok na hir beggang rë. In derak ni bë yö rëk berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë ngaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböp, mak hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sënë?” ⁵⁵ Loğ Yesu ggërin yah bevong gagek rak luho. ⁵⁶ Log deya rak medeya beggang-bu ngwë.

*Alam Sën Denevangin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Loğ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gağ Mehönon Nalu, og ben sën gëp dok lo ma.” ⁵⁹ Log nër vu mehö ngwë bë, “Genam gesepa sa.” Lok nër bë, “Amag nadiik besedev rë lok mëm.” ⁶⁰ Loğ Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yö rëk dedev hir heljeng. Gağ hong, og gena genanër gagek jak sën Anutu natu ala megegin hil lo.”

⁶¹ Loğ mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböp, sa hevongin bë nök sepa hong, om genaökök gesenah najom sa alam nemaj rë. ⁶² Loğ Yesu nër vu bë, “Mehö sën ko huk rak rëk kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë dok na Anutu-yi-nyëg rë.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooin alam 70 rak ving, bevong sir luu luu demuğin medeya nyëg böp los mahen pin sën rëk na lo. ² Log peggin gagek menër vu sir bë, “Nos ngahisekë anon lok menedo huk anon, rëk alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jak. Rëk mu ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöo bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahek ma, gwëko suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon dok aggata. ⁵ Nabë ham dok na beggang ti, og ham bengëv jak in sir menanër namugin nabë sënë, ‘Alam beggang ayo ti sënë ayoj gëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh loğ beggang saga, og ham gagek semusën saga rëk semu yi. Rëk nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham gagek sën ham nër ya lo, yö rëk pekwe menom semu ham. ⁷ Log yik ham naökök dok beggang timu saga, beham gwa los nanum ngaa sën denevang vu ham lo. In mehö sën nevang huk lo, og netök rak nyëwewen rak yi huk. Gağ ham su medo mepesöng dok beggang ti ti lo.

⁸ Nabë ham dok na nyëg böp ti, lob degeko ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevang behir alam nijraksën nijvesa jak. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi

nyëg vongin anon jak.’¹⁰ Gağ nabë ham doğ na nyëg böp ti, rëk su degeko ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëg saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë,¹¹ ‘Ham nyëg sënë dob kebus gga rağ he vahamin, rëk mu he netetëhin yök vu ham. Rëk mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yök dus rağ ham ggovek ya, rëk ma geham nimin lël in.’¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëg nebë sënë rëk denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

*Yesu Nër Bë, “Gëpin Alam Nyëg Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”
(Mt 11:20-24)*

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahak duum gedeborarii medemedo doğ vevew degwa.¹⁴ Om doğ buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon.¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëg-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengo ham ayemin, og sagağ nengo sayëg. Log mehöti bë geruu demu vu ham, og sagağ neruu demu vu sa ving. Log mehöti bë geruu demu vu sa, og yiğ neruu demu vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedener bë, “Mehöbö, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.”¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Ëë-ë sa nehalë gevong bë Satan vës vu yağek nebë davës meyam sis yi.¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëëk vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveyağek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë.²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gağ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yağek vorot.”

*Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Loğ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom rağ bë, “Oo Amag, hong Mehöbö vu yağek los dob. Sa ahëg nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gağ getato vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amag, in yiğ ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.”²² Log nër ving bë, “Amag tung ngaa pin lok yam sa nemağ ggovek ya. Log mehöti su rağ Nalu ni rë, gağ Ama yö timu rağ ni. Log mehöti su rağ Ama ni rë, gağ yiğ Nalu yö timu rağ ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë rağ malamin agi, og kwaj vesa.²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-ğagëk-rangahsën ngahi galam-los-bengöy ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëk su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degengo gağek sën ham nengo agi, rëk su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Loğ Tepëk In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi rağ in bë seggi yi. Lob loğ tepëk vu yi bë, “Tatovaha, sëk gevong va in lob sa medo malag-tumsën degwata los degwata?”²⁶ Loğ Yesu lok tepëk yah vu yi bë, “Dekevu gağek nebë va meneggëp loğ horek megetevin-a?”²⁷ Loğ mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöbö hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëëk pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.”²⁸ Lob Yesu yoğekin bë, “Sagağ genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëk gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Rağ Samaria Ti In Bë Tatekin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëk mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën loğ tepëk yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir mağ re lo?”³⁰ Loğ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodek la detök rağ yi lok aggata, lob desis yi bedus rağ bë nadiik geneggëp loğ aggata nenga. Log deggodek yi tob lu ngaa pin bedeya.³¹ Loğ alam-deneko-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëk ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya.³² Log alam Levi* ti yiğ vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëk yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya.³³ Loğ mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pisivin yi.³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* rağ begö nyë, geteta. Log tung

yi rak ya yi dogi, beko meya mebë loḡ ya vatëveḡ-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehō sën negin vatëveḡ-bej lo, genër vu yi bē, ‘Gwegin mehō sën nivesa. Genabë monë sën su yoh vu rē lob gebasap hong monë la jak geving, og sēk nom geto, lob mēm sebo doḡ nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bē mehō lōō sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehō sën devasap yi agi?’ ³⁷ Lob mehō-horek-yi lo nēr yah bē, ‘Mehō sën kwa pesivin yi lo.’ Lob Yesu nēr vu bē, ‘Om gena jak, log yik gweging nabë saga.’

Marta Luho Maria

³⁸ Loḡ tum ya medo deneko loḡ beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu loḡ ya, lob avēh ti arē nebë Marta ḡo yi loḡ ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barē nebë Maria. Lob Maria verup nedo loḡ Mehōbōp vaha menebë nenga vu yi gāgek. ⁴⁰ Rēḡ Marta og nevang huk ngahi in neyh nos lu ngāa, om kwa neya vu ngāa aggaga. Nevang nebë sën, lob ya menēr vu Yesu bē, ‘Mehōbōp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk bōp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sën rē? Om genanēr vu Maria nabë nam doḡ vu sa.’ ⁴¹ Loḡ Mehōbōp nēr yah vu yi bē, ‘Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam neraḡ in ngāa ngahiseḡ. ⁴² Rēḡ mu hil narak vu in ngāa timu, lob Maria ḡo ngāa nivesa sën ya vu yi ggovek ya, lob hil su rēḡ abo ngāa nivesa sën vēr in yi rē.’

11

Hil Najom Jak Nabë Sënë

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom rak lok nyēḡ len ti. Jom rak ggovek, loḡ yi hur maluh ti nēr vu yi bē, ‘Mehōbōp, getahu he doḡ jomraksën nabë sën Jon netahu yi hur maluh wirek lo.’

² Loḡ nēr yah vu sir bē, ‘Bē ham najom jak, og ham nanēr nabë sën:

‘Amag,

arēm yō gēp vabuung.

Gemehōnon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he ngāa nipaya na.

In he ngo nedahun mehōnon pin hir ngāa nipaya sën denevang vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelēpinsën.’

⁵ Log nēr vu sir ving bē, ‘Mak bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḡ buk vuheng menanēr vu nabë, ‘Sa mehō-e! Gebo brēt lōō vu sa rē, ⁶ in sehōḡ vatëveḡ ti medo meyam benahën neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’ ⁷ Loḡ yi alam ti sën lo maḡ rēḡ nanēr nah vu yi nabë, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwēēk rak gehe los hurmahen ahēp yiing ya; om sa su yoh vu bē rēḡ kedi menōk bo ngāa ti vu hong rē.’ ⁸ Rēḡ mu sa nanēr vu ham nabë: Maḡ su rēḡ kwa bo yi mehō saga nabë bo vu yi rē, rēḡ mu netahi menegeyeh loḡ, om rēḡ kedi mebo ngāa pin sën neraḡ vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanēr vu ham nabë: Bē ham kwetaḡ ngāa vu Anutu, og rēḡ bo vu ham. Geham bē sero ngāa, og ham rēḡ natōḡ jak. Geham bē pepa jak reping, og Anutu rēḡ tahinin vu ham. ¹⁰ In alam pin sën deneketaḡ ngāa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sën denesero ngāa lo, og denetōḡ vu. Galam sën denepapa rak reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketag nos vu ama, og maḡ rēḡ bo gelōḡ ti vu yi? Ma bē ketag gēl vu yi, og maḡ rēḡ bo nyēl ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketag kōkrēeh gahis ti vu ama, og maḡ ama rēḡ bo veveyagek ti vu yi? Rēḡ nama! ¹³ Ham alam nimin paya rēḡ ham nevo ngāa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḡ Amag sën nedo yagek lo nevang ngāa nivesa rot kesuu ham, om rēḡ bo Anon Vabuung vu alam sën deneketaḡ vu yi lo.’

Denēr Bē Yesu Nevang Huk Rak Belsebul Niwēēk*

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Yesu tii memō kwa ngengōleng ti to meya in mehōti, genevengwēng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rēḡ sir vahi denenēr bē, ‘Netii memō to deneya rak memō hir ala Belsebul* niwēēk.’ ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denēr vu bē gevong ngāa bōp yagek yi ti medegelē. ¹⁷ Rēḡ rak ayoḡ ni, lob nēr vu sir bē, ‘Bē alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyēḡ rēḡ nabumeng na. Log alam degwa ti bē debasuh sir medengis sir, og rēḡ arēḡ nama na. ¹⁸ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyēḡ rēḡ gēp niwēēk nabë va? Senēr sën in ham nēr bē sa nehetii memō rak Belsebul* niwēēk. ¹⁹ Rēḡ bē Belsebul* nelok vu sa yōnon besa nehetii memō to deneya, og maḡ re nelok vu ham alam besën denetii memō to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gāgek sagi medeseggi rē. ²⁰ Rēḡ mu nabë Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memō lo, og saga tato bē Anutu yam vu ham ggovek ya in bē gegin ham.

²¹ Nabë mehō niwëëk ti medo los ngaa-begö-yi megegin yi beggang nivesa, og yi ngaa pin yō nedo nivesa. ²² Rëk mu nabë mehō los niwëëk ngwë niwëëk kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngaa-begö-yi sën kwa nevo bë rëk dok vu yi lo vër, betum bo yi ngaa pin vër bebo gelek yi alam.

²³ Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḱ Memö Sën Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Memö nipaya sën to neya in mehōnon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëg len ti in bë sewah dok. Rëk su netök vu rë lob nenër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado lok wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëk nelë bë desekë beggang sën lo bedevunëk vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo lok beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gagek sënë, lok avëh ti nare lok sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ko hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḱ yō nedo los kwa vesa.”

²⁸ Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengo Anutu yi gagek agi medenesepa lok lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëk mu sa su rëk tato ngaa böp ti vu sir rë. Gaḱ yik sëḱ tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tök vu Yona lo mederaḱ ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëḱ degelë ngaa böp natök vu Mehōnon Nalu nabë saga in deḱ ni medegërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḱ seggi mehōnon hir gagek, lob rëḱ avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gagek jaḱ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëḱ yam in bë gengö Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḱ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëḱ ham su ngo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḱ seggi mehōnon hir gagek, lob rëḱ alam Nineve kedi debare medenanër gagek jaḱ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gaḱ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëḱ ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehöti su netaggi lok ram menevun luk ya reek len ma, nekeyovekin dëḱ raḱ rë. Gaḱ netung raḱ ya reek in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëḱ. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḱ gegwang na navim pin los dahis. Gaḱ bë malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rëḱ malakenu dok. ³⁵ Om gwëgin hong nivesa, in rëḱ rangah sën nedo lok hong lo malakenu dok. ³⁶ Nabë navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëḱ rangah na verök nabë sën ram nejëh raḱ hong.”

Ngaa Nipaya Sën Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)*

³⁷ Yesu nër gagek sënë ggovek, log Parisai* ti nër bë na mega nos geving yi. Lob ya melok ya beggang ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sënë lë bë Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rë, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rëḱ Mehöböp nër vu yi bë, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perë navi mu, gaḱ ham ayomin og hodeḱ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sën nero ngaa demi lo, maḱ su nero ayo peggo ving rë? ⁴¹ Gaḱ ham dok vu alam sën denë deneraḱ vu in ngaa, lok mëm ham rëḱ nimin röp jaḱ los dahis.

⁴² Rëḱ mu ham Parisai*! Gëpin ham! In ham nos pin vu huk saga sën ham neko anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë yesëḱ los kele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rëḱ mu ham nehök ngaa niröp los sën ahëmin geving Anutu lo. Yōnon, horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëḱ gevu na rë. Rëḱ mu mëm hil sepa dok ngaa böp sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala dok dub ayo geham ahëmin neving bë alam debengwëng vu ham medegeko ham jaḱ dok alam tabaḱ.

⁴⁴ Wöp-ol! Gëpin ham! In ham nebë heljeng sën neggëp vunsën loḵ söv gebinë lo. Alam su denerak ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nër yah vu yi bë, “Genër nebë saga, om genër gagek nipaya yam rak he ving.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nër yah bë, “Ham alam-horek-yi, gëpin ham ving! In ham netelë ngaa maggin rak ya mehõnon kwaj. Rëḵ ham ti su netelo nema ya in bë doḵ vu sir teka rë.

⁴⁷ Wöp-ol! Gëpin ham! In ham ḵenumin lo desis alam-denenër-gagek-rangahsën lo wirek medediik, log gwëbeng og ham medo nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë sekëj loḵ lo. ⁴⁸ Ham nevong nebë sënë, log ham kwamin nevo ham ḵenumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahëmin nivesa in. In ham ḵenumin denesis alam saga, log ham nevunek vu hir bedub.

⁴⁹ Nebë saga om sën Anutu los kwa böp nër bë, ‘Sëḵ gevong alam-denenër-gagek-rangahsën los sinarë la dena vu sir, lob rëḵ dengis sir la denadiik, gedegeti vahi na depalët dok.’ ⁵⁰ Nebë saga om Anutu rëḵ nanër alam-denenër-gagek-rangahsën pin sën denesis sir wirek vu nyëdahis sën Anutu tung yagek los dob beyam verup gwëbeng agi degwa gëp vu alam vu buk sënë nabë desis sir ving. ⁵¹ Loḵ sën Abel diik wirek lo rot, beyam verup loḵ Sakaria sën diik loḵ jepö degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanër vu ham yõnon nabë: Anutu rëḵ nanër nabë nipaya pin nyëvewen rëḵ natõḵ vu alam sën denedo gwëbeng agi.

⁵² Wöp-ol! Ham alam-horek-yi! Gëpin ham! In ham vun kii sën tateḵin aggata vu mehõnon medejak gagek los kwa böp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi menelõḵ ya rë, log ham newërin aggata in alam vahi sën denevongin bë dedoḵ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah dobnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëëḵ medenevong newa newa in bë denanër gagek jak yi. Lob denelõḵ tepëḵ in gagek agga ti ti vu yi pangsën in bë degengo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatõḵ jak gagek ti berup avi, lob degevong gagek vu yi.

12

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil In Ngaa Tetuhinsën (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahisekë rak neggëp mehõmehõ desup sir yam mederak vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jak Parisai*, in ham rëḵ natu alam kwamin luu nabë sir. ² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rëḵ natõḵ nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng gwëbeng lo, og mehõnon rëḵ dejak ni vu tamusën. ³ Nebë sënë om gagek sën ham nenër loḵ mala vahis lo, og alam rëḵ degengo jak hes. Ga, gagek pin sën ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rëḵ debare jak telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nër Bë Hil Agõnengin Anutu Yö Timu Bagurek Babu (Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehõ lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gõnengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoḵ vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gaḵ mëm sa tato mehõ sën ham gõnengin yi lo: Ham gõnengin yi sën nesis mehõnon medenediik, geniwëëḵ neggëp beyoh vu bë rëḵ getë anoj doḵ na Nyëg-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gõnengin Mehõ sënë.

⁶ Log ham neraḵ ni. Alam denebago soḵ mahen nemadvahi rak toea luu mu, rëḵ Anutu su kwa nevirekin soḵ nebë sënë ti rë. ⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. Om ham su gõnengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngahisekë sënë menegin ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehõti nanër yi rangah gëp mehõnon malaj nabë sa alam yi, og Mehõnon Nalu rëḵ nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj. ⁹ Log bë mehõti dah sarëḵ vun in mehõnon, og sëḵ dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehõti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehõnon Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëḵ dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehõti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëḵ dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa loḵ sa lo medegeḵo ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavnam, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jak nabë, ‘Mak hil rëḵ nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëḵ nanër gagek re?’ ¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yö rëḵ gevong gagek sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gagek Peggirinsën Rak Mehõ-los-bengõ-ggoreksënKwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bē, “Tatovaha, genanër yu arig nabē basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rêk Yesu nër yah vu yi bē, “Sa mehō-e! In re ggoo in sa rak in bē sa gango ham gagek, ma sebo ham ngaa gelek-a?” ¹⁵ Log nër vu sir ving bē, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rêk malamin anon in ngaa ngaa. In mehōti sën yi ngaa ngahisekē lo, og su rêk medo mala-tumsën jak yu kupek rē.”

¹⁶ Lok tatekin gagek ngwē ggōkin vu sir bē, “Mehō-los-bengō-ggoreksën ti yi nos anon lok rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehō-los-bengō-ggoreksën sënē kwa nevo lok ayo bē, ‘Sêk gevong nabē va? Sehōg beggang su yoh vu bē sa getung nos anon pin sënē dok nam rē.’ ¹⁸ Lok nër bē, ‘Maam sa gevong nabē sënē: Sêk kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp dok nah. Lob mēm sêk ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök sënē. ¹⁹ Log mēm sêk nanër vu sa nabē, ‘Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekē beyoh yu ngebek ngahisekē rot. Om sêk sewah bemedo mega los nanum kwag vesa vesa.’ ²⁰ Rêk Anutu nër vu yi bē, ‘Kwam ma rot! Rêk genadiik pehi buk sënē. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rêk natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yō kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rē lo, rêk nabē saga.”

*Yesu Nër Bē Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)*

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bē, “Nebē saga om sa nanër vu ham nabē: Ham su newamin jak in ham medok tepêk nabē, ‘Hil rêk aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabē, ‘Hil rêk kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo sok lo rē. Su denehin nos gahis rē, gesu denerur anon medenesupin rē. Hej jök los beggang sën degetung anon dok lo ma. Rêk Anutu nevet sir. Gak ham mehōnon, og ham kwesuu sok lo yōnon! ²⁵ Nabē ham ti kwa bo nabē geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mak yoh vu bē rêk gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bē gwevong ngaa mahen teka nabē sënē rē, om ham su newamin jak in ngaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohek sën nekwek pahup ayo lo rē nabē denerak nebē va? Su denevong huk rē, besu denevasu tob rē. Rêk mu sa nanër vu ham nabē: Wirek Solomon* los yi vunek vunek nikapiik neggërin yi, rêk mu ti su nivesa nebē sesik sënē rē. ²⁸ Yōnon, Anutu negin vos sën nare gwëbeng gerêk dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebē va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rē-ê? Ham jak ni nabē Anutu rêk gegin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamin jak medok tepêk in ham nabē ham rêk gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënē pangsën bē denatök vu. Gak ham Amamin yu yagek rak ni ggovek ya bē ham nerak vu in ngaa nebē sënē. ³¹ Gak mēm ham malamin sepa nabē Anutu natu ala begegin ham, lob mēm rêk bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bē Hil Angupin Ngaa Nivesa Gêp Yagek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënē, ham su göneng! Gak ham Amamin vu yagek joo gagek menare vorot bē ham rêk natu alam-los-bengōmin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monē sën ham gwêko jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monē-yi sën su rêk siis jak rē lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yagek, in vu yagek og ngaa su mala nema rē galam hodek su deyoh vu bē dena dus jak rē, gejeluj su nelok rē. ³⁴ Nyêg sën ham ngupin ham kupek bemedo dok lo, og ham rêk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bē Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevêh ham tob dus, beham baçu ahon jak kabi, geham taggi dok ram, bemedo gwegin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabē sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venē denejom nemaj gerêk nom geto lo, om denegin yi in bē pepa jak reping, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabē alaj nom geto begelē genahën medo denetum, og hur lo sënē rêk kwaj vesa. Sa nanër vu ham yōnon nabē: Alaj yō rêk gevêh tob nos yi gërin yi, log mēm nanër vu sir nabē na detetup dok tevor. Log yō rêk bo nos gelek sir. ³⁸ Yōnon, nabē nam buk vuheng, ma dok sën kökrêh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelē nabē yō nedo denetum, og yō rêk kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënē rē: Bē beggang ala genggo hes mala sën mehō hodek rêk godek yi ngaa lo bengō namugin, og su yoh vu bē rêk gelē mehō saga mu gedok na yi beggang ayo rē. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabē saga, in Mehōnon Nalu rêk nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bē rêk nom dok lo rē.”

*Gagek Peggirinsën Rak Hur Nivesa Los Hur Nipayaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita loꝓ tepèꝓ in bê, “Mehöböp, maꝓ ngo genër gagek peꝓgirinsën sënê vu he mu, ma genenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Lok Mehöböp nër yah bê, “Maꝓ hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëꝓ gooin yi jaꝓ in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp doꝓ buk sën degeko nos lo!” ⁴³ Og ala rëꝓ na genom berup begelê nabê yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënê rëꝓ kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönon nabê ala rëꝓ gevong yi ngaa pin doꝓ na nema in gegin. ⁴⁵ Gaꝓ bê hur saga kwa bo nabê ala su rëꝓ nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avêh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëꝓ nom doꝓ buk ti sën yi hur su negin yi loꝓ lo rë, gaꝓ rëꝓ nom doꝓ hes mala sën yi duꝓin lo. Lob ala rëꝓ ngis yi rot mebasap yi, log getê yi na medo geving alam sën denekyêh gagek lo, bedegeko nyêvewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabê hur sën nerak ala kwa ni ggovek ya, rëꝓ mu su nesepa loꝓ rë, om ala rëꝓ beek yi pangsen rot. ⁴⁸ Log mehöti bê duꝓin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bê rëꝓ geꝓ nyêvewen doꝓ nah, og ala su rëꝓ beek yi pangsen rot rë. In alam sën alaj bo ngaa ngahisekê doꝓ nemaj lo, og alaj kwaj nevo bê degevong huk böpata medegegin ngaa pin saga nivesa. Log alam sën degegin huk ngahisekê lo, og alaj kwaj nevo bê degevong pin niröp, gedevong huk vahi geving.”

*Yesu Nër Bê Mehönon Rëꝓ Debasuh Sir Degwa Jaꝓ Yi Gagek
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ “Sa haꝓo nengwah yam in bê natum gëp dob, om ko nengwah sënê natumek-a! ⁵⁰ Dus rak in bê sa gaꝓo kerus, om sa hevongin bê govek na pevis in sayog maggin rot. ⁵¹ Maꝓ ham kwamin nevo bê seyam in bê gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanër vu ham nabê: Seyam in bê alam degenꝓ sa gagek bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rëꝓ degevong doꝓ buk sënê mena rot. Alam nemadvahi rëꝓ demedo doꝓ beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rëꝓ degelê luu paya, log luu rëꝓ degelê löö paya. ⁵³ Rëꝓ debasuh sir bamaj rëꝓ degelê naluj maluh lo paya, genaluj maluh rëꝓ degelê amaj paya. Log ataj rëꝓ depemëgin naluj avêh lo, genaluj avêh lo rëꝓ depemëgin ataj. Gavêh böp rëꝓ denapëng ggej avêh lo geggej avêh lo rëꝓ denapëng ggej avêh böp, degwa jaꝓ sa gagek.”

*Nгаа Sën Hil Rëꝓ Galê Jaꝓ
(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)*

⁵⁴ Log nër vu alam ving bê, “Ham nelê beggob nekebu yam ggëp sën hes nemasusek ya lo, lob ham nenër pevis bê, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bê sang neyam ggëp ahê, lob ham nenër bê, ‘Hes vongin natum böpata-o!’ Lob anon nerak yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gagek tetuhinsën ata! Ham nelê rak doꝓ yi ngaa, ga, yagek yi ngaa. Rëꝓ ham su nerak buk sënê ni beneraꝓ ni bê Anutu nevong huk loꝓ ham kuh vuheng atov rë.”

*Yesu Nër Bê Hil Semu Gagek Pevis Gaꝓ Su Na Beböpa Jaꝓ
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ “Nebê va sën ham su ngo neseggi ngaa sën neyoh vu lo menevong rë-ê? ⁵⁸ Buk sën genaena geving mehö sën melu neya in gwevong gagek lo, og melu nahên nenök aggata, log genanër vu yi bemelu semu gagek, in rëꝓ dadii hong doꝓ na jaas sën nengo gagek lo nema. Lob jaas bo hong doꝓ na ahêvavu nemaj, lob ahêvavu degetung hong doꝓ na karabus. ⁵⁹ Om sa nanër vu hong nabê: Su rëꝓ gwetah hong vër in karabus pevis rë. Gaꝓ rëꝓ gemedo rot bena berup doꝓ buk sën hong nyêvewen govek na los dahis lo lom mëm.”

13

Mehöti Bê Su Gërin Yi Rë, Og Rëꝓ Mala Nama

¹ Yik loꝓ buk sënê, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bê Pilatus sis sir benij kök keseh beto meya sarömin ving hir seriveng kök. ² Lob Yesu nër yah vu sir bê, “Ham kwamin nevo bê alam Galilea sënê hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma rak-a? ³ Sa nanër vu ham niröp nabê: Ma! Su nebê saga rë! Rëꝓ mu nabê ham su gwërin ham rë, og ham pin rëꝓ malamin nama nabê saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-videk-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepê mesis sir wirek bedediik lo, og maꝓ ham kwamin nevo bê hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanër vu ham niröp nabê: Su nebê saga rë! Rëꝓ mu nabê ham su gwërin ham rë, og ham rëꝓ malamin nama nabê saga.”

Gagek Peꝓgirinsën Rak Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶ Loꝓ nër gagek peꝓgirinsën ti bê, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loꝓ yi huk wain ayo, lob ya in bê gelê anon mejur, rëꝓ anon ma. ⁷ Lob nër vu hur sën nevong hukin lo bê, ‘Gengö? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëꝓ ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jei rot-ê!’ ⁸ Loꝓ yi hur sën lo nër yah bê, ‘Mehö böp, genaꝓöök gebare ta ngwê sënê geving,

besedev dob dok degwa, gesa getung tebek dok degwa balu galé rê. ⁹ In mak mém rêk ngis anon dok ta sêné. Rêk mém nabé nama lo, og mém ngo rêk gebev na.’ ”

Yesu Vong Bavêh Ti Nivesa Raĸ Loĸ Buk-sewahsên-yi

¹⁰ Yesu vare nenêr gâgek vu alam loĸ Buk-sewahsên-yi* ti loĸ dub-supinsên-yi ayo. ¹¹ Log avêh ti nedo, rêk mémö gwang ya ayo lob vong beni nerak yoh vu ngebek nemadluhomenemadvahi-mevidek-löö (18). Lob avêh sêné seké ma rot gedemi seké vegguu besu yoh vu bê kedi bare niröp rê. ¹² Yesu lê yi, lob tahi yi ya benêr vu bê, “Avêh-e, sa hevong behong niraksên maya.” ¹³ Log bê nema raĸ avêh sêné, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avêh lo ĸo Anutu arê raĸ. ¹⁴ Rêk dub-supinsên-yi ala ahê sengên pangsên in Yesu vong bavêh sêné nivesa rak loĸ Buk-sewahsên-yi*. Lob nêr vu alam pin bê, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidek-ti neggêp, om nabê ham nam in degevong beham nimin vesa jaĸ, og ham nam dok buk-huk-yi, gak ham su nam in ngaa nabê sêné dok Buk-sewahsên-yi*.” ¹⁵ Loĸ Mehöböp nêr yah vu yi bê, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsên-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneko sir ya denenum bêl. ¹⁶ Gak avêh sêné lo, og yik Abraham yi mewis yi, rêk Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluhomenemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bê kevelekin aggis in yi dok Buk-sewahsên-yi*, ma su yoh vu rê?” ¹⁷ Nêr nebê sêné, lob sir sên denelê yi paya lo nij mum. Galam pin ahêj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sên nevang agi.

Gâgek Peggirinsên Raĸ Mastet Los Yiist*
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)

¹⁸ Log Yesu nêr gâgek peggirinsên ngwê ggökin bê, “Maĸ sên Anutu-yi-nyêg anon jaĸ lo, og yik nebê va? Maĸ sêk tatekin jaĸ va? ¹⁹ Sên Anutu-yi-nyêg anon jaĸ lo, og yik nebê nos sên hil nanêr bê mastet* lo gahis. Mehöti ĸo mastet* sêné gahis behin loĸ yi huk. Lob kip merig beni nebê kele, lob soĸ sên denevêeng medeneya agi yam denejegwi newisej lok.”

²⁰ Loĸ nêr gâgek peggirinsên ngwê ggökin bê, “Maĸ sa tatekin sên Anutu-yi-nyêg anon jaĸ lo jaĸ va ngwê geving-a? ²¹ Sên Anutu-yi-nyêg anon jaĸ lo, og yik nebê yiist* sên nevang bebrêr nerig lo. Avêh ti sarömin yiist* sêné los parawa ketuk böp löö loĸ gabum, lob kôd parawa pin sêné merig.”

Hil Adok Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neko lok nyêg los beggang-bu la, menenêr gâgek vu alam, log ya in bê na Yerusalem, ²³ lob mehöti lok tepêk vu yi bê, “Mehöböp, maĸ yik Anutu rêk geĸo alam ti ti mu nah vu yi?” Loĸ Yesu nêr yah vu bê, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin dok in ham dok na veluung avi mahen. In sa nanêr vu ham nabê: Alam ngahisekê rêk degevongin rot nabê dedok na, rêk mu su rêk denoh vu rê, ²⁵ in beggang ala rêk kedi bebehii reping. Log ham rêk berup bare dobnê bepepa jaĸ, genanêr nabê, ‘Mehöböp, getahinin reping in he!’ Loĸ rêk nanêr nôk vu ham nabê, ‘Ham re lo? Sa duĸin ham!’ ²⁶ Loĸ ham rêk nanêr nah nabê, ‘He sên hil los naha nos los nanum loĸ ti, gegenare loĸ he aggata megenenêr gâgek vu he lo.’ ²⁷ Loĸ rêk nanêr vu ham nabê, ‘Ham re lo? Sa duĸin ham! Ham sêné nevang ngaa nipaya, om ham jaĸ na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rêk gwelê Abraham ga, Isaak ga, Yakop galamdenenêr-gâgek-rangahsên pin demedo dok Anutu-yi-nyêg, rêk mu ham, og rêk dejos ham nah dobnê beham rêk ngu megweköö nyêmin. ²⁹ Gaĸ alam vu nyêg sên hes mala neverup los nyêg sên hes mala nemasusek ya lo, galam vu nyêg sên ayöong neyam lo los nyêg sên sang neyam lo, og rêk dedok na bemedo dega nos böp gêp Anutu-yi-nyêg. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusên rêk nah denatu alam muĸinsên. Galam vahi vu muĸinsên rêk non denatu alam tamusên.”

Yesu Su Raĸ Yerusalem
(Mt 23:27-39)

³¹ Lob alam Parisai* la denêr niröp loĸ buk sêné vu yi bê, “Gwevuu nyêg sêné gegena nyêg ngwê, in Herot* vongin ngis hong megenadiik.” ³² Loĸ Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham na nanêr vu anöb bemên kwa ngahi saga nabê, ‘Gengo! Sêĸ getii mémö geto dena, gesêĸ gevang balam nijraksên nijvesa jaĸ pehi geneheng. Gaĸ duu og sêĸ semu sa huk na verök yi.’ ³³ Rêk mu sêĸ medo mena pehi sêné geneheng, ga, duu. In su yoh vu bê dengis alamdenenêr-gâgek-rangahsên ti dok beggang-bu ngwê rê, gak yik yö dengis menadiik dok Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö genesis alam-denenêr-gâgek-rangahsên medenediik, gegenetengwa Anutu-yi-alam sên nevang sir yök vu hong lo raĸ gelöng medenediik. Sa nehevong beron beron in bê sengupin nalam lo nabê sên kökrêeh ata nesupin nalu lo loĸ yah babu lo, rêk nim nelêl. ³⁵ Om ham gwengo rê! Anutu vuu ham

ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë: 'Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!'

14

Yesu Vong Bemehö Nivuüksën Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loğ mala. ³ Yesu lë, lob loğ tepëk vu alam-horek-yi los alam Parisai* bë, "Yoh vu bë hil gevong balam nijraksën nijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?" ⁴ Rëk ayej ma rot, lom ko mehö saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genër vu sir bë, "Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bës duk asoreng-bël-yi dok Buk-sewahsën-yi* ti, og mağ ham su rëk dadii jak nom dok buk saga rë? Gağ ham rëk gwevong!" ⁶ Rëk su kwaj tøk rak gagek ti medenër loğ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëvek sën deyam in bë dega nos lo ya denedo rak sëa sën los arë lo. Lob nër gagek rak sir betatekin bë, ⁸ "Nabë mehöti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jak sëa sën los arë lo. In tum mehö sënë, mak rëk gevong dik in mehö ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehö sën vong dik in meluu lo rëk nam nanër vu hong nabë, 'Gebo sëa-los-arë saga vu mehö sënë.' Lob rëk nim namum böpata rot beğnah gemedo lël hus. ¹⁰ Om nabë mehöti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehö sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, 'Sa mehö, genam lël mala.' Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëk degelë nabë ko hong rak. ¹¹ In mehöti bë yö geko arë jak, og Anutu rëk dahun yi. Gağ mehöti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëk geko arë jak na vavunë."

Gwevong Dik Na In Mehönon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehö sën vong dik ya in yi lo bë, "Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In mağ rëk degevong dik nom in hong beğna gegwa nos dok nah hong nos saga gëp hir beggag buk ngwë. ¹³ Gağ nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengöj masën, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo dok nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëk bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën dok buk sën alam yohvu dekedo jak nah gëp bedub lo."

Gagek Peggirinsën Rak Nos Böp (Mt 22:1-10)

¹⁵ Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gagek sënë, lob nër vu Yesu bë, "Mehöti sën rëk medo mega nos dok Anutu-yi-nyëg lo og kwa vesa." ¹⁶ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, "Mehöti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë. ¹⁷ Lob mëm ya verup loğ buk sën dega nos böp dok lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, 'Ham nam jak in sa hero ngaa pin ggovek ya menedo.' ¹⁸ Rëk alam saga sir pin ti ti yö kwaj nevo hir gagek medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, 'Sa bago huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.' ¹⁹ Log ngwë nër vu bë, 'Sa bago burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir dok huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.' ²⁰ Log ti nër bë, 'Yik sa nahën nehağ avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nök rë.'"

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggag ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, 'Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëg sënë, begweko alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj kenod, galam vahaj kasöm lo megweko sir dok nam sa beggag.' ²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, 'Sa hevong yoh vu ayem, rëk mu len la nahën neggëp meris.'

²³ Lob ala nër yah vu bë, 'Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa dok heek degwa geving, beğedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggag yö napup. ²⁴ Gağ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëk dega sa nos rë.'"

Hil Kwad Bo Megero, Loğ Mëm Hil Tamuin Yesu (Mt 10:37-38)

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë, ²⁶ "Nabë mehöti nam vu sa rëk ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë nalu sa hur rë. ²⁷ Gemehöti sën su kerë yi kelepeko* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëk nalu sa hur rë."

²⁸ Gaḱ bē ham ti kwa nevo bē dev beggang ading ti jaḱ na vavunē, og nedo bekwa neḱo nḱaa-beggang-yi yi monē mugin loḱ mēm. ²⁹ Nabē su gevong nabē sēnē rē geyō barah mudeng mu doḱ na meris, log su yoh vu bē gevong besemu na rē, og alam pin rēḱ degelē bedenanēr pelē jaḱ mehō sēnē, gedenanōp jaḱ nabē, ³⁰ ‘Mehō sēnē nelev beggang, rēḱ mu su yoh vu bē rēḱ dev mesemu na rē.’

³¹ Log bē mehō-los-bengō ti na begō vu mehō-los-bengō ngwē, og medo mekwa neḱo aggata pin mugin loḱ mēm neya. In maḱ yik hen alam-begō-yi 10,000 mu, log mehō-los-bengō ngwē yi alam-begō-yi 20,000 kesuu hen. Om rēḱ kwa bo namugin megero rē nabē: Maḱ rēḱ ngis begō vu mehō-los-bengō ngwē sēnē begetii na, ma maḱ su yoh vu rē? ³² Rēḱ nabē raḱ ni bē su yoh vu rē, og alam nyēḱ ngwē sēn lo yō nahēn denedo ading, log nevong mehō la ya denenēr gageḱ ya bē desemu gageḱ menadiik gebegō gēp.

³³ Nebē saga, om ham kwamin bo rē. Bē ham ti gelē yi nḱaa mu nabē nḱaanon, og su yoh vu bē natu sa hur rē.”

Gageḱ Peggirinsēn Raḱ Mamireng Sēn Nengēn Nemaya Lo

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ ‘Mamireng og nḱaa nivesa. Rēḱ mu nabē mamireng sēnē nengēn nama na, og rēḱ hil gevong benengēn jaḱ nah nabē va? ³⁵ Mamireng nebē sēnē og su yoh vu bē hil rēḱ sarōmin los dob rē, in rēḱ gevong paya vu nos vē, log hil su ayoh vu bē keseh dok na gevong reggu ahēj sēn hil neketēḱin loḱ huk lo rē, in su rēḱ bo tebeḱ doḱ nos rē. Gaḱ hen huk maya verōḱ yi behil nehetē ya meris. Mehōti bē nenga neggēp, og gengo gageḱ sēnē.’

15

Gageḱ Peggirinsēn Raḱ Sipsip Sēn Mala Ma

(Mt 18:12-14)

¹ Log alam sēn deneko takēs* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gageḱ. ² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denēr yi bē, ‘Mehō sēnē ahē neving alam nijpaya, gnegga nos ving sir.’

³ Denēr nebē sēnē, lob Yesu nēr gageḱ peggirinsēn vu sir bē, ⁴ ‘Bē ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabē ti mala nama, og rēḱ gevuu 99 bare dega kesēḱ gēp nyēḱ len ti, log na sero ti sēn mala ma lo. Yō rēḱ sero niwēēḱ rot benatōḱ jaḱ loḱ mēm. ⁵ Bē natōḱ jaḱ, og rēḱ kerē jaḱ gēp bagē los kwa vesa menah. ⁶ Rēḱ nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sēn yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanēr vu sir nabē, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rēḱ setōḱ vu behaḱo yom ggōkin.’ ⁷ Om yik nebē saga, sa nanēr vu ham nabē: Angēr lo vu yaḱḱ kwaj vesa in alam yohvu 99 nebē saga, in su huk neggēp vu sir bē rēḱ degēr in sir rē. Gaḱ nabē alam nij paya ti gēr in yi, og rēḱ kwaj vesa bōpata rot vu yaḱḱ kesuu.’

Yesu Nēr Gageḱ Peggirinsēn Raḱ Monē Mala Ma

⁸ ‘Log nabē avēh ti neḱo yi monē gahis nemadluho, loḱ ti mala ma, og rēḱ taggi doḱ ram geseke beggang ayo menesero rot, bemēm natōḱ jaḱ loḱ mēm. ⁹ Bē natōḱ vu, og rēḱ tahi yi alam lo, galam sēn sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanēr vu sir nabē, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monē gahis ti, rēḱ sa sero metōḱ vu ggōkin.’ ¹⁰ Om yik nebē saga, sa nanēr vu ham nabē: Bē mehōti sēn nḱaa nipaya neggēp vu yi lo gēr in yi nom, og Anutu yi angēr lo kwaj vesa rot.’

Gageḱ Peggirinsēn Raḱ Hur Magēm Ti Vuu Ama Geya Nyēḱ Ngwē

¹¹ Log Yesu nēr ving bē, ‘Mehōti nalu maluh luu denedo, ¹² Lob amon nēr vu luho amaj bē, ‘Amag-e, kwam bo beḱebasuh hong monē lu nḱaa pin borot, beḱebo gelek alu arig.’ Lob ama tung nḱaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rē, gaḱ pevis besupin hen beya nyēḱ ading ti. Beya nedo, lob tē yi monē pin ya raḱ nḱaa nipaya paya sēn nevong lo. ¹⁴ Vasap yi nḱaa pin bemaya, log meyip bōpata verup vu dob sagu. Lob neraḱ vu in nos lu nḱaa. ¹⁵ Lob maam ya nevong huk vu mehōti ggēp nyēḱ sagu. Lob mehō sēnē vong yi ya, beya nēgin yi bōōḱ lo ggēp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu bōōḱ hir nos rot bē ga, in mehōti su neḱo vu yi rē.

¹⁷ Nebē sēnē loḱ kwa yah tōḱ raḱ ama, lob nēr bē, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahiseḱē, besu deyoh vu bē dega mepalēt na rē. Rēḱ tum sengo yam nado sēnē menadiikahēḱ pangsen. ¹⁸ Om maam sa ḱedi jaḱ menah mena vu amag. Log sēḱ nanēr vu yi nabē, ‘Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwēbeng sa su mehō nig vesa yoh vu bē genanēr sa nabē nalum rē. Gaḱ gwetung sa natu hong hur ti.’ ²⁰ Log ḱedi raḱ meyah meya vu ama.

²¹ Nahēn verup neyam ggēp ading teka, loḱ ama lē yi, lob kwa paya in yi. Lob serōḱ beya kebi yi, gemul* yi. Loḱ nalu nēr vu yi bē, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehō nig vesa yoh vu bē genanēr sa nabē nalum sa rē.’ ²² Rēḱ ama nēr vu yi hur lo bē, ‘Ham gwēḱo tob ading malangeri ti nam pevis bejōp doḱ yi. Geham naḱah seges ti doḱ seḱē.’

Geham jöp suu dok vaha. ²³ Geham gweko burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti nam mengis, in hil aga nos böp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bë sa nalu sënë diik ya, rëk gwëbeng vesa loḵ yah ggökin. Mala ma, loḵ hil atök vu yi ggökin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguü ya nedo huk anon, beverup dus raḵ beggang, loḵ ngo geggageng dedun gedeneöö rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, belok tepëḵ vu yi bë, ‘Denevong va sagu?’ ²⁷ Loḵ nër yah vu yi bë, ‘Arim amon yom verup, om sën amam sis burmakau nalu tuvek sën jeji lo ti medenega gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rë, gaḵ ya nedo vesa beyom verup.’ ²⁸ Rëḵ nalu aguü ahë sengën rot, lob su loḵ ya beggang ayo rë. Lob ama luḵ ya dobnë, beya semu aye in yi. ²⁹ Rëḵ nër yah vu ama bë, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahisekë nebë hong ngaa meris ti, gesa su nekeyëh ayem beron ti rë. Rëḵ su genevo memëḵ nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot. ³⁰ Rëḵ nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rak avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi beghesis burmakau nalu tuvek sën jeji lo in yi.’

³¹ Loḵ ama nër yah vu bë, ‘Naluḡ, hongëḵ alu nado loḵ ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa. ³² Gaḵ mëm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vong bë diik ya, rëḵ ma genedo vesa beyom verup ggökin. Mala maya verök yi, loḵ hil halë yi ggökin.’ ”

16

Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Ti Sën Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh lo ving bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti nedo, beyi hur ti nedo meneḡin yi ngaa ngaa paya. Lob mehö la deya vu mehö monë degwa sënë medenër yi hur rangah vu yi bë nevasap yi ngaa ngahisekë. ² Lob tahi yi hur yam benër vu yi bë, ‘Genevong nebë tena sën mehö la denër bengöm vu sa-ë? Genah getateḵin sa ngaa pin sën genevong lo nabë genevong nebë tena, in sejaḵ ni. In su rëḵ gweḡin sa ngaa gökin nah rë.’

³ Lob mehö sën negin yi ngaa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Ma gemehö böp rëḵ juuk sa na pehi lo, gesa su rëḵ gëḡin yi ngaa gökin nah rë. Sa sekëḡ ma, om sa su yoh vu bë kedub dob rë-oi! Log sa niḡ nemum bë sa su ketaḡ nos vu mehö ngwë. ⁴ Rëḵ mu sa kwag töḵ raḵ aggata ti, om nabë sa gevong nabë sënë, og alam rëḵ degeḵo sa na hir beggang dok buk sën sa alag juuk sa gesesu gëḡin yi ngaa gökin rë lo.’ ⁵ Nebë sënë lob tahi alam pin sën hir nyëvewen neggëp berëḵ debo dok nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loḵ tepëḵ vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp vu sa alag-a?’ ⁶ Loḵ nër yah bë, ‘Wël* dram 100.’ Lob nër vu bë, ‘Gweḵo ḵapiya teka sën hong nyëvewen arë neggëp loḵ lo, begweto gemedo pevis, bekwevu yik dram 50 mu dok gëp.’ ⁷ Ggovek log mehö ngwë verup, lob mehö sën negin ngaa lo loḵ tepëḵ vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp-a?’ Loḵ bë, ‘Wit* bëëḵ 100.’ Lob nër vu bë, ‘Om gweḵo hong ḵapiya sën hong nyëvewen neggëp loḵ lo, beyik kwevu bëëḵ 80 mu dok gëp.’

⁸ Lob ala ngo bë nevong nebë saga, lob kënu ya benër yi hur sën tetuhin yi lo bë yi mehö los kwa. Yönon, mehönon vu dob sënë yik kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebë sënë. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevong ngaa los kwa nebë sënë rë.

⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Ham su ngupin monë in gwevong ngaa nipaya paya jak, gaḵ ham gwevong balam denatu ham alam jak. Gevu tamusën sën monë nama na lo, og rëḵ degeḵo ham jak na beggang nivesa sën rëḵ medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabë mehöti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rëḵ malain ngaa böp nivesa geving. Log mehöti sën su gevong ngaa mahen mahen niröp rë lo, og su rëḵ gevong ngaa böp niröp geving rë. ¹¹ Om nabë ham su gweḡin dob sënë yi monë niröp rë, og re rëḵ bo ngaanon vu ham beham gweḡin-a? ¹² Log nabë ham su gweḡin mehö ngwë hir ngaa nivesa rë, og re rëḵ bo ham ngo ham ngaa sën lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu dok ti rë. In rëḵ nidelin ngwë, gahë geving ngwë. Ma rëḵ napiik vu ngwë, genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë dok ti rë.”

Gagek Raḵ Horek Los Anutu-yi-nyëḡ

¹⁴ Rëḵ alam Parisai* ahëḡ neving monë pangsën, om denḡo gagek pin sën Yesu nër agi, lob denöp raḵ yi. ¹⁵ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Ham ngo neḵo ham raḵ ggëp alam malaj bë ham alam yohvu. Rëḵ mu Anutu raḵ ham ayomin ni. In ngaa sën mehönon denelë bë nivesa medeneḵo raḵ lo, og Anutu nelë bë ngaa nipaya.

¹⁶ Horek yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp in bë hil sepa dok, rot meverup loḵ Jon yi buk. Rëḵ loḵ Jon yi buk, beyam verup gwëbeng, og Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëḡ töḵ yam rangah. Lob alam pin nij wëëḵ rot in bë dedok na nyëḡ sënë. ¹⁷ Yagek los dob yoh vu bë govek na bemala nama, rëḵ mu gagek sën neggëp loḵ horek lo, og su yoh vu bë teka rëḵ geto mena rë.”

*Yesu Nër Gagek Rak Sên Alam Los Venëj Denevupul Sir Lo
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)*

¹⁸ “Bê mehöti nidëlin venë gegekö avëh ngwë natu venë, og nevonng baggëb. Log mehöti sên nabë gekö avëh sên regga nilëlin yi lo, og nevonng baggëb bengaa nipaya neggëp vu yi.”

Yesu Nër Gagek Rak Mehö Bengö-ggoreksên Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ “Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sağap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehö-kupek-masên ti neggëp lok yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëk kwa nevo timu bê na in patu nos metes sên mehö-los-bengö-ggoreksên nevonng meneto lok tevor gebinë lo mega, rëk ma. Ganöö verup denetep rak yi pegges.

²² Lok mehö-kupek-masên lo diik mugin medelev, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksên diik tamu bedelev yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëg-nipaya beneko vanë böpata. Lok vër mala rak, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehö-los-bengö-ggoreksên lo tahi ya vu bê, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevonngin sa begvevonng Lasarus nam dağoo nema deggis nyë teka dok bël, begevong jak sa daggeğ bahë yes jak teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hang nevo nivanë böpata rot.’

²⁵ Lok Abraham nër yah vu bê, ‘Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sên genedo malam vesa lo, og genedo rak hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëk vu nyëg sên gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vong lli böpata ti neggëp lok vuheng meneruu hil. Om alam sên denedo agi degevonngin nabë deduk lli sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sên denedo ggëp aga su deyoh vu bê deduk lli sënë gedejak nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksên lo nër bê, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bê gvevonng Lasarus nah bena amag yi beggang. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo lok. Om Lasarus pasang nanër gagek niwëek vu sir. In rëk dedok nam nyëg sënë bedegeko vanë.’

²⁹ Lok Abraham nër yah vu bê, ‘Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsên hir gagek neggëp vu sir. Om yik degengo saga.’ ³⁰ Lob mehö sên los kupek wirek lo nër bê, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagak su yoh vu rë. Gak mëm nabë alam-diiksên ti kedi jak gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëk degërin sir.’ ³¹ Lok Abraham nër yah vu yi bê, ‘Bê su degengo Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsên hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jak nah gëp bedub benah nanër, og su rëk degevonng geving yi gagek geving rë.’”

17

*Nгаа Nipaya Rëk Gërin Mehönon Besu Degevonng Geving Yesu Rë
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)*

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bê, “Nгаа aggagga rëk berup beseggi mehönon, lob rëk kepë sir. Rëk mu gëpin mehöti sên jan dok vahaj lo! ² In mak rëk kepë alam sên nahën nij yes yes lo ti jak ngaa nipaya. Gak nabë deseyu gelöng böpata ti dok mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duk na loo bemala nama, og sagak nivesa in lob su rëk kepë mehönon la rë, gak nama og rëk gekö nyëvewen böpata rot vu tamusên. Om ham ngo gwegin ham nivesa.

³ Nabë arim gevonng ngaa nipaya, og gebo gagek jak yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi ngaa nipaya saga. ⁴ Log nabë gevonng paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu dok buk timu, lok gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëk nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevonng Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bê, “Gvevonng behe ayomin na niwëek.” ⁶ Lok Mehöböp nër yah vu sir bê, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bê rëk nanër vu kele malberi sënë nabë, ‘Gesepul hong los degwam megena gejejang hong duk na loo vuheng’, og rëk gevonng noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevonng Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bê, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og mak ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begejak nam sêa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweko nam besega genanum namugin, lok mëm rëk gegwa hóm los genanum tamu.’ ⁹ Log mak rëk kwa vesa megekö hur sënë jak in nevonng ngaa yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yik ham gvevonng nabë saga geving. Nabë ham gvevonng ngaa pin begovek na noh vu sên Anutu nër vu ham bê ham gvevonng lo, og ham nanër nabë, ‘Heğ hur nimin paya. Om huk sên he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Rak

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bë na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sën neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detök verup vu yi bedenare adingnë ¹³ gedetahi ya vu yi bë, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelë sir, lom nër yah vu sir bë, “Ham na tato navimin vu alam-deneko-seriveng.” Lob nahën medo deneyök, log navij tup nivesa rak pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelë bë navi nivesa rak, lob ggërin yi benepisek in menetahi ya vavunë, geneko Anutu arë rak geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehö saga yah verup, lob to petev loq Yesu vaha genër vu bë kwa vesa rot. Rëk mu mehö sënë og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lë bë mehö timu sënë yom to vu yi, lom lëk menër bë, “Sa kwag nevo bë ham nemadluho sën lo nimin vesa rak pin, loq sir nemadvahi-bevidek-lubelluu ya deyoh tena?” ¹⁸ Su deyom in bë degeko Mehöböp arë jak rë? Gak yik mehö-yu-ngwë sënë yö timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sën nim vesa rak.”

*Anutu-yi-nyëg Rëk Anon Jak
(Mt 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Lob Parisai* delök tepëk in Yesu bë, “Anutu rëk nam natu ala megegin hil nangërek-a? Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Buk sën nabë Anutu nam gegin hil lo, og ham su rëk gwelë ngaa ti jak malamin rë. ²¹ Log su rëk denanër vu ham nabë ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rë. Ham ngo? Anutu yam nedo lok ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Buk ti vongin berup, lob ham rëk gwevong in rot nabë ham gwelë Mehönon Nalu gökin, rëk mu ham su rëk gwelë yi rë gerëk nama. ²³ Rëk denanër vu ham nabë, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rëk denanër vu ham nabë, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gak ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sën Mehönon Nalu duk nom lo, og ham rëk gwelë nabë sën ham nelë davës nevër lom nejëh rak nyëg pin lo. ²⁵ Rëk mu geko nivanë ngahisekë rë, galam sën denedo gwëbeng agi degeruu demij vu yi govek rë. ²⁶ Log doq buk sën Mehönon Nalu duk nom dob lo, og mehönon rëk medo denegevong ngaa pin nabë sën denevong loq Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehönon medo denegga nos los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh deneraq reggaj, beya verup loq buk sën Noa loq ya yaq ayo lo, loq tum bël böpata vuuk verup pevis merehöo sir pin.

²⁸ Log yik rëk nabë sën Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenenum gedenebago kupek lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rëk mu loq buk sën Lot kedi ggëp Sodom meya rak lo, og Anutu vong nengwah böpata los gelöng nisanğsang sën netum lo luk yam vu vavunë nebë hob megga sir pin bemaalaj maya. Gelöng saga arë nebë salpa*.

³⁰ Lob yik rëk mehönon medo denegevong hir ngaa aggagga nabë saga doq buk sën Mehönon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangсэн vavunë megeko ayöong doq buk saga, geyi ngaa pin doq medo beggang ayo, og su doq nah geko yi kupek doq beggang ayo, gak beya mena pevis. Log nabë mehöti na medo huk anon, og yik nabë saga, su serög menah beggang, gak beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venë rë. ³³ Nabë mehöti kwa bo navi pangсэн og su rëk medo mala-tumsën rë. Gak nabë mehöti kwa birek in yi, og anon rëk medo mala-tumsën.

³⁴ Sa nanër vu ham nabë: Mehö luu rëk degëp buk jak kanyë timu doq buk sënë, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë begëp. ³⁵ Log avëh luu rëk medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo. ³⁶ [Log mehö luu rëk demedo doq huk anon, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delök tepëk vu yi bë, “Mehöböp, ngaa sënë rëk anon jak gëp tena?” Loq Yesu nër yah vu sir bë, “Vu nyëg sën heljëng neggëp lo, og kadanii denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsën Rak Avëh Ti Vongin Bë Jaas Doq Vu Yi

¹ Lob Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir in bë tahu sir beyö denajom jak noh vu buk gesu nij tebö. ² Nër bë, “Jaas sën nengo gagek lo ti nedo nyëg böp ti. Lob jaas ti sënë su neggönengin Anutu rë, log su kwa nevo mehönon ving rë. ³ Lob avëh alov ti nedo nyëg böp sënë ving. Lob neya vu jaas sënë yoh vu buk menenër vu bë, ‘Mehöti vong paya vu sa, om gwenğo sa gagek megwero.’ ⁴ Lok jaas sënë kwa vu mugin bë su rëk doq vu yi rë, lob nedo hus ading teka. Loq tum yom kwa vu loq ayo bë, ‘Sa su nahönengin Anutu rë, gesa su kwag nevo mehönon rë. ⁵ Rëk avëh alov sënë yam neketag vu sa mekeduung rak, om maam yik ggovek gesedoq vu yi in gagek. In maq rëk medo menam vu sa nabë sënë rot besa nig tebö jak na verök yi.’”

⁶ Log Mehöböp Yesu loq tepëk bë, “Ham ngo jaas nipaya sënë yi gagek, ⁷ om ham kwamin nevo bë? Alam sën Anutu ggooin sir rak tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og

ham kwamin nevo bē maḡ su rēḡ doḡ vu sir in ḡageḡ rē? Maḡ rēḡ ḡegin hus ading rot, ḡesu doḡ vu sir pevis rē? Ma. ⁸ Sa nanēr vu ham nabē: Rēḡ ḡengo hir ḡageḡ bedoḡ vu sir pevis. Rēḡ mu vu tamusēn sēn Mehōnon Nalu nom lo, og maḡ rēḡ natōḡ vu yi alam la gedeneḡevong ḡeving yi medemedo ma rēḡ nama?”

ḡageḡ Peggirinsēn Raḡ Alam Parisai Los Mehō Sēn Neḡo Takēs*

⁹ Log Yesu nēr ḡageḡ peḡgirinsēn ti vu alam vahi sēn yō kwaj nevo sir bē sir alam yohvu ḡedenelē alam vahi pin bē nij paya lo bē, ¹⁰ “Mehō luu kwaj nevo bē denajom jaḡ, lob luho derak medeya dub vabuung bōp. Parisai* ngwē, log alam sēn deneko takēs* lo ngwē. ¹¹ Parisai* sēnē nare ya, bevengēv rak loḡ ayo nebē sēnē, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebē alam vahi rē. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vēr. ḡesir alam nij paya, gedenevong bagḡēb. Rēḡ sa og su nebē sēn sir-ē rē. ḡesa su nebē mehō neḡo takēs* sēn nare aḡi ving rē. ¹² Sayēḡ negḡēr in nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sēn sa nehaḡo lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rēḡ mehō sēn neḡo takēs* lo, og yō nare ḡḡēp ading, log nilēl bē su barah mala jaḡ yaḡek, ḡaḡ petap babu log jom rak bē, ‘Oo Anutu, sa mehō nig paya, rēḡ mu kwam ḡevong in sa!’

¹⁴ Om sa nanēr vu ham nabē: Anutu nēr mehō sēn neḡo takēs* aḡi bē yi mehō yohvu beyah meya yi begḡang los nipaya masēn. ḡaḡ mehō ngwē sēnē og ma. In mehōti bē yō ḡeḡo yi jaḡ, og Anutu rēḡ dahun yi. ḡaḡ mehōti sēn yō dahun yi lo, og Anutu rēḡ ḡeḡo arē jaḡ.”

*Yesu Jom Raḡ Hurmahen
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Loḡ deḡo hurmahen deyam vu Yesu, in bē ḡebē nema jaḡ sir. Rēḡ yi hur maluh delē, lob denēr in sir. ¹⁶ Rēḡ ma ḡeYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nēr bē, “Ham ḡevong hurmahen denam vu sa. Ham su ḡwēr in sir, in alam sēn ayoj neyam timu vu sa nebē hurmahen lo, og rēḡ demedo doḡ Anutu-yi-nyēḡ. ¹⁷ Om sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōti sēn su ayo na timu vu Anutu-yi-nyēḡ nabē hurmahen rē lo, og su yoh vu bē rēḡ doḡ na rē.”

*ḡageḡ Raḡ ḡgev Sēn Yi Ngaa Ngahiseḡē Negḡēp Vu Yi
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Loḡ ḡgev ti loḡ tepēḡ in yi bē, “Tatovaha! Hong mehō nim vesa anon, om sēḡ ḡevong nabē va in sena medo malag-tumsēn degwata los degwata?” ¹⁹ Loḡ Yesu nēr yah vu yi bē, “ḡenēr sa bē sa nig vesa in va? In Anutu yō timu og nivesa. ²⁰ ḡerak Anutu yi horek ni ḡgovek ya bē: Su ḡwevong bagḡēb. Su ḡengis mehōnon medenadiiḡ. Su ḡeḡodeḡ ngaa. Su ḡenanēr ḡageḡ tetuhinsēn jaḡ mehō ngwē. ḡeḡurek amam lu atam babuj.” ²¹ Loḡ ḡgev lo nēr yah vu bē, “Ē-ē, sēnēḡ sengo nahēn hurmahen, log sa nesepa loḡ horek pin sēnē rot beverup ḡwēbeng sagi.” ²² Yesu ngo lob nēr yah vu yi bē, “Log ngaa ti nahēn. ḡwevong hong kupeḡ pin bemehō la debaḡo, lob ḡebo monē sēn ḡweko jaḡ lo ḡeḡek alam sēn hej ngaa nema in sir lo. ḡwevong nabē sēnē log mēm ḡenam ḡesepa sa, ḡemēm hong kupeḡ nivesa rēḡ ḡēp vu yaḡek.” ²³ Rēḡ ḡgev sēnē ngo ḡageḡ sēnē, lob ayo magḡin rot. In yi mehō kupeḡ degwa.

²⁴ Yesu lē yi lob nēr bē, “Alam sēn hir kupeḡ ngahiseḡē lo, bē dedoḡ na Anutu-yi-nyēḡ og rēḡ debimengin rot. ²⁵ Yōnon, kamer bē ḡurek na rureḡ len, og yiḡ huk bōpata rot, rēḡ mu nabē mehō-los-bengō-ggoreksēn ti ḡevong in nabē doḡ na Anutu yi nyēḡ og sakaḡ huk bōpata rot kesuu.” ²⁶ Alam denḡo ḡageḡ sēnē lob denēr bē, “Om maḡ re yoh vu bē rēḡ medo malatumsēn degwata?” ²⁷ Loḡ Yesu nēr bē, “Ngaa sēn mehōnon su deyoh vu bē deḡevong rē lo, og Anutu yō yoh vu bē ḡevong.”

²⁸ Loḡ Pita nēr bē, “ḡwelē! He hevuu he nyēḡ los he ngaa pin ya, ḡehe yam medo nesepa hong.” ²⁹ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham nabē: Alam pin sēn kwaj nevo Anutu-yi-nyēḡ, bedenevuu hir begḡang, ḡevenēj, ḡarij lo, ḡamaj los ataj, ḡenaluj lo lo, ³⁰ og Anutu rēḡ bo ngahiseḡē doḡ nah vu sir doḡ buk sēnē, log rēḡ demedo malaj-tumsēn degwata los degwata vu tamusēn.”

*Yesu Nēr Beron Netu Lōō Bē Rēḡ Nadiiḡ ḡekedi Jaḡ ḡōkin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Lob Yesu ko sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benēr vu sir bē, “Ham ngo! ḡwēbeng hil naraḡ menaya Yerusalem. Lob ḡageḡ pin sēn alam-denēnēr-ḡageḡ-rangahsēn dekevu rak Mehōnon Nalu wirek menegḡēp lo vonḡin anon jaḡ. ³² In rēḡ debo yi doḡ na alam-yu-ngwē nemaj. Lob rēḡ denanēr pelē jaḡ yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyēj ḡos jaḡ yi. ³³ Log rēḡ debeek yi, log mēm dengis yi menadiiḡ. Rēḡ mu buk natu lōō jaḡ, lob rēḡ kedī jaḡ nah ḡōkin.” ³⁴ Rēḡ yi hur maluh su derak ḡageḡ sēnē ni rē. In negḡēp vunsēn in sir lob su kwaj tōḡ rak degwa rē.

*Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Rak
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loğ aggata nenga bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedok vu yi. ³⁶ Lob ngo dedun bë alam vu bopata to deneyam, lob loğ tepëk vu sir bë, “Denevong va?” ³⁷ Lok denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.” ³⁹ Lok alam sën denemugin lo depetupek rak yi bë aye nama. Rëk ma gepasang netahi menegeyeh loğ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!” ⁴⁰ Lob Yesu ya nare genër vu sir bë degeko yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loğ tepëk vu yi bë, ⁴¹ “Gevongin bë sa gevong nabë va vu hong-a?” Loğ nër bë, “Mehöböp, sa bë gwevong besa malag natum gökin.” ⁴² Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa rak.” ⁴³ Lob pevis bemala nivesa rak avuti genelë nyëg. Lob tamuin Yesu meneya, geneko Anutu arë rak. Galam pin sën delë ngaa agi deko Anutu arë rak ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loğ ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loğ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneko-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahisekë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejañ ni nabë yi mehö nebë va. Rëk yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëk gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob serög bemugin beya merak ya kele map ti in bë mëm gelë Yesu. In rak ni bë rëk na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala rak melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduk pevis megenam! In sëk medo geving hong dok böm pehi sënë.” ⁶ Lob loğ pevis beko Yesu rak meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëj sengën medenër bë, “Ya neggëp loğ mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gwengo rë. Sëk gevong sa ngaa pin vahi vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodek hir ngaa ti ti lo, og sëk gevong ngaa lubeluu lubeluu dok nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu kol alam beggang ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeko sir nah.”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Böp Ti Vo Monë Vu Yi Hur Nemađuho

¹¹ Dengo gagek sënë ggovek, log nër gagek peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus rak Yerusalem, lob kwaj nevo bë buk dus rak bAnutu-yi-nyëg vongin anon jak pevis avuti. ¹² Lob nër vu sir bë, “Mehö böp ti bë na nyëg ading ti jak in degetung yi natu mehö-los-bengö benom gegin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemađuho yam bevo monë kapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk bagosën jak monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

¹⁴ Rëk yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuin yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lëi bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö megegin he!’ ¹⁵ Rëk ma gedetung yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë galë nabë sir ti ti deneko va la va la loğ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehöti nare yam mugin benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën rak hong monë kapiya luu sënë, log sa haço kapiya mehödahis sënë loğ yam ving.’ ¹⁷ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sënë nivesa, om sëk gevong begwegin nyëg böp yu nemađuho.’

¹⁸ Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën rak hong monë kapiya luu sënë, log gwëbeng sa haço kapiya nemađuho sënë loğ yam ving.’ ¹⁹ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Om sëk gevong nyëg böp yu nemađuhi in gwëgin.’

²⁰ Loğ hur ti verup nare yam, benër ya bë, ‘Mehö böp, hong monë kapiya luu sën lo sënë. Sa hebom loğ tob nyë dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëek. Ngaa sën mehö ngwë denetung menedo lo, og geneko. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og genelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë kapiya luu sën lo yö nedo.’

²² Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, ‘Hong sënë, nim paya rot! Mağ sëk gevong gagek vu hong jak ngo hong gagek saga rë. Mağ gerağ ni yönon bë sa mehö nig wëek, bemehö ngwë denetung ngaa nedo loğ sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönon-a? Sa nehevong nebë sënë?’ ²³ Rëk nebë va sën su getung sa monë loğ ya beggang-monë-yi in bë senom og sa gaço teka sevök geving rë-ë? ²⁴ Log nër vu alam sën denare dus vu lo bë, ‘Ham bo monë kapiya luu saga vër in mehö saga, gebo nah geving vu mehö sën kapiya mehödahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Lok denër yah vu bë, ‘Mehö böp, mu kapiya mehödahis neggëp vu yi vorot.’

²⁶ Loḵ nêr bê, ‘Sa nanêr vu ham nabê mehôti sên ngaa neggêp vu yi lo, og sêḵ bo la gökin geving vu. Gaḵ mehôti sên yi ngaa su neggêp rê lo, og sêḵ bo teka sên neggêp vu yi lo vêr in yi. ²⁷ Rêḵ alam sên denelê sa paya benij lêl bê sa su natu hir mehô-los-bengö lo, og ham gweḵo sir nam sênê beham ngis sir bedenadiik jaḵ sa malag.’”

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebê Mehô-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

²⁸ Yesu nêr gageḵ sênê ggoveḵ, log muḡin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggêp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genêr vu luho bê, “Melu na medoḵ na beggang-bu ti sên melu malam neya agu, lob melu rêḵ gwelê gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehôti su raḵ dogi sênê wireḵ rê, lob melu kwevelekin begweḵo nom. ³¹ Genabê mehôti doḵ tepêḵ nabê, ‘Melu gwevong va vu doḵ sagi?’ og melu nanêr nah nabê, ‘Mehöböp bê jaḵ mena.’”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detoḵ vu ngaa pin yoh vu sên nêr vu luho lo. ³³ Luho medo denekwevelekin dogi sênê, loḵ dogi ala loḵ tepêḵ in luho bê, “Melu nekwevelekin dogi nalu sênê in gwevong va vu?” ³⁴ Loḵ luho denêr yah bê, “Mehöböp bê jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunê. ³⁶ Bemêm nerak meneya, galam pin kwaj vesa rôt vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus rak sên aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sên denesepa yi lo, gesir ngahiseḵê saga kwaj vu yah ngaa böp böp pin sên nevang bedenelê wireḵ lo, lob kwaj vesa bedenevisekin medeneḵo Anutu arê raḵ bê:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehô-los-bengö sên neyam los Mehöböp niwëêk!
Gageḵ ahê yes rak neggêp yageḵ,

log Anutu arê böpata los nikapiik nivesa neggêp yageḵ vavunê!”

³⁹ Log alam Parisai* la deloḵ ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denêr vu Yesu bê, “Tatovaha, genanêrin hong hur maluh lo sênê nabê ayej nama.” ⁴⁰ Loḵ nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham nabê: Bê ayej nama, og gelöng lo sênê yô rêḵ denapiseḵ.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Lok Yesu ya verup dus rak, lob mala ya melê nyêḡ böp Yerusalem, lob su rak. ⁴² Su rak bê, “Nabê yik gejaḵ mehô sên yoh vu bê gevong hong begemedo revuh lo ni gwêbeng sagi, og mêm sênê nivesa. Rêḵ ma gemehö sênê neggêp vunsên in hong, gesu geraḵ ni rê. ⁴³ Gwengo rê, buk ti vongin berup, lob alam sên degevang begö vu hong lo rêḵ nam dedev lii begö yi medetetup doḵ hong. Log rêḵ deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rêḵ dekevhong hong geving nalum lo pin sên denedo loḵ hong lo na. Log su rêḵ degönengin gelöng ngwê gejaḵ medo ngwê vavunê rê. In su kwam nevo buk sên Anutu yam in bê doḵ vu hong lo rê.”

Yesu Tii Alam Sên Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sên denevang huk baḡosên lok ayo lo. ⁴⁶ Genêr vu sir bê, “Gageḵ neggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bê: Sa beggang, og yô rêḵ natu beggang jom-raksên-yi. Rêḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waaḵ vunsên raḵ.”

⁴⁷ Log nenêr gageḵ vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bê dengis yi menadiik.

⁴⁸ Rêḵ alam pin nij wëêḵ bê degengo yi gageḵ, lob ggev lo su detoḵ raḵ aggata ti rê.

20

Deloḵ Tepêḵ In Yesu Bê Re Vo Niwëêḵ Vu Yi
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Buk ti, lob Yesu medo netateḵin gageḵ vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenêr Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedeloḵ tepêḵ vu yi bê, “Genanêr vu he nabê: Re vo niwëêḵ vu hong benêr bê gwevong huk nabê sênê? Re ggooin hong raḵ-a?” ³ Loḵ nêr yah vu sir bê, “Kê, om sa bê doḵ tepêḵ in gageḵ ti nöḵ vu ham rê. Ham nanêr vu sa nabê: ⁴ Sên Jon neripeḵ alam lo, og yam vu yageḵ, ma sepa lok mehônnon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yô desap sir rak medenêr bê, “Nabê hil nanêr nah nabê: ‘Yam vu yageḵ’, og rêḵ doḵ tepêḵ nom nabê: ‘Rêḵ nebê va sên ham su nevang ving yi rê-ê?’ ⁶ Log nabê hil nanêr nabê: ‘Sepa lok mehônnon vu dob kwaj’, og rêḵ alam detengwa hil jaḵ gelöng. In kwaj neya niwëêḵ vu yi bê yi mehô-nenêr-gageḵ-rangahsên ti.” ⁷ Lob maam denêr yah vu Yesu bê, “He duḡin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Nebê saga, om sa su rêḵ nanêr mehô sên ggooin sa raḵ lo vu ham rê.”

Yesu Nêr Gageḵ Peggirinsên Raḵ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bē, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loḵ ya alam la nemaj in bē degegin medegeko anon vahi natu yiḵi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëg ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemoneḵ lo dus raḵ, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bē debo yiḵi la behur geḵo nah vu yi. Rëḵ alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Loḵ vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëḵ desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yiḵi vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëḵ desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bē, ‘Maḵ sëḵ gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëg neving yi lo na, in mëm maḵ rëḵ degurek babu.’ ¹⁴ Rëḵ alam lo delë bē nalu ya verup, lob yö denër vu sir bē, ‘Mehö sën agi rëḵ doḵ nah ama ben begeko ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediiḵ. Om huk wain ala sënë maḵ rëḵ gevong nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëḵ na, lom kevhoh alam sën denegin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam denḵo gagek sënë lob denër bē, “Maam ngaa nabë saga og nöḵ gëp!”

¹⁷ Rëḵ Yesu gët sir geloḵ tepëḵ in sir bē, “Bë nama og gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nër bē va? Sën nër bē:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,
rëḵ mu netu gelöng niwëëḵ beggang nyëketu yi.’

¹⁸ Mehönon pin bē debës bedengis sir jaḵ gelöng sënë, og rëḵ deḵatak jaḵ pin. Log nabë gelöng sënë geto mejak gëp mehöti, og rëḵ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi loḵo alam-deneḵo-seriveng hir ggev derak ni bē Yesu nenër gagek peggirinsën sënë raḵ sir. Lob devongin bē denajom yi ahon doḵ buk sënë, rëḵ deggöngengin alam.

Deloḵ Tepëḵ Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?*
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya deloḵ yi medenelë. Lob ya detetuhin bē sir alam yohvu, in bē denajom yi ahon jaḵ gagek la bedevong doḵ nah nemaj gena gagek vu kiap böp. ²¹ Lob deloḵ tepëḵ vu yi bē, “Tatovaha, he nehanghong gagek bē hong gagek neya niröp, begenenër gagek niröp vu alam. Su genehönengin alam sën los arëḵ lo malaj rë. Gaḵ genetatekin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bē? Yoh vu bē hil geḵung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ²³ Rëḵ Yesu rak hir gagek tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bē, ²⁴ “Ham tato monë gahis ti nam besa galë rë.” Devo ya lob nër bē, “Re ḵenu los arë sën raḵ neggëp agi?” Loḵ denër yah bē “Sisar*.” ²⁵ Lob nër yah vu sir bē, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.” ²⁶ Lob su deyoh vu bē denatöḵ vu gagek ti jaḵ yi gëp alam malaj medenajom yi ahon rë. Gaḵ ḵenuj ya in gagek sën nër lo, lob ayej ma.

Deloḵ Tepëḵ Vu Yesu In Sën Mehönon Denadiiḵ Gedekedi Jaḵ Nah Lo
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Alam Sadukai* denenër bē alam-diiḵsën og su rëḵ dekededi jaḵ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedeloḵ tepëḵ vu yi bē, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggëp bē, ‘Nabë mehöti geḵo avëh, rëḵ nadiiḵ geluho naluj nama, og ari geḵo yi alov natu venë beluho degeḵo naluj vu ari sën diiḵ lo.’ ²⁹ Lob hur magëm ti loḵo ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob ariḵ aguḵo ḵo avëh, lob nalu ma gediiḵ. ³⁰ Lob ari amon ḵo yi alov loḵ diiḵ ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebë saga ving, beya metöḵ meggi. Besir pin deḵo avëh timu sënë, rëḵ naluj ma, gedediiḵ pin. ³² Log mëm avëh diiḵ raḵ neggëp hus. ³³ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiḵsën dekededi jaḵ nah lo, og avëh sënë rëḵ natu ariḵ ti tena venë? In sir pin deḵo avëh timu sënë netu venëj.”

³⁴ Loḵ Yesu nër yah vu sir bē, “Maluh los avëh deneḵo sir loḵ buk sënë. ³⁵ Gaḵ maluh los avëh sën Anutu nër bē yoh vu bē rëḵ dekededi jaḵ nah medemedo malaj-tumsën lo, og su rëḵ degeḵo sir doḵ Buk-tamusën rë. ³⁶ In su deyoh vu bē denadiiḵ gökin rë. Gaḵ rëḵ demedo nabë angër lo. Anutu rëḵ gevong bedekedi jaḵ nah gëp bedub, om rëḵ denatu yö nalu lo. ³⁷ Log Moses tato vu hil ving bē alam-diiḵsën denekedi raḵ yah ggëp bedub. In kevu raḵ Mehöböḵ meneggëp loḵ gagek sën nengwah netum loḵ keḵe yu dabun ti lo bē, ‘Abraham yi Anutu, gİsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’ ³⁸ Om nabë mehönon denadiiḵ bemalaj nama na veröḵ yi, og su yoh vu bē rëḵ nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gaḵ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. In nelë mehönon pin bē sir pin denedo malaj-tumsën.”

³⁹ Nër nebë sënë, lob alam-horek-yi la denër yah vu bē, “Tatovaha, genër ya meyoh vu.” ⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu deloḵ tepëḵ in yi ggökin yah rë.

Yesu Loḵ Tepēḵ Vu Alam Parisai In Mehō Sēn Anutu Ggoin Raḵ In Bē Geko Hil Nah Lo (Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Log nebē tena sēn denenēr Kerisi* bē degwa vu Davit*-ē? ⁴² In Davit yō nēr rak avi beneggēp loḵ kapiya Saam bē:

‘Mehōbōp nēr vu sa Mehōbōp bē:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

⁴³ Gevu tamusēn og sēk getung alam sēn denelē hong paya lo dedoḵ na vaham gebinē.”’

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebē tena sēn Davit nēr yi bē yi Mehōbōp-ē?”

Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebē Sēnē (Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahēn medo denengo Yesu yi gāgek, lob nēr vu yi hur maluh bē, ⁴⁶ “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahēj neving bē dejōp tob ading nivesa vesa. Log ahēj neving bē alam debengwēng vu sir medegeko sir jaḵ doḵ alam tabaak. Gahēj neving pangsen bē na demedo lēl mala gēp alam malaj doḵ dub-supinsēn-yi ayo, gahēj neving bē jaḵ na dega nos namuḡin gēp nyēḡ-nos-bōp-yi. ⁴⁷ Alam sēnē deneraa avēh alov hir beggang yah vu sir, log denekuung rak bedenevongev rak hus ading. Om doḵ buk-gāgek-yi, og rēk denatōḵ vu maggin bōpata rot mekesuu.”

21

Avēh Sēn Hen Monē Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu (Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vēr mala rak menelē alam-los-bengōj-ggoreksēn lo vahi, geya denetung seriveng luḵ ya kerōng-monē-yi vu Anutu. ² Lob lē avēh alov ti sēn hen monē ma, lob yiḵ tung monē kōḵ teka luu mu luḵ ya kerōng. ³ Lob nēr bē, “Sa nanēr yōnon vu ham nabē: Avēh alov sēn hen monē ma agi tē monē bōpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senēr nebē sēnē in sir mehōnon-los-bengōj-ggoreksēn behir ngaa ngahisekē nedo vu sir, gaḵ sēn denetung lo og yiḵ metes. Gaḵ avēh sēnē og su hen vahi nedo rē, rēḵ yō keyovekin kerōng ahē degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monē nos yi ma.”

Yesu Nēr Bē Rēḵ Debasap Dub-vabuung-bōp (Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehō la denevongwēng rak dub-vabuung-bōp medenenēr bē, “Devunēk vu beggang sēnē rak gelōng nivesa vesa los kupek sēn detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot.” Loḵ Yesu nēr bē, ⁶ “Ngaa pin sēn ham nelē gwēbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rēk degōngin gelōng ti gejaḵ medo ngwē vavunē rē. Gaḵ rēḵ dekevoḵ pin bedebet geto yoh yoh.”

Yesu Nēr Bē Maggin Ngahisekē Rēḵ Berup (Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob deloḵ tepēḵ vu yi bē, “Tatovaha, ngaa sēn genēr lo rēḵ anon jaḵ doḵ buk tena? Geva rēḵ tato vu he nabē ngaa sēnē vongin anon jaḵ-a?” ⁸ Loḵ Yesu nēr yah bē, “Ham gwegin ham nivesa, in mehō la rēḵ degekuungin ham. Alam ngahisekē rēḵ denam bedenānēr sarēḡ jaḵ nah sir nabē, ‘Mehō sēn lo yiḵ sa sēnē.’ Log rēḵ denānēr nabē, ‘Buk dus rak ggovek ya.’ Rēḵ mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rēḵ gwengo begō bengō los dedun nabē vongin berup, og ham su ḵenumin berup. In ngaa nebē sēnē yō rēḵ nam, gaḵ Buk-tamusēnek yō rēḵ nahēn.”

¹⁰ Log nēr vu sir ving bē, “Alam dob ngwē rēḵ dekedi belosho alam dob ngwē dengis sir. Log mehō-los-bengō ngwē losho yi alam rēḵ dekedi belosho mehō-los-bengō ngwē losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi bōpata rēḵ gee jaḵ dob beron beron. Log alam nyēḡ la rēḵ denatōḵ jaḵ meyip los niraksēn aggagga. Log ham rēḵ gwelē ngaa bōp bōp gengaa aggagga sēn rēḵ gevong beham ḵenumin berup in lo gēp yaḡek babu.

¹² Rēḵ mu ngaa pin sēnē yō rēḵ nahēn, log rēḵ denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rēḵ degevong beham gvevong gāgek doḵ dub-supinsēn-yi log degetung ham na karabus. Log rēḵ degeko ham na bare alam-los-bengōj bōp los kiap bōp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob doḵ buk sēnē, og yiḵ ham nanēr sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin verōḵ, gaḵ ham su medo mekwamin bo gāgek sēn ham nanēr nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rēḵ gevong gāgek sēn ham nanēr nah vu sir lo doḵ nōk ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sēn degelē ham paya lo su deyoh vu bē dekeyēh, ma dedahun gāgek sēn sebo vu ham agi rē.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sēn ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yō rēḵ denānēr ham rangah vu alam sēn dengis ham lo. Lob rēḵ dengis ham la

medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama dok ham yumin rë. ¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëëk, og ham rëk medo malamin-tumsën.”

*Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nök detetup dok Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga. ²¹ Dok buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo loq Yerusalem lo, rëk degevuun nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo loq nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedok na rë. ²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo dok nipaya nyëwewen lo, lob gagek pin sën neggëp loq yi kapiya lo rëk anon jak. ²³ Gëpin avëh sën naluj nare loq ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo dok buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natök vu dob sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegeko sir bena demedo karabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup dok buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëë benam lo. ²⁶ Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon jak vu dob agi, lob rëk newaj jak rot, gemalaj bebilin. In ngaa los niwëëk pin vu yagek rëk desasukin sir. ²⁷ Sënë anon jak, lob rëk degelë Mehönon Nalu dok medo beggob ayo menam los niwëëk böpata gevunek vunek yagek yi. ²⁸ Dok buk sën nabë ngaa agi natök nam lo, og ham rëk bare nam bebarah malamin jak. In buk sën Anutu geko ham nah lo yam dus rak ggovek ya saga.”

*Yesu Tatekin Buk-tamusën Rak Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Log nër gagek ti metatekin vu sir bë, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rë. ³⁰ Bë purpur berup ngu, og ham neraq ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³¹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë buk dus rak ggovek ya bë Anutu natu ala benam gegin hil.

³² Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³³ Log yagek los dob rëk govek na bemala nama na vu tamusën, gak sa gagek og su rëk mala nama rë.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëk mu ham gwegin ham nivesa, in ham rëk medo gwevong ahëmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëk gërin ham ayomin, lob Mehöböp yi buk sënë rëk nam natök vu ham avuti nabë sën sag nelök sapu lo. ³⁵ Buk sënë rëk natök vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwëëk. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatök na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loq dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggëp Kedu Kele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin dekedi deneya dub-vabuung-böp in bë nanër gagek medegengö.

22

*Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëk Bo Yesu Dok Na Nemaj
(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)*

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yüst* nema in lo verup. Sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ² Lob alam-denekö-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bë dengis Yesu. Rëk ma in deneggönengin alam.

³ Loq Satan loq ya Yudas sën denenër arë ngwë nebë Iskariot lo ayo. Yik sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwëng ving alam-denekö-seriveng losho alam sën denegin dub-vabuung-böp lo, in bë natök vu aggata lob bo Yesu dok na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenër vu yi vorot bë rëk debago yi. ⁶ Lob Yudas yogek in ayej, log kwa nesero buk sën alam ngahisekë su denedo ving yi rë lo, in bë mëm gevong Yesu dok na nemaj.

*Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksën-yi
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

⁷ Log Buk-vabuuŋ sĕn alam Yuda denegga brĕt sĕn yiiŋ* nema in lo verup ggovek ya, lom yik buk sĕn denesis sipsip nalu Buk-ggöksĕn-yi* yi lok lo sĕnĕ. ⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genĕr vu luho bĕ, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksĕn-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Lok luho delok tepĕk yah vu bĕ, “Gevongin bĕ alu gero gĕp tena?” ¹⁰ Lok nĕr yah bĕ, “Melu lĕ! Melu na medok na nyĕg bĕp saga, log mehōti rĕk kerĕ bĕl dok dĕg bĕp ti menatōk vu meluu dok aggata. Lob melu tamuin yi rot bedok na beŋg sĕn dok na lo. ¹¹ Lob melu nanĕr vu beggāng ala nabĕ, “Tatovaha nĕr bĕ alu anam nanĕr vu hong nabĕ, “Beggāng ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksĕn-yi* dok-a?” ¹² Lob rĕk tato ayo bĕpata ti sĕn neggĕp vavunĕ vu meluu, ayo ti sĕn yō devah kanyĕ rak vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil dok saga.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detōk vu ŋгаа pin yoh vu sĕn Yesu nĕr vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksĕn-yi* lok.

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)

¹⁴ Log nyĕg neggovek, lob Yesu bĕ ga nos los reggu geving sinarĕ lo. ¹⁵ Lob nĕr vu sir bĕ, “Sahĕg neving rot bĕ sega nos los reggu Buk-ggöksĕn-yi* sĕnĕ geving ham rĕ, lok mĕm sa gaĕo vanĕ. ¹⁶ Log sa nanĕr vu ham nabĕ: Sa su rĕk ga ŋгаа sĕnĕ gōkin nah rĕ, rot bona berup dok buk sĕn hil aga dok ti vu Anutu-yi-nyĕg lo.”

¹⁷ Log ko wain kap ti rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu log nĕr vu sir bĕ, “Ham gwĕko sĕnĕ nōk benanam noh vu ham. ¹⁸ Sa nanĕr vu ham nabĕ: Sa su rĕk nanum wain gōkin nah rĕ, rot bona berup dok buk sĕn hil medo dok Anutu-yi-nyĕg lo.” ¹⁹ Log ko brĕt rak bevengeŋ rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nĕr bĕ, “Sa reggos sĕnĕ. Sĕn sĕk getung natu seriveng dok nah ham bōmin. Om ham medo sepa dok megwevong nabĕ sĕnĕ in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Nebĕ saga bedegga ggovek, log ko wain kap ti rak bevong nebĕ saga, log nĕr bĕ, “Wain kap ti sĕnĕ og sa kōk, sĕn sĕk ķesh in ham in bĕ tato nabĕ gāgĕk mewis sĕn sejoo in dok vu ham lo rĕk anon jak.”

²¹ Rĕk mu ham gwelĕ ham rĕ! Mehō sĕn rĕk bo sa dok na alam sĕn denelĕ sa paya nemaj lo yik nedo rak tevoring sa. ²² Yōnon, Mehōnon Nalu nesepa lok aggata sĕn Anutu nĕr tato vu yi lo. Rĕk mu gĕpin mehō sĕn rĕk nanĕr yi rangah vu alam bedengin yi lo.” ²³ Nĕr nebĕ sĕnĕ, lob yō delok tepĕk vu sir yah meyom bĕ, “Mehō re rĕk geving ŋгаа sĕnĕ?”

Hur Maluh Denĕr Sir Bĕ Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deko gāgĕk ti rak lok sir, medenenĕr bĕ, “Re bĕp kesuu in gegin hil-a?” ²⁵ Lok Yesu nĕr vu sir bĕ, “Alam-yu-ŋgwĕ, og hir mehō-los-bengō tu alaj. Log alam sĕn detu ala medenegin sir lo, og denenĕr behir alam deneko sir rak bedenenĕr sir bĕ sir alam ŋgatam. ²⁶ Rĕk mu ham, og ham su gwevong nabĕ saga. Gaĕ mehōti sĕn vongin bĕ natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabĕ sĕn mehō ahĕ hus. Log mehōti sĕn vongin bĕ natu ham ggeŋ lo, og geving ŋгаа nabĕ sĕn yi mehō meris ti in dok vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Mehō sĕn medo negin in ga nos lo, ma hur sĕn neruu nos in bĕ geko na vu lo? Gaĕ yik mehō sĕn negin bĕ nos na in ga lo! Rĕk mu sa, og sa nado ving ham nebĕ hur meris in bĕ sedok vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin tōk vu sa beseggi sa, rĕk ham nedo ving sa, geham su vu sa rĕ. ²⁹ Log Amag vo yi nyĕg vu sa in bĕ sa gegin, om sebo nyĕg vu ham in ham gwĕgin nabĕ saga. ³⁰ Ham rĕk gwa los nanum geving sa jak sa tevoring gĕp sa nyĕg. Geham rĕk medo jak sĕa-los-arĕj beseggi alam Israel degwa nepadluho-bevidek-luu sĕn lo hir gāgĕk.”

Yesu Nĕr Pita Bĕ Rĕk Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, gwento rĕ! Satan nĕr vorot bĕ yoh vu bĕ rĕk geko ham na vu yi, begerii ham tetĕr nabĕ wit” gahis. ³² Rĕk sejom rak in hong ggovek ya bĕ hong vongvingsĕn su rĕk nadiik na rĕ. Om sĕn gegwĕrin hong megenom lo, og gebo gadu dok arim lo.”

³³ Lok Pita nĕr yah bĕ, “Mehōbĕp, sa hero sa menado in sena karabus geving hong balu nadiik dok ti.” ³⁴ Lok Yesu nĕr bĕ, “Pita, sa nanĕr vu hong nabĕ: Pehi buk sĕnĕ, og kōkrĕĕh su rĕk ng rĕ, log rĕk gedah sa vun beron lōo nabĕ hong dugin sa.”

Gagek Rak Jej-monĕ-yi, Gevahĕk Nalu Los Paĕp-yu-anil

³⁵ Log nĕr vu sir bĕ, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ko jej-monĕ-yi los je vahĕk sepa rĕ. Log ham su rĕp suu rĕ, lob mak ham rak vu in ŋгаа ti ma ma?” Lok denĕr yah bĕ, “Ma!” ³⁶ Lob nĕr vu sir bĕ, “Gaĕ gwĕbeng sĕnĕ nabĕ mehōti yi jej-monĕ-yi nedo, og yō geko sepa yi. Bevahĕk nabĕ saga. Gemehōti sĕn hen paĕp-yu-anil nama lo, og tahuuin paĕp-yu-anil ti jak yi rĕp-rĕp-ayōōng-yi. ³⁷ In gāgĕk neggĕp lok Anutu-yi-ķapiya bĕ, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanĕr vu ham nabĕ: Gagek sĕnĕ rĕk anon jak, jak ŋгаа pin sĕn rĕk natōk vu sa. Yōnon, gāgĕk pin sĕn neggĕp lok ķapiya rak sa lo, og rĕk anon jak.” ³⁸ Lob denĕr bĕ, “Mehōbĕp, gelĕ? He paĕp-yu-anil luu sĕnĕ!” Lok nĕr yah bĕ, “Om yik ggovek saga.”

Yesu Jom Raḵ Vu Getsemane

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Log to meya dobnë beya Kedu Kele-oliv nebë sën nevang yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detōḵ ya, lob nër vu sir bë, “Ham najom jaḵ niwëëk, in ngaa ti su kepë ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sën hil getë gelōng na geto lo, lob yun lus log ketag vu Ama bë, ⁴² “Amaḡ, nabë kwam, og gweḵo ngaa maggin sënë vër in sa. Rëḵ mu su gesepa doḵ sa gageḵ, gaḵ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yaḡek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom raḵ ggōkin niwëëk rot. Lob ḵerus yam in rot benetetuk nebë ḵōḵ beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom raḵ ggovek, log kedi raḵ beyah to vu yi hur maluh lo. Loḵ lë bë deneggëp yiing, in ayoḡ maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengev jaḵ, in ngaa ti su kepë ham.”

Yudas Vo Yesu Loḵ Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nevangwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëḵ li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Loḵ Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehōnon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natōḵ vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jaḵ paggëpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya. ⁵¹ Rëḵ Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gép!” Log bë nema raḵ mehö sënë nenga, lob nivesa rak yah ggōkin.

⁵² Log Yesu loḵ tepëḵ vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën loشو deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Maḵ ham yam in bë sero mehö-beḡö-hodeḵ-yi ti om sën ham ḵo paëp-yu-anil los begö meyam-ë?” ⁵³ Sa nado loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëḵ ham su lah nemamin loḵ sa mejom sa ahon rë. Gaḵ buk sën gwëbeng aḡi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëëk jaḵ na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Duḡin Yesu

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeḵo medeya. Lob deḵo yi loḵ ya alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamuin sir meneya, rëḵ nevun yi in sir menyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah loḵ telig ggëp beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Loḵ avëh ti lë bë medo nevanguh nengwah, lob tung mala raḵ yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Loḵ Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, sak duḡin yi.” ⁵⁸ Genedo teka loḵ mehö ngwë yah verup lë yi, lob nër bë, “Yiḵ sir sën lo ti sën hong aḡi ving.” Rëḵ Pita nër yah bë, “Alam-e! Saḵ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loḵ mehöti yah verup nër niwëëk bë, “Yōnon rot, yiḵ mehö saḡi sën nesepa yi ving. In yiḵ yi Galilea ti sënë!” ⁶⁰ Rëḵ Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa duḡin gageḵ ti sën genenër aḡi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis beḵōḵrëëh su. ⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gageḵ sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og ḵōḵrëëh su rëḵ ngu rë, log rëḵ ḡedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëng Yi

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë raḵ yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala loḵ tob, gedenesis yi, log denelok tepëḵ vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gageḵ-rangahsën-a? Om genanër nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenër gageḵ nipaya ngahiseḵë vahi raḵ yi ving.

Devong Gageḵ Vu Yesu Raḵ Kaunsor Malaj

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deḵo Yesu yam nare malaj gedener bë, ⁶⁷ “Genanër vu he nabë hong Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah lo ma ma?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Nabë sa nanër nōḵ vu ham, og ham su rëḵ gwevong geving rë. ⁶⁸ Log bë sedok tepëḵ in nōḵ vu ham gökin, og ham su rëḵ nanër doḵ nom vu sa rë. ⁶⁹ Rëḵ mu pehi sënë, og Mehōnon Nalu rëḵ medo gëp niwëëk ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denër yah bë, “Om maḵ hong saḡaḵ Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Yiḵ saga. Ham voseḵ vorot.” ⁷¹ Lob denër bë, “Hil rëḵ gango gageḵ re gökin-a? Gageḵ sënë yō raḵ verup avi behil hango ggovek ya.”

23

Devong Gagek Vu Yesu Menare Pilatus Mala
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin dekedi bedeko yi ya vu Pilatus ² gedevong gagek vu yi bê, “He halê mehô sênê bê nelok alam ahêj in dekedi medengis begô medekêpê gavman na. Genenêrin he bê he su getê takês vu ham mehô-los-bengô Sisar*.” Log nenêr bê yik yi Kerisi* sênê, beyi mehô-los-bengô.” ³ Loğ Pilatus loğ tepêk vu yi bê, “Alam Yuda hir mehô-los-bengô hong-a?” Loğ nêr yah vu Pilatus bê, “Genêr ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nêr ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam pin bê, “Sa su tøk vu gagek ti geneggêp vu mehô sênê rê.” ⁵ Loğ denêr yah niwêêk bê, “Netatekin gagek vu alam yoh vu distrik Yudea pin benelok ahêj rot bê degevang begô medekêpê gavman na. Kò gagek sênê rak nyêdahis ggêp Galilea, lob nevong rot, gesên verup agi.”

Devong Gagek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gagek, lob loğ tepêk yah vu sir bê, “Mehô sênêk yi Galilea ti?” ⁷ Lob detatekin vu yi merağ ni bê Yesu yam vu distrik Galilea sên Herot* negin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem lok buk sênê ving.

⁸ Herot* lê Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengô lob nevong rot bê gelê yi. Lob kwa vo bê mak Yesu rêk gevong ngaa bôp ti begelê. ⁹ Nebê sênê lom Herot* nelok tepêk in yi hus ading. Rêk Yesu su nenêr gagek ti yah vu yi rê. ¹⁰ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenêr gagek niwêêk ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begô-yi devasap yi gedenêr pelê rak yi. Log deko tob malangeri ti bederöp loğ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelê sir paya, rêk loğ buk sênê, og luho desemu gagek medenelê sir nivesa.

Pilatus Nêr Bê Dengis Yesu Jak Na Kelepeko
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nêr vu sir bê, “Ham kò mehô sênê yam vu sa, log ham nêr bê nelok alam ahêj in dekedi medengis begô medekêpê gavman na. Om ham gwengo rê. Sa nalok tepêk in yi gagek sênê rak ham malamin niröp. Lob sa su tøk vu bê vong ngaa ti paya loğ gagek pin sên ham nêr rak yi agi rê. ¹⁵ Log Herot* ving nebê saga om sên vong yi yom vu hil ggökin. Ham lê! Mehô sênê su vong ngaa ti paya in bê hil angis yi menadiik rê. ¹⁶ Om maam sêk beek yi gegevong yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggêp nebê Pilatus gevong alam karabus ti ti vêr dok buk vabuung sênê noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loğ alam pin ayej loğ ti medekeseh rur rak bê, “Gengis mehô saga menadiik gegw- evong Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sênê vong begô vu gavman lok nyêg bôp saga genesis alam nedenediik, lob deko yi ya nedo karabus. ²⁰ Loğ Pilatus lok tepêk yah vu sir ggökin, in kwa nevo bê dêëin Yesu mena. ²¹ Rêk detahi yah bê, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” ²² Loğ yik loğ tepêk yah vu sir netu beron löö bê, “In va? Mehô sênê vong va paya? Sa su halê bê vong ngaa ti paya meneggêp vu yi in bê hil angis yi menadiik rê. Om sebeek yi gegevong yi nah.” ²³ Rêk nij wêêk rot, gedetahi ya niwêêk ata bê ngis yi jak na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bê maam gurek hir gagek babu. ²⁵ Lob lêëin mehô sênê vong begô vu gavman basis mehônnon dediik beya nedo karabus lo yah vu sir in detahi arê. Log vo Yesu yah vu sir in bê dengis menadiik yoh vu sên alam detahi lo.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deko Yesu rak medeya, log Simon vu Kurene nahên verup neya in bê dok na nyêg böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebê kelepeko* rak ya bagê bekerê metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu bôpata denetamuin yi, gavêh ngahisekê denesu medenesis sir, gedenegelu tarot rak yi. ²⁸ Rêk Yesu ggêrin yah menêr vu sir bê, “Ham Yerusalem avêh, ham su ngu in sa, gağ mêm ham ngo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rêk denanêr nabê:

‘Avêh sên denare babuj sekê lo, gavêh sên su naluj nelok rê lo, gavêh sên su denevo rur vu naluj rê lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In dok buk saga, og

‘rêk denanêr vu kedu nabê,

“Ham kwepê ham menam jak gwêp he!”

Log rêk denanêr vu kedu mahen mahen nabê,

“Ham dahun he!” ’

³¹ In nabë degevang nabë sënë vu kele nidun pehi sënë, og maq rëk degevang nabë va vu kele sën rëk denaboveng na lo?"

³² Log deko alam sën denekeyêh horek lo luu ya in bê dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyêg ti sën denenêr arê nebê Nyêg-yusekê lo lob desis yi rak ya kelepeko*. Log desis alam sën denekeyêh horek lo luu rak kelepeko* ving. Ngwê nare Yesu nema vesa, gengwê nare nema kěj. ³⁴ Lob Yesu nêr bê, "Amag, gedahun sir sën devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bê denevang paya rë." Ggovek log detê gelông mahen teka la in bê gooin sir ti ti jak medegeko yi tob. ³⁵ Log alam vare denelê. Rëk alam ggev denêr pelê rak yi bê, "Nelok vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yonon sën Anutu ggooin yi rak lo, og yö dok vu yi." ³⁶ Galam-begô-yi denenêr pelê rak yi ving. Log deya dus in bê debo wain ahêggin sën arê nebê vinegga lo besesuvin. ³⁷ Log denêr vu yi bê, "Nabë alam Yuda hir mehô-los-bengô hong yonon, og ngo gedok vu hong." ³⁸ Log dekevu gagek ti rak neggêp kelepeko* yu nebê: *ALAM YUDA HIR MEHÔ-LOS-BENGÔ MEHÔ SËNË.*

³⁹ Log mehô luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwê nêr Yesu bê, "Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, gegekok vu aluu geving!" ⁴⁰ Rëk ngwê ngo gagek sënë, lob ggooyi bê, "Yik alöö hoho haço vanê neggêp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yonon, aluu og desis aluu lok yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu haço vanê beyoh vu. Gak mehô sênêk su vong ngaa ti paya rë." ⁴² Log nêr bê, "Yesu, genom los arêm bôpata in gwegin mehônong, og kwam bo sa." ⁴³ Lob Yesu nêr yah vu yi bê, "Sa nanêr vu hong yonon nabë: Pehi sënë, rëk gemedo geving sa gëp Paradis*."

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, lok hes malakenu lok beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sheuksên. ⁴⁵ Lob tob bôpata sën neruu dub-vabuung-bôp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek bôpata bê, "Amag, sa nehevong anog neyök lok nemam." Tahi nebê sënë, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begô-yi yu ti hir ala lê ngaa sënë, lob ço Anutu arê rak bê, "Yonon rot, mehô sënë yi mehô yohvu!"

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bê degelê lo delê ngaa sënë, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavêh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggêp ading teka medenelê ngaa pin sënë.

Debê Yesu Nihel Lok Ya Gelông Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehôti arê nebê Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyêg bôp ti arê nebê Arimatea. Mehô sënë yi mehô nivesa geyi mehô yohvu, geyi kaunsor ving. ⁵¹ Rëk su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sën denenêr bê dengis Yesu lo rë. Gak yö negin buk sën Anutu natu ala begegin sir lo benedo. ⁵² Lob mehô sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi. ⁵³ Log ya meruh Yesu nihel navi luk mehom lok tob veroo ti, log ya mebê lok waak ti. Nahên denesap waak sënë lok gelông yö meris beneggêp mewis, gesu debê mehô ti lok rë.

⁵⁴ Buk sênêk buk sën denero sir in bê geheng geto log dega nos Buk-ggöksên-yi* lo, log hes neluk in bê govek na gedegök na Buk-sewahsên-yi*.

⁵⁵ Log avêh sën desepa Yesu ggêp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelê bedub sënë. Lob delê mederak nyêg len ti sën bê Yesu nihel meneggêp lok lo ni ving.

⁵⁶ Delê ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wêl, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsên-yi* og desewah yoh vu sën horek nêr lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log lok soda saga yi buk muginsên monbuk anon lob avêh dekedi bedeko wêl los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ² Lok delê gegelông sën neggêrin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³ Lob delok ya delê rëk Mehôbôp Yesu nihel su neggêp rë. ⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul lok, lok mehô luu devevis beyam denare ving sir geluhu hir tob nevêr. ⁵ Avêh delê, lob kenuj verup bedepetev bemalaj ya dob. Rëk luho denêr vu sir bê, "Ham nesero mehô mala-tumsên sënë lok alam-diiksên hir nyêg in va? Su nedo sënë rë. Gak kedi rak meya gwêbeng!" ⁶ Ham kwamin bo nah gagek sën nahên nedo ggêp distrik Galilea genêr vu ham lo rë. ⁷ Nêr vu ham bê debo Mehônong Nalu dok na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rëk kedi jak nah gökin."

⁸ Lob kwaj vo yah gagek sèn Yesu nêr wirek lo. ⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denêr ngaa pin sênê rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sên lo losho alam vahi pin. ¹⁰ Yik sir lo sênê: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sên Yakobus ata lo, gavêh vahi sên losho deya lo, bedenêr gagek sênê vu sinarê nyêdahis lo. ¹¹ Rêk sinarê lo kwaj nevo bê yik avêh om mak yô denenêr gagek kuungsên mu, lob su devong ving ayej rê. ¹² Rêk Pita kedi serôg meyah bedub beya meto nare gekekooin melê waak ayo, rêk lê bê tob meris yô nedo. Lob yah meya rêk kwa neya ngahi in ngaa sênê rot.

*Mehô Luu Detôk Vu Yesu Loğ Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Lok yik sir sênê luu medo denetetu aggata loğ yik buk saga medeneya nyêğ mahen ti arê nebê Emaus. Aggata sên vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetetu aggata gedenevengwêng rak ngaa pin sên lo. ¹⁵ Luho denevengwêng rak gedelok tepêk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belôho deneya loğ ti. ¹⁶ Rêk luho su derak ni bê Yesu rê.

¹⁷ Lob loğ tepêk vu luho bê, “Melu nevengwêng rak va meneya?” Nêr nebê sênê, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Loğ ngwê sên arê nebê Kleopas loğ tepêk yah bê, “Alam pin sên yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sên verup ggêp Yerusalem loğ buk agi ni, gak mak yik ngo timu sênê sên hong dugin-a?” ¹⁹ Loğ Yesu loğ tepêk yah bê, “Va ti?”

Lok luho denêr yah vu bê, “Nгаа sên tók vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sên nevong los nenêr ggêp Anutu losho alam pin malaj lo netato bê yik yi mehô-nenêr-gagek-rangahsên los arê bôpata ti, in nevong ngaa pin los niwêk. ²⁰ Lob hil alam-deneko-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi loğ ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denêr gagek vunuh bê nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko*. ²¹ He hekuung bê yi mehô sên rêk geğo alam Israel vêr in alam Rom nemaj lo. Kê! Log gagek ngwê sênê: Ngaa pin sênê tók vu yi ngôp, log buk netu lôo sên gwêbeng agi, ²² lob he sênagi avêh la ya delê medenêr vu he lob he kenumin ya. In dekedî rak monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihel, lob yom verup denêr vu he bê delê angêr la, lob angêr denêr vu sir bê Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sênagi la deyah medeya bedub, loğ delê ngaa yoh vu sên avêh denêr lo. Gağ su detôk rak yi rê.”

²⁵ Lob Yesu nêr vu luho bê, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenêr-gagek-rangahsên hir gagek pin sên denenêr lo rê. ²⁶ Ma melu su rak ni bê Kerisi* og rêk geğo vanê menadiik, loğ mêm vesa dok nah megeğo arê bôpata los vuneğ vuneğ yagek yi rê?” ²⁷ Lob ko gagek rak loğ Moses yi gagek los alam-denenêr-gagek-rangahsên pin hir gagek betatekin gagek pin sên nerak yi meneggêp loğ Anutu-yi-ğapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sên luho deneya agi, lob Yesu vong in bê kesuu luho gena. ²⁹ Rêk luho denêrin yi bê, “Gemedo geving aluu in hes luğ ya bevongin kenu dok.” Lob loğ ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebê dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brêt rak bejom rak ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebê sênê, lob mêm luho malaj rangah rak mederak ni. Log mehör pevis geluhu su delê yi ggökin rê. ³² Lob luho yô yom denêr vu sir bê, “Yönon, alôo medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-ğapiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi loğ buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detôk vu sir nemadluho-bevidek-ti sên lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denêr vu luho bê, “Mehöböp kedi rak ggökin yönon beSimon lê yi ggovek ya!” ³⁵ Nebê saga loğ luho deturin ngaa pin sên tók vu luho loğ aggata lo vu sir. Geluhu denêr bê derak ni loğ sên debu brêt bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenêr gagek sênê, log Yesu verup nare rangah loğ sir vuheng atov [benêr vu sir bê, “Ham ayomin gêp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot bekenuj verup. In dekuung bê mehöti kenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loğ nêr vu sir bê, “Ham kenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelê sa vahağ los nemağ sagi. Yik sa sênê. Ham gwêbê nemamin jak sa geham gwelê. Gağ mehönon kenuj og nijreggos los nijpekook nema, gak su nebê sên ham lê sa agi rê. ⁴⁰ [Nêr vu sir nebê sênê, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rêk mu yô denahên gesu devong ving rê, gak kwaj neya ngahi. Lob nêr vu sir bê, “Mak ham nos la neggêp-a?” ⁴² Lob devo gél sên devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vêr megga gedelê rak malaj.

⁴⁴ Lob nêr vu sir bê, “Wirek sên sa nahên nado ving ham lo, log senêr vu ham bê: Gagek pin sên dekevu rak sa meneggêp loğ Moses yi horek, geneggêp loğ alam-denenêr-gagek-rangahsên hir çapiya, geneggêp loğ Saam lo, og gagek pin sênê rêk anon jak.” ⁴⁵ Mêm tatekin kwaj, lob derak Anutu yi gagek sên neggêp loğ çapiya lo degwa ni. ⁴⁶ Loğ nêr vu sir bê, “Dekevu gagek meneggêp loğ Anutu-yi-çapiya bê: Kerisi* geğo vanê, gebuk natu lôo,

lob kedi jaḵ nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëḵ denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë raḵ malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëḵ gevong ngaa sën Amag nër bë rëḵ bo vu ham lo, nök vu ham. Om ham ngo naḵöök medo nyëḡ sënë, rot bemëm niwëëḵ yaḡek yi duḵ nam vu ham lom mëm.”

Anutu Ko Yesu Raḵ Yah Yaḡek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema raḵ, gevongev raḵ in sir bë Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom raḵ in sir, lob vuu sir, gAnutu ko yi raḵ yah yaḡek. ⁵² Log deḵo arë raḵ gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḵ dubvabuung-böp raḵ buk pin bedeneḵo Anutu arë raḵ.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu. ² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon rak menedo agi, og pum rak yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rak malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jak Rangah sënë in alam pin degenço yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gak yam in bë nanër gagek jak Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum rak mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëk luk yam nedo dob, rëk mehönon vu dob su derak ni rë. ¹¹ Yam yi nyëg, rëk yi alam su deko yi rak rë. ¹² Gak alam sën deneko yi rak bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij kök rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggëkin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rë. Gak degwa yö neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon rak benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yagek yi. Niwëek los vunek vunek yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gak sak nahën neverup.’”

¹⁶ Hil pin hako ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëk Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rak Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo lok Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek

(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëk in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rë, gak nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo rë!” ²¹ Lok delok tepëk in yi ggökin bë, “Gak hong re? Mağ hong Elia ma re?” Rëk bë, “Ma!” Lok sirek delok tepëk yah bë, “Mağ hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom delok tepëk bë, “Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Lok Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek rak sa wirek lo nebë:

‘Mehöti aye nerak lok nyëg-yumeris bë, “Ham bolinin Mehöböp yi aggata!” ’”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëk in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sënë lo rë, lok nebë va sën generipek alam-ë?” ²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rak bël. Gak mehöti nare lok ham vuheng, geham su rak ni rë. ²⁷ Mehö saga sën rëk tamu in sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.” ²⁸ Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. ³⁰ Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamu in sa, yi og kesuu sa in yö nedo mugin, gesak ma!’ ³¹ Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natok nam rangah balam Israel dejak ni.”

³² Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluk yam nebë sok nuung ti meyam nedo rak yi. ³³ Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.’ ³⁴ Lob sa halë ggovek besenër gagek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Kō Yi Hur Maluh Löö

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yö ngwë, gak su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhno luho hir nyëg lo rë.

³⁵ Loḵ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. ³⁶ Loḵ Yesu to neya, lom mala sepa menêr bê, “Kê! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” ³⁷ Beyi hur maluh luu sênê dengo nebê sênê, lob ya detamuin Yesu. ³⁸ Lob Yesu ggêrin yom melê bê luho denetamuin yi lob nêr vu luho bê, “Melu nesero va?” Rêḵ luho denêr yah vu yi bê, “Rabai! (Sên hil ayeḍ nebê Tatovaha). Böm tena?” ³⁹ Rêḵ bê, “Melu nam rêḵ gwelê!” Lob luho ya delê beggang sên neggêp loḵ lo. Yiḵ loḵ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loḵ buk saga.

⁴⁰ Luho sên dengo Mehô-neripek-alam Jon aye meya detamuin Yesu lo ngwê† Andreas sên Simon Pita ari. ⁴¹ Lom ya metöḵ vu ari Simon muḡin menêr vu yi bê, “He töḵ vu Mesia!” (Hil pekwê arê Mesia sênê doḵ nah Griḵ ayej nabê Kerisi*.) ⁴² Lob Andreas ḵo yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelê yi rêḵ bê, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rêḵ nanêr anêr nabê Kepas!” (Arê sênê degwa nebê Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

⁴³ Loḵ tum heng to lob Yesu bê na distrik Galilea. Lom töḵ vu Pilip benêr vu yi bê, “Getamuin sa!” ⁴⁴ Pilip sênê yi Betsaida ti, yiḵ lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu. ⁴⁵ Lob Pilip ya metöḵ vu Natanael, lom nêr vu yi bê, “Mehô sên Moses kevu gageḵ raḵ loḵ horek wirek galam-denenêr-gageḵ-rangahsên dekevu gageḵ raḵ ving lo sên he töḵ raḵ ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” ⁴⁶ Lob Natanael nêr vu yi bê, “Maḵ ngaa nivesa ti rêḵ berup gêp Nasaret-a?” Rêḵ Pilip nêr yah vu yi bê, “Genam rêḵ gwelê!”

⁴⁷ Yesu lê Natanael neyam vu yi, lom nêr vu yi bê, “Ham gwelê! Israel anon soḡek yi saga! Gageḵ kuungsên ti su neggêp vu yi rê!” ⁴⁸ Loḵ Natanael loḵ tepêḵ vu yi bê, “Nebê va sên geraḵ sa nig-ê?” Loḵ Yesu nêr yah vu yi bê, “Pilip su tahi hong rê gengo nahên gêdo loḵ ḵele pik* degwa, log sa halê hong muḡin ggêp sagu.” ⁴⁹ Lob Natanael nêr yah vu bê, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehô-los-bengô hong!” ⁵⁰ Rêḵ Yesu nêr yah vu bê, “Gevong ving saga in senêr vu hong bê sa halê hong loḵ ḵele pik* degwa? Nahub rê, lob rêḵ gwelê ngaa böpata rot kesuu sênê!” ⁵¹ Loḵ Yesu nêr vu yi ggökin bê, “Sa nanêr vu ham yönon nabê nahub rêḵ ham rêḵ gwelê yageḵ rêḵ tateḵin yi geham gwelê Anutu yi angêr deḵaḵ gededuk vu Mehönon Nalu.”

2

Mehöti Ḵo Venê Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti ḵo venê ggêp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp geYesu ata nedo ving sir. ² Log devong gageḵ yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nêr vu yi bê, “Hej wain maya!” ⁴ Lom Yesu nêr yah bê, “Ataḡ! Alu su nemad loḵ ti in ngaa rê! In sa buk yö nahên!” ⁵ Rêḵ ata nêr vu hur sên denevo nos ggelek lo bê, “Nabê nanêr gageḵ ti vu ham, og ham gwewong noh vu!”

⁶ Lob dêg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bê vatêvek deḵipek nemaj doḵ noh vu sên alam Yuda hir gageḵ muḡeng lo. Dêg sênê böpata beyoh vu bê hil ḵeseh bêl ḵetuḵ nemadluho ma nemadluho-menemadlahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nêr vu sir bê, “Ham gwêko bêl mekweseh doḵ na dêg sagu!” Lob deḵo meya dekeseh luḵ ya bepin pup. ⁸ Lob nêr vu sir bê, “Mêm ham ḵeḵoov begweḵo mena vu mehö-neḡin-nos!” ⁹ Lob deḵo medeya. Lob mehö-neḡin-nos lo num bêl menḡo bê tu wain raḵ, rêḵ su raḵ ni bê deḵo vu tena rê. Gaḵ hur sên denêḵo bêl lo mêm deraḵ ni. Lob mehö-neḡin-nos tahi mehô sên ḵo avêh lo yam benêr vu yi bê, ¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa ggelek muḡin, balam denenum ngahiseḵê ggovek rê, loḵ denevo wain nipaya teka tamu. Gaḵ hong og gejom wain nivesa ahon bemêm nahên gevo yam gwêbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyêmuḡinsên sênê ggêp Kana vu distrik Galilea. Tato niwêek vu sir nebê sênê, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggovek log Yesu luḵ meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ggêp sagu.

Yesu Tii Alam Sên Denebago Ngaa Loḵ Dub Vabuung Böp Ayo

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksên-yi* dus raḵ, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ¹⁴ Lom töḵ raḵ alam sên denedo loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetung burmakau los sipsip gesoḵ nuung in bê alam debago lo. Gelê alam sên denepekwê* alam Yuda hir monê loḵ yah alam Rom hir monê lo denedo hir tevor medenevong huk. ¹⁵ Lob ḵo aggis bejoo tu begô betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnê. Gekeseh alam sên denepekwê* monê lo, hir monê los tevor ya. ¹⁶ Log nêr vu alam sên denevong huk bagosên

† 1:40: Mehô-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nêr ngwê arê rangah bê Andreas gelah ngwê vun, lob ngwê sagi og maḵ yiḵ yi Jon, rêḵ yö kevu ḵapiya sênê om maḵ ggönging in arê besu kevu rangah rê.

raꝓ soꝓ lo bê, “Ham gweꝓoŋŋa saga mena! Ham su gwevong Amag yi beggang sênê natu nyêg-bagosên-yi.” ¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gagek sên neggêp loꝓ Anutu-yi-ꝓapiya lo nebê: “Sa nehevong niwêêk in bê gevong hong beggang gêp nivesa.”

¹⁸ Rêk alam Yuda delê sênê lom delok tepêk in yi bê, “Getii he, om rêk getatekin hong jakŋaa bôp tena in he jakŋa nim nabê hong mehô-los-arêm-a?” ¹⁹ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham rêk kwevoh dub vabuung sênê na, gebuk natu lôô rêk sedev nah gôkin!” ²⁰ Lob alam Yuda denêr bê, “Denelev dub-vabuung-bôp sênê yoh vu ta mehôdahis luu menenadvahividek-ti, log gekuung bê gedev jak nah noh vu buk lôô mu?”

²¹ Rêk dub sên Yesu nêr lo, saga yô nêr raꝓ navi. ²² Nebê saga, loꝓ nahub geYesu kedi raꝓ yah vu bedub rê, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gagek sên nêr wirek lo, lom devong ving gagek sên neggêp loꝓ Anutu-yi-ꝓapiya lo los gagek sên Yesu nêr lo.

Yesu Raꝓ Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loꝓ Buk-ggôksên-yi*, lob alam ngahisekê delêŋaa bôp sên nevang lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴ Rêk mu Yesu raꝓ sir pin ayoj ni om su vong yi loꝓ ya nemaj rê. ²⁵ In raꝓ alam pin ayoj ni. Mehôti su yoh vu bê nanêr mehô ngwê ayo vu yi rê, gaꝓ nerak mehônnon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwêng

¹ Parisai* ti nedo, arê nebê Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ² Mehô sênê yam vu Yesu buk benêr vu yi bê, “Tatovaha! He raꝓ nim bê hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bê Anutu su medo geving mehôti rê, og su yoh vu bê rêk gevongŋaa bôp bôp nabê sên gevong-ê rê.”

³ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Mehôti bê su natu mewis gôkin nah rê, og su rêk doꝓ na Anutu-yi-nyêg rê.”

⁴ Lom Nikodemus loꝓ tepêk yah vu yi bê, “Alam atov rêk natu mewis nah nabê va? Mak yoh vu bê rêk doꝓ nah atayo megeko yi nom-a?”

⁵ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Bê mehônnon su denatu mewis jak bêl los Anon Vabuung rê, og su deyoh vu bê rêk dedok na Anutu-yi-nyêg rê. ⁶Ŋaa navim yi, og sagak navim yô yi. Gakŋaa sên anom yi, og sagak anom yô yiŋaa. ⁷Su kwam na ngahisekê in sên senêr vu hong bê genatu mewis gôkin-ê! ⁸Gaꝓ kwam bo sang rê. Sang yô neya jeggin jeggin benevê ya ya. Gengo dedun rêk su geraꝓ ni bê ya neverup tena ma ya neyoh tena rê. Og alam pin sên detu mewis raꝓ Anon Vabuung lo, sir nebê sênê.”

⁹ Loꝓ Nikodemus loꝓ tepêk yah vu yi bê, “Ŋaa sênê rêk anon jak nabê va?”

¹⁰ Rêk Yesu nêr bê, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rêk su geraꝓŋaa sênê ni rê! ¹¹Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Ŋaa sên he narak ni lo sên he nanêr. Gehe nanêrŋaa sên he nehalê ggovek lo. Rêk ham neruu demimin vu gagek sên he nanêr lo. ¹²Sa nanêrŋaa-dob-yi vu ham, rêk ham su nevang ving rê. Om nabê sa nanêrŋaa-yaꝓek-yi vu ham, og ham rêk gwevong geving nabê va? ¹³Mehônnon ti su raꝓ ya melê yaꝓek rê, gema. Yik Mehônnon Nalu yô timu vu yaꝓek meluꝓ yam. ¹⁴Wirek Moses varah nyêl kenu raꝓ nare kele vu nyêg-yumeris, lob rêk debarah Mehônnon Nalu jak nabê saga, ¹⁵in alam pin sên ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsên degwata los degwata.

¹⁶In Anutu kwa pesivin mehônnon rot, lob vong nalu perurek timu sênê yam dob in bê alam sên ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaꝓ demedo malaj-tumsên degwata. ¹⁷Anutu su vong Nalu yam dob in bê bo nyêvewen doꝓ nah mehônnon hirŋaa nipaya rê. Gaꝓ vong yi yam in bê gaꝓ sir nah vu yi. ¹⁸Mehônnon sên ayoj neya timu vu yi lo su rêk degeko nyêvewen rê. Gaꝓ mehônnon sên su ayoj neya timu vu yi rê lo, og Anutu nêr vorot bê rêk degeko nyêvewen dok nah hirŋaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sênê rê. ¹⁹Rangah yam dob ggovek, rêk mehônnon ahêj ving malakenu. Su ahêj ving rangah rê, in hir huk nipaya, om rêk degeko nyêvewen doꝓ nah. ²⁰Alam pin sên denevongŋaa nipaya lo, og denesis begô vu Rangah gesu detok yam vu rê, in nij nelêl bê su hirŋaa nipaya natok rangah. ²¹Gaꝓ mehônnon sên denesepa loꝓŋaa nivesa lo, og detok yam rangah, in bê mehônnon degelê medejaꝓ ni nabê denevong hir huk raꝓ Anutu niwêêk.”

Mehô-neripek-alam Jon Nêr Yesu Yi Degwa Rangah

²²Sênê ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³Gejon neripek alam vahi ving ggêp Aion, dus vu Salim. In bêl ngahisekê neggêp vu nyêg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rê geyô nahên.

²⁵Lob gagek ti verup vuheng loꝓ Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sên alam nij veseek jak lo. ²⁶Lob Jon yi hur maluh ahêj sengên medeya vu Jon bedenêr bê, “Tatovaha! Mehô sên nedo ving hong wirek vu bêl Yordan nenga vahi agu, begenenêr

gagak rak yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!" 27 Rêk Jon tatekin vu sir bê, "Bê Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehōti rê, og su rêk gevong rê. 28 Ham ngo nengo gagek sên senēr wirek lo bê sa su Kerisi* rê, rêk Anutu vong sa yam muġin. 29 Bê avêh ti jak maluh, og avêh saga tu maluh sên rak vu yi lo yō timu venê. Lob bê regga sênê yi mehōti medo geving yi begengo aye, og su rêk gelê avêh regga paya rê, gak rêk kwa vesa rot in yi. Lom gwêbeng sa kwa vesa rot nebê saga. 30 Arê rêk bōp jak, gesarêg gêp ahu.

31 Mehō sên yam vu vavunê kesuu ngaa pin. Mehō sên ata ko yi vu dob lo, og yi vu dob, beyō nêr gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gak mehō sên yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin. 32 Mehō saga nêr gagek rak ngaa sên lê los ngo ggovek lo, rêk su mehōti vong ving yi gagek saga rê. 33 Gak bê mehōti gevong geving yi gagek, og yik yoġekin Anutu nebê saga nebê yi mehō gagek anon degwa. 34 Mehō sên Anutu vong yi yam lo, og nenêr Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loġ yam ggêrin ayo. 35 Ama ahê ving Nalu, bevo ngaa pin loġ ya nema. 36 Mehōnon sên ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rêk demedo malaj-tumsên degwata los degwata. Gak mehōnon sên su desepa doġ Anutu Nalu aye rê lo, og su rêk demedo malaj-tumsên rê. Gak Anutu ahê sengên neggêp vu sir."

4

Yesu Vengwêng Vu Samaria Avêh Ti*

1 Yesu ngo bê alam Parisai* derak ni bê neripek hur maluh ngahisekê kesuu Jon. 2 (Rêk Yesu su neripek sir rê, gak yi hur maluh mu sên deneripek.) 3 Ngo nebê saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggōkin. 4 Lob aggata sên yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

5 Lob ya metōk ya Samaria nyêg bōp ti arê nebê Sukar, dus vu dob len ti sên wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. 6 Lob asoreng sên wirek Yakop lev medenekō bêl loġ lo neggêp dus vu nyêg saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bêl-yi sênê avi. Rak siks krök sheuksên.

7 Lom Samaria* avêh ti verup in bê geġo bêl, lob Yesu nêr vu yi bê, "Bêl nam sa nanum!" 8 In yi hur maluh deya nyêg bōp Sukar in bê debago nos. 9 Rêk Samaria* avêh nêr yah vu bê, "Hong Yuda, gesa Samaria* avêh, rêk nebê va sên genêr vu sa bê 'Bêl nam sa nanum'—ê?" Nêr nebê sênê in alam Yuda denelê alam Samaria* paya besu denevengwêng vu sir rê. 10 Loġ Yesu nêr yah vu yi bê, "Bê geġak ngaa sên Anutu vong vu hong ni, beġeġak mehōti sên nêr vu hong bê 'Bêl nam sa nanum' ni, og rêk kwetag vu yi lob bo bêl-mala-tumsên-yi vu hong." 11 Rêk avêh nêr yah vu yi bê, "Mehōbōp, hōm ketuk ma, log asoreng-bêl-yi sênê adingsekê rot, om rêk gwêko bêl-mala-tumsên-yi sênê vu tena? 12 Hil kenud Yakop num bêl sênê ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bêl-yi ti sênê vu he behe nanum. Rêk maġ ġekuung bê ġekwesuu yi?" 13 Rêk Yesu nêr yah bê, "Alam pin sên denenum bêl sênê rêk ayoj bev nah gökin in bêl. 14 Gak mehōti bê nanum bêl sên sebo vu yi lo, og rêk nabê sên bêl nebenguv loġ yi. Log bêl sênê rêk berup jak buk, bebo mala-tumsên vu yi bemedo degwata los degwata."

15 Lom avêh nêr bê, "Mehōbōp, gebo bêl sênê vu sa in sa su ayog bev in bêl, gesa su medo menom gaġo bêl vu sênê gök gökin!"

16 Loġ Yesu nêr vu yi bê, "Gena ġetahi reggam bemelu nom sênê rê!" 17 Rêk bê, "Sa reggag ma!" Lom Yesu nêr yah vu bê, "Genêr bê reggam ma, saga genêr yōnon rot. 18 In wirek ġerak maluh nemadvahi. Gak mehō sên ġenewêp ving yi loġ yi beggang gwêbeng lo, og sagaġ su reggam anon rê! Om genêr yōnon!" 19 Rêk avêh nêr bê, "Mehōbōp, gwêbeng serak ni bê mehō-nenêr-ġagek-rangahsên ti hong! 20 He ġenumin lo denesupin sir vu ġedu Gerisim sênê medenejom rak vu Anutu, rêk ham Yuda nenêr bê hil najom jak ġêp Yerusalem yō timu."

21 Lom Yesu nêr vu yi bê, "Avêh, gwevong geving sa gagek nabê buk ti vongin berup, lob ham su rêk najom jak vu hil Amad vu ġedu sênê rê, beham su rêk najom jak ġêp Yerusalem yō timu geving rê. 22 Ham nejom rak vu ngaa sên ham duġin lo, rêk he og he najom rak vu ngaa sên he narak ni lo. In mehō sên rêk geġo mehōnon nah vu Anutu lo rêk berup ġêp Yuda. 23 Lob buk sên Anutu ggooin rak bê berup lo vongin berup. Yōnon, lob verup ggovek ya, om doġ buk sênê og alam pin sên degevingin nabê denajom jak yōnon lo, og rêk deġetung kenuj los dahis vu hil Amad medenajom jak los ayoj timu. Kê, hil Amad Anutu nesero alam nebê saga in bê denadudeġ vu yi. 24 Anutu yik nebê Anon Vabuung. Om nabê alam deġeko yi jak, og deġetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu."

25 Rêk avêh nêr bê, "Serak ni bê Mesia rêk nam. Sên denenêr yi bê Mehō sên Anutu ggooin rak in bê geġo hil nah lo. Bê nam, og rêk nanêr ngaa pin degwa rangah vu hil." 26 Lom Yesu nêr vu yi bê, "Yik sa lo sên sa nevengwêng ving hong aġi!"

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevangwëng ving avëh nyëg ngwë ti sënë, rëk mehöti su loḵ tepëḵ in luhö bë, “Bë bo va vu hong-a?” ma, “Nebë va sën genevangwëng ving avëh-ë?” rë. ²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ḵetuḵ menedo, geyah meya begganḡnë beyah nër vu yi alam bë, ²⁹ “Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Maḵ yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, “Tatovaha, gegwa nos rë!” ³² Rëk nër yah vu sir bë, “Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su raḵ ni rë.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Maḵ mehöti ḵo nos yam vu yi?” ³⁴ Rëḵ Yesu nër bë, “Sa nos nebë sënë: Sa bë sepa doḵ yi sën vong sa meseyam lo yi ḡagek. Besa bë semu yi huk begovek na. Ham nenër nebë sënë, ‘Kwev lubeluu govek na log nos nabung!’, rëḵ sa nanër vu ham nabë ham malamin jaḵ megeko doḵ megwelë huk rë. Nos anon loḵ beveroo raḵ beyoh vu bë hil ḵetöv bangupin. ³⁵ Mehö sën nevo nos lo neḵo yi nyëvewen raḵ yi huk menedo, genesupin nos sën gwëbeng aḡi in medo mala-tumsën degwata los degwata, lob rëḵ mehö sën nevaroh nos lo gemehö sën nevo nos anon lo, luhoho rëḵ kwaj vesa doḵ ti. ³⁶ Wirek alam hib denenër nebë, ‘Mehö ngwë nevaroh nos loḵ huk gengwë neḵo anon.’ ³⁷ ḡagek saga yönon, om sën sa hevong ham ya in bë ham gwëko nos anon doḵ huk sën ham su vong huk in rë lo. ³⁸ Alam ngwë yö devong huk in huk saga, rëḵ ham na gwëko nos anon sën devong huk in bepum raḵ nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵë vu nyëg saga denḡo avëh sënë yi ḡagek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avëh sënë nër bë, “Nër ngaa pin sën sa hevong wirek lo rangah vu sai!” ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketag bë medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi denḡo yi ḡagek besir ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denër vu avëh sënë bë, “Gwëbeng he su ayomin neya timu vu yi raḵ hong ḡagek rë, gaḵ he ngo hangö yi ḡagek behe raḵ ni bë yik Mehö sënë, sën yam in bë doḵ vu mehönon megeko sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyëg sënë ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nër ḡagek vorot bë, “Su rëḵ degeko mehö-nenër-ḡagek-rangahsën ti arë jaḵ ḡep yö yi begganḡ degwa rë!” ⁴⁵ Loḵ ya metoḵ ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-ggöksën-yi ving, lom delë ngaa pin sën vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëg sën vong bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sënë ngo ḡagek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bë duk mena gevang benalu nivesa jaḵ, in dus raḵ bë nadiik. ⁴⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë ham su gwelë ngaa böp aggagga rë, og ham su rëḵ gwewong geving rë!” ⁴⁹ Rëḵ mehö-los-bengö yi ggev nër bë, “Mehöböp, genam alu aduḵ manah pevis in sa nalug vongin nadiik!” ⁵⁰ Rëḵ Yesu nër vu yi bë, “Genah megena! Nalum rëḵ vesa doḵ.” Lob mehö sënë vong ving Yesu yi ḡagek meyah. ⁵¹ Nahën neyök aggata log yi hur detoḵ verup vu yi bedenër vu yi bë, “Nalum vesa loki!” ⁵² Lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Hes mala va lom vesa loḵ-a?” Rëḵ denër bë, “Nikul veseveng loḵ seven krök buk.” ⁵³ Lom ama raḵ ni bë yik veseveng raḵ hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëḵ vesa doḵ lo. Lom loḡo yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selönḡin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu raḵ meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibru ayej nebë Betesda. Log delev begganḡ ti ggërin ngaggee sënë, ge yi nyëḵetu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahiseḵë loḡo alam malaj ḵenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselönḡin lo deneloḵ ya begganḡ-ayööng-yi teka sënë begḡep [denegin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduk na namuḡin lo, og yi niraksën rëḵ nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo loḵ begganḡ-ayööng-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lé mehö sënë negḡep lom raḵ ni bë nirak sus ading rot, lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jaḵ-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee negge lo, lom sehög mehönon sën geḵo sa mena getung duk na ngaggee lo ma! Sengo bë rëḵ duk na, loḵ sa nahën navimengin log denemuḡin medeneluḵ ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi gebare begweko hong ḵanyë jaḵ begena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa raḵ geḵo yi ḵanyë raḵ beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën

nivesa rak lo bë, “Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gweko hong kanyë dok!”¹¹ Rëk nër yah vu sir bë, “Mehö sën vông sa mesa nig vesa rak lo nër vu sa bë, ‘Gweko hong kanyë jak megena!’ ”¹² Lok delok tepëk in yi bë, “Mehö re nër vu hong bë gweko hong kanyë jak megena?”¹³ Rëk mehö sën nivesa rak lo dugin, in alam ngahisekë vu nyëg saga lob Yesu lok ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëk Yesu tøk vu yi ggökin lok dub-vabuung-böp katum ayo lob nër vu yi bë, “Gwengo? Gwëbeng nim vesa rak, om su gwevong ngaa nipaya gök nahin, in rëk maggin böpata natök vu hong kesuu muginsën.”¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bë, “Mehö sën vông besa nig vesa rak lo, yik Yesu.”

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahëj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevong ngaa nebë sënë lok Buk-sewahsën-yi*.¹⁷ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Amag nevong ngaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa lok yah vaha.”¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devong rak rak rot in bë dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gak nër bë Ama Anutu yönon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëek

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëk gevong ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gak nevong ngaa sën nelë gAma nevong lo. Ngaa pin sën Ama nevong lo, og Nalu nesepa lok menevong nebë saga ving.”²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevong lo vu yi. Gerëk tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëk kënumin na.²¹ Ama nenër balam-diiksën denekedi rak yah genevong medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa lok meneggooin alam rak yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga.²² Ama su rëk gengo mehöti yi gagek degwa rë. Gak vu huk saga pin lok yah Nalu nema ggovek ya.²³ Nebë saga in alam pin rëk degeko Nalu jak, nabë sën deneko Ama rak lo. Alam sën su deneko Nalu rak rë lo, og su deneko Ama sën vông yi yam lo rak ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gengo sa gagek bayo na timu vu Amag sën vông sa meseyam lo, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëk natök jak nyëvewen rë, gak kesuu diiksën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vôngin berup, balam-diiksën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëk demedo malaj-tumsën.²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëek vu Nalu gemalata-tumsën degwa neggëp vu yi ving.²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggooin yi rak in bë gengo mehönon hir gagek.²⁸ Ham su gwelëk in gagek sënë. Gak buk vôngin berup, lob alam-diiksën pin sën deneggëp bedub lo, rëk degengo aye medekedi jak medenam.²⁹ Alam sën denevong ngaa nivesa lo, rëk dekedi jak medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevong ngaa nipaya lo, rëk dekedi jak nah medenatök jak hir nipaya nyëvewen.

Ngaa Nebë Sënë Tatekin Yesu Degwa Rëk Su Devong Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë gevong ngaa ti noh vu sengo kwag rë. Gak sa nesepa lok gagek sën sa nehango vu Amag lo menesepa alam hir gagek rak. Lob sa gagek neya niröp in sa su kwag nevo bë sepa dok ngo kwag rë, gak sa nesepa lok yi sën vông sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengo tatekin sa degwa og su yoh vu rë.³² Rëk mehö ngwë nedo metatekin sa degwa, lob serak ni bë netatekin yoh vu.

³³ Wirek ham vông alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengo yi gagek, lob tatekin gagek anon vu sir ggovek ya.³⁴ Rëk mu sa su nesero mehöti in bë dok vu sa metatekin sa degwa rë. Gak sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geko ham nom.³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh rak nyëg lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tatekin sa degwa vu ham, rëk mu ngaa böp sën sa nehevong lo tatekin sa degwa rot bekesuu Jon yi gagek. Sa nehevong huk pin sën Amag vu vu sa in bë sa gevong begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönon in bë dejak ni nabë Amag vông sa beseyam.³⁷ Lob Amag sën vông sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin neraq yi rë.³⁸ Geyi gagek sënë su neggëp lok ham ayomin rë. In ham su vông ving mehö sën Anutu vông yi yam lo rë.³⁹ Ham nesero gagek lok Anutu-yi-kaþiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa lok neggëp beham rëk natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëk kaþiya saga sën tatekin sa degwa.⁴⁰ Rëk ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeko sarëg jak rë!⁴² Rëk serak ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë.⁴³ Seyam rak Amag niwëek, rëk ham su ko sa rak rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëek, og ham rëk gweko yi jak.⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeko ham arëmin jak, rëk ham su nevongin bë Anutu timu geko ham arëmin jak rë, om ham rëk gwevong geving yi nabë va?⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëk gevong gagek vu ham vu Amag. Gak mehö sën mëm rëk gevong gagek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung

bè rëk doḡ vu ham lo! ⁴⁶ Bè ham gwevong geving Moses yi gagek, og rëk ham gwevong geving sa gagek geving. In kevu gagek rak sa. ⁴⁷ Gaḡ bè ham su gwevong geving ngaa sèn Moses kevu lo rë, og ham rëk gwevong geving sa gagek nabè va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gagek sènè maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi-sèn denenër arë ngwë nebè Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delè ngaa böp sèn vong vu alam niraksèn lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu rak meya kedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksèn-yi* dus rak. ⁵ Loḡ Yesu mala neḡo loḡ nyëḡ, lob lè bè alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loḡ tepëḡ vu Pilip bè, "Hil rëk bago nos vu tena balam sènè dega?" Nër nebè sènè meseggi Pilip, ⁶ gaḡ yò rak ngaa sèn bè gevong lo ni ggovek ya.

⁷ Loḡ Pilip nër yah vu yi bè, "Bè hil bago nos jak monè K200, og sagaḡ su rëk noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rëḡ yi hur maluh ngwë Andreas, sèn Simon Pita ari lo, nër vu yi bè, ⁹ "Hurmahen ti ko brèt nemadvahi gegèl luu menedo sènè. Rëḡ mu sagaḡ su yoh vu alam yu böpata sènè rë!" ¹⁰ Lom Yesu nër bè, "Ham nanër vu sir nabè degeto demedo." Lob pahup ngahisekè taya menedo, lom to denedo rak, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ko nos rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gèl luu lo ving nebè saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bè, "Ham ngupin nos vahi sèn nahèn nedoga. In hil su basap na meris." ¹³ Lob desupin bedevasu loḡ sap nemadluho-bevidek-luu, yiḡ degga brèt nemadvahi sèn meyoh vu sir geveven nedo.

¹⁴ Alam delè ngaa böp sèn vong-è, lob denër bè, "Yönon rot, mehö-nenër-gagek-rangahsèn sèn denenër bè rëḡ nam dob lo yiḡ sènè." ¹⁵ Lob Yesu rak ni bè vongin denajom yi ahon bedegetung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yò ti tah yi meyah los kedu.

Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunè

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Log sehuksèn lob Yesu yi hur maluh deluk medeya ngaggee nenga ¹⁷ bederak ya yaḡ in bè denah Kapernaum. Lob buk loḡ in sir geYesu yò nahèn nedo kedu, ¹⁸ log sang yam niwëèk bengaggee tèè böp. ¹⁹ Log detee yaḡ meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delè Yesu rak nare ngaggee vavunè meverup dus vu yaḡ, lob deggöneng rot. ²⁰ Rëḡ Yesu nër ya vu sir bè, "Yiḡ sa sèn verup agi, om ham su göneng!" ²¹ Lob devongin bè degeko yi jak na yaḡ rëḡ pevis metöḡ ya ngaggee nenga sèn bè dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yò nahèn denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bè su yaḡ ngahi nedo veseveng rë. Gaḡ yiḡ timu nedo, geYesu su rak ya yaḡ sènè ving yi hur maluh rë gema. Gaḡ yi hur maluh meris yò derak ya yaḡ saga medeya. ²³ Rëḡ jag la vu nyëḡ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknè vu nyëḡ sèn Yesu jom rak nos degdegga lo. ²⁴ Lom delè bè Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yaḡ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bè Nos Mala-tumsèn-yi

²⁵ Desero yi meya detöḡ vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob deloḡ tepëḡ vu yi bè, "Tatovaha! Geyoh bè tena megeyam-a?" ²⁶ Rëḡ Yesu nër yah bè, "Sa nanër vu ham yönon rot nabè: Ham su kwamin nevo ngaa böp sèn sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaḡ ham wa nos bahëmin pup, om sèn ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sèn rëḡ petar agi! Gaḡ ham gwevong huk in nos sèn rëḡ medo degwata geyoh vu bè gevong beham medo malamin-tumsèn lo. Mehönon Nalu rëḡ bo nos sènè vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam."

²⁸ Lob denër yah vu yi bè, "He gevong nabè va in he gevong Anutu yi huk-a?" ²⁹ Rëḡ Yesu nër yah vu sir bè, "Anutu yi huk nebè sènè: Ham ayomin na timu vu Mehö sèn Anutu vong yam lo." ³⁰ Loḡ denër yah bè, "Rëḡ gwevong ngaa böp va ti mehe galè loḡ mëm he rëḡ gevong geving hong-a? Geyoh vu bè rëḡ gwevong va?" ³¹ He kënumin lo degga mana* ggëp nyëḡ-yumeris wirek, nebè sèn dekevu meneggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo nebè: Vo nos-yaḡek-yi vu sir medegga."

³² Lom Yesu nër vu sir bè, "Sa nanër vu ham yönon rot nabè: Moses su vo nos-yaḡek-yi vu ham rë, gaḡ mëm Amag nevong nos-yaḡek-yi soḡek vu ham. ³³ Nos sèn Anutu nevong lo, og luḡ yam vu yaḡek in bè gevong bemehönon demedo malaj-tumsèn." ³⁴ Rëḡ denër yah vu yi bè, "Om Mehöböḡ, gebo nos sènè vu he noh vu buk!" ³⁵ Rëḡ Yesu nër bè, "Sengo ti nos-mala-tumsèn-yi. Mehöti bè nam vu sa, og su rëḡ nadiikahè gökin nah rë. Log bè mehöti ayo na

timu vu sa, og su rëk ayo bev in bël gökin rë. ³⁶ Rëk senër vu ham vorot bël ham nelë sa rëk ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amag vo sir vu sa lo, og rëk denam vu sa. Lob mehöti bël nam vu sa, og sa su rëk juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yagek meyam in bël ngo sepa kwag rë. Gag seluk yam in bël gevong noh vu Mehö sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bël: Alam sën vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëk gevuu sir ti bemala nama rë, gag sengo rëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amag kwa nebë sënë bël: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata. Gesëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bël, “Sengo ti nos sën luk yam vu yagek!” Nër bël sënë lob alam Yuda devong ayej vu medenër gagek ngahisekë rak yi. ⁴² Denër bël, “Mehö sënëk mak Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebë va sën nër bël yi vu yagek meluk yam-ë?”

⁴³ Lom Yesu nër yah vu sir bël, “Ham su nanër gagek ngahisekë vu ham! ⁴⁴ Mehöti su yoh vu bël nam vu sa meris rë. Gag Amag sën vong sa meseyam lo, bël geko mehöti nam, og mehö saga rëk nam vu sa. Lob sëk nanër bekededi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁵ Alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: Anutu yö rëk tatekin gagek vu sir pin. Lob alam pin sën denengo Amag yi gagek venuh lo, og rëk denam vu sa. ⁴⁶ Mehöti su lë Amag rë. Mehö timu sën nedo ving Anutu beyam lo, yik mehö timu saga sën lë Ama. ⁴⁷ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bël mehöti ayo nam timu vu sa, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. ⁴⁹ Wirek ham kenumin lo degga mana* vu nyëg-yumeris medenedo, lok dediik. ⁵⁰ Gag bël mehöti ga nos sën luk yam vu yagek agi, og su rëk nadiik rë. ⁵¹ Nos-mala-tumsën-yi sën luk meyam vu yagek lo, yik sa. Bël mehöti ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yik sa reggos. Sëk bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën.”

⁵² Lob alam Yuda yö yah denër vu sir bël, “Nebë va sën mehö sënë bo yi reggos mehil aga-ë?”

⁵³ Lok Yesu nër vu sir bël, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Nabë ham su gwa Mehönon Nalu reggos los nanum yi kök rë, og ham su rëk medo malamin-tumsën rë. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanam sa kök lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos sogek, gesa kök saga sën tu bël sogek. ⁵⁶ Mehöti bël ga sa reggos los nanum sa kök, og rëk medo dok sa, gesa medo dok yi. ⁵⁷ Amag sën mala-tumsën degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malag-tumsën rak Amag yi niwëëk. Nebë saga, om mehöti bël ga sa, og rëk medo mala-tumsën jak sa nig wëëk. ⁵⁸ Nos sagi sën luk vu yagek meyam. Su nebë nos sën ham kenumin lo degga lok dediik lo rë. Gag mehöti bël ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nër gagek sënë vu sir lok dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahisekë dengo gagek sënë, lom denër bël, “Gagek sënë su yoh vu rël! Re yoh vu bël rëk jak degwa ni?” ⁶¹ Rëk Yesu rak ni bël yi hur maluh denër gagek ngahisekë rak gagek sënë, lom nër vu sir bël, “Gagek sënë vong beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabë ham gwelë Mehönon Nalu jak menah nyëg sën nedo wirek meyam lo, og ham rëk nanër nabë va? ⁶³ Anon Vabuung yö ti nevong bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bël dok vu hil rë, gag gagek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bël dok vu ham anomin bevegong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëk ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö rak nij muğin. Gerak mehö sën rëk nanër yi rangah vu alam-begö-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggökin bël, “Ham la su devong ving sa gagek rë, om yik rak degwa saga sën senër vu ham nebë: Bël Amag su geko mehöti nam rë, og su yoh vu bël yö rëk nam vu sa rë.”

⁶⁶ Dengo Yesu yi gagek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu lok tepëk vu sir nemadluho-bevidek-luu bël, “Mak ham rëk kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Lok Simon Pita nër yah vu yi bël, “Mehöbop, rëk he na vu re? Ma. Hong timu gagek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behë ayomin yök timu vu hong ggovek ya, behe rak nim bël Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër gagek yah vu sir bël, “Sehoo in ham nemadluho-bevidek-luu rak, rëk ham tik memö!” ⁷¹ Nër nebë saga rak Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëk nanër Yesu rangah medengis yi nadiik lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neko lok distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bël dengis yi menadiik. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung

ngwê sên denenêr bê Buk-vabuung-numeng-yi lo dus raḡ, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggêp loḡ vu nyêg-yumeris, om sên denetahu bedeneseпа loḡ yoh vu ta).³ Lob ari lo denêr vu yi bê, “Gwevuu nyêg sênê gegena Yudea in hong hur maluh degelê hong huk sên genevong lo. ⁴ Bê mehōti kwa bo nabê gevong bengō jaḡ, og su nevvun yi huk meneggêp vunsên rê. Genevong ngaa nebê sênê, om gena getato hong vu mehōnon pin medegelê hong.”⁵ Ari lo sên su denevong ving yi bê Anutu nalu rê, om sên denêr nebê sênê. ⁶ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa buk yō nahên! Gaḡ buk pin sênêḡ ham ngo ham buk. ⁷ Alam sên deneseпа loḡ aggata dob yi lo su deyoh vu bê degelê ham paya rê. Gaḡ denelê sa paya in sa nanêr hir ngaa nipaya sên denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelê buk vabuung saga! Gaḡ saḡ su rêḡ na doḡ buk vabuung sênê rê in sa buk yō nahên.”⁹ Nêr bê sênê vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melê Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḡ ari lo demugin meya denelê buk vabuung geyō ti rêḡ tamuin sir meraḡ meya. Su ya rangah rê, gaḡ vun yi meya. ¹¹ Rêḡ alam Yuda desero yi loḡ buk vabuung saga bedenêr bê, “Mehō sênê lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenêr gaḡek ngahiseḡ raḡ yi. Vahi denenêr bê, “Yi mehō nivesa!” Gevahi denenêr bê, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rêḡ deneggōneng in hir ggev, om sir ti su nêr gaḡek raḡ yi ya rangah rê.

¹⁴ Denelê buk vabuung saga beyi buk vahi ggevok ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḡ ya dub-vabuung-bōp ḡatum ayo metateḡin gaḡek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenêr bê, “Maḡ re rêḡ tahu mehō sênê loḡ gaḡek sênê om sên nenêr-ê? Mehōti su tateḡin vu yi rê!” ¹⁶ Rêḡ Yesu nêr yah bê, “Gaḡek sên senêr vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rê. Gaḡ Anutu sên nevvong sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabê mehōti ahê geving nabê gevong Anutu yi gaḡek banon jaḡ, og rêḡ jaḡ gaḡek sên sa nanêr agi degwa ni nabê neyam vu Anutu, ma, sengo nanêr yoh vu kwaḡ. ¹⁸ Mehōti bê nanêr gaḡek noh vu yō kwa, og sakaḡ nevvongin bê yō geḡo arê jaḡ mu. Gaḡ mehōti bê geḡo mehō sên vong yi meyam lo arê jaḡ, og mehō saga rêḡ nanêr gaḡek los anon gesu gekuung jaḡ rê. ¹⁹ Wirek Moses vong horek vu ham, rêḡ ham ti su nesepa loḡ yi horek saga rê. Ma ham bê ngis sa nadiik in degwa va?” ²⁰ Rêḡ alam saga denêr yah vu bê, “Memō nipaya ti negwang ya ayom! Re bê ngis hong nadiik-a?” ²¹ Rêḡ Yesu nêr yah bê, “Sa hevong ngaa bōp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gaḡek vu ham bê ham gwerah* navimin. Yōnon, rêḡ mu gaḡek sênê su verup nyêdahis vu Moses rê, gaḡ yō verup wirek vu ham dobahê lo. Rêḡ ham nerah* nalumin navij loḡ Buk-sewahsên-yi*.” ²³ Ham nerah* hurmahen navij loḡ Buk-sewahsên-yi* in bê ham su kweyêh Moses yi horek. Loḡ nebê va sên ham ahêmin sengên vu sa in sên sa hevong bemehōti nivesa raḡ los dahis loḡ Buk-sewahsên-yi*-ê? ²⁴ Ham su nanêr gaḡek jeggin jeggin jaḡ alam, gaḡ ham jaḡ degwa ni meseggi rê loḡ mêm ham nanêr sir nirōp.”

Denêr Bê Maḡ Mehō Sênêḡ Yi Mehō Sên Anutu Ggooin Raḡ In Bê Geḡo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denêr kwaj luu luu bê, “Maḡ yik mehō sên denesero yi in bê dengis yi menadiik lo saga? ²⁶ Ham lê! Nare rangah menenêr gaḡek rêḡ su denenêr gaḡek ti raḡ yi rê! In maḡ alam ggev derak ni bê yi Kerisi* yōnon ma va? ²⁷ Rêḡ mu hil arak mehō sênê yi nyêg ni, gaḡ bê Kerisi* berup, og hil su rêḡ ajaḡ yi nyêg ni rê!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-bōp ḡatum ayo metateḡin gaḡek vu alam, genêr rangah bê, “Ham raḡ sa nig, beham raḡ sa nyêg ni! Rêḡ sa su yam yoh vu sengo kwaḡ rê. Gaḡ mehō sên vong sa meseyam lo, og gaḡek anon pin degwa yi, rêḡ ham su raḡ ni rê. ²⁹ Gaḡ saḡ serak ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebê saga lob sir bê denaduu yi na ḡarabus, rêḡ su dejom yi ahon rê in yi buk yō nahên. ³¹ Alam ngahiseḡ ayoj ya timu vu yi medenêr bê, “Mesia sên bê rêḡ nam lo maḡ yik yi sênê! Gaḡ mehō ngwê su yoh vu bê rêḡ berup megevong ngaa bōp bōp kesuu ngaa sên mehō agi nevvong-ê rê.”

Devong Ahêvavu Deya In Bê Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* denḡo alam denenêr gaḡek aggagga nebê sênê raḡ Yesu, lom losho alam-deneko-seriveng hir ggev lo devong ahêvavu la deya in bê denaduu na ḡarabus. ³³ Lob Yesu nêr bê, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sêḡ nah mena vu yi sên vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rêḡ sero sa, rêḡ ham su rêḡ natōḡ jaḡ sa rê. Lob ham su yoh vu bê na nyêg sên sena medo lo rê.”

³⁵ Lob alam Yuda yō denêr vu sir bê, “Rêḡ na tena gehil su ayoh vu bê rêḡ natōḡ vu yi rê? Maḡ rêḡ na vu hil alam vu alam Grik hir nyêḡ betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sên nêr bê, ‘Ham rêḡ sero sa, rêḡ ham su rêḡ natōḡ vu sa rê’—ê? Log nêr ving bê, ‘Ham su yoh vu bê rêḡ na nyêḡ sên sena medo lo rê’. Ma maḡ gaḡek sênê degwa nebê va?”

Bêl Mala-tumsên-yi

³⁷ Dus rak bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëğ benguv dok mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër rak Anon Vabuung sën bë rëğ bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ڤo Yesu rak yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Rak Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la dengo gagek saga, lob denër bë, “Mağ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geڤo hil nah lo.” Loğ vahi denenër bë, “Mu mağ Kerisi* su rëğ berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek rak Kerisi* meneggëp loğ Anutu-yi-kaپیya bë Davit* yi mewis, om yö rëğ berup gëp nyëğ Betlehem sën Davit yi nyëğ lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeڤo yi na ڤarabus, rëğ ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneڤo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloğ tepëğ vu sir bë, “Ham su ڤo yi yam rë in va?” ⁴⁶ Rëğ ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gagek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!” ⁴⁷ Loğ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Mağ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëğ alam meris sënë desepa loğ yi in su derak horek ni rë, om Anutu rëğ gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loğ sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë, ⁵¹ “Mağ hil horek nër bë hil gevong gagek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gagek namugin, behil ajağ ngaa sën vong lo ni nivesa rë, lok mëm.” ⁵² Rëğ denër gagek yah vu yi bë, “Mağ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-kaپیya nivesa, og rëğ geڤağ ni nabë alam-denenër-gagek-rangahsën ti su rëğ berup gëp distrik Galilea rë.” ⁵³ Log deketëğin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya ڤedu ڤele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp ڤatum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getateğin gagek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deڤo medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detoğ vu yi. ⁵ Moses vu horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jağ gelöng menadiik. Ma hong og rëğ genanër nabë va?” ⁶ Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatöğ vu gagek ti berup avi bedegevong gagek vu yi. Rëğ Yesu dudeğ bemedo neseroö dob rak nema deggis.

⁷ Deloğ tepëğ pangsën rot, lob mëm vër yu rak benër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jağ gelöng ti.” ⁸ Log dudeğ yah bemedo neseroö dob ggökin. ⁹ Dengo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare loğ mala.

¹⁰ Lob Yesu vër mala rak benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Mağ mehöti su vongin bë ngis hong rë?” ¹¹ Rëğ bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nër vu sir ggökin yah bë, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bë tamu in sa, og su rëğ ketul dok in aggata rë, gağ rëğ nama. In rangah rëğ geli yi mena medo mala-tumsën.” ¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denër yah vu yi bë, “Ngo genetateğin hong degwa, om hong gagek saga su anon rë.”

¹⁴ Loğ Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, sengo netateğin sa degwa. Rëğ sa gagek saga yönon, in serak nyëğ sën sa nado meseyam gesëğ nah lo ni. Rëğ ham dugin sa nyëğ sën sa nado meseyam gesëğ nah mena medo lo. ¹⁵ Ham ngo nevo nyëvewen loğ yah vu mehönon yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëğ sa, og sa su navo nyëvewen loğ yah vu mehöti rë. ¹⁶ Gağ nabë sa gevong nyëvewen vu mehöti, og sëğ gevong noh vu, in su sengo ti rë. Gağ Mehö sën vong sa meseyam lo neloğ vu sa, om sëğ gevong niröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehö luu denanër gagek gëp ti, og luho hir gagek saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netateğin sa degwa rangah, gAmag sën vong sa meseyam lo netateğin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nër nebë saga lob deloğ tepëğ in bë, “Amam tena?” Loğ Yesu nër yah bë, “Ham su rak sa nig rë, geham su rak Amag ni rë. Bë ham jağ sa nig, og ham rëğ jağ Amag ni geving.”

²⁰ Netatekin gagek sënë vu alam loḵ dub-vabuung-böp katum ayo, genenër vu sir loḵ dub ayo ti sën monë ben lo rëḵ mehöti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nër Bë, “Ham Su Rëḵ Na Nyëḡ Sën Sëḵ Na Lo Rë”

²¹ Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëḵ na geham rëḵ sero sa, rëḵ nama beham nadiiḵ los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëḵ nöḵ nyëḡ sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëḵ ana nyëḡ sën na lo rë! Maḵ nër sënë in bë yö rëḵ ngis yi menadiiḵ-a?” ²³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ saḵ su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senër vu ham ggovek bë ham rëḵ nadiiḵ los ham nipaya. Bë ham su gwevong geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëḵ gëp vu ham, beham nadiiḵ los.”

²⁵ Lom delok tepëḵ yah vu yi bë, “Hong re?” Lok Yesu tatekin yah vu sir bë, “Yiḵ sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wireḵ lo. ²⁶ Sa gagek ngahiseḵë nahën neggëp besa bë nanër jaḵ ham beseggi ham. Rëḵ Mehö sën vong sa meseyam lo yi Mehö gagek anon degwa, om gagek pin sën sa nehango vu yi lo, yiḵ sën sa nanër vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenër Ama Anutu vu sir rëḵ su derak ni rë.

²⁸ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëḵ ham ngis Mehönon Nalu jaḵ kelepeḵo*, lob mëm ham rëḵ jaḵ ni doḵ buk saga nabë yiḵ sa Mehö lo sënë. Lob ham rëḵ jaḵ ni nabë sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwaḡ rë. Gaḵ sa nanër gagek yoh vu sën Amaḡ tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa. ²⁹ Su nevuu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nër nebë sënë lob alam ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gagek Anon Rëḵ Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo doḵ sa gagek, og ham rëḵ natu sa alam yönon, ³² beham rëḵ jaḵ gagek anon ni, lob gagek anon saga rëḵ geḵo ham vër.”

³³ Loḵ denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado loḵ mehö ngwë nema benehevong huk karabus vu yi rë! Rëḵ nebë va sën genër bë hong gagek rëḵ geḵo he vër-ë?”

³⁴ Loḵ mëm Yesu tatekin yi gagek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo loḵ ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sën denedo loḵ mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëḵ demedo degwata geving yi rë. Gaḵ yi yö nalu og mëm rëḵ medo doḵ yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bë geḵo ham vër in ngaa nipaya, og rëḵ geḵo ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Serak ni bë Abraham yi mewis ham! Rëḵ sa gagek su nedo loḵ ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiiḵ. ³⁸ Sa nanër gagek rak ngaa sën Amaḡ tato vu sa ggovek lo, rëḵ ham nesepa loḵ ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëḵ gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gagek anon pin sën sa hango vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiiḵ, rëḵ Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gaḵ ham ngo nesepa loḵ amamin vahal!” Loḵ denër yah bë, “He atamin su deḵo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëḵ Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëḵ ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwaḡ rë, gaḵ Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rak sa gagek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gagek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëëḵ pangсэн bë ham sepa doḵ amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa loḵ gagek anon rë, in gagek anon su neggëp vu yi rë. Bë nanër gagek ti, og rëḵ nanër gagek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö gagek kuungsën, lob gagek kuungsën ala los degwa yi. ⁴⁵ Gaḵ saḵ nanër gagek anon mu, om sën ham su nevong ving sa rë. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rëḵ natök vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gagek anon mu, rëḵ nebë va sën ham su nevong ving rë-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gagek. Gaḵ su Anutu nalu ham rë, om sën ham su nebë nengamin vu yi gagek rë.”

Gagek Rak Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He rak nim bë hong Samaria* ti, rëḵ memö nipaya ti gwang ya ayom. Sagaḵ yönon!” ⁴⁹ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Su memö nipaya gwang yam sayog rë. Gaḵ sa nehaḵo Amaḡ rak, rëḵ ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bë gaḵo arëḡ jaḵ rë. Gaḵ Mehöti nedo beyö rëḵ kwa bo meseggi sa gagek begeḵo sarëḡ jaḵ. ⁵¹ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa doḵ sa gagek, og su rëḵ mala nama na verök yi rë.”

⁵² Lob alam Yuda denër bē, “Gwēbeng he rak ni ggovek ya bē memō nipaya ti gwang ya ayom menelok vu hong. Abraham diik ggovek, galam-denenēr-gāgek-rangahsēn dediik bemaya, loḡ genēr bē, ‘Bē mehōti sepa doḡ sa gāgek, og su rēḡ mala nama na verōḡ yi rē.’
⁵³ In ḡekuung bē kwesuu hil dobahē Abraham sēn diik wirek lo? Gekwesuu alam-denenēr-gāgek-rangahsēn sēn dediik wirek lo ving-a? Log bē gweḡo hong jak megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nēr yah bē, “Bē sengo gako arēḡ jak, og serēḡ natu nḡaa meris. Rēḡ Amag nēko sarēḡ rak, Mehō sēn ham nēr bē ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rēḡ ma geham su rak ni rē. Gaḡ sa, og serak ni. Bē sa nanēr nabē sa duḡin yi, og rēḡ sa mehō gāgek kuungsēn nabē ham. Rēḡ serak ni ggovek ya besa nesepa loḡ yi gāgek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahē Abraham sēn kwa vesa anon rot in bē gelē sa huk sēnē, lob lē ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denēr bē, “Su hong ta mehōdahis luu menemadluho rē geyō nahēn, log maḡ gelē Abraham-a?” ⁵⁸ Rēḡ Yesu nēr yah vu sir bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Vu muginsēn ḡAbraham su nedo rē, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gāgek saga lom deko gelōḡ rak in bē detengwa yi menadiik, rēḡ Yesu vun yi loḡ alam ḡḡēp dub ayo, beto meyah dobnē.

9

Gagek Raḡ Mehō Mala Ḳenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, loḡ tōḡ rak mehō mala Ḳenod ti. Yiḡ yō mala Ḳenod loḡ buk sēn ata ko yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh deloḡ tepēḡ in yi bē, “Tatovaha! Re vong nḡaa nipaya lom sēn ata ḡo yi to los mala Ḳenod-a? Degwa negḡēp vu mehō sēnē yō yi nḡaa nipaya, ma vu ama lu ata hir nḡaa nipaya?”

³ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Degwa su negḡēp vu mehō sēnē yi nḡaa nipaya ma, vu ama lu ata hir nḡaa nipaya rē! Gaḡ nḡaa sēnē yō rak yi in bē Anutu yi niwēēḡ natōḡ nam rangah. ⁴ Gwēbeng hes yō nahēn netum, gehil gevong Mehō sēn vong sa meseyam lo yi huk. In rēḡ buk doḡ in hil, lob mehōti su yoh vu bē rēḡ gevong huk rē. ⁵ Buk sēn sa nado dob agi, og setu dob sēnē yi Rangah.”

⁶ Yesu nēr nebē sēnē log pesuv nyē ḡos loḡ dob, log sarōmin los, geḡewi loḡ mehō mala Ḳenod mala ḡahis, ⁷ log nēr vu yi bē, “Ḳena ḡeḡipek duḡ nḡagḡee Siloam!” (Arē sēnē degwa nebē ‘Vong ya’). Lom ya meripek luḡ, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganḡnē ving alam sēn denelē yi wirek loḡ buk sēn neketag monē lu nḡaa vu alam lo delē medelok tepēḡ bē, “Maḡ yiḡ mehō sēn medo neketag alam in monē lu nḡaa wirek lo sēnē?” ⁹ Lom la deyogek bē, “Ēē-ē! Yiḡ mehō lo sēnē!” Log la denenēr bē, “Oo sakaḡ mehō ngwē, rēḡ ni nebē mehō saga!” Rēḡ mehō sēnē yi yō nēr rak avi bē, “Yiḡ sa lo sēnē!”

¹⁰ Lom deloḡ tepēḡ yah vu yi bē, “Rēḡ malam nivesa rak nebē va?” ¹¹ Loḡ nēr yah bē, “Mehō sēn denenēr arē nebē Yesu lo sarōmin dob ving nyē ḡos geḡewi loḡ sa malag, log nēr vu sa bē, ‘Ḳena ḡeḡipek duk nḡagḡee Siloam!’ Lom seya meripek luḡ, lob sa malag nivesa rak besa halē nyēḡ.” ¹² Lob denēr vu yi bē, “Mehō saga nedo tena?” Rēḡ nēr yah bē, “Sa duḡin!”

¹³ Lob deko mehō sēn mala Ḳenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarōmin dob los nyē ḡos sēnē betateḡin mehō sēnē mala loḡ Buk-sewahsēn-yi* ti. ¹⁵ Lom mēm Parisai* deloḡ tepēḡ in mehō saga ḡḡōkin bē, “Malam nivesa rak nebē va?” Loḡ nēr yah vu sir bē, “Mehō saga ḡewi dob rumengsēn loḡ sa malag, log seripek, lob sa malag tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denēr bē, “Mehō saga keyēh horek Buk-sewahsēn-yi*, om maḡ Anutu su vong yi yam rē.” Rēḡ la denēr bē, “Bē mehō nipaya ti, og su yoh vu bē rēḡ gevong nḡaa bōp nabē sēnē rē!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denēr yah vu mehō mala Ḳenod bē, “Mehō sēn vong malam nivesa rak lo, rēḡ genanēr yi nabē va?” Loḡ nēr yah bē, “Yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti!”

¹⁸ Wirek mehō sēnē mala Ḳenod, rēḡ gwēbeng mala netum, rēḡ alam Yuda su devong ving sēnē rē. ¹⁹ Lob detahi mehō mala Ḳenod sēnē ama lu ata yam, bedelok tepēḡ in luho bē, “Maḡ melu nalumin sēnē sēn melu nēr bē ata ḡo yi to los mala Ḳenod lo? Rēḡ nebē va sēn gwēbeng nelē nyēḡ-ē?”

²⁰ Lom ama lu ata denēr yah bē, “Alu arak ni bē alu nalumin sēnē, balu arak ni bē ata ḡo yi to los mala Ḳenod. ²¹ Rēḡ alu su arak ni bē mala netum nebē va rē! Galu duḡin mehō sēn tateḡin mala lo. Om ham nḡo doḡ tepēḡ vu yi rē. Yi bōp rak ggovek ya, om yō nanēr yi gāgek!” ²² Ama lu ata degḡonḡ in alam Yuda lom denēr nebē sēnē. In alam Yuda hir ggev denēr gāgek venuh bē: Bē mehōti nanēr Yesu nabē yi Mesia, og rēḡ deḡetii yi na in dub-supinsēn-yi. ²³ Yiḡ rak degwa sēnē sēn ama lu ata denēr bē, “Yi bōp rak ggovek ya, om ham nḡo doḡ tepēḡ vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehō sēn mala Ḳenod lo beron ngwē ḡḡōkin bedenēr vu yi bē, “Genanēr gagek sēnē ḡēp Anutu mala nabē genenēr yōnon! In he og he rak ni bē yi mehō nipaya.”

²⁵ Lob nêr yah vu sir bê, “Mağ yi mehö nipaya ma ma? Sa duğın. Gağ yik seraq ngaa timu ni. Wirek sa malağ kenod, rêk gwêbeng sa malağ netum.”

²⁶ Loğ deloğ tepêk yah bê, “Vong nebê va vu hong-a? Tatekin malam nebê va?” ²⁷ Rêk nêr yah vu sir bê, “Senêr vu ham ggovek, ma ham su ngo rê? Ma nebê va sên ham bê gwengo nah gökin-ê? Mağ ham bê natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggo yi medenêr bê, “Yik yi hur maluh hong saga! Gağ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He rak ni ggovek ya bê Anutu vengwêng vîng Moses, gağ mağ mehö saga yam vu tena? He duğın yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sênê nêr yah vu sir bê, “Alam-e! Ngaa sênê yô agga ti! Ham su rak degwa ni rê, rêk vong besa malağ netum! ³¹ Hil arak ni bê Anutu su nengo alam nijpaya hir gagek rê, gağ bê mehöti geko Anutu arê jağ los sepa dok yi gagek lo, og mêm Anutu rêk gengo aye. ³² Vu buk muğinsên sên Anutu tung yagek los dob lo rot beyam tók gwêbeng, og su denêr bê mehöti ata ko yi to los mala kenod rêk mehö ngwê tatekin mala rê. ³³ Bê Anutu su gevong mehö sênê nam rê, og su yoh vu bê rêk gevong ngaa nabê sênê rê.” ³⁴ Rêk denêr yah vu yi bê, “Atam avêh nipaya meko hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loğ bê getatekin gagek vu he?” Denêr bê sênê gedetii vu dub ayo meto meyah dobnê.

Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Alam Malaj Kenod

³⁵ Yesu ngo bê deruuk mehö sênê, lob sero menêr vu bê, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?” ³⁶ Loğ nêr yah bê, “O mehö böp, Mehönon Nalu sênêk re? Genanêr tato vu sa rê, loğ mêm sêk ayog na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nêr vu yi bê, “Gelê yi ggovek ya, mehö sênê sên gwêbeng yik nevengwêng vîng hong-ê!”

³⁸ Lob mehö sênê nêr bê, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nêr bê, “Seyam dob sênê in mehönon hir gagek natök rangah. Alam malaj kenod rêk malaj natum, galam sên denekuung bê malaj netum lo, og malaj kenod dok.” ⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gagek sênê, lob deloğ tepêk vu yi bê, “Mağ he malamin kenod vîng-a?” ⁴¹ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Bê ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rêk gêp vu ham rê. Rêk ham nenêr bê ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahên neggêp vu ham!”

10

Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanêr vu ham yönon rot nabê mehöti sên su neyoh ya sipsip hir tete avi rê genepesöng ggök tete vu meneluk ya lo, og yi mehö-hodek-ata los begö-yi. ² Gağ mehö sên neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehö sên negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bê sipsip alaj dok na geko sir. Nelem yi sipsip lo arêj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneko sir to deneya dobnê. ⁴ Neko yi sipsip meto deneya dobnê ggovek, log nemuğın geyi sipsip lo denetamuin yi, in denerak aye ni. ⁵ Su rêk desepa mehö ngwê rê. Gağ rêk debeya in mehö ngwê in su derak ayej ni rê.” ⁶ Yesu nêr gagek peggirinsên sênê vu sir, rêk su derak degwa ni rê.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebê saga lom Yesu nêr yah ggökin bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabê sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sên demuğın meyam denêr bê Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodek-ata los begö-yi. Rêk sipsip su dengo ayej rê. ⁹ Gağ sengo ti tu tete avi. Bê mehöti nam vu sa in bê dok na tete ayo, og rêk medo nivesa, lob dok na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodek-ata su neyam in ngaa ngwê rê. Gağ neyam in bê godek sipsip gengis sir nadiik megevong ri jağ sir. Gağ sa, og seyam in bê demedo malaj-tumsên medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediik in dok vu yi sipsip lo. Gağ hur sên denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rê. ¹² In su sipsip alaj yi sogek rê, om nelê bê anöo bemên neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöo bemên negga sipsip genetii sir ya denepalêt loğ. ¹³ In mehö sênê nevong huk in bagosên mu gesu kwa nevo sipsip lo rê.

¹⁴ Gağ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa narak sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo denerak sa nig, ¹⁵ nebê sên Amağ rak sa nig geserak Amağ ni. Om sa nadiik in sedok vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo vîng, rêk su denedo dob Yudea sênê rê. Om sêk gaço sir saga geving lom degenö sayeg medesepa dok. Lob rêk sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amağ ahê neving sa in sêk nadiik in sir. Sêk nadiik gesêk vesag dok nah gökin. ¹⁸ Nabê sa su ngoğekin nabê sa nadiik rê, og mehöti su yoh vu bê rêk ngis sa rê. Gağ sengo yoğekin bê sêk nadiik. Sa nig wêek yoh vu bê sa nadiik, gesa nig wêek yoh vu bê sêk vesag dok nah gökin. Gagek sênê rêk anon jağ noh vu sên Amağ nêr vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda dengo gagek sënë lob devasuh sir ya yu luu ggökin. ²⁰ Balam ngahisekë denenër bê, “Memö nipaya gwang ya yi, om sën nenër gagek jeggjin jeggjin. Ma nebë va sën ham nebë nengamin vu yi gagek-ê?” ²¹ Gela denenër bê, “Nabë memö nipaya nevonng yi, og su rëk nanër gagek nabë sënë rê! Bë memö nipaya, og su yoh vu bê gevong bemehö mala kenod sënë nivesa jak rê!”

Alam Yuda Desis Begö Raq Avij Vu Yesu

²² Nelok buk-ayöong-yi og kwaj nevo buk sën dejom rak dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebë saga lob Yesu vare neggök dub nengagelusën sën denenër bê Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepëk vu yi bê, “Rëk medo gwevong behe ayomin ketul doq noh vu buk va la? Bë hong Kerisi*, og genanër rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nër yah vu sir bê, “Senër vu ham ggovek ya, rëk ham su nevonng ving rë. Huk pin sën sa nehevong rak Amağ niwëek lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rë, in su sa sipsip ham rë. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeg, gesa narak nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata gesu rëk malaj nama rë. Gemehöti su yoh vu bê rëk geço sir vër in sa nemag rë. ²⁹ Amağ vong sir vu sa, log Amağ niwëek rot bekesuu ngaa pin, om mehöti su yoh vu bê rëk geço sir vër in nema rë. ³⁰ In alu Amağ og yik aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelöng rak in bê detengwa yi menadiik. ³² Lok Yesu nër vu sir bê, “Sa tato Amağ yi huk nivesa vesa ngahisekë vu ham, rëk ham kwamin nevo sa huk ti tena besën ham bê ngis sa jak gelöng-ê?”

³³ Lok alam Yuda denër yah vu yi bê, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bê angis hong jak gelöng rê! Gağ genenër gagek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rëk genër hong bê hong Anutu.”

³⁴ Lom Yesu nër yah vu sir bê, “Mağ gagek neggëp lok horek sën Anutu vo vu ham lo bê, ‘Senër ham bê ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nër alam sën vong yi gagek ya vu sir wirek lo bê sir anutu, om hil su ayoh vu bê mehoo Anutu yi gagek sënë rê. ³⁶ Rëk ham nër vu Mehö sën Ama ggooin rak bevong yam dob lo bê nenër gagek jeggjin jeggjin in nër bê Anutu nalu yi! ³⁷ Nabë sa su nehevong Amağ yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyik ggovek. ³⁸ Rëk mu sa nehevong yi huk, om nabë ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ë lo, lob ham jak ni nabë Amağ nedo lok sa, gesa nado lok yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bê degeko na karabus, rëk ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vasek bê! Yordan beyah tök ya nyëg sën Jon neripek alam lok nyëdahis lo, benedo nyëg sagu. ⁴¹ Lob alam ngahisekë deyam vu yi bedenër bê, “Mehö-neripek-alam Jon su vong ngaa böp rë, gağ gagek pin sën nenër rak mehö agi, sën anon rak.” ⁴² Lob sir ngahisekë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëg lo. ² Lob Maria sën keseh ngaa reggu nivesa rak Yesu vaha gerevu rak yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong gagek ya vu Yesu bê, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bê nirak rëk nër bê, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëk gevong menadiik rê! Gağ nirak in bê tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bê Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëg sën nedo lo, ⁷ lok nër vu yi hur maluh bê, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bê, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bê detengwa hong jak gelöng, log bê genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bê, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bê mehöti na jak rangah, og su rëk talek rë, in nelë nyëg. ¹⁰ Ma bê mehöti na doq buk, og rëk talek in nyëg malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, lok nër vu sir ggökin bê, “Hil mehö Lasarus neggëp yingg rëk sëk na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bê, “Mehöböp, nabë neggëp yingg, og rëk nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bê neggëp yingg mu, gağ mu Yesu nër bê Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tatekin vu sir bê, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwağ vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëk ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bê, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jak Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mêm Yesu ya beya verup, lob denër vu bê Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bê degevong beluho ayoj nivesa jak dok buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bê neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bê, "Mehöböp, bê gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë. ²² Rëk serak ni, bê gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëk bo vu hong."

²³ Lok Yesu nër yah vu yi bê, "Maluhnöm rëk kedi jak nah!" ²⁴ Rëk Marta nër yah vu bê, "Serak ni bê rëk kedi jak nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëk dekedi jak nah lo." ²⁵ Rëk Yesu nër bê, "Mehönon dekedi jak nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëk denadiik bemalaj nama na verök yi rë. Gak rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gevong ving gägek sënë ma ma?"

²⁷ Lob Marta nër yah vu Yesu bê, "Ëë-ë Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bê Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sën Anutu nër wirek bê rëk duk nam dob lo."

Yesu Su

²⁸ Marta nër bê sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi lok beggang ayo bê, "Tatovaha verup nedo betahi hong." ²⁹ Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu. ³⁰ Yesu su verup beggang rë, geyö nahën nedo nyëg len ti sën Marta ya metök vu yi lok lo. ³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp beggang ayo lo, delë bê kedi rak pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bê neya in bê ngu jak bedub avi.

³² Lok Maria tök ya nyëg sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp lok vaha genër vu yi bê, "Mehöböp, bê gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë!" ³³ Yesu lê bê nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom lok tepëk bê, "Ham bê meneggëp tena?" ³⁴ Lok denër bê, "Mehöböp, genam rëk gwelë!" ³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bê, "Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!" ³⁷ Rëk la denenër bê, "Mehö sënë vong bemehö mala kenod mala nivesa rak, om bê berup og mak yoh vu bê rëk gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëk nadiik rë, ma su yoh vu rë?"

Yesu Nër BeLasarus Vesa Lok Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepeka gelöng böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bê, "Ham kwehe gelöng saga na!" Lok mehö sën diik lo avëhnö Marta nër bê, "Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!" ⁴⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bê, "Senër vu hong gwëbeng lo bê, nabë gwevong geving, og rëk gwelë Anutu niwëëk!"

⁴¹ Lob mêm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yagek genër bê, "O Ama! Sa ketag vu hong begengo sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Serak ni bê genengo sa jom-raksën yoh vu buk, rëk sa kwag nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bê dejak ni nabë gevong sa yam."

⁴³ Nër bê sënë log tahi niwëëk bê, "Lasarus! Gweto genam dob!" ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi lok lo. Devevir yi lok tob ggëp vaha beya metök bagë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bê, "Ham gwepuh tob vër in yi!"

*Alam Devengwënj Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

⁴⁵ Alam Yuda ngahisekë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëk sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bê, "Hil rëk gevong nabë tena? In mehö sënë nevong ngaa böp böp ngahisekë. ⁴⁸ Bê hil agöneng in yi gegevong nabë sënë rot, og rëk alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëk nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin."

⁴⁹ Lok hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta saga, lob nër vu sir bê, "Ham su nerak ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin tök rak bê: Nabë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mêm nivesa rë. In mêm alam pin su malaj nama." ⁵¹ Rëk su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gak tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta ta saga, om yik netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër gägek rangah rak sën Yesu rëk nadiik dok nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rëk mu su rëk nadiik in alam Yuda mu rë, gak rëk nadiik in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoj gägek venuh lok buk sënë bê dengis yi menadiik. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah lok alam Yuda malaj ggökin rë, gak tah meya beggang-bu ti arë nebë Epraim, sën neggëp dus vu nyëg-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raq, lob alam ngahisekë vu nyëg pin derak medeya Yerusalem in bë desemu sir in dega nos-ggöksën-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi katum ayo, gedenenër vu sir bë, “Ham kwamin nevo nebë va? Maq Yesu su rëk nam gelë buk vabuung sënë rë?” ⁵⁷ Galam-deneço-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggovok bë, “Bë mehöti raq ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raq Yesu Vaha
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metök ya Betania sën nër bemehö diiksën Lasarus kedi raq vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahën neggëp in bë mëm degelë Buk-ggöksën-yi*. ² Lom devong nos böp vu Yesu vu nyëg sënë, lob Marta neruu nos gelLasarus losho vatëvek medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ko ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raq heljëng. Arë nebë nart beyi monë böpata rot. Lom Maria rikin raq Yesu vaha, gerevu raq yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwavek loq beggang ayo pin. ⁴ Rëk yi hur maluh ti arë nebë Yudas Iskariot, mehö sën rëk nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nër bë, ⁵ “Hil su bë gevong balam debago ngaa reggu nivesa sënë jak K300 in hil adok vu alam-kupek-masën jak-a?” ⁶ Rëk su kwa vo alam-kupek-masën lo yönon benër rë. Gaq mehö-hodek-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monë-yi, lom neggodek monë sën denetung loq lo.

⁷ Rëk Yesu nër bë, “Ham naqöök! Genevong tahutahu raq sa buk sën dedev sa na lo. ⁸ Alam-kupek-masën rëk demedo geving ham gesu rëk nama na rë, gaq saq su rëk medo geving ham hus ading rë!”

Alam-deneço-seriveng Devengwënj Raq Bë Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahisekë derak ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëk su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gaq deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekedo raq vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneço-seriveng hir ggev dejuo gagek revuh ti bë dengis Lasarus nadiik geving. ¹¹ In alam Yuda ngahisekë kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneço-seriveng ya.

Yesu Loq Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekë yam denedo ggovok ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loq heng to lom dengo Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem. ¹³ Lom deço kapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bë:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los Mehöböp niwëek lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu tök vu dogi merak nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-kaپیya nër lo bë:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raq dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muğinsën yi hur maluh su derak ngaa sënë degwa ni rë, rëk nahub geYesu kedi raq garë böp raq ggovok, loq mëm kwaj vo yah gagek sën neggëp loq Anutu-yi-kaپیya lo, lom derak ni bë anon raq yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahisekë sën denare ving Yesu genër beLasarus kedi raq betah yi in waak geto meyom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loq aggata, in dengo bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai* yah denër vu sir bë, “Kë! Ham lê! Hil hed gagek su rëk anon jak rë, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi derak medeya Yerusalem loq buk vabuung sënë in bë degeço Anutu arë jak gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëg Betsaida vu distrik Galilea lo bedelok tepëk vu yi bë, “Mehö böp, he bë galë Yesu.” ²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

* **12:20:** Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëk mu dengo Anutu bengö bekwaj vo bë yik Anutu sogek, lom denesepa loq yi horek medenejom raq vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jak dok. Loq tum dengo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loq Anutu rë, gaq yik sir ti ti nebë sënë.

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu luho bē, “Buk sēn Mehōnon Nalu niwēēk los arē bōp natōk nam rangah lo dus raḵ. ²⁴ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē hil su gehin sakōm ḡahis ti duk na dob bemengēk na rē, og yīk sakōm ḡahis timu saga beyō rēk medo. Rēk mu nabē duk na dob bemengēk na, og rēk nakip banon ngahisekē berup jaḵ. ²⁵ Mehōti bē ahē geving navi vu dob sēnē, og rēk anon mala nama. Gaḵ mehōti bē nidēlin navi vu dob sēnē, og rēk medo mala-tumsēn degwata. ²⁶ Bē mehōti gevingin nabē natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahag. Lob nyēḡ sēn sa medo lo, og sa hur lo rēk demedo nyēḡ saga geving sa. Mehōti bē natu sa hur ti, og rēk Anutu geḵo yi jaḵ.”

Yesu Nēr Bē Rēk Dejekō Yi Jaḵ Kelepeḵo

²⁷ “Sayoḡ maggin rot, om sēk nanēr nabē va? Maḵ sēk nanēr nabē, ‘Amaḡ, gwēko sa vēr in ngaa sēn vongin natōk vu sa agi?’ Ma! Sa su rēk nanēr nabē sēnē rē. Gaḵ seyam sēnē in bē sa gaḵo maggin nabē sēnē. ²⁸ Om Amaḡ, getato nim wēēk los arēm bōp na rangah!” Yesu nēr nebē sēnē log gagek ti yam vu yagek bē, “Sa tato nig wēēk los arēḡ bōp ya rangah vorot, gesēk gevong ḡokin nah!” ²⁹ Loḵ alam sēn denare dus vu lo, denḡo lob denēr bē, “Vakuvek verōp!” Gela denēr bē, “Angēr ti nēr gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nēr vu sir bē, “Gagek sēnagi su yam in bē bo niwēēk vu sa rē, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwēbeng og Anutu joo alam dob sēnē hir gagek venuh ggovek ya bē rēk bo nyēvewen doḵ nah vu sir yōnon. Log gwēbeng vongin juuk dob ala nipaya sēn lo na. ³² Dejekō sa jaḵ na vavunē, lok mēm sēk getah alam doḵ mehōnon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nēr gagek sēnē in bē tato nabē rēk dengis yi jaḵ kelepeḵo* menadiik.

³⁴ Loḵ alam denēr yah vu bē, “He hango gagek nebē sēnē lok horek bē. Mesia rēk medo degwata los degwata. Rēk nebē va sēn genēr bē dejekō Mehōnon Nalu jaḵ na kelepeḵo*-ē? Maḵ Mehōnon Nalu sakaḡ re?”

³⁵ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Yīk Rangah rēk medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jaḵ Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, in malaḵenu rēk ḡerin ham. Mehōti bē na doḵ malaḵenu, og rēk dugin nyēḡ sēn neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, log mēm ham ngo rēk natu alam dob sēnē hir rangah.”

Yesu nēr nebē saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahisekē Su Devong Ving Yesu Rē

³⁷ Yesu vong ngaa bōp ngahisekē medenelē, rēk su ayoj ya timu vu yi rē, ³⁸ lob mehōnenēr-gagek-rangahsēn Yesaya yi gagek anon raḵ nebē sēnē. Sēn kevu meneggēp nebē: “Mehōbōp, alam tena devong ving alu hed gagek-a?

Log Mehōbōp, re rak nim wēēk ni?”

³⁹ Su deyoh vu bē ayoj na timu vu Yesu rē, in gagek ngwē sēn Yesaya kevu meneggēp lo anon jaḵ geving. Sēn nebē:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,

gevong kwaj ma in sir,

in bē su rēk degelē ngaa jaḵ malaj los kwaj bo bedejak ni rē,

log su deyoh vu bē degērin ayoj nom vu sa,

besa gevong nijvesa jaḵ rē. Gerēk nama!”

⁴¹ Yesaya lē Yesu niwēēk los vunēk vunēk yagek yi wirek, lom nēr gagek saga raḵ yi. ⁴² Rēk mu alam ngahisekē ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rēk deneggōnengin alam Parisai*, lom su denēr rangah rē, in kwaj nevo bē rēk dejuuk sir in dub-supinsēn-yi. ⁴³ Om su ahēj ving pangsēn bē Anutu geḵo arēj jaḵ rē. Gaḵ mēm ahēj ving pangsēn rot bē mehōnon yō degeko arēj jaḵ.

Gagek Raḵ Sēn Yesu Gengo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bē, “Mehōti sēn ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rē. Gaḵ ayo neya timu vu Mehō sēn vong sa meseyam lo ving. ⁴⁵ Gemehōti sēn gelē sa lo, og nelē Mehō sēn vong sa meseyam lo ving. ⁴⁶ Seluḡ yam dob sēnē nebē rangah in bē alam pin sēn ayoj nam timu vu sa lo su demedo doḵ malakenu. ⁴⁷ Bē mehōti gengo sa gagek rēk su gevong banon jaḵ rē, og sa su rēk gevong nyēvewen doḵ nah vu yi rē. In sa su yam dob in bē gevong nyēvewen vu mehōnon rē gaḵ seyam in bē gaḵo sir nom. ⁴⁸ Mehōti bē geruu demi vu sa gesu gebē nenga vu sa gagek rē, og ngaa sēn rēk seggi yi betatekin nabē vong paya lo nedo. Yīk gagek sēn sa nanēr lo. Rēk seggi yi menanēr nabē geḵo nyēvewen nipaya doḵ nah vu Buk-tamusēn. ⁴⁹ In sa su nehevong gagek yoh vu sengo kwag rē. Gaḵ Amaḡ sēn vong sa meseyam lo, yō nēr gagek pin sēnē vu sa bē sa gevong los nanēr. ⁵⁰ Nēr vu sa bē sa nanēr yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsēn degwata, geseraḵ ni bē yi gagek saga yōnon om sēn senēr.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yô nahën geYesu rak ni bê buk dus rak ggovek ya bê gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yô yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup lok buk sën diik lo.

² Medo denegga nos sehuksën lok Satan lok ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bê gevong Yesu dok na alam Yuda nemaj. ³ Rêk Yesu yô rak ni ggovek ya bê Ama lêëin ngaa pin lok ya nema, berak ni ving bê Anutu vong yi yam, gerêk nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi rak vu tevor mekah yi rôpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ko taor ti bevêh neggëp balo, ⁵ log keseh bêl lok ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu rak taor sën vêh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup lok Simon Pita. Lom Pita nêr vu yi bê, “Mehöböp, bê gejipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nêr yah vu bê, “Gwëbeng og su gerağ ngaa sën sa nehevong agi ni rê. Gağ nahub rêk rêk gejak ni.”

⁸ Lok Pita nêr yah vu bê, “Su rêk gejipek sa vahag rê! Gağ rêk nama!” Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Bê sa su jipek vaham rê, og alu su rêk nemad dok ti in huk rê.” ⁹ Lob Simon Pita nêr yah bê, “Om Mehöböp, su gejipek sa vahag mu, gağ gejipek sa nemag los sa yug geving!” ¹⁰ Rêk Yesu nêr bê, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rêk jipek vaha mu gökin, gağ anon pin niveseek rak ggovek ya, rêk mu su ham pin rê.” ¹¹ In Yesu rak ni ggovek ya bê mehö saga rêk nanêr yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mëm nêr bê, “Ham pin su nimin veseek rak rê!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log rôp yi rôpröp yah geto nedo. Log nêr vu sir bê, “Mağ ham rak ngaa sën sa hevong vu ham-ê ni? ¹³ Ham nenêr sa nebë Tatovaha los Mehöböp, lob ham nêr yoh vu in sa nebë saga. ¹⁴ Ham Mehöböp los Tatovaha sa, rêk seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga. ¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabë sën sa hevong vu ham-ê. ¹⁶ Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rê. Genabë mehöti gevong ngwë geğo gagek mena, og ngwë sën ko gagek meneya lo, su kesuu mehö sën vong yi ya lo rê. ¹⁷ Bê ham jak ngaa saga ni, beham gwevong nabë saga, og rêk ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanêr rak ham pin rê, gağ sengo rak alam sën sehooin sir rak tu sa alam ggovek lo nij. Rêk gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo anon jak. Gagek sën nêr nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vêr vaha rak in bakë sa. ¹⁹ Gagek sën sa nanêr vu ham lo su anon rak rê geyö nahën, rêk sa nanêr vu ham namugin in bê nahub rêk natök rangah, lob ham rêk gwevong geving sa nabë yik Mehö lo sënë. ²⁰ Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Mehöti bê gevong nivesa vu mehö sën sa gevong nök lo, og mehö saga vong nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bê gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

Yesu Tato Mehö Sën Bê Rêk Nanêr Yi Rangah Lo

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nêr nebë saga ggovek, log ayo maggin genêr bê, “Sa nanêr vu ham yönon nabë ham sënë ti rêk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ²² Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir dugin mehö sën Yesu nêr gagek rak yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita tê kwa in genêr vu bê, “Gedok tepëk vu yi nabë nenêr re!”

²⁵ Lob kepë yi yah dus vu Yesu genêr vu bê, “Mehöböp, genenêr re saga?” ²⁶ Lob Yesu nêr yah vu bê, “Rêk sa dağoo nos teka sënë dok gabum besebo vu yi. Og yik mehö lo sënë.” Lob dağoo nos kemu teka lok gabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vêr ggovek log pevis geSatan lok ya ayo. Yesu nêr vu bê, “Ngaa sën bê gwevong lo, og gwevong pevis.” ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su rak gagek sën Yesu nêr agi degwa ni rê. ²⁹ Derak ni bê Yudas negin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bê mağ Yesu nêr vu bê na bağo nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, mağ nêr vu bê bo ngaa vu alam sën denerak vu in ngaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnë. To meyah log buk lok.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnë ggovek, log Yesu nêr bê, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëëk los arë böp tøk yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëëk los arë böp tøk yam rangah ving. ³² Yönon, vong bAnutu niwëëk los arë böp tøk yam rangah, om Anutu rêk gevong beMehönon Nalu niwëëk los arë böp natök nam rangah geving, om vongin gevong

* 13:23: Mehö sën Yesu ahë neving yi lo og mak yik yi Jon, rêk mu yô kevu kapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

pevis. ³³Nalug lo! Sa medo geving ham teka rë, loḵ ham rëḵ sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, 'Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sëḵ na-ë rë.' ³⁴Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëḡ neving ham lo. ³⁵Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëḵ alam pin deḵaḵ ni nabë sa hur ham."

Yesu Nër Vu Pita Bë Rëḵ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶Lok Simon Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, "Mehöböp, rëḵ gena tena?" Lom Yesu nër yah vu bë, "Su geboh vu bë rëḵ gesepa sa megenam nyëḡ sën sena-ë rë. Gaḵ nahub rë, lok rëḵ getamuin sa." ³⁷Rëḵ Pita nër bë, "Mehöböp! Sa su rëḵ sepa hong mena pehi rë in va? Sëḵ nadiiḵ in hong!"

³⁸Lob Yesu nër yah bë, "Rëḵ genadiiḵ in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og kökrëeh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö!"

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹"Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ²Amag yi beggang los ayo ngahiseḵë neggëp. Bë nama, og sa su rëḵ nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëḡ vu ham rë. ³Rëḵ nyëḡ neggëp, om sën sena gero vu ham govek rë, loḵ mëm senom meḡaḵo ham jaḵ geving sa in nyëḡ sën sa medo lo, og ham rëḵ medo geving. ⁴Log nyëḡ sën sa bë na lo, og ham rak yi aggata ni ggovek."

⁵Rëḵ Tomas nër yah vu yi bë, "Mehöböp, gena tena? He duḡin! Lob he rëḵ ajaḵ aggata saga ni nabë va?"

⁶Lom Yesu nër vu yi bë, "Aggata sa, gegageḵ anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëḵ noh aggata ngwë mena vu Amag rë, gaḵ rëḵ nama! Gak yik sengo timu. ⁷Bë ham jaḵ sa nig, og ham rak Amag ni ving. Gwëbeng ham rak ni, in ham lé yi ggovek."

⁸Rëḵ Pilip nër yah vu bë, "Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mëm he kwamin vesa."

⁹Rëḵ Yesu nër yah vu bë, "Pilip! Sa nado hus adingsekë rot ving ham, rëḵ ngo genahën gesu geraḵ sa nig rë? Alam sën delë sa lo, og yik nebë delë Amag. Ma genër bë 'Getato Amam vu he' in va? ¹⁰Ma su gevang ving bë Amag nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amag rë? Gageḵ sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwaḡ rë, gak Amag sën nedo loḵ sa lo yö nevang yi huk. ¹¹Ham gwevong geving sa gageḵ sënë nabë sa nado loḵ Amag, gAmag nedo loḵ sa! Bë nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga. ¹²Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rëḵ gevang huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëḵ gevang huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amag. ¹³Log ngaa pin sën ham kwetaḡ in jaḵ sarëḡ lo, og sëḵ gevang vu ham, in sa gevang bAmag niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah nabë saga. ¹⁴Bë ham kwetaḡ in ngaa jaḵ sarëḡ, og sëḵ gevang vu ham."

Yesu Nër Bë Rëḵ Gevang Anon Vabuung Nam

¹⁵"Bë ham ahëmin geving sa, og rëḵ ham sepa doḵ sa horek. ¹⁶Lob sëḵ ketag na vu Amag, lob rëḵ gevang ham Mehö ngwë nam in gadu ham los gevang niwëëḵ vu ham, gerëḵ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sënë yik yi Anon Vabuung begageḵ anon ala yi. ¹⁷Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deboh vu bë degeḵo yi rë, in su delë yi bederaḵ ni rë. Rëḵ hameḵ ham rak ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸Sa su rëḵ gevuu ham meham medo kwetul doḵ nabë hur meten rë. Gaḵ sëḵ nom vu ham. ¹⁹Buk su hus ading rë galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rëḵ degelë sa gökin rë, gak hameḵ rëḵ gwelë sa. Sa nado malag-tumsën, om ham rëḵ medo malamin-tumsën geving. ²⁰Doḵ buk saga og ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nado lok Amag, geham nedo lok sa, gesa nado loḵ ham. ²¹Mehöti sën geḵo sa horek mesepa doḵ nivesa lo, og mehö sënë ahë neving sa. Lom bë mehöti ahë geving sa, og Amag rëḵ ahë geving yi, gesahëḡ geving yi geving, gesëḵ tateḵin sa vu yi bejaḵ sa nig."

²²Yesu nër nebë sënë, lom mehö ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bë, "Mehöböp, genër va saga? Sën bë getato hong rangah vu he gesu rëḵ getato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?"

²³Lok Yesu nër yah vu bë, "Bë mehöti ahë geving sa, og rëḵ sepa doḵ sa gageḵ megero, lob mëm Amag rëḵ ahë geving yi, galu rëḵ anam medo geving yi. ²⁴Mehöti bë su ahë geving sa rë, og su rëḵ sepa doḵ sa gageḵ rë. Gageḵ sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gak yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵Sa nahën nado ving ham gesenër gageḵ sënë vu ham. ²⁶Gak Mehö sën doḵ vu ham anon lo, sagaḵ Anon Vabuung sën Amag rëḵ gevang nom los sa nig wëëḵ doḵ nah sa böḡ lo, og rëḵ tateḵin ngaa pin vu ham los bëḵ ham kwamin jaḵ beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷Sa bë na jaḵ om sa gevang beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh

lo. Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bê degevang beham ayomin geto revuh rê, gaḵ saḵ seyoh vu om sa nehevong. Om mêm ham su newamin jaḵ, geham su göneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gaḡek sën senër vu ham bê sa ḡevuu ham gesena rêḵ sêḵ nom vu ham. Bê ham ahêmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amaḡ, in Amaḡ og bôp bekesuu sa. ²⁹ Gaḡek sënê yô nahên gesa nanër vu ham namugin, in nabê anon jaḵ og ham jaḵ ni.

³⁰ Sa su rêḵ nanër gaḡek pangsën rot vu ham rê, in dob sënê ala nipaya vingin berup, rêḵ mu su yoh vu bê rêḵ kepê sa rê. ³¹ Sa bê alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo deḡaḵ ni nabê saḡêḡ neving Amaḡ, gesa nehevong ngaa yoh vu gaḡek sën Amaḡ vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jaḵ mehil ana!”

15

Yesu Nër Bê Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḵê soḡek sa, gAmaḡ tu wain ala. ² Sa nemaḡ pin sën su denesis anoj rê lo, og Amaḡ neketôv vër menetê ya, gesa nemaḡ nivesa pin sën denesis anoj lo, og neketôv dus genetongin, in bê dengis anoj ngahiseḵê rot. ³ Lob gaḡek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebê saga. ⁴ Ham medo dok sa, loḵ mêm sêḵ medo dok ham. Bê ham su medo dok sa rê, og ham su rêḵ ngis anomin rê. Sa tahu raḵ nema sën su raḵ nare jes rê lo, in saga su yoh vu bê ngis anon rê. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehôti sën nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rêḵ ngis anon ngahiseḵê rot. Bê sa su medo geving ham rê, og ham su yoh vu bê rêḵ gwevong ngaa ti nirôp rê. ⁶ Mehôti bê su medo dok sa rê, og rêḵ mala nama nabê wain nema sën deneketôv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḵ ya nengwah lo.

⁷ Nabê ham medo dok sa gesa gaḡek medo dok ham yönon, lom nabê ham ahêmin geving ngaa ti bekwetaḡ, og rêḵ ham gweko. ⁸ Bê ham ngis anomin ngahiseḵê, og saga rêḵ geḵo Amaḡ arê jaḵ los tato niwêêḵ, lob ham rêḵ natu sa hur. ⁹ Saḡêḡ neving ham nebê sën Amaḡ ahê neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahêḡ-vingсэн saga. ¹⁰ Bê ham sepa dok sa horek, og sêḵ ahêḡ geving ham pangsën, nabê sën sa nesepa loḵ Amaḡ yi horek, gaḡê neving sa pangsën lo. ¹¹ Senër gaḡek pin sënagi yöḵ vu ham, in bê ham kwamin vesa nabê sa, beham kwamin-vesasën ḡerin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebê: Ham ahêmin geving ham nabê sën saḡêḡ neving ham. ¹³ Mehôti bê nadiik dok nah yi alam lo bej, og ahê neving sir kesuu sën mehônnon pin ahêḡ neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabê ham sepa dok sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon. ¹⁵ Om sa su rêḵ nanër ham ḡokin nah nabê sa hur meris ham rê, in hur meris og sir duḡin huk sën alaj kwa nevo bê gevang lo. Gaḵ senër ham bê ham tu sa alam soḡek, in ngaa pin sën sa nehangô ḡḡêp Amaḡ lo, og senër rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooiin sa raḵ rê, gaḵ sehooiin ham raḵ mehevong ham ya in bê ham ngis anomin ngahiseḵê beham anomin saga medo degwata. Lom nabê ham kwetaḡ ngaa ti jaḵ sarêḡ vu Amaḡ, og rêḵ bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebê sënê: Ham ahêmin geving ham!”

Yesu Nër Bê Alam Sën Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rêḵ Degevang Begô Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bê ahêḡ sengên vu ham, og ham jaḵ ni nabê ahêḡ sengên vu sa nebê saga muḡin. ¹⁹ Bê ham degwa vu dob, og rêḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo ahêḡ geving ham, in ham los degwa timu. Rêḵ ma geham su degwa vu dob rê. Sehooiin ham rak loḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sën ahêḡ sengên vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gaḡek sën senër vu ham lo bê: Hur ti su kesuu ala rê. Dedeginengin sa rak ngaa maggin, om rêḵ dedeginengin ham jaḵ ngaa maggin nabê saga geving. Gaḵ bê desepa dok sa gaḡek, og rêḵ desepa dok ham gaḡek geving. ²¹ Rêḵ mu mehônnon rêḵ degevang nij paya vu ham in salam ham, in su deraḵ Mehô sën vong sa meseyam lo ni rê. ²² Bê sa su nam nanër gaḡek rangah vu sir rê, og su rêḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡep vu sir rê. Rêḵ seyam nêr vu sir, om gwêbeng sënê su yoh vu bê dedahun jaḵ hir ngaa nipaya rê. ²³ Mehôti bê gelê sa paya, og nelê Amaḡ paya ving nebê saga. ²⁴ Ngaa bôp bôp sën mehôti su vong wirek rê lo, bê sa su nam ḡevong medegelê rê, og su rêḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡep vu sir rê. Rêḵ delê bê sa nehevong ngaa bôp ngahiseḵê nebê sënê, lom nahên denelê alu Amaḡ paya. ²⁵ Nebê saga in bê gaḡek sën dekevu menegḡêp loḵ hir horek lo anon jaḵ nabê: Denelê sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehô-dok-vu-ham, Anon Vabuung gaḡek-anon-yi sën yam vu Amaḡ lo, sën sêḵ ḡevong vu Amaḡ menom vu ham lo, og rêḵ tateḵin sa degwa. ²⁷ Geham rêḵ tateḵin sa degwa rangah nabê saga geving, in ham nedo ving sa vu muḡinsên mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gagek sënë vu ham in bê ham su bê s bemalamin nama. ² Alam rëk dejuuk ham in hir dub-supinsën-yi, gebuk rëk berup lob dengis ham beham nadiik, gerëk degekuung nabë sagrak denevong Anutu yi huk. ³ Rëk degevong ngaa saga pin in su derak Amag ni rë, besu derak sa nig rë. ⁴ Om senër gagek saga vu ham vorot, in nabë buk saga natök vu ham, og ham kwamin bo nah gagek sën senër vu ham lo.”

Yesu Tatekin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsën sa su nër gagek nebë sënë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bê nah mena vu Mehö sën vong sa meseyam lo, rëk ham ti su loq tepëk in sa bê, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gagek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëk sa nanër gagek anon sënë vu ham bê sa nayah in bê dok vu ham. Bê sa su nah rë, og ham Mehö sën dok vu ham lo su rëk nom vu ham rë. Gak senah loq mëm sëk gevong nom vu ham. ⁸ Mehö saga rëk nam, lob rëk tatekin vu alam sën denesepa loq aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëk tatekin nabë nyëvewen rëk natök vu sir. ⁹ Rëk tatekin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëk tatekin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa ggökin yah rë. ¹¹ Gerëk tatekin nabë denatök vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bê dob sënë ala nipaya rëk natök vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gagek ngahisekë rot sën sa bê nanër vu ham lo neggëp, rëk ham nahën gesu yoh vu bê ham jak ni venuh rë. ¹³ Gak mëm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mëm rëk tatekin gagek anon los dahis vu ham beham jak ni. In su rëk nanër yô yi gagek rë. Gak gagek sën ngo lo, sën rëk nanër, gerëk nanër gagek sën nahën gesu anon rak rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëk geko sarëg jak, in rëk geko gagek vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amag yi ngaa pin tu sa ngaa, om sën senër rak Mehö saga bê rëk geko gagek vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bë Ayoj Maggin Rëk Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bê rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë gak ham rëk gwelë sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yô delok tepëk vu sir bê, “Nenër gagek va sënë? Bë, ‘Buk su rëk hus ading rë lob hil su ayoh vu bê rëk galë yi rë, log buk su rëk hus ading rë lob hil rëk galë yi gökin-ë.’ Log nër ving bê neya vu Ama-ë? ¹⁸ Nër bê buk su rëk hus ading rë sënë degwa nebë va? Hil dugin yi gagek saga!”

¹⁹ Lom Yesu rak ni bê denevongin bê dedok tepëk in yi, lom nër vu sir bê, “Ham nelok tepëk in ham in sa gagek saga sën senër bê buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bê rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë lob ham rëk gwelë sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa loq aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bê bimeng in geko nalu, og ayo maggin rot in vanë tök vu yi, loq nabë mëm geko nalu govek lo, og mëm su rëk kwa bo vanë lo gökin nah rë, gak kwa vesa in ko nalu metu yi ngaa ggovek ya. ²² Lob ham nebë vesa. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sëk galë ham gökin, lob mëm ham rëk kwamin vesa rot gemehönon su deyoj vu bê degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk dok tepëk in ngaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Bë ham kwetag ngaa ti vu Amag jak sarëg, og rëk gevong vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetag ngaa ti rak sarëg rë. Bë ham kwetag, og ham rëk gwëko lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër gagek pin sënë vu ham rak gagek peggirinsën mu. Gak buk vongin berup, lob sa su rëk nanër vu ham jak gagek peggirinsën gökin rë, gak sëk nanër Amag degwa gëp rangah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bê berup, og rëk ham kwetag ngaa vu yi jak sarëg. Sa su nër bê sëk ketag vu Amag in ham rë, ²⁷ in Amag yô kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vong ving bê sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amag beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sënë, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bê, “Kë! Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër rak gagek peggirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he rak ni ggovek bê geraq ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönon hir tepëk rëk mehö la denër vu hong rë. Sënë vong behe hevong ving bê Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bê, “Gwëbeng ham vong ving sa? ³² Om ham gwengo rë! Buk dus rak, lob tök yam ggovek ya, geham rëk kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengo perurek timu rëk medo. Rëk sa su perurek timu ngo rëk medo rë, in Amag nedo ving sa. ³³ Senër gagek pin sënë vu ham in bê ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu

dob sënë ngaa maggin rëk deginengin ham, rëk mu ham su newamin jak, in sa kəpə dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Raḵ In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nēr saga ggovek log varah mala raḵ yaḡek gejom raḵ bē:

“Amag, buk verup ggovek ya, om ḡetato nalum niwëək los arē bōp natōk nam rangah. ² Gevong besetu mehōnon pin alaj in bē sa ḡevong balam pin sēn ḡevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ³ Log nabē dejak nim nabē Anutu anon perurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sēn ḡevong yam lo ni, og saga rëk ḡevong bedemedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ⁴ Sa hevong benim wëək los arēm bōp tōk yam rangah vu dob, gesa semu huk sēn ḡevong vu sa bē sa ḡevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa niḡ wëək los arēḡ bōp natōk nam rangah gökin nabē sēn negḡep rangah wirek loḵ buk sēn sa nado ving hong gedob yō nahēn lo.

⁶ Sa tatekin hong degwa rangah vu mehōnon sēn gehooin sir raḵ vu sa vu dob lo. Hong alam saga, loḵ ḡevong sir vu sa, lom desepa loḵ hong ḡaḡek. ⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bē ngaa pin sēn ḡevong vu sa lo, og yō yam vu hong timu. ⁸ In ḡaḡek sēn ḡevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko raḵ bedevong ving rot bē sa vu hong meseyam. Bedevong ving bē ḡevong sa yam. ⁹ Sejom raḵ in sir sënë. Sa su jom raḵ in alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rē, gaḵ sejom raḵ in sir sēn ḡevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sënë detato sa niḡ wëək los arēḡ bōp rangah.

¹¹ Sa su rëk medo dob rē, gaḵ sir yō rëk demedo gesenōk vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sēn ḡevong vu sa lo jak nim wëək, in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti aḡi. ¹² Sēn sa nahēn nado ving sir lo, og sa nehegin sir sēn ḡevong vu sa lo raḵ nim wëək. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rē, gaḵ yik mehō nipaya timu sēn vongin mala nama lo, saga mala maya verōk yi, in ḡaḡek sēn negḡep loḵ hong kapiya lo anon jak. ¹³ Gwëbeng sënë sa bē nōk vu hong, rëk sa nanēr ḡaḡek sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabē sa. ¹⁴ Sevo hong ḡaḡek vu sir, lob alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo delē sir paya in su denesepa loḵ aggata-dob-yi rē nebē sēn sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁵ Sa su ketaḡ vu hong bē gweko sir vēr in dob rē, gaḵ sa ketaḡ vu hong bē gwegin sir vu Mehō Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḵ aggata-dob-yi rē, nebē sēn sa su nesepa loḵ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁷ Gwevong bedejak ḡaḡek anon ni venuh, loḵ mēm rëḡ denatu hong hur nirōp jak saga, in hong ḡaḡek og ḡaḡek anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nebē sēn ḡevong sa meseyam vu alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi aḡi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur nirōp in bē sedok vu sir bedejak ḡaḡek anon ni venuh medenatu hong hur nirōp nabē saga geving. ²⁰ Sa su ketaḡ in sir sënë mu rē, gaḵ sa ketaḡ in alam sēn rëk degenō hir ḡaḡek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabē sēn genedo loḵ sa, gesa nado loḵ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevong geving nabē ḡevong sa meseyam. ²² Log nim wëək sēn ḡevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti aḡi. ²³ Sa nado loḵ ayoj nebē sēn genedo loḵ sayog lo, in bē demedo jevuh ti borot, galam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejak ni nabē ḡevong sa meseyam, los dejak ni nabē ahēm neving sir nebē sēn ahēm neving sa.

²⁴ O Amag! Ahēm neving sa wirek loḵ buk sēn dob yō nahēn gesu ḡetung rē lo rot, lob ḡevong nim wëək los arēm bōp vu sa, om sa bē salam sēn ḡevong vu sa lo demedo geving sa doḵ nyëḡ sēn sëk medo doḵ lo in degelē sa niḡ wëək los arēḡ bōp saga.

²⁵ O Amag, Mehō yohvu! Alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su derak nim rē, gaḵ sa og serak nim gesir sënë derak ni bē ḡevong sa meseyam. ²⁶ Senēr hong degwa vu sir, gesëk medo nanēr. In ahëvingsēn na menoh vu sir geving nabē sēn ahēm neving sa lo, log sa medo doḵ ayoj.”

18

Yudas Nēr Yesu Rangah Vu Alam-begō-yi

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom raḵ ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devaseḵ bēl Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ḡḡep nyëḡ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḵ ya. ² Log Yudas sēn nēr yi rangah lo, yō raḵ huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ḡḡep saga buk ngahi. ³ Lob ḵo alam-begō-yi yu ti ving alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo hir hur

los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeko ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sên vongin natök vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir melok tepék bê, "Ham nesero re?" ⁵ Rêk denêr yah vu bê, "Yesu Nasaret!"

⁶ Lom Yesu nêr yah vu sir bê, "Sa lo sênê!" Lob Yudas sên tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nêr vu sir bê, "Sa lo sênê!", lom deyah rak demij medekepê meya deneggêp dob. ⁷ Lom Yesu lok tepék in sir ggökin bê, "Ham nesero re?" Lok denêr yah bê, "Yesu Nasaret!" ⁸ Lok Yesu nêr yah bê, "Senêr vu ham ggovek ya bê yik sa lo sênê! Nabê ham nesero sa, og ham gwevong alam sênê geto dena." ⁹ Nêr bê saga in yi gagek sên nêr vorot lo anon jak nabê, "Sir sên gevong sir vu sa lo, og sir ti su rêk mala nama rê."

¹⁰ Lom Simon Pita neko paêp-yu-anil ti sepa, lob tur vêr besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arê nebê Malkus. Rêk Yesu nêr vu Pita bê, "Gejöp hong paêp dok nah newis. Ma gekuung bê sêk noh nenga in ngaa maggin sên Amağ vong sa yam in lo?"

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi vu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rêk ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sênê sên nêr vu alam Yuda wirek lo bê, "Bê mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mêm niveza."

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwê detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwê saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnê. Lok hur maluh ngwê sên alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menêr vu avêh sên negin veluung avi lo, log ko Pita meluho delok ya. ¹⁷ Lob avêh sên negin veluung avi lo lok tepék vu Pita bê, "Mağ mehö saga yi hur maluh ti hong-a?" Rêk bê, "Sağ ma!"

¹⁸ Log nyêg ayöông, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahêvavu sên denemalajin nyêg lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Lok Tepék In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepék in Yesu yi hur maluh los yi gagek sên nenêr vu mehönon lo. ²⁰ Rêk Yesu nêr yah vu bê, "Sa nanêr gagek vu mehönon pin menado rangah, gesa nanêr lok dub-supinsên-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sên alam Yuda denesupin sir lok lo. Sa su nanêr gagek menalah vun in ham rê. ²¹ Om su gedok tepék in sa, gağ gedok tepék in sa gagek vu alam sên denengo sa gagek lo rê, in denego mederak ni."

²² Vare nenêr gagek saga, lob ahêvavu sên denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genêr bê, "Su genanêr gagek nabê saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!" ²³ Rêk Yesu nêr yah vu bê, "Nabê senêr gagek ti paya, og genanêr rangah nabê senêr tena paya. Ma nabê senêr yoh vu, rêk nebê va sên gesis sa meris mu-ê?"

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahên nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denêr vu yi bê, "Mağ yi hur maluh ti sên hong-ê?" Rêk Pita lah yi vun bê, "Sağ ma!"

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sên Pita sap nenga ris ya lo gadê ma ngaa ti verup nêr bê, "Mağ sa halê hong sênê. Sên genare ving yi lok huk anon agu lo?"

²⁷ Rêk Pita lah yi vun ggökin yah bê, "Sağ ma!", lob pevis bekökrêh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Lok heng to, lom deko Yesu ggêp Kayapas yi beggang beto deya Prêtoryam (sên nebê kiap böp yi beggang). Rêk alam Yuda su delok ya Prêtoryam ving Yesu rê, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bê rêk gevong benij paya jak, lob su deyoh vu bê dega nos-ggöksên-yi rê. ²⁹ Nebê saga lom Pilatus to meya dobnê vu sir menare malaj genêr bê, "Ham nêr gagek va rak mehö sênê?"

³⁰ Lom denêr yah vu bê, "Mehö saga bê su yi mehö nipaya rê, og he su rêk gaço yi manam vu hong rê!" ³¹ Rêk Pilatus nêr yah bê, "Maam ham gweko nök megwengo yi gagek noh vu ham horek!" Rêk denêr bê, "Ham alam Rom ham horek nêrin he bê he su ayoh vu bê rêk

angis mehōnon bedenadiik rē.”³² Nebē saga in bē Yesu yi gagek sēn nēr bē rēk nadiik jaḡ kelepeko* lo anon jaḡ.

³³ Lom Pilatus loḡ yah Prētoryam ggōkin metahi Yesu yah meloḡ tepēḡ in bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?”

³⁴ Loḡ Yesu loḡ tepēḡ yah vu yi bē, “Ngo kwam nevo gagek saga, ma mehō la denēr vu hong-a?”

³⁵ Loḡ Pilatus nēr yah vu yi bē, “O! Sa su Yuda ti rē! Hong alam losho hir alam-deneḡo-seriveng lo hir ggev yō deḡo hong yam vu sa. Ma ḡevong va paya?”

³⁶ Loḡ Yesu nēr bē, “Su sa nyēḡ neggēp dob sēnē rē. Bē sa nyēḡ ḡēp vu dob sēnē, og rēḡ salam sēn detamuin sa lo deḡevong begō jaḡ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bē rēḡ denajom sa ahon rē.”

³⁷ Lom mēm Pilatus nēr yah bē, “Om maḡ hong mehō-los-bengōm ti yōnon-a?” Rēḡ Yesu nēr yah bē, “Genēr yoh vu! Sa mehō-los-bengōḡ ti, rēḡ setu mehōnon meluḡ yam dob in bē sa nanēr gagek anon rangah. Mehōti bē gagek anon ḡēp doḡ ayo, og rēḡ genḡo sayeḡ.”³⁸ Rēḡ Pilatus loḡ tepēḡ yah vu yi bē, “Gagek anon sagaḡ va?”

Pilatus Nēr Bē Denatul Brēm Na Yesu Betii Kelepeḡo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nēr gagek saga gḡovek, log to meyah dobnē menēr vu alam Yuda bē, “Sa su tōḡ vu gagek ti geneggēp vu mehō sēnē rē.”³⁹ Rēḡ mu ham ngo ham aggata neggēp bē sa gaḡo mehōti bēr in karabus doḡ Buk-ggōksēn-yi* benōk vu ham. Om ham nanēr rē, nabē ham vongin bē sa gaḡo ham alam Yuda ham mehō-los-bengō vēr vu ham ma ma?”⁴⁰ Rēḡ detahi yah nikelap vu bē, “Yiḡ ma! Gaḡ Barabas!” Barabas og mehō sēn nesis alam geneggodeḡ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nēr medejom Yesu ahon medeḡo meya deveek yi raḡ aggis. ² Gemēm alam-begō-yi detahu mehō-yurēmeḡ raḡ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengōḡ hir madub gedetung raḡ yu, log derōp tob mala saḡap loḡ yi, ³ log ya denare mala gedevong kewēsēn vu bē, “Alam Yuda hir mehō-yurēmeḡ! He haḡo hong rak!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnē ggōkin menēr bē, “Ham lē, sa hevongin gaḡo yi geto menam vu ham, in mēm ham ngo jaḡ gagek sēn senēr vu ham lo ni nabē sa su tōḡ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.”⁵ Lob mēm Pilatus ḡo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sēn beto meya vu sir genēr bē, “Ham lē! Mehō lo sēnē!”

⁶ Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev los ahēvavu sēn denemalajin nyēḡ lo, delē yi lom detahi bē, “Gengis yi jaḡ na kelepeko*! Gengis yi jaḡ na kelepeko*!” Lom Pilatus nēr yah vu sir bē, “Om ham ngo gweḡo yi nōk mengis yi jaḡ na kelepeko*. In sa su tōḡ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.”

⁷ Loḡ alam Yuda denēr yah vu bē, “He horek neggēp lom horek saga sēn nēr bē nadiik in ḡo yi raḡ benēr yi nebē Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus ngo gagek saga, lob ggōneng in yi pangsēn rot, ⁹ lom loḡ yah Prētoryam meloḡ tepēḡ in Yesu ggōkin bē, “Geyam vu tena?” Rēḡ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nēr vu yi bē, “Su ḡevongwēng in sa rē? Gerak ni bē setu ala! Seyoh vu bē gaḡo hong vēr, geseyoh vu bē ḡevong hong vu sir medengis hong jaḡ na kelepeko*!”

¹¹ Loḡ Yesu nēr yah vu yi bē, “Bē Anutu vu vavunē su ngoḡek rē, og su rēḡ genatu ala rē. Nebē saga, om mehō sēn vong sa loḡ yōk nemam lo, saga sēn vong nḡaa nipaya sevōḡ hong.”

¹² Pilatus ngo gagek saga, lom tum kwa vo bē ḡeḡo Yesu vēr, rēḡ alam Yuda detahi ya nikelap bē, “Bē gweḡo mehō saga vēr, og su mehō-los-bengō Sisar* yi mehō hong rē! Mehōti bē yō gooin yi jaḡ natu mehō-los-bengō, og neḡo yi rak bē kesuu Sisar*.”¹³ Pilatus ngo hir gagek saga gḡovek, lob ḡo Yesu meto meya gerak nedo sēa-gagek-yi ḡḡēp nyēḡ sēn denenēr bē Telig Gelōng lo. (Denenēr ḡḡēp Hibru ayeḡ bē Gabata.)

¹⁴ Lob loḡ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē dega nos Buk-ggōksēn-yi*, gemēm siks krōk monbuk lob Pilatus nēr vu alam Yuda bē, “Ham gwelē ham mehō-los-bengō sēnē!”¹⁵ Rēḡ detahi yah nikelap bē, “Gweḡo na! Gweḡo na! Gengis yi jaḡ na kelepeko*!” Loḡ Pilatus loḡ tepēḡ in sir bē, “Ham vongin bē sengis ham mehō-los-bengō jaḡ na kelepeko*?” Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev denēr yah bē, “He hōmin mehō-los-bengō ma, gaḡ yik mehō-los-bengō Sisar* yō timu!”¹⁶ Denēr nebē saga, lob tum Pilatus lēein Yesu loḡ yah nemaj in dengis yi jaḡ na kelepeko*.

Desis Brēm Ya Yesu Vetii Kelepeḡo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi kelepeko* rağ gedeko yi medeya nyëğ sën denenër arë nebë Nyëğ Yusekë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi rağ kelepeko* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gägek rağ neggëp kelepeko* yu nebë: *YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ*. ²⁰ Lom nyëğ sën desis Yesu rağ ya kelepeko* lo, neggëp dus yu nyëğ böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahisekë detevin gägek saga in dekevu loğ ayej löö pin. Dekevu loğ alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bë, “Su gekwevu nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö, gağ kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehö-los-bengö.”

²² Loğ Pilatus nër yah vu sir bë, “Gägek sën sa kevu aga lo, yö gëp jağ!”

²³ Lob alam-begö-yi desis Yesu rak ya kelepeko* ggovek, loğ mëm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rëk yi röpröp ading sën neröp ya gebinë lo nahën neggëp, rëk devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delë bë devasu nebë saga, om denër bë, “Hil su nakweek, gağ hil getë gelöng mahen in nabë mehöti sën sevök hil lo, og geço los dahis.” Devong nebë saga lob gägek sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo anon rağ. Gägek sënë nebë:

“Devong sa tob ggelek sir.

Gedetë gelöng mahen in bë gooin mehöti jağ megeko sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sën Yesu ata lo luho ari, geKlopa venë Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi kelepeko*. ²⁶ Lob Yesu lë bë ata luho hur maluh* ti sën ahë neving yi pangsen lo denare, lom nër vu ata bë, “Avëh-e! Gwelë nalum saga!” ²⁷ Log nër vu hur maluh saga bë, “Gwelë atam saga!” Lom loğ buk saga hur maluh saga ço Yesu ata rağ meya nedo ving yi ggëp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mëm Yesu rak ni bë semu ngaa pin ggovek ya, lom nër bë, “Sayog neven in bë!” in gägek sën neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo anon jağ. ²⁹ Lob wain ahëggin sën arë nebë vinega lo nedo loğ gabum ti. Lom deko ngaa-ayo-sovinsën sën nedo loğ loo lo ti, bededuu vetii ngesing ti mededagoo luğ gedevu ya verup loğ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nër bë, “Sa semu ngaa pin ggovek ya!” Log kwa yun luğ gelëein anon ya.

Alam-begö-yi Depejeh Yesu Kweben

³¹ Loğ buk saga alam Yuda denesemu sir in bë monbuk lob dega nos Buk-ggöksën-yi*, lom deketag vu Pilatus bë gevong alam-begö-yi na dekeyeh lööho vahaj in denadiik pevis, log dejuh navij geto. In bë mehönon navij su bare jağ kelepeko* dok Buk-sewahsën-yi*, in Buk-sewahsën-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begö-yi ya dekeyeh mehö luu sën lo ngwë vaha mugin, log devong ngwë sën nare vahi lo ving nebë saga. ³³ Log deloğ ya Yesu, rëk delë bë diik ggovek ya, lom su desis vaha mekeyeh rë. ³⁴ Rëk alam-begö-yi ti pejeh Yesu kweben rağ jeggevek lom kök los bël keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehö sën lë ngaa agi rağ mala lo, sën kevu, om yi gägek sagi yönon. Yö rağ ni benenër gägek yönon in ham jağ ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebë sënë lob gägek sën neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo anon rağ. Sën nenër bë:

“Sekë ti su rëk keyeh rë.”

³⁷ Gengwë neggëp bë:

“Alam rëk malaj jağ mehö sën depejeh lo.”

Debë Yesu Lok Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëk mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loğ Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sën ya ketag vu Pilatus bë juh Yesu nihel vër in kelepeko* lom yogekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu loğ buk lo. Lom ço ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa loğ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga loğ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus yu nyëğ sën desis Yesu rak kelepeko* lo, lom waak ti neggëp loğ, rëk su debë heljeng ti loğ rë, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu loğ, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

* 19:39: Alos og vos reggu nivesa ti sën deneko medenerikin rağ heljeng in bë su nivë na.

20

*Yesu Kedi Rağ Ggökin**(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)*

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëg su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lê bê gelöng tetolin ya in waak avi.

² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bê, “Deko Mehöböp vër in bedub gehe dugin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loğ ti, loğ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betök ya muğin. ⁵ Ya verup bê mala melë waak ayo, loğ lê bê tob gam veroo sën lo neggëp, rëk su luğ ya waak ayo rë. ⁶ Loğ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluğ ya waak ayo melë bê tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loğ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gağ yô ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muğinsën lo luğ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bê Yesu kedi rak yah. ⁹ In wirek luho su derak gağek sën neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëk kedi jağ nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

*Maria Vu Magdala Lë Yesu**(Mk 16:9-11)*

¹¹ Rëk Maria vare nesu loğ waak sën debë Yesu loğ lo nenga. ¹² Nahën vare nesu, log bê mala in waak ayo loğ lê gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loğ nyëg len ti sën debë Yesu loğ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bê, “Avëh, genesu in va?” Loğ nër yah vu luho bê, “Deko sa Mehöböp meya debë la, gesa dugin nyëg sën debë loğ lo!” ¹⁴ Nër bê saga ggovek gepeggirin yi yom, lob lê Yesu genare, rëk su rağ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bê, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëk Maria kuung bê mehö sën negin huk saga, lom nër yah vu yi bê, “Mehö böp, bê gweko yi megeya, og genanër nyëg sën gebë yi loğ lo tato vu sa, in senah gağo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bê, “Maria!” Loğ Maria rağ ni pevis lom peggirin menër vu yi loğ Hibru ayej bê, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bê, “Gedëin sa! In sa nahën gesa su rağ meyah vu Amağ rë. Om genah megena genanër vu arig lo nabë, ‘Sëk jağ menah vu Amağ geham Amamin, vu sa Anutu geham Anutu.’”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bê, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi gağek pin rangah vu sir.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh**(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luğ ya bebuk loğ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loğ sir vuheng genër bê, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa rağ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nër vu sir ggökin bê, “Ham ayomin gëp revuh! Sëk gevong ham na nabë sën Amağ vong sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng rağ sir genër bê, “Ham gweko Anon Vabuung nökl ²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëk nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëk nahën gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rëk sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bê Pepid lo), su nedo ving sir loğ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bê, “He halë Mehöböp!” Loğ Tomas nër yah vu sir bê, “Bê sa su galë brëm len sën neggëp loğ nema lo rë, besa su jöp nemağ doğ brëm len rë, gesa su jöp nemağ doğ kele len sën neggëp loğ kweben lo rë, og sa su rëk gevong geving rë, gerëk nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rë, loğ yi hur maluh denedo loğ beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, loğ Yesu yam nare rangah loğ sir vuheng atov genër bê, “Ham ayomin gëp revuh!” ²⁷ Log nër vu Tomas bê, “Genam gwebë nemam deggis jak sënë, gegwelë sa nemağ. Gegejöp nemam doğ sa kwebeg. Su kweyëh gağek, gağ gwevong geving!”

²⁸ Lom Tomas nër yah vu yi bê, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nër yah vu yi bê, “Gelë sa om gevong ving-a? Rëk mu alam sën su delë sa rë, rëk degevong geving lo, og rëk kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Ɔapiya S n  In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa b p ngahisek  meyi hur maluh del , r k sa su kevu los dahis menegg p loƆ Ɔapiya s n  r . ³¹ Yik sa kevu dus ti ti s n  in b  ham jak ni begwevong geving nab  Yesu yi Kerisi* s n Anutu Nalu. Ham gwevong geving nab  saga benatu yi alam lob ham r k medo malamin-tums n jak ar .

21*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh*

¹ Nahub r  loƆ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee b p Tiberias* nenga. Tato yi neb  s n : ² Simon luho Tomas (s n denen r yi neb  Pepid lo), geNatanael (vu Kana gg p distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo lok ti. ³ Lom Simon Pita n r vu sir b , “Sena gako g l!” Lom den r vu yi b , “He n k geving hong.” Lom ya derak ya yaƆ ti r k su deko g l ti loƆ buk saga r  gema rot. ⁴ Beny g heng lom Yesu nare ngaggee nenga r k yi hur maluh dugin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir b , “Hur mag m-e! Ham Ɔo g l la?” R k detahi yah vu yi b , “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir b , “Maam hamek gwet  lek nah los yaƆ nenga vesa r , loƆ m m ham r k gweko.” Lom det  lek luk yah yoh vu s n n r-  gededadii rak yom, r k devimengin in g l ngahisek  vevii besu deyoh vu r .

⁷ Lob hur maluh* ngw  s n Yesu ah  neving pangsen lo, n r vu Pita b , “Sagik Meh b p!” Lom Simon Pita ngo b  Meh b p, lom kebu yi rak r pr p ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pes ng ya b l beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi s n denedo rak yaƆ lo, deko yaƆ mededadii lek los g l medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu ronek (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya derak ya ronek lom del  b  nengwah medo netum beg l medo nen k rak gebr t la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu n r vu sir b , “Ham gweko g l s n gw beng ham Ɔo aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita rak yah yaƆ medadii lek los g l b p b p rak yam ronek. Beg l 153 pup r k lek su vepul r .

¹² Lob Yesu n r vu sir b , “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin degg neng in sir gesir ti su loƆ tep k in yi r , in derak ni b  Meh b p. ¹³ Lob Yesu Ɔo br t beyam vo vu sir, bevo g l ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi rak vu bedub lob tato yi beron netu l o s n  vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loƆ Yesu loƆ tep k vu Simon Pita b , “Jon* nalu Simon, mak ah m neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Lok Simon yogek b , “  - , Meh b p! Ngo gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r vu yi b , “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ LoƆ Yesu loƆ tep k in yi beron ngw  gg kin b , “Jon* nalu Simon, mak ah m neving sa y non ma ma?” R k Simon n r yah b , “  - , Meh b p! Ngo gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r vu yi b , “Om gwegin sa sipsip lo!”

¹⁷ LoƆ loƆ tep k in yi netu beron l o b , “Jon* nalu Simon, mak sa meh  hong y non-a?” Neb  saga, lom Pita ayo maggin rak in loƆ tep k in yi tu beron l o ben r b , “Mak sa meh  hong y non-a?”, loƆ n r yah b , “Meh b p, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r yah vu yi b , “Om gebet sa sipsip!” ¹⁸ Gesa nan r vu hong y non nab  ngo genah n mag m lom genev h hong Ɔabi megeneko loƆ ny g yoh vu s n ah m neving lo. R k mu nab  hong atov jak, og r k getel  nemam gemeh ti naduu hong Ɔabi ahon megeli hong na ny g s n su ah m neving r  lo.”

¹⁹ Yesu n r gagek saga rak Pita in b  tato s n r k nadiik begeko Anutu ar  jak lo. N r gagek saga ggovek log n r vu Pita b , “Gesepa dok sa!”

Hur Maluh S n Yesu Ah  Neving Lo*

²⁰ LoƆ Pita gg rin yi yah lom l  hur maluh ti s n Yesu ah  neving yi pangsen lo.* Meh  s n  s n medo denegga nos wirek lo, lok kep  yi yah negg p loƆ Yesu babu gelok tep k vu b , “Meh b p, re r k nan r hong rangah-a?” ²¹ Pita l  b  netamuin luho, lob loƆ tep k in vu Yesu b , “Meh b p, gak meh  saguk r k nab  va?” ²² LoƆ Yesu n r yah vu yi b , “Gelok tep k in va? Sengo sa ngaa! Om nab  sa kwag bo nab  y  medo rot gesenom geto r , og y  r k medo rot. Gak hong og ngo gesepa dok sa!”

²³ Lob m m gagek lo ya meyoh vu ari lo vahi neb  hur maluh sagu su r k nadiik r . R k mu Yesu su n r b  su r k nadiik r , gak n r b , “B  sa kwag bo nab  medo rot gesenom geto r , og y  r k medo rot.”

* **21:20:** Meh  s n Yesu ah  neving yi pangsen lo og mak yik yi Jon, r k mu y  kevu Ɔapiya om s n lah yi vun bekevu menegg p vuns n.

²⁴Yiḵ hur maluh sēnē sēn nēr ḡagek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he raḵ ni bē yōnon. ²⁵Gengaa vahi sēn Yesu nevonḡ lo nahēn neggēp. Rēḵ bē sa kwag bo mesepa doḵ los dahis mekevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rēḵ ḵapiya sēnē na megērīn dob pin.

SinarĒ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagĕk Ya Nare Vorot Bĕ Rĕkĕ Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagĕk sĕn sa kevu mugĕnsĕn lo, saga sa tateĕin ngaa pin sĕn Yesu nevang los yi gagĕk sĕn nenĕr lo, ² vu mugĕnsĕn rot beverup loĕ buk sĕn yah meya yagĕk lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raĕ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raĕ yah yagĕk. ³ Mehō saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĕ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĕak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehōdahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕg anon jaĕ lo degwa tato vu sir. ⁴ Lob medo negga nos ving sir loĕ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwĕvuu Yerusalem. Gaĕ ham medo gwĕgin ngaa sĕn Amag nĕr bĕ rĕkĕ gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵ In Jon neripek alam raĕ bĕl, rĕkĕ su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaĕ na ham.”

⁶ Loĕ buk saga desupin sir raĕ bedeloĕ tepĕk in yi bĕ, “Mehōbōp, maĕ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕg jaĕ gehil ngo vongin gegin hil gōkin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷ Rĕkĕ nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕkĕ jaĕ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amag yō tu ala mekwa vu meneggĕp vu yi. ⁸ Rĕkĕ mu Anon Vabuung rĕkĕ nam jaĕ na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Raĕ Yah Yagĕk

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹ Yesu nĕr gagĕk sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi raĕ yah yagĕk, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggōkin rĕ. ¹⁰ Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehō luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹ Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagĕk pangĕn in va? Yesu sĕn vuu ham geraĕk yah yagĕk lo rĕkĕ duk nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi geraĕk meyah agi!”

Deggooin Mehōti Raĕ In Doĕ Nah Yudas Ben

¹² Lob sir vu kĕdu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kĕdu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehōnon degee medena doĕ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³ Bedetōk yah Yerusalem mederaĕ ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehō neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴ Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom raĕ medenedo. Gavĕh la losho Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom raĕ medenedo ving.

¹⁵ Ggovek, loĕ buk ti lob Pita kĕdi nare loĕ ari lo pin malaj benĕr gagĕk ti vu sir. Gesir pin saga raĕ neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶ Pita nĕr bĕ, “Artig lo, gagĕk sĕn dekevu meneggĕp loĕ Anutu-yi-kapiya lo anon raĕ beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagĕk verup Davit avi benĕr raĕ Yudas, mehō saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob gagĕk wirek hen saga gwĕbeng anon raĕ ggovek ya. ¹⁷ In wirek Yesu ggooin Yudas raĕ menedo ving he beko huk sĕnĕ ving he. ¹⁸ Ham raĕ ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti raĕ monĕ hel kōk sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin kesĕh to meya. ¹⁹ Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, denĕg gagĕk saga mederaĕ ni, lom denenĕr dob saga loĕ ayej nebĕ Akeldama. Sĕnĕ nebĕ Dob-hel-kōk. ²⁰ Log tum gagĕk neggĕp loĕ kaĕpiya Saam sĕn denevang raro raĕ wirek lo nebĕ:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su doĕ medo!’

Log gagĕk ngwĕ nĕr ving nebĕ:

‘Mehō ngwĕ pevis medok nah ben.’

²¹ Om hil pevis magoooin mehōti vuheng doĕ alam sĕn deneya ving hil los Mehōbōp Yesu raĕ buk pin sĕn hil nehaĕ loĕ lo. ²² Mehōti sĕn neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loĕ buk sĕn Anutu ko Yesu vĕr in hil geĕko yi yah vavunĕ lo. Mehōnon sĕn delĕ sagi pin, og mĕm hil agooin ti jaĕ begeĕko huk geving he benanĕr rangah nabĕ Yesu kĕdi raĕ vu bedub yōnon.”

²³ Pita nĕr bĕ saga, lob deggooin mehō luu raĕ. Ngwĕ Yosep sĕn denenĕr yi nebĕ Barsabas garĕ ngwĕ nebĕ Yustus lo, log ngwĕ arĕ nebĕ Matias. ²⁴ Lom dejom raĕ vu Mehōbōp bĕ, “Mehōbōp, geraĕk alam pin ayoj ni, om mĕm ngo getato vu he nabĕ gehoooin mehō luu sagi ngwĕ tena raĕ ²⁵ in doĕ nah Yudas ben menatu sinarĕ nyĕdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyĕg sĕn bĕ na lo.” ²⁶ Lob derekō veri raĕ luho lob lōo raĕ Matias, lom devong yi tu sinarĕ ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luk Yam

¹ Buk-supinsên-yi sên denenêr bê Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loğ beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggêp yagek, benesu nebê sang niwêêk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delê ngaa nebê nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya merak ya sir ti ti.

⁴ Lob Anon Vabuung loğ yam ggêrin ayoj pin, lob denêr ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vông verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sên sir vu nyêg pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ dengo ngaa sên dedun rağ, lob desupin sir ya, lom delêk in dengo alam sênê denevengwêng loğ ayej ti ti.

⁷ Lob delêk bekway ya ngahi medenêr bê, “Alam sên agi yiğ sir Galilea pin! ⁸ Rêk nebê va sên hil pin nehango bê denevengwêng loğ hil ayed ti ti niröp-ê? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sên nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sên dus vu Kurene lo ga, hil alam vatêvek vu Rom vông. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwê sên deggêrin sir medenesepa loğ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rêk hil pin nehango bê denenêr gagek rağ Anutu yi huk niwêêk loğ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delêk gekway ya ngahisekê. Geya denêr vu sir nebê, “Ngaa sagi degwa nebê va?” ¹³ Rêk la denenêr gagek pelêsên nebê, “Denum bêl mengêês pangsên beyuj vông paya.”

Pita Nêr Gagek Rangah

¹⁴ Loğ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sênê kedi denare, lob tahi niwêêk genêr rangah vu alam bê, “Ham Yuda los alam-yu-ngwê pin sên ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebê nengamin vu sa gagek, beham jağ ngaa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bê alam sagi denum meyuj vông paya, gağ ma! Yiğ nahên 9 krök monbuk gemehöti su nenum bêl mengêês monbuk rê. ¹⁶ Rêk mu mehö-nenêr-gagek-rangahsên Yoel nêr rağ ngaa sênê wirek bê:

¹⁷ ‘Anutu nêr bê, “Buk-tamusên dus jağ,

og sêk kesh sa Anon Vabuung jağ alam pin.

Geham nalumin maluh los avêh lo rêk denanêr gagek rangah nabê alam-denenêr-gagek-rangahsên.

Log ham hur magêm rêk degelê ngaa aggagga nabê pesepsên,

geham alam atov rêk degêp medegelê pesepsên.

¹⁸ Kê! Vu buk saga rêk sa kesh sa Anon Vabuung jağ sa hur maluh los avêh,

lob rêk denanêr gagek rangah nabê alam-denenêr-gagek-rangahsên.

¹⁹ Lob mêm sêk gevong huk aggagga gêp yagek,

gesêk gevong ngaa böp böp gêp dob sênê:

Kök los nengwah genengwah aru.

²⁰ Log hes rêk malakenu dok,

gekwev mala kök jağ.

Govek log mêm Mehöböp yi buk natök nam.

Yi buk rêk böp los niwêêk.

²¹ Log alam sên detahi ya vu Mehöböp lo pin,

og rêk Anutu geko sir nah vu yi.”

²² Om ham Israel! Ham gwengö gagek sagi! Sa bê nanêr Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rağ huk niwêêk los ngaa böp sên Anutu vo loğ mehö saga nema lo ni. Tato ngaa böp saga vu ham in bê ham jağ ni nabê Anutu vông yi yam. ²³ Wirek Anutu yö kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mêm tung mehö saga loğ yök ham nemamin. Loğ ham vông lok ya alam-yu-ngwê sên denekeyêh horek lo nemaj, bedesis yi rağ ya kelepeko* mediik. ²⁴ Rêk mu Anutu nêr mekedi rağ yah vu bedub meko yi vêr vu nivanê nipaya pin sên diiksên-yi lo. In diiksên saga su yoh vu bê dahun mehö saga yönon rê. ²⁵ In Davit nêr gagek rağ yi bê:

‘Sa nehalê Mehöböp nedo sa malağ yoh vu buk pin.

Nare ggêp sa nemağ vesa gengaa ti su rêk kepê sa rê.

²⁶ Om sên sa ahêg nivesa, log mêm sa hevong ayeğ in sa kwağ vesa rot.

Gesêk bo kwağ in hong bemedo,

²⁷ in su rêk gwevu sa kenug bemedo Nyêg-diiksên-yi rê.

Log su rêk gwevu hong mehö vabuung bepetar na rê.

²⁸ Getato aggata mala-tumsên-yi vu sa, om rêk gemedo geving sa,

lom rêk sa kwağ vesa rot.’

²⁹ Arig lo, sa bê nanêr niröp vu ham nabê hil mehö teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahên neggêp vu hil gwêbeng. ³⁰ Rêk mu Davit yi mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti, log yö rağ ni bê Anutu nêr yönon venuh nebê, ‘Sêk getung hong mewis ti

bemedo jak hong sêa natu mehō-los-bengō dok nah bōm.’³¹ Wirek Davit lē ngaa sên Anutu rēk gevong lo, log nēr raq Kerisi bē rēk kedi jak nah. Nēr bē Anutu su rēk gevuu yi bemedo Nyēg-diiksēn-yi benavi petar na rē.³² Yōnon, Anutu nēr beYesu saga kedi raq yah, behe pin halē ngaa sên agi ggovek ya om sên he nanēr.³³ Gwēbeng raq yah vavunē ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggēp ama nema ggovek ya, yoh vu sên wirek Ama nēr bē rēk bo vu yi lo. Lob ngaa sên ham lē los ham ngo gwēbeng lo tato bē vong yam ggovek.

³⁴ Davit su raq ya yaqek rē, rēk nēr bē:

‘Mehōbōp nēr vu sa Mehōbōp nebē,

“Gemedo sa nemag vesa.

³⁵ Gevu tamusēn og sēk getung alam sên denelē hong paya lo dedok na vaham gebinē.”’

³⁶ Nebē sēnē om hil Israel pin ajaq ni yōnon nabē Yesu saga sên ham rekō yi raq ya kepepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehōbōp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekē Deggēr in Sir Mederipek Bēl

³⁷ Alam sēnē dengo gagek saga lob gelu ayoj rot, lom denēr vu Pita losho sinarē saga nebē, “O arig lo! He rēk gevong nabē va?”

³⁸ Loq Pita nēr yah vu sir bē, “Ham ti ti ngo gwēr in ayomin geham jipek bēl jak Yesu Kerisi arē in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mēm Anutu rēk gevong Anon Vabuung vu ham.³⁹ In wirek Anutu nēr bē gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sên nahēn denedo ading in yi lo geving. Yōnon! Rēk gevong vu alam pin sên hil Mehōbōp Anutu tahi sir bē dena vu yi lo.”⁴⁰ Pita nēr gagek agga ngahisekē hus ading rot vu sir, log nēr niwēek bē, “Ham gwegin ham! Ham kwehe ham vēr in alam nij paya sên denedo dob-ē!”⁴¹ Nebē saga, lob sir vahi dejom Pita yi gagek ahon medenevong ving, lom deripek bēl. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehōbōp yi hur medenedo.⁴² Nijwēek bē degengo alam sinarē hir gagek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rak.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarē devong ngaa bōp ngahisekē balam pin delē lob deggōneng.

⁴⁴ Lob alam pin sên ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rē, gak denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa.⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bē alam debago, lob deneko monē raq medenevo ggelek sir pin in bē ti su jak vu in nos lu ngaa.⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneva dub-vabuung-bōp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir loq hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir.⁴⁷ Deneko Anutu arē raq yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehōbōp nevong balam deneggēr in ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sēnē yoh vu buk.

3

Mehō Vaha Nipaya Nivesa Rak

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-bōp raq 3 krök sheuksēn in bē denajom jak. In alam Yuda denevong nebē sēnē.

² Lob mehō vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaqu yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sên denenēr arē nebē Malangeri lo. Ata yō ko yi to los vaha nipaya, lom denevong nebē saga yoh vu buk in bē ketag los tahi monē lu ngaa vu alam sên deneya dub-vabuung-bōp katum ayo lo.³ Mehō saga lē Pita luho Jon geluho bē dedok na dub-vabuung-bōp, lob ketag vu luho bē luho debo ngaa vu yi.⁴ Rēk Pita luho Jon degēt yi niwēek ata, log Pita nēr vu yi bē, “Gebarah malam jak megwelē aluu rē!”

⁵ Lob kwa vo bē maq luho rēk debo ngaa vu yi, lom peggirin mala yah vu luho.⁶ Rēk Pita nēr bē, “Sehōg monē ma! Gak mu sa bē dok vu hong nabē sēnē: Sa nanēr vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arē nabē, ‘Kwedi jak megena!’”⁷ Lom jom loq nema vesa bedadii yi rak. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwēek loq,⁸ gemēm kedi pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-bōp katum ayo ving luho, genepisek menepesōng geneko Anutu arē rak.

⁹ Lob alam pin delē bē ggee meneya geneko Anutu arē rak.¹⁰ Lob deraq ni bē yik mehō sên nedo yoh vu buk loq dub-vabuung-bōp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monē lu ngaa vu sir lo. Lob delē bē nivesa rak lom delēk anon bekwaj neketul lok.

Pita Nēr Gagek Ggēp Dub-vabuung-bōp Ayo

¹¹ Mehō sēnē nahēn nekebi Pita lu Jon, lob alam deserōg meya detetup lōōho loq dub nenga-gelusēn sên denenēr bē Solomon yi yi lo, lob delēk bōpata rot.¹² Pita lē alam sagi lob nēr gagek vu sir bē, “Ham alam Israel! Nebē va sên ham ayomin ya ngahisekē in ngaa agi-ē? Ham su gwelē aluu! Maq ham kwamin nevo bē rak alu ngo he niwēek ma maq alu ngo vabuung om sên alu hevong mehō aga benivesa raq meneya-ē? Gak ma!”¹³ Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sên, hil kenud lo hir Anutu lo, sên ko yi hur Yesu arē rak

nebë sënë. Sën yik mehö saga sën ham vo yi loḵ ya alam-begö-yi nemaj, geham lah yi vun ggép Pilatus mala lo. Pilatus bë dëëin yi mena, rëḵ ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴ Ham ruu demimin vu mehö vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bë dëëin mehöti sën sis mehö la bedediḵ lo vër vu ham. ¹⁵ Mehö mala-tumsën degwa yi rëḵ ham sis yi bediik. Loḵ Anutu nër mekedi raḵ yah vu bedub, behe halë bë nedo mala-tumsën, besën he nanër rangah. ¹⁶ Galu ayomin neya timu vu yi, om sën alu anër arë, lob vong niwëëḵ vu mehö sënë besën ham nelë yi beham raḵ ni lo. Yesu vong mehö sënë nivesa raḵ raḵ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷ Yönon, arig lo! Serak ni bë ham los ham ggev su raḵ degwa ni rë, om sën ham vong paya vu yi nebë sënë. ¹⁸ Rëḵ wirek Anutu yö tateḵin gägeḵ verup alam-denenër-gägeḵ-rangahsën lo pin avij nebë yö yi Kerisi rëḵ nam begeḵo vanë. Lob vong gägeḵ saga banon raḵ raḵ huk sën ham vong lo.

¹⁹ Om ham gwërin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Mehöböp rëḵ gevong beham nimin semë semë jak. ²⁰ Lob rëḵ gevong Yesu nom vu ham. Mehö saga sën Anutu ggooin raḵ in bë geko hil nah lo.

²¹ Log gwëbeng nedo yageḵ menegin buk sën Anutu bë gevong ngaa pin natu mewis lo. Nebë sën nër wirek verup alam-denenër-gägeḵ-rangahsën vabuung lo avij lo.

²² Moses nër nebë, ‘Ham Mehöböp rëḵ gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehö-nanër-gägeḵ-rangahsën ti nabë sa. Om ham gwëbë nengamin vu gägeḵ sën rëḵ nanër vu ham lo. ²³ Gaḵ nabë mehöti su gengo mehö-nenër-gägeḵ-rangahsën saga aye rë, og Anutu rëḵ gevong bemala nama, gesu rëḵ medo mala-tumsën geving yi alam rë.’

²⁴ Log alam-denenër-gägeḵ-rangahsën pin yik denenër gägeḵ nebë saga. Samuel losho alam sën deneverup ggökin yi medenenër gägeḵ rangah lo, sir pin denenër gägeḵ raḵ buk sënë.

²⁵ Lob gwëbeng ham loḵ yah alam-denenër-gägeḵ-rangahsën bej, begägeḵ sën Anutu losho hil ḵenud lo deجو vunuh wirek lo anon raḵ vu ham, in nër vu Abraham bë, ‘Hong mewis ti rëḵ natu mehö semusemu bedoḵ vu alam pin vu dob.’ ²⁶ Yönon, Anutu kwa vo hil alam Yuda muḡin, lob ggooin nalu Yesu raḵ bevong yam in bë gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebë hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na baḡërin hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Ḳarabus

¹ Pita luho Jon nahën denenër gägeḵ vu alam, log alam-deneḵo-seriveng losho mehö sën negin alam loḵ dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahëḡ sengën vu luho in luho denenër gägeḵ rangah vu alam bë Yesu kedi raḵ yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo ḵarabus in sehuk luḵ, gemëm bë monbuk lemu degevong gägeḵ vu luho. ⁴ Rëḵ mu alam ngahiseḵë sën denḡo luho hir gägeḵ lo devong ving, bederevuh yam ving alam muḡinsën besir 5,000 raḵ.

Devong Gägeḵ Vu Pita Lu Jon Raḵ Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Anas, geḲayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloḵ tepëḵ in luho bë, “Melu vong ngaa sagi raḵ re niwëëḵ-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bë, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwëbeng ham maḵ bë doḵ tepëḵ in alu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Maḵ ham bë jak mehö sën nivesa raḵ agi degwa ni? ¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bë ham jak ni balam Israel pin dejak ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëëḵ vong mehö sagi benivesa raḵ los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediik raḵ keḵeḵo*, rëḵ Anutu nër beḵedi raḵ yah ggép bedub. ¹¹ Yönon! ‘Ham alam sën denelev beggang lo nimin lëlin ḡelöḡ ti sënë.

Rëḵ mu netu ḡelöḡ niwëëḵ beggang nyëḵetu yi.’
Og ḡelöḡ saga yik Yesu. ¹² Su mehö ngwë yoh vu bë doḵ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bë rëḵ geko hil nah vu yi rë.”

¹³ Denḡo bë Pita luho Jon denër rangah niwëëḵ, lob deranga nemaj in derak ni bë luho su deluḵ dub rë, gaḵ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëḵ derak ni bë wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bë navi nivesa raḵ yönon, lob su deyoh vu bë denanër gägeḵ ti doḵ nah vu luho rë. ¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bë lööho degeto dena doḡnë rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir raḵ medenër bë, ¹⁶ “Rëḵ hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin derak ni, om hil su

ayoh vu bê rëk abun gagek saga rë. ¹⁷ Gağ gagek saga rëk na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëëk nabë luho su dena denanër gagek jağ Yesu arë saga vu mehö la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemëm denër vu luho bê luho su na denanër gagek jağ Yesu arë, beluho su detahu gagek sënë vu alam. ¹⁹ Rëk Pita luho Jon denër yah vu sir bê, “Nabë alu gevuu Mehöböp yi gagek sënë na galu sepa doğ ham gagek, og mağ Anutu rëk gelë aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rë. ²⁰ Alu su ayoh vu bê rëk ayemin nama rë. Gağ alu rëk nanër gagek rangah jağ ngaa pin sën alu halë los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gagek rağ luho niwëëk ggökin, log mëm delëein luho beluho deya. Alam ggev deggöneng in alam, in sir pin deneko Anutu arë rağ in ngaa sën luho devong ağı, lob su kwaj ço aggata ti in bê debo vanë vu luho rë. ²² Gemehö sën luho devong ngaa böp rağ yi benivesa rağ lo, yi ta mehödahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Rağ Bë Anutu Bo Niwëëk Vu Sir Medenanër Gagek Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenër alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir. ²⁴ Dengo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom rağ vu Anutu bê, “O Mehöböp, ngo getung dob los yagek los loo bengaa pin sën denedo loğ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gagek ti verup loğ hong hur Davit avi, sën he kenumin lo, nebë:

‘Nebë va sën alam-yu-ngwë ahëj sengën pangсэн rot,

gemehönon la medo denevengwëng yah nenga meris mu-e?

²⁶ Alam-los-bengöj vu dob sënë pin kedi dero sir in degevang begö,

log alam böp pin desupin sir medevengwëng rağ begö

in bê dedahun Mehöböp luho Mehö sën ggooin rağ in bê geğo hil nah lo na.’

²⁷ Yönon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë, galam Israel, bedevengwëng yah nenga nebë saga ggëp nyëğ böp Yerusalem in bê dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehö sën wirek gheoin yi rağ lo. ²⁸ Dejoo gagek revuh ti nebë saga in bê degevang ngaa sën wirek geduu gagek ahon niwëëk bê rëk anon jağ lo. ²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo gagek maggin pin sën bê degevang-ë rë megedok vu hong hur he, log gwevong niwëëk vu he in he nanër hong gagek rangah, gehe su agöneng. ³⁰ Gebër nemam niwëëk jağ begwevong alam niraksën nijvesa jağ, log gwevong ngaa böp los huk aggagga jağ hong hur vabuung Yesu arë.”

³¹ Nahën denejom rağ nebë sënë, log beggang sën desupin sir lok lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob mëm denenër Anutu yi gagek niwëëk ata gesu deneggöneng rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehöti lë yi ngaa ti benër bê, “Sagik sa ngaa!” rë, gağ hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gagek rangah bê Mehöböp Yesu kedi rağ ggökin, lob hir gagek saga los niwëëk balam pin deneko arëj rağ. ³⁴ Sir ti su rağ vu in nos los ngaa ti rë, in sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medeneko monë rağ. Deneko monë rağ, ³⁵ lob devo vu sinarë nyëdahis lo medeneğin, loğ mëm sinarë denevo ggelek alam sën denerağ vu in ngaa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë rak yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehöti bağo, lob ço monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehö la debağo. ² Rëk luho venë devengwëng loğ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ço vewen beya mevo vu alam sinarë genër bê monë sën lo yik pin sënë.

³ Loğ Pita nër vu yi bê, “Ananias, Satan nare loğ ayom beğevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debağo dob rë lo, og yik ngo hong ngaa! Log debağo om mağ monë saga netu hong ngaa in bê gweğin megwevong noh vu kwam. Ma re nër vu hong bê gwevong paya nabë sënë? Su gelah monë sënë vewen vun in mehönon mu rë, gağ gelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo gagek sagi, lob diik pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam magëm kedi debom loĵ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su raĵ ngaa sën tök vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loĵ tepëĵ vu yi bë, “Maĵ yik melu ƙo monë yoh vu sën raĵ dob saga ma ma?”

Loĵ avëh nër yah bë, “Ëë-ël! Yoh vu! Alu haĵo nebë saga!” ⁹ Rëĵ Pita nër bë, “Melu reggam joo gägek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengo! Alam sën delev reggam lo yom denare loĵ veluung avi, om rëĵ debaĵu hong geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavëh saga diik beto neggëp loĵ Pita vaha, lob alam magëm deloĵ yam beggang ayo medelë bë avëh diik meneggëp, lom devaĵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denĵo gägek agi deggöneng böpata rot.

Nгаа Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga raĵ alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa loĵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loĵ dub-vabuung-böp nengagelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deĵo arëĵ raĵ, rëĵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë. ¹⁴ Rëĵ alam maluh los avëh ngahiseĵe ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata raĵ.

¹⁵ Lob tum denevaĵu alam nijraksën meyam debë neggëp loĵ ƙanyë los bëk loĵ aggata, lob denebë sir ti ti ya ya in bë Pita geto mena, og hes gelu kenu na meĵaĵ sir. ¹⁶ Galam vu nyëĵ pin sën denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneĵo alam nijraksën ving alam sën memö nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raĵ yah ggökin.

Angër Ƙo Sinarë Lo Vër In Ƙarabus

¹⁷ Nebë saga lob alam-deneĵo-seriveng hir ggev böp loſho yi alam Sadukai* pin denelë Yesu yi alam paya, ¹⁸ om deĵoo gägek lob kedi deĵom sinarë nyëdahis lo ahon bedetung sir luĵ ya ƙarabus. ¹⁹ Rëĵ Mehöböp yi angër yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ƙo sir to meyah dobnë genër bë, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-böp ƙatum ayo beham tateĵin gägek vu alam pin nabë degevonĵ nabë sënë in denatu mewis medemedo malaj-tumsën.”

²¹ Denĵo gägek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-böp bedetateĵin gägek vu alam. Getum alam-deneĵo-seriveng hir ggev böp loſho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denër gägek ya beggang ƙarabus bë deĵeko sinarë nam.

²² Lob hir hur deloĵ ya beggang ƙarabus, rëĵ sinarë su denedo rë. ²³ Lob yah denër vu sir bë, “He halë beggang ƙarabus yi reping rëĵ desis loĵ beniwëëĵ gahëvavu denare medenëĵin. Lob he tahinin, rëĵ he su atöĵ raĵ mehöti genedo beggang ayo rë.”

²⁴ Lob hir ggev sën neĵin alam loĵ dub-vabuung-böp lo loſho alam-deneĵo-seriveng hir ggev denĵo gägek saga, lob ƙwaj ya ngahiseĵe bedenesero degwa. ²⁵ Loĵ mehöti ya verup vu sir benër bë, “Alam sën ham tung sir ya ƙarabus lo denare dub-vabuung-böp ƙatum ayo medenatateĵin gägek vu alam.” ²⁶ Lob hir ggev sën neĵin alam loĵ dub-vabuung-böp lo, loſho ahëvavu la, ya deĵo sir. Rëĵ su desis sir gederot rë gema. In deneggöneng in alam bë rëĵ detengwa sir jaĵ ĵelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gägek Rangah

²⁷ Deĵo sir yam medevarah sir nare vuheng loĵ kaunsor lo malaj, galam-deneĵo-seriveng hir ggev böp nër vu sir bë, ²⁸ “He nër niwëëĵ ata vu ham bë ham su na nanër bengö saga rangah vu alam, rëĵ ham nevong in va? Ham nenër gägek saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bë gweko gägek jaĵ nom he nabë he sis mehö saga mediik!”

²⁹ Rëĵ Pita loſho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doĵ Anutu yi gägek namuĵin, gemehönon hir gägek ĵëp tamusën!” ³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi raĵ kelepeko*, rëĵ hil ƙenud hir Anutu nër mekedi raĵ yah. ³¹ Anutu ƙo yi raĵ yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geĵo hil nah vu Anutu, gevonĵin ĵërin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na. ³² He halë ngaa pin saga, om sën he nanër rangah gAnon Vabuung sën Anutu vong vu alam sën nengaj yes vu yi gägek lo tateĵin gägek sagi ving.”

Gamaliel Nër Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo denĵo yi gägek saga lob ahëĵ sengën pangsën rot gedevonĵin bë dengis sinarë pin saga medenadiik. ³⁴ Rëĵ kaunsor ti arë nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëĵ neving yi rot los denëĵo yi raĵ. Lob kedi menër vu sir bë degevonĵ sinarë geto dena dobnë teka rë, lob to deya.

³⁵ Log nër vu kaunsor pin bë, “Ham alam Israel! Bë ham gwevong ngaa ti vu alam sënë, og maĵ ham ngo kwamin bo nivesa rë. ³⁶ Ham raĵ ni bë wirek mehöti arë nebë Tiudas kedi benër bë, ‘Sa, sa mehö los nig wëëĵ böpata!’ Lob alam raĵ neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rëĵ desis yi bediik, log alam sën denetamuin yi lo deveya beya depalët loĵ geyi huk vës bemala maya veröĵ yi. ³⁷ Log tum buk sën kiap böp nekevu mehönon arëĵ lo lob Yudas vu Galilea kedi raĵ beĵo alam vahi yah detamuin yi. Rëĵ desis yi ving bediik,

log alam pin sĕn denetamuin yi lo deketĕķin sir bemaya. ³⁸ Om sĕn sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ ham gĕnĕng in alam saga, geham nakĕok gedemedo rĕ. Nabĕ yĕ denevong huk yoh vu mehĕnon kwaj, og rĕķ noh paya bebĕs. ³⁹ Gaķ nabĕ degwa neggĕp vu Anutu yĕnon, og ham su yoh vu bĕ rĕķ kwepĕ sir rĕ, om ham gweģin ham in ham su ngis begĕ vu Anutu!”

Sinarĕ Kwaj Vesa In Devong Nimumsĕn Vu Sir In Yesu Arĕ

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gageķ saga, gedetahi sinarĕ pin loķ yah bedeveek sir, log denĕr niwĕĕk vu sir bĕ su denanĕr Yesu bengĕ rangah log delĕĕin sir medeya.

⁴¹ Lob mĕm devuu kaunsor ya geto deyah dobnĕ, lob kwaj vesa rot in Anutu ķo sir raķ belĕ sir bĕ deyoh vu bĕ alam degevang benij namum in Yesu arĕ. ⁴² Lob medo denetateķin gageķ rangah loķ dub-vabuung-bĕp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyĕ medo denenĕr Yesu Kerisi bengĕ rangah gaķ su denevuu rĕ.

6

Deggooin Alam Nemađvahi-bevidek-luu Raķ In Dedoķ Vu Sinarĕ Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseķĕ raķ, lob sir vahi sĕn denevengwĕng Grik ayej lo ahĕj sengĕn vu vahi sĕn denevengwĕng alam Yuda ayej* lo. Ahĕj sengĕn raķ degwa nebĕ sĕnĕ: Alam sĕn denevengwĕng Grik ayej lo denenĕr bĕ, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hĕmin avĕh alov lo rĕ.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muģinsĕn desupin Yesu yi hur lo pin yam medenĕr vu sir bĕ, “Bĕ he ĕevuu Anutu yi gageķ na gehe bo nos geleķ, og su yoh vu rĕ!” ³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jaķ rĕ. Sir sĕn alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loķ sir niwĕĕk lo, gesir sĕn los kwaj lo. Lob mĕm hil gevang medegeģin huk sagi. ⁴ Gaķ heķ ngo rĕķ medo in najom jaķ noh vu buk pin los tateķin Anutu yi gageķ mu.”

⁵ Alam pin ahĕj ving gageķ saga, lob deggooin Stepan, sĕn mehĕ yĕ nevang ving niwĕĕk ata gAnon Vabuung nedo niwĕĕk ving yi lo. Log deggooin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wireķ yi alam-yu-ngwĕ ti rĕķ ggĕrin yi belok ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loķ sinarĕ malaj, log dejom raķ gedebĕ nemaj raķ sir.

⁷ Log Anutu yi gageķ ya meyoh vu nyĕģ pin, balam ngahiseķĕ detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneķo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gageķ Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwĕĕk bĕpata vu Stepan, lob nevang ngaa bĕp aggagga balam denelĕ. ⁹ Rĕķ alam vahi kedi desis begĕ raķ gageķ yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenĕr hir dub-supinsĕn-yi saga nebĕ alam sĕn devo sir vĕr in mehĕ ngwĕ nemaj ggoveķ lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rĕķ su deyoh vu bĕ dekeyĕh Stepan yi gageķ rĕ, in Anon Vabuung yĕ vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monĕ vu mehĕ la in bĕ denanĕr gageķ kuungsĕn jaķ Stepan nabĕ, “He hango bĕ nenĕr gageķ pelĕsĕn raķ Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horeķ-yi galam pin ahĕj sengĕn vu raķ saga, lob mĕm sir yĕ depesĕng medejom Stepan ahon bedekĕ ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehĕ la in bĕ denanĕr gageķ kuungsĕn jaķ yi lom denĕr bĕ, “Mehĕ saga nenĕr gageķ nipaya raķ dub-vabuung-bĕp sĕnĕ, geraķ Moses yi horeķ. ¹⁴ He hango mehĕ saga nĕr bĕ, ‘Yesu Nasaret saga rĕķ kevoh dub-vabuung-bĕp sĕnĕ gepekwĕ gageķ wireķ hen sĕn Moses vong vu hil lo benatu agga ngwĕ jaķ.’”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj raķ Stepan niwĕĕk ata, lom delĕ mala niķapiiķ raķ nebĕ angĕr ti.

7

Stepan Tateķin Gageķ Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneķo-seriveng hir ggev bĕp loķ tepĕķ bĕ, “Gageķ sagi yĕnon-a?”

Lob Stepan nĕr yah bĕ, ² “O arig lo, amag lo! Ham gwengĕ rĕ! Wireķ hil dobahĕ Abraham nahĕn nedo Mesopotamia gesu ya Haran rĕ, lob vu buk saga niwĕĕk ala Anutu tĕķ vu yi. ³ Lom nĕr vu yi bĕ, ‘Gvevuu hongĕ dob los hongĕ alam na gegĕna nyĕģ len ti sĕn sĕķ tato vu hongĕ.’”

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diiķ ggoveķ, loķ mĕm Anutu vong yi yam nedo nyĕģ sĕn gwĕbeng hil nado loķ agi. ⁵ Rĕķ Anutu su vo dob sĕnĕ len mahen teķa vu Abraham in bĕ yĕ gĕgin menatu yi ngaa nirĕp rĕ, gema. Rĕķ Anutu nĕr

* **6:1:** Vu nyĕ dahis og alam Yuda denevengwĕng Hibru ayej lob Anutu yi ķapiya muģeng neggĕp loķ Hibru ayej. Rĕķ verup loķ Yesu yi buk og ayej Hibru sĕnĕ pekĕwĕ yi bedenĕnĕr arĕ nebĕ Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rĕķ yĕohu teķa.

bê tamusên og rëk bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëk mu, lok buk sên Anutu nêr gâgek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nêr ving bê, 'Hong mewis rëk na demedo alam-yu-ngwê hir dob. Lob rëk denatu alam-yu-ngwê saga hir hur bededeginengin sir jak huk karabus noh vu ta jak gëp alam mehôdahis ti (400). ⁷ Rëk mu tamusên, og sêk gevong nyêvewen vu alam-yu-ngwê saga sên rëk dededeginengin hong mewis rak maggin bôp lo. Lok mêm rëk degevuu nyêg sagi na, gedenam denajom jak vu sa gëp sagi.'

⁸ Lob Anutu joo gâgek vu Abraham bê gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rê lok Abraham ko nalu Isaak, lob neggëp rot beyah verup lok buk sên netu nemadvahi-bevidek-lôo sên ata ko yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebê sênê vu nalu Yakop vung, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebê saga ving. ⁹ Rëk hil degwa lo saga denelê arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwê bedebago yi. Bedeko medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rëk Anutu nedo ving yi, ¹⁰ melok vu yi, beko yi vër vu ngaa nipaya pin sên deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa bôpata vu yi lok Ejep hir mehô-los-bengô Parao mala belê. Lob tum Parao tung yi tu ggev yusekê vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rëk meyip bôpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin bôpata tók vu sir, behil kenud lo su deyoh vu bê denatök vu nos rê. ¹² Rëk Yakop ngo bê nos nedo Ejep, lob vong hil kenud lo deya nos beron muginsên. ¹³ Ggovek ya lok sirek deyah netu beron luv, lob mêm Yosep nêr yi rangah vu ari lo bê, 'Ham arimin sa Yosep.' Lob mêm Parao rak ni bê Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gâgek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis lôo benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luk meya nedo Ejep bediik, log hil kenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deko navij yom Sekem beyah debê lok waak sên wirek Abraham bago vu alam Hamor rak monê betu yi waak bedub lo.

¹⁷ Lom buk sên bê Anutu gevong ngaa sên wirek nêr vu Abraham bê rëk gevong lo neggovek in bê natök nam rangah, lob alam Israel deverong bedeggërin nyêg Ejep. ¹⁸ Beggovek, lok Ejep hir mehô-los-bengô mewis ti verup, lob su rak Yosep yi huk nivesa sên nevong lo ni rê. ¹⁹ Om sên nevong rii rak hil alam, genevong huk karabus vu hil kenud lo. Geniwëek rot bê dejuuk naluj maluh nikök lo na demedo dobnê medenadiik.

²⁰ Lok nahub rê, lok Moses ata ko yi lok buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi lok beggang ayo yoh vu kwev lôo. ²¹ Lok mêm ya debê yi lok bêl nenga, lok tum Parao nalu avêh ko yi ya menegin nebê sên yô nalu.

²² Lob Moses luk dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi lok alam Ejep hir gâgek los kwa pin, lom tum netu mehô los kwa-sevêrinsên-yi genevong huk los niwëek ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehôdahis luu rak, lob kwa vo bê na gelê yi alam Israel. ²⁴ Lom tók rak Ejep ti genevasap Israel ti, lob lok vu Israel ti sagi bevong nyêvewen lok yah nipaya saga vu besis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bê rëk yi alam kwaj bo yi nabê Anutu vong yi yam in bê dok vu sir. Rëk ma gesu kwaj nevo nebê saga rê.

²⁶ Lok heng to lob Moses yah verup betök vu Israel lu geluho denesis sir. Lob vingin bê gevong beluhu ayoj nakul gebeğô gëp, om nêr bê, 'Alam-a! Melu arimin ham lo! Rëk nebê va sên melu nevong paya vu ham-ê?' ²⁷ Rëk mehô sên vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genêr bê, 'Re nêr vu hong bê genatu he ggev los mehô sên gebo nyêvewen vu he?' ²⁸ Mak bê gengis sa nabê sên gesis Ejep ti bediik veseveng lo?' ²⁹ Nêr bê saga lob Moses ggöneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyêg. Lob mêm rëk ko nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehôdahis luu ggovek ya, lok mêm angêr ti tato yi vu yi neggëp nyêg-yumeris dus vu kedu Sinai. Angêr los nengwah daggen lok nare keles teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lê lob kwa ya ngahisekê in ngaa sên tók vu yi. Lob ya in bê gelê nivesa, lob Mehôbôp aye nêr bê, ³² 'Sa Anutu sên kenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.' Lob Moses lëk beggöneng bê su gelê.

³³ Lob Anutu nêr vu yi bê, 'Genakah suu vër in vaham. In nyêg sên genare lok aga og nyêg vabuung. ³⁴ Sa halê huk nipaya los maggin pin sên dededeginengin rak sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluk yam in bê sa kevelekin sir los gako sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jak! Sa bê gevong hong megenah Ejep.' ³⁵ Yik Moses saga sên wirek deruu demij vu yi gedenêr bê, 'Re tung hong bê genatu ggev bôp los mehô sên gebo nyêvewen vu he?' lo. Rëk Anutu vong yi yah in bê natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sên vong bangêr sênê tók vu yi lok keles mahen teka sên lo in bê bo niwëek vu yi.

³⁶ Log yik Moses saga sên vong ngaa bôp aggagga vu sir vu Ejep, lok ko sir vër beli sir beya deyoh Loo-kök vuheng meya deko lok nyêg-yumeris yoh vu ta mehôdahis luu.

³⁷ Log yik Moses saga sên nêr vu alam Israel bê, 'Anutu rëk gevong ham ti natu mehô-nanêr-gâgek-rangahsên nabê sa.'

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yik Moses saga sën ya nedo kedu Sinai ving angër bevongwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil kenud lo, lob ko Anutu yi gägek malatumsën-yi bevong vu hil, ³⁹ rëk hil kenud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuk yi gekwaj vo bë denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bë, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ko he vu Ejep meyam lo maq ya tena? He dugin!’ ⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti kenu rak goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yö desemu rak nemaj agi. ⁴² Rëk Anutu ruu demi vu sir in denejom rak los ayej loq hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yagek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kapiya lo bë:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris,
lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.

Maq saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaqu anutu-kuungsën Molok yi dub sël
ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng kënu.

Ham semu ngaa kënu pin saga in bë ham najom jak vu los gweko arëj jak,
om sëk gevong nyëvewen vu ham,

besëk gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon*
mena medo qarabus vu nyëg adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil kenud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bë nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bë gevong lo.

⁴⁵ Ggovek loq hil kenud lo deyam ving Yosua in bë degeko alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu loq vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deko dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot Beverup loq Davit yi buk.

⁴⁶ Loq mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom rak vu bë rëk dev dub ti vu Yakop yi Anutu. ⁴⁷ Rëk ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rëk lev. ⁴⁸ Rëk mu Mehö-gayeheng Anutu su nedo loq dub sën mehönon denelev rak yö nemaj lo rë. In mehö nenër-gägek-rangahsën nër bë:

⁴⁹ ‘Mehöböp nër bë sënë:

“Yagek netu sa sëa sën sa nado rak,
gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahaq rak lo.

Om re yoh vu bë dev dub ti vu sa in bë sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bë sa nemaq su tung ngaa pin sënë rë?”

⁵¹ Ham alam ayomin niwëëk. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham kënumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti tena sën ham kënumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gägek rangah bë mehö yohvu Yesu rëk nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rëk ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rëk ham su nesepa loq rë.”

Detengwa Stepan Rak Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gägek sagi, lob gägek sagi gelu ayoj rot. Lom denekö nyëj, gahëj sengën böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëk Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala rak yagek niwëëk ata benelë Anutu nikapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengo rë! Sa halë bë yagek tatekin yi, log Mehönon Nalu nare loq Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur rak gemedir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeko medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi rak gelöng bediik. Lob alam sën denër gägek kuungsën rak yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo loq mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo negin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan rak gelöng. Nahën denesis yi rak gelöng, log pevis mejom rak bë, “Mehöböp Yesu! Gweko sanog nök vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luk getahi bë, “Mehöböp, su gebo dok nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loq sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam dekedo in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketekin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu yö nahën denedo nyëg böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa loq Anutu yi gägek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevhov Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa loğ beggang pin benelok ya beneko maluh gavëh ving, benedadii sir ya qarabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggin jeggin lo deneko loğ rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëğ. ⁵ Pilip loğ meya nyëğ böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahisekë dengo yi gagek los delë ngaa böp sën nevang lo, lom debë nengaj vu yi pangsen. ⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahisekë ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekë sekëj neselöngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëğ saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevang yesek lu ngaa aggagga, menevang balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedener bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degengo yi gagek, lob denenër bë, “Mehö saga ko Anutu niwëek böpata yönon!” ¹¹ Nijwëek in bë degengo yi gagek in nerob alam buk ngahisekë los nevang yesek medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahisekë.

¹² Lok tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëğ los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devong ving bederipek bël. ¹³ GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahisekë sën Pilip nevang lo, lob kwa neya ngahisekë.

¹⁴ Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo dengo bë alam Samaria* deko Anutu yi gagek rak, lom devong Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluk meya deto, lom dejom rak vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sën denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loğ yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gak yik deripek bël rak Yesu arë mu. ¹⁷ Om luho debë nemaj rak sir, lom mëm Anon Vabuung loğ yam ggërin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj rak sir bAnon Vabuung loğ yam ggërin ayoj, lom ko monë ya vu luho ¹⁹ genër bë, “Melu bo niwëek saga vu sa geving, in nabë sa gebë nemaj jak mehöti, og Anon Vabuung dok nam gërin yi.” ²⁰ Rëk Pita nër vu yi bë, “Höm monë mala nama na verök yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebago Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jak monë! ²¹ Su rëk gedok vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenjajom jak vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp loğ ayom aga na. ²³ Sa halë bë ayom sis yi pangsen, gengaa nipaya loğ nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm dok vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natök vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gagek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevuu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëğ-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Lok mehö nyëğ ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, beneğin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata menyah.

²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis meyom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëğ. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena meying!”

³⁰ Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek, lob loğ tepëk in yi bë, “Mağ gagek sën genër aga, mağ gerak degwa ni ma ma?”

³¹ Lok mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sekë jak degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bë, “Gejak nam vavunë balu ajağ karis mana!”

³² Gagek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya bemehö-ë netevin lo sënë:

“Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bë dengis menadiik, gesu nevangwëng rë.

Nebë sën denekeping sipsip nalu ni viis, rëk su nesu rë.

³³ Devong nimumsën rot vu yi, rëk mehöti su kedi rak melok vu yi menër yi gagek mero rë gema.

Ma rëk yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”

³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bë, “Getatekin vu sa rë! Mehö-nenër-gagek-rangahsën nër gagek sagi rak re? Yö nër rak yi, ma nër rak mehö ngwë?”

³⁵ Lob Pilip tatekin Anutu yi gagek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetu aggata medeneya beya deto bël ti, lob mehö saga nër bë, “Gwelê! Bël neggëp! Yoh vu bë gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Loğ Pilip nër yah vu yi bë, “Bë gevong ving anon loğ ayom, og mëm!”] Rëk bë, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bë Anutu nalu yi!” ³⁸ Lob mëm nër bë karis bare, log luho medeluk ya bël, bemëm Pilip dagoo yi luk ya bël.

³⁹ Log luho derak yom ronek, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ko Pilip ya, gemehö sënë su lë yi ggökin rë, rëk mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gak Pilip, og Anon Vabuung ko yi metök ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëg böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metök ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö

(*Sn 22:4-16; 26:9-18*)

¹ Log Saulus nahën nenër gagek los niwëek bë gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bë kevu kapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek loğ kapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natök vu maluh ma avêh la gedenesepa loğ Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeko sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya rak beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yagek nebë davës beluk yam jêh rak sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rëk Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëk gagek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo. ⁶ Rëk mu kwedi jak megena nyëg böp sagu, genahub rëk mëm mehöti rëk nanër ngaa sën gwevong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëk denelëk besu deyh vu bë debengwëng rë. Log dengo gagek saga dedun rëk su delë bë mehöti nedo rë.

⁸ Loğ mëm Saulus kedi nare bemala netum rëk nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom loğ nema bedeli yi ya nyëg böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rëk mu yö nahën mala kenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.

¹⁰ Loğ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëk bë, “Mehöböp, sa nado-ê!” ¹¹ Lob Mehöböp nër vu yi bë, “Kwedi gena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mëm gedok tepëk in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom rak ¹² genelë ngaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias nelok ya beggang ayo mebë nema rak yi in bë gevong bemala natum megelë nyëg gökin.” ¹³ Rëk Ananias nër yah vu bë, “Mehöböp, sa hango alam ngahisekë denenër mehö saga bë nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ko gagek vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej nelok hong vu agi, in bë dena karabus.” ¹⁵ Rëk Mehöböp nër yah vu bë, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehoo in yi rak ggovek ya in geko sa bengög bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöj, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rëk tato nivanë aggagga pin sën rëk natök vu yi jak sën nanër sarëg rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya rak. Ya verup beloğ ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebë nema rak Saulus genër vu bë, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sën tök vu hong loğ aggata lo vong sa beseyam in bë malam natum gökin nah, gemëm Anon Vabuung doğ nam ggërin ayom.”

¹⁸ Ngaa sën ggërin Saulus mala lo ni nebë gël niķepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemëm kedi beripek bël.

¹⁹ Log mëm Saulus gga nos bemëm niwëek loğ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nër Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi ggëp nyëg böp Damaskus benër Yesu yi gagek rangah nebë, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!” ²¹ Alam pin dengo yi gagek lob delëk pangsën bekenuj ya gedelok tepëk vu sir bë, “Mehö saga mak sën yiğ nevong paya vu alam sën ayej nelok Yesu arë vu Yerusalem lo! Mak yiğ yi saga sën gwëbeng verup agi in naduu sir sënë megeko nah vu alam-deneko-seriveng hir ggev-ê?” ²² Rëk Saulus kedi menër gagek los niwëek ata, lob alam Yuda sën denedo vu Damaskus lo dengo yi gagek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yonon bë Yesu yi mehö sën Anutu ggooin yi rak netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahisekë ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus dejuo gagek in bë dengis Saulus menadiik. ²⁴ Rëk ngo hir gagek saga bë vare denegin yi loğ aggata avi pin yoh

vu buk los rangah in bê dengis yi benadiik. ²⁵ Rêk alam sên dengo yi gagek medenesepa lok lo deko yi buk medetung lok kadakaad medevong ggök ya katum gelöng yu vavuné vu nyëg böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluk ya dobné beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betök yah Yerusalem, lom vongin bê losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rêk deneggöneng in yi, in kwaj nevo bê su Yesu yi hur maluh yi yonon rê. ²⁷ Rêk Barnabas ko Saulus beya vu sinaré nyédahis lo, getatekin bê Saulus lê Mehöböp ggép aggata benér gagek vu yi om sên ggërin yi menenér Yesu arê rangah los niwëék vu nyëg böp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mêm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggép Yerusalem. Vong huk niwëék benér Mehöböp arê rangah gesu ggöneng rê. ²⁹ Nér gagek rak Yesu vu alam Yuda sên denevongwëng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gagek saga, lom desero aggata in bê dengis yi benadiik. ³⁰ Rêk Kerisi-yi-alam vahi dengo, lob deko yi bedeluk medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus. ³¹ Nebé saga lom mêm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netök vu sir ggökin rê. Yesu yi huk saga niwëék rak, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneko arê rak, log Anon Vabuung vu niwëék vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijseké lok.

Pita Vong Ainius Benivesa Rak

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggép sagu. ³³ Lob tók vu Luda ti arê nebé Ainius. Seké pin selöngin beneggép lok beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö. ³⁴ Lob Pita nér vu yi bê, “Ainius! Yesu Kerisi vong benim vesa rak. Om kwedi gebahinin hong kanyé!” Lob Ainius kedi rak pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delé yi, lob mêm deggërin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Lok Yah

³⁶ Yesu yi hur avéh ti nedo Yopa arê nebé Tabita. Sên Grik ayej nenér nebé Dorkas lo. Lob nevong nivesa benelok vu alam sên denerak vu in ngaa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob lok buk saga niraq lob diik. Lob deripek yi gedebé rak ya neggép beggang ayo vavuné ti.

³⁸ Lob Yopa neggép dus vu Luda, gehur maluh dengo bê Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehö luu deko dik ya vu yi bê, “Genam vu he pevis, gesu genaköpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gagek meya ving luho medeyah deverup lob deko yi ya beggang ayo vavuné. Lob avéh alov pin ya detetung lok yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sên Dorkas semu vu sir lok buk sên yö nahén nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rêk Pita ruuk alam pin saga to deyah dobné, log yun lus log jom rak. Log mêm peggirin mala ya vu heljèng genér bê, “Tabita, kwedi jak!” Lob avéh mala tum belé Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom lok Tabita nema beloq vu bekedé rak, log tahi Anutu-yi-alam los avéh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bê vesa lok yah. ⁴² Gagek saga yoh vu alam Yopa pin medengo, lob sir ngahiseké ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahiseké ggép Yopa. Nedo ving Simon sên mehö nesemu kabi lu ngaa rak reggu navi lo.

10

Angër Tök Vu Kornelius Menér Gagek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arê nebé Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sên denedo lok ti lo deneggöneng in Anutu medeneko arê rak. Nevo moné ngahiseké in bê doq vu alam Yuda sên denerak vu in ngaa lo, geyö nejom rak vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti lok 3 krök sehuksén, lob lê ngaa ti nebé pesepsén meneggép rangah rot. Lê bê Mehöböp yi angër ti lok ya beggang ayo vu yi benér bê, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius kenu verup begët yi, lok nér bê, “Mehöböp! Bê va?” Rêk angër nér yah vu Kornelius bê, “Anutu lê hong jomraksén gelé bê genelok vu alam sên denerak vu in ngaa lo, log lê bê yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jak Simon sên denenér arê ngwé nebé Pita lo bedegeko nom. ⁶ Mehö saga nedo lok Simon ngwé sên yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.” ⁷ Angër nér gagek nebé saga vu Kornelius ggovek log ya rak, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksén-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nér gagek saga pin mero vu löoho, log mêm vong löoho ya Yopa.

Pita Lê Ngaa Nebé Pesepsén

⁹ Löoho deya beya deneggép aggata. Genyëg heng gelöoho deya medeya dus rak vu nyëg böp Yopa log hes vuheng rak. Log Pita rak ya Simon yi beggang yu-tamangsén vavuné in bê najom jak. ¹⁰ Lob diikahé, lob kwa vo bê ga nos rêk nahén deneyeh, lob lê ngaa ti nebé pesepsén yam vu yi. ¹¹ Lê yagek tatekin log ngaa ti luk meyam dob nebé sên denejom

loḵ tob nyēketu lubeluu lo, geḥōpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loḵ nedo. Ngaa pin sēn denevēng, gengaa pin sēn vare deneya los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gageḵ ti yam vu Pita ving bē, “Pita, kwedi gengis reggu beḡegwa!”

¹⁴ Lob Pita nēr bē, “Ma rot, Mehōbōp! Sa su rēḵ ga rē! Saḵ su naha ngaa nebē sēnē rē. In he horek nenēr in bē nipaya besu yohvu rē.” ¹⁵ Rēḵ gageḵ saga yom vu yi netu beron luu nebē, “Ngaa sēn Anutu nēr bē yohvu, saga su genanēr nabē su yohvu rē!” ¹⁶ Ngaa pin sēn agi tōḵ vu Pita beron lōō, log pevis betob sēn yah meya vavunē.

¹⁷ Pita nahēn kwa neya ngahi bē, “Ngaa sēn sa halē agi degwa nebē va?” log alam Rom sēn Kornelius vong sir yam lo deverup. Lōōho deloḵ tepēḵ in Simon sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mēm verup denare loḵ veluung avi.

¹⁸ Log detahi medeloḵ tepēḵ bē, “Simon sēn arē ngwē nebē Pita lo nedo sēnē ma ma?” ¹⁹ Rēḵ Pita nahēn kwa nevo ngaa sēn lē nebē pesepsēn lo, loḵ Anon Vabuung nēr vu yi bē, “Gwengo? Mehō lōō denesero hong!” ²⁰ Om kwedi geduḵ megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.” ²¹ Lob Pita luḵ ya vu alam saga benēr bē, “Mehō sēn ham nesero lo, yiḵ sa sēnē. Ma ham yam in-a?”

²² Loḵ denēr bē, “Kornelius, sēn alam-begō-yi hir kapten lo vong he yam. Mehō yohvu sēn neggōneng in Anutu geneḵo arē raḵ, galam Yuda pin denēr bē yi mehō nivesa. Lob Anutu yi angēr ti to menēr vu yi bē gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bē gengō hong gageḵ.”

²³ Lom Pita nēr bedeloḵ ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggēp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

²⁴ Ya deggēp buk ti vu aggata, loḵ mēm detōḵ ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam loḵo yi mehō la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. ²⁵ Pita to meloḵ ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggēp loḵ Pita vaha in bē ḡeḵo arē jaḵ. ²⁶ Rēḵ Pita jom loḵ nema mekedi nare genēr vu bē, “Kwedi jaḵ! Sa, og sa mehōnon meris mul!” ²⁷ Lob luho devengwēng gedeyah beggang ayo vu alam ngahiseḵē sēn desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nēr vu sir bē, “Ham ngo raḵ ni bē horek niwēēk ata nēr in he alam Yuda bē he su ayoh vu bē ana medo geving alam-yu-ngwē, ma ana vatēvek vu sir rē. Rēḵ Anutu tato vu sa nebē sa su nanēr mehōti nabē nipaya ma su mehō yohvu rē. ²⁹ Om sēn sa su ḵeyēh gageḵ rē. Gaḵ ham kwetag sa lom seyam pevis. Rēḵ sa bē gango nirōp nabē ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nēr bē, “Ngaa sēnē tōḵ vu sa bebuk lōō ruu ya ggovek ya. Sa medo najom raḵ loḵ sa beggang ayo raḵ 3 krōk sehuksēn lob pevis besa halē mehōti nare geḡi tob veroo benikapiik. ³¹ Lob nēr vu sa bē, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraksēn ggovek gemedo mekwa nevo monē lu ngaa pin sēn genevong in bē doḵ vu alam sēn deneraḵ vu in ngaa lo. ³² Om gwevong mehō la dena Yopa bona denanēr Simon sēn denenēr arē ngwē nebē Pita lo. Mehō saga nedo loḵ Simon ngwē sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ ³³ Om sēn sa hevong mehō la deyōk in hong. Lob gevong nivesa beḡeyam, om sēn gwēbeng he pin ayam nado loḵ Anutu mala agi in bē he gango gageḵ sēn Mehōbōp vong vu hong in bē genanēr vu he lo.”

Pita Nēr Gageḵ Ggēp Kornelius Yi Beggang

³⁴ Lom mēm Pita nēr bē, “Yōnon rot, gwēbeng seraḵ ni bē Anutu su kwa ya vu mehō los arē ma alam vahi mu rē. ³⁵ Gaḵ kwa nevo alam vu nyēḡ pin bē: Nabē sir ti gōneng in yi begevong ngaa nohvu, og nelē yi nivesa.

³⁶ Yōnon, Anutu vong yi gageḵ vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengō Nivesa vu he. Bengō Nivesa sēn nēr gageḵ mamer vu he bē Yesu Kerisi to alam pin hir Mehōbōp. ³⁷ In ham ngo raḵ ngaa sēn Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nēr gageḵ bēl-ripekēs-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggēp Galilea, lob bengō ya meyoḵ vu nyēḡ pin vu distrik Yudea. ³⁸ Gemak ham raḵ ni bē Anutu ggooin yi rak bevong Anon Vabuung los niwēēk vu yi, lob ya meyoḵ vu nyēḡ pin beloḵ vu mehōnon. Anutu nevo niwēēk vu yi, lob vong alam sēn Satan nevong paya vu sir lo benijvesa neraḵ. ³⁹ Gehe sēnē halē yi wirek, lob sēn he nanēr gageḵ rangah raḵ ngaa pin sēn nevong vu Yerusalem los nyēḡ pin vu distrik Yudea lo. Gesēn dereḵo yi rak ḵelepeko* gedesis mediik lo. ⁴⁰ Rēḵ buk netu lōō lob Anutu nēr beḵedi raḵ yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delē rē. Gaḵ yiḵ yō tato yi vu he sēn wirek Anutu ggooin he rak in bē he nanēr yi gageḵ rangah lo. Kedi raḵ yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nēr vu he bē he nanēr yi gageḵ pin rangah vu mehōnon nabē Anutu ggooin yi raḵ in bē gengō alam-malaj-vesa los alam-diiksēn pin hir gageḵ. ⁴³ Alam-denenēr-gageḵ-rangahsēn pin denēr yi gageḵ rangah nebē: Anutu nekevoh alam pin sēn ayoḡ neya timu vu Yesu lo hir ngaa nipaya ya raḵ Yesu arē los niwēēk.”

Alam-yu-ngwë Deķo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahën nenër gagek saga, log Anon Vabuung yam raķ ya alam pin sën denģo yi gagek aģi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sën ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delëk anon rot in denelë bë Anutu keseh Anon Vabuung raķ alam-yu-ngwë ving. ⁴⁶ Denģo sir gedenenër ayej agģagga bedeneko Mehöböp arë raķ, lob Pita nër bë, ⁴⁷ “Alam sënë deķo Anon Vabuung nebë hil, om re rëķ nanërin bël-ripeksën-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nër vu alam sën deyam ving yi lo bë deģipek sir jaķ Yesu Kerisi arë. Lob tum deķetag vu Pita bë medo buk la geving sir rë.

11

Pita Tateķin Kornelius Yi Gagek Vu Kerisi-yi-alam Gģëp Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis loşho arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denģo gagek bë alam-yu-ngwë deķo Anutu yi gagek gģovek ya ving. ² Log Pita raķ meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa loķ Yesu lo denër yi, in nijwëëķ bë deģerah* alam sën denegģërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo. ³ Gedenër yi bë, “Gerak ya alam sën su derah* navij rë lo hir begģang geģewa nos ving sir!” ⁴ Rëķ Pita tateķin nģaa pin sën tōķ vu yi lo vu sir bë, ⁵ “Sa nado nyëģ böp Yopa, besa medo najom raķ loķ hes vuheng, lob sa halë nģaa ti nebë pesepsën. Sa halë nģaa böpata nebë sën denejom loķ tob nyëķetu lubeluu, beluķ vu yaģek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetuņģ malaģ raķ tob saga ayo pegģo rot, lob sa halë bë regģu agģagga pin sën denedo dob lo denedo loķ. Regģu pin sën vare neya los negģevëķ dob lo, gesën nevëëņģ vavunë lo. ⁷ Lob sa hangö gagek ti yam vu sa bë, ‘Pita, kwedi ģengis regģu beģegwa!’ ⁸ Rëķ senër bë, ‘Mehöböp, ma rot! Saķ su naha nģaa nebë sënë rë! In he horek nenërin bë nipaya gesu yohvu rë.’ ⁹ Lob gagek sën yam vu yaģek lo nër vu sa netu beron luu nebë, ‘Nģaa sën Anutu nër bë yohvu lo, og su ģenanër saga nabë su yohvu rë!’ ¹⁰ Lob nģaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yaģek gģöķin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belööho verup denare loķ begģang sën sa nado loķ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nër vu sa bë, ‘Ģena geving sir. Su kwam na nģahi!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sënë deya ving sa behe ya malöķ ya Kornelius yi begģang. ¹³ Lob Kornelius nër vu he bë lë angë ti ģenare loķ yi begģang ayo benër vu yi bë, ‘Ģwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën arë ngwë nebë Pita lo nam. ¹⁴ Og rëķ nanër gagek la vu hong, lob Anutu rëķ geķo hong los hong alam pin nom vu yi jaķ gagek saga.’

¹⁵ Lob sa nahën nanër gagek vu sir, lob Anon Vabuung loķ yam gģërin ayoj nebë sën loķ yam gģërin hil muģinsën lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehöböp yi gagek gģöķin, sën nër bë, ‘Jon neripek alam raķ bël mu, gaķ Anon Vabuung rëķ doķ nam ģërin ham.’ ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yiķ vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bë seģërin Anutu rë?”

¹⁸ Denģo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek saģi ya gedëķo Anutu arë raķ bedenër bë, “Oo maķ Anutu yoh vu bë ģërin alam-yu-ngwë ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën.”

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deķo Huk Raķ Muģinsën

¹⁹ Desis Stepan gģovek loķ mëm magģin böpata tōķ vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loķ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëķ su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaķ yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loķ sir la vu dob Kupros, ģevahi vu Kurene, deya nyëģ böp Antiok bedenër gagek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loķ vu sir balam Grik nģahiseķë devong ving medegģërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem denģo gagek saģi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metöķ ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mëm lev horek loķ sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaģ bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëëķ ata.

Lob alam vu böpata degģërin sir medelöķ yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mëm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus. ²⁶ Lob tōķ raķ yi beķo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam nģahiseķë loķ Anutu yi gagek. Lob mëm yiķ alam Antiok saga detahi gģev raķ Mehöböp yi hur muģinsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-ģagek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluķ medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gagek rangah verup avi bë meyip böpata rëķ natöķ vu dob pin. Lob yi gagek saga anon rak loķ mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok deģoo gagek venuh bë deģevong monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doķ vu sir. Denevong yoh vu sir ti ti, ģesu

deneggulin rē. ³⁰Lob devo monē saga vu Barnabas lu Saulus beluho deko yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediik Geduu Pita Ya Karabus*

¹Loḵ buk saga mehō-los-bengō Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bē ngis sir. ²Lom nēr vu yi alam-begō-yi bedeketōv Jon ari Yakobus kwa rak paēp bediik. ³Lob lē bē alam Yuda ahēj ving huk nīpaya saga, lob nēr vu yi ahēvavu bedetung Pita luḵ ya karabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggōksēn-yi* yi buk ti, ⁴betung yi loḵ ya nedo karabus, in kwa nevo bē Buk-ggōksēn-yi* yi buk pin govek na log mēm geko menam bare alam Yuda malaj. Nebē saga log tato alam-begō-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwe sir in.

⁵Lob medo denegin Pita loḵ karabus, rēḵ Anutu-yi-alam medo denejom rak in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angēr Ti Ko Pita Vēr In Karabus

⁶Deduu Pita rak sēng böp luu benedo karabus gemēm Herot* vongin bē geko yi nam gageḵ monbuk. Alam-begō-yi bedeketōv Jon ari Yakobus kwa rak paēp bediik. ³Lob lē bē alam Yuda ahēj ving huk nīpaya saga, lob nēr vu yi ahēvavu bedetung Pita luḵ ya karabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggōksēn-yi* yi buk ti, ⁴betung yi loḵ ya nedo karabus, in kwa nevo bē Buk-ggōksēn-yi* yi buk pin govek na log mēm geko menam bare alam Yuda malaj. Nebē saga log tato alam-begō-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwe sir in.

⁷Loḵ Mehōböḵ yi angēr ti verup benikapiik jēh rak beggang karabus saga ayo. Lob angēr sis Pita kweben genēr vu yi bē, “Kwedi jak pevis!” Lob sēng luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸Log angēr nēr vu yi bē, “Gwevēh hong kabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebē saga, lob angēr nēr ggōkin bē, “Gejöp hong röpröp-ayöōng-yi nah gegetamuin sa!”

⁹Lob Pita vuu beggang karabus ayo getamuin yi beya, rēḵ mu su rak ngaa sēn angēr vong vu yi agi ni bē yōnon rē, gaḵ kuung bē maḵ neggēp melē pesepsēn mu. ¹⁰Luhō deya, beya dekesuu alam-begō-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetōḵ ya reping aēn sēn deduḵ nah dobnē lo, lob reping saga yō tahinin yi in luho geluho to deya dobnē beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangēr mehor bevuu Pita geya.

¹¹Loḵ mēm Pita kenu loḵ yah lob nēr bē, “O gwēbeng mēm serak ni rot bē Mehōböḵ vong yi angēr yam ko sa vēr loḵ Herot* nema, gelok ngaa pin sēn alam Yuda kwaj nevo bē degevong vu sa lo.” ¹²Pita kwa vo nebē saga ggovek, log mēm ya meya Jon sēn denenēr arē ngwē nebē Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahisekē desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak. ¹³Log Pita ya verup nare dobnē gepepa rak reping, lob hur avēh ti arē nebē Roda ya in bē tahinin. ¹⁴Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot bekenu pesōng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rē, gaḵ serōḡ meyah beggang ayo benēr vu sir bē, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵Rēḵ denēr vu bē, “O! Maḵ genepesep!” Rēḵ pasang nēr niwēēk bē, “Ma! Verup nare yōnon rot!” Loḵ denēr bē, “Om maḵ sagak kenu!” ¹⁶Rēḵ Pita vare nepepa rak reping benare rot, loḵ mēm detahinin gedelē yi, lob delēḵ mekenyū ya.

¹⁷Loḵ Pita vong nema bē ayej nama, log mēm turin gageḵ pin sēn Mehōböḵ ko yi vēr in beggang karabus beto meyom doḵ lo vu sir. Log nēr ving bē, “Ham na nanēr gageḵ sēnē vu Mehōböḵ ari Yakobus losho hil arid sēn Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnē, beya nyēḡ ngwē.

¹⁸Log mēm rangah rak behes mala tōḵ lob alam-begō-yi delēḵ anon beyō deneloḵ tepēḵ vu sir medenenēr bē, “Pita ya tena?” ¹⁹Lob Herot* vong yi alam-begō-yi ya denesero Pita, rēḵ ma gesu detōḵ vu yi rē. Lom mēm Herot* loḵ tepēḵ in alam-begō-yi lubeluu sēn denegin Pita buk lo rot. Rēḵ ma lob nēr bedesis sir medediik, log tum Herot* vu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyēḡ böp Sisarea.

Herot Diik Ya*

²⁰Log Herot* ahē sengēn böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bē dena vu yi. Lob desemu gageḵ vu Blastus sēn neḡin yi beggang los kupeḵ lo ggovek rē bē rēḵ doḵ vu sir, loḵ mēm desu vu mehō-los-bengō Herot* bē semu gageḵ saga gedemedo. Nij wēēk bē gevong nabē saga in denebago nos loḵ yi doḵ, gaḵ nabē nama, og rēḵ degeko nos vu tena?

²¹Lob Herot* ggooin buk ti rak, lob vuneḵ rak alam-los-bengōj hir tob vuneksēn, gerak nedo alam-los-bengōj hir sēa benēr gageḵ vu sir. ²²Lob alam saga detahi bedeko yi rak bē, “Aye nebē anutu ti nevengwēng! Gaḵ mehōnon og su denenēr gageḵ nebē sagu rē!” ²³Rēḵ Herot* su dahun arē vu sir genēr bē degeko Anutu soḡek arē jak rē, om Mehōböḵ yi angēr vong bebebēn gga ahē pevis mediik.

²⁴Log Mehōböḵ yi gageḵ niwēēk rak meyoh vu nyēḡ pin. ²⁵Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mēm luho deyah medeya Antiok. Luho deko Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinaré Nyëmuğinsën

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenër-gägek-rangahsën la, getatovaha la, medenedo. Sir sën arëj agi: Barnabas, geSimeon sën denenër arë ngwë nebë Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sën luho mehö-los-bengö Herot* derig lok ti lo ga, Saulus. ² Denedo lok buk ti lob sir sën Kerisi-yi-alam agi ayej ggërin nos medenedo, gemedo denejom rak vu Mehöböp. Lob Anon Vabuung nër vu sir bë, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jak in huk sën sa tato luho in bë luho degevang lo.” ³ Lob ayej ggërin nos gedenejom rak ggökin, gemëm debë nemaj rak luho gedevong luho ya.

Luho Denër Bengö Nivesa Ggëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluk medeya Selusia mederak yağ vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luho detök ya Salamis, lob luho denër Anutu yi gägek lok alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho benelok vu luho. ⁶ Lob lööho detetu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detök ya Papos. Lob lööho detök rak Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevong yesek lu ngaa aggagga, rëk nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo. ⁸ Rëk mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë lok Grik ayej nebë Elumas lo, nevong in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa dok Yesu. ⁹ Rëk Anon Vabuung lok ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala rak Elumas niwëek genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevong ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevong paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Mağ su kwam nevo bë gwevu na rë? ¹¹ Om gwengo! Gwëbeng Mehöböp nema vingin ngis hong bemalam gemir. Su rëk gwelë nyëg rë gerëk gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru lok, log ketul lok beya nesero mehönön sën denajom dok nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luho Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yağ ko sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rëk Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob delok ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëek dok alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema rak bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu meneço yi rak lo, ham gwengo rë! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë lok dob Ejep wirek, lok mëm Anutu ggooin sir rak bevong bengahijsekë lok, lok tum ko sir vër in nyëg saga rak niwëek. ¹⁸ Lob jom yi ahon lok nyëg-yumeris genëgin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam ya nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo lok yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev rak in bë degegin sir. Rot beberup lok mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bë gevong mehö-los-bengö ti in gëgin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehö-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu. ²² Rëk mëm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehö-los-bengö lok yah ben. Tatekin Davit vu sir bë, ‘Sehooiin Yese nalu Davit rak ggovek. Sahëg ving yi vorot, in rëk tamuin sa gägek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bë rëk gevong lo, lob anon rak. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bë geço hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁴ Yesu yö nahën, log Jon muğin benër gägek rangah vu alam Israel pin bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedejipek bël. ²⁵ Lob dus rak in bë Jon yi huk govek na, lob nër bë, ‘Ham kuung bë sa rë? Sa su mehö sën ham negin lo rë. Om ham gwengo rë! Mehöti sën rëk tamuin sa menam, og sa su mehö nig vesa yohvu in bë sa natu yi hur ti mekëvelekin vaha suu rë.’

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gägek sënë yam vu hil pin in bë geço hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁷ Alam sën denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni

nivesa rē, gesu detōk raḡ alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn hir ḡagek sēn denenēr loḡ Buk-sewahsēn-yi* pin lo degwa rē. Om dejoj yi ḡagek bē nadiik, lom ḡagek sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn denenēr wirek lo anon raḡ. ²⁸ Su delē bē vong ngaa ti paya in bē dengis yi rē, rēḡ detaḡi niwēēk vu Pilatus bē ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn dekevu wirek menegḡep loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo, banon raḡ ḡgovek ya. Log deḡo yi vēv vu kelepeko* beya debē yi ya bedub. ³⁰ Rēḡ Anutu vong bekeḡi raḡ yah vu bedub ḡḡokin. ³¹ Kedi raḡ vu bedub, lob tato yi vu alam sēn denesepa yi vu Galilea wirek gederāḡ medeya Yerusalem ving yi lo. Lob ḡwēbeng alam saga sēn medo denenēr yi ḡagek rangah vu mehōnon.

³² Lob he yam in bē nanēr yi Bengō Nivesa vu ham nabē ngaa sagi sēn wirek Anutu nēr vu hil ḡenud lo bē rēḡ gevong lo, ³³ saga ḡwēbeng Anutu vong banon raḡ vu hir mewis lo sēn hil aḡi ḡgovek ya. Saga nebē vong meYesu kedi raḡ yoh vu ḡagek sēn negḡep loḡ Saam netu luu lo bē:

‘Sa nalug hong. Sa hako hong ḡwēbeng!’

³⁴ Log nēr wirek bē rēḡ gevong bekeḡi jaḡ nah vu bedub, gesu yoh vu bē rēḡ ḡep mepetar na rē, in Anutu nēr bē:

‘Sēḡ gevong ngaa nivesa vesa pin sēn wirek senēr bē sēḡ gevong vu Davit lo vu ham yōnon.’

³⁵ Log tateḡin ḡagek sēnē raḡ ḡagek ngwē sēn nebē:

‘Su rēḡ ḡwevu hong mehō vabuung mepetar na rē.’

³⁶ Hil araḡ ni bē Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beverup loḡ buk sēn diik lo. Lob delev yi beya negḡep ving ama lo bu lo bemēm petar ya yōnon. ³⁷ ḡaḡ mehō sēn Anutu vong mekeḡi raḡ lo, og saga su petar ya rē. ³⁸ Om arig lo, sa bē ham jaḡ ni, om sēn he nanēr ḡagek rangah vu ham bē: Mehō saga sēn yoh vu bē kevoh ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bē rēḡ kevoh ham ngaa nipaya na genanēr nabē ham alam yohvu rē. Rēḡ mehō saga sēn mēm yoh vu bē kevoh alam pin sēn ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanēr sir nabē sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebē saga, om ham ḡwēgin ham! In ngaa sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn denenēr wirek lo su natōk vu ham. Sēn nebē:

⁴¹ ‘Ham sēn nenēr ḡagek pelēsēn, ham ḡwelē!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḡ ham buk sēn ham nedo-ē,

rēḡ mu nabē mehōti nanēr sagi vu ham,

og ham su rēḡ ḡwevong geving yi ḡagek rē!’ ”

⁴² ḡgovek log Paulus luho Barnabas bē geto denah dobnē, lob alam saga denēr vu luho bē luho nom denanēr ḡagek sagi doḡ Buk-sewahsēn-yi* ngwē tamusēn ḡōk nahin. ⁴³ Log deketēḡin sir, loḡ alam Yuda ngahiseḡē loḡo alam-yu-ngwē sēn degḡerin ayoj medenejom raḡ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḡ sir bē nij wēēk bedevong geving Anutu yi semusemu sēn nevong vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsēn-yi* ngwēgu, lob alam vu nyēḡ saga pin yam desupin sir in bē degengo Anutu yi ḡagek. ⁴⁵ Rēḡ alam Yuda delē alam ngahiseḡē yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi ḡagek pin bedenēr ḡagek nipaya raḡ. ⁴⁶ Nebē saga lom Paulus lu Barnabas denēr yah niwēēk ata bē, “Yōnon! Huk negḡep vu aluu bē alu ḡaḡo Anutu yi ḡagek sēnē nam vu ham namugin. Rēḡ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bē ham su yoh vu bē rēḡ medo malamin-tumsēn degwata rē. Om ham ḡwengo rē! Alu rēḡ pegḡirin he nah bananēr vu alam-yu-ngwē sēnē. ⁴⁷ In Mehōbōp nēr vu he bē:

‘Sa hevong hong in ḡenatu alam-yu-ngwē hir rangah,

meḡedok vu sir noh vu dob pin meḡweḡo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwē saga denḡo yi ḡagek, lob ahēj nivesa rot in Mehōbōp yi ḡagek, galam pin sēn Anutu yō ḡgootin sir raḡ bē demedo malaj-tumsēn degwata los degwata lo devong ving.

⁴⁹ Lob Mehōbōp yi ḡagek saga ya meyoh vu nyēḡ saga pin. ⁵⁰ Rēḡ alam Yuda deloḡ avēh los arēj sēn denejom raḡ ving sir lo la ahēj, gedeloḡ ḡgev maluh vu nyēḡ sagu la ahēj ving bē nij tebō in Paulus lu Barnabas gedeḡeti luho na in hir nyēḡ.

⁵¹ Lob luho detetēhin kebus in vahaj in bē tato hir huk nipaya sēn rēḡ ḡep degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sēn denḡo Yesu yi ḡagek ḡḡep Antiok medevong ving lo, ahēj nivesa rot ḡemēm Anon Vabuung luḡ yam ḡḡerin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebē sēn Antiok lo. Luho deloḡ ya alam Yuda hir dub-supinsēn-yi bedenēr Bengō Nivesa rangah. Luho denēr nivesa, lob alam Yuda los alam Grik vu bōpata devong ving. ² Rēḡ alam Yuda vahi su devong ving rē, lob deloḡ alam dahis ahēj bedenēr ḡagek nipaya raḡ Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu

Ikonium gesu deneggöneng rë. Gağ luho nijwëek medenër Mehöböp yi gägek rangah, lob Mehöböp vong niwëek lok luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bë tato vu alam nabë gägek semusemu sën denenër lo yönon. ⁴ Rëk alam nyëg saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bë degevang paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bë dengis luho jağ belöng böp böp los denadiik. ⁶ Rëk luho dengo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëg böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ko yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gägek, lob Paulus gët yi niwëek gerağ ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jağ. ¹⁰ Lob nër ya niwëek bë, “Kwedi jağ begebare!” Lob mehö sënë kedi rağ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahisekë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loğ ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöö mehönon rağ bedeluk yam vu hil!” ¹² Bedenër Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër gägek, om denër yi bë hir anutu-kuungsën Hermes. ¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehö-neko-seriveng vuneğ vu burmakau nalu maluh la rağ sesik beko meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loğ sinarë Barnabas lu Paulus dengo gägek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya deloğ ya alam vuheng atov bedetahi bë, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë gwevong va? Aluu mehönon meris mu nebë ham! Alu bë nanër Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsën saga na geham peggin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yağek geloo los ngaa pin sën nedo loğ lo. ¹⁶ Yönon, wirek Anutu lë mehönon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yö kwaj. ¹⁷ Rëk su vun yi rot in bë ham dugin yi rë. Gağ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehönon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloğ lok yi buk niröp. Nevong nos vu ham nebë saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gägek sagi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Rağ Gelöng

¹⁹ Loğ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloğ alam saga ahëj, lob ahëj sengën bedetengwa Paulus rağ gelöng. Dekuung bë diik ya, lom dedadii to meya dobnë. ²⁰ Lom alam sën denevong ving lo yam detetup yi, rëk kedi rağ beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denër Bengö Nivesa rangah vu nyëg sagu, lob alam ngahisekë detu Yesu yi hur. Saga ggovek loğ luho deyah Lustra los Ikonium, medetök yah Antiok vu distrik Pisidia ggökin, ²² bedevo niwëek loğ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bë, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwëek bemedo. Hil bë adoğ na Anutu-yi-nyëg, rëk mu hil gaço maggin namugin rë.”

²³ Mu luho deggooin alam la rağ yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggërin nos gedejom rağ in sir medetung sir loğ ya Mehöböp sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo nema in bë gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwë Sën Neggëp Suria Lo

²⁴ Ggovek ya saga log luho deyah ya distrik Pisidia medetök yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denër Anutu yi gägek rangah ggëp Perga. Ggovek, log luho deluğ medeya Atalia. ²⁶ Loğ tum luho derak yağ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yik Antiok saga sën wirek alam detung luho loğ Anutu nema in bë gegin luho geluho na degevang yi huk sën luho denevong rot begwëbeng agi. ²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sën Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenër bë Anutu tatekin aggata vu alam-yu-ngwë bedeyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk ngahisekë ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsën Ggëp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluğ medeya Antiok bedenër gägek vu arij lo bë, “Nabë ham su sepa doğ Moses yi horek begwerah* navimin rë, og Anutu su rëk geço ham nah rë!” ² Denër nebë sënë, lob Paulus lu Barnabas ahëj sengën rot vu sir bedevo gägek rağ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggooin Paulus lu Barnabas rağ, galam la ving, in bë dejak medena Yerusalem bedebengwëng jağ gägek rahsën* navij geving sinarë nyëdahis losho alam ggev.

³ Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sĕn neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenĕr bengō vu Kerisi-yi-alam vu beggāng-bu mahen mahen pin loḵ distrik luu saga bĕ alam dahis deggĕrin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahĕj nivesa in.

⁴ Lob ya detōk ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam loشو sinarĕ, galam ggev, deḵo sir rak. Lob Paulus lu Barnabas denĕr ngaa pin sĕn Anutu vong vu luho lo vu sir. ⁵ Rĕk alam Parisai* la sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo deḵedi medenĕr yah bĕ, “Ham gwerah* navij, geham nanĕr vu sir nabĕ desepa doḵ Moses yi Horek geving, og mĕml!”

⁶ Nebĕ saga lob sinarĕ nyĕdahis loشو alam ggev desupin sir in bĕ debengwĕng jaḵ medegero. ⁷ Medo denesap sir rak gagek hus adingsekĕ, loḵ mĕm Pita kedi menĕr bĕ, “Arig lo! Ham rak ni bĕ wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggooin sa rak in bĕ sa nanĕr Bengō Nivesa vu alam dahis in degengo bedegevong geving. ⁸ Anutu rak mehōnon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebĕ sĕn vo vu hil lo, in bĕ tato nabĕ nelĕ sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil geving huk agga ngwĕ vu sir rĕ. Gaḵ ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak. ¹⁰ Ma ham bĕ seggi Anutu in va? Sĕn ham bĕ gwebĕ ngaa maggin saga jaḵ Kerisi-yi-alam kwaj-ĕ! Gaḵ yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bĕ kerĕ horek sagi geving rĕ. ¹¹ Gaḵ hil nehevong ving bĕ Anutu neḵo hil yah vu yi rak Mehōbōp Yesu yi semusemu, lob yik neḵo alam saga yah nebĕ saga ving.” ¹² Pita nĕr bĕ sĕnĕ, lob alam supinsĕn pin ayej ma, gedebĕ nengaj in Barnabas luho Paulus hir gagek sĕn luho deneturin ngaa bōp aggagga pin bĕ Anutu vo niwĕek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwĕ lo.

¹³ Luho denĕr ggovek log Yakobus kedi menĕr bĕ, “Arig lo, ham gwengō sa gagek rĕ! ¹⁴ Simon nĕr vu ham bĕ Anutu yam vu alam-yu-ngwĕ muḡinsĕn nebĕ sĕnĕ in gooin sir vahi jaḵ bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn yik denĕr gagek timu nebĕ sĕnĕ. Sĕn neggĕp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebĕ:

¹⁶ ‘Nahub rĕk sĕk nam,

lob Davit yi dub sĕn tamang meto nedo lo, saga sĕk dev jaḵ nah gōkin.

Yi ngaa pin sĕn petar ya lo, saga sĕk bo mewis doḵ nah,
berĕk medo nabĕ sĕn muḡinsĕn.

¹⁷⁻¹⁸ In mehōnon vahi rĕk desero Mehōbōp.

Alam-yu-ngwĕ sĕn sengō hooin sir rak in bĕ denatu sa ngaa lo pin.

Mehōbōp sĕn vong begagek agi tōk yam rangah wirek lo,
lob nĕr nebĕ sĕnĕ vu hil.’”

¹⁹ Log nĕr ving bĕ, “Om sa kwag nevo bĕ hil su abo horek ngahiseḵĕ medeginengin alam-yu-ngwĕ sĕn deneggĕrin sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gaḵ mĕm hil ḵĕvu kapiya ti na vu sir nabĕ su dega reggu sĕn alam denetung netu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gesu degevang baggĕb, log su dega reggu sĕn alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij kōk. ²¹ Gaḵ hil ngo arak ni bĕ mehōnon denedo yoh vu nyĕg pin medenĕr Moses yi horek loḵ dub-supinsĕn-yi yoh vu Buk-sewahsĕn-yi* pin rot beberup gwĕbeng.

Dekevu Ḵapiya Ya Vu Alam-yu-ngwĕ Sĕn Denevang Ving Lo

²² Lob sinarĕ loشو alam ggev geKerisi-yi-alam pin deḵoo gagek, log deggooin hir mehō luu rak in bĕ luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggooin Yudas sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Barsabas geSilas, sĕn luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu ḵapiya bedevo loḵ luho nemaj. Dekevu nebĕ:

He sinarĕ los alam ggev sĕn ham arimin lo he.

He ḵĕvu ḵapiya dus ti sagi yōk vu he arimin lo ham sĕn ham alam-yu-ngwĕ vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hanḡo bĕ he alam la deyōk bedenĕr horek ngahiseḵĕ vu ham bedevong ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul loḵ. Rĕk he su anĕr vu sir bĕ degevang nabĕ saga rĕ. ²⁵ He hanḡo gagek sagi, lob mĕm he ayomin timu, gehe joo gagek ggovek gemĕm he hooin arimin luu sĕnĕ rak behevong luho deneyōk vu ham ving he arimin luu sĕn he ahĕmin ving luho pangsĕn lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggōneng in navij bĕ rĕk malaj nama jaḵ sĕn denĕko hil Mehōbōp Yesu Kerisi arĕ rak agi rĕ. ²⁷ Nebĕ sĕnĕ, lob he hevong Yudas lu Silas deyōk ving luho in bĕ mĕm luho denanĕr gagek sagi jaḵ avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nĕr vu he, behe joo gagek bĕ he su getung horek ngahiseḵĕ bedeginengin ham. Gaḵ yik horek sagi sĕn mĕm ham sepa doḵ. ²⁹ Ham su gwa reggu sĕn alam denesis in bĕ degetung seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, geham su gwa reggu nij kōk, geham su gwa reggu sĕn deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggĕb. Nabĕ ham gweḡin ham besu gwevong ngaa pin sagi rĕ, og rĕk nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mĕm Kerisi-yi-alam devong sir medeluḵ medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggĕp sagu, log devo ḵapiya vu sir. ³¹ Detevin ḵapiya, lob kwaj vesa in gagek

nivesa sĕn neggĕp loĵ ƙapiya lo vo niwĕĕk vu sir. ³² Lob alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn luu sĕn Yudas lu Silas lo, denĕr gagek ngahisekĕ vu sir, bedevo niwĕĕk vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggĕp Antiok ggovek, loĵ tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sĕn devong luho ya lo. ³⁴ [Rĕk Silas yō vohg yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehōnon medenenĕr Mehōbōp yi Bengō Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loĵ Paulus nĕr vu Barnabas bĕ, “Alu anah mana galĕ arid lo vu nyĕg pin rĕ, sĕn wirek alu anĕr Mehōbōp yi gagek vu sir lo. In alu ajaĵ ni nabĕ denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bĕ geĵo Jon na geving luho. Jon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Markus lo. ³⁸ Rĕk Paulus nĕr bĕ, “Mehō sagi sĕn wirek vuu aluu ggĕp Pampulia gesu yam huk ving aluu rĕ lo, om alu su gaĵo yi na geving!” ³⁹ Lob luho denĕr sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ƙo Markus beluho derak yaĵ bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketaĵ vu Mehōbōp bĕ yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya deĵo loĵ distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwĕĕk loĵ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arĕ nebĕ Timoti. Yuda avĕh ti sĕn ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamaĵ Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenĕr Timoti bĕ mehō nivesa. ³ Paulus ahĕ ving Timoti bĕ na geving yi, lob ƙo yi merah* navi. In ƙwa vo bĕ alam Yuda sĕn denedo agu, lob vohg nebĕ sĕnĕ in derak ni bĕ Timoti ama Grik, om rĕk dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekĕ, lob denevong gagek sĕn sinarĕ los ggev deĵoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenĕr vu sir bĕ desepa doĵ. ⁵ Lob mĕm Kerisi-yi-alam devong ving niwĕĕk ata, log alam deneloĵ yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekĕ nerak.

Paulus Lĕ Alam Masedonia Ti Loĵ Pesepsĕn

⁶ Devongin bĕ dena distrik Asia* rĕk Anon Vabuung nĕrin sir bĕ su dena denanĕr Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deĵo loĵ distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup loĵ distrik Musia hir den atov, lom ƙwaj nevo bĕ dedoĵ na distrik Bitunia, rĕk Yesu yi Anon Vabuung nĕrin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lĕ ngaa nebĕ pesepsĕn loĵ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bĕ, “Gegōk loo meĵenam distrik Masedonia meĵedoĵ vu he!” ¹⁰ Paulus lĕ ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yaĵ in bĕ ajaĵ mana loo vahi distrik Masedonia, in he raĵ ni bĕ Anutu tahi he in bĕ he na nanĕr Bengō Nivesa vu alam sagu.

Ludia Gĵĕrin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avĕh Ti

¹¹ Lob he raĵ yaĵ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sĕn alam Rom yam denedo loĵ benyĕg bōpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyĕg saga. ¹³ Log Buk-sewahsĕn-yi* lob he heto mayoh bĕl nenga sĕn neggĕp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matōk vu nyĕg len teka sĕn alam Yuda denesupin sir medenejom raĵ loĵ lo. Lob he tōĵ raĵ avĕh la gedesupin sir medenedo bĕl saga nenga, lob he heto nado ving sir manĕr gagek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avĕh ti arĕ nebĕ Ludia ngo he gagek sagi. Avĕh sĕnĕ nevong huk monĕ yi raĵ tob mala saĵap, geyō nejom raĵ vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gagek lob Mehōbōp ggĕrin ayo gebĕ nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bĕl ggovek loĵ nĕr bĕ, “Bĕ ham gwelĕ nabĕ sayog neya timu vu Mehōbōp yōnon, og ham doĵ nam medo sa beggang.” Jij he niwĕĕk ata nebĕ sĕnĕ, lob he su ayoh vu bĕ ƙeyĕh aye rĕ.

Paulus Luho Silas Deya Ƙarabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwĕ lob tum he tetuu aggata maya nyĕg jomraksĕn-yi, lok hur avĕh ti tōĵ vu he lok aggata. Mehōti bago avĕh sĕnĕ tu yi ngaa meris, lob yi avĕh sĕnĕ yutōksĕn benenĕr gagek vunsĕn rangah. Lom avĕh sagi ala neĵo monĕ bōpata raĵ yi huk yutōksĕn sĕnĕ. ¹⁷ Lob avĕh sagi sepa he los Paulus metahi bĕ, “Anutu vavunĕ yi alam sĕnĕ yōnon rot! Denenĕr aggata sĕn Anutu geĵo mehōnon nah lo tato vu hill!” ¹⁸ Avĕh sĕnĕ nevong nebĕ sĕnĕ raĵ buk, lob Paulus ni tebō raĵ, lom ggĕrin menĕr vu memō nipaya bĕ, “Senĕr raĵ Yesu Kerisi arĕ niwĕĕk vu hong bĕ gedĕĕin avĕh sĕnĕ geĵena!” Lob pevis bememō lĕĕin avĕh geto meya.

¹⁹ Lom avĕh sagi ala lo pin delĕ bĕ hir baĵosĕn degwa to meya, lob deĵom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deĵo luho ya vu ƙiap log denĕr bĕ,

“Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevang bebegö berup dok hil nyëg. ²¹ In denenêr bë hil sepa dok horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevang ma sepa dok rê lo.” ²² Lob alam pin delok vu sir medenêr gâgek rak luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nêr bedeveek luho rak beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detung luho lok ya karabus gedenêr niwëek vu mehö negin beggang karabus bë gegin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gâgek niwëek sënë, lob tung luho lok ya beggang karabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon rak ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng rak lob Paulus lu Silas medo denejom rak los denevang raro vu Anutu, galam karabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee rak beggang karabus los mudeng pin, lob reping pin tahinin avuti, gesëng puh in alam karabus pin. ²⁷ Lob mehö negin karabus kedi melê bë reping pin tahinin, lom kuung bë alam karabus to deya pin, lom tur yi paêp-yu-anil in bë yô tetev yi benadiik. ²⁸ Rêk Paulus tahi niwëek ya vu bë, “Su gegasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin karabus tahi bedeko ram yam. Log serög meluk ya karabus ayo, rêk neggöneng rot genelêk, lob petev meneggëp lok Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnê genêr bë, “Mehö böp luho! Sa gevang nabê va in Anutu geço sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denêr vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rêk Anutu geço hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mêm luho detatekin Mehöböp yi gâgek rangah vu losho yi alam sën deneggëp lok yi beggang lo. ³³ Lob buk vuheng rak rêk ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël lok yik buk saga. ³⁴ Log ko luho lok yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devong ahêvavu la ya medenêr bë, “Ham gweko mehö luu saga vër in karabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö negin karabus yah menêr gâgek sënë vu Paulus bë, “Kiap devong gâgek yam bë melu nah. Om melu dëin beggang karabus na gemelu na los gâgek nahub.” ³⁷ Rêk Paulus nêr vu sir bë, “Aluu alam Rom, rêk alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na karabus rê. Gak yô desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwëbeng maq bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yô denam medegeli aluu geto menah dobnê.”

³⁸ Lob ahêvavu deko gâgek sënë meyah denêr vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yonon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denêr gâgek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnê. Log denêr vu luho bë luho degevu nyëg sënë gedena. ⁴⁰ Lob luho to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelê Kerisi-yi-alam bedenêr gâgek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bê Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vong ggökin yah nebê sën nevong yoh vu nyëg lo. Lok ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda lok Buk-sewahsën-yi* metatekin Anutu-yi-kaipiya yoh vu soda löö vu sir. ³ Nêr Anutu yi gâgek degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yô joo gâgek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob begeko kerus menadiik, gekedi jak nah gökin. Log nêr bë, “Yesu sën senêr bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geço hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gâgek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avêh los bengöj-ggoreksën ngahisekê devong nebê sënë ving. ⁵ Rêk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönon ngahisekê rot beya delok alam beggang saga ahêj, bahêj sengên rak bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë degeko luho geto dena dobnê vu alam. ⁶ Rêk su detök vu luho rê, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnê bedeko sir ya denare lok kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën denelok alam ahêj yoh vu nyëg pin bë degevang paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ê. ⁷ Lob Yason sënë ko sir lok ya yi beggang. Alam saga sën denekeyêh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenêr bë mehö-los-bengö ngwê nedo arê nebê Yesu.” ⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gâgek sënë lob newaj rak. ⁹ Lob denêr beYason losho yi alam debago sir, gedenêr vu sir bë degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevang bebegö berup. Log delêin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Lok pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya lok buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho delok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deko Anutu

yi gagek raq mahëj ving. Detevin Anutu-yi-kapiya yoh vu buk in bê dejak ni nabë luho denenër gagek anon ma. ¹² Lob alam Yuda ngahisekë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

¹³ Ggovek loq alam Yuda vu Tesalonika denqo Paulus bengö bê nenër Anutu yi gagek ggëp Beroya. Lob deya nyëg sagu, medetetuhin alam sagu in bê ahëj sengën jak vu Paulus losho alam sën denesepa ya lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sën deko Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedenevah, lom deko gagek meyah denër vu Silas lu Timoti bê luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gagek Ggëp Atens

¹⁶ Paulus medo negin luho ggëp Atens, loq lë alam nyëg sagu bê denesepa loq hir anutukuungsën ngahisekë rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob loq ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir raq gagek. Log nevengwëng ving alam-yu-ngwë sën denekom raq ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gagek vu alam pin sën yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denër bê, “Mehö gagek jeggin jeggin saga bê nanër gagek re?” Lob sir la denër bê, “Maq bê nanër alam nyëg la hir anutu!” Nër bê sënë in Paulus nër gagek raq Yesu los kediraksën.

¹⁹ Lom deko Paulus ya hir beggang kaunsor ggëp Kedu Ares medeloq tepëk in yi bê, “Yoh vu bê he gango gagek mewis sën genenër agi lo degwa? ²⁰ He hango hong gagek rëk yö agga ti, om he hevongin bê gango gagek sagi los degwa!” ²¹ In yik alam Atens soqek ving alam nyëg ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaq denedo in bê degengo gagek mewis medebengwëng jak mu.

²² Lob Paulus nare loq kaunsor vu Kedu Ares vuheng atov genër bê, “Ham alam Atens! Seraq ham nimin bê ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa. ²³ Lob sa haqo loq nyëg mehalë ham jepö sën ham netung in bê ham najom jak vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu gagek raq neggëp nebë ‘Anutu sën hil dugin lo yiyi’. Om anutu sën ham dugin rëk ham nejom raq meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bê nanër yi gagek vu ham.

²⁴ Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loq lo, og Anutu saga sën yi Mehöböp sën tu yagek los dob ala. Rëk su nedo loq dub sën mehönon deneleq raq nemaj lo rë. ²⁵ Mehönon su deyoh vu bê dedok vu yi rë, in su neraq vu in ngaa ti rë. Gaq yö vong bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vong bemehönon pin depum raq degwa timu bedeyoh vu nyëg pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevong ngaa nebë saga in bê mehönon pin kwaj bo Anutu gëp ayoj. Genabë desero yi, og rëk denatök jak yi, in su nedo ading in hil rë. ²⁸ Gaq hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raq yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böp la denenër bê, ‘Hil degwa yi yönon!’ lo. ²⁹ Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehönon denesemu raq goor ma seriva ma gelöng lo rë. ³⁰ Wirek sën mehönon dugin Anutu lo, og Anutu yö lë ggovek ya rëk su kevoh sir ya rë. Rëk gwëbeng og nër niwëek vu mehönon pin vu dob bê degërin sir. ³¹ Log yö ggooin buk ti raq vorot in bê gengo mehönon pin hir gagek mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yö ggooin mehöti raq in huk sagi, gevong yi mekedi raq yah vu bedub in bê tato vu hil nabë yik mehö lo sagi.”

³² Alam lo denqo gagek bê alam-diiksën dekedo jak nah vu bedub, lob vahi denöp raq yi, rëk vahi denër bê, “Nahub rëk genanër gagek sënë gökin nah vu he behe gango!” ³³ Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rëk mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Kedu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob tök vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëg Pontus. Luho venë Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-bengö Klaudius yö tii alam Yuda pin bê degevu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yik lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël beggang-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bê ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loq Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër gagek yoh vu buk pin vu alam. Nër gagek niwëek vu alam Yuda bê Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin raq in bê geqo hil nah lo. ⁶ Rëk dekeyëh yi gagek gedener pelë raq yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bê, “Bê ham malamin nama, og yö degwa vu

ham, su sa ngaa rē. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwē.” ⁷ Lob lēein dub-supinsēn-yi geto meya merak ya alam-yu-ngwē ti arē nebē Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehō sēnē yi mehō nejom raḡ vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsēn-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsēn-yi ala arē nebē Krispus, lob losho yi alam deggērin sir bayoj ya timu vu Mehōbōp. Galam Korint ngahisekē denḡ Paulus aye medevong ving bederipek bēl.

⁹ Log buk ti lob Paulus lē ngaa ti nebē pesepsēn geMehōbōp nēr vu yi bē, “Su gegōng! Gaḡ hongek genanēr gaḡek rangah! Su genajom hong ahon! ¹⁰ Sa nado ving hong, om mehōti su rēḡ ngis hong rē, in alam ngahisekē vu nyēḡ bōp sēnē rēḡ denatu salam.”

¹¹ Lom mēm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi gaḡek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rēḡ nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap bōp, lob loḡ buk saga alam Yuda denēr gaḡek revuh ti gedeko Paulus ya gaḡek ggēp beggang-gaḡek-yi, ¹³ gedenēr gaḡek tetuhinsēn rak yi bē, “Mehō sagi netahu alam bē denajom jaḡ vu Anutu og desepa dok aggata ngwē medekeyēh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bē nanēr gaḡek nah, rēḡ Galio nēr vu alam Yuda mugin bē, “Ham alam Yuda, nabē gaḡek nipaya gaḡek ma, ngaa nipaya ti neggēp vu mehō sēnē yōnon, og yoh vu bē mēm sa gango ham los ham gaḡek. ¹⁵ Gaḡ nabē ham yam loḡ tepēḡ in sa in gaḡek meris meris ma, raḡ ham ngo ham degwa la, ma raḡ ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nōk gēp! Ham ngo semu! Sa nig lēl bē sa su gango gaḡek in ngaa nabē sēnē!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnē.

¹⁷ Nebē saga, lob tum alam Yuda deggērin yah beyō dejom hir dub-supinsēn-yi ala ti arē nebē Sostenes ahon, bedeveek yi loḡ beggang-gaḡek-yi mala. Rēḡ Galio su nēr gaḡek ti rak sir rē.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rē, loḡ jom Kerisi-yi-alam nemaj gerak ya yaḡ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lōōho detōḡ ya Senkria, lob mēm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḡ buk sēn aye ggērin yi neggēp Anutu mala wirek lo bē su rēḡ keping yu rē lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyēḡ sēnē, geyō ti luḡ ya dub-supinsēn-yi ayo menēr gaḡek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denēr vu yi bē medo buk la geving sir rē, rēḡ su sepa loḡ ayej rē. ²¹ Gaḡ jom nemaj gesemu gaḡek vu sir bē, “Nabē Anutu su nanērin sa rē, og sēḡ nom berup vu ham buk ngwē gökin.” Log raḡ ya yaḡ ti ggēp Epesus meya. ²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raḡ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mēm luḡ meyah Antiok.

Paulus Neḡo Loḡ Nyēḡ Netu Beron Lōō

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi raḡ vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyēḡ mahen mahen pin meya nevo gadu loḡ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nēr Yesu Bengō Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arē nebē Apolos. Sēn yi mehō-vengwēngsēn-yi, geyō raḡ Anutu-yi-ḡapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḡ Mehōbōp yi aggata yō wirek vorot, gaḡ Yesu og su raḡ ni rē. Rēḡ ayo niwēek in bē nanēr bengō rangah, lob nēr nirōp rot vu sir. Gaḡ mēm Jon og mēm lē yi buk sēn neripek alam raḡ bēl lo raḡ mala, ²⁶ om mēm mehō saga nēr los ayo niwēek ata loḡ alam Yuda hir dub-supinsēn-yi. Loḡ mēm Priskila luho Akwila denḡo yi lob mēm deḡo yi ya vu luho beluho denēr Kerisi yi aggata tato nirōp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub geApolos kwa vo bē na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bē gevong nabē sēnē, lom dekevu ḡapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bē degeko yi jaḡ. Apolos tōḡ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi belōḡ vu alam sēn ayoj naya timu vu Yesu lo niwēek rot. ²⁸ In niwēek rot benēr yah bedahun alam Yuda hir gaḡek raḡ alam pin malaj, getato vu sir bē Anutu-yi-ḡapiya nēr meneggēp rangah nebē Yesu yik yi Mehō sēn Anutu ggooin raḡ in bē geḡo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahēn nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metōḡ ya Epesus, lob tōḡ raḡ Kerisi-yi-alam la ggēp sagu. ² Lob loḡ tepēḡ in sir bē, “Sēn ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maḡ Anon Vabuung loḡ yam ggērin ham ayomin ving-a?” Loḡ denēr yah vu bē, “Ma! Mehōti su nēr Anon Vabuung ti bengō mehe hangō rē.” ³ Lob Paulus loḡ tepēḡ yah ggōkin bē, “Log deripek ham raḡ bēl nebē tena?” Lom denēr yah vu bē, “Deripek he nebē sēn Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nēr yah bē, “Wirek Jon nēr vu alam bē degērin ayoj bederipek bēl, log nēr vu sir ving bē nahub rēḡ ayoj na timu vu mehō sēn rēḡ tamuin yi menam lo. Mehō sagi

arë nebë Yesu.”⁵ Dengo Paulus yi gagek saga lob denër meripek sir raq Mehöböp Yesu arë.⁶ Lob Paulus bë nema raq sir, lob pevis bAnon Vabuung loq yam ggërin ayoj medenër alam nyëg ngwë ayej aggagga, bedenënër gagek nebë alam-denenër-gagek-rangahsën.⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaq videk luu.

⁸ Log Paulus lok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyëg degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwew löö.⁹ Rëk alam la ayoj niwëëk rot gesu denevong ving rë. Gedenenër gagek nipaya raq Mehöböp yi aggata raq alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob qo alam sën denesepa lok yi gagek lo raq menenër gagek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-gagek-yi.¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gagek.

Gagek Raq Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp loq Paulus nema,¹² lob tum alam deneko agesip los tob la sën Paulus navi neraq lo beya denetung raq alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevongev raq tupaak medeneko loq nyëg pin in bë degetii memö na in alam gedegeko monë jaq lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenër bë, “Ham gwevong noh vu sayeg in sa nanër vu hong raq Yesu arë sën Paulus nër gagek raq yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë.¹⁵ Rëk memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga seraq ni. Geseraq Paulus ni ving. Gaq mu ham re lo?”¹⁶ Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesong ggök sir gesis sir pin bekweek hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medevaya meto deyah dobnë los ahëj töksën.¹⁷ Ggovek rëk alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus deraq ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneg böpata gedeko Mehöböp Yesu arë raq.¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu raq ngaa pin lo rangah gedevuu ya.¹⁹ Galam ngahi sën denevong parahek los naböö lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböö yi gedevesi raq ya nengwah raq alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago raq lo, lob yoh vu monë gahis 50,000.²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëëk raq nebë sënë genetato yi niwëëk bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëjin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya loq mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sugu govek rë, loq sena galë Rom geving.”²² Lob vong yi mehö luu sën deneloq vu yi lo demugin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loq buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raq degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahisekë denesemu ngaa raq seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub kënu mahen mahen raq seriva in alam debago.²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo raq ni bë hil nehako monë nivesa raq hil huk seriva sënë.²⁶ Lob ham raq ni ving nebë mehö sën Paulus lo loq alam ngahisekë rot ahëj, beggërin ayoj raq yi gagek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raq nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaq vong yoh vu distrik Asia* pin ving.²⁷ Lob Paulus yi gagek sagi su rëk gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaq rëk dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë raq, rëk mu nabë Paulus medo nanër gagek nabë saga, og rëk hil anutu-avëh böpata los niwëëk sënë rëk natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gagek sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!”²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëg saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loq ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëk luho deyam ving Paulus.³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gagek vu sir, rëk Yesu yi hur deggërin yi.³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö deneraq nij, om devong gagek ya vu yi ving bedenër niwëëk vu yi bë su doq na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahisekë saga deneketul loq rot, in sir vahi denetahi gagek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su deraq gagek sën desup sir in lo degwa ni rë.³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö neraq gagek degwa ni. Lom Aleksander varah nema raq gebë nanër gagek tato vu sir.³⁴ Rëk ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loq ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëg mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loq mëm mehö sën tu nyëg böp Epesus hir ggev benekevu hir gagek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus!

Mehö re rëk dugin nyëg böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kënu gelöng sën luk yam vu yagek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ko mehö luu sënë yam, rëk mu luhu su deggodek dub yi ngaa ti rë. Geluhu su denër pelësën rak hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëk gengo hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu dok supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëk mu alam Rom rëk denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedok tepëk in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëk nanër dok nah vu sir rë!” ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëkin sir.

20

Paulus Ya Meko Loğ Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes rak ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log jom nemaj geya rak beya distrik Masedonia. ² Ya meyoh vu nyëg pin menër gagek ngahisekë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jak yağ mena Suria. Rëk ngo bë alam Yuda deajo gagek bë dengis yi menadiik, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luhu Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demuğin meya denegin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu arak yağ maya. Alu aya buk nemadvahi loğ mëm atök ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Loğ Vesa Loğ

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë aga nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jak. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk vuheng rak. ⁸ Lob detaggi loğ ram ngahisekë benare lok beggang ayo vavunë sën he nasupin he lok lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo rak veluung avi ayöong yi, gePaulus nenër gagek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp ying lom vës vu beggang ayo ti sën tëb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluk meya devër yi rak rëk diik. ¹⁰ Loğ Paulus luk meya tabuu mehö magëm saga genër bë, “Ham su newamin jak, in anon nahën nedo lok yi.”

¹¹ Lob Paulus rak yah vavunë belosho alam saga debu brët medegga. Ggovek loğ nër gagek hus adingsekë vu sir rot benyëg heng, log ya rak. ¹² Gedeko maluh magëm sënë medeya. Rëk su diik rë genedo vesa, lob kwaj vesa rak yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nër muğin bë noh dob mena geto Asos, lob mëm he gaço yi jak nom yağ vu sagu. Lob he rak yağ bamuğin baya nehegin yi ggëp Asos. ¹⁴ Loğ Paulus yök to metök vu he, lob he haço yi rak yom yağ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hëp benyëg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loğ yah geheng, lob mëm he ya matök ya Samos. Lok he hëp yah beheng to, log mëm he ya matök ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bë kesuu Epesus gena in nilëi bë su medo distrik Asia* pangsën. Gağ bë pevis in kwa vo bë gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tök ya Miletus, log Paulus vong gagek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bë denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nër vu sir bë, “Ham ngo rak ngaa pin sën sa nehevong wirek loğ sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham rak ni bë alam Yuda deajo gagek vunsën beron ngahisekë in bë dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsën. Rëk sa su haço sa rak rë, gağ sa malag ruğ keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gagek nivesa ti rë, gağ senër rangah behevong ngaa pin in bë dok vu ham. Gesenër rangah vu ham loğ ham supinsën, gelok ham beggang ayo ving. Besagağ ham rak ni. ²¹ Senër gagek niwëek rak buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehöböp Yesu. ²² Om ham gwengo rë! Anon Vabuung negejiin sa bë sena Yerusalem. Lob mağ va rëk natök vu sa vu sagu? Sa dugin. ²³ Rëk Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëg pin sën seya lo meserak ni bë sëk natök vu karabus gengaa maggin ngahisekë rëk deginengin sa. ²⁴ Rëk sa su kwag nevo navig sënë bë ngaa anon rë. Sa su nig wëek ata bë najom ahon rë, gağ sa bë sepa dok aggata sën sa nesepa loğ lo, benama na rë. Sa bë semu huk sën sa haço vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sën sa nanër Bengö Nivesa jak Mehöböp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengo rë! Wirek seyök vu ham besa haço loğ menanër gagek rak Anutu-yi-nyëg. Rëk gwëbeng serak ni bë ham su rëk gwelë sa malag

gökin nah rê. ²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bë nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rê, ²⁷ in sa su höneng rê, gağ sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gwegin ham nivesa, gegwegin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwegin ham nivesa bëham gwegin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak nikök lo geving. ²⁹ In serak ni bë sëk gevuu ham gesena, log rëk alam gagek kuungsën la nabë anöö bemën nij paya rëk desarömin sir geving ham, lob degevonğ paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rëk dekedi medenanër gagek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwegin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loğ ya Anutu nema, gelok yi gagek semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëek vu ham gemëm ham rëk gweko ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëk gevonğ vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rê. ³⁴ Gağ ham ngo rak ni bë sa nemag sënë yö jom huk belok vu sa in ngaa sën sa narak vu in lo. Genelok vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevonğ huk niwëek in hil adok vu alam sekëj masën. Gehil kwad bo gagek sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, ‘Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëk geko nyëvewen dok nah rê lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.’”

³⁶ Paulus nër gagek saga ggovek, log yun lus gejom rak ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëk gevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëk degelë yi gök nahin rê. Log mëm deko yi meya detung rak ya yağ.

21

Paulus Rak Ya Yağ In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe rak ya yağ maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batök ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he tök rak yağ ti vu saga geneya los Ponia. Lob he rak ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin këj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëğ böp Suria malok ya Ture. In yağ bë getung kupek duk gëp nyëğ sagu.

⁴ Lob he ya matök rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loğ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëk ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuu nyëğ sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak. ⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yağ baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gagek Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yağ bekesuu Ture gaya rot batök ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batök ya Sisarea, behe loğ ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sën delok vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rê lo, lob sir avëh-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bë gelë he, lom ko Paulus yi kabî beduu yö vaha los nema rak, log nër bë, “Anon Vabuung nër bë, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rëk denaduu kabî sënë ala nabë sënë, log rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj.’” ¹² He hanğo nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado loğ beggang ti saga lo anër niwëek vu Paulus bë su jağ mena Yerusalem. ¹³ Loğ Paulus nër gagek yom vu he bë, “Nebë va sën ham nesu benevonğ mesayog maggin nerağ-ë? Seyoh vu bë sena qarabus. Gağ nabë sa nadiik in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yik yoh vu ving!” ¹⁴ Lom he su ayoh vu bë rëk agërin kwa rê, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, “Om maam anon jağ noh vu Anutu kwa!”

¹⁵ Ggovek log he semu ngaa ngaa loğ, garağ maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wirek nyëmuğsën lo. ¹⁷ He tök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vesa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedong ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arë rak, loğ tum denër vu yi bë, “Ari! Garağ ni bë alam Yuda rak neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa loğ horek sën Moses ko agi niwëek ata. ²¹ Rëk denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevuu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu desepa dok ngaa

wirek hen gökin. ²² Om hil rëk gevong nabë va? Yönon rot, rëk degengo gägek nabë geyam gagek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gägek ti venuh neggëp Anutu mala. ²⁴ Om gwëko alam saga, begesepa dok horek pin sën gevong beham nimin veseek jak gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëk dejak ni nabë gägek sën denenër rak hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëk dejak ni nabë genesepa lok Moses yi horek ving. ²⁵ Gaç alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggevek ya banër gägek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega kök, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevang baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lok horek pin sën gevong benij veseek jak gëp Anutu mala lo. Log lok ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneko-seriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneko-seriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bë nama na, lok alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo lok dub-vabuung-böp ayo, lob delok alam pin ahëj bahëj sengën rak. Lob dekedü dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bë, “Ham alam Israel, ham dok vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëg pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beko alam Grik la lok yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëg vabuung sënë!” ²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ko yi lok ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën rak, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevheii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deko Paulus Medeya Hir Katum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëk bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beko alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon rak sëng luu.

Log lok tepëk in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëk alam vu böpata, om detahi gägek ya nikelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengo gägek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëek rot bë dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaku yi ya vavunë. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo, rëk Paulus lok tepëk vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gägek ti vu hong rë?” Lok alam-begö-yi alaj lëk beloç tepëk yah bë, “Gerak Grik ayej ni?” ³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeko alam nij paya los begö hodek 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëk Paulus nër yah vu bë, “O sak Yuda, gataç ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gengogek gesa nanër gägek dus ti vu alam sënë rë.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yogekin. Lob Paulus rak ya nare lël gevarah nema rak. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gägek ya vu sir lok Hibru ayej.

22

¹ Nër bë, “Arig lo amaç lo, ham gwengö rël Sa bë tatekin sa gägek degwa rangah vu ham.”

² Dengö bë Paulus nër vu sir lok Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rë. Log mëm Paulus nër bë, ³ “Sa Yuda ti. Satag ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëk serig ggëp nyëg böp Yerusalem sënë geGamaliel ko sa luk yi dub betaha sa niröp lok hil kenud lo hir horek pin. Gesa niç wëek mesayoç ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëek menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sën denesepa lok Yesu yi aggata lo, lob sa bë ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avëh ving rak sëng beya denedo beggang karabus. ⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp losho kaunor hir alam teta pin deyoh vu bë rëk denanër gägek saga rangah vu ham, in dekevu kapiya vu arij lo vu nyëg böp Damaskus besa hako beya in bë sa naduu alam vu sagu begako nam Yerusalem bedegeko vanë.

*Paulus Tatekin Sën Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur
(Sn 9:3-19; 26:12-18)*

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus raḵ nyëḡ böp Damaskus, lob hes vuheng rak. Loḵ pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yaḡek beyam jëh raḵ sa. ⁷ Lob sevës beya nahëp dob, log sa hango gägek ti yam vu sa bë, ‘Saulus, ḡevong vanë vu sa in va?’ ⁸ Rëḵ seloḵ tepëḵ yah bë, ‘Mehöböp-a? Hong re?’ Loḵ nër yom bë, ‘Sa Yesu Nasaret sën ḡevong vanë vu sa lo!’ ⁹ Galam sën deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëḵ su denḡo mehö sënë aye rë.

¹⁰ Lob senër bë, ‘Om Mehöböp, sëḵ ḡevong nabë va?’ Loḵ Mehöböp nër yom vu sa bë, ‘Kwedi jaḵ meḡena Damaskus. Lob vu nyëḡ sagu rëḵ mehöti nanër huk pin sën sehooïn rak vu hong lo tato vu hong.’ ¹¹ Rangah sagi gelu sa malag, lob sa su yoh vu bë galë nyëḡ lu nḡaa rë, om alam sën deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḡ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sën denedo Damaskus lo deneko yi rak bë yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benër bë, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malag tum ḡḡökin yah besa halë yi. ¹⁴ Log nër ving bë, ‘Hil ḡenud hir Mehöböp yö ḡḡoïn hong rak in bë ḡejaḵ kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ḡḡovek ya, ḡeḡengo gägek sën rak verup avi lo. ¹⁵ In rëḵ ḡenanër yi gägek rangah. ḡenanër nḡaa sën gelë los ḡengo lo vu mehönön pin. ¹⁶ Ma ḡeneḡin va rot-a? Kwedi jaḵ beḡejipek bël. ḡenanër Yesu arë ḡerëḵ jipek hong nḡaa nipaya na.’”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak loḵ dub-vabuung-böp, lob sa ḡenug ya nebë pesepsën ¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bë, ‘Gepevis! Gwevuu Yerusalem ḡeḡena! Nabë ḡenanër sa gägek vu alam sënë og su rëḵ deḡengo bedeḡevong ḡeving rë!’ ¹⁹ Lob senër bë, ‘Mehöböp, yö deraḵ ni bë wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ ḡewirek desis Stepan sën nenër hong ḡägek rangah lo mediik, lob sayoḡ nivesa in saga gesa vare nemalaḡin alam sën denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rëḵ nër vu sa bë, ‘ḡena! Rëḵ sa ḡevong hong na aggata ading beḡena vu alam-yu-ngwë.’”

Alam-begö-yi Alaj ḡin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gägek rot beya verup loḵ gägek vewen sagi loḵ detahi niwëëḵ bë, ‘Ham jaḵ na ḡenadiik! Mehö nebë saga su medo vesa!’ ²³ Lom denetahi ya nikelap gedekah hir röpröp medenetetëhin, ḡedeneraa kebus rak medenetë ya vavunë.

²⁴ Nebë saga lob alam-begö-yi alaj nër bedeko Paulus loḵ ya hir ḡatum ayo. ḡenër vu sir ving bë debeek yi in denatök jaḵ degwa sën alam Yuda denetahi gägek ya nikelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii ḡele ḡḡovek in bë debeek, rëḵ alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bë, “Ham horek nër bë yoh vu bë ham beek Rom ti ḡeham su ḡwengo yi gägek namuḡin rë?”

²⁶ Lob kapten nḡo gägek sënë, lob ya menër vu alam-begö-yi alaj bë, “ḡevongin bë ḡevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bë, ‘ḡenanër vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?’ Rëḵ Paulus yoḡek bë, “Èë-è, sa Rom ti!” ²⁸ Loḵ alam-begö-yi alaj nër bë, “Sa hetë monë nḡahiseḡë in sa vu ḡavman Rom ḡesetu Rom ti!” Rëḵ Paulus nër yah bë, “ḡaḵ sa og amaḡ Rom, om ataḡ ḡo sa besa Rom.”

²⁹ Lob alam sën bë debeek yi lo pevis bedelëëin yi, galaj newa rak rot in kwa vo bë duu Rom ti rak sëḡ. ³⁰ Rëḵ vönḡin bë jaḵ nḡaa sën alam Yuda denër bë Paulus vönḡ paya lo ni niröp, om ḡo yi vër monbuk ḡevong gägek ya vu alam-deneko-seriveng hir ḡgev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḡo Paulus luḵ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gägek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus ḡët kaunsor ḡenër bë, ‘Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaḡ nevo bë sa nehevong yoh vu yi gägek rot Beverup ḡwëbeng!’ ² Nër nebë sënë, lob alam-deneko-seriveng hir ḡgev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëḵ Paulus nër yah vu yi bë, “Hong ḡang nipaya rëḵ heveḵ nivesa rak nedo navi vavunë mu! Anutu rëḵ petap hong! Genedo sagi in bë ḡwengo sa gägek meḡesegḡi jaḵ hil horek, rëḵ mu nḡo kweyëh horek sagi in ḡenër bedesis sa!”

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bë, “Su ḡenanër gägek nipaya jaḵ Anutu yi ḡgev böp sënë!” ⁵ Rëḵ Paulus nër yah bë, ‘Arig lo, sa su rak ni bë yi alam-deneko-seriveng hir ḡgev böp rë. ḡaḵ Anutu nër menegḡëp loḵ yi ḡapiya bë: Su ḡenanër gägek nipaya jaḵ ala sën neḡin hong alam lo!’

⁶ Lob Paulus rak ni bë alam teta Sadukai* la ḡeParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bë, ‘Arig lo! Sa og sa Parisai* soḡek rot! Sa nehevong ving bë alam-diiksën rëḵ dekedo jaḵ ḡökin, lob yik rak degwa saga sën ḡwëbeng devong gägek vu sa.’ ⁷ Nër gägek

saga lob gagek ahë sengën yi verup pevis loğ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenër bë mehõnon su deyoh vu bë rëk dekedî jak nah gëp bedub rë, gangër ma, gengaahur ma. Gağ alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun bõpata, loğ alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenër niwëek bë, “He halë mehõ saga bë ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë! Mağ ngaahur ti ma angër ti yõ vengwëng vu yi!” ¹⁰ Lob gagek ahë-sengën-yi ya meböp rak rot, lob Rom hir alam-begõ-yi alaj ggõneng. In sir yu luu, lob bë rëk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nër balam-begõ-yi deluğ beya devo Paulus vër in sir gedeko yi loğ yah hir katum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehõbõp yam nare rangah vu Paulus genër vu bë, “Gemedo los nim wëek! Genër sa gagek rangah ggëp Yerusalem ggovek, gerëk genanër sa gagek gëp Rom nabë saga geving.”

Yuda Dejoo Gagek Bë Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyëğ heng lob alam Yuda desupin sir medenër gagek venuh gedetato nemaj ya vavunë bë su dega los denanum rot bemëm nabë dengis Paulus benadiik loğ mëm. Gağ nabë dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sën denër gagek venuh lo sir mehõdahis luu gela sevök.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta bedenër bë, “He nër gagek niwëek betato nemamin ya vavunë ganër venuh bë he su rëk aga nos los nanum bël rë rot, bona berup doğ buk sën he ngis Paulus menadiik lo lok mëm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gagek na vu Rom hir alam-begõ-yi alaj pehi nabë degeko Paulus duğ menam vu ham. Ham nanër vu yi nabë ham bë gwengõ Paulus yi gagek degwa gök nahin in ham jak ni nirõp. Gehe semu he ggovek ya. Su rëk nam natõk nam vu ham rë, gağ he rëk angis yi menadiik doğ aggata!” ¹⁶ Rëk Paulus mewa ngo gagek bë rëk degetung dum gëp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya meloğ ya Rom hir alam-begõ-yi hir katum beloğ ya menër rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begõ-yi hir kapten ti yam, benër vu bë, “Gweko hur magëm sagi na vu ham ggev, in ko gagek ti in bë nanër vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ko yi beli ya vu ala benër vu bë, “Karabus Paulus tahi sa benër vu sa bë sa gaço hur magëm sënë nam vu hong, in ko gagek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loğ nema, beko meya nenga, beluho yõ luu ya denedo, log mëm lok tepëk in yi bë, “Gevongin bë genanër gagek re vu sa?” ²⁰ Lok hur magëm nër bë, “Alam Yuda dejoo gagek ggovek bë rëk dedok tepëk in hong begweko Paulus duğ mena vu kaunsor neheng in dedok tepëk in yi gagek degwa pangsen vu yi. ²¹ Rëk mu su gwebë nengam vu hir gagek, in hir alam mehõdahis luu gela sevök bedenër gagek venuh bë su rëk dega los denanum rë, rot bemëm yõ dengis Paulus menadiik rë. Gwëbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medenegin hong bë rëk gengogekin hir gagek ma nama.”

²² Lob alam-begõ-yi alaj vong mehõ magëm sënë yah, genër niwëek vu yi bë, “Su gena genanër vu mehõti nabë genër gagek sënë rangah vu sa!”

Alam-begõ-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Bõp Peliks

²³ Lob alam-begõ-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benër vu luho bë, “Melu barah alam-begõ-yi. Alam sën denerağ hoos lo mehõdahis löõ benemadluho (70), galam sën denejom ruğ lo jak gëp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jak 9 krök buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jak, geham gwegin yi nivesa bona berup vu kiap bõp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begõ-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap bõp Peliks, mehõ-los-bengõ!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehõ sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hango bë yi Rom ti lob seya ving alam-begõ-yi behe tõk ya vu sir, lob he haço yi vër loğ nemaj. ²⁸ Lom sa bë gango gagek degwa sën denër rak yi lo, om sën sa haço yi luğ meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rëk sa hango denër gagek rak yi in yõ hir horek la. Gağ su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rë. ³⁰ Log gwëbeng gagek ti tõk vu sa bë dekeyëhin yi vunsën in bë dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenër vu alam sën denenër gagek rak yi lo bë yõ nõk denanër hir gagek rangah jak malam nirõp.

³¹ Lob alam-begõ-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris loğ buk. ³² Log nyëğ heng lob alam-begõ-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën denerağ hoos lo deko Paulus ya Sisarea. ³³ Detõk ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap bõp gedevong Paulus loğ ya nema ving. ³⁴ Kiap bõp tevin kapiya lob loğ tepëk in Paulus bë, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bë, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nër bë, “Alam sën denenër gagek rak hong lo deberup, log mëm sa gango hong gagek.” Lom nër bedeko

Paulus beya neggëp mehō-los-bengō Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Raḵ Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Ananias luḵ meya, lob ḵo alam teta la ving, beḵo mehō sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denanër jaḵ Paulus lo rangah vu kiap böp. ² Kiap böp tahi Paulus beverup, log Tertulus kedi muḵin menër gagek raḵ yi bë, “Mehō los bengō Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegō lu nḵaa ma. Genḵo kwam böp begenelok vu he in huk begenevong nḵaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in nḵaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rëḵ agërin hong pangsen rot rë. Gaḵ sa bë ketag hong mu nabë gwengso sa gagek dus ti sën sa bë nanër agi. ⁵ He halë mehō sënaga bë mehō nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyëḵ pin ahëj sengën nerak medenesis begō vu sir. Lob tu alam yu ti sën yō deggoin sir raḵ medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bë gevong paya vu he dub-vabuung-böp geving, rëḵ he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jaḵ he horek, ⁷ rëḵ ham alam-begō-yi alaj Lusias yam, lob niwëek rot beḵo yi vër loḵ he nemamin ⁸ genër bë alam sën bë denanër gagek jaḵ yi lo denatōḵ nam malam.] Om nabë gedok tepëḵ in Lusias og maḵ yō rëḵ nanër nḵaa pin sën he nër raḵ Paulus lo rangah vu hong nabë yōnon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehō sënë yi gagek sën nër raḵ Paulus lo ving bë, “Gagek pin saga yōnon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp tē kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Seraḵ ni bë ngo genëgin he sënë yoh vu ta ngahiseḵë, om sën sa kwag vesa besa bë nanër gagek nyëvewen doḵ nah vu hong. ¹¹ Hong kiap böp, om ḵeyoh vu bë gedok tepëḵ vu hong alam, lob mēm rëḵ detatekin vu hong nabë seraḵ yaḵ menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beseraḵ meya Yerusalem in bë najom jaḵ beyiḵ buk su hus ading rë, gaḵ yiḵ buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delë sa bë alu mehōti anër he rë. Gesu delë bë selok alam ahëj loḵ dub-vabuung-böp ma, loḵ dub-supinsën-yi ma, ggëp telig rë, gaḵ ma. ¹³ Gaḵ gagek sën gwëbeng denër raḵ sa agi lo, og saga su deyoh vu bë rëḵ denatōḵ vu degwa ti beḵejaḵ ni nabë yōnon rë. ¹⁴ Gaḵ mēm sa bë nanër rangah vu hong nabë sa nesepa loḵ aggata sën denenër pelë raḵ agi bë aggata kuungsën lo. Sa nesepa loḵ aggata saga in bë sa gaḵo he ḵenumin lo hir Anutu jaḵ. Log sa nehevong ving gagek pin sën neggëp loḵ horek lo los gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bë Anutu rëḵ gevong balam-diiksën dekedij jaḵ nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yiḵ sir sën yam denare-ë, denevong ving nebë saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsen bë sa gevong nḵaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevu sa nyëḵ geseya nado nyëḵ ngwë bengebek la ggovek ya loḵ seyom vu sa alam. Sa haḵo monë lu nḵaa yom in bë doḵ vu alam sën denerak vu in lo, gesa bë ḵetung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebë sënë, lob sa sepa loḵ he horek in sa niḵ veseek jaḵ ḵëp Anutu mala. Lob sa nado loḵ dub ayo balam delë sa bë mehōnon ngahi su denare ving sa rë, gemehō la su devong dedun rë. ¹⁹ Gaḵ mēm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabë alam saga mēm maḵ yō detōḵ raḵ gagek nipaya ti geneggëp vu sa, og mēm nam debare malam gedenanër rangah vu hong. ²⁰ Gaḵ nama, om alam sagi mēm yō denanër nḵaa sën delë gesa hevong paya loḵ buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maḵ yiḵ gagek timu sënë, sën sa nare loḵ sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiksën rëḵ dekedij jaḵ nah gökin.’ Yiḵ raḵ degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.”

²² Rëḵ mu Peliks raḵ Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë deḵëgin galam-begō-yi alaj Lusias duḵ menam rë, log mēm rëḵ genḵo hir gagek sagi gök nahin. ²³ Lob nër vu kapten bë ḵeko Paulus nah ḵarabus, rëḵ mu su ḵeko duḵ na ḵarabus niwëek rot. Gesu ḵërin Paulus yi alam sën nabë dedoḵ vu yi in nḵaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Ḵarabus Nḵebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ḵo venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tatekin degwa sën alam deḵevong geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rëḵ Paulus tatekin gagek raḵ sën hil gevong nḵaa niröp lo, geraḵ sën hil ḵëgin hil nivesa lo, geraḵ sën Anutu rëḵ gevong nyëvewen doḵ nah hil nḵaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benër bë, “Genah meḵena rë! Genabë buk len ti ḵëp og sëḵ tahi hong meḵenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo nḵaa ngwë loḵ ayo ving. Kuung bë maḵ Paulus rëḵ bo monë la vu yi in bo yi vër, om sën tahi yi beron ngahi yam beluho denevongwëḵ. ²⁷ Lob Paulus nedo

karabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loĵ yah Peliks ben. Rêĵ Peliks vong in bê alam Yuda ahêj geving yi om su ƙo Paulus vèr rê geyò nahèn nedo loĵ karabus.

25

Paulus Ketag Bê Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap loĵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loĵ mèm raĵ meya Yerusalem. ² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenër gagek raĵ Paulus. Denër niwëëk vu Pestos bê, ³ “Gedoĵ vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bê degetung dum doĵ aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rêĵ Pestos nër yah bê, “Dus raĵ in senah mena Sisarea, om Paulus medo karabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduĵ medenam geving sa, in nabê mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanër gagek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maĵ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luĵ meyah Sisarea. Log monbuk lob raĵ ya nedo beggang-gagek-yi, log nër vu sir bê degeko Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sèn deluĵ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenër gagek maggin ngahisekê raĵ yi. Rêĵ su deyoh vu bê detato hir gagek vu Pestos nabê yönon rê.

⁸ Lob Paulus nër yah bê, “Sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-böp ma, vu mehö-los-bengö Sisar* rê.” ⁹ Rêĵ Pestos vongin bê alam Yuda ahêj geving yi om loĵ tepêĵ vu Paulus bê, “Yoh vu bê hil anah Yerusalem besa gango hong gagek gëp sagu ma ma?” ¹⁰ Rêĵ Paulus nër yah bê, “Gwëbeng sa nare loĵ mehö-los-bengö Sisar* yi beggang-gagek-yi, lom beggang sagi og beggang-gagek-yi om ham gwengso sa gagek dok! Gerak ni ggovek ya bê sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda rê. ¹¹ Nabê nipaya böp ti neggëp vu sa beyoh vu bê dengis sa doĵ nah mesa nadiik, og ggovek, gemëm dengis sa. Gaĵ nabê gagek sèn denenër raĵ sa agi su anon rê, og mehöti su yoh vu bê bo sa doĵ na nemaj rê. Om sèn sa ketag vu mehö-los-bengö Sisar* bê gengo sa gagek.”

¹² Lob Pestos vengwëng ving yi alam sèn denevo kwa vu yi lo mugin, loĵ mèm nër bê, “Gekwetag bê Sisar* gengo hong gagek, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loĵ Tepêĵ In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loĵ mehö-los-bengö Agripa luho venê Bernisi deyam Sisarea in bê degelê Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nër Paulus yi gagek bengö ya vu mehö-los-bengö bê, “Peliks ƙo mehöti ya ƙarabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denër gagek raĵ yi, gedenër vu sa bê sebo nyëvewen vu yi. ¹⁶ Rêĵ senër yah vu sir bê he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehöti rê. Gaĵ mehö sèn gagek neggëp vu yi lo, og mèm ya nare alam sèn denenër gagek raĵ yi lo malaj mugin, gehe navo nyëg vu yi in bê bare menanër gagek nom jak gagek sèn denenër raĵ yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpeĵ rê. Gaĵ heng to log sa nado raĵ beggang-gagek-yi gesenër bedeko mehö saga yam. ¹⁸ Lob alam sèn denër gagek raĵ yi lo denare. Lob sa hekuung bê rêĵ denanër gagek nipaya jak yi, rêĵ ma. ¹⁹ Gaĵ losho deneggök sir in aggata sèn degeko hir ƙeriing lu ngaa jak lo. Gedeneggök sir in mehö diiksën ti arê nebê Yesu, in Paulus nër bê mehö saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bê sa su yoh vu bê gango gagek degwa la nabê saga rê, om seloĵ tepêĵ in Paulus bê, ‘Maĵ hil anah Yerusalem loĵ mèm sêĵ gango hong gagek sènê gëp sagu.’ ²¹ Rêĵ Paulus nër bê yö medo dok karabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gagek rê. Lom senër bê nah medo karabus besa natöĵ vu aggata rê, loĵ mèm sa gevong yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nër vu Pestos bê, “Sa bê gango mehö sagi yi gagek!” Lob yögeĵ bê, “Neheng rêĵ gwengo!”

²³ Lob monbuk Lob Agripa luho Bernisi devunek log alam deko luho raĵ ƙapah medeyam. Luho deloĵ ya beggang-supinsën-yi ving alam-begö-yi alaj pin, los alam böp böp vu nyëg sagu, lob Pestos nër bedeko Paulus yam. ²⁴ Log nër bê, “Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sèn ham yam nedo ving he-ê, ham gwelê mehö sènê! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sènê ving bedejij sa rot bedetahi niwëëk bê su medo mala vesa, gaĵ nadiik. ²⁵ Rêĵ sa halê bê su vong ngaa nipaya ti in bê mèm hil angis yi menadiik rê. Log yö ketag raĵ avi bê Sisar* gengo yi gagek, om sèn sa hevongin bê gevong yi na. ²⁶ Rêĵ sa su töĵ vu yi gagek anon degwa ti meneggëp rangah in bê mèm sa ƙevu ƙapiya betateĵin vu hil mehöböp Sisar* rê. Om mèm sèn sa hako mehö sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin gango yi gagek nivesa, loĵ mèm sa natöĵ vu yi gagek la in sa ƙevu doĵ ƙapiya. ²⁷ Nabê sa gevong karabus ti na, gesa su gevong yi gagek degwa na geving rê, og saga su yoh vu rê.”

26

Paulus Tateĵin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nēr vu Paulus bē, “Bē genanēr hong gāgek la, og genanēr!” Lom Paulus kedi nare betelē nema genēr yi gāgek bē, ² “Mehō-los-bengō Agripa! Alam Yuda denenēr gāgek raḵ sa yoh vu buk, lob gwēbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenēr bē gwengō sa gāgek. ³ Sa kwag vesa in ngo geraḵ ngaa pin sēn hil Yuda ngo nesepa lok lo ni, gengaa pin sēn hil nemehoo hil in lo. Om sa bē gwengō sa gāgek, og su nim tebō jaḵ pevis.

⁴ Ngaa pin sēn sengo nahēm magēm gesa hevong wirek rot beverup gwēbeng agi, og saga alam Yuda pin deneraḵ ni, in sa nado ving sir ggēp Yerusalem. ⁵ Yō deneraḵ sa niḡ rot, om nabē kwaj nevo, og deyhō vu bē denanēr rangah vu hong nabē sa Parisai* ti, besetu sir vahi sēn denesepa loḵ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sēn gwēbeng sa nare agi, gedenevong gāgek vu sa in sa nehevong ving gāgek nivesa sēn wirek Anutu vu vu hil kenud lo lo, gesa navo kwag in buk sēn bē gāgek agi anon jaḵ lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yiḵ denevo kwaj in buk sēn bē gāgek agi anon jaḵ lo ving, lom denejom raḵ vu Anutu buk gerangah. O Mehō Gayeheng, yiḵ raḵ degwa sēnē sēn Yuda denēr gāgek kuungsēn raḵ sa. ⁸ Ma nebē va sēn ham kwamin nevo bē Anutu su yoh vu bē gevong balam-diiḵsēn dekedī jaḵ nah gōkin rē-ē? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahiseḵē in bē sa dahun Yesu Nasaret arē, lob sa hekuung bē sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebē sēnē vu Yerusalem, lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev devo niwēēk vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahiseḵē benehako yah karabus. Log kaunsor denenēr bē dengis sir medenadiḵ, lob sa navo veyovin hir gāgek ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahiseḵē vu sir loḵ dub-supinsēn-yi pin. Sa nehevong in bē denanēr pelē los degeruu demij vu Mehōbōp, gesahēg sengēn bōpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwē hir nyēg ving.”

Paulus Nēr Yi Gāgek Sēn Ggērin Yi Mevong Ving Yesu Lo
(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr gāgek niwēēk vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehō Gayeheng! Sa medo naya raḵ hes vuheng atov, lob sa halē rangah ti vēr nebē davēs betum vu yaḡek begelu yam raḵ sa loḵ aggata. Tum bōpata rot kesuu nyēg mala, lom yam jēh raḵ he los alam pin sēn deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avēs baya nahēp dob, lob sa hangō gāgek ti yam loḵ Hibru ayej bē, ‘Saulus, Saulus gēvo vanē vu sa in va? Vongin gebakē ngaa sēn los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanē vu hong.’

¹⁵ Lob seloḵ tepēḵ bē, ‘Mehōbōp, hong re?’ Lom Mehōbōp nēr yom bē, ‘Sa Yesu sēn genevong vanē vu salo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwēēk. Gwēbeng seyam vu hong in sa bē gooin hong jaḵ in genatu sa hur megena genanēr rangah nabē gelē sa nebē sēnē. Gerēḵ genanēr ngaa sēn sēḵ tato vu hong beron la vu tamusēn lo rangah geving. ¹⁷ Gesēḵ gegin hong doḵ alam Israel los alam-yu-ngwē sēn sēḵ gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sēḵ gevong hong na vu sir in tateḵin malaj medegevu malakenu na gedegērin sir nom vu rangah. Degevu Satan yi niwēēk gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rēḵ dahun hir ngaa nipaya na. Gemēm rēḵ denam sa nyēg geving alam sēn ayoj neyam timu vu sa bedeto sa ngaa ggevek lo.’”

Paulus Nēr Vu Agripa Bē Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehō-los-bengō Agripa, sa halē ngaa yaḡek yi sēnē, lob sa su ḵeyēh gāgek rē. ²⁰ Gaḵ senēr gāgek rangah vu alam Damaskus muḡin, log senēr vu alam Yerusalem, gevu nyēg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwē ving. Senēr vu sir bē degērin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa nirōp in tato nabē deggērin ayoj ggevek ya. ²¹ Sa hevong nebē sēnē, lob alam Yuda dejom sa ahon raḵ degwa saga lok dub-vabuung-bōp, gebē dengis sa besa nadiḵ. ²² Rēḵ Anutu loḵ vu sa, rot besēn verup gwēbeng besa nare genanēr gāgek yōḵ vu alam meris, gevu ham alam los arēmin lo agi. Sa su nanēr gāgek agga ngwē rē, gaḵ sa nanēr gāgek sēn wirek alam-denenēr-gāgek-rangahsēn losho Moses denenēr bē rēḵ berup lo. ²³ Denēr nebē, ‘Kerisi rēḵ geḵo vanē, log yō rēḵ kedi jaḵ namuḡin gēp bedub. Lob rēḵ nanēr gāgek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’”

Paulus Nēr Gāgek Vu Agripa In Bē Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nēr nebē sēnē, lob kiap bōp Pestos petupek raḵ yi bē, “Paulus, hong bado! Geluḵ dub ngahiseḵē, lom kwam bōpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rēḵ Paulus nēr yah bē, “Mehō niwēēk Pestos, sa yug su vong paya mesenēr gāgek jeggin jeggin rē, gaḵ senēr gāgek nirōp beyōnon. ²⁶ Mehō-los-bengō sēnē neraḵ ngaa pin sēnē ni, om sa su nahōneng rē gesenēr rangah vu yi. Seraḵ ni bē ngaa pin sēn agi su yoh nenga in mala los nenga rē. Gaḵ raḵ ni, in ngaa pin sēnē su verup vunsēn rē. ²⁷ O Mehō-los-bengō Agripa, maḵ gevong ving alam-denenēr-gāgek-rangahsēn hir gāgek-a? Ēē-ē, seraḵ ni bē genevong ving!”

²⁸ Loḵ Agripa nēr yah vu Paulus bē, “Nabē genanēr hus ading teka rot og maḵ hong gāgek rēḵ gevong mesegērin sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nēr yah vu bē, “Ē-ē! Nabē sa nanēr dus, ma ading, og yik̄ yoh vu! Sa najom rak̄ vu Anutu bē, hong, galam pin sēn ham los nengo sa gāgək gwēbeng-ē lo gwērīn ham nabē sa, gaḱ mēm sēng sēnē og su natōḱ vu ham.” ³⁰ Paulus nēr nebē sēnē, loḱ mehō-los-bengō kedi nare ving kiap bōp Pestos, geBernisi, galam sēn denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnē ggovek, loḱ desap sir rak̄ medenēr bē, “Mehō saḱ su vong ngaa ti paya in bē nadiik ma medo ḱarabus rē.” ³² Lob Agripa nēr vu Pestos bē, “Nabē mehō sēnē su ketag nabē Sisar* gengo yi gāgək rē, og yoh vu bē ḱebo yi vēr mena.”

27

Deḱo Paulus Raḱ Ya Yaḱ In Na Rom

¹ Kwaj vo gāgək venuh bē he jak̄ yaḱ mana Rom, lob detung Paulus loḱo ḱarabus vahi loḱ ya kapten ti nema. Arē nebē Yulius lob negin alam-begō-yi rak̄ neggēp alam nemadvahi (100) loḱ yu bōpata ti sēn denenēr sir bē mehō-los-bengō Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yaḱ ti bē geḱo kupeḱ na nyēḱ bōp la vu distrik Asia*, lob he rak̄ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yaḱ ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyogekin Paulus bē yoh vu bē na gelē yi alam medegegin yi jak̄ nos lu ngaa. ⁴ He vu Sidon maya, rēḱ sang bōp yam ggēp yaḱ neru meruuk he. Lom yaḱ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōḱ ya Mura vu distrik Lusia. ⁶ Vu nyēḱ saga alam-begō-yi hir kapten tōḱ vu Aleksandria hir yaḱ ti geneya los Itali, lom ḱo he rak̄ ya. ⁷ Behe ya rak̄ baya. He vimengin bakōpeḱ rot buk ngahiseḱē, loḱ mēm he tōḱ ya verup dus vu nyēḱ bōp Kenidus. Loḱ sang ggērīn he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salome baya, in sang bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batōḱ ya nyēḱ ti arē nebē Yag-ben-nivesa neggēp dus vu nyēḱ bōp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahiseḱē ggēp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sēn hob los sang yi lo verup beloo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nēr gāgək vorot vu sir bē, ¹⁰ “Alam-e! Nabē hil ana, og hil rēḱ natōḱ vu maggin bōpata. Hil rēḱ basap kupeḱ los yaḱ, gehil mehōnon rēḱ malad nama geving.” ¹¹ Rēḱ alam-begō-yi hir kapten bē nenga vu yaḱ ala luhō yaḱ yi kapten, gesu ngo Paulus yi gāgək rē. ¹² Yag ben sēnē su nyēḱ nivesa in bē yaḱ medo doḱ doḱ buk sang yi rē, om alam ngahiseḱē denēr gāgək venuh bē dekesuu nyēḱ saga gedena. Kwaj nevo bē rēḱ denatōḱ na nyēḱ bōp Poniks bedemedo nyēḱ sagu doḱ buk ayōōng los sang yi, og mēm nivesa. In Poniks saga yik̄ yaḱ ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggēp luu. Ngwē neggēp ahē, gengwē neggēp nēn.

Sang Vong Meloo Nipaya Raḱ

¹³ Lob ayōōng nalu verup gesu yam niwēēk rot rē, lob dekuung bē deyhō vu bē na denatōḱ na nyēḱ saga. Lob dedadii anka rak̄ yah gedeseapa loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rēḱ pevis besang niwēēk bōpata ti sēn denenēr bē Nyēhuhek lo, yam ggēp ḱedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggēp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bē pekwē yaḱ neru nah vu sang rē, lom he hevuu besang ḱo he mehe ya rot. ¹⁶ He serōḱ meheto maya ḱedu loo vuheng sēn denenēr arē nebē Kauda lo demi. Lob he hevong huk bōp rot menaduu dēgi ahon. ¹⁷ Dedadii dēgi rak̄ yam yaḱ vavunē ggovek ya, log deduu aggis la loḱ yaḱ anon atov in bē niwēēk jak̄. Rēḱ newaj rak̄ bē yaḱ rēḱ na mejak̄ vu saap Surtis sēn neggēp dus vu Aprika lo, lom detē anka sēl luk̄ ya loo gesang ḱo he gehe medo nahōk mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwēēk ata, lob kedi detē kupeḱ luk̄ ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu lōo lob dejom kupeḱ yaḱ yi pin rak̄ nemaj medetē luk̄ ya loo ving.

²⁰ Lob Nyēhuhek bōpata sēnē sis he rot gesu ahē yes neraḱ teka rē. Ggērīn he buk ngahiseḱē gehe su ayoh vu bē galē he mala lo betuheng rē, lom he kwamin nevo bē rēḱ he malamin nama yōnon. ²¹ Denedo mu buk ngahiseḱē genos ma, lob Paulus kedi menēr vu sir bē, “Alam-e, bē ham gwengo sa gāgək wirek behil medo Krete, og maḱ hil su rēḱ natōḱ vu maggin nabē sēnē rē, gehil su rēḱ basap ngaa pin sēnē rē.” ²² Rēḱ ma lo, om ham ninim wēēk! Mehōti su rēḱ mala nama rē, gaḱ yaḱ mu yō rēḱ mala nama. ²³ In Anutu sēn setu yi hur besa najom rak̄ vu yi lo, yi angēr ti yam vu sa gwēbeng buk ²⁴ benēr bē, ‘Paulus, su gegōneng! In rēḱ gena gebare mehō-los-bengō Sisar* mala. Om gwengo rē! Genejom rak̄ in alam pin sēn denedo rak̄ yaḱ ving hong agi, lom Anutu yogekin bē rēḱ demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su gōneng! Sa hevong ving bē Anutu rēḱ gevong ngaa pin sēnē banon jak̄ nabē sēn nēr vu sa agi. ²⁶ Rēḱ mu yaḱ rēḱ na medah doḱ ḱedu loo vuheng ti.”

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sēnē og yik̄ buk sēn alam Yuda hir alam-deneḱo-serveng yuseḱē nesis sipsip tuveḱ meneko niḱōḱ meneloḱ ya dub-vabuung-bōp ayo vabuung soḱek in kevoh alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelē buk sēnē loḱ kwev Oktoba neyhō vu ta pin gayej nenēr dali ggērīn nos besu denegga rē.

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul loḵ baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng raḵ lob alam yaḡ denḡo bē yaḡ maḵ ya medus raḵ dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelöng loḵ aggis medetē luḵ ya loo medetahöo raḵ nemaj medelē bē ading yoh vu mehödahis ti. Loḵ heḵ heto maya teka ving lob detē ggökin yah, lob delē bē ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom deggöneng bē he hevongin ana ketul he jaḵ gelöng, om detē anka lubellu luḵ ggēp yaḡ hus, gedenejom raḵ bē rangah jaḵ pevis.

³⁰ Log alam yaḡ vahi denesero aggata in bē degevu u yaḡ gedebeya medena roneḵ, lob deseyesin dēgi luḵ ya, gedetetuhin bē degetē anka la na yaḡ neru. ³¹ Rēḵ Paulus nēr vu alam-begö-yi loḡo hir kapten bē, “Nabē alam sēnē geto dena in yaḡ, og ham pin rēḵ malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dēgi geto meluḵ ya loo.

³³ Log nyēḡ ggovek in bē geheng, lob Paulus nēr vu alam gejjir sir bē dega nos teka rē. Nēr bē, “Ham ngo medo newamin neraḵ yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rē. ³⁴ Om sēn sa nanēr niwēēk vu ham bē ham gwa nos teka benimin wēēk doḵ. Ham ti tu rēḵ mala nama rē!” ³⁵ Nēr bē saga loḵ ko brēt bejom raḵ ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wēēk raḵ gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sēn nado raḵ yaḡ lo raḵ neggēp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detē wit* los bēēk ngahiseḵē sēn nahën nedo loḵ yaḡ ayo lo luḵ ya loo in bē sepēp jaḵ in yaḡ.

Yaḡ Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelē nyēḡ, rēḵ mu sir duḡin. Rēḵ delē nyēḡ len ti geloo ggurek ya, geraggēr nivesa, lom kwaj nevo bē maḵ degevonḡ yaḡ na mejaḵ na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluḵ nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sēl raḵ yah in bē ayööng doḵ megeko yaḡ na roneḵnē. ⁴¹ Rēḵ loo ḵo yaḡ beyoh paya meraḵ ya saap ti belah loḵ. Neru lah loḵ niwēēk ata menedo, geloo nesis ya meneraḵ yaḡ hus rot lom veröp. ⁴² Nebē saga lob alam-begö-yi devong in bē dengis alam ḵarabus medenadiik, in bē ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rēḵ hir kapten kwa vo Paulus lom nēr in sir. Genēr bē alam sēn deyoh vu bē degök bēl lo pin depesönḡ na loo namuḡin bena dejaḵ na roneḵnē. ⁴⁴ Galam vahi sēn su deneggök bēl rē lo, og jaḵ degēp yaḡ nyē veröpsēn ti ti bena dejaḵ na roneḵ geving. Lom alam pin devong nebē saga meya deraḵ ya roneḵ los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya maraḵ ya roneḵ, lob he hango gedenenēr nyēḡ sēnē arē nebē dob Malta. ² Lob alam nyēḡ sēnē devong nivesa rot vu he. Hob to raḵ genyēḡ nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev raḵ ya nengwah, rēḵ nyēl ti lok neggēp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo loḵ. ⁴ Lob alam vu nyēḡ saga delē nyēl sēnē gevare nesoo loḵ Paulus nema lob denēr bē, “Maḵ yōnon, mehö sēnē sis mehöti mediik, rēḵ loo su rehöö yi rē, om sēn yi nyēvewen töḵ vu yi besis yi agi.” ⁵ Rēḵ Paulus tetēhin nyēl beya meto meraḵ ya nengwah rēḵ ngaa ti su vonḡ yi rē. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bē rēḵ buuk ma, rēḵ nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rēḵ ma gedelē bē ngaa nipaya ti su nevong yi rē, lom tum depekwē medenēr bē, “Maḵ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arē nebē Publius, yi dob neggēp dus vu nyēḡ sagu. Mehö saga ḵo he ya yi beggang, beḡin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sēnē ama niraḵ meneggēp. Nivanē böp gahē neverup köḵ, rēḵ Paulus ya mejom raḵ yi, gebē nema raḵ lom vesa lok. ⁹ Vong nebē saga, lob alam niraḵ sēn vu nyēḡ sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa raḵ ggökin. ¹⁰ Lob deḵo he raḵ nivesa rot. Lob ggovek gehe bē ajaḵ na yaḡ mana, lob deḵo nos lu ngaa vu he medetung raḵ ya yaḡ.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggēp sagu, loḵ he raḵ alam nyēḡ böp Aleksandria hir yaḡ ti sēn anutu-kuungsēn-pepid kenuj denare raḵ neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayööng yi vu nyēḡ sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mēm he raḵ mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayööng nalu verup ggēp ahē gebuk netu luu lob he töḵ ya Puteoli. ¹⁴ He töḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denēr bē he medo geving sir soda ti rē. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyēḡ böp Rom denḡo bē he ya verup, lom yam denebuu he ggēp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatēvek-löö. Paulus lē sir, lom jom raḵ ya vu Anutu los ahē nivesa in sir, gayo niwēēk raḵ. ¹⁶ Log he loḵ ya nyēḡ böp Rom, lob kiap böp nēr bē yoh vu bē Paulus yö baḡo beggang yu dahis bemedo doḵ, galam-begö-yi ti medo geving in geḡin yi.

Paulus Nër Bengö Nivesa Ggëp Nyëg Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nër vu sir bë, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bë dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil kenud lo hir ngaa lo rë. Rëk deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëk ma gesu denetök vu ngaa nipaya ti in bë mëm dengis sa mesa nadiik rë, lob kwaj vo bë dekevelekin sa vër. ¹⁹ Rëk ma, galam Yuda dekeyëh gägek sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rë, om sën sa ketag bë mehö-los-bengö Sisar* gengo sa gägek. Gaḵ sa su bë rëk gevong gägek vu salam in ngaa ti rë. ²⁰ Om sën sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bë galë ham benanër gägek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehö sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yik deduu sa raḵ sêng raḵ degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bë, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bë denanër hong vu he rë. Galam Yuda ti su yam nër vu he genër gägek nipaya raḵ hong rë. ²² Gaḵ he bë gango ayom jaḵ ngo avim. He su araḵ gägek saga degwa ni rë. Gaḵ he raḵ ni mu bë vu nyëg pin alam denenër gägek nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggoin buk ti raḵ, lob sir ngahiseḵë deyam vu Paulus ggëp yi beggang betatekin gägek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenër gägek raḵ Anutu-yi-nyëg, log nenër Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi gägek, gela su devong ving rë. ²⁵ Lob demehoo sir log deya raḵ, loḵ Paulus nër gägek ti vu sir bë, “Anon Vabuung nër yönon rot beberup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi vu hil kenud lo bë:

²⁶ ‘Gena vu alam sënë beḡenanër vu sir nabë sënë:

“Rëk ham gwengo gägek gök gökin,
rëk mu ham su rëk jaḵ degwa ni rë.
Rëk ham gwelë gök gökin,
rëk mu ham su rëk natök jaḵ degwa rë.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis raḵ,
gesu denengö gägek rë,
gedemir malaj.

Devong nebë sënë in bë malaj rëk gelë ngaa,
genengaj rëk gengo gägek,
lob ayoj rëk natök jaḵ gägek degwa,
lob degërin bedenom vu sa
besa gevong benijvesa jaḵ nah gökin.’

²⁸ Om ham gwengo rë, gägek nivesa sën Anutu vong yam in bë geḵo mehönon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwë ggovek ya, om rëk degengo medegevong geving.” ²⁹ Paulus nër gägek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahëj sengën böpata geto deyah dobnë medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loḵ beggang sën nebaḡo genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sën deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenër gägek raḵ Anutu-yi-nyëg, genetatekin Mehöböp Yesu Kerisi yi gägek vu sir. Nenër rangah los niwëëk gemehöti su nërin yi rë.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarê Sên Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yö vong sa mesetu sinarê beggoin sa raq bê sa nanêr Bengö Nivesa rangah. ² Sên Anutu yô nêr verup alam-denenêr-gâgek-rangahsên avij wirek rot meneggêp loq yi kapiya lo. ³ Bengö Nivesa sênê raq Nalu Yesu Kerisi, hil Mehôböp sên yam tu mehônôn loq Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedî rak yah vu bedub, lob sên kedi rak yah vu bedub lo tato rangah bê Anutu Nalu los niwêek yônôn. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa rak yi timu. Bevong he behe tu sinarê in bê gako arê jak menanêr rangah vu mehônôn pin vu dob nabê ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi köök yök vu ham alam Rom bê ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sên sa kevu kapiya sênê yök vu ham Rom pin sên Anutu kwa pesivin ham beggoin ham rak in bê ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehôböp Yesu Kerisi degevang semusên vu ham bedegevang ham ayomin gêp revuh.

Paulus Kwa Vo Bê Na Gelê Alam Rom

⁸ Sa bê nanêr jak sênê namugin rê: Alam pin dengo medenenêr yoh vu nyêg pin bê ham ayomin neya timu vu Yesu, om sên sa najom rak vu Kerisi bê nanêr vu Anutu nabê sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bê sa gevang yi huk benanêr Nalu yi Bengö Nivesa rangah. Lob Anutu yô raq ni bê sa kwag nevo ham menajom rak in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halê ham wirek rê, om sên sa neketag vu Anutu yoh vu buk bê kwa og yô natök vu aggata besenök vu ham. ¹¹ In sahêg ving pangsen bê senök galê ham, besa gevang Anon Vabuung yi semusên vahi sên vo vu sa lo vu ham geving in bo niwêek vu ham. ¹² Sa kwag nevo bê ham vongvingsên rêk gadu sa, gesa vongvingsên rêk gadu ham, behil abo niwêek dok hil vewen vewen nabê sênê.

¹³ Arig lo, om sên sa bê ham jak ni nabê beron ngahisekê og sa nehevongin bê senök vu ham. In sa bê gako ham vahi nom vu Anutu nabê sên sa nehako alam-yu-ngwê vahi deyom ggovek lo. Rêk sa hög aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk lok sa nemaq meneggêp bê sa tatekin yi gâgek vu alam Grik sên denedo nivesa lo, gevu alam nyêg vahi sên denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masên geving. ¹⁵ Om sên sa kwag nevo pangsen bê sa nanêr Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sênê Tato Anutu Niwêek

¹⁶ In sa su niq nemum in Bengö Nivesa rê. In tu Anutu yi niwêek beyoh vu bê geqo alam sên ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loq mêm ham alam-yu-ngwê gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sênê netato bê Anutu mehô niröp los yohvu. Nabê mehôti gevang geving Bengö Nivesa, og rêk ayo na timu vu Yesu noh vu sên dekevu meneggêp loq Anutu-yi-kapiya lo bê, “Mehôti bê ayo na timu vu yi, og Anutu rêk nanêr mehô sênê nabê yi mehô yohvu, lob medo mala-tumsên.”

Mehônôn Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil narak ni bê, Anutu ahê sengên benevo nipaya nyêvewen neyam vu yâgek loq yah vu alam pin sên deneruu demij vu yi, gedenevang ngaa nipaya medenedahun yi gâgek anon rak hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sên hil ayoh vu bê galê majak ni lo neggêp rangah vu alam sên deneruu demij vu yi agi. In Anutu yô tato rangah vu mehônôn pin ggovek ya. ²⁰ Yônôn, alam delê dob los ngaa pin sên Anutu tung lo wirek beyam verup gwêbeng, lom sênê tato Anutu yi ngaa vahi sên mehônôn su deyoh vu bê degelê jak malaj rê lo vu hil. Log ngaa sên hil su ayoh vu bê galê jak malad rê lo, og saga tatekin Anutu yi degwa los yi niwêek bôpata sên neggêp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebê sênê, om mehônôn su deyoh vu bê dedah hir nipaya vun gedenanêr nabê, “Sa su rak ni bê ngaa nipaya rê!” ²¹ In mehônôn derak Anutu ni rêk su kwaj nevo bê Anutu yônôn bedeko arê rak rê. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sên vo vu sir lo rê. Gak kwaj nesepa loq gâgek meris meris bedenetu alam kwaj masên benedeno loq malakenu. ²² Deko sir rak medenenêr bê, “He alam los kwamin!” rêk ma gedetu alam kwaj masên. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehô los niwêek sên su nediiq rê lo. Log tum ngaa sên denediik medenepetar ya lo nebê mehônôn, gesok los reggu genyêl lo, og denesemu kenuj medeneqo arê rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilêlin sir bê, maam kwaj nipaya yô geli sir na vu ngaa nipaya sên ahêj neving lo, gevu ngaa ningöhek sên su yoh vu rê lo, beyö debasap navij. ²⁵ Alam nebê sênê denevu Anutu yi gâgek anon ya gedenepekwê medeneqo gâgek kuungsên rak. Log

deneru demij vu Anutu sèn ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sèn Anutu tung lo gedenesepa loḵ yò hir aggata. Nij nelèlin Anutu sèn hil gako arè jak na vavunè mebare mena degwata los degwata lo. Yönon. ²⁶ Om sèn Anutu nilèlin sir bè yò demedo doḵ hir ngaa nipaya sèn malaj anon in lo. Avèh og nij nelèlin hir aggata niröp sèn dejak maluh lo, gedenegegèrin sir yah medenevong ngaa sèn su yoh vu rë lo ving avèh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebè saga. Nij nelèlin aggata niröpsèn sèn degeḵo avèh lo gayoj vev rasap rasap nebè nengwah in bè yò degevang ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sènè denevong ngaa nimumsèn ving mehò ngwë lob yò deneko nyëvewen nipaya loḵ yah, yoh vu hir nipaya sènè. ²⁸ In nij nelèl bè su kwaj bo Anutu gëp ayoj, lom Anutu lëëin sir ya beyò medo denevong yoh vu kwaj nipaya sènè, bedenevong ngaa nipaya aggagga sèn su yoh vu bè mehònon degevang rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sèn su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangsèn gedenelel alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehò ngwë gedenevong paya vu sir. Denevongwèng gageḵ yah nenga rak mehò ngwë ga, ³⁰ denenër gageḵ kuungsèn rak mehò ngwë ving bè nij paya. Denelè Anutu paya medenesis begò vu yi ga, denenër pelèsèn ga, deneko sir rak medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyèh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëḵ su denevong yoh vu hir gageḵ rë. Su ahèj neving sir sèn yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevongin mehò ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebè alam sèn degevang ngaa nabè sènè og yoh vu bè denadiik bemalaj nama. Lob alam sènè derak horek sènè ni ggovek ya, rëḵ ma gemedo denevong ngaa nebè sènè. Lob su denevong sènè mu rë, gaḵ kwaj vesa in alam sèn denevong ngaa nebè agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gageḵ Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanèr vu ham ti ti sèn ham nenèr mehò ngwë bè nij paya lo nabè: Su ge-yoh vu bè gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenèr mehò ngwë bè nipaya, lob sènè og yik genenèr valek hong ving nebè saga bè nim paya. In yik ngaa sèn genenèr rak yi lo, og yik genevong nebè sènè ving. ² Lob hil arak ni bè Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sèn denevong ngaa nebè agi, lob sènè og Anutu nevong yoh vu. ³ Om hong sèn genenèr alam sèn denevong ngaa nipaya nebè agi bè nij paya lo, rëḵ mu yik genevong nebè sènè ving, ma gekuung bè? Su ge-yoh vu bè rëḵ gebeya in Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebè va? Anutu nevong nivesa rot vu hong menegin hus adingsekè rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sènè, maḵ gekuung bè ngaa meris-a? Gaḵ Anutu nevong nivesa vu hong sènè in bè gegwèrin hong. ⁵ Sèn ayom niwèèk ata gesu genewèrin hong rë lo, og sènè nebè sèn ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahè sengèn rot vu hong. Rëḵ mèm doḵ buk-ahësengèn-yi sèn Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehònon pin lo, og rëḵ genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sènè. ⁶ In rëḵ bo nyëvewen gelek mehònon pin noh vu ngaa sèn denevong lo. ⁷ Alam sèn denevong sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bè denatu alam-los-bengöj gelos arèj böp gedemedo malaj-tumsèn lo, og Anutu rëḵ gevong bedemedo malaj-tumsèn degwata los degwata. ⁸ Gaḵ alam sèn yò kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gageḵ anon, gedenesepa loḵ ngaa nipaya lo, og Anutu rëḵ ahè sengèn böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisangsèn rëḵ gebom alam pin sèn denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, loḵ mèm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gaḵ alam pin sèn denevong nivesa lo, og Anutu rëḵ gevong bedenatu alam-los-bengöj, garèj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëḵ alam Yuda namugin, loḵ alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehònon arèj bè sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gaḵ nevang nyëvewen yoh vu ngaa sèn denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sèn su denesepa loḵ alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëḵ seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëḵ mu rëḵ malaj nama geving in su denesepa loḵ yò hir aggata niröp rë. Gaḵ alam sèn denesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëḵ seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyèh. ¹³ Alam sèn denengo horek meris mu lo su rëḵ arèj nabè sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gaḵ alam sèn denesepa loḵ horek lo mu, sèn mèm rëḵ arèj nabè sir alam yohvu. ¹⁴ Nebè sènè lob alam-yu-ngwë vu denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëḵ mu yò denesepa loḵ yò hir horek vahi beya nevalek gageḵ vahi sèn alam Yuda hir horek nër lo. Om sir dugin alam Yuda hir horek rëḵ mu saga tato bè Anutu yi horek vahi neggëp loḵ ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp loḵ ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bè nivesa gengaa vahi bè nipaya, lom deneseggi sir lok ayoj bedenener bè denevong sènè, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëḵ nanèr vu Buk-tamusèn, lob Kerisi Yesu rëḵ seggi mehònon pin hir gageḵ vunsèn nabè sèn sa nanèr rangah vu ham loḵ Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bè Horek Yoh Vu Bè Doḵ Vu Sir

¹⁷ Gaḱ hong! Arēm nebē Yuda, gekwam nevo bē horek sēn Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bē dok vu hong in gāgek. Gengo gēneko arēm rak megenenēr bē Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerak Anutu kwa ni. Geluḱ dub loḱ horek saga ggovek, om sēn gerak aggata nirōpsēn-yi ni bahēm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bē geyoh vu bē ḡetato aggata nirōp vu alam malaj ḱenod, lob alam sēn denedo loḱ malakenu lo, og ḡetato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebē kwa los gāgek anon pin negḡep loḱ ham horek sagi, om sēn geyoh vu bē gebo kwa vu alam kwaj masēn meḡetahu alam sēn denedo ngōḱ ngōḱ nebē hurmahen lo dok gāgek. ²¹ Yōnon, ḡenetahu alam vahi, rēḱ nebē va sēn su ngo ḡenetahu hong loḱ rē-ē? Genenēr vu alam bē su degodeḱ, rēḱ mu ngo genehodeḱ. ²² Gegenenēr bē alam su degevonḱ bagḡēb, rēḱ mu ngo genevonḱ. Nim nelēlin anutu-kuungsēn rēḱ mu genelok ya alam dahis hir dub ayo meḡenehodeḱ hir anutu-kuungsēn hir ngāa. ²³ Ngo gēneko arēm rak megenenēr bē gerak Anutu yi horek ni, rēḱ mu ngo genekweyēh yi horek meḡeivasap Anutu arē rak ngāa nebē saga. ²⁴ Yōnon, sēnē yoh vu gāgek sēn negḡep loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bē: Alam dahis denenēr pelēsēn rak Anutu arē, log deḡwa vu ham.

Bē Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bē Geḱo Sir Nah Vu Anutu Rē*

²⁵ Sēn derah* navim lo, nabē ḡesepa doḱ Horek, og sagak ngāa nivesa. Yōnon, derah* navim vorot, rēḱ mu nabē gekweyēh horek, og yik nebē sēn su derah* rē. ²⁶ Nebē sēnē, om mehōti sēn su derah* navi rē lo, nabē sepa dok horek, og mehō sēnē rēḱ bengō na nabē alam sēn derah* navij vorot lo. ²⁷ Yōnon, Anutu vonḱ horek menegḡep vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rēḱ nim lēl meḡenekweyēh horek, om mehō-yu-ngwē sēn su derah* navi rē rēḱ nesepa loḱ horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bē nim paya om rēḱ gweḱo nyēvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rēḱ mu nabē mehōti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Anutu-yi-alam yōnon rē. Log nabē degerah* mehōti navi, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Yuda ti yōnon rē. ²⁹ Gaḱ yik mehō sēn ayo neya timu vu alam Yuda hir ngāa lo, sēn yi Yuda soḱek. Log yik mehō sēn ayo neya timu vu Anutu lo, sēn netu Anutu-yi-alam soḱek. Mehō nebē sēnē su nesepa loḱ horek meris mu rē, gaḱ nesepa lok los kwa nevo, bayo neya timu. Mehōnon maḱ su rēḱ deḱeḱo mehō nebē sēnē jaḱ rē, gaḱ Anutu yō rēḱ ḱeḱo yi jaḱ.

3

Ngāa Nipaya Su Yoh Vu Bē Dahun Ngāa Nivesa Rē

¹ Nebē sēnē, om alam Yuda rēḱ dekesuu mehō ngwē nabē va? Geva nivesa neverup rak sēn denerah* navij-ē? ² Alam-e! Yi ngāa nivesa aggagga negḡep! Nyēmuginsēn nebē sēnē: Anutu vo yi gāgek vu alam Yuda in bē deḱeḱin. ³ Yōnon, rēḱ mu sir la su denevonḱ yoh vu gāgek sēnē rē. Om Anutu maḱ rēḱ gevek hir ngāa nipaya saga babu bedahun yi gāgek nivesa na? ⁴ Rēḱ nama! Nabē mehōnon pin denanēr gāgek kuungsēn, og sēnē su rēḱ pekwē Anutu rē, gaḱ yō rēḱ medo menanēr yōnon degwata los degwata. Yik yoh vu gāgek sēn negḡep loḱ yi ḱapiya lo bē:

“Hong gāgek pin og nirōp rot.

Om nabē degevonḱ gāgek vu hong, og rēḱ kwesuu sir yōnon.”

⁵ Om hil rēḱ nanēr nabē va? Nabē hil nehevong ngāa nipaya gAnutu nevonḱ ngāa yohvu mu, og maḱ Anutu su yoh vu bē bo nyēvewen doḱ nah hil ngāa nipaya rē? In hil ngāa nipaya tato yi ngāa nivesa rangah bevong barē bōp rak mekesuu-a?—sēnēḱ sa nesepa loḱ mehōnon kwaj mu mesenēr— ⁶ rēḱ nama! Hil su rēḱ nanēr nabē saga rē, in nabē Anutu su mehō yohvu rē, og su yoh vu bē rēḱ seggi mehōnon hir ngāa pin bebo nyēvewen doḱ nah vu sir rē.

⁷ Log nabē hil nanēr nabē mehōnon deḱeḱo Anutu arē jaḱ rot, in delē bē sa mehō gāgek kuungsēn, rēḱ yi og mehō nenēr gāgek los anon, og maḱ su yoh vu bē rēḱ bo nipaya nyēvewen doḱ nah vu sa rē? In ngāa nipaya sēn sa nehevong lo tato yi ngāa nivesa rangah barē bōp rak mekesuu-a? ⁸ Bē nabē sēnē, og hil rēḱ nanēr nabē, “Ham-o! Behil gevonḱ ngāa nipaya in ngāa nivesa rēḱ berup jaḱ!” Log alam vahi denekuung rak medenenēr gāgek rak he yah nenga bē he nanēr nebē sēnē! Rēḱ ma! Hil su ayoh vu bē gevonḱ nabē sēnē rē! Om alam sēn denenēr bē aga rēḱ deḱeḱo nyēvewen doḱ nah beyoh vu.

Mehō Nivesa Ti Su Nedo Rē

⁹ Om-a? Maḱ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwē? Ma verōḱ yi! He nēr ggovek ya bē hil pin nado loḱ ngāa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwē pin. ¹⁰ In gāgek negḡep loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebē:

“Mehō nivesa ti su nedo rē, gema verōḱ yi.

¹¹ Mehō los kwa ti su nedo rē,

ḱeti su nesero Anutu in bē jaḱ ni rē.

¹² Mehōnon pin deyoh paya in aggata nirōp, ḱesir pin los dahis nij paya rak.

Gaḵ mehōti su nevonḡ ngaa nivesa rē, gema verōḵ yi.

Ti su nebē sēnē menedo rē.”

¹³ “Avij nebē asoreng vu bedub ggēp netōḵ,
gedaggej nenēr ḡaḡek kuungsēn.”

“Vong bē nyēl nevu parahek nīpaya nedo loḵ avij”,

¹⁴ “medeneterot mehōnon raḵ ḡaḡek nīpaya”.

¹⁵ “Deneserōḡ pevis in bē dengis mehōnon medenadiik.

¹⁶ Denevonḡ rii raḵ ngaa nivesa pin vu nyēḡ pin sēn deneya lo,
bedenevonḡ maggin vu alam.

¹⁷ Malaj nesepa begō gesir dugin ḡaḡek-ahē-yes.”

¹⁸ “Su kwaj nevo Anutu bedeneggōneng in yi rē.”

¹⁹ Yōnon, hil arāḵ ni bē ḡaḡek sēn neggēp loḵ horek lo neggēp vu alam sēn deneggevek horek babu lo. Rēḵ mu Anutu yi horek og neggēp in bē mehōnon pin nij namum bayej nama, gedejak ni nabē ḡaḡek neggēp vu sir berēḵ degeḵo nyēvewen jaḵ hir nīpaya. ²⁰ In sēn hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu bē gevonḡ bemehōti natu mehō nirōp ḡēp Anutu mala rē. Gaḵ yiḵ timu sēnē nebē horek netato hil ngaa nīpaya rangah vu hil behil naraḵ ni bē hil keyēh.

Mehō Sēn Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mēm Arē Nebē Mehō Yohvu

²¹ Wirek Anutu tato rangah raḵ horek los alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn hir ḡaḡek bē yi mehō yohvu yōnon, rēḵ ḡwēbeng og yō tato raḵ agga ngwē. ²² Ngaa agga ngwē sēnē sēn netato bē Anutu mehō yohvu yōnon lo nebē: Nabē mehōti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rēḵ nanēr yi nabē mehō yohvu. Lob alam pin sēn ayoj na timu vu yi lo yiḵ arēj nebē sēnē. Alam Yuda galam-yu-ngwē ving. ²³ Yōnon! Hil mehōnon pin nehevong ngaa nīpaya, gehil arain besu ayoḵ vu bē gevonḡ noh vu Anutu kwa rē. ²⁴ Rēḵ Anutu vonḡ semusēn sēnē vu hil nyēmasēn nebē hil atu alam yohvu, degwa raḵ sēn Kerisi Yesu loḵ yah hil bed bediik in hil lo. ²⁵ Anutu ggooin Yesu raḵ in bē nadiik beḵōḵ keseh in kevoh alam sēn ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nīpaya na. Anutu su nevonḡ newa newa benevo nyēvewen loḵ yah alam hir ngaa nīpaya pevis rē, ḡaḵ yō jom yi ahon. Loḵ mēm vonḡ Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bē tato rangah nabē su kwa nevirek in mehōnon hir ngaa nīpaya rē, ḡaḵ yi og mehō yohvu benevo nyēvewen loḵ yah. ²⁶ Kē, vonḡ Kerisi yam loḵ buk sēn ḡwēbeng aḡi in bē tato rangah nabē yi mehō yohvu yōnon. Lob vonḡ yam in bē hil ajaḵ ni nabē Anutu su nevonḡ ngaa jeggin jeggin rē. Gaḵ mehōti sēn ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rēḵ nanēr yi geving nabē yi mehō yohvu. ²⁷ Nebē sēnē, om hil anoh aggata tena in bē ḡaḵo arēd jaḵ nabē hil alam yohvu? Ma! Aggata su neggēp rē! In va nenērin sēn hil ḡaḵo arēd jaḵ-ē? Horek nenērin-a? Ma huk sēn hil nehevong lo nenērin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggēp vu hil rē, ḡaḵ hil nehevong ving bē Yesu diik loḵ yah hil bed, om hil su ayoḵ vu bē ḡaḵo ngo arēd jaḵ rē. ²⁸ In hil arāḵ ni nebē hil atu alam yohvu raḵ sēn hil ayod neya timu vu Yesu lo, ḡaḵ su neraḵ sēn hil nesepa loḵ horek lo rē. ²⁹ Ma nebē va? Maḵ alam Yuda mu yō hir Anutu sēnē ma, alam-yu-ngwē hir Anutu ving-a? Gaḵ yiḵ alam-yu-ngwē hir Anutu ving! ³⁰ In yiḵ Anutu yō timu. Lob alam sēn derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sēn Anutu rēḵ nanēr sir nabē sir alam yohvu. Log yiḵ alam sēn su derah* navij rē, rēḵ ayoj neya timu vu Yesu lo, yiḵ Anutu rēḵ nanēr sir geving nabē sir alam yohvu. ³¹ Om sēn hil ayod neya timu vu Yesu lo maḵ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! ḡaḡek sēn sa ḵevu aḡi tato bē horekeḵ ngaa anon ving.

4

Anutu Nēr Abraham Bē Yi Mehō Yohvu

¹ Abraham ni nebē hil behil dobahē yi. Om hil rēḵ nanēr va jaḵ yi? ² Yōnon, nabē Abraham tu mehō yohvu raḵ yi huk, og yoh vu bē yō ḡeḵo arē jaḵ. Gaḵ ḡēp Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-ḵapiya nēr bē, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benēr yi nebē mehō yohvu.”

⁴ Log nabē mehōti gevonḡ huk megeḵo monē jaḵ, og hil su nanēr nabē neḵo monē saga nyēmasēn. Gaḵ mu neḵo raḵ yi huk. ⁵ Nebē saga, om nabē mehōti ayo na timu vu Anutu sēn yoh vu bē nanēr mehōnon nij paya nabē sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabē Anutu rēḵ gevonḡ nyēvewen doḵ nah menanēr yi nabē mehō yohvu rē, og mēm Anutu rēḵ gelē nabē ayo neya timu vu yi, lob rēḵ nanēr yi nabē yi mehō yohvu.

⁶ Log Davit nēr raḵ mehō nebē sēnē ving nebē, “Mehōti sēn hen huk nivesa ma, rēḵ Anutu nenēr yi nyēmasēn nebē mehō yohvu lo, og mehō nebē sēnē rēḵ kwa vesa rot.” ⁷ Log nēr ving bē:

“Alam sēn Anutu ḵo hir ngaa nīpaya vēr medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehōti sēn Mehōbōp nēr yi bē ngaa nīpaya su neggēp vu yi rē lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sên denerah* navij lo, kwaj vesa in sên Anutu kevhon hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sên denerah* navij rê lo, og kwaj vesa in Anutu kevhon hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rê! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nêr yi nebë mehõ yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nêr Abraham nebë yi mehõ yohvu nangërek-a? Maḵ rah* navi ggovek ya rëḵ mêm, ma su rah* navi rê? Gaḵ su rah* navi rê geyõ nahên, log Anutu nêr yi nebë yi mehõ yohvu. ¹¹ Loḵ mêm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sên Anutu nêr yi vorot bë yi mehõ yohvu. Lob tu alam pin sên su denerah* navij rê rëḵ ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sên denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sên denerah* navij lo rëḵ su kwaj nevo saga mu rê, gaḵ denesepa loḵ Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sên Abraham su rah* navi wirek rê, rëḵ ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gägek Yam Vu Alam Sên Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa loḵ horek om sên ggooin losho yi mewis lo raḵ in bë mehõnon pin degevek babuj rê. Gaḵ lê bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nêr yi bë yi mehõ yohvu, lom mêm sên nêr bë rëḵ gevang bemehõnon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëḵ nabë mehõnon pin saga degevek alam sên denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sên hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gägek sên joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil arak ni bë horek netato bë hil rëḵ gaḵo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehõnon denekyëh horek rê. ¹⁶ Nebë sênë, om Anutu yi gägek semusên rëḵ anon jaḵ vu alam sên ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bë gevang semusên sênë nyëmasên vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëḵ gevang vu Abraham yi mewis sên denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rê, gaḵ rëḵ gevang vu alam pin sên ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sên hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu gägek sên neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë: “Sa hevong hong tu alam ngahiseḵë hir dobahë.” Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Gevang ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiksên deked i jaḵ nah medemedo malaj-tumsên, geyoh vu bë nanër gägek jaḵ alam sên deberup vu tamusên lo geving nabë sên denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sên Anutu nêr agi su anon raḵ in Abraham lê vorot mevong ving niwëëk rê, gaḵ vong ving niwëëk bë rëḵ anon jaḵ yõnon nabë sên lê raḵ mala lo. Nebë sênë, om sên tu alam ngahiseḵë hir dobahë yõnon yoh vu sên Anutu nêr lo bë, “Hong mewis lo rëḵ deberõng nabë betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus raḵ mehõdahis nemadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geḵo nalu rê. Lob yik venë Sara nebë saga ving. Abraham raḵ sênë ni, rëḵ ma gevang ving niwëëk. ²⁰ Anutu nêr bë ngaa sagi rëḵ berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rê. Gaḵ vong ving niwëëk geḵo Anutu arë rëḵ, ²¹ gerak ni bë Anutu yoh vu bë rëḵ gevang gägek sên nêr lo banon jaḵ. ²² Lob Anutu raḵ ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sênë, lom nêr yi bë yi mehõ yohvu.

²³ Log gägek sênë neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë, “Anutu nêr yi bë yi mehõ yohvu.” Lob sênë og su nêr Abraham yõ timu rê. ²⁴ Gaḵ nêr raḵ hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sên nêr behil Mehõbõp Yesu kedi raḵ yah vu bedub ggõkin lo, og mêm rëḵ gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beko hil ngaa nipaya nyëvewen raḵ yah yi mediik. Log Anutu nêr mekedi raḵ yah ggõkin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nêr Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenêr hil nebë hil alam yohvu, om sên hil los Anutu nado revuh ti degwa raḵ hil Mehõbõp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sên gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil arak ni bë rëḵ geḵo hil nah yi nyëḡ mebo semusên nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëḵ mu hil su napisek in sagi mu. Gaḵ hil napisek in maggin sên netõḵ vu hil lo geving. In hil narak ni bë maggin nevo niwëëk vu hil in bë mêm hil nid genḡoin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëḵ natu alam los nid wëëk gengaa maggin su rëḵ kepë hil rê. Lob nabë hil nid wëëk nabë saga, og hil rëḵ abo kwad in ngaa nivesa vesa sên Anutu ggooin raḵ bë gevang vu hil lo. ⁵ Lob nabë hil abo kwad in ngaa sênë, og Anutu su rëḵ gevang behil nid namum rê, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bë bër hil kwad jaḵ buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bë gaḵo hil vër in hil ngaa nipaya rê, rëḵ Anutu ggooin buk raḵ, lob Kerisi diik loḵ yah hil mehõnon nid paya lo sênë bed. ⁷ Nabë mehõti nadiik in bë dok vu mehõ nivesa ti, og hil rëḵ kenud na in, in su alam ngahiseḵë denevong nebë saga rê. Yõnon, maḵ alam ti ti deyoh vu bë nij dël jaḵ sir medenadiik dok

nah mehō nivesa ti ben. ⁸Rêk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bê dok vu hil. Lob Anutu tato rak sênê bê kwa pesivin hil pangsen. ⁹Om sên nêr hil bê hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa rak Yesu nikök. Nebê sênê, om gwëbeng hil arak ni yōnon bê rêk dok vu hil rot gehil su rêk gako nyêvewen jak hil ngaa nipaya rê. ¹⁰Wirek hil ngo nahën medo nasis begō vu Anutu, loĸ Nalu diik loĸ buk sênê in bê gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebê saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yōnon bê Anutu rêk geĸo hil nah vu yi behil rêk medo malad-tumsên, in Kerisi nedo mala-tumsên vorot. ¹¹Lob yiĸ su nebê sênê mu rê, gaĸ gwëbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehöböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehōnon Denediik, Loĸ Tum Yesu Vong Om Rêk Demedo Malaj-Tumsên

¹²Lob hil arak ni bê ngaa nipaya pum rak mehō timu nyêdahis, lok mêm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yiĸ degwa rak yi. Log diiksên pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehōnon pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³Vu buk muginsên Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehōnon rê, lob vu buk saga ngaa nipaya neggêp dob vorot. Om loĸ buk saga og Anutu su yoh vu bê nanêr nabê mehōnon denekyêh horek rê, in Horek su neggêp rê. ¹⁴Rêk mehōnon dediik loĸ Adam yi buk beyam verup loĸ Moses yi buk. Lob diiksên dahun mehōnon pin. Rêk mu mehōnon saga su dekeyêh horek nebê sên Adam keyêh lo rê, in Horek su neggêp loĸ hir buk saga rê. Rêk denediik ving. Lob yiĸ mehō sên verup vu tamusên lo vong ngaa ngwê nebê Adam. ¹⁵Rêk Anutu yi semusên og bōpata rot kesuu ngaa nipaya sên Adam vong lo. In alam ngahiseĸê denediik rak mehō timu saga yi ngaa nipaya, rêk mu Anutu vong mehō timu sên Yesu Kerisi beko yi semusên bōpata yam vu hil behil hako nyêmasên. Lob semusên nyêmasên sênê semu alam ngahiseĸê rot bekesuu diiksên.

¹⁶Lob ngaa nipaya sên verup rak mehō timu agi luhu semusên sên hil haĸo nyêmasên lo, luhu hir anon su neggêp ti rê. Gaĸ mehō timu sên nekeyêh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benêr bê mehō nipaya om mehōnon rêk denadiik bemalaj nama. Rêk vu tamusên galam ngahiseĸê denekyêh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyêmasên yam, lob mêm nêr hil bê hil alam yohvu. ¹⁷In vu muginsên mehō timu keyêh horek, rêk mehōnon pin dediik rak mehō saga yi keyêhsên. Log vu tamusên sagi, og Anutu nêr alam pin sên deneko semusên vu Yesu Kerisi nyêmasên lo nebê sir alam yohvu. Om Yesu rêk gevong bedenatu alam-los-bengöj medemedo malaj-tumsên geving yi degwata los degwata. ¹⁸In yiĸ nebê sênê. Mehō timu vong ngaa nipaya, lob yi nyêvewen yoh vu mehōnon pin bê denadiik berêk malaj nama. Log yiĸ mehō timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nêr bê mehōnon pin deyoh vu bê denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsên jak yi. ¹⁹Mehō timu keyêh gagek, lob sênê vong balam pin detu alam nij paya. Log yiĸ mehō timu sepa loĸ gagek, lob sênê rêk gevong balam ngahiseĸê denatu alam yohvu.

²⁰Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahiseĸê loĸ. Ngaa nipaya ngahiseĸê loĸ, rêk mu semusên bōpata sênê yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹Yōnon, ngaa nipaya tu ala mugin bevongin bê dahun hil behil malad nama. Rêk mu semusên yam in bê kesuu ngaa nipaya begevong mehōnon medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsên degwata. Semusên sênê nebê hil Mehöböp Yesu Kerisi diik in hil.

6

Bêl-Ripeksên Tahu Bê Hil Adiiĸ Ving Kerisi

¹Om hil rêk nanêr nabê va? Maĸ hil nanêr nabê hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yō medo gevong yi semusên nam vu hil nyêmasên gök gökin-a? ²Ma! Rêk nama! Bê hil atu Kerisi-yi-alam, og yiĸ nebê sênê hil adiiĸ vorot, om hil su nehebe nengad vu ngaa nipaya benesepa loĸ ggökin yah rê. ³Sên hil aripek bêl rak Yesu Kerisi arê lo tahu bê hil adiiĸ ving yi gehil atu mewis rak. Ma ham su rak ni rê? ⁴Nebê saga, om sên hil aripek bêl lo tahu sên Kerisi diik medelev lo, gevong bê hil ngaa mugeng diik beneggêp loĸ söv. Om hil natu mewis jak nabê sên Anutu tato niwêêk beKerisi kedi rak vu bedub ggökin betu mewis lo.

Hil Rêk Medo Malad-Tumsên Geving Kerisi

⁵Yōnon! Hil ngaa mugeng diik ya nebê sên Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebê sênê, om hil rêk natu mewis nabê sên Kerisi kedi rak ggökin betu mewis lo, behil medo malad-tumsên geving yi. ⁶Hil arak ni bê vong bê hil ayod mugeng diik ya rak kelepeko* ving Kerisi in bê gevong bengaa nipaya niwêêk sên nevong huk loĸ hil navid lo nama na, in hil su sepa dok ngaa nipaya gökin nah. ⁷In ngaa nipaya og su yoh vu bê kepê mehō sên diik lo gökin nah rê.

⁸Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabê hil rêk medo malad-tumsên geving yi. ⁹In hil arak ni bê Kerisi kedi rak ggökin ggêp bedub, om su rêk nadiik nah gökin rê. Diiksên su yoh vu bê dahun yi gökin rê. ¹⁰In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rêk gwëbeng og nedo mala-tumsên beluhu Anutu denedo

revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rē nabē Yesu Kerisi diik, om yik vong bē ham diik ving beham su yoh vu bē sepa doḡ ngāa nipaya gökin nah rē. Gaḡ ham tu Anutu-yi-alam bevong bē ham nedo malamin-tumsēn ving yi. ¹² Ham navimin sēn rēḡ petar na lo nevongin bē ham sepa doḡ ngāa nipaya, rēḡ mu ham su gurek ngāa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngāa vu ngāa nipaya in gwevong ngāa nipaya gökin nah. Gaḡ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabē mehōnon sēn dediiḡ ggovek rēḡ dekedi raḡ ggōkin ggēp bedub medenedo vesaj ggōkin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngāa yohvu mu jaḡ. ¹⁴ Nabē saga loḡ mēm ngāa nipaya su yoh vu bē kepē ham gökin nah rē. In gwēbeng og ham su hurek horek babu menesepa loḡ rē, gaḡ ham nesepa loḡ Anutu yi gāgek semusēn sēn nevo vu ham nyēmasēn lo.

Hil Natu Ngāa Nirōpsēn Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabē va? Gwēbeng hil su rēḡ sepa doḡ horek in geḡo hil nah vu Anutu rē, gaḡ hil nesepa loḡ Anutu yi gāgek semusēn sēn nevo vu hil nyēmasēn lo. Om maḡ hil ayoh vu bē medo gevong ngāa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham raḡ ni ggovek! Bē ham bo navimin vu mehōti nabē ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yik nebē saga, om ham su yoh vu bē sepa doḡ ngāa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rē. In ham rēḡ gweḡo nyēvewen doḡ nah ngāa nipaya beham malamin nama verōḡ yi. Gaḡ bē ham nengamin yes vu Anutu, og rēḡ gevong beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa loḡ ngāa nipaya, rēḡ Anutu vong yi gāgek yōk vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loḡ los ayomin dahis. ¹⁸ Ngāa nipaya duu ham ahon rēḡ Anutu ḡo ham vēr in, gevong beham tu yi hur sēn denesepa loḡ ngāa yohvu mu lo. ¹⁹ Rēḡ ham kwamin su niwēḡek loḡ rē geyō nahēn, om sēn senēr mesepa loḡ hil mehōnon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa loḡ ngāa nipaya los ngāa sēn su neyoh vu rē lo beham kweyēh gāgek pangsēn. Om gwēbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa doḡ ngāa yohvu mu in ham ayomin nirōp jaḡ.

²⁰ Wirek ham nesepa loḡ ngāa nipaya, gaḡ ham su nesepa loḡ ngāa yohvu rē. ²¹ Lob vu buk saga maḡ ham neḡo nyēvewen nivesa nebē va raḡ ngāa nipaya sēn ham nevong lo? Ma! Lob gwēbeng og ham nimin nemum in ngāa nipaya saga, log ham raḡ ni bē diiksēn tu ham nyēvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rēḡ ma gAnutu ḡo ham vēr in ngāa nipaya bevong ham tu yō yi hur. Lob nyēvewen sēn rēḡ bo doḡ nah vu ham lo nebē sēnē: Ham ayomin nirōp jaḡ, loḡ mēm ham rēḡ medo malamin-tumsēn degwata. ²³ In alam sēn denesepa loḡ ngāa nipaya lo, og rēḡ degeḡo nyēvewen doḡ nah medenadiik bemalaj nama. Rēḡ Anutu og nevo semusēn vu hil nyēmasēn raḡ hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi huk nebē hil medo malad-tumsēn degwata.

7

Paulus Tahu Gāgek Raḡ Maluh Los Venēj

¹ Arig lo, sa nanēr gāgek sēnē vu ham sēn neraḡ horek ni rot lo nebē: Horek tu ala menegin mehōnon yoh vu buk pin sēn denedo vesaj lo. Ma ham su raḡ gāgek sēnē ni rē?

² Lob yik nebē sēnē: Nabē avēh jaḡ regga beregga nahēn nedo, og horek duu luho regga ahon. Rēḡ nabē regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rē. ³ Gaḡ nabē regga yō nahēn nedo gevenē ya meraḡ maluh ngwē, og horek nenēr yi nebē nevong baggēb. Gaḡ nabē regga nadiik, og horek sēnē su ggēr in yi rē, om nabē jaḡ maluh ngwē og su nevong baggēb rē.

⁴ Om arig lo, yik ham nebē sēnē. Kerisi loḡ yah ham bōmin mediiḡ in ham, lob sēnē vong bē ham diik ving geHorek su negin ham ggōkin rē, om ham yoh vu bē jaḡ vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehō sēn kedi raḡ yah vu bedub ggōkin in bē gevong behil gevong Anutu yi huk banon jaḡ lo. ⁵ Wirek hil ngo nahēn nesepa loḡ ngāa nipaya sēn hil malad anonin los navun hil in lo, loḡ horek nēr in ngāa nipaya sēnē, rēḡ mu sēnē vong behil kwad nevo bē hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngāa nipaya saga yi nyēvewen neggēp bē hil rēḡ nadiik bemalad nama. ⁶ Rēḡ vong bē hil adiiḡ ving Kerisi, om ḡo hil vēr in Horek sēn nedu hil ahon wirek lo, in bē su gēgin hil gökin. Gaḡ wirek, og hil nesepa loḡ Horek sēn dekevu meneggēp lo, rēḡ mu gwēbeng og hil atu mewis raḡ menesepa loḡ ngāa sēn Anon Vabuung netato vu hil lo.

Ngāa Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rēḡ nanēr nabē va? Hil nanēr nabē Horekeḡ ngāa nipaya? Ma! Nabē Horek su tato ngāa nipaya vu sa rē, og sa su rēḡ jaḡ ni nabē nipaya rē. Bē Horek su nanēr nabē, “Su ayom nevu nevu in mehō ngwē hir ngāa” rē, og sa su rēḡ jaḡ ayog nevu nevu sēnē ni nabē ngāa nipaya rē. ⁸ Rēḡ Horek saga tateḡin aggata vu ngāa nipaya benepelēpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngāa nipaya aggagga. Gaḡ bē Horek nama, og ngāa nipaya nebē

heljeng, in sa su rëk galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹Wirek sën sa dugin Horek lo, og sa hekuung bē sa nado nivesa. Lok tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa loḵ yah vu sa, lob serak ni bē sēk nadiik bemalag nama. ¹⁰Anutu vong Horek yam in bē geli sa na nirōp besa medo malag-tumsën, rëk mu ma geHorek tato vu sa bē sēk nadiik bemalag nama. ¹¹In Horek nēr aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bē sēk nadiik bemalag nama. ¹²Nebë sënë, om hil arak ni bē Horek yō vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving benirōp genivesa. ¹³Ma maḵ Horek nivesa sënë vong besëk malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sēk malag nama. Yik nebë sënë in bē nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neḵo Horek nivesa sënë in bē kepë sa jak besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bē ngaa nipaya yōnon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴Hil arak ni bē Horek sënë vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gaḵ sa, og ngaa muḡeng neggëp loḵ sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵Yōnon, sa su narak ngaa sën sa nehevong lo degwa ni rë. Gaḵ ngaa sën sa nehevong pangsen bē sa gevong lo, og sa su nehevong rë. Rëk ngaa sën sa nig nelëlin verōk yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶Gengaa sën sa bē gevong in serak ni bē ngaa nivesa lo, og saga nebë serak Horek ni besoyogekin bē ngaa nivesa, rëk mu sa su nehevong yoh vu rë. ¹⁷Rëk su sengo ti nehevong ngaa nipaya sënë rë, gaḵ ngaa nipaya sën nedo loḵ sayog lo sën yō nevong. ¹⁸In serak ni bē ngaa nivesa ti su neggëp loḵ sayog rë. Sa nanër ngaa muḡeng sën neggëp loḵ sayog lo. In sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rëk ma gesa su yoh vu bē gevong banon jak rë. ¹⁹Gaḵ ngaa nivesa sën sa nehevongin bē gevong lo, og sa su nehevong rë. Gengaa nipaya sën sa su nehevongin bē gevong rë lo, og tum sa nehevong. ²⁰Sa nehevong ngaa sën sa su kwag nevo bē sēk gevong rë lo, rëk sa su ngo nehevong rë, gaḵ ngaa nipaya sën nedo loḵ sayog lo yō nevong.

²¹Lob sa nehevong nebë sënë raḵ buk pin: Sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rëk ma gengaa nipaya nedo loḵ sayog benepebip sa. ²²Yōnon, sahëḡ neving Anutu yi horek pangsen loḵ sayog. ²³Rëk sa halë horek ngwë neggëp loḵ sa navig pin. Lob nesis begō vu Anutu yi horek sën neggëp loḵ sayog lo. Log netung sa loḵ ya ngaa nipaya sën nedo loḵ sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴Wōp-o! Lob sa mehō nig paya rot! Maḵ re rëk bo sa vër in ngaa muḡeng sën rëk gevong besa malag nama agi? ²⁵Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehōbōp Yesu Kerisi yam in bē geḵo sa vër. Yōnon, sa kwag og nesepa loḵ Anutu yi horek, rëk sa ngaa muḡeng sën nedo loḵ sayog lo, og nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata beluho denepemëgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹Nebë saga, om hil sën naha raḵ Kerisi Yesu lo, og gagek sën nēr bē hil gaḵo nipaya nyëvewen lo ti su rëk gëp vu hil rë. ²In Anon Vabuung yi horek nēr bē alam degevong ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nēr ving bē hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rëk nadiik bemalad nama rë, gaḵ hil rëk medo malad-tumsën degwata. ³Ngaa muḡeng neggëp loḵ hil ayod, om Horek su yoh vu bē kevoh ngaa nipaya na rë. Rëk ngaa sën Horek su yoh vu bē gevong rë lo, og Anutu yō nevong. Vong nalu yam betu mehōnon raḵ, benavi nebë hil mehōnon nid paya vu dob sënë navid.

Lob Anutu vong bemehōnon hir ngaa nipaya nyëvewen yah raḵ neggëp Kerisi, bediik loḵ yah hil bed in bē Horek yi nyëvewen su gëp vu hil. ⁴Horek nēr bē hil gaḵo nyëvewen dok nah hil nipaya, lob sakaḵ nēr nirōp beyoh vu. Rëk Anutu vong beKerisi diik loḵ yah hil bed besis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëk malad nama rë. Hil su nesepa loḵ ngaa muḡeng sën nedo loḵ hil ayod lo rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anon Vabuung yi aggata om sën vong nebë sënë vu hil. ⁵In alam sën ngaa muḡeng nedo loḵ ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gaḵ alam sën denesepa loḵ Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶Nabë mehōti kwa na vu ngaa muḡeng mu, og mehō sënë rëk nadiik bemala nama. Gaḵ nabë mehōti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehō sënë rëk ayo gëp revuh in rëk medo mala-tumsën.

⁷Log nabë mehōti kwa sepa dok ngaa muḡeng mu, og mehō sënë nesis begō vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rë, gesu yoh vu bē gevong noh vu rë. ⁸Alam sën denesepa loḵ ngaa muḡeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bē degevong bAnutu kwa vesa in sir rë. ⁹Rëk hameḵ su nesepa loḵ ngaa muḡeng rë. Gaḵ Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yōnon beham nesepa loḵ. Rëk nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehōti rë, og su Kerisi-yi-alam yi rë. ¹⁰Yōnon, ham navimin nediiḵ, in ham nevong ngaa nipaya, rëk mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nêr beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rêk nadiik mepetar na rêk mu nabê Anutu yi Anon Vabuung nedo lok ham ayomin, og Anutu sên nêr meYesu kedi rak yah lo rêk gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsên vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa muğeng su nesemu hil rê, om hil su agurek babu besepa doğ. ¹³ Gağ nabê ham gweko niwêek vu Anon Vabuung bedoğ vu ham beham ninim dëlin ngaa nipaya sên ham navimin bê gevong lo, og ham rêk medo malamin-tumsên. ¹⁴ Alam pin sên deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yök vu ham in bê deginengin ham beham medo megöneng in yi rê. Gağ vong yök vu ham in bê ham jak ni nabê ham tu Anutu nalu. Lom nevang behil ayed nelok yi bê, “Amag! Amag!” ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenêr rangah vu hil lok hil ayod bê hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rêk medo ben geving yi, geyi ngaa pin rêk natu hil ngaa geving. Kerisi ko vanê wirek, lob hil atu yi alam menehako vanê nebê saga gwëbeng ving in bê hil medo nivesa rot geving yi vu tamusên, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rêk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusên

¹⁸ Sa kwag nevo bê vu tamusên sên hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rêk galê ngaa maggin sên netök vu hil gwëbeng agi nabê ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sên Anutu tung lo ggép denengin buk sên Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sênê yô nahên denedo paya, rêk su nebê sênê yoh vu yô kwaj rê. Gağ Anutu yô tung sir nebê sênê, om denevo kwaj in buk sên ngaa pin nijvesa jak los dahis lo. ²¹ Anutu rêk geğo ngaa pin sên netung lo vër in ngaa sên nevasap sir benevang bemalaj nema ya gwëbeng agi, berêk semu ngaa pin benijvesa jak bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bê ngaa pin sên Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebê sên avêh denevimeng lo, yô vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su ngaa nebê sênê mu rê. Gağ hil sên hil hako Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehegin buk sên Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sên hil natu nalu lo nebê: Geğo hil navid bër vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ko hil yah vu yi gğovek ya, rêk hil nahên navo kwad in buk sên gevong banon jak lo. Gağ bê berup govek na, og hil su rêk abo kwad in gökin nah rê, in mehôti su nevo kwa in ngaa sên netök yam gğovek ya lo ggökin rê. ²⁵ Rêk ngaa sên yô nahên gesu anon nerak rê lo, nabê hil gevong geving rot nabê rêk anon jak vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sên hil su nayoh vu bê kwad bo gagek menajom jak niröp rê lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bê nanêr gagek sagi berup hil avid rê. ²⁷ Gehil Amad sên nelê mehönon ayoj lo nerak Anon Vabuung yi gagek sagi ni, generak ni bê Anon Vabuung nesepa lok Anutu kwa menelok vu hil sên Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bê ngaa pin sên netök vu alam sên ahêj neving Anutu lo, og yik Anutu nevang ngaa pin sênê nevang huk lok ti in bê gevong nivesa vu sir. Yik nevang vu yi alam pin sên gğooin sir rak yoh vu yô kwa lo. ²⁹ In Anutu gğooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nêr hil bê hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rêk nanêr nabê hil mehönon nid paya? Mağ Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil gğovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bê doğ vu hil.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rêk Gevuu Hil Rê

³¹ Om hil rêk nanêr va jak ngaa pin sên Anutu nevang-ê? Nabê Anutu doğ vu hil, og mehôti su yoh vu bê kepê hil rê! ³² In su ggulin Nalu rê, gağ vong yam in bê doğ vu hil pin. Vong ngaa böpata saga vu hil, om mağ rêk gevong yi ngaa vahi pin vu hil nyëmasên geving. ³³ Om re yoh vu bê gevong gagek jak alam sên Anutu yô gğooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nêr hil bê hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rêk nanêr nabê hil mehönon nid paya? Mağ Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil gğovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bê doğ vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bê bo hil vër in Kerisi ahëvingsên sênê? Ma! Rêk mu nabê maggin natök vu hil ma, nabê hil kwad na ngahi ma, nabê hil gağo vanê, ma, nabê meyip gevong hil ma, nabê hil ajak vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natök vu hil, og rêk nabê va? Mağ Kerisi su ahê neving hil rê? Gağ ahê neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebê sênê netök vu hil yoh vu gagek sên neggép lok Anutu-yi-ğapiya lo bê:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelê he nebê sipsip, om sên denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rêk mu yik ngaa pin sênê og ngaa meris. In Kerisi ahê neving hil menevong behil kesuu menare nid wêêk. ³⁸ In sa hevong ving rot bê ngaa ti su yoh vu bê bo hil vêr in Anutu ahêvingsên sênê rê. Nabê hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bê bo hil vêr rê. Log angêr los ggev-dob-yi gengaa sên nedo gwêbeng agi los ngaa sên rêk berup vu tamusên ma, niwêêk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sên nedo yagek babu lo los ngaa sên nedo dob gëbinê lo, ma ngaa vahi sên nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebê sênê, og su deyoh vu bê dedok Anutu ahê bepekwê gagek sên ahê neving hil-ê rê. Gağ vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bê tato rangah nabê ahê neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sên senêr lo og yönon, gağ sa su tetuhin rê, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuung tatekin vu sa loğ sayog ving bê senêr gagek sênê yönon. ² Sa nanêr vu ham nabê: Sayog maggin gesa kwag paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabê yoh vu bê sa basap sa in mêm sa gağo sa alam Israel denah vu Kerisi jağ sên sa hetah sa vêr in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na verök yi lo, og sêk kwag vesa in megevong nabê sênê. Rêk ma gesaga su yoh vu bê rêk dok vu sir rê. ⁴ Sir alam Israel sogek bedetu Anutu nalu lo, log denelê niğapiik rağ malaj ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sên degetung seriveng in bê dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arê jağ lo vu sir. Log nêr yi gağek vahi vu sir bê rêk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sênê og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sên tu ngaa pin ala lo pum rağ sir, rêk mu yi Anutu sogek, sên hil gağo arê jağ na vavunê degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggooin Yi Alam Rağ

⁶ Rêk mu hil su nanêr nabê: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanêr nabê saga in alam sên depum rağ Israel lo, og sir pin su Israel sogek rê. In sir vahi su denesepa loğ Anutu rê. ⁷ Alam sên depum rağ Abraham niğok lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rê. In Anutu nêr vu yi wirek bê, “Rêk denanêr Isaak yi mewis mu nabê hong alam.” ⁸ Nebê sênê in nalu lo sên depum rağ niğok mu lo, og su detu Anutu nalu rê. Gağ hurmahen sên depum rağ gagek sên Anutu joo lo, og mêm hil nanêr sir nabê Abraham yi mewis sogek. ⁹ Gagek sên Anutu joo lo nebê, “Sêk nom geto dok buk sên sehooïn rağ lo, lom mêm Sara rêk geğo nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gagek timu sênê rê. Gağ hil dobahê Isaak ko Rebeka, lob nalu luu loğ pepid, lob Anutu nêr gagek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahên denare loğ ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rê, rêk Anutu nêr gagek rak luho vorot in bê tato rangah nabê su nelê ngaa sên denevong lo menenêr rê, gağ yö neggoïn mehönon rağ yoh vu kwa. ¹² Nêr vu Rebeka bê, “Aguu rêk gurek amon babu!” ¹³ Sênê yoh vu gagek sên neggêp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebê, “Sahêğ neving Yakop, rêk sa nehalê Esau paya.”

¹⁴ Om hil rêk nanêr nabê va? Mağ hil nanêr nabê: Anutu su nevong ngaa yohvu rê? Ma! ¹⁵ In nêr vu Moses bê:

“Nabê sa hevongin bê semu mehöti, og sêk semu.

Log nabê sa hevongin bê kwag paya in mehöti, og sêk kwag paya in.”

¹⁶ Om yik nebê sênê. Anutu su kwa paya in mehöti in mehö sênê kwa nevo bê Anutu kwa paya in yi rê. Log su kwa paya in mehöti in nevong Anutu yi huk niwêêk rê, gağ yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nêr vu Parao wirek meneggêp loğ yi ħapiya nebê, “Maggin sên sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bê tato sa nig wêêk vu mehönon pin in denanêr sa bengög na menoh vu dob pin. Yik rağ degwa saga sên sa hetung ggev Parao rağ hong.” ¹⁸ Om nabê Anutu kwa bo nabê kwa paya in mehöti, og rêk kwa paya in yi. Log nabê kwa nevo bê gevong bemehöti ayo dahis jağ, og rêk gevong bayo dahis jağ.

Anutu Yi Kwa-Vonginsên Los Ahê Sengên

¹⁹ Rêk mu mağ ham ti rêk nanêr vu sa nabê, “Nebê saga, loğ nebê va sên Anutu nenêr bê ngaa nipaya degwa neggêp vu hil mehönon-ê? In hil su ayoh vu bê keyêh yi rê.” ²⁰ Rêk hong re? Hong mehönon mu rêk geyoh vu bê gwevong ayem jağ Anutu? Dêg sogek su nelok tepêk in ala sên nejegwi yi lo bê, “Genesemu sa nebê sênê in va?” rê. ²¹ Gağ mehö sên nejegwi dêg lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bê geğo ngagek gobeng timu mejegwi dêg luu jağ. Lob nabê semu ngwê malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwê in bê huk meris meris yi, og yik ggovek. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bê tato ahê sengên rangah betatekin niwêêk vu mehönon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahê sengên vu sir bê kevoh sir bermalaj nama na verök yi, rêk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebê saga in kwa nevo mehönon vahi sên kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggooin sir rağ vorot in bê demedo nivesa dok yi nyêg geving yi, gerêk gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sênê. Ggooin hil rağ. Su

ggooin loḵ he Yuda mu rë, gaḵ ggooin alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëḵ nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëḡ neving sir wirek rë lo, og sëḵ ahëḡ geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëḡ sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëḵ nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër raḵ alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëḵ geḵo sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehöböp rëḵ govek gägek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen dok nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gägek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yaḡek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rëḵ malad nama na veröḵ yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëḵ Ma

³⁰ Om hil rëḵ nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gaḵ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa doḵ horek, og rëḵ gevong medenatu alam yohvu. Rëḵ ma gesu denesepa loḵ horek los dahis rë. ³² Rëḵ su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gaḵ kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëḵ geḵo sir nah vu Anutu, rëḵ ma. Denelë kelepeḵo* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj raḵ gelöng bedevës. ³³ In gägek sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: “Ham ngo! Sa hetung gelöng ti vu Sion* in bë mehönon deketul vahaj jaḵ.

Sa hetung gelöng niwëëḵ ata in gevong rii jaḵ mehönon. Gaḵ alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëḵ nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geḵo alam Israel nah vu yi, om sa najom raḵ vu yi in sir rot. ² Seraḵ nij, om sën senër bë nij wëëḵ rot bë desepa doḵ Anutu. Rëḵ su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul loḵ in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa loḵ aggata sën Anutu vong in bë hil sepa doḵ menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil araḵ ni bë Horek yi huk verup lah loḵ Kerisi, om sën Anutu rëḵ nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geḵo Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yik nebë sën Moses kevu gägek raḵ Horek bë: Horek yoh vu bë gevong mehönon medenatu alam yohvu lo. Kevu nebë sënë, “Mehöti bë sepa doḵ horek sënë pin, og rëḵ medo mala-tumsën.” ⁶ Rëḵ mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vong behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo doḵ ayomin nabë, “Re rëḵ doḵ na yaḡek, megeḵo Kerisi duk nam-a?” In hil araḵ ni bë luḵ yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëḵ duk na alam-diiksën hir nyëḡ in geḵo Kerisi nom-a?” Gaḵ kedi raḵ yah ggovek ya.

⁸ Log geraḵ ni ving bë, “Gägek yik neggëp vu hong. Neggëp loḵ avim geneggëp loḵ ayom.” Yik gägek sën hil nanër rangah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë genanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevong geving doḵ ayom nabë Anutu nër bekedi raḵ yah vu bedub, og Anutu rëḵ geḵo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëḵ geḵo hil nah vu yi jaḵ sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëḵ juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yik hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevong semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëḵ geḵo sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëḵ nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëḵ ayej doḵ yi rë. Log nabë su degengo yi gägek rë, og su rëḵ ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gägek rangah vu sir rë, og su rëḵ degengo rë. ¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gägek lo dena vu sir rë, og re

rêk nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gagek sên neggëp loĵ Anutu-yi-ĵapiya lo nebë, “Alam sên denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Loĵ Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rêk mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sên Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gagek sên he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving rak gagek sên hil nehango lo, lob gagek sên hil nehango lo, og neverup rak Kerisi avi. ¹⁸ Rêk seloĵ tepëĵ bë: Maĵ su denengo Bengö Nivesa sënë rë? Gaĵ dengo ggovek ya. In gagek neggëp loĵ Anutu-yi-ĵapiya nebë:

“Ayej ya meyoh vu dob pin.

Log hir gagek ya metök ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rêk seloĵ tepëĵ beron ngwë ggökin bë: Maĵ Israel su derak gagek sënë degwa ni rë? Gaĵ derak ni in Moses nër wirek bë:

“Sëĵ gevong beham ayomin rêk ngis yi in alam-yu-ngwë sên su los bengöj rë lo,

log sëĵ gevong beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sên kwaj masën lo.”

²⁰ Rêk Yesaya su neggöneng rë genenër rangah bë:

“Alam sên su denesero sa rë lo detök vu sa,

log alam sên su deneloĵ tepëĵ in sa vu mehö la rë lo,

og sa tato sa rangah vu sir.”

²¹ Lob nër rak Israel nebë:

“Sa hetë nemag in alam sên denekeyëh los demehoo sa gagek lo yoh vu buk pin bë denom vu sa, rêk ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë doĵ tepëĵ in gagek ngwë nabë maĵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma verök yi! Yiĵ sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

² Log Anutu su rêk juuk yi alam sên ggooin sir rak wirek lo rë. Ma ham su rak gagek sên Anutu-yi-ĵapiya nër rak Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gagek-rangahsên medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyik sengo ti nahën nado, lob denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.” ⁴ Rêk Anutu nër yah vu yi nebë va? Nër nebë sënë, “Sehoo in alam 7,000 rak medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsên Baal babu rë.”

⁵ Lob yiĵ buk sên gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggooin sir yu mahen teka rak medenedo. ⁶ Ggooin sir rak in yö kwa pesiv in sir, gaĵ su ggooin sir rak in denevong huk nivesa la rë. Gaĵ nabë ggooin sir rak in nelë bë denovong ngaa nivesa, og nevong loĵ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om maĵ nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepa bë Anutu gelë sir nivesa, rêk ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggooin sir yu mahen teka rak benelë sir nivesa, rêk sir vahi pin og nengaj nemir; om su detök rak gagek anon rë. ⁸ Yoh vu gagek sên neggëp loĵ Anutu-yi-ĵapiya lo bë:

“Anutu vong benij tebö nebë sên deneggëp ying.

Nevong malaj bë degelë yi gagek rêk su dejak ni,

genevong nengaj bë degengo rêk su denatök jak degwa.

Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nër rak Israel ving bë:

“Hir nos böp sên denegga lo rêk natu gegweeng los rasoh

in kevoh sir mebo nyëvewen vu sir.

¹⁰ Malaj kenu doĵ gesu degelë ngaa,

lom hir ngaa muğeng saga yö jak gëp demij meyö gëp degevek degwata.”

Anutu Ko Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë doĵ tepëĵ in gagek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rêk malaj nama na verök yi? Ma! Rêk nama! Dekeyëh gagek lob tum Anutu ĵo alam-yu-ngwë yom rak sënë. Vong nebë sënë in bë alam Israel ayoj ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving. ¹² In dekeyëh gagek lom sënë loĵ vu mehönon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vong bengaa nivesa tök vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rêk gevong bengaa nivesa rot natök vu mehönon pin mekesuu ngaa sên verup rak hir keyëhsên lo.

¹³ Sa bë nanër gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwag vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevong in huk sënë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sên ham neĵo lo, in sa gaĵo sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehönon rak sên ruuk alam Israel lo. Om buk sên Anutu geĵo alam Israel nom gökin lo, og rêk nabë sên dekedi rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel deneko parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemugin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los

dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gega* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, mak Anutu keyëh keke oliv* nema vahi bevo vër, log ko hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong lok yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp keke oliv* sënë gega ving nema sogek vahi lo. ¹⁸ Om su gweko hong jak vu nema sogek lo. Nabë gweko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gega, gak gega su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu mak rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa dok nah bej.” ²⁰ Sënëk yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongëk genare niwëëk in ayom neya timu vu yi, om su gweko hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema sogek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehö kwa vonginsën los mehö niwëëk ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir lok yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevingin hong, gak nabë nama, og rëk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema sogek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir dok nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë geving nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og keke oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong lok yah oliv* nivesa, gak su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bë rëk geke oliv* sogek nema lo sënë megelu sir dok nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehönon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul dok in gagek vunsën sënë. In rëk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsën sënë rangah vu ham. Gagek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sënë rot mena berup dok buk sën Anutu gooin alam-yu-ngwë jak govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëk geko Israel vahi pin nom noh vu gagek sën neggëp lok yi kapiya lo bë: “Mehö sën dok vu hil megeko hil vër lo rëk berup gëp Sion*.”

Lob rëk kevoh Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sën deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gagek ngwë nër bë:

“Sëk najoo gagek sënë jak sir nabë

sëk kevoh hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in ngaa sënë, rëk mu saga nelok vu ham. Rëk mu Anutu ggooin sir rak vorot in denatu yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo kënuj los hir dobahë lo. ²⁹ In nabë Anutu gooin alam vu ti jak begevong semusën vu sir, og su rëk nom pekwë gagek rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëk ma geham wërin ham yom, lom ham ko semusën gwëbeng rak sën alam Israel dekeyëh aga lo. ³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh gagek gwëbeng in bë ham gweko semusën jak, lok mëm rëk nom degërin sir medegeko semusën geving vu tamusën. ³² In Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir in bë mëm rëk geving yi gagek kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yik Hil Gako Anutu Arë Jak

³³ Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata benerak ngaa pin ni los dahis kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bë ajaç yi gagek sën kwa nevo lo ni rë,

gehil su ayoh vu bë ajaç ngaa sën nevong lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp lok yi kapiya lo bë:

“Re rak Mehöböp kwa ni?

Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo ngaa vu yi muçin

om rëk bo dok nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung ngaa pin.

Geyö ti tu ala benegin ngaa pin.

Bengaa pin tu yi ngaa.

Om hil gako arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bë ham gwevong navimin vu Anutu nabë sën mehönon denetung seriveng vu yi lo. Ham bo vabuung in ham navimin megwetung natu seriveng vu Anutu, rëk mu ham medo vesamin in ham gwevong yi huk,

* **11:16:** Gagek sënë rak parawa-brët-yi los keke gega, og yik gagek peggirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

loꝝ mēm rēꝝ kwa vesa in. In ngaa nebē saga og ngaa yohvu meneꝝo Anutu arē rak. ² Log ham su sepa dok ngaa sēn alam-dob-yi denevong lo, gaꝝ ham gwērīn ham kwamin menatu mewis in ham jaꝝ ngaa sēn Anutu kwa nevo bē nivesa los yohvu genirōp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusēn vu sa, om sa bē nanēr vu ham pin ti ti nabē ham su gweꝝo ham jaꝝ mesevōꝝ ham huk, gaꝝ ham ngo sepa dok ham huk megwevong nirōp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga nirōp noh vu niwēēk sēn Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggēp, rēꝝ mu hir huk su neggēp ti rē, gaꝝ denevong huk aggagga yō yoh vu sir. ⁵ Lob yīꝝ hil ngahiseꝝe nebē saga, rēꝝ hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yīꝝ anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyēmasēn, gevo kwa aggagga vu hil, om nabē mehōti yoh vu bē nanēr gaꝝek rangah in ꝝo semusēn sēnē vu Anutu, og mehōti sēnē nanēr gaꝝek rangah noh vu niwēēk sēn Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabē semusēn neggēp vu mehōti in bē gegin ari lo in huk og gegin. Log nabē mehōti yoh vu bē tahu alam in ꝝo semusēn sēnē vu Anutu, og mehō sēnē natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabē mehōti kwa neggēp in bē nanēr Anutu yi gaꝝek tato vu alam, og gevong banon jaꝝ. Log nabē mehōti bē bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sēn negin yi alam lo, og gegin sir nirōp gesu ni tebō. Log mehōti bē kwa paya in ari medok vu yi, og dok vu yi los kwa vesa.

Ham Ahēmin Geving Ham Arimin Sēn Kerisi-yi-alam Lo Yōnon

⁹ Sēn ham ahēmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jaꝝ. Gaꝝ ham ahēmin geving sir yōnon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiiꝝ vu ngaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabē ham arimin sir bemēm ham ahēmin geving sir yōnon. Ham pin ti ti gweꝝo arēmin jaꝝ vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevong Mehōbōp yi huk niwēēk noh vu buk geham su nimin tebō. ¹² Ham bo kwamin in Mehōbōp bemedo los kwamin vesa. Nabē maggin natōꝝ vu ham, og ham bare niwēēk. Geham ngo medo najom jaꝝ noh vu buk. ¹³ Nabē Anutu-yi-alam la deꝝaꝝ vu in ngaa, og ham dok vu sir, log nabē alam-yu-ngwē deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bē alam degevong paya vu ham, og ham najom jaꝝ nabē Anutu gevong nivesa vu sir. Kē! Ham najom jaꝝ nabē gevong nivesa vu sir. Gaꝝ ham su terot sir los najom jaꝝ nabē Anutu gevong paya vu sir. ¹⁵ Alam sēn kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sēn ayoj maggin medeneso lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabē ham bōp, gaꝝ ham los alam sēn su los bengōj rē lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanēr nabē, “Sengo timu los kwag!” ¹⁷ Nabē mehōti gevong paya vu ham, og ham su gwevong nipaya dok nah nyēvewen vu yi. Gaꝝ ham kwamin bo ngaa nivesa mu megwevong jaꝝ alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begō degwa su gēp vu ham, gaꝝ ham malamin sepa sēn ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehō lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sēn denevong vu ham lo, gaꝝ ham nakōōꝝ gAnutu ahē sengēn vu sir megevong dok nah vu sir. In gaꝝek neggēp loꝝ Anutu-yi-ꝝapiya nebē: Mehōbōp nēr bē, “Voloksēn nipaya nyēvewen og sengo sa huk, om ham nakōōꝝ gesengo rēꝝ bo dok nah.” ²⁰ Rēꝝ mu nabē:

“Mehō sēn nevong paya vu hong lo nadiiꝝkahē,

og gebo nos vu yi.

Genabē ayo bev in bēl og gebo bēl kul vu yi.

Yōnon, nabē gwevong nabē sēnē,

og rēꝝ getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sēn lo bemēm ni namum in.”

²¹ Su gwevong bengaa nipaya kepē hong, gaꝝ gebare niwēēk megekwepē ngaa nipaya jaꝝ ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sēn detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yō deggoin sir rak rē, gaꝝ Anutu vo niwēēk vu gavman vu nyēꝝ pin in huk pin. Lob Anutu yō tung gavman vu nyēꝝ pin medenedo. ² Nebē saga om nabē mehōnon dekeyēh gavman, og dekeyēh Anutu ving. Om rēꝝ denatōꝝ vu nyēvewen. ³ Alam nijvesa su deneggōneng in kiap rē, gaꝝ mēm alam sēn denevong ngaa nipaya lo mu mēm deneggōneng in. Nabē ahēm ving bē su gegōneng in gavman, og gwevong ngaa nivesa jaꝝ buk pin, lob mēm rēꝝ gavman geꝝo arēm jaꝝ. ⁴ In Anutu tung gavman in bē dok vu hong megemedo nivesa. Rēꝝ mēm nabē gēkweyēh horek og gegōneng. Gerak ni bē begō sēn nejom loꝝ nema lo, og su neꝝo meris rē. Gaꝝ Anutu tung gavman in bē degevong yi huk medebo nipaya dok nah vu mehōti sēn gevong ngaa nipaya lo. ⁵ Nebē saga om hil agurek gavman babu. Rēꝝ mu hil su agōneng in ngaa nipaya nyēvewen sēnē mu mesepa dok hir gaꝝek, gaꝝ hil kwad bo nabē sēnēꝝ ngaa nirōp, om hil sepa dok.

⁶ Log sên hil getung takës lo, og ngaa niröp ving, om gwetung in Anutu vo huk lok alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman degetung horek in ngaa ti nabë degeko takës jak, og gebo monë jak vu sir noh vu saga. Alam sên deneko takës lo, og ham gwetung takës vu sir niröp. Galam sên deneko takës-kupek-yi (kastams) lo, og ham bo takës-kupek-yi vu sir niröp geving. Log alam sên denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sên denetu ggev lo, og ham gweko arëj jak.

Bë Ham Ahëmin Geving Mehönon Og Sagağ Ham Nesepa Loğ Horek Yönon

⁸ Ham göneng in nyëvewen pin nabë su gëp vu ham. Gağ yik nyëvewen timu sënë yö gëp vu ham vewen vewetu degwata nabë: Ham ahëmin geving ham vewen vewen jak buk pin. Nabë ham gwevong nabë saga, og ham nevong yoh vu sên Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë, “Su gegodek mehö ngwë venëj los reggaj. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek. Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa.” Horek sënë gevahi sên neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sên denedo dus vu hong lo nabë sên ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehö sên ahë neving mehö ngwë lo, og su rëk gevong paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehönon, og hil nesepa loğ horek pin menehevong yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Niröp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham rak ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jak. Buk sên Anutu geko hil nah vu yi lo yam dus teka, gağ su neggëp ading in hil nebë sên neggëp loğ buk sên hil nehevong ving nyëdahis lo rë. ¹² Mala vahis vongin nama na gedus rak bë rangah vongin berup. Om mağ hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jak ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabë sên mehönon deneya rangah. Hil su sepa dok alam sên denesup sir in bë denanum böp medegevong ngaa jeggjin jeggjin lo. Hil su gevong baggëb gegevong ketod vu ngaa ningöhek jeggjin jeggjin. Hil su ayod nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gağ ham gweko Mehöböp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in ngaa nebë saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sên ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sên ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gweko yi nam geving ham sên Anutu-yi-alam ham lo. Rëk mu ham su ngis begö vu yi in gagek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwëëk, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rëk alam vahi mu su denevong ving niwëëk rë, lom sên denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sên negga ngaa pin lo su kwa bo gagek jak mehö ngwë sên neggöneng in reggu lo. Gemehö sên su negga reggu rë lo su kwa bo gagek jak mehö ngwë sên negga ngaa pin lo nabë nevong paya. Gağ Anutu ko mehö ngwë sên negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö re om genenër gagek nipaya rak mehö ngwë yi hur-a? Nabë bare, ma nabë bës, og ala yö yi ngaa. Rëk mu rëk bare niwëëk. In Mehöböp yö yoh vu bë bo niwëëk vu yi mebare niwëëk.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bë böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwë kwaj nevo bë buk pin neggëp ti gesu ngwë kesuu ngwë rë. Om alam pin ti ti yö deseggi gagek sënë bedegevong noh vu ngaa sên kwaj nevo bë neko Anutu arë rak lo. ⁶ In mehö sên kwa nevo buk ti nebë buk böpata rot lo, og nevong nebë sënë in geko Anutu arë jak. Gemehö sên negga ngaa pin lo, og negga in geko Anutu arë jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehö ngwë sên su negga reggu rë lo, og su negga rë in geko Anutu arë jak. Genejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanër bë hil medo vesad ma, hil nadiik na rë. ⁸ Gağ nabë hil medo vesad, og Mehöböp yö yi ngaa. Genabë hil nadiik, og Mehöböp yö yi ngaa. Om nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yö ti yi ngaa hil. ⁹ Om sên Kerisi diik gevesa loğ yah in bë natu alam diiksen los malaj-vesasên hir Mehöböp. ¹⁰ Nebë saga, om su gwelë arim paya megenanër nabë yi mehö nipaya. Ham vahi nevong nebë saga rëk su yoh vu rë, in hil pin rëk bare Anutu mala begengo hil gagek. ¹¹ Sënë yik yoh vu gagek sên neggëp lok yi kapiya lo nebë:

“Mehöböp nër bë, ‘Sa nado malag-tumsên yönon rot,
om sa gagek sënë rëk anon jak yönon rot geving nabë:
Alam pin rëk dengun lusej gedenadudek vu sa,
galam pin rëk avij geko sarëğ jak.’”

¹² Om hil pin ti ti ngo rëk nanër hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevong Ngaa Nipaya Begevong Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebë saga, om hil su kwad bo gagek nipaya jak arid lo gökin. Gağ hil kwad bo hil arid lo nabë hil su tato aggata paya vu sir in rëk debës bermalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bë nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gağ nabë mehöti yö kwa bo ti nabë nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebë sënë om nabë ngaa sën genewa lo nevang paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahëm neving yi yönön rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevong paya vu yi jak nos sën genewa lo. ¹⁶ Om su gwevong ngaa nabë sënë, in kwam nevo bë nivesa, rëk alam vahi rëk kwaj bo nabë su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aga los nanum lo su yoh vu bë gevong behil natu Anutu-yi-alam rë, gağ nabë Anon Vabuung gevong behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bë hil atu yi alam. ¹⁸ Bë mehöti natu Kerisi yi hur mesepa dok aggata sënë, og Anutu rëk kwa vesa in yi gemehönon rëk degelë yi nabë yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebë saga om hil sepa dok aggata pin sën gevong mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëek vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevong paya vu Anutu yi huk. Yönön, ngaa pin nivesa sën bë hil aga. Rëk mu nabë ngaa sën genewa lo gevong bemehö ngwë bës, og sënë netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabë arim ti gelë gegëgwa reggu ma genanum wain ma, gwevong ngaa ngwë, lob sënë gevong bebës, og maam su gwevong genök gëp. ²² Rëk mu nabë gejak ni nabë ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu nom ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabë mehöti kwa bo ngaa ti nabë ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gağ nabë mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggëp vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggin. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Dok Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëek lo, hil najom hil ahon in dok vu alam sën su denare nij wëek rë lo. Gağ hil su sepa dok hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madok vu sir in degeko kwa nivesa bemëm nij wëek jak. ³ Hil arak ni bë Kerisi og su nesepa lok yö kwa rë. Gağ ngaa sën netök rak yi lo neyoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo bë, “Gagek pelësën sën alam denenër rak hong lo yam nerak sa.”

⁴ Log gagek pin sën dekevu wirek meneggëp lo, og dekevu in bë bër hil kwad. Dekevu gagek sënë in bë bo niwëek vu hil, log gevong behil bare nid wëek, gehil gevong geving, gabo kwad in sën Anutu geکو hil nah lo. ⁵ Ham sepa dok Kerisi lob Anutu sën negadu mehönon los nevang behil nare nid wëek lo gevong beham medo jevuh ti nabë sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gëp ti gayemin dok ti megweکو hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak.

Kerisi Neloک Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwë

⁷ Om ham pin gweکو arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabë sën Kerisi ahë neving ham lo, lok mëm saga sën rëk geکو Anutu arë jak. ⁸ Lom sa bë nanër vu ham nabë Kerisi tu hur in dok vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebë sënë in bë tato nabë Anutu yi gagek anon, los gevong bAnutu yi gagek pin sën joo vu kenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob nevang in bë alam-yu-ngwë degelë nabë Anutu kwa vongin sir, lom degeکو arë jak noh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo nebë:
“Om sën sëk nanër arëm rangah vu alam dahis.

Gesëk gevong raro meگاکو arëm jak.”

¹⁰ Log gagek ngwë neggëp lok yi kaپیya ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwë nër ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë pin, ham gweکو Mehöböp arë jak.

Geham mehönon pin, ham gweکو arë jak jak raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bë:

“Yese yi mewis ti rëk berup,

lob rëk arë böp jak megegin alam-yu-ngwë.

Lob rëk debo kwaj in yi nabë

gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevang mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gëp revuh jak sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevong niwëek vu ham, beham bo kwamin in buk sën geکو ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarë Sën Nevang Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo loḵ ayog meseraḵ ni bē: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggēp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bē doḵ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rēḵ gagek vahi sēn sa neḵevu yōk vu ham lo, og niwēēk teka. Rēḵ sa su nahōneng rē, gesa ḵevu in bē bēr ham kwamin. In Anutu vong huk sēnē loḵ sa nemaḡ ¹⁶ in bē sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwē menanēr Anutu yi Bengō Nivesa rangah vu sir. Sa nebē alam-deneḵo-seriveng ti, lob sa bē gaḵo alam-yu-ngwē denam vu Anutu bAnon Vabuung gevong medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sēn Anutu gelē nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk loḵ ti, om sēn sa kwag vesa in huk sēn sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bē nanēr ngaa ngwē rē, gaḵ yīḵ sa bē nanēr ngaa timu sēnē nabē: Kerisi vo niwēēk loḵ sa gagek los ngaa sēn sa nehevong lo, lob ggērin alam-yu-ngwē yom rak sēnē. ¹⁹ Vo niwēēk vu sa nebē sagi, lob sa hevong ngaa bōp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwēēk vu sa ving. Om sēn senēr Kerisi yi Bengō Nivesa pin rangah ggēp Yerusalem nyēdahis, beseya meyoh vu nyēḡ pin beverup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bē nanēr Bengō Nivesa vu nyēḡ vahi sēn yō nahēn denedo gesu denengo Kerisi bengō rē lo, in sa su bē rēḵ dev beggang jaḵ na mehō ngwē hir mudeng vavunē rē. ²¹ Gaḵ sa bē gevong nabē sēn gagek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

“Alam sēn su denengo bengō rē lo,
og rēḵ degenḡo.
Galam sēn su denengo yi gagek rē lo,
rēḵ dejaḵ ni.”

Paulus Kwa Nevo Bē Na Berup Gelē Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sēnē ggērin sa rot, lob sa su yoh vu bē nōk vu ham wirek rē. ²³ Gaḵ sahēḡ neving yoh vu ngebek ngahiseḵē rot bē senōk galē ham rēḵ ma. Rēḵ gwēbeng og huk su ggērin sa vu sēnē rē, ²⁴ lob sa bē na dob Spain, om maḵ sēḵ nōk berup galē ham namugin rē loḵ mēm sena. Gesa bē medo teka geving ham bekwag vesa rē, loḵ mēm ham rēḵ gweḵo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rēḵ mu sēḵ na Yerusalem rē, in sa bē doḵ vu Anutu-yi-alam gēp sagu rē. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yō kwaj nevo medenēr gagek venuh bē dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sēn deneraḵ vu in ngaa lo. ²⁷ Yō kwaj nevo bē degevong nabē sēnē, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyēvewen neggēp vu sir. Alam Yuda devo Bengō Nivesa vu alam-yu-ngwē in bē doḵ vu anoj, om sēn nyēvewen neggēp vu alam-yu-ngwē in bē dedoḵ vu sir geving jaḵ ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bē gevong seriveng sēnē los dahis doḵ na nemaj nirōp behuk sēnē nama na rē, loḵ mēm senōk berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob seraḵ ni bē nabē senōk berup vu ham, og sēḵ gaḵo Kerisi yi semusēn bōpata benōk vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bē ḵetaḡ vu ham nabē ham tu hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vong ahēvingsēn vu ham, om ham nimin wēēk menajom jaḵ in sa pangsēn geving nabē Anutu doḵ vu sa. ³¹ Ham najom jaḵ nabē Anutu gevong balam Yudea vahi sēn denekeyēh gagek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jak nabē Anutu gevong beyi alam vu Yerusalem su nij dēlin seriveng sēn sa nehaḵo ya in bē doḵ vu sir agi. ³² Om nabē Anutu kwa, og sēḵ nōk berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rē.

³³ Anutu sēn nevong behil ayod neggēp revuh lo nōk bemedo geving ham pin. Yōnon.

16

Paulus Nēr Gagek Yoh Vu Alam Ngahiseḵē Bē Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bē ham gwegin hil avēhñod Poebe nivesa. In nevong huk meneloḵ vu Kerisi-yi-alam vu Kengkreai. ² Geham kwamin bo Mehōbōp begweḵo Poebe nōk medo geving ham. In hil sēn Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevong ngaa nivesa nabē sēnē. Log nabē maggin ti neggēp vu yi, og ham doḵ vu yi. In neloḵ vu alam ngahiseḵē geneloḵ vu sa ving.

³ Ham nanēr sayeg vu Priska luho regga Akwila nabē sa kwag nevo luho. Luho sēn alōō nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho deloḵ vu sa in gagek wirek. Su deneggōneng rē, gedus rak in bē luho denadiḵ doḵ nah sa bōḡ rēḵ ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rē. Gaḵ alam-yu-ngwē pin sēn detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.

⁵ Geham nanēr vu Kerisi-yi-alam sēn denesupin sir loḵ luho hir beggang medenelē Soda loḵ lo geving nabē sa kwag nevo sir.

Log ham nanēr vu Epainetus sēn sahēḡ neving yi rot lo nabē sa kwag nevo yi. Yi sēn ggērin yi muḡin betu Yesu yi mehō kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanēr vu Maria sēn nevong huk niwēēk meneloḵ vu ham sēn Kerisi-yi-alam ham lo nabē sa kwag nevo yi ving.

- ⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam mugin loğ mëm sa tamu, lob luho arëj loğ ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.
- ⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.
- ⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.
- ¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa loğ Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi.
- Gevu Aristobulus losho alam pin sën deneggëp ving yi loğ yi beggang lo geving.
- ¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo loğ Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.
- ¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevong Mehöböp yi huk niwëëk lo geving, gevu Persis sën sahëg neving yi lo, in nevong huk vu Mehöböp pangsen lo.
- ¹³ Geham nanër vu Ropus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooin yi rak in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë satag ving lo geving.
- ¹⁴ Geham nanër vu alam pin sën: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.
- ¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.
- ¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gägek semusën yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekëpë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gägek sën ham ço ggovok ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gağ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gägek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gägek nengën los jeji rëk tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin deno ham bengömin bë ham nesepa loğ Anutu yi gägek, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëk mu sa bë ham ngo jak ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loğ mëm Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo bağë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevong rii jak. Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong yi semusën nöç vu ham.

Alam Vahi Denër Gägek Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loğ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yik he degwa ti lo, yik denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius,* sa hango gägek sënë rak verup Paulus avi besa kevu kapiya sënë rak ngo nemağ. Sa hevong gägek yök vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën negin sa loğ yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loğ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menëgin kaunsor nyëğ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöç gëp geving ham pin. Yönon.]

Yik Hil Gaço Anutu Yö Ti Arë Jak

²⁵ Hil gaço Anutu arë jak na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doğ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su denerak gägek sagi ni rë, gağ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëk mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gägek sënë rangah vu alam-yungwë pin yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya vorot lo. Anutu vong nebë sënë in bë alam-yungwë degevong geving medesepa doğ yi aggata. ²⁷ Yik Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gaço arë jak na vavunë degwata los degwata jak Yesu Kerisi. Yönon.

* 16:22: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † 16:23: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham rağ in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëğ pin sën denejom rağ vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degovong semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwag vesa in ham rağ buk vu Anutu in vong semusën vu ham degwa rağ Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwag vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham rağ gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham rağ ni bë gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham negin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëk duk nom lo, geham su nerağ vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gağ Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëk medo niwëëk bena berup doğ Buk-tamusën, lob gagek ti su rëk gëp vu ham doğ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kua luu in bë rëk tetuhin ham rë, gağ ggooin ham rağ in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëk arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëëk vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevong ngaa nabë sënë: Ham pin gwevong gagek gëp ti, geham su basuh ham. Gağ ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gagek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hango bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi denenër bë, “Apolos yi mehö sa!” Gela denenër bë, “Pita yi mehö sa!” gela denenër bë, “Kerisi yi mehö sa!” ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Mağ Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik rağ kelepeko* in bë sedoğ vu ham-a? Gemak ham ripek bël rağ sa Paulus arëğ-a? ¹⁴ Ma! Sa kwag vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gağ yiğ seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëk nanër nabë ripek rağ sarëğ rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log mağ seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gağ vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gağ bë nabë sënë, og mağ Kerisi yö vasap yi rağ kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëëk Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geğo hil nah lo, og hil narağ ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëëk. ¹⁹ In gagek neggëp loğ Anutu-yi-kapiya nebë: “Sëk dahun alam los kwaj hir gagek,

log sëk kevoh alam sën denerağ gagek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰ Mağ alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehönon degadu jak sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehönon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹ In Anutu mehö los kwa benerağ ni bë mehönon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatök jak aggata sën geğo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengö Nivesa rangah in geğo alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëk ma gedelë bë gagek kwa masën. ²² Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëëk rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatök jak gagek böp böp los degwa, og mëm desepa doğ. ²³ Log he nanër gagek rangah bë Yesu diik rağ kelepeko* in hil, rëk alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëğ rağ, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gağ su anon rë. ²⁴ Gağ hil sën Anutu ggooin hil rağ lo, hil Yuda los Grik, hil arağ ni bë Kerisi tato Anutu niwëëk los kwa vu hil rağ sën Yesu diik rağ kelepeko* agi.

²⁵ Kë! Vong beKerisi diik lob mehönon denekuung bë Anutu og mehö kwa masën, rëk mu kwa sënë kesuu mehönon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëëk rë, rëk mu niwëëk sënë kesuu mehönon pin nijwëëk.

²⁶ Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ço ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëk alam-dob-yi su deneko ham ngahi rağ medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengömin rë. ²⁷ Gağ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj

masèn lo, saga Anutu ggooin rak in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sèn alam vu dob denenër sir bë sekëj masèn lo, saga Anutu ggooin sir rak in bë dahun mehõnon los nijwëek vu dob. ²⁸ Log ggooin alam sèn alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo rak. Neggooïn alam sèn detu ngaa meris vu dob lo rak in bë kevoh alam sèn denenër bë sir alam-los-bengõj lo na. ²⁹ Vong nebë sënë in bë mehõti su geko arë jak gëp Anutu mala.

³⁰ Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin nirõp behil natu yi alam lob rëk geko hil nah vu yi. ³¹ Nebë sënë, om hil gevong noh vu gagek sèn dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, “Mehõti bë napisek, og napisek in Mehõbõp timu.”

2

Paulus Kevu Kelepeko Yi Gagek

¹ Lob arig lo, wirek seyök vu ham besenër Anutu yi gagek anon vu ham, lob sa tatekin gagek sepëp sepëp gesa su nër gagek nebë mehõnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ² Sa kwag nevo lok ayog nebë buk sèn sa medo geving ham lo, og sa su rëk kwag bo ngaa ngwë rë, gak sëk kwag bo Yesu Kerisi yõ timu gesëk kwag bo nabë diik rak kelepeko*. ³ Lob seyök nado ving ham, rëk sa su yoh vu rë, lom sehõnengin ham gesa nehëlëk rot. ⁴ Log gagek los Bengõ Nivesa sèn senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehõ los kwa in bë bo bël dok ham rë, gak senër los ayog ggõnengsën rëk mëm Anon Vabuung vo niwëek vu sa gagek. ⁵ Sa hevong nebë sënë in bë mehõnon hir gagek los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gak yik Anutu yi niwëek timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶ Yõnon, alam sèn denerak Anutu yi gagek degwa ni ggovek ya lo, og mëm he nanër gagek degwa bõp bõp vu sir. Gak he su netatekin degwa rak kwa dob yi rë, gehe su netatekin degwa rak alam ggev los bengõj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëk nama lo. ⁷ Gak he nanër Anutu kwa rangah. Wirek gagek los kwa sënë neggëp vunsën lok buk sèn Anutu su tung dob rë lo rot. Log yõ ggooin gagek sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengõj vu dob sënë ti su rak gagek sënë degwa ni rë. Gak bë dejak ni, og su rëk degeko Mehõbõp los arë bõpata sënë bedengis yi jak na kelepeko* rë. ⁹ Rëk mu he nanër ngaa sèn dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë:

“Ngaa sèn mehõti su lë rak mala los ngo lok ya nenga rë lo,

ge ngaa sèn mehõnon su kwaj vo lok ayoj mugin rë lo,
og ngaa saga Anutu yõ nero vorot vu alam sèn ayoj neya timu vu yi lo,
om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagek sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung neraç ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehõ re neraç ngwë ayo ni? Ma! Mehõ sèn lo yõ anon sèn nedo lok yi lo, saga sèn neraç ni. Lob mehõti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gak yik Anutu yi Anon Vabuung yõ timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gak Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagek nivesa vesa pin sèn Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sèn he nanër rangah. Gak he su nanër gagek sèn he nehako ggëp mehõnon kwaj lo rë. Anon Vabuung yõ tahu he lok gagek sèn he nanër-ë, behe netatekin gagek rak Anutu yi ngaa vu alam sèn Anon Vabuung nedo lok sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sèn Anon Vabuung su nedo lok sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagek rë. In kwaj nevo gagek sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gak Anon Vabuung yõ timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehõti sèn Anon Vabuung nedo lok yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehõti sèn Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehõ sënë rë. ¹⁶ Sagak yõnon, in Anutu-yi-kapiya nër bë:

“Mehõti su yoh vu bë jak Mehõbõp ayo ni
benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”

Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa lok.

3

Alam Sèn Detu Hur Medenelok Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagek vu ham nabë sèn sa nanër vu alam sèn Anon Vabuung nedo lok sir-ë rë. Gak sa nanër vu ham nebë sèn sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngõk ngõk nebë hurmahen in Kerisi yi gagek. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëek rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa lok ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevong sënë nebë alam sèn denesepa lok ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehõ sa!” Log ham

vahi nenër nebë, “Apolos yi mehõ sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yiğ aluu hur meris mu rëk Mehõbõp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengõ Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bèl loğ, rëk mëm Anutu nevang banon nerağ. ⁷ Om mehõ sën nevaroh nos vë lo su los bengõ rë. Gemehõ sën nepevuh bèl lok lo bengõ ma ving. Gak yiğ mehõ sën nevang benos anon nerağ lo, saga Anutu sën mehõ-los-bengõ. ⁸ Lob mehõ sën nevaroh nos vë lo luho mehõ sën nepevuh bèl loğ lo yiğ deneggëp ti. Lob luhoho rëk degeko nyëvewen doğ ti noh vu hir huk sën denevong lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë beggang sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medeneloğ Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luğ ya ham nyëg ggevek ya. Lok mëm mehõ ngwë nelev beggang rağ ya mudeng sënë vavunë. Rëk mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degegin sir nivesa bededev beggang nirõp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng soğek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gak mehõti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duk na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehõti dev beggang jak mudeng sënë, og mak dev jak goor, los seriva, gegelõng malangeri, ma keke, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëk natõk rangah vu Buk-tamusën behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëk seggi huk pin nabë sën nengwah loğ beggang meseği ngaa niyes los niwëëk. ¹⁴ Om nabë mehõti yi huk sën nelev rağ mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yõ rëk gëp rot, lob natõk jak nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëk mu nabë huk sën nelev rağ mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah loğ beggang begga ngaa niyes pin lo, og su rëk geko nyëvewen nivesa jak rë. Gak rëk medo mala-tumsën mu nabë mehõti sën hil hetah yi vër loğ nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jak ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loğ ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehõti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëk kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gağo Mehõnon Arëj Jak

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehõ los kwa bõp benerağ dob sënë yi ngaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehõ los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehõ los kwa yõnon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë ngaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo nebë, “Vong balam-los-kwaj-bõp kwaj los hir ngaa kuungsën aggagga ti jaheng besis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya ving nebë, “Mehõbõp rağ alam-los-kwaj-bõp kwaj ni nebë ngaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham manapisek in mehõnon ti ti sën detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemala-vesasën, gediksën, gengaa sën nedo gwëbeng agi, gengaa sën rëk berup vu tamusën. Ngaa pin sënë detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehõbõp Yõ Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netatekin yi gağek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og gağek rağ sir meneggëp bë degevong hir mehõbõp yi huk nirõp rot. ³ Rëk nabë ham ma, mehõnon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevong huk paya, og sakağ ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benanër nebë sa nehevong huk rë. ⁴ Yõnon, sa su rak ni bë ngaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëk mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehõ nigrõp rë. Gak Mehõbõp yõ timu yoh vu bë seggi sa menanër. ⁵ Om ham su nanër mehõnon namugin nabë sir nivesa ma nipaya. Gak gëp rot geMehõbõp duk nom rë. Duk nom lom mëm rëk gevong ngaa pin sën neggëp vunsën loğ malakenu lo natõk nam rangah, lob rëk alam pin ayoğ tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rëk bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevong lo.

Alam Korint Yõ Deneğo Arëj Rağ

⁶ Arig lo, sa tahu gağek sënë rağ alu Apolos mu, in bë ham kwamin bo bejağ ni rëk mëm ham gwelë mehõnon pin nabë saga geving. Om ham su kweyëh gağek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kağiya lo bë, “Ham ti su geko mehõ ngwë arë jak gedahun mehõ ngwë arë.” ⁷ Re vong hong begetu mehõ los arë? Log hong va yõ neggëp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rë? Om nabë geneko vu Anutu yõ timu, loğ nebë va sën geneko arëm rağ bë ngo getu ngaa pin sënë ala-ë? ⁸ È kè! Ham ahëmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggevek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengõmin ggevek ya? Oga! Nabë ham tu yi

alam los bengömin yönon, og mëm nivesa! In mëm he natu yi alam los bengömin geving ham behil gëgin alam dok ti. ⁹ Sa kwag nevo nebë Anutu mak tung he sinarë nado nebë alam sën denedo yah deminë lo, behe tu alam meris meris. Yik nebë sën alam denenër bë he nadiik lo, lob bë dengis he jak alam pin malaj, mehönön gangër geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenër he nebë he alam kwamin masën in he tu Kerisi-yi-alam, gak mëm ham saga nesepa loq Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rë, gak hamek alam los nimin wëek. Hamek alam los bengömin, gak denelë he bë he alam nimin paya. ¹¹ Yönon, he medo nadiikahëmin los ayomin neveu in bël, gehe narak vu in tob lu ngaa yö vu buk agu rot beberup gwëbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bömin sën he medo revuh dok lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk böp rot rak nemamin in dok vu he. Gedenenër pelë rak he, rëk he najom rak in sir bë Anutu semu sir. Denedëginengin ngaa maggin rak he, rëk he nehalë sir mu. ¹³ Deneko gagek nipaya rak he, rëk he nanër gagek ahë yes yah vu sir. Gedenenër he nebë dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelë he nebë alam hir kale kale sën denekëkël ya nedo nenga lo. Rot beberup gwëbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su kevu kapiya sënë in bë geving beham nimin namum rë. Gak sa kwag vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bë bo horek vu ham. ¹⁵ Bë hil natevin alam sën detahu ham lok Kerisi yi gagek lo, og hil rëk natevin sir ngahisekë rot, rëk mu ham amamin su ngahisekë nebë saga rë. Gak yik sa sën sa nanër Kerisi Yesu yi Bengö Nivesa vu ham nyëdahis, om sën sa nebë ham amamin sogek. ¹⁶ Om sën sa nanër vu ham niwëek bë ham sepa dok sa vahag. ¹⁷ Ham nebë sa nalug lo ham, om yik rak degwa saga sën sa hevong Timoti yök vu ham. Sa hako yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sën sahëg neving yi pangsen rot in neggurek Mehöböp babu yönon. Om rëk bër ham kwamin in ngaa sën sa nesepa loq in setu Kerisi yi hur lo gök nahin. Yik senër ngaa sën sa nanër vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyëg pin bë desepa dok lo. ¹⁸ Mak ham la denekuung bë mak sa su rëk nök vu ham rë, lom deneko sir rak bë sir gayeheng. ¹⁹ Rëk mu nabë Mehöböp ngogek, og sëk nök vu ham pevis bemë sejak alam sën deneko sir rak lo nij wëek ni, gesa su rëk göneng in hir gagek rë. ²⁰ In gagek meris meris su netato Anutu yi nyëg rangah rë, gak hil sepa dok megevong banon jak og mëm. ²¹ Ham vongin bë sa gevong nabë tena? Ham bë sa gako begö benök vu ham-a? Ma ham bë sa kwag paya in ham besa nahub nök-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggëb

¹ Sa hangö bë ham ti nevong baggëb, lob baggëb sënë og nipaya rot balam dahis deneggönengin gesu deyoh vu bë degevong rë. Gagek lo nebë mehöti ko ama venë.* ² Om mak ham ngo nahën neko ham rak-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehö sën nevong ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yönon, sa nado adingnë rëk sa kwag nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yönon besa hangö mehö sën nevong ngaa agi yi gagek ggovek ya. ⁴ Lob sa kwag nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehöböp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëek, log Mehöböp Yesu rëk bo niwëek vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehö sënë na vu Satan in navi gesang gedëein ngaa nipaya na. Hil gevong nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geko anon nom dok Mehöböp yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neko ham rak sënë og ngaa nipaya, ma ham su rak ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëk nevong brët böpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* mugeng na geham natu brët mewis sën yiist* su lok nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* mugeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gak hil gako brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gagek-niröp-yi los nanër gagek anon mu.

⁹ Log sa kevu loq kapiya ngwë sën sa kevu yök vu ham wirek lo nebë ham su gwa jak alam sën denevong baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevong baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodek los alam sën denesepa loq anutu-kuungsën lo verök yi rë. Nabë ham gwevuu alam nabë sënë na verök yi, og ham rëk gwevuu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëk gagek sën sa kevu yök vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehö ti gevong baggëb ma, mala anonin mehö ngwë hir ngaa ma, nesepa loq anutu-kuungsën ma, nenër gagek nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neko mehö ngwë hir ngaa, og ham su bengwëng geving yi! Gak gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë ganö alam dahis hir gagek rë gak

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og mak nër rak ama venë ngwë tamusën.

ma, rëk Kerisi-yi-alam og maḵ ham yoh vu bê gwengö hir gägek bejaḵ nij. ¹³ Gaḵ alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëk gengö hir gägek. Rëk mu ham gwetii mehö nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevong Kot Vu Arij

¹ Log sa hango bê ham alam vahi hir gägek neggëp vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bê degengö hir gägek. Sagaḵ su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bê degengö gägek medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëk gango alam-dob-yi pin hir gägek vu tamusën, ma ham su raḵ saga ni rë? Yönon, ham rëk gwengö mehönon pin hir gägek, om maḵ ham yoh vu bê gwengö gägek mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëḵ gango angër hir gägek geving, om hil ayoh vu rot bê gango ngaa dob sënë yi gägek meris meris pin. ⁴ Loḵ nebë va sën ham gägek neggëp vu ham rëḵ ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bê degengö ham gägek-ë? ⁵ Sa ḵevu gägek sënë in bê ham nimin namum! Ma ham mehöti su los kwa menedo in bê gengö ham gägek rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë, lob luho denepevis medeneya vu alam sën su denesepa loḵ Kerisi rë lo in bê degengö luho hir gägek-ë?

⁷ Yönon, bê ham gwevong gägek vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gaḵ bê ham arimin ti gevong paya vu ham rëḵ ham nanër nabë, “Ggovek, gägek ma!”, og sagaḵ ham nevong nivesa. Genabë ham arimin la degekuungin ham medegodeḵ ham ngaa, rëḵ ham gwelë sir mu, og sagaḵ nivesa. ⁸ Rëḵ ma geham ngo nevong paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodek hir ngaa! ⁹ Alam sën denevong ngaa nipaya lo su rëḵ arëj in Anutu-yi-nyëg rë. Ma ham su raḵ gägek sënë ni rë? Alam sën denevong baggëb, galam sën denesepa loḵ anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëj geya denevong baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëj neving ngaa nebë avëh bedenevong ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevong hodek lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën denëḵo mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëḵ arëj in Anutu-yi-nyëg, gaḵ rëḵ nama! ¹¹ Lob ham la denevong nebë sënë wirek, rëḵ Anutu ripek ham ggovek ya beggooin ham raḵ beḵo ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggovek ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë sënë raḵ yi Anon Vabuung gedegwa raḵ Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gaḵo Anutu Arë Jaḵ Jaḵ Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḵ mu ngaa pin su rëḵ doḵ vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa ti benatu sa alaḡ in gegin sa rë. ¹³ Yönon, noseḵ hil ahëd kevus yi ngaa gehil ahëd kevus neggëp in bê hil aga nos, loḵ tum Anutu rëḵ kevoh luhoho na doḵ ti. Rëḵ mu hil navid su neggëp in bê hil gevong baggëb rë, gaḵ yiḵ Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër beMehöböp kedi raḵ bevuu alam-diiksën ya, navi niwëëḵ saga sën rëḵ gevong behil rëḵ kedi jaḵ gevong nabë saga. ¹⁵ Maḵ ham raḵ ni bê ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om maḵ yoh vu bê sa ḵeḵe Kerisi navi len ti vër megevong natu avëh baggëb navi len ti? Ma! Su yoh vu rë! ¹⁶ Ma ham su raḵ ni rë? Mehöti luho avëh baggëb ti bê degodeḵ sir og yiḵ luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nër gägek menare vorot rak maluh los avëh bê, “Bë degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rëḵ mehöti sën ga jaḵ Mehöböp lo og yiḵ luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dëlin baggëb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehönon denevong lo, og neggëp nenga in navij, gaḵ mehöti sën gevong baggëb lo, og vong paya vu yö navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su raḵ ni rë? Anutu vong yöḵ vu ham ggovek ya benedo loḵ ham ayomin, geham navimin su ala ham rë gaḵ Anutu. ²⁰ In baḡo ham yom raḵ ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gweḵo Anutu arë jaḵ, jaḵ ham navimin.

7

Maluh Los Avëh Degeḵo Sir Nabë Sënë

¹ Mëm sa bê ḵevu gägek doḵ nah tepëḵ sën ham kwevu loḵ ham ḵapiya lo. Nabë mehöti gegin yi gesu geḵo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëḵ mu baggëb neggëp, om alam pin degeḵo venëj natu sir, gavëh pin dejaḵ reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi ngaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gaḵ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gaḵ venë tu ala. ⁵ Melu ḵo ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gägek doḵ ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jaḵ vu Anutu rë, og mëm nivesa. Loḵ mëm tum melu medo doḵ ti göḵ nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bê rëḵ najom ham

ahon rë geSatan rëk pelëpin meluu. ⁶ Sengo kwag nevo gagek sënë besa kevu yök vu ham, gağ su horek sogek ti rë, ⁷ in sa bē alam pin demedo maluh bu los avēh bu nabē sēn sa. Rëk mu Anutu vo niwēek ggelek alam yoh vu yō kwa. Gadu mehō ngwē rot bevo huk vu sir bē demedo avēh bu, ma maluh bu, rëk vo huk ngwē vu mehō ngwē om su deyh vu bē demedo bu rē.

⁸ Log sa bē nanēr gagek ti vu alam sēn nahēn gesu deneko sir rē lo, gevu avēh alov nabē: Bē demedo nabē sa, og mēm nivesa. ⁹ Rëk mu nabē su deyh vu bē denajom sir ahon rē, og maam degeko sir. In nabē degeko sir og nivesa, in rëk ayoj gurekin sir rot bevegong paya vu sir.

¹⁰ Log sa bē nanēr gagek ti vu maluh los avēh sēn denejom nemaj ggovek lo, rëk su sengo sa horek rē gağ Mehōbōp yi horek. Nabē: Avēh su gevuu regga! ¹¹ Gağ nabē gevuu regga, og yō medo meris. Gağ nabē nama, og luho regga degero gagek genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk venē nabē saga! ¹² Log gagek vahi sēnē og sengo nanēr, gağ su Mehōbōp yi gagek rē. Nebē: Nabē hil arid ti venē su ayo neya timu vu Kerisi rē, rëk avēh sēnē ahē ving bē medo geving yi, og hil arid sēnē su juuk yi. ¹³ Log nabē avēh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rē, rëk maluh sēnē ahē ving bē medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham rağ ni, mehō sēn su ayo neya timu vu yi rē lo tu Anutu yi ngaa, in luho venē detu anon timu, log avēh sēn su ayo neya timu vu yi rē lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gağ bē nama, og naluj lo rëk nabē alam dahis, rëk ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rëk nabē ngwē sēn su ayo neya timu vu Yesu rē lo nidēlin ngwē og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avēhnōd sēnē benēr in rē, gağ gevuu gena. Rëk mu Anutu vongin bē ham medo revuh. ¹⁶ Hong avēh! Mağ geyoh vu bē gedok vu reggam benatu Kerisi yi mehō ma ma? Su gerağ ni rē! Gehong maluh! Mağ geyoh vu bē gedok vu venēm benatu Kerisi yi avēh ma ma? Su gerağ ni rē! Om melu su gwetah ham vēr pevis rē.

Ham Medo Nabē Sēn Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Rağ Lo

¹⁷ Rëk mu ngaa sēn Mehōbōp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sēn ham nedo lok bAnutu ggooin ham rak beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabē saga. Sa nehevong horek nebē sēnē vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyēğ pin. ¹⁸ Nabē mehōti rah* navi ggovek loğ mēm Anutu ggooin yi rak betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabē mehōti su rah* navi rē rëk Anutu ggooin yi rak betu yi ngaa, og su gerağ* navi, gağ medo nabē sēn nedo vorot lo. ¹⁹ In sēn hil gerağ* navid lo, og yik ngaa meris. Gesēn hil su gerağ* navid rē lo, og yik ngaa meris ving. Gağ bē hil sepa dok Anutu yi gagek og mēm ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sēn ham medo nevang bAnutu ggooin ham rak tu yi ngaa lo. ²¹ Nabē mehōti bago hong megetu yi ngaa in gvevong huk vu yi meris, loğ Anutu ggooin hong rak megewēr in hong yah vu yi, og yik ggovek gesu kwam paya in hong, gağ malam sepa hong huk saga megwevong. Rëk mu nabē genatōk vu aggata geneggēp megeyoh vu bē gebo hong vēr in hong ala sēn deginengin hong lo, og mēm nivesa. Gebo hong vēr in nema bengo gwēgin hong. ²² In mehō sēn tu mehō ngwē yi ngaa lo, og Mehōbōp ggooin yi rak in bē natu Mehōbōp yi mehō los arē. Log mehō los arē sēn Anutu ggooin yi rak lo, og ggooin yi rak in bē mehō saga su rëk gēgin yi gökin rē, gağ natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom rak ngaa bōpata, om ham natu yi ngaa geham su natu mehō ngwē hir ngaa mededēginengin maggin jağ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sēn ham nevang wirek gAnutu ggooin ham rak tu yi ngaa lo.

Gagek Rağ Maluh Los Avēh Sēn Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham lok tepēk in avēh avō vu sa loğ ham kapiya nebē, “Yoh vu bē dejağ maluh ma nama?” Mehōbōp su tatekin ngaa saga vu sa rē, rëk mu vo semusēn vu sa in bē sa gevong yi huk nivesa, om sa bē nanēr sengo sa gagek ti jağ avēh avō lo. ²⁶ Sa kwag nevo bē: Vu buk sagi ngaa maggin netōk vu hil, om maam ham ngo medo bu nabē sēn ham nedo gwēbeng agi. ²⁷ Nabē gēko avēh ggovek, og su kwam bo nabē gejuuk yi. Gağ nabē su gēko avēh rē, og su gesero avēh nabē gweko. ²⁸ Rëk mu nabē gwēko avēh, og su gevong ngaa nipaya rē. Genabē avēh avō jağ maluh, og su veng ngaa nipaya rē. Gağ mu maluh los avēh sēn deneko sir lo, og rëk degeko maggin vu dob sēnē, lob sa bē ngaa nebē sēnē su natōk vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanēr nebē sēnē vu ham in buk dus rak. Om alam sēn los venēj lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn venēj ma lo. ³⁰ Galam sēn denesu in hir heljēng lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn su denesu rē lo. Galam sēn denepisek in ngaa nivesa tōk vu sir lo, degevong huk nabē alam sēn su denepisek rē lo. Galam sēn denebago ngaa lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn hej kupeğ ma lo. ³¹ Galam sēn denevong huk in ngaa dob yi lo, og su degelē ngaa dob yi nabē hir ngaanon. In hil arağ ni bē dob sēnē rëk pekwē yi menatu agga ngwē jağ yōnon.

³² Sa nig lēl bē ham su kwamin na ngahi. Mehōti sēn su neko avēh rē lo, og kwa neya vu Mehōbōp yi huk timu in bē Mehōbōp kwa vesa in yi. ³³ Gağ mehō sēn neko avēh lo, og kwa

neya vu ngaa dob yi in bê venê kwa vesa in yi, ³⁴lob kwa neya luu luu. Gavêh bu ma avêh avô, og yoh vu bê kwa na vu Mehôböp yi huk timu megevong huk in bê navi los ayo yô gêp niröp. Gağ avêh sên nerağ maluh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi benevong huk in bê regga kwa vesa in yi. ³⁵Senêr gağek sênê in bê doğ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bê deginengin ham rê, gağ sa bê ham medo niröp begwevong Mehôböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwê su geğo ham kwamin seggi.

³⁶Nabê mehôti kwa neya luu luu bê mağ nevong paya vu nalu in nedo rot bavêh bu rağ, gağ ahê ving bê jağ maluh rêğ ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehô sênê gevong noh vu yô kwa. Nabê gevong bavêh avô sênê jağ maluh, og ggovek, mehô sênê su nevong ngaa nipaya rê. ³⁷Rêğ mu nabê ngaa ti su vong newa newa loğ yi rê gesu kwa neya luu luu rê, gağ ayo niwêek genêr vorot bê nalu yô medo bu, og yik ggovek, nevong nivesa. ³⁸Nebê saga om nabê mehôti gevong menalu jağ maluh og nivesa. Log mehôti bê najom nalu ahon gesu jağ maluh rê, og nivesa rot. ³⁹Nabê avêh ti regga yô nahên nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rêğ mu nabê regga nadiik gevongin bê jağ maluh ngwê, og jağ. Rêğ mu jağ maluh sên nesepa loğ Mehôböp lo ti. ⁴⁰Rêğ mu sengo kwag nevo nebê: Nabê medo meris, og rêğ kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebê Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sên Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsên Lo

¹Log ham loğ tepêk in reggu sên denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo loğ ham kağiya. Yönon, “Hil los kwad!” rêğ mu hil kwad nevong mehîl nehağo hil rağ, gağ bê hil ahêd gevong mehônog og saga sên nevong behîl neğedi los nid wêek. ²Nabê mehôti kwa bo nabê yô nerağ ngaa pin ni ggovek ya, og mehôti saga yô nahên gesu kwa toğ rağ yönon rê. ³Gağ nabê mehôti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu rağ ni bê yi mehô saga. ⁴Om sa bê nanêr gağek jağ reggu sên denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo nabê: Hil arağ ni bê anutu-kuungsên sênê su ngaanon rê. Besu anutu ngahi denedo rê, gağ yik Anutu perurek timu nedo. ⁵Yönon, ngaa ngahisekê denedo ggêp yağek los dob, lob alam dahis denenêr sir nebê anutu lo. Kê’, anutu los mehôböp ngahisekê nebê sênê denedo, ⁶rêğ mu hil narağ ni bê Anutu timu nedo, sên hil Amad Anutu soğek. Ngaa pin degwajsekê yi, gehîl degwad yi. Geyik Mehôböp perurek timu nedo, sên Yesu Kerisi, beyô tung ngaa pin. Behîl nado malad-tumsên rağ yi. ⁷Rêğ Kerisi-yi-alam vahi su derağ gağek sênê ni rê, om sir la nahên denekuung bê anutu-kuungsên denedo. Om sên nabê dega reggu sên alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo, og denelê bê ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bê ngaa nipaya neggêp vu sir. ⁸Yönon, Anutu su nelê nos sên hil naha lo lom nelê hil paya ma nivesa rê. Nabê hil nid dêlin nos vahi, og saga su rêğ semu hil rê. Log bê hil aga reggu pin, og hil su rêğ nid paya jağ rê. ⁹Rêğ mu ham gwegin ham. Nabê ham nevong ving Anutu niwêek beham yoh vu bê gwa reggu saga, rêğ mehô sên su nevong ving niwêek rê lo bê gelê ham geham gwa, og ham rêğ gwevong paya vu yi bengaa nipaya kepê yi.

¹⁰Hong mehô sên gerağ gağek ni ggovek-e! Nabê gena medo gegwa reggu gêp anutu-kuungsên yi dub, genabê mehôti sên ayo neggönengin lo gelê hong, og mağ rêğ gwevong bemehô saga ga anutu-kuungsên yi seriveng gevong. ¹¹Gwelê! Hong mehô los kwam, rêğ nabê gwevong nabê saga, og rêğ gebasap mehô sên Kerisi diik in yi lo ti berêğ mala nama in ayo neggönengin. ¹²Bê ham gwevong nabê saga, lob ham arimin lo vahi sên ayoj neggönengin lo degelê bedevong ngaa sên ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³Om nabê nos los reggu sên sa naha lo nekepê arig lo, og maam sa su rêğ aga nah gökin rê rot besa nadiik, in sêğ gevong bengaa nipaya kepê arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neğo Monê Rağ Huk Sinarê Bê

¹Mağ setu mehôti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarê ti rê? Mağ sa su halê hil Mehôböp Yesu rağ malag rê? Gehuk sên sa nehevong vu Mehôböp lo, mağ sa anon ham rê? ²Yönon mağ mehô la su derağ sa nig bê sa sinarê ti rê, rêğ mu ham og ham ngo rağ ni, in ham vong ving rağ sa gağek, lob saga tato rangah bê Mehôböp yi sinarê sa.

³Kê! Loğ senêr yah vu alam sên denenêr pelê rağ sa lo bê: ⁴Mağ su yoh vu bê Kerisi-yi-alam dedoğ vu he medebo nos los bêl kul vu he rê genama? ⁵Ma mağ su yoh vu bê he gağo Kerisi yi avêh medenatu he venêmin in degeko doğ gevong he nabê sên sinarê vahi geMehôböp ari lo losho Pita denevong-ê rê? ⁶Gemağ alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bê gevu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedoğ vu aluu rê? ⁷Om mağ alam-begô-yi tena denebago yô hir nos los tob gengaa begô yi in bê degevong begô jağ-a? Ma! Alam-begô-yi su denevong nebê saga rê! Log mehô sên nevaroh huk wain lo, og yô neğo anon

menegga. Log mehö sên negin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gägek sên sa nanër agi lo, og su mehônön meris yö hir gägek rê, gağ dekevu meneggëp loğ Horek ving. ⁹ Moses kevu gägek meneggëp loğ yi horek bê, “Bê burmakau gevong huk mebakë wit* lu ngaa, og su genaduu avi.” Mağ Anutu yö nër rağ burmakau mu, ¹⁰ ma nenër rağ hil mehônön ving-a? Gak yik nenër gägek sênê rağ hil mehônön ving! In mehö sên nevang huk menejiliin dob lo nevo kwa in nos bê anon doğ, gemehö sên nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëk ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevong huk in bê adok vu ham anomin, om yik yoh vu bê ham doğ vu he navimin megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gak ham nelok vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bê ham doğ vu he mekesuu sir. Rëk mu he hağo Bengö Nivesa yök vu ham, log he nado los maggin gehe su nehağo ngaa vu ham rê, in he nimin lël bê he su agërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sên denevong huk loğ dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su rağ sênê ni rê? ¹⁴ Om sên Mehöböp nër gägek nare vorot bê alam sên denevong yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sên doğ vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sên denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëk sa su hağo ngaa ti nebë sênê vu ham rê. Log gwëbeng sênê ving og sa su kevu gägek sênê in bê gako ngaa nabë sênê vu ham rê, log sa su rëk pekwë sa megağo rê, gağ sa kwag vesa rot in sa su nehağo ham ngaa saga rê. Om nabë sa nadiikahëğ menadiik na, og ggovek gesa su rëk ketag nos lu ngaa vu ham rê. ¹⁶ Sa su nehağo bengög rağ in sên sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rê, in Anutu vo huk sênê vu sa lob sa su yoh vu bê gevuu na rê. Gağ nabë sa gevuu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rê, og gëp in sa! ¹⁷ Bë sengo gevong huk sênê noh vu sengo kwag, og mağ sëğ gako monë jak. Rëk mu sa su kwag nevo huk sagi behooin sa rağ in bê sa gevong rê, gak Anutu yö vo loğ ya sa nemağ om sa su yoh vu bê gevuu na rê. ¹⁸ Om sa su hağo nyëvewen ti rağ rê, gağ sa hağo nyëvewen nebë sênê: Ngaa sên seyoh vu bê gako jağ Bengö Nivesa lo, og yik sa su nehağo rê gema. Sa nanër Bengö Nivesa sênê vu alam nyëmasën beyik sa nyëvewen lo ggovek sênê.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rê! Rëk sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bê sa gağo alam ngahisekë nom. ²⁰ Om sên sa hevong sa tu alam Yuda ti rağ alam Yuda malaj in bê segërin alam Yuda nom. Rëk Moses yi horek sên denesepa loğ lo su nejom sa ahon niwëëk rê, gak sa nesepa loğ yi horek rağ malaj in bê sa gağo sir nom vu Anutu. ²¹ Log sên sa nado ving alam sên su denesepa loğ Moses yi horek rê lo, og sa nesepa loğ hir aggata in bê sa gağo alam sên Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëk sênê su nebë sa hevuu Anutu yi horek rê, gak sa nesepa loğ Kerisi yi horek. ²² Log sên sa nado ving alam sên ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebë saga ving in bê sa gağo sir nom. Gesa nesepa loğ alam pin vahaj in bê sa gağo sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sênê in bê Bengö Nivesa na menoh vu nyëğ pin geBengö Nivesa rëk semu sa geving.

Hil Serög Niwëëk Begako Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham rak ni bê alam sên deneserög in bê dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëk mu sir timu nekesuu meneko kupek. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëëk in ham kwesuu megweko kupek-yagek-yi. ²⁵ Lob alam pin sên denevongin bê dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir rağ buk. Denevong nebë sênê in bê degeko madub sên mehônön denero rağ kele ris, berëk meran na pevis lo, gağ hil og hil nehevong in bê gağo madub nivesa sên medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalag malag rê; gesa napëëng mehö ngwë, og sa su nehetë nemağ meneketul nyëğ meris meris rê. ²⁷ Sengo netahu sa loğ ngaa maggin in bê navig gengoin. In bê sëğ nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gegin Hil In Pelëpinsën Rëk Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bê nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bêl rağ beggob los loo nebë saga benetato bê detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sên Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bêl sên Anon Vabuung vong yam lo. Denum bêl sên Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup loğ gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëk ma gesir ngahisekë denevong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sên kevoh sir mesekëj neggëp nyëğ yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sênê tato vu hil bê hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sên malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa doğ anutu-kuungsën yi ngaa nabë sên sir la denevong wirek-ë. In gägek nër neggëp loğ Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bê dega los denanum log mëm dekedo rağ in bê dedöo medejak sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sên sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil

su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bermalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoch sir bermalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë tøk vu alam Israel in bë mehönon pin dejak ni, lob gägek sënë neggëp lok kapiya in bë bo kwa vu hil mehönon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëek lo gëgin yi nivesa in rëk bës. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gaç yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëk Anutu su mehö kwa luu menetetuhin ham rë, om rëk gërin seggisën sën rëk kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gaç nabë seggisën natök vu ham, og rëk Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Doç Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gägek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom raç los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, maç sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëk supin hil ngahisekë lok ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving raç ya jepö log denegga vewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi doç ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gaç su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham dok ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum doç Mehöböp yi kap genanum doç memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jaç Mehöböp yi tevor gegwa jaç memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Maç bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jaç Noh Vu Buk

²³ Yönon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëk mu ngaa pin su rëk doç vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëk ngaa pin su nevong niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gëgin yi jak ngaa nivesa, gaç ham pin kwamin bo alam vahi beham gwegin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebago ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil araç ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yö ti yi ngaa pin.” ²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëk tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in. ²⁸ Rëk mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, “Sënëk reggu seriveng anutu-kuungsën yi!”, og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaç neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwaç bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëk ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëk kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëk mu nabë sa najom jaç na vu Anutu los ahëg nivesa in reggu gesega, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëk denanër gägek nipaya jaç sa in va? ³¹ Om doç buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geko Anutu arë jaç. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë doç vu sa rë, gaç sa nehevong ngaa pin in bë doç vu alam pin bedegërin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa doç sa vahag nabë sën sa nesepa lok Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jak

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa lok gägek sën sa haço meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëk sa hevongin bë ham jaç ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jak, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ço yi raç kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jak ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ço yi rak kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaç og nevong paya nebë saga ving beyik luho neggëp ti. ⁶ Gaç nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëk nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yik genum yu. ⁷ Gaç maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëek, rëk

avèh og tato nebè maluh los niwèèk bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh rak avèh rè, gak semu avèh rak maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bè gadu avèh rè, gak tung avèh in bè gadu maluh. ¹⁰ Nebè saga, om avèh yò degenum yuj in tato nabè deneggurek reggaj babuj, bangèr lo degelè. ¹¹ Rèk mu avèh su yoh vu bè yò gègin yi genidèlin maluh rè, log maluh su yoh vu bè yò gègin yi genidèlin avèh rè, gak detu Mehòbòp yi alam, om luho dedok vu sir wewen wewen. ¹² In Anutu semu avèh rak maluh kweben, loḵ mèm avèh denèḵo maluh. Rèk mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanèr rè. Nabè avèh su genum yu rè genajom jak vu Anutu og mak sènè nivesa? ¹⁴ Gak nipaya, in hil maluh gavèh hil aggata tato vu ham nebè: Nabè maluh ti yu viis duk ading rot kesuu avèh, og rèk ni namum. ¹⁵ Gak nabè avèh gevong beyu viis duk ading, og sagak yi vuneksèn nivesa. In Anutu yò tung bè yu viis duk ading in genum yu jak. ¹⁶ Gak nabè mehòti bè mehoo gagek sènè menanèr gagek jak pangсэн, og su yoh vu rè, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebè sènè.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bè nanèr horek vahi vu ham, rèk sa su rèk gaḵo ham arèmin jak in ngaa nipaya sèn ham nevong agi rè. In ham nesupin ham in bè ham najom jak, lob ngaa nipaya neverup loḵ saga kesuu ngaa nivesa sèn ham nevong lo. ¹⁸ Sa hango bè buk sèn ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu ngahi, lob sa kwag nevo bè mak sagak yonon. ¹⁹ Kè! Mak ham nevasuh ham nebè saga in bè tato alam sèn denedo nivesa loḵ ham lo medenatòḵ nam rangah. ²⁰ Om nabè ham ngupin ham nabè sènè, og ham su yoh vu bè gwa Pasa niròp rè. ²¹ In ham nesupin ham in bè ham gwa Pasa, rèk ma geham nevong newa newa meham ti ti ngo newa ham nos lok yah ham. Log mehò ngwè medo denediikahèj, log ngwè denenum wain pangсэн medenekeyevin. ²² Ham nevong nebè saga in va? Mak ham su bömin nedo in bè ham gwa los nanum dok rè? Ma mak ham kwamin vu Anutu-yi-alam sènè bè ngaa meris, om sèn ham nevong nimumsèn vu sir vahi sèn hej nos nomain sir lo? Sèḵ nanèr nabè va vu ham-a? Mak sa gaḵo ham arèmin jak-a? Ma rot! Sa su rèk gaḵo ham arèmin jak in ngaa nabè sènè rè.

Mehòbòp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa haḵo gagek sènè vu Mehòbòp behaḵo yòk vu ham wirek nebè: Loḵ buk sèn Yudas nèr Yesu rangah vu alam-begò-yi lo, lob Yesu ḵo brèt rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nèr bè, “Sa navig sènè! Sa hevong in bè dok vu ham! Ham gwèvong nabè sènè in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga govek log ḵo kap rak nebè saga benèr bè, “Wain sènè tato bè sejoj gagek mewis ving ham rak sa nig kòḵ meneggèp. Dok buk sènè bè ham nanum sènè, og ham gwèvong nabè sènè in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabè ham gwa brèt los nanum dok kap sènè, og sagak ham tato rangah bè Mehòbòp diik in ham. Lob ham gwèvong nabè sènè rot bona berup dok buk sènè Yesu duk nom gökin lo.

Mehòti Gevong Paya Vu Pasa Og Rèk Natòḵ Jak Nyèwewen

²⁷ Om sèn nabè mehòti su jak ni nivesa rè geyò ga Mehòbòp yi brèt sènè los nanum dok kap sènè meris mu, og vasap Mehòbòp navi los nikòḵ bengaa nipaya neggèp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yò kwaj bo ayoj medegero rè, loḵ mèm dega brèt sènè los denanum dok kap sènè. ²⁹ In mehòti bè ga los nanum jeggin jeggin gesu geḵo Mehòbòp navi jak rè, og nevong ngaa nipaya berèḵ natòḵ jak nyèwewen. ³⁰ Yik rak degwa sènè sèn ham vahi seḵej nema genij neraḵ gevahi denediik. ³¹ Gak bè hil ti ti ngo kwad bo ayod megero, og Anutu su rèk gevong nyèwewen natòḵ vu hil rè. ³² Gak nabè Mehòbòp bo nyèwewen vu hil nabè saga, og nevong in bè hil navid gesang baḵèrin hil in hil su malad nama geving alam sèn denesapa loḵ aggadob-yi lo. ³³ Nebè saga om arig lo, nabè ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gwègin ham vahi rè, loḵ mèm ham gwa dok ti. ³⁴ Nabè mehòti nadiikahè, og yò ga nos gèp yi beggang borot, in nabè ham ngupin ham og ngaa nipaya su gèp vu ham. Log gagek wewen yò nahèn neggèp, om senòḵ berup vu ham rè loḵ mèm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusèn Aggagga

¹ Log arig lo, sa bè ham su kwetul dok in Anon Vabuung yi semusèn. ² Ham ngo rak ni ggovek rè, wirek sèn ham ngo nahèn alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutukuungsèn sèn su yoh vu bè bengwèng rè lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sèn sa bè ham jak ni nabè: Bè Anutu yi Anon Vabuung medo dok mehòti bedok vu yi in gagek, og mehò saga su yoh vu bè nanèr nabè Anutu nelè Yesu paya rè. Log alam sèn Anon Vabuung su nelok vu sir in gagek rè lo, og su deyoh vu bè denanèr nabè, “Yesu yik yi Mehòbòp!” rè.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusèn aggagga neggèp rèḵ yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sèn hil gevong vu Mehòbòp lo neggèp, rèḵ yik Mehòbòp perurek timu

nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bê hil sepa dok megevong yi huk, rëk yik Anutu timu sënë sên nevong niwëëk yu alam pin bedeyoh vu bê degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusên aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bê dok vu sir pin. ⁸ Kê! Yik Anon Vabuung nevang semusên vu mehöti in bê nanër gagek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevang semusên ngwë vu mehö ngwë in bê tatekin gagek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevang bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëëk beyoh vu bê gevong huk niwëëk. Geyik Anon Vabuung timu sënë sên nevang bemehö ngwë neyoh vu bê gevong balam nijraksên nijvesa jak. ¹⁰ Log ngwë ko niwëëk vu Anon Vabuung in bê gevong ngaa böp böp, gengwë ko kwa in bê seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëg ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ko kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëk mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëk Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëk mëm navij len ti ti lo neggëp. Lok mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bêl rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sên atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sên hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gak yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om mak vaha rëk nanër nabë, “Sak su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gagek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁶ Log mak nenga rëk nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sên sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gagek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rëk gango gagek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëk pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëk hil navid su nebë sënë rë, gak Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëk hil navid sogek medo tena? ²⁰ Rëk su nebë sënë rë! Gak hil navid len ngahisekë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bê rëk nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bê rëk nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gak hil narak ni bê hil navid len vahi sên su nijwëëk rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bê medo rë, gak rëk nama! ²³ Log hil navid len vahi sên hil nid nemumin lo, og hil nehaço rak menaröp tob nivesa vesa lok. Log hil navid len vahi sên su malangeri rë lo, og hil navunëk yu pangсэн. ²⁴ Log hil navid len vahi sên nivesa lo og hil su nekebu rë. Rëk mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevang behil nesemu len ti ti sên su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vong nebë sënë in bê hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gak demedo jevuh ti mededok vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bê degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muginsên, lob mëm ggooin alam-denenër-gagek-rangahsên rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sên denevang ngaa böp böp lo ggökin, log alam sên denevang alam niraksên nijvesa narak lo ggökin sënë, lob alam sên denelok yu alam lo, galam ggev sên denegin huk pin lo, galam sên alam nyëg ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gak sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alam-denenër-gagek-rangahsên rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deko niwëëk in bê degevong ngaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deko niwëëk in bê degevong alam nijraksên nijvesa jak rë. Genyëg ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bê depekwë ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëk mu ham malamin sepa semusên böp böp sên senër mugin lo pangсэн. Log sa bê tato aggata nivesa ti sên kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sên Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër gagek dok mehönon ayej ti ti lo, gedok angër ayej geving, rëk mu sa su ahëg neving mehönon rë, og sëk gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bê nanër Anutu yi gagek rangah los sejak gagek sên neggëp vunsên lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëëk ata beseyoh vu bê nanër kedu meseyesin yi megeto mena, rëk mu nabë sa su ahëg neving mehönon rë, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-kupek-masên, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rëk mu sa su ahëg neving mehönon rë, og ngaa pin sënë su yoh vu bê dok vu sa rë.

⁴ Bê mehöti ahë geving mehönon yönon, og nejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya nyëvewen yu alam sên denevang yu yi lo rë, gak nevang ngaa nivesa mu vu sir. Mehö nebë sënë su ayo nesis yi vu mehö ngwë in hir ngaa nivesa rë, gesu netee yi rak menenër gagek

paang paang rē, log su neko arē rak rē. ⁵ Log mehō nebē sēnē su nevang bemehō ngwē ni nemum rē. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangсэн rē, gesu yi mehō ahē sengēn rē, gesu kwa nevo ngaa nipaya sēn denevang vu yi lo rē. ⁶ Log mehō nebē sēnē su kwa vesa in ngaa nipaya rē, gak kwa vesa in Anutu yi gāgek anon. ⁷ Su pevis menelē mehō ngwē nebē mehō nipaya rē, gak kwa nevo bē mak mehō nivesa berēk gērin yi megevang ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerē maggin pin sēn netōk vu yi lo. ⁸ In ahē vingsēn su rēk nama na rē, gak yō rēk gēp degwata! Gak mēm huk sēn hil nanēr Anutu yi gāgek rangah lo, mu sēn rēk nama na. Genyēg ngwē ayej su rēk berup hil avid gōkin rē, gengaa pin los kwa sēn hil narak ni gwēbeng agi rēk natu ngaa meris. ⁹ In gwēbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tatekin kwa pin los dahis vu hil rē, gak vahi yō nahēn neggēp vu yi. ¹⁰ Gak vu tamusēn gAnutu gero ngaa pin benirōp jak, og huk pin sēn hil nehevang teka teka agi rēk nama na. ¹¹ Wīrek sengō nahēn hurmahen og vu buk saga sa nanēr gāgek nebē hurmahen. Lok mēm sa bōp rak, lob sa hevuu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kē! Log gwēbeng hil nehālē ngaa pin paya paya nebē sēn hil nehālē malad lok dubdub malakenu ti, om su neggēp rangah rot rē. Rēk mēm vu tamusēn og hil rēk galē Anutu anon sogek jak malad. Gwēbeng serak ni teka teka, gak nahub rēk sēk jak ni venuh nabē sēn Anutu rak sa nig-ē. ¹³ Om ngaa lōō mu sēnē neggēp berēk gēp degwata: Sēn hil ayod neya timu vu Anutu, gesēn hil navo kwad in yi, gahē-vingsēn. Rēk mēm ahē-vingsēn netu muginsēn vu luu sēnē.

14

Anon Vabuung Yi Semusēn Sēnē Netu Muginsēn

¹ Om ham malamin sepa ahē-vingsēn namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusēn geving, rēk mu ham kwamin bo semusēn ti sēnē namugin, sēn nebē ham nanēr Anutu yi gāgek rangah.

² Log mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og su nenēr vu mehōnon rē, gak yō nenēr vu Anutu timu. In mehōti su rak gāgek sēnē ni rē geyō nenēr gāgek vunsēn rak Anon Vabuung niwēēk. ³ Gak mehō sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og nenēr vu mehōnon menelok vu sir benevo niwēēk vu sir benegadu sir. ⁴ Rēk mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og yō nelok vu yi mu, gak mehōti sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og mēm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bē alam-nyēg-ngwē ayej berup ham avimin pin, rēk mu sahēg neving pangсэн rot bē ham nanēr Anutu yi gāgek rangah. Mehō sēn bē alam-nyēg-ngwē ayej berup avi lo, nabē su pekwē gāgek sēnē in bē dok vu alam rē, og bengō ma. Gak mehō sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og yi mehō-los-bengō. ⁶ Om arig lo, nabē senōk vu ham balam-nyēg-ngwē ayej berup savig, rēk sa su nanēr gāgek mewis la sēn Anutu tato vu sa lo rē, gesa su tatekin gāgek degwa la vu ham rē, gesa su nanēr Anutu yi gāgek begēp rangah rē, gesa su navo kwa vu ham rē, og saga su rēk dok vu ham rē.

Hil Nanēr Anutu Yi Gāgek Dok Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevēēg los gita nebē sēnē! Nabē hil gevē gevēēg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyh vu bē desepa dok raro rē. ⁸ Log nabē degevē biuka rēk su ngu nirōp noh vu sēn begō yi lo rē, og alam su rēk desemu sir in degevang begō rē. ⁹ Lom ham gāgek nebē saga. Nabē ham nanēr gāgek jeggin jeggin balam degengo dedun mu gesu dejak ni rē, og rēk dejak ham gāgek sēnē degwa ni nabē va? Ma! Ham gāgek saga yō ya meris mu. ¹⁰ Yōnon, mehōnon ayej ngahisekē rot neggēp dob, lob ti su dedun meris mu rē. Gak yō denengo medenerak degwa ni. ¹¹ Log nabē sa su rak alam sēnē ayej ni rē, og rēk degelē sa paya nabē mehō kwa masēn ti. Log sēk galē sir paya nabē sir alam kwaj masēn. ¹² Lob ham nebē saga. Ham ahēmin neving pangсэн bē gweko Anon Vabuung yi semusēn, om ham malamin sepa semusēn sēn nelok vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebē saga, om mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabē bo niwēēk vu yi in pekwē gāgek sēnē betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabē sa najom jak vu Anutu dok alam-nyēg-ngwē ayej, og mak sanog nejom rak, rēk sa kwag su nesepa lok rē. ¹⁵ Om mak sa gevong nabē va? Sa kwag nevo nebē sēnē bē: Sanog bē najom jak, log sa kwag jak ni geving, og nivesa. Log sanog bē gevong raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rēk mu nabē anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyēg-ngwē ayej berup avim, og mehō meris sēn nedo ving hong lo su yoh vu bē ngōekin hong jomraksēn sēnē rē. In nengo dedun rēk su rak hong gāgek sēnē degwa ni rē. ¹⁷ Yōnon, mak genejom rak megenenēr gāgek nivesa, rēk mu su getatekin Anutu yi gāgek vu mehō ngwē sagi megelok vu yi rē. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyēg-ngwē ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rēk mu nabē sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bē nanēr gāgek dus nemadvahi mu dok ayej gegāgek hus adingsekē dok alam-nyēg-ngwē ayej nōk gēp, in su rēk dejak ni rē.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gağ mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Loğ Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bë,
‘Sa hevong sa gägek vu alam sënë loğ ayej rëk ma,
om tum sêk gevong alam sën denevngwëng nyëg ngwë ayej lo denök in bë denanër sa gägek vu sir.

Log sêk gevong sa gägek berup alam begganğ-bu ngwë avij geving,
rëk mu rëk nama gesu rëk degevang geving sa gägek rë.’”

²² Nebë saga om hil arak ni bë Anon Vabuung su nevang balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bë tato niwëek vu Kerisi-yi-alam rë, gağ nevang in bë tato niwëek vu alam dahis. Log su nevang behil nanër Anutu yi gägek rangah in tatekin yi gägek degwa vu alam dahis rë, gağ nevang in bë tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk la demedo dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rëk denanër ham nabë ham yumin vong paya. ²⁴ Gağ nabë ham pin nanër Anutu yi gägek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gägek pin rëk gelu ayo geham gägek pin rëk tato vu nabë nevang ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gägek rëk balek yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii loğ ayo lo, lob rëk nadudek gegeko Anutu arë jağ genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jağ Los Gevong Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevong nabë va? Nabë ham ngupin ham dok dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti gevong raro, gengwë nanër Anutu yi gägek vu ham, geti tatekin gägek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëg-ngwë ayej berup ngwë avi, log ngwë pekwë gägek sënë in ham jağ ni, beham gwevong ngaa pin sënë in bo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëg-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevang, ma mağ löö, og yik ggovek. Gesu denanër gägek nikelap, gağ sir ti ti kedi denanër mesepa dok, log mehö ngwë pekwë hir gägek in alam dejak ni. ²⁸ Rëk nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëg-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahon gesu bengwëng dok dub ayo. Gağ yö getah yi na loğ mëm nanër yi gägek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degenço hir gägek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti köök nedo, loğ Anutu tato gägek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër gägek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi gägek rangah in alam pin dejak gägek ni bebo niwëek vu sir. ³² Galam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo deyoh vu bë degegin sir nivesa, gağ anoj sën Anutu tung loğ sir lo su rëk kehe sir medebengwëng nikelap rë. ³³ In Anutu su ahë ving bë hil gevong ngaa jeggin jeggin rë, gağ ahë ving bë hil medo revuh. Log ham gwevong nabë sën Anutu-yi-alam pin denevang loğ hir dub lo. ³⁴ Avëh ayej nama dok dub ayo gesu debengwëng. Gağ dedahun sir nabë sën dekevu meneggëp loğ Horek lo. ³⁵ Genabë sir duğin gägek ti degwa bedevongin bë dejak ni, og sir ti ti yö rëk dedok tepëk in reggaj gëp bej. Gağ nabë avëh denanër gägek dok dub ayo og su yoh vu rë.

³⁶ Ma nebë va? Mağ ham tu Anutu yi gägek degwa? Ma ham ngo neko Anutu yi gägek gesu alam vahi deneko ving rë? ³⁷ Nabë mehöti nanër nabë yi mehö-nenër-Anutu-yi-gägek-rangahsën ti ma, nanër nabë ço Anon Vabuung kwa, om nabë yönon, og rëk jağ gägek sën sa kevu vu ham-ë ni nabë Mehöböp yi horek. ³⁸ Gağ nabë mehöti su rağ gägek sënë ni rë, og mağ yi su mehö-nenër-gägek-rangahsën ti rë. ³⁹ Nebë saga om arig lo, ham malamin sepa nabë ham natu alam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo, geham su gwërin alam sën nyëg ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëk mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevong megëp niröp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Rağ Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jağ Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ço rağ lob ham medo nesepa loğ lo. ² Nabë ham vong ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa loğ, og rëk geço ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër gägek sën sa haço wirek lo. ⁴ Vu ham muginsën. Senër bë Kerisi diik in hil ngaa nipaya pin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo. ⁵ Log debë yi loğ ya bedub. Loğ buk netu löö, lob kedi rağ yah ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo. ⁶ Lom tato yi vu Pita muğin, loğ mëm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁷ Log mëm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahisekë loğ ti, sir 500 gela sevök.

Lob hil arid lo sënë, sir ngahisekë rot nahën denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mëm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Loğ tum mëm tato yi vu sa nabë hurmahen sën pesuv loğ atayo, gata su ƙo yi loğ yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gak sak ma! In sa hevong paya vu Anutu-yi-alam, om mağ su yoh vu bë denanër sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëğ mu Anutu vu semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu ngaa meris banon ma rë, gak sa nehevong huk böp menekesuu sinarë pin. Rëğ su sengo ti nehevong rë, gak yiğ Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevong. ¹¹ Rëğ mu sa su nanër gagek agga ngwë rë, gak yiğ he sinarë pin nanër gagek rangah neggëp ti, lom ham nevong ving gagek sagi.

Alam Diiksën Rëğ Dekedi Jağ Nah

¹² Lom he nanër gagek rangah rak buk bë: Kerisi diik, loğ Anutu nër mekedi rak yah ggökin. Loğ nebë va sën ham vahi denenër nebë, “Alam sën denediik lo su deyoh vu bë rëğ dekedi jağ nah gökin rë”—ë? ¹³ Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah yönon rë, og Anutu su nër meKerisi kedi rak ving rë! ¹⁴ Log nabë Anutu su nër meKerisi kedi rak yah yönon rë, og gagek sën he nanër-ë anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabë nebë sënë, og he tu alam-gagek-kuungsën menanër rangah bë Anutu nër meKerisi kedi rak yah ggökin, gehe netetuhin ham bë Anutu yi gagek. Gak nabë Anutu su rëğ nanër balam-diiksën dekedi jağ nah yönon rë, og su nër beKerisi kedi rak ggökin yah ving rë! ¹⁶ Yönon, nabë Anutu su rëğ nanër balam-diiksën dekedi jağ gökin nah rë, og Anutu su nër beKerisi kedi rak yah ving rë.

¹⁷ Log nabë Anutu su nër beKerisi kedi rak yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁸ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëğ dediik lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëğ hil kwad bo nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëğ doğ vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëğ kwaj paya in hil. ²⁰ Rëğ mu su nebë sënë rë! Gak Kerisi diik, loğ Anutu nër bekedi rak yah yönon rot, betu alam-diiksën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiik lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yiğ sën hil kedi jağ nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga. ²² In mehönon pin denediik gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëğ dekedi jağ nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëğ mu hil pin yu ti ti lo ngo rëğ kedi jağ nah doğ hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëğ kedi jağ gökin yi.

²⁴ Lob mëm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëğ geving gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mëm bo yi nyëğ pin doğ nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëğ medo bena berup doğ buk sën bakë ngaa sën denevong in bë dedahun yi na lo pin geto dedoğ nah vaha gebinë. ²⁶ Rëğ kevoh ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëğ kevoh diiksën geving jağ gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loğ mëm tum Anutu Nalu yö rëğ gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëğ natu ngaa pin ala.

²⁹ Gak nabë mehönon su rëğ dekedi jağ nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedoğ vu alam-diiksën in degwa va? Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah yönon rë, og alam deneripek bël in bë dedoğ vu alam-diiksën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loğ maggin sën bë kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Rak buk pin og ngaa maggin nedeginengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gağo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëğ ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo mağa los nanum
in hil rëğ nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehönon hir gagek in rëğ degekuung jağ in ham. Nabë hil sepa doğ alam nij paya, og hil rëğ nid paya jağ geving sir. ³⁴ Om ham gwewuu ngaa ngök ngök na geham kwamın bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu denerağ Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jağ Nah, Og Hil Rëğ Agga Ngwë Jağ

³⁵ Rëğ mu mehöti mağ rëğ doğ tepëğ nabë, “Alam diiksën rëğ dekedi jağ nah nabë va? Log rëğ navij nabë va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rëğ petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë.

Gaḡ genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevonḡ nos gahis pin agga ti ti lo yō denekip lom yō nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḡ mehōnon yōöhu gereḡḡu yōöhu. Sok yōöhu gegël yōöhu. ⁴⁰ Log ngaa yaḡek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëḡ ngaa yaḡek yi malaj ngeri nebë ngaa yaḡek yō yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yō yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëḡ yōöhu, log kwev netum benivesa rot rëḡ yōöhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëḡ su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiḡsën deked i jak nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḡ navi sën kedi jak nah lo, og su rëḡ petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagak su ngaa nivesa rë, gaḡ navi sën kedi jak nah gökin lo, og saga sën mëm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa seḡë masën, gaḡ navi sën kedi jak nah lo, og saga ngaa los niwëëk. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa dob yi, gaḡ navi sën kedi jak nah gökin lo, saga anon yō yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gaḡek neggëp lok Anutu-yi-ḡapiya ving nebë, “Adam ngwë muginsën tu mehōnon rak menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rëḡ gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëḡ mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gaḡ hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rëḡ medo malad-tumsën yōnon vu tamusën. ⁴⁷ Mehō muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëḡ mehō tamusën yam vu yaḡek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehō-dob-yi sënë, log hil ana yaḡek, og hil pin rëḡ nid nabë mehō-yaḡek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehō-dob-yi sënë, om rëḡ hil nid nabë sën mehō-yaḡek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë doḡ na Anutu-yi-Nyëḡ rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë doḡ na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengö rë! Sa bë nanër gaḡek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëḡ nadiiḡ rë! Gaḡ hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëḡ napöo agga ngwë jak ⁵² pevis avuti doḡ buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rëḡ ngu, log alam-diiḡsën deked i jak nah gesu rëḡ depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëḡ pekwë menapöo agga ti jak. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëḡ pekwë menatu ngaa sën su rëḡ petar rë lo, genavi sën nediiḡ-ë, rëḡ pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata. ⁵⁴ Kë! Om nabë hil galë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil galë nabë navi sën nediiḡ lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og dok buk saga hil rëḡ ajaḡ ni nabë gaḡek sën neggëp lok Anutu-yi-ḡapiya lo anon rak. Sënë nebë, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoḡ diiḡsën ya verök yi.”

⁵⁵ “Hil nadiiḡ rëḡ mu diiḡsën su niwëëk rot bedeginengin hil rë.

Hil nadiiḡ rëḡ mu diiḡsën su rëḡ kevoh hil yōnon rë.”

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiḡsën yuseḡë. ⁵⁷ Rëḡ ma, om mëm hil kwad vesa vu Anutu in nevonḡ behil Mehöböp Yesu Kerisi lok yah hil bed bemëm hil rëḡ kesuu diiḡsën gemedo malad-tumsën, yik degwa rak Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, saḡëḡ neving ham, om ham medo los nimir wëëk geham su medo los nimir yes yes. Gaḡ ham medo gwevong Mehöböp yi huk jak buk pin geham su najom ham ahon, in ham nerak ni nebë huk sën ham nevonḡ vu Mehöböp lo og ham su nevonḡ meris rë.

16

Seriveng Sën Doḡ Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetung in doḡ vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gaḡek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neko monë va la rak huk sën Anutu lok vu ham meham nevonḡ lo, og mëm ham gwëko ti ti vër in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jak, in senök vu ham og sa ḡevu ḡapiya besebo medegeḡo geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gaḡ nabë seriveng böp besa kwag bo nabë maḡ sena geving, og he pin rëḡ ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob seḡ noh na distrik Masedonia vuheng rë, lok mëm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namuḡin rë. ⁶ Lok mëm seḡ nök berup ham nyëḡ, lob sa medo saga teka geving ham. Maḡ seḡ medo geving ham bena berup doḡ kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa duḡ. Lok mëm sena nyëḡ ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gwëko sa na aggata. ⁷ In sa su bë nök galë ham mu gesena pevis rë, gaḡ nabë Mehöböp ngoḡek, og seḡ medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëḡ sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahiseḡë, rëḡ alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nök berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevonḡ Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruḡ demimin vu yi, gaḡ ham nahubin

yi rot megweko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo nehegin losho hil arid lo vahi. ¹² Gak hil arid Apolos og sejj yi rot bë nõk vu ham geving hil arid lo vahi, rëk gwëbeng su bë rëk nõk rë, gak yõ rëk medo bemëm nabë natõk vu aggata og mëm yõ rëk nõk.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gwegin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëek nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham ahëmin geving mehõnon megwevong ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ngwë vu ham. Ham rak Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam mugin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsën medenelok vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën denelok vu sir bedenevong huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwag vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om delok yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devong besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweko alam nebë saga arëj jak.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom rak vu Anutu lok luho hir beggang lo ahëj neving ham medenenër gagek semusën yök vu ham in Mehõböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehõböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, sengo kevu gagek dus teka sën neggëp hus agi rak nemağ bë ham medo nivesa. ²² Mehõti bë su ahë geving Mehõböp rë, og Anutu gevong bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehõböp duk nom pevsi!) ²³ Mehõböp Yesu yi semusemu nõk gëp geving ham. ²⁴ Sahëg neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Kapiya Sên Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sên Anutu ggooin sa raḵ in bê sa natu Kerisi Yesu yi sinarê lo. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sênê yök vu ham sên Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sên denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nök gëp geving ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Lok Vu Yi

³ Hil gaḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arê jaḵ, in yi Anutu, mehö kwa vonginsên nos aye semusên ala. ⁴ He nado los ngaa maggin medeginengin he pangсэн rëḵ Anutu nesemu aye in he. Yö medo nevang nebê saga, om he ngo ayoh vu bê rëḵ semu ayemin in alam sên denedo loḵ maggin ayo lo, nabê sên Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanê aggagga sên tøk vu Yesu lo tøk vu he pangсэн, rëḵ mu yik Kerisi aye semusên nedo ving he nebê saga ving. ⁶ Ngaa maggin tøk vu he in bê gevang beham ayomin sepëp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepëp in bê gevang beham ayomin sepëp jaḵ doḵ buk sên ham kwerê maggin nabê he lo, bemëm ham bare niwëëk. ⁷ He kwamin nevo ham behe raḵ ni vorot bê ham rëḵ gwëḵo maggin nabê sên he, om Anutu rëḵ gevang beham ayomin sepëp jaḵ geving nabê he.

⁸ Arig lo, ngaa maggin sên tøk vu he ggëp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bê adah vun in ham rë. Gaḵ vasap he pangсэн medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bê maḵ he su rëḵ medo vesamin rë. ⁹ Ngaa saga tøk vu he rot behe kwamin vu bê he rëḵ malamin nama yönon. Rëḵ he raḵ ni bê ngaa nebê saga netök vu he in bê he jaḵ ni nabê he nimin wëëk su yoh vu bê adok vu he rë, om hil getung malad in Anutu timu sên nenêr balam-diiksên denekedi raḵ yah lo. ¹⁰ Anutu ḵo he vër in ngaa saga gehe su adiik rë, gerëḵ geko he vër nabê saga gökin. Yönon, he nehetung malamin in yi yö timu bê rëḵ geko he vër in ngaa vahi pin gök gökin nabê saga. ¹¹ Om hameḵ najom jaḵ in doḵ vu he geving. Nabê sênê in Anutu gengo alam ngahiseḵê hir jomraksên medoḵ vu he, behe doḵ vu alam ngahiseḵê bemëm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rê

¹² He kwamin vesa in ngaa sênê behe raḵ ni bê yönon. Sênê nebê: He su kwamin nevo bê alam debo ngaa doḵ nah he huk rë, gaḵ Anutu og neloḵ vu he, gehe nehevong ngaa niröp los gaḵek anon sên Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su neḵevu gaḵek peggirinsên malah gaḵek vun in ham rë, gaḵ he neḵevu meneggëp rangah in bê ham natevin beham jaḵ degwa ni. ¹⁴ Ham ngo raḵ he gaḵek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebê sên he rëḵ kwamin vesa in ham doḵ buk sên hil Mehöböp Yesu duḵ nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gaḵek saga gesayog kehe sa vorot bê senök vu ham, besa gevang beham kwamin vesa natu beron luu rë, rëḵ ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bê senök geto ham nyëḡ loḵ mëm sena Masedonia. Log nabê sa vu sagu mesenom, og sëḵ nom geto ham nyëḡ gökin, loḵ mëm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rëḵ ma gesa su yoh vu rë. Ma ham kwamin nevo bê senêr bê sëḵ nök rëḵ ma gesengo nêr jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rë? Ma ham kwamin nevo bê sa nanêr nebê sa gevang ngaa, loḵ ma gesa nehako seggi seggi nebê alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö gaḵek anon degwa, om sa nebê saga ving. Sa su nayogek los nanêr ma loḵ ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sên alu Silvanus* geTimoti behe netatekin yi degwa vu ham lo su nenêr gaḵek luu loḵ ti rë, gaḵ yik nenêr yönon mu. ²⁰ In gaḵek pin sên Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yö timu, om mëm hil gaḵo Anutu arê jaḵ behil angogekin nabê Anutu og mehö nenêr gaḵek anon mu. In Yesu vong banon raḵ. ²¹ Yik Anutu saga sên nêr ving vu he gevu ham bê hil atu Kerisi-yi-alam yönon lo, lob ggooin hil raḵ in bê hil gevang yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bê tato rangah nabê hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sênê nedo loḵ hil ayod in bê tato nabê Anutu yi gaḵek sên geḵo hil nah vu yi lo rëḵ anon jaḵ yönon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rê

²³ Nabê sa hekuung raḵ, og Anutu rëḵ gelê lob ngis sa mesa nadiik. Rëḵ ma gesenêr yönon rot bê sa su bê gevang beham nimin namum in ngaa nipaya sên ham nevang lo rë, om sên sa su yök Korint pevis rë. ²⁴ He su atu ham vongvingsên ala rë, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwëëk vorot menedo, rëḵ he bê adok vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sên sengo kwag nevo loḵ ayog wirek beneggëp bê sa su nõk vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabê sa gevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bê gevong mesa kwag vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bê degevong besa kwag vesa gökin rê. ³ Nebê saga om sên sa kevu kapiya saga yök vu ham wirek in bê ham gwêrin ham in ngaa nipaya. In nabê senök berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gaḵ ham gwevong besa kwag vesa. Log sa kwag nevo ham nebê: Nabê sa kwag vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa dok ti. ⁴ In wirek sa kevu kapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul loḵ bemalag ruk keseh, rêḵ sa su kevu in bê gevong nimumsên vu ham rê, gaḵ sa kevu in bê ham jaḵ ni rot nabê sahéḡ neving ham pangsên.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sên Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehöti sên vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rê. Gaḵ vong beham pin ayomin maggin ving,—rêḵ mu sa su gekev gaḡek, gaḵ sa bê nanêr nabê vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rêḵ ham vahi ngahisekê devo nyêvewen vu mehö saga vorot om ggovek, ⁷ gemêm ham kwevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rêḵ ayo maggin pangsên rot mekesuu, lom maggin sênê kepê yi bemala nama. ⁸ Om sa bê ham tato rangah nabê ham ahêmin neving yi yönon.

⁹ Lob sa kevu kapiya yök vu ham in bê sa seggi ham mesejak ni nabê, ham rêḵ nengamin yes los dahis ma rêḵ nama! ¹⁰ Nabê ham dahun mehöti yi ngaa nipaya na, og sêḵ kwag birekin geving. Log ngaa nipaya sên sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bê dok vu ham. Mu sa kwag nevo bê mak su ngaa nipaya ti neggëp in bê sa dahun na rê. ¹¹ Rêḵ sa bê gero gaḡek rê, in Satan rêḵ pelêpin hil bekepê hil. In hil ngo araq kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bê nanêr Kerisi yi Bengö Nivesa rangah, lob Mehöböp vong bedebê nengaj in sa gaḡek rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sagu. ¹³ Rêḵ sa su nado nivesa rê, in arig Titus su verup vu sa rê. Lom tum sejom nemaj gesejom heto Masedonia.

Sinarê Denevong Mehöböp Yi Huk Raḵ Anutu Niwêêk

¹⁴ Om sa nehaḵo Anutu arê raḵ in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi raḵ buk. Lom nevo huk vu hil bê hil gevong yi gaḡek na menoh vu nyêḡ pin nabê ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejak ni. ¹⁵ In Anutu nelê hil nebê Kerisi yi ngaa reggu nivesa sên neya vu alam sên deneggërin sir los alam sên rêḵ malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi dengo bê nivê vongin gevong medenadiik, log vahi dengo bê reggu nivesa lok sir in demedo malaj-tumsên degwata. Lob huk saga maḵ re rêḵ gevong menoh vu los dahis-a? Ma! ¹⁷ Rêḵ mu heḵ su nanêr gaḡek nebê alam vahi rê. Senêr sir ngahisekê sên denenêr Anutu yi gaḡek medeneḵo monê raḵ lo. Gaḵ heḵ atu Kerisi-yi-alam, om sên he ayomin timu genanêr Anutu yi gaḡek menare mala.

3

Gagak Mewis Sên Anutu Joo Ving Mehönon

¹ Maḵ ham kwamin nevo bê he nehaḵo arêmin raḵ ggökin yah-a? Ma maḵ he rêḵ gaḵo kapiya vu mehö ngwê in bê tatekin he vu ham nabê sên alam vahi denevong lo? Ma maḵ ham kwevu kapiya nebê sênê ti in dok vu he? Ma! ² Yiḵ ham ngo tu he kapiya sên tatekin he. Lob gaḡek sên neggëp loḵ kapiya sagi lo neggëp loḵ he ayomin, balam pin deyoh vu bê degelê medenatevin. ³ Lom neggëp rangah nebê ham tu Kerisi yi kapiya in tatekin yi Bengö Nivesa sên vo vu he behe hako yök vu ham lo. Rêḵ su kevu raḵ bêl veriik rê, gaḵ kevu raḵ Anutu sên malatumsên degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggëp raḵ gelöng petes la rê, gaḵ nekevu loḵ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahöneng in gaḡek sagi rê, gaḵ he nanêr rangah meneggëp Anutu mala, in sên he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yönon, he su ngo ayoh vu bê gevong Anutu yi huk rê, om sên he su rêḵ nanêr nabê he ngo nehevong rê, gaḵ Anutu yô timu nelok vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yiḵ yi timu sênê sên negadu he ahon behe yoh vu bê tatekin gaḡek mewis sên Kerisi joo vu hil lo. Lom gaḡek mewis sênê og su Horek sên dekevu wirek meneggëp loḵ kapiya lo rê, gaḵ sênêk Anon Vabuung yô yi gaḡek. In Horek sên neggëp loḵ kapiya lo og denedeginengin hil bedenênêr bê hil rêḵ malad nama. Rêḵ ma gAnon Vabuung vêr hil rak in bê hil medo malad-tumsên.

⁷ Anutu kevu Horek sagi raḵ neggëp gelöng bevo vu hil kenud lo wirek, rêḵ hil su ayoh vu bê sepa dok rê, lob tato bê hil vongin malad nama. Nebê saga rêḵ mu buk sên vo Horek vu hil kenud lo lo, og buk böpata los arê, lob Moses mala niḵapiik ata bejêh loḵ alam Israel malaj besu deyoh vu bê degelê yi rê. Loḵ nahub rê lob niḵapiik saga nemaya. ⁸ Nebê saga

rêk mu hil narak ni bê buk sên Anon Vabuung gegin hil lo, og buk bôpata rot mekesuu buk ngwê sagi. ⁹ Gağ bê hil nanêr Horek sên nenêr rangah bê hil nehevong paya lo yi buk nabê bôpata los arê, og hil nanêr Anon Vabuung sên nenêr bê hil mehônôn yohvu lo yi buk nabê bôpata rot mekesuu ngwê muginsên. ¹⁰ Yônôn, buk sên hil anêr wirek bê bôpata los arê lo, og gwêbeng arê mağ maya, in buk ngwê sagi arê bôpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanêr Horek sên yi huk maya lo nebê nivesa, om hil nanêr ngaa sên gevong behil rêk medo degwata lo nabê nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving gagek sênê, om sên he su nimin ggôneng rê, gağ he nanêr rangah. ¹³ He su nehevong nebê Moses rê. Sên nekebu mala rak tob in bê alam Israel su degelê nabê mala nikapiik nemaya in nama na verôk yi lo rê. ¹⁴ Rêk mu alam Israel ayoj dahis rak besu derak ni nivesa rê, rot begwêbeng. Om nabê denanêr gagek mugeng sên Anutu joo ving sir nyêdahis lo rangah, og kwaj nahên maggin bevong bê tob nekebu malaj in gagek anon. Gağ bê ayoj na timu vu Kerisi og mêm yi timu yoh vu bê kehe tob sênê vêr in malaj medejak gagek anon ni. ¹⁵ Rêk mu ma, in yô nahên denetevin Moses yi kapiya, lob vông bê tob neggêrin ayoj. Rot begwêbeng. ¹⁶ Rêk mu nabê degêrin ayoj nom vu Mehôbôp og rêk bo tob saga vêr in sir. ¹⁷ In Mehôbôp sênê og yik yi Anon Vabuung, lob Mehôbôp yi Anon Vabuung sênê neko hil vêr in ngaa pin sên nedegingengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sênê, og ngaa ti su neggêrin hil malad rê, gağ Mehôbôp yi nikapiik netum rak hil gehil nebê dudub, om hil abêr nikapiik saga na menoh vu mehônôn vahi pin. Log nikapiik netum rak hil yoh vu buk, lom nepekwê hil behil rêk nid nabê yi Mehôbôp yô kenu. Log Mehôbôp yik yi Anon Vabuung menevong nebê sênê vu hil.

4

Alam Sinarê Nebê Dêg Sogek

¹ Anutu kwa vôngin he lom vu huk sênê vu he, om sên he su sekêmin nema in huk sagi rê. ² Gağ he kehe he in ngaa nimumsên sên neggêp vunsên lo, gehe su nanêr gagek kuungsên rê, gehe su nehako gagek ngwê menanêr lok yah Anutu yi gagek rê. Gağ he nanêr gagek anon ya rangah in bê alam pin degengo medejak huk sên he nehevong ggêp Anutu mala lo ni nabê yoh vu.

³ Lob Bengô Nivesa sên he nanêr lo neggêp rangah. Yônôn, mak yô neggêp vunsên in alam sên rêk malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rê. Gağ dob ala Satan kebu kwaj in bê Kerisi sên ni nebê Anutu lo, yi Bengô Nivesa niwêêk los arê bôpata su natum dok ayoj medejak ni. ⁵ In he su nanêr he ngo bengômin rê, gağ he nanêr Kerisi sên tu Mehôbôp lo bengô, lob he nesepe lok Yesu om sên he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sên nêr nyêdahis bê malakenu rangah jak lo vông berangah rak ggêp hil ayod ving behil arak Anutu niwêêk los nikapiik ni. In Yesu tôk yam rangah, behil halê bê rangah sênê neggêp rak mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebê dêg sogek sên ningôhek lo, rêk Anutu tung yi ngaa nivesa anon lok yam he ayomin in bê mêm alam degelê medejak ni nabê he su alam los nimin wêêk rê. Gağ mu yô nevong yi huk los niwêêk bôpata lok he behe nehevong yi huk. ⁸ Yônôn ngaa maggin neketumin he, rêk su nedahun he rê. He kwamin neketul lok, rêk he su kwamin nema verôk yi rê. ⁹ Mehônôn denetii he, rêk Anutu su nevuu he ya rê. Denesis he behe heto navuv dob, rêk ma gehe su nadiik rê. ¹⁰ He hağo Yesu yi diiksên rak yom he navimin rak buk vu nyêg pin behe nehako vanê bedus rak bê he nadiik. Rêk he su nimin tebô in rê, gağ he nehako vanê nebê saga in bê alam degelê medejak ni nabê Yesu yoh vu bê gevong behil medo malad-tumsên nabê yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sên denesis he sên nado vesamin lo yoh vu buk bebê he nadiik. Nebê saga in bê alam degelê he navimin medejak ni nabê Yesu nedo mala-tumsên menelok vu he. ¹² Yônôn, yoh vu buk pin og vông bê he nadiik, rêk mu yik nebê saga in bê mêm ham rêk medo malamin-tumsên vu tamusên.

¹³ Log Anon Vabuung vu niwêêk vu he in bê he ayomin na timu vu Anutu nabê sên dekevu meneggêp lok Anutu-yi-kapiya lo nebê, "Sayog neya timu vu Anutu om sên senêr gagek rangah." Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sên he nanêr yi gagek rangah ving. ¹⁴ In he rak ni ggovek ya bê Anutu nêr bê Mehôbôp Yesu kedi rak yah, gerêk nanêr behe kedi jak nah geving yi, gerêk geko he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kê! Ngaa maggin pin sênê netôk vu he in bê dok vu ham, log Anutu yi semusemo noh vu alam ngahisekê menapup ayoj. Lob sênê gevong balam ngahisekê rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeko arê jak mekesuu.

Ngaa Maggin Sên Netôk Vu Hil Lo Rêk Gevong Behil Arêd Bôpata Jak

¹⁶ Om sên he su sekêmin nema in huk sênê rê. Yônôn, he navimin nevongin bê nipaya jak, rêk Anutu nevo niwêêk vu he ayomin benetu mewis rak yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sên netôk vu he agi, yik he nehalê nebê ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rêk Anutu nevong

vu he in bê he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bê tahu luhu vu yi rê.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sën hil nehalë rak malad lo rê, gak he malamin nesepa ngaa sën hil su nehalë rak malad rê lo. In ngaa sën hil nehalë rak malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëk ngaa sën hil su nehalë rak malad rê lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëk Ajöp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bê hil navid sën hil nado loḵ vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil beggang ngwë sën Anutu rëk bo vu hil lo nedo. Mehönon su delev beggang saga rak nemaj rê, gak yö nedo yagek beyö nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado loḵ numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangсэн rot bê hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yagek-yi, og rëk gërin hil gehil kenud su rëk medo meris rê. ⁴ In hil nahën nado loḵ numeng sënë, lob hil medo nehango vanë menasu. Rëk mu hil su nehevongin bê rëk hil kenud medo meris rê, gak hil navid sënë rëk nadiik, om hil nehevongin bê ajöp hil navid mewis yagek-yi gök na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggooin hil rak in bê hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bê tato vu hil nabë rëk anon jak. ⁶ Om sën he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he rak ni bê he navimin vong bê he beggang behe nado loḵ, rëk mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböḵ loḵ yi nyëg rê geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gak hil su malad nerak yi rê. ⁸ Rëk mu senër ggovek bê he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangсэн bê he gevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböḵ gëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi dok ben, ma nabë he ngo nahën nemedo adingnë, og yik he kwamin nevo Mehöböḵ niwëëk ata yoh vu buk bê he gevong ngaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëk bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabë hil nado loḵ hil navid dob yi sagi, og mak hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rëk gako nyëwewen dok nah.

Hil Adok Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahönging in Mehöböḵ, om sën he nehevong huk in bê gevong balam ayoj na timu vu yi. Rëk he nado rangah atov ggëp Mehöböḵ mala, lob sa kwaḡ nevo bê mak ham rak he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sënë yök vu ham in bê ham gwëko he arëmin jak rê, gak he kevu in bê ham jak ni. Lob ham yoh vu bê nanër gagek dok nah vu alam sën deneḵ sir rak in ngaa sën denevong rak alam malaj rëk anon su neggëp loḵ ayoj rê lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bê he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gak nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bê he dok vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kengev he, om sën he nehevong yi huk. In he rak ni bê loḵ yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vong bê hil pin adiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë loḵ yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana noh vu ngo kwad gökin. Gak hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed bediik in hil gekedi rak yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jak buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönon navij mu benanër sir bê nijvesa genij paya, rëk gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rê. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëk gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rê. ¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis rak, gak yi ngaa mugeng og maya verök yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis rak.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bê gevong mamer vu hil, loḵ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḵ yam hil nemad ving. ¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bê geḵo mehönon pin denom vu yi, gesu rëk kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rê. Lob vo huk sënë vu hil bê hil nanër gagek-mamer-yi rangah. ²⁰ Om sën hil hako Kerisi avi menanër yi gagek rangah. Yik sënë nebë Anutu netahi alam pin rak hil avid. Hil nalok yah Kerisi ben menanër yi gagek vu alam pin menajij sir nebë, "Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti." ²¹ Mehö sënë su nevong ngaa nipaya ti rê, rëk Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah rak yi betum loḵ yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḵ yah Kerisi ben batu mehönon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Denekö Maggin Ngahiseḵë Rak Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham ço Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaç Anutu nër meneggëp loç yi kapiya bë:

“Getahi yam vu sa, lom sa hango loç buk sën sa halë hong nivesa lo.

Selok vu hong loç buk sën sehoo in raç in bë sa gaço mehõnon denom vu sa lo.”

Om ham gwengo rê! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yik gwëbeng sënë, log buk sën geço hil nah lo yik gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gagek nipaya jak Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehõnon vahaj nelah loç medenevës rê. ⁴ Gaç he najom he ahon raç buk pin menahaço vanë sën netök vu he lo. Loç buk sën he naraç vu in ngaa lo, gelok buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëek menekerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yõnon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya karabus. Alam pin denereseeh rur raç he, geyam denetëp he in bë dengis he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rê, gemeyip neving he. ⁶ He nehevong ngaa niröp, gehe nehaço kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengën pevis rê. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelok vu he, gehe ahëmin neving mehõnon yõnon. ⁷ He nanër gagek anon mu, gehe nehevong huk raç Anutu niwëek. He najom gagek niröpsën-yi betu he ngaa-begö-yi loç he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö raç vahi log nasis begö raç vahi. Yõnon, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneko he arëmin raç, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gagek nipaya yah nenga raç he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gagek tetuhinsën, rëç ma gehe nanër gagek anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengõmin rê, rëç mu he bengõmin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëç ma gehe nahën nado vesamin. Denejoo gagek bë he nadiik, rëç ma gesu anon neraç rê. ¹⁰ He ayomin maggin, rëç ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën deneraç vu in ngaa lo, rëç ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekë. He alam sën he hõmin kupek lu ngaa ma lo, rëç ma gegaanon pin tu he ngaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gagek ti vun in ham rê gak he tatekin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yõnon, rëç ham su ahëmin neving he nebë saga rê. ¹³ Om ham gwevong nabë saga—sa nanër gagek sënë nebë sën sa nanër vu nalug lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gagek menaduu ham betii alam sën su ayoj neya timu vu Yesu rê lo. In ngaa yohvu los ngaa nipaya su denegga raç sir rê, log rangah los malakenu su hir ngaa neggëp ti rê. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluho denedo loç ti? Ma alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoj neya timu vu yi rê lo, og deyoj vu bë kwaj bo ngaa gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëg gebus hir ngaa su neggëp ti rê, log ham raç ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wirek meneggëp loç yi kapiya lo bë, “Sëç medo geving sir gesena geving sir. Gesëç natu hir Anutu, log rëç denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehöböp nër ving bë:

“Ham gooin ham jak doç sir
geham na medo yu ngwë.

Ham pesu nemamin in ngaa nipaya,
loç mëm sëç gaço ham nom.”

¹⁸ “Sëç natu ham amamin
geham rëç natu sa nalug maluh los avëh lo.
Niwëek ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëg neving ham log Anutu nër gagek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoh ngaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agõneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yõnon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevong ngaa nipaya vu mehõti rê, gehe su tahu mehõti loç ngaa nipaya rê, gehe su hekuung in mehõti gehaço yi kupek rê. ³ Sa su nanër gagek sënë in bë nanër jak ham rê, gaç senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rê. Ngaa maggin tök vu sa rot, rëç sa kwaç vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yõnon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rê,

gak maggin aggagga netök vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin neraḵ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rêḵ mu Anutu sên nevang balam ayoj maggin ayoj sepêp neraḵ lo vong behe ayomin sepêp raḵ, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepêp raḵ rê. Gak ham vong beTitus ahê nivesa lob ḵo gageḵ sênê yam, lob yîḵ raḵ saga sên Anutu vong behe ayomin sepêp raḵ ving. Titus nêr vu he bê ham ahêmin ving pangsen rot bê ham gwelê sa, beham ayomin maggin in ham vong ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangsen rot bê ham doḵ vu sa. Sa hanḡo gageḵ pin sênê, lob sa kwag vesa rot. ⁸ Seraḵ ni bê sa ḵapiya vong beham ayomin maggin, rêḵ sa su ayog maggin in sênê rê. E! Wireḵ sayog maggin, in seraḵ ni bê ḵapiya sênê vong beham ayomin maggin, rêḵ yîḵ dus teka mu. ⁹ Rêḵ gwêbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sên ham ayomin maggin agi rê, gaḵ sa kwag vesa in ham ayomin maggin sênê vong beham wêrin ham. Seraḵ ni bê Anutu yô vong beham ayomin maggin, gak he gageḵ su vong paya vu ham rê. ¹⁰ Yönon, ngaa maggin sên netök vu hil lo, nabê gevong behil agêrin hil nah vu Anutu bAnutu geḵo hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rêḵ mu alam sên denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nabê ngaa maggin natök vu sir, og su rêḵ degêrin sir nah vu Anutu rê. Gaḵ nengaj dahis, lob maggin saga nekepê sir benevang bemalaj rêḵ nama verök yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sên nedeginengin ham lo nabê Anutu nevang vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gageḵ sên neggêp vu ham lo. Beham vengwêng raḵ pevis betatekin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lêlin ngaa nipaya saga. Kê, log ham ahêmin ving rot bê ham gwelê sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wêêḵ bevong nyêvewen vu mehö sên nevang ngaa nipaya aga lo. Ham nevang ngaa pin saga in bê ham semu ham gageḵ, lob töḵ rangah ggoveḵ ya bemaya. ¹² Om degwa sên sa kevu gageḵ yök vu ham wireḵ lo, og sa su kevu raḵ mehö sên vong ngaa nipaya lo mu rê, gesu degwa raḵ mehö ngwê sên ngwê nevang paya vu yi lo mu rê, gaḵ sa kevu in bê ham jaḵ ni gêp Anutu mala nabê ham ahêmin neving he yönon. ¹³ Lob ham nero gageḵ nebê saga, lob mêm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsen rot in ham vong beTitus ayo sepêp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wireḵ sa haḵo ham raḵ rak Titus mala, rêḵ sa su nig mum in sa gageḵ sagi rê, gaḵ he gageḵ pin sên he nêr vu ham wireḵ lo, og yönon. Om sên he haḵo ham arêmin raḵ rak Titus mala lo, og mêm gwêbeng töḵ yam rangah ving bê yönon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangsen vu ham in yök vu ham, lob ham pin nengamin yes meḵo yi raḵ los ham hureḵ babu. ¹⁶ Lob sahéḡ nivesa in sa halê bê ngaa pin sên ham nevang lo og ham nevang nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebê Dedoḵ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bê geturin Anutu yi semusen sên vong banon raḵ vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gageḵ vu ham rê. ² In maggin nedeginengin sir yoh vu buk rêḵ kwaj vesa rot. Sir alam sên deneraḵ vu in ngaa yönon, rêḵ mu kwaj nevo gageḵ tu medenero. Gageḵ lo nebê degetung seriveng in doḵ vu alam vahi, lom detung beböpata rot. ³ Seraḵ ni om sên sa nanêr sir rangah bê yô denevang yoh vu kwaj, gaḵ mehöti su gejiin sir rê, log hir monê sên yoh vu bê degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung hi nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bê he ngoḡek gegako hir seriveng na medoḵ vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monê mu yoh vu sên he kwamin nevo bê degetung lo rê, gaḵ denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsên, loḵ mêm denetung monê ving. Denesepa loḵ Anutu kwa bedenetung sir loḵ yam he nemamin bedenêr bê degevang noh vu he ayamin. ⁶ Om sên he nêr vu Titus bê gero huk sên nevang loḵ ham nyêḡ wireḵ lo benama na geving rê. Nabê sên alam Masedonia devong vorot lo. Sênêḵ sa nanêr huk sên ham doḵ vu alam sên hej kupek lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sên ham nevang lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yönon, lob ham netahu alam loḵ Kerisi yi gageḵ rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bê gwevong Anutu yi huk, lob ham ahêmin neving he pangsen rot, om sa nanêr vu ham nabê hameḵ pasang doḵ vu alam sên deneraḵ vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bê rêḵ bo horeḵ vu ham rê! Gak alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bê seggi ham nabê ham rêḵ ahêmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham raḵ ni bê hil Mehöbö Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arê ggoreksên-yi rêḵ vong yi loḵ yah tu mehö nema masên in ham, in bê nema masên sagi gevong beham gwêrin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksên-yi gêp yaḡek. ¹⁰ Rêḵ mu sengo nêr yoh vu kwag mu, in sa kwag nevo bê: Nabê ham gwetung seriveng nabê sênê, og nivesa, in ham ngo nêr huk sênê mugin beham tung seriveng la ggoveḵ ya loḵ ta ngwê wireḵ. ¹¹ Om ham semu huk sên ham ḵo raḵ wireḵ lo menama na rê. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sên ham monê neggêp vu ham lo. ¹² Nabê mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sên yi monê neggêp vu yi lo, og Anutu rêḵ gelê yi nivesa. Gaḵ nabê yi ngaa su neggêp rê, og Anutu raḵ ni beyiḵ ggoveḵ. ¹³ Sa su nêr bê

ham gwetung seriveng böp in bë doḱ vu alam vahi geham jaḱ vu in ngaa rë, gaḱ sa bë ham pin medo nivesa gëp ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahiseḱë neggëp, om ham doḱ vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëḱ mu nahub genabë hir kupeḱ la gëp vu sir geham hōmin nama, og tum rëḱ dedoḱ vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gaḱek sën dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahiseḱë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediikahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwag vesa vu Anutu in vong beTitus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yōnon, nenga yes vu sa gaḱek, rëḱ mu yō ahë neving ham, om sën yō kwa vo meneyōḱ vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin denḱo bengō bë nenër tanësën nivesa lo beneyōḱ ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gaḱ Kerisi-yi-alam pin deggōoin yi raḱ in bë na geving sa balu gaḱo seriveng semusën sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëëḱ menehevong in bë gaḱo Anutu arë jaḱ. ²⁰ Rëḱ he nimin lël bë mehō la su denanër gaḱek nipaya jaḱ he nabë he su nehegin seriveng bōpata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yōḱ ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevong ngaa nirōp gëp Mehōbōp timu yō mala mu rë, gaḱ he bë gevong gëp mehōnon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nōḱ geving luho. He seggi mehō ngwë sënë loḱ huk aggagga buk ngahiseḱë, rëḱ he halë bë niwëëḱ menevong. Lob seraḱ ni bë rëḱ niwëëḱ rot megeving huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëḱ gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jaḱ ni nabë sa mehō sën alu nehevong huk loḱ ti in bë adok vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jaḱ ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho deneko Kerisi arë raḱ rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving löōho megweḱo sir jaḱ, bAnutu-yi-alam pin degelë medejaḱ ni. Geham gwevong begaḱek sën he nehako ham raḱ vu löōho lo anon jaḱ.

9

Seriveng Sën Doḱ Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gaḱek raḱ seriveng sën doḱ vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëḱ kevu gaḱek adingseḱë vu ham jaḱ ngaa sënë rë. ² In seraḱ ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa haḱo ham raḱ vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya loḱ ta ngwë wireḱ.” Lob denḱo ham bengōmin bë ham nevong nebë saga, lom sir ngahiseḱë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyoḱ in bë he su gaḱo ham jaḱ in gaḱek saga meris mu, gaḱ sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gaḱ nabë alam Masedonia la denoḱ geving sa behe nōḱ natōḱ vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham rëḱ gwevong behe, geham, behil nid namum pangsën rot. In sayog ya timu vu ham behako ham arëmin raḱ bë ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi bë denamugin medenōḱ vu ham in degevong beham gwetung ham seriveng sën ham nër lo begovek na borot. Rëḱ mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gaḱ ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehōti bë baroh nos mahen teka, og yik rëḱ geḱo nos anon mahen teka. Log mehōti bë baroh nos huk bōpata, og rëḱ geḱo nos anon ngahiseḱë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo doḱ ayomin nabë ham neyoh vu bë gwetung va la natu seriveng, og mëm ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehōneng in mehō ngwë malaj. Gaḱ Anutu ahë neving bë mehōnon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu bë rëḱ bo semusën nivesa vesa pin vu ham, beham su jaḱ vu in ngaa ti rë, gaḱ ham yoh vu bë rëḱ medo nivesa bedoḱ vu alam vahi geving jaḱ buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gaḱek sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebë:

“Mehō sënë neloḱ vu alam sën hej ngaa nema lo

gesu neggulin yi ngaa in sir rë.

Yō nevong ngaa nirōp nebë sënë,

om arë rëḱ gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehō sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëḱ gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberōng rot. In mëm ngaa nirōp sën ham nevong lo rëḱ doḱ vu alam ngahiseḱë. ¹¹ Lob mëm rëḱ ham ngaa ngaa ngahiseḱë beham noh vu bë doḱ vu alam ngahiseḱë. Lob ham kupeḱ lu ngaa sënë rëḱ gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yōnon, ham nevong huk nivesa nebë sënë beham neloḱ vu Anutu-yi-alam in ngaa sën deneraḱ vu in lo. Lob ham su nevong saga mu rë, gaḱ ham nevong bekwaj vesa bōpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevong meneloḱ vu hil arid lo agi rëḱ tato ham rangah vu sir bedejaḱ ham nimin rot nabë: Ham nesepa loḱ Anutu yi gaḱek menero geham nehurek Kerisi yi Bengō Nivesa babu. Log rëḱ degelë nabë ham vo kupeḱ lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degeko

Anutu arê jak in ham. ¹⁴ Lob rêk dejak ni nabê Anutu yi semusên bôpata neggêp vu ham, lob mêm ahêj geving ham pangsên gedenajom jak in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa bôp ti sên vo vu hil lo, in ngaa bôpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gagek Nipaya Sên Denêr Rak Alam Sinarê Lo Ya

¹ Alam la denenêr gagek rak sa Paulus bê: Sa nado ving ham, og sa nanêr gagek ahê yes vu ham, gak sa nado adingnê og sa nekevu gagek ahê sekê rak ham. Nebê saga, om sa kevu gagek dus ti sênê neyôk vu ham. Sa dahun sa bemalağ yes rak nebê Kerisi gesa ketag vu ham. ² Sa ketag vu ham nabê ham gwengin ham in senôk berup vu ham, og sa su nanêr gagek ahê sekê jak ham. Rêk mu sa kwag nevo bê mağ sêk nanêr niwêek vu ham la sên kwaj nevo bê he nehevong ngaa nebê alam-dob-yi lo. ³ Yônnon, he mehônnon, rêk he su nasis begô nebê sên mehônnon denesis lo rê. ⁴ In ngaa-begô-yi sên he nasis begô rak lo, og su ngaa-dob-yi rê. Gak he nasis begô rak Anutu niwêek, om sên he ayoh vu bê kevoh katum niwêek sên alam nij paya loğ denedo lo na. ⁵ Katum sênê nebê hir gagek tetuhinsên sên kwaj nevo lo, gegagek sevôksên pin sên alam denenêr in bê degêrin alam sên bê dejak Anutu ni lo. Gehe nahêrin ngaa pin sên mehônnon kwaj nevo lo, in bê alam yô dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wêrin ham ggovek ya beham tamuin Kerisi vorot, om nabê ham gwevong ngaa ti paya, og he rêk abo nyêvewen doğ nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sên neggêp rangah ggêp ham malamin agi rê! Nabê mehôti kwa nevo bê tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabê su yi perurek timu tu Kerisi yi mehô rê, gak he tu Kerisi-yi-alam ving nebê yi, behil pin neggêp ti. ⁸ Mehôbôp vong mesetu ggev in bê sedok vu ham beham gwevong geving niwêek, gak su vong sa in bê sa kevoh ham na rê. Mağ ham kwamin nevo bê sa nehağ sa rak in huk sênê, rêk mu sa su rêk nig namum in ngaa sên Anutu vong vu sa lo rê. ⁹ Gak sa su hevongin bê ham gôneng in sa kapiya mu, gesa malağ og nama rê. ¹⁰ Yônnon, mehô la denenêr gagek yah nenga rak sa bê, "Yi kapiya los maggin genenêr gagek ahê sekê rak hil, gak nabê berup og hil rêk galê yi nabê niwêek ma genepegôpin gagek." ¹¹ Om mehô sên nenêr gagek agi, og yô jak ni rê nabê: He nôk berup vu ham, og yik he rêk gevong ngaa timu noh vu gagek sên he nekevu loğ kapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bê tahu alam sên deneko sir rak lo begako he jak nabê sir rê. In alam saga, og alam kwaj masên medenetahu sir vu mehô ngwê medeneseggi sir rak yô hir huk gedeneke sir rak meris mu. ¹³ Rêk he, og he su ayoh vu bê gako he jak pangsên mekesuu huk sên Anutu vong loğ he nemamin lo rê. Gak he nesepa loğ huk sên Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayôk verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beverup ayôk vu ham meris rê, gak he hağo Kerisi yi Bengô Nivesa mayôk vu ham nyêdahis in Anutu yô vo huk sênê vu he. ¹⁵ Mehô ngwê su denevong huk sênê rêk he nehağ he rak in rê, gak he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bê ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rê, lok mêm ham gwevong behe gevuu ham gana nyêğ la geving. ¹⁶ Nabê sênê in he gağo Bengô Nivesa na vu alam vahi vu nyêğ ngwê. He su rêk adok na mehô ngwê hir huk megako arêmin jak meris in ngaa sên denevong lo rê. ¹⁷ Rêk mu nabê mehôti napisek, og napisek in Mehôbôp timu. ¹⁸ In mehôti sên yô neğo arê rak lo, og Anutu su rêk ngogekin yi gagek rê. Gak mêm nabê Mehôbôp geğo mehô sênê arê jak, og mêm rêk yi mehô-los-bengô yônnon.

11

Paulus Nêr Alam Sinarê Gagek-kuungsên-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bê kevu gagek-kwamasên-yi ti meham natevin rê! Om ham nakôok geham natevin! ² Sa gagek sênê nebê: Anutu ahê neving ham pangsên meneggooin ham rak netu yi ngaa, lom sa ahêg neving ham pangsên rot nebê sênê ving. Yônnon, sehooiin ham rak ggovek ya in bê ham jak vu maluh timu. Sa bê gevong ham vu Kerisi nabê sên avêh avô yô nedo nirôp anon merağ vu maluh lo. ³ Rêk mu sa nahôneng in bê ngaa ti rêk kepê ham nabê sên nyêl tetuhin Eva wirek bekepê yi lo. In mağ ham rêk kwamin bo ngaa nipaya geham rêk gevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rê. ⁴ Sa nahôneng nebê saga in sa kwag nevo bê mehô nidahis ti bê nôk berup vu ham benanêr kerisi ngwê yôohu sên he su anêr vu ham rê lo vu ham, ma nabê geğo memô ngwê sên su Anon Vabuung soğek rê lo, ma bengô ngwê yôohu sên ham su vong ving wirek rê lo, og mağ ham rêk gwêko mehô saga jak pevis. ⁵ Rêk serak ni bê alam sên ham nêr bê sinarê soğek lo, og sir saga su dekesuu sa rê. ⁶ Yônnon, mağ sa nanêr gagek mekwag neketul loğ in. Rêk mu ham rak ni bê sa kwag neggêp, in he netatekin gagek anon pin vu ham wirek beham nengo.

⁷ Ham rak ni bê sa nanêr Anutu yi Bengô Nivesa vu ham wirek, og sa su nehağ monê rak saga rê. Ma sên sa nedahun sa in bê gağo ham jak agi, og mağ sa nehevong paya ma

nivesa? ⁸ Sa haḱo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in bê doḱ vu sa gesa gevong huk in ham, lob sënë vong bê sën sa nahodeḱ hir monë. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraḱ vu in ngaa, rëḱ sa su neḱetag ngaa menavo maggin vu ham ti rë. Gaḱ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mêm deloḱ vu sa in ngaa lu ngaa sën sa naraḱ vu in lo. Yönon, sa nehegin sa nivesa gesa su neḱetag in ngaa ti menavo maggin vu ham rë. Gesëḱ gegin sa nivesa noh vu buk nabë saga. ¹⁰ Kerisi yi gageḱ anon neggëp lok sayog, om senër beyönon rot bê sa su navo maggin vu ham rë, om mehöti su yoh vu bê rëḱ mehoo sa rë. ¹¹ Maḱ sa su nehako monë lu ngaa vu ham rë in degwa va? Maḱ sa su ahëḱ neving ham rë? Ma! Anutu rak ni bê saheḱ neving ham yönon! ¹² Rëḱ sengo rëḱ medo gevong noh vu sa gageḱ sagi, in alam la denesero aggata in bê yö degeḱo arëj jaḱ balam degelë sir nabë he los sir neggëp ti. Rëḱ ma gesa neheving in bê segërin aggata in sir. ¹³ In alam sënë sir sinarë kuungsën. Denepekwë arëj medenetetuhin ham bê Kerisi yi sinarë sir, rëḱ ma gesu denevong yi huk niröp rë. ¹⁴ Om ham su gwelëḱ in ngaa sënë, in hil naraḱ ni bê Satan yö nepekwë yi benavi nivesa neraḱ neyoh vu angër rangah-yi. ¹⁵ Nebë saga, om nabë yi hur depekwë sir nabë saga geving balam degelë sir nabë sir alam nijvesa, og hil su avid natöḱ in sir. Rëḱ mu alam sënë rëḱ denatöḱ jaḱ nipaya nyëvewen doḱ nah hir huk sënë vu tamusën.

Paulus Neko Maggin Ngahiseḱë Raḱ Huk Sinarë

¹⁶ Senër nebë sënë ggovek, rëḱ sa bê nanër gökin nah nabë: Mehöti su gekuung nabë sa mehö kwag masën. Gaḱ nabë ham kwamin nevo nebë sënë, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabë saga, om ham naköök gemëm sa napisek in sa teka rë. ¹⁷ Mehöböp su vo gageḱ sënë vu sa rë, gaḱ sa bê ngo nanër nabë sën alam ngöḱ ngöḱ denenër lo, in serak ni bê ngaa anon neggëp vu sa, om sëḱ napisek in. ¹⁸ Sa halë bê alam ngahiseḱë denepisek in ngaa sën denevong ggëp dob lo, om maam sa bê napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kë mêm, ham alam los kwamin nivesa, om sën alam ngöḱ ngöḱ og ham nelë sir mu gedenenër gageḱ jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabë mehöti gedu gageḱ in ham nabë ham natu yi ḱarabus megvong yi huk, ma nabë ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geḱo yi jaḱ vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rë. ²¹ Rëḱ he, og he su nehevong nimin wëëḱ bevasap ham nebë alam saga rë, om sën mêm maḱ sëḱ nig namum, in ham nër sa bê sa mehö nig wëëḱ masën.

Rëḱ mu nabë mehöti niwëëḱ menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanër gageḱ-kwamasën-yi-og sa nig wëëḱ mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahën nesepa lok gageḱ-kwamasën-yi lo!—Og sa kesuu sir lok Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwëëḱ ata kesuu sir. Seya ḱarabus beron ngahiseḱë rot rak yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahiseḱë rot kesuu sir bedus neraḱ in bê sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa rak beggi, lok sireḱ deveek buk ngwë yah, lok sireḱ denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwë lob alam detengwa sa rak gelöng beron ti. Log sa nehako lok nyëḱ rot rak yaḱ, lob yaḱ löö devong paya in sa beron löö bedeluk ya loo gebinë. Beron ti saga og sehëp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwë bedus rak bê sa nadiik na rëḱ ma. ²⁶ Sa naya aggata ading rak buk, lob bêl nevaar benevongin bê geko sa na beron ngahi, rëḱ ma. Log buk vahi og alam-begö-hodeḱ bê dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bê dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwë bê dengis sa. Gebuk vahi og alam bê dengis sa gëp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bê dengis sa gëp vos ayo. Log buk vahi og loo bê jehöo sa, gebuk vahi og alam sën denetetuhin bê Kerisi-yi-alam sir lo bê dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot mesekëḱ nemaya. Sehëp natum yoh vu buk ngahiseḱë. Sa nadiikahëḱ in nos gayog nevev in bêl kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöong nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rë, gaḱ maggin ngahiseḱë nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwaḱ kwag rak buk pin ving besa nesero aggata in bê mêm sa gegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bê mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bê sa su rëḱ gevong rë in rëḱ kepë yi. Log bê ngaa nipaya nekepë mehöti, og saheḱ sengën in ngaa nebë saga. ³⁰ Nabë sa napisek, og sëḱ napisek in sën sa nig wëëḱ ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sën arë böpata neggëp degwata lo rak ni bê sa su netetuhin rë. ³² Sa nado nyëḱ böp Damaskus wirek, lob kiap sën mehö-los-bengö Aretas tung in gegin nyëḱ sagu lo, nër bahëvavu la medo denegin aggata avi pin in bê denaduu sa medegetung sa na ḱarabus. ³³ Rëḱ hil arid lo detung sa lok ya ḱadaḱaad medejom sa ggök ya ḱatum yu meseya dobnë, bemëm sa veya in yi meseyam.

* **11:24:** Moses yi horek nër bê debeek mehöti og debeek mena berup dah doḱ mehödahis luu, in nabë dekesuu og maḱ rëḱ degelë mehönon nabë ngaa meris bedevong rii jaḱ menadiik. Nebë saga om alam Yuda bê debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahisekē Loḵ Pesepsēn Vu Paulus

¹ Aggata ngwē su neggēp rē! Yōnon, ngaa sēnē su yoh vu bē doḵ vu hil rē, rēḵ maam sengo napisek benanēr pesepsēn los gagek vunsēn sēn Mehōbōp tato vu sa lo rangah rē. ² Serak Kerisi yi mehōti* ni, gAnutu ḵo yi raḵ ya yagek yi teb ti sēn netu löö lo. Yō wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-maḵ mehō sēnē ya yōnon ma ggēp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu yō raḵ ni.

³⁻⁴ Log serak ni bē Anutu ḵo mehō sēnē ya Paradis ving-maḵ ya yōnon, ma ggēp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu mu yō neraḵ ni. Log nengo gagek vabuung sēn su yoh vu bē mehōti nanēr rangah rē lo vu sagu. ⁵ Bē mehōti nabē sēnē, og seyoh vu bē napisek in, rēḵ sa, og sa su rēḵ napisek in rē. Bē sa napisek in sa, og yik sēḵ nanēr nabē sa su nig wēēk rē beyik ggovek saga. ⁶ Nabē sengo napisek in sa, og sa su rēḵ nig namum rē, in sēḵ nanēr los anon. Rēḵ sa su ngo rēḵ napisek in sa rē, in sa nig lēl bē mehōti su kwa bo sa gagek saga megelē nabē sa mehō nig vesa. Gaḵ sa hevongin bē ham gwelē ngaa sēn sa nehevong los ham gwengo gagek sēn sa nanēr lo mu, beham jaḵ sa nig nirōp jaḵ saga.

Ngaa Nebē Rureḵ Duu Paulus Navi

⁷ Gagek sēn Anutu tato vu sa agi, og ngaa bōpata rot, lob Anutu nilēl bē sa su gaḵo sa jaḵ pangsen, om sēn vong ngaa ti nebē rureḵ yam bemedo neduu sa navig. Sēnē vong bē Satan yi angēr ti verup sis sa in bē dahun sa gesa su gaḵo sa jaḵ pangsen.

⁸ Lob sa ketag vu Mehōbōp niwēēk rot beron löö bē geḵo ngaa sēnē vēr in sa. ⁹ Rēḵ ma genēr yom vu sa bē, “Sa semusēn neyōk vu hong rot om ggovek, in nim wēēk ma, om sēn sa nig wēēk yoh vu bē gevong huk begēp rangah in mēm alam degelē medejaḵ ni.” Mehōbōp nēr nebē sēnē, om sēn sēḵ napisek in sēn sa nig wēēk ma agi. Lob sa kwag vesa rot in serak ni bē Kerisi niwēēk nedo loḵ sa. ¹⁰ Nebē sēnē, om nabē sa gevong paya, ma alam denanēr gagek nipaya jaḵ sa, ma ngaa maggin aggagga natōḵ vu sa, ma alam degevong paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelōḵ buk sēn sa nig wēēk nema lo, og Anutu negadu sa bemēm sa nig wēēk neraḵ yōnon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bē Degevong Geving Niwēēk

¹¹ Gagek sēn senēr agi og yik gagek-kwamasēn-yi, rēḵ mu degwa neggēp vu ham in ham su ḵo sa raḵ rē gema. Yōnon, sa mehō meris, rēḵ ham alam sinarē sogek sēnē su dekesuu sa rē. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk bōp ngahisekē ggēp ham nyēḡ besa tato sinarē hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa bōp bōp los huk aggagga gengaa niduḡ. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yōnon, rēḵ nebē va sēn ham kwamin nevo bē Kerisi-yi-alam vahi denevong ngaa nivesa medekesuu ham-ē? Maḵ yik dekesuu ham loḵ ngaa timu sēnē, sēn sa su nehaḵo ham ngaa menavo maggin vu ham rē agi. Om nabē ham kwamin nevo bē sa hevong paya vu ham nebē saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sēnē na!

¹⁴ Log gwēbeng sa semu sa netu beron löö in bē senōk vu ham, rēḵ sa su rēḵ gaḵo ham ngaa mebo maggin vu ham rē. Gaḵ sa bē gaḵo ham nom mu. Sa su malaḡ anonin ham kupeḵ lu ngaa rē. In ham raḵ ni bē hurmahen hej huk sēn dengupin ngaa in doḵ vu amaj los ataj lo ma. Gaḵ amaj lu ataj mu mēm sēn hir huk neggēp medenesupin ngaa in bē doḵ vu naluj lo. ¹⁵ Log nabē sa basap sa ngaa pin los sa geving in doḵ vu ham anomin, og sa basap los kwag vesa beyik ggovek. Yōnon, nabē ham su rēḵ ahēmin geving sa rē, og yik ggovek gesahēḡ geving ham pangsen.

¹⁶ Rēḵ maḵ ham la rēḵ denanēr nabē, “Yōnon, su neḵo hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rē, rēḵ mu yi mehō tetuhinsēn, om netetuhin hil in bē geḵo hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sēn sa hevong sir medeyōk vu ham lo, maḵ sa tetuhin geti ḵo ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yōnon, sa gejiin Titus beyōk vu ham wirek, log saḵ hevong hil arid sēnē yōk ving yi. Lom maḵ Titus kuung in ham geḵo ham ngaa ti? Maḵ Anon Vabuung timu su neli aluu rē? Ma maḵ alu su nesepa loḵ aggata timu rē?

¹⁹ Sa kwag nevo bē maḵ ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bē he neḵevu in bē semu he gagek jaḵ ham malamin. Rēḵ su nebē saga rē, gaḵ he tu Kerisi yi hur om he nanēr gagek sēnē beneggēp Anutu mala. Arig lo, saḡēḡ neving ham, om sēn he neḵevu gagek pin sēnē in bē gadu ham beham gwevong geving niwēēk. ²⁰ In sa nahōneng bē sēḵ nōk berup vu ham, lob sēḵ natōḵ vu ham geham su medo nabē sēn sa kwag nevo bē ham medo nabē lo rē. Log ham rēḵ gwelē sa gesa medo nabē sēn ham su ahēmin ving bē sa medo rē lo. Lom rēḵ ngaa aggagga nabē sēnē rēḵ natōḵ vu hil nabē: Hil rēḵ nanēr hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahēd sengēn, hil basuh hil in gagek, hil nanēr gagek nah nenga jaḵ hil, gehil tanē gagek nipaya jaḵ hil. Gemak he ngo rēḵ gaḵo he jaḵ geham ngo rēḵ gwēḵo ham jaḵ, lob begō berup begevong paya vu hil huk.

* 12:2: Paulus yō nenēr yi rēḵ nelah yi vun menenēr bē mehōti.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sêk nökö vu ham, lob sa Anutu gevong besa nig namum in sên nabê ham ngaa nipaya nahên negêp vu ham lo. Lob sêk ayog maggin rot in ham alam vahi ngahisekê sên denevong ngaa nipaya wirek lob mak su deneggêrin sir bedeneruu demij vu rê lo. Sir sên kwaj verok medenevong ngaa nipaya, gedenevong baggêb, gedenevong ngaa sên su yoh vu bë degevong rê lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevong Geving

¹ Gwëbeng sa bë nökö vu ham beron natu löö. Lob nabê mehö luu ma löö denanêr gagek timu, og saga tato bë yönon, om hil rêk sesor. ² Sa nado ving ham lox sên seyök beron netu luu lo, lom senêr ngaa sên sa bë gevong lo vu alam sên denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanêr nökö vu ham gökin nabê: Nabê senök vu ham gökin, og sa su rêk galê alam sên denevong ngaa nipaya lo mu rê. ³ Gağ ham vongin bë jağ ni nabê Kerisi nevong gagek verup savig, om sêk gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham rak ni ggovek ya bë Kerisi og su mehö sekê masên meneggöneng in ham rê. Gağ tato yi niwëek vu ham vorot. ⁴ Yönon, wirek og su tato yi niwëek rangah rê, lom desis yi rak kepepeko*, rêk gwëbeng nedo mala-tumsên rak Anutu niwëek. Lob he nesepa lox vaha, lom he nimin wëek masên nebê saga ving. Rêk mu he rêk medo malamin-tumsên geving yi jağ Anutu niwëek, lob he rêk tato yi niwëek sênê vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejağ ni nivesa nabê mak ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelê ham mejağ ni rê! Mak ham rak ni bë Yesu Kerisi nedo lox ham ayomin-a? Nabê ham duğin og su yi alam ham rê.

⁶ Log sa kwag nevo bë: Nabê ham seggi he, og ham rêk jağ ni nabê he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom rak vu Anutu bë doğ vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anêr nebê sênê in bë he bengömin natök nam rangah nabê he nehevong huk nivesa rê. Gağ nabê alam denanêr he nabê he su nehevong huk nivesa rê gağ mêm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rêk kwamin vesa in ngaa nabê saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rêk gevong ngaa ti medahun gagek anon rê, gağ he yoh vu bë nanêr na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabê he nimin wëek nama geham nimin wëek gêp, og he rêk kwamin vesa, in he neketag vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gağ su vo vu sa in bë sa kevhoh ham jağ rê, om sên gwëbeng sa nado nyëg ading gesa kevu gagek sênê yökö vu ham in bë nabê senök berup medo geving ham, og sa su nanêr gagek ahê sekê jağ ham.

Gagek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gagek hus nabê ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabê ham natu alam yohvu. Ham gwebê nengamin vu sa gagek sagi! Ham gwevong ngaa gêp ti bemedo los ahêmin geving ham. GAnutu sên ahê neving hil genevong behil nado revuh lo rêk medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sênê denenêr bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahê geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jağ ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haço niwëek vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa rak in huk sagi rë. Gaç Yesu Kerisi ggooin sa rak, luho hil Amad Anutu sën ço yi vër in alam-diiksën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehõböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedegevong beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyik Yesu sagi sën lok yah hil bed mediik in hil ngea nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë geço hil vër in ngea nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaço arë jaç na vavunë kesuu ngea pin degwata los degwata. Yõnon.

Yik Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa kenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehõ sën ggooin ham rak bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa lok gaçek agga ngwë. ⁷ Rëk mu gaçek agga ngwë su neggëp rë, gaç yik alam vahi denevongin bë dekepë ham, gedenevongin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaç. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaçek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëk kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehõti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëk kevoh mehõ sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maç ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehõnon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehõnon degeço sa jaç-a? Bë nabë saga og maç sa su rëk natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaç sëk gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëk arig lo, sa nanër vu ham yõnon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehõnon hir gaçek rë. ¹² Log mehõ la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa lok rë, gaç Yesu Kerisi yõ tatekin vu sa beseraç ni. ¹³ Maç ham ngo sa bengög ggoek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa lok hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngea maggin rak Kerisi-yi-alam rot gesa su kwaç paya in sir rë, gaç sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maç ham ngo bë sa niğ wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig lok ti lo pin, in sa nesepa lok alam ggev wirek hen hir gaçek pin. ¹⁵ Rëk mu sa nahën nare lok atag ayo log Anutu ggooin sa rak bevong yi semusën vu sa in bë rëk geço sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehõ ngwë in bë gaço kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaç sa kedi rak pevis beseya distrik Arabia lok tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, lok mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëk sa su halë sinarë vahi ving rë, gaç yik sa halë Mehõböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gaçek sën sa kevu-ë, og yõnon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung rak rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggoek, lok mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa lok Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraç sa niğ rë. ²³ Gaç yik dengo mu bë mehõ sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denengo nebë saga lob mëm deneko Anutu arë rak in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubellu ggoek ya, lok mëm alöo Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gaçek ti vu sa bë sa gevong nabë saga. Lob mëm he los alam ggev lo ngo nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë dejak ngea sën sa nehevong lo los ngea sën sëk gevong lo ni bedengegokin.

³ Lom deyoğekin bemëm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëk su denër bë gerah* navi rë gema! ⁴ Yõnon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëk ma. Rëk mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yõnon lo rë, gaç denekuungin he bë hil arid sir gedeneyam vunsën lok he supinsën. Denevongin bë dejak ni nabë Kerisi ço hil vër in Horek sën deginengin hil wirek lo, og mëm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah. ⁵ Lok sa niğ lëlin bë su dedahun gaçek anon sën neggëp lok Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëk ma gesa su nahõneng in malaç rë. Gaç sa niğ wëek rot bë he su gebë nengamin vu hir gaçek.

⁶ Lob alam sên arêj neggêp nebê sir ggev lo, rêk sa su nahöneng in sir in sir alam ggev rê. Gağ Anutu nelê hil pin neggêp ti og su denenêr gägek ti va ving Bengö Nivesa sên sa nanêr rangah lo rê. ⁷ Gağ yik denenêr bê, “Yönon, Anutu ggooin hong rak in bê genanêr Bengö Nivesa rangah vu alam sên su denerah* navij rê lo. Nebê sên ggooin Pita rak in bê nanêr Bengö Nivesa rangah vu alam sên denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevang Pita netu alam sên denerah* navij lo hir sinarê, log nevang niwêek vu sa ving in bê sa gevong huk nabê saga vu alam-yu-ngwê. ⁹ Lom mêm Yakobus lööho Pita lu Jon sên detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derak ni bê Anutu nelê sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bê tato nabê he pin nalok vu he menehevong huk timu bemêm alu rêk ana vu alam-yu-ngwê. Gesir mêm dena vu alam sên denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denêr gägek timu vu aluu bê he rêk kwamin bo alam sên denerak vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo gägek saga bê nivesa in sengo kwag vo mugin.

Paulus Nêr Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, lok tum nahub gePita verup vu he ggêp Antiok lob sa hevong gägek rak yi rak mala, in vong paya nebê sênê. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwê sên detu Kerisi-yi-alam lo. Lok tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rê in neggöneng in alam sên denenêr niwêek bê hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa lok vaha medenevang nebê saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwê.

¹⁴ Sa halê sênê bê su denesepa lok Bengö Nivesa niröp rê, lob senêr vu Pita galam pin vare denengo. Senêr bê, “Hong alam Yuda ti rêk mu su genesepa lok alam Yuda vahaj rê, gağ genesepa lok alam-yu-ngwê vahaj. Rêk genevang maggin vu alam-yu-ngwê bê desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sên Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gağ he su alam-yu-ngwê benimin paya rê. ¹⁶ Rêk mu hil arak ni bê nabê mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og sênê su yoh vu bê gevong benatu mehö yohvu rê, gağ nabê ayo na timu vu Yesu Kerisi og mêm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebê ham, gaggata ngwê su neggêp rê, om sên he nanêr bê hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bê hil natu mehönon yohvu. Gağ nabê hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bê rêk natu mehönon yohvu rê. Yönon, nabê mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bê dok vu yi begevong yi natu mehö yohvu rê. ¹⁷ Om gägek sên senêr bê he Yuda su sepa dok Horek, gağ he sepa dok Kerisi nabê ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bê he alam nimin paya nebê ham alam-yu-ngwê. Nebê saga, om mak saga nêr bê Kerisi vongin bê hil sepa dok ngaa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabê segêrin sa nah vu Horek sên sa hevuu ya lo, og mak seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nêr sa bê sêk nadiik bemalag nama, om sên gwêbeng sa su rêk gebê nengav vu Horek gökin rê. Gağ sêk malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yik sênê vong bê sediik rak kelepeko* ving Kerisi, ²⁰ rêk ma gesa nahên nado vesag. Rêk mu yik su nebê sên sengo nado vesag rê. Gağ yik Kerisi sênê nedo vesalok sayog lob gwêbeng sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sên kwa pesivin sa bediik lok yah sa böğ lo. ²¹ Sa su rêk juuk Anutu yi semusen sênê rê, gağ nabê Moses-yi-horek yoh vu bê gevong behil natu mehönon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sên Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nêr Yesu Kerisi tato vu ham geham rak ni bê diik rak kelepeko* in ham ggovek ya. Rêk mehöti mak tong ham kwamin ma va om sên ham su nesepa lok gägek anon rê-ê? ² Sa bê dok tepêk in gägek ti vu ham rê. Mak ham nesepa lok Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengö Nivesa beham vong ving rêk mêm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, lok ham newêrin ham yah vu ngaa sên ham nevang wirek lo! ⁴ Anutu vo semusen ngahisekê vu ham rêk ham kwamin nevo bê ngaa meris-a? Bê ham kwamin bo nabê saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yönon! ⁵ Ma mak Anutu vong Anon Vabuung yök vu ham benevang ngaa böp lok ham in ham nesepa lok Moses-yi-horek-a? Ma nevang vu ham in ham nevang ving gägek sên he nêr rangah vu ham wirek lo? Gağ ham nevang ving rak he gägek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rê! Dekevu meneggêp lok Anutu-yi-kapiya bê, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu rak ni benêr yi bê mehö yohvu.” ⁷ Om ham jak ni nabê alam sên ayoj neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yönon. ⁸ Anutu rak ni wirek beneggêp lok yi kapiya bê, alam-yu-ngwê rêk ayoj na timu vu yi lob mêm geko sir nah vu yi. Bengö Nivesa sênê neggêp lok yi kapiya vorot, lok gägek sên Anutu nêr vu Abraham wirek lo nebê,

“Sêk gevong semusên vu alam-yu-ngwê pin degwa jak hong!”⁹ Nebê saga om sên alam sên ayoj neya timu vu yi lo denêko semusên sên Abraham ko wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rêk mu alam sên kwaj nevo bē desepa doḵ Horek in demedo malaj-tumsên lo, og rêk malaj nama, in gâgek neggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Mehôti sên nesepa loḵ Horek sên neggêp loḵ ḵapiya-horek-yi rêk su niwêek menevong yoh vu gâgek pin los dahis rê lo, og rêk mala nama.”¹¹ Lob mehôti su yoh vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis megevong yi natu mehô yohvu gêp Anutu mala rê. Gaḵ gâgek neggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mêm sên denedo malaj-tumsên degwata.”¹² Rêk Horek su nêr gâgek raḵ alam sên ayoj neya timu vu Anutu lo rê, gaḵ nêr bē, “Mehôti sên nesepa loḵ Horek pin los dahis lo rêk medo mala-tumsên degwata.”¹³ Rêk hil su ayoj vu bē sepa doḵ Horek pin los dahis rê, om Horek nêr bē hil rêk malad nama na verôḵ yi. Rêk mu rêk nama, in Kerisi du hil gâgek-nyêvewen-yi saga raḵ yah yi. Nebê saga, in dekevu wirek meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebê, “Anutu nelê mehônôn sên dereko raḵ keḵe lo paya.”¹⁴ Lom Anutu nevong nebê saga in bē Kerisi gevong begâgek semusên sên nenêr vu Abraham wirek lo anon jak. Gâgek semusên sênê nebê rêk geḵo alam-yu-ngwê nah vu yi geving. Genevong in bē Anon Vabuung nam medo geving hil jak sên hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bê Dahun Yi Gâgek Semusên Sên Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rê

¹⁵ Arig lo, sa bē nanêr gâgek ti metahu jak ngaa sên hil mehônôn nehevong vu dob lo rê. Bê mehôti najoo gâgek venuh nabê nadiḵ lok mêm debo yi kupeḵ geḵek nalu lo losho yi alam, lob kevu megêp balam degelê, og mehô ngwê su yoh vu bē jesôo gâgek vewen na, ma kevu yi gâgek dus ngwê megelu doḵ na geving rê.¹⁶ Lob gâgek sên Anutu nêr wirek lo, og nêr raḵ Abraham bē, “luho yi mewis”. Su dekevu bē “losho yi mewis” rê. Bê nabê saga og denanêr jak alam ngahi, gaḵ yîḵ dekevu raḵ mehô timu bē, “luho yi mewis”, lob sênê valeḵ Kerisi.¹⁷ Om gâgek sên sa bē nanêr lo nebê: Anutu joo gâgek ving Abraham ggovek ya nebê saga beneggêp, lok mêm ngebek 430 maya lob mêm Anutu vong Horek vu Moses. Rêk Horek sênê yô nahên neverup tamusên rot, om su yoh vu bē kevoh gâgek mugînsên sên Anutu joo vorot lo na benatu gâgek meris rê.¹⁸ Gaḵ nabê hil nanêr nabê alam sên su denesepa loḵ Horek rê lo su deyoh vu bē degeḵo Anutu yi gâgek semusên sênê rê, og hil kevoh gâgek semusên sên Anutu joo ving Abraham mugînsên lo ya betu gâgek meris.¹⁹ Nebê saga, om maḵ nevong Horek yam ving in va? Nevong yam in bē nanêr ngaa nipaya tato vu hil bona berup doḵ buk sên Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sên Anutu nenêr gâgek semusên raḵ yi lo. Lob angêr denenêr Horek saga vu Moses in bē geḵo nam vu hil ḵenud lo.²⁰ Rêk mu wirek og Anutu nevong gâgek semusên saga nirôp vu Abraham, gangêr los mehônôn su deloḵ vu yi medenêr rê.

Horek Yi Huk Bê Geḵo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek maḵ neggêrin Anutu yi gâgek semusên benetu ngaa meris-a? Gaḵ ma! Bê Horek ti neggêp beyoh vu bē gevong behil medo malad-tumsên og nivesa. Yîḵ rêk gevong behil natu mehônôn yohvu.²² Rêk ma, geti su nebê saga rê. Anutu-yi-ḵapiya tatekin bē hil pin nehevong ngaa nipaya meneggêp vu hil, om aggata timu neggêp. Bê hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rêk gevong yi gâgek semusên saga vu hil banon jak.²³ Wirek sên gâgek vongvingsên-yi yô nahên lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup loḵ buk sên Kerisi tatekin aggata vongvingsên-yi rangah vu hil lo.²⁴ Horek tu ala menegîn hil in bē geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mêm Anutu nanêr hil nabê hil alam yohvu.²⁵ Loḵ mêm gwêbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mêm Horek su nedeginengin hil ggôkin yah rê.

Sên Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yônôn, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi.²⁷ Log ham pin sên neripek bêl raḵ Kerisi arê lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevong ngaa neggêp ti.²⁸ Beham su rêk basuh ham gökin nah nabê ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwê rê. Geham su rêk basuh ham nah nabê ham vahi og hur meris geham vahi og ala rê. Geham su rêk basuh ham menanêr ham nabê, “Heḵ maluh gehameḵ avêhl!” rê. Gaḵ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti.²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mêm ham tu Abraham yi mewis ving nebê saga, om ham rêk natôḵ vu semusên pin sên Anutu bago raḵ Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rêk Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bê mehôti nanêr borot nabê nalu rêk doḵ nah ben megeḵo yi ngaa pin natu yi ngaa, rêk mu nalu yô nahên mahen, og yîḵ su anon raḵ beḵo pevis rê. Gaḵ yô nahên nedo nebê hur

ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḵ buk sèn ama ggooin rak lo. ³ Log hil nebè saga. Hil nahèn nado nebè hurmahen gehil su arig rè, lob ngaahur sèn denegin dob agi denedeginengin hil. ⁴ Rêḵ mu buk sèn Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavèh ti ko yi. Lob dahun yi gesepa loḵ Horek, ⁵ in bè doḵ vu hil mehōnon sèn Horek deginengin hil lo begeko hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sèn nevong Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḵ hil ayod, benevong behil netahi bè, “Aba! nebè Amagi!” ⁷ Om su hong hur meris megenevong huk vu ala ngwè rè, gaḵ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nêr bè yi ngaa pin tu hong ngaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham duḡin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsèn hir hur bedenegin ham, rêḵ mu anutu-kuungsèn saga su sir anutu soḡek rè.

⁹ Loḵ mêm gwèbeng sènè ham neraḵ Anutu ni ggovek ya-E mu maḵ sa nanêr nabè Anutu neraḵ ham nimin-loḵ ham bè gwèrin ham nah vu ngaahur meris nebè saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bè degevong ngaa nivesa ti vu ham rè, gesu deyoh vu bè dedoḵ vu ham rè. ¹⁰ Ham nahèn nesepa loḵ meneḵo hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis rak. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rêḵ ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḵ sa vahag nabè sèn sa nesepa loḵ ham vahamin wirek lo. Sa nig rak wirek rêḵ ham su nevong paya vu sa rè. Gaḵ niraksèn jom sa ahon besa nado ham nyèḡ, lom senêr Bengö Nivesa vu ham nyèdahis. ¹⁴ Niraksèn saga vong huk böp vu ham, rêḵ ham su nimin nelèlin sa ma ham ruu demimin vu sa rè. Gaḵ ham ḵo sa rak nebè Anutu yi angêr ti, ma nebè Kerisi Yesu yô yök vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rêḵ gwèbeng og maḵ nebè va? Yōnon! Seraḵ ni bè wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vongin bè selupek malamin gahis vèr mebo vu sa!

¹⁶ Loḵ nebè va? Ham nelè sa paya gwèbeng in senêr gagek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog seraḵ alam saga nij vorot bè deneko ham rak, rêḵ mu sir alam nij paya. Denevongin bè hil basuh hil gemêm ham nimin dèlin sa geham napiḵ vu sir mu pangsèn. ¹⁸ Sa su newag neraḵ in ham rè! Gaḵ nabè sa su medo geving ham rè galam vahi kwaj bo nabè dedoḵ vu ham yōnon, og sagaḵ nivesa. ¹⁹ Rêḵ nalug lo! Sayog niḵerus rot nebè sèn ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bè ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bè sa medo geving ham loḵ mêm seyoh vu bè nanêr gagek niröp vu ham. Rêḵ mu ma gesa kwag neya ngahi bè sa gevong nabè va!

Gagek Peggirinsèn Rak Hagar Lu Sara

²¹ Ham bè gurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gagek sèn Horek nêr agi rè! ²² Neggêp loḵ Horek nebè Abraham nalu luu. Luho yi hur avèh ti deḵo ngwè, geluho venè soḡek yô deḵo ngwè. Venè soḡek sènè og su hur avèh ti yi rè, gaḵ yô tu ala menengin yi. ²³ Lob nalu ngwè sèn luho yi hur avèh deḵo lo, og deḵo nebè sèn hil pin nehaḵo nalud lo. Gaḵ ngwè sèn luho venè soḡek deḵo lo, og luho deḵo sir, lob Anutu nevong benalu loḵ in bè yi gagek sèn nêr vorot lo anon jaḵ.

²⁴ Lob gagek peggirinsèn rak gagek sagi. Avèh luu sènè nebè gagek luu sèn Anutu joo vu mehōnon lo. Hagar nebè Horek muginsèn sèn Anutu vo vu alam Yuda ggêp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sèn Hagar yi mewis lo yô hir dob lo, lob sènè nebè Yerusalem sèn nedo dob agi. Lob Yerusalem sèn nedo dob agi, loشو yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶ Rêḵ mu Yerusalem ngwè sèn nedo vavunè lo, og saga nebè Abraham venè soḡek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rè. Lob avèh saga vong bè hil pin atad. ²⁷ In dekevu meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebè:

“Hong avèh sèn genare newam meris

gesu geḵo nalum ti rè lo,

kwam vesa rot!

Hong sèn su genevimengin nalum ti rè lo.

Ayam jaḵ megenanêr rangah nabè ahêm nivesa rot!

In avèh sèn regga ni nelèlin yi lo yi mewis rêḵ ngahij sekê rot

kesuu avèh sèn nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebè Isaak. Ham nebè hurmahen sèn Anutu vong yam in bè gagek semusen sèn nêr vorot lo anon jaḵ lo. ²⁹ Rêḵ hurmahen sèn ata ḵo yi nebè hil atad deneko hil pin lo nelè hurmahen ngwè sèn degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begö vu yi, lom yik gwèbeng nebè saga ving. ³⁰ Rêḵ mu dekevu Sara yi gagek meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bè, “Gwetii hong hur avèh luho nalu dena in hur avèh nalu su rêḵ doḵ nah böm

geving sa nalug rē, gaḱ rēḱ nama!”³¹ Om arig lo, hil su nebē hur avēh nalu hil rē, gaḱ hil nebē venē soḱek nalu hil.

5

Hil Sēn Kerisi Ƙo Hil Vēr In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gōkin

¹ Kerisi ƙo hil vēr in ngaa sēn deginengin hil lo in bē hil su agureḱ nah ngaa ti babu megegin hil nah gōkin. Om ham bare niwēēḱ geham su gureḱ Horek babu medeginengin ham. ² Ham ngo! Sa Paulus sa bē nanēr vu ham nabē: Nabē degerah* ham navimin, og Kerisi su rēḱ doḱ vu ham rē, gaḱ rēḱ nama!

³ Lob sa bē nanēr gageḱ sēnē vu ham gōkin nah rē nabē: Bē ham gwerah* navimin, og ham rēḱ sepa doḱ Horek megwewong noh vu pin geving. Rēḱ nabē ham kweyēh horek timu og ham rēḱ malamin nama. ⁴ Nabē ham kwamin bo nabē ham sepa doḱ Horek in geving meham natu mehōnon yohvu, og ham kwehe ham vēr in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rēḱ nanēr ham nabē ham alam yohvu rē, gaḱ rēḱ nama. ⁵ Rēḱ Anon Vabuung neloḱ vu hil behil nid wēēḱ menavo kwad in buk sēn Anutu nanēr hil nabē hil mehōnon yohvu jaḱ sēn hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sēn Kerisi-yi-alam hil lo, nabē hil herah* navid ma hil su herah* navid rē, og sagaḱ ngaa meris besu neloḱ vu hil rē. Gaḱ ngaa anon soḱek nebē hil ayod neya timu vu yi, bahēd neving yi losho alam vahi pin sēn ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḱ yi nivesa, loḱ maḱ re ggēr in ham om sēn gwēbeng ham su nesepa loḱ gageḱ anon rē-ē? ⁸ Anutu sēn ggooin ham raḱ lo su ggēr in ham yah nebē saga rē! ⁹ Ngaa nipaya yiḱ nebē yiist*. Gageḱ nipaya mahen teka neloḱ ya ham ti ti ayomin, lob denenēr yoh vu ham pin lob neving beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rēḱ Mehōbōp vu niwēēḱ vu sa besa kwaḱ nevo bē ham rēḱ gwevu gageḱ nipaya saga na, gemēm hil sepa doḱ kwa timu. Rēḱ mu alam sēn denevong gageḱ nipaya neverup loḱ ham lo, nabē sir los arēj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sēnē neggēp vu sir berēḱ degeḱo nyēvewen doḱ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam saḱ ahēj sengēn vu sa, in senēr bē Yesu diik raḱ kelepeḱo* in bē geḱo hil nah vu Anutu. Gaḱ bē sa nanēr nabē hil gerah* navid in bē hil anah vu Anutu, og su rēḱ ahēj sengēn vu sa rē, gesu rēḱ dedeginengin ngaa maggin jaḱ sa rē. ¹² Ham nanēr vu alam sēn denevong gageḱ nebē aḱ neverup loḱ ham lo nabē sahēj neving bē degerah paya gedeḱetōv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham raḱ in bē geḱo ham vēr in ngaa sēn deginengin ham lo. Rēḱ mu ham gwegin ham nivesa geham su kwamin bo nabē neḱo ham vēr in Horek, om mēm ham gwevong ngaa sēn ham malamin anonin lo jegg in jegg in noh vu kwamin. Gaḱ mu ham ahēm in geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyēvewen rē, gaḱ ham doḱ vu ham nyēmasēn. ¹⁴ In hil nasup in Horek pin loḱ yah gageḱ timu sēnē nebē: Ahēm geving alam sēn denedo dus vu hong lo nabē sēn ngo ahēm neving hong! ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gaḱ nabē ham medo nanēr ham menakwēr yaleḱ doḱ ham ayomin, og ham rēḱ basap ham beham kwetēḱ in ham genyēḱ ḱep meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanēr vu ham nabē: Nabē ham sepa doḱ Anon Vabuung megegin ham, og ham su rēḱ malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rē. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sēn Anon Vabuung nelē bē su yoh vu rē lo, log Anon Vabuung ahē neving bē hil geving ngaa nivesa sēn hil ayod ninelē in lo. Luho medo denesis begō vu sir, om ham su yoh vu bē rēḱ gwevong ngaa nivesa sēn ham kwamin nevo lo banon jaḱ rē. ¹⁸ Rēḱ mu nabē ham nesepa loḱ Anon Vabuung, og Horek su negin ham rē.

¹⁹ Lob ngaa sēn hil nemalad anonin lo nebē sēnē: Hil nehevong baggēb, gehil nehevong ngaa sēn su yoh vu rē lo, gehil kwad nevo ngaa jegg in jegg in rak ngaa sēn alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong paraheḱ los ƙatoong. Hil nevasuh hil menasis begō vu hil vewen vewen, hil nanēr hil, hil ayod nesih yi, hil ahēd sengēn menehevong paang. Hil nevingwēng raḱ ngaa nipaya vunsēn in bē gaḱo hil jaḱ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalē mehō ngwē paya in ngaa nivesa tōḱ vu sir, hil nanum bēl mengēēs meneḱeyevin, hil nehevong nos bōp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jegg in jegg in, log hil nehevong ngaa nipaya aggaga pin nebē saga ving. Lob sa bē nanēr vu ham gōkin nabē sēn senēr vu ham wirek lo nabē: Alam sēn denevong ngaa nebē aga, og su rēḱ dedoḱ na Anutu-yi-nyēḱ bedemedo geving yi rē. ²² Rēḱ mu Anon Vabuung tahu hil loḱ ngaa nebē sēnē: Hil ahēd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod ḱep revuh, hil su abo doḱ nipaya nyēvewen, hil kwad bo mehō ngwē madok vu sir, hil napiḱ vu ngaa nivesa, hil geving nirōp noh vu sēn hil nanēr lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaḱ horek ti su neggēp in bē nanēr in ngaa nebē sēnē rē.

²⁴ Lob mehōnon sēn detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sēn malaj anonin lo los ngaa nipaya sēn ayoj nevu nevu in lo raḱ ya kelepeḱo* in bē nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo

niwëek vu hil, lob hil ayoh vu bê sepa doḡ ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa doḡ vaha jak buk pin. ²⁶ Hil su sepa doḡ ngaa sën geko hil arêd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi deneko sir rak lo paya.

6

Hil Adoḡ Vu Hil Arid Lo Sën Denetöḡ Raḡ Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loḡ Anutu niwëek lo tato aggata niröp vu yi. Rëḡ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweko ham jak, gaḡ ham gweḡin ham, in ngaa nipaya rëḡ pelëpin ham beham rëḡ bës geving. ² Ham doḡ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netöḡ vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëḡ mu alam pin yö deseggi hir huk medejaḡ ni rë, loḡ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaḡ su degeḡo sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëḡ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham doḡ vu ham alam sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bê tetuhin Anutu rë, gaḡ rëḡ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa doḡ ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëḡ natöḡ jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaḡ nabë sepa doḡ Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëḡ geko nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo malatum-sën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëek, og hil rëḡ gaḡo nyëvewen nivesa doḡ nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bê gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adoḡ vu mehönon pin nabë saga, rëḡ mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namuḡin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Raḡ Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemaḡ niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeḡo sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netöḡ vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëḡ mu su denesepa loḡ Horek pin rë gema. Gaḡ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denenër hir huk rangah medegeḡo sir jak in. ¹⁴ Rëḡ sa, og sa nehako sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëḡ malag anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sakaḡ ngaa meris, gaḡ ngaa anon nebë mehö saga vu mewis rak. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa loḡ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷ Om mehöti su geko gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp loḡ sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bê sa natu Kerisi yi sinarê. Sa kevu kapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Rak Kerisi

³ Hil gaço hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arê jak in vong Kerisi yam, lom ko yagek yi semusën nivesa vesa pin sën nelok vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil rak wirek gesën su tung yagek los dob rê geyö nahën lo. Ahê neving hil beggooin hil rak betato hil bê hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelê nabê ngaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bê rëk semu hil nabê sënë, lom nêr vorot bê Yesu Kerisi rëk gëko hil nah vu yi lom mêm nanêr hil nabê nalu hil. ⁶ Hil su nehevong ngaa nivesa ti in bê mêm gevong nabê saga doğ nah vu hil rê, gak ahê neving Nalu Yesu om sën nevang vu hil nyemasën, om hil gaço arê jak na vavunê rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh nikök ya in bê kevoh hil ngaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mêm gëko hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevang yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rê. Genevo kwa los netatekin gagek degwa vu hil ving. ⁹ Tatekin gagek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebê, buk govek na rê, loğ mêm Kerisi natu ala bengupin ngaa pin jevuh ti bedegevek babu. Ngaa pin vu yagek gengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevang ngaa pin banon nerağ neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benêr vorot bê Kerisi rëk gëko hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuđa rak wirek loğ sën Nalu yö nahën gesu yam dob rê lo, in bê he kwamin bo Kerisi megegin yi. Lob saga neko Anutu arê rak benetato niwëek rangah vu mehönon. ¹³ Loğ mêm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwê nengo gagek anon ving beham hurek babu. Gagek anon sënë nebê Bengö Nivesa sën tatekin vu ham nebê Anutu ro aggata in bê gëko ham nah vu yi lo. Ham vong ving ggovek, loğ mêm Anutu vong Anon Vabuung yam beloğ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nêr vorot lo, in bê tato nabê yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bê Anutu bağo hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëk medo tato nabê sënë in gëko Anutu arê los niwëek jak. Röt bona berup doğ buk sën anon jak bAnutu gëko hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Rak Bê Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebê saga lom sa hango bê ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahêg nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom rak in ham gesa su nehevuu rê. ¹⁷ Sa medo najom rak nebê hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëek lo gevong beham natu alam los kwamin beham jak gagek los degwa ni beham jak Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom rak ving bê gevong beyi gagek gëp rangah vu ham beham jak ni, gemëm ham jak ni geving nabê ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham rak in bê ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yagek. Log vongin bê gevong yi ngaa nivesa los arê arê ngahisekê rot vu ham. ¹⁹ Log sa bê ham jak ni nabê Anutu niwëek böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log nevang niwëek saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebê sën vong ngaa niwëek böpata ²⁰ sën ko Kerisi ver in alam-diiksën bevesa loğ yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gëngaa los arêj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arêj neggëp vu dob agi, gesën arêj rëk berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin lok ya nema ggovek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekê in ngaa pin ala yi. ²³ Lom vong bê Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loğ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loğ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bê Rëk Malad Nama Rëk Kerisi Luğ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bê rëk malamin nama na verök yi in ham nekweyêh gagek los nevang ngaa nipaya. ² In ham nesepa loğ aggata-dob-yi. Ham nevang ngaa nipaya geham nengamin des vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevang huk loğ alam sën su nengaj yes vu Anutu rê lo ayoj. ³ Wirek oh hil naha rak sir gehil medo nesepa loğ ngaa sën hil ahêd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loğ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loğ rê. Lob Anutu ahê sengën vu hil rot wirek bevongin bê kevoh hil na. Nebê sën nahën ahê sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loğ ngaa nebê sagi. ⁴ Rëk mu Anutu mehö kwa vongsën degwa lob kwa pesivin

hil pangsen rot. ⁵In hil ngaa nipaya tato bë hil rëk malah nama, rëk ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong beKerisi vesa loq yah bekedi raq yah vu bedub lo. Ko hil yah vu yi nyëmasën, gaq su vong loq yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ko hil rak ving yi benër vorot bë hil rëk medo doq ti gëp yaqek. ⁷Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehõ semusën degwa yõnon rot, in nevong ngaa nivesa saga vu hil degwa raq Kerisi Yesu. ⁸Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti doq nah in gweko ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaq mu Anutu semu ham rak sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevong lo in bë ham rëk gweko arëmin jaq rë. ¹⁰In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë 'alam sën su denerah* navij rë' lo. ¹²Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaq alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gaqek sën Anutu joo raq sir lo, og su joo raq ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu soqek su nedo ving ham in bë doq vu ham rë. ¹³Rëk mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh niqõk in ham. ¹⁴In netu hil mehõ-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh katum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵In degwa nebë vasap navi bediik mekevoh gaqek sën nevong behil nehalë hil paya lo ya. Gaqek sën kevoh ya-ë, og yiq Horek sën nedeginengin gaqek ngahisekë rak he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevong nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶Yõnon, diik raq kelepeko* in bë gevong behil natu anon timu begaqek sën neggëp vu hil lo nadiik na, loq mëm geko hil pin doq ti nah vu Anutu. ¹⁷Om sën ko Bengõ Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸Yõnon, Yesu vong behil yu luu ayam loq ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tatekin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaq ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëg tu ham nyëg, geham nebë alam sën denedo loq Anutu yi beggang ving yi. ²⁰Log ham nebë beggang sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare raq nebë alam sinarë nyëdahis losho alam-denenër-gaqek-rangahsën. GeYesu tu degwasekë nebë gelõng niwëk sën beggang nyëketu yi. ²¹Lob gadu beggang sekë pin ahon bebeggang anon pin kõpek, lob beggang saga tu dub vabuung yõnon betu Mehõbõp yi ngaa. ²²Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë beggang sekë sën delev beggang rak beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doq medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengõ Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado qarabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ²Maq ham ngo ggovek bë Anutu vo gaqek semusën sën vongin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaqo nõk vu ham. ³Log yiq tato gaqek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gaqek dus sën sa kevu yök vu ham wirek lo. ⁴Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jaq ni nabë seraq Kerisi yi gaqek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵Anutu su tatekin gaqek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti beraq ni rë. Gaq gwëbeng og Anon Vabuung tatekin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gaqek-rangahsën mederak ni. ⁶Log gaqek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengõ Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë doq nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gaqek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën rak yö yi niwëk, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengõ Nivesa sënë rangah. ⁸Gaq sa mehõ nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëk vong semusën anon saga loq yam sa nemag nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi ngaa anon nivesa sën nevong in bë doq vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹Log sa tatekin vu mehõnon pin nabë Anutu vong gaqek sën neggëp kesii wirek lo tõk yam rangah banon rak nebë sënë. In gaqek sagi yö neggëp kesii lok Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰Neggëp kesii wirek in bë ngaahur hir ggev los ngaahur nij wëk vu yaqek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejaq ni nabë Anutu mehõ kwa bõp kesuu sir pin. ¹¹In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loq ayo vorot bë hil Mehõbõp Kerisi Yesu rëk gevong ngaa sënë banon jaq. ¹²Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahõneng in Anutu mala rë, gaq jak

naha raḡ yi los najom raḡ ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḡ geseḡemin nama in ngaa maggin sën nedeginengin sa lo rë. Gaḡ mu ham napisek in ngaa saga tōḡ vu sa, in netōḡ vu sa raḡ degwa sën sa nehaḡo Bengö Nivesa yōḡ vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejak Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom raḡ in ham pangsën genekeḡag vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bë doḡ vu ham. ¹⁵ In alam yageḡ-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom raḡ vu yi nebë: Ngaanon los niwëëḡ nivesa pin neggëḡ vu yi, om gevong Anon Vabuung nōḡ vu ham in bo gadu doḡ ham ayomin beham bare niwëëḡ. ¹⁷ Gesa najom raḡ nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yō rëḡ medo doḡ ham ayomin. Lob ham jaḡ ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëëḡ jaḡ degwa saga, nabë sën keḡe gega neluḡ ya dob benare niwëëḡ. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḡ jaḡ ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën raḡ buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom raḡ bë ham jaḡ ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehōnon naraḡ ni lo. Om mëm Anutu rëḡ doḡ medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëḡ vu ham. Gaḡ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gako Anutu arë jaḡ, in yō yoh vu bë gevong ngaa böḡ böḡ vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ḡetaḡ in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga raḡ yō niwëëḡ sën nevong huk loḡ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaḡo Anutu arë jaḡ noh vu buk pin degwata los degwata. Yōnon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado ḡarabus in Mehöböp yi mehō sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham raḡ, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweḡo ham jaḡ, gaḡ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo doḡ ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gaḡ ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëëḡ in ham su basuh ham, gaḡ ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëḡ naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geḡik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham raḡ lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëḡ ti, gehil naripek bë! ggëḡ ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo loḡ hil pin ayod. ⁷ Rëḡ Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil haḡo nyëmasën yoh vu yō kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëḡ loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo nebë:
 “Kesuu alam sën denesis begö vu yi lo

beduu sir ahon,
 log mëm raḡ yah vavunë

bevo semusën ggelek mehōnon nyëmasën.”

⁹ Rëḡ gageḡ sën nër agi bë raḡ yah vavunë om saga maḡ tato bë luḡ yam dob sën neggëḡ gebinë agi muḡin. ¹⁰ Gaḡ mehō sën luḡ yam lo, yik mehō sën raḡ yah vavunë mekesuu gageḡ teb pin lo, lob raḡ yah vavunë in bë natu ala megeḡin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denenër-gageḡ-rangahsën, gevahi denëḡo loḡ nyëḡ medenenër Bengö Nivesa vu alam dahis. Vahi denëḡin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededoḡ vu sir, geKerisi-yi-alam ngahiḡseḡeḡ jaḡ bedebare nijwëëḡ. ¹³ Rot behil pin gevong geving gageḡ gëḡ ti, gehil pin ajaḡ Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehōnon yohvu nabë Kerisi sën mehō yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rëḡ mu hil su medo gevong ngōḡ ngōḡ nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehōnon pin hir gageḡ sën kwaj nevo medenenër lo rëḡ geḡo hil nah menom nabë sën sang neḡo keḡe nema los ris. Mehōnon kuungsën rëḡ dekeḡe hil galam nijpaya los kwaj rëḡ detetuhin hil. ¹⁵ Rëḡ mu nabë hil ahëḡ geving hil benanër gageḡ anon mu, og hil rëḡ nabë Kerisi behil gevong ngaa pin nabë sën nevong lo, geyō rëḡ natu yuseḡe begeḡin hil pin. ¹⁶ Saga nebë sën yuseḡe nesupin mehōti ni len ti ti pin in bë semu anon jaḡ. Gehil pin ti ti nebë teliteḡ meneloḡ vu anon bevo niwëëḡ vu navi. Gelen ti ti nevong huk agga ti ti yoh vu sir. Gemëm ahëḡ neving sir mesir böḡ neraḡ loḡ ti medenare niwëëḡ medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Doḡ Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bë nanër niwëëḡ vu ham nabë ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë sën alam dahis denevong lo. In su deneseḡa loḡ ngaa anon rë, gaḡ kwaj

nevo ngaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loḵ malakenu, om sèn su deyoḵ vu bè deseggi gagek medejak degwa ni rē. Anutu vongin bè gevong medemedo malaj-tumsèn rēk ma gedenedo adingnē, in ayoj ni tebō in yi gesu denerak ni rē. ¹⁹ Alam dahis og su deyoḵ vu bè deseggi ngaa nipaya los ngaa nivesa medejak ni rē, om sèn deggēr in sir yah bemedo mekwaj nevo ngaa sèn maluh los avēh denevun sir in lo mu pangšēn. Log malaj anonin ngaa nipaya pin bedeneya vu pangšēn. ²⁰ Rēk Kerisi su nēr bè ham gwevong nabē sēnē rē. ²¹ Ma mak ham su ngo Kerisi yi gagek anon sēn he netahu ham loḵ lo rē? ²² Gagek sēnē nebē ham naḵah ngaa muḡengsēn sēn ham nevong wirek lo vēr in ham, geham gwevuu ham ayomin wirek-hen-yi na. In ngaa muḡeng og nesepa loḵ ngaa nipaya sēn ham malamin anonin lo, genevong beham nimin paya nerak. ²³ Om ham ayomin mewis jak geham kwamin bo ngaa nivesa mu. ²⁴ Geham jōp gagek anon nirōpsēn-yi los vabuung doḵ nah ham, beham natu mewis jak benimin nabē Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevuu gagek lahsēn vun los gagek kuungsēn pin na, geham nanēr gagek los anon mu vu ham. ²⁶ Bē ham ahēmin sengēn og ham gwegin ham nivesa in ngaa nipaya rēk ḡep vu ham, gak ham ahēmin nakul beham gwero gagek pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabē nama og ham rēk tatekin aggata vu Memō Nipaya Satan berēk kepē ham. ²⁸ Log mehō sēn neggodek ngaa lo, og su godek ngaa ti gōkin nah. Gak yō sero huk ti megevong jak nema nirōp in geko monē teka jak medok vu yi, gerēp doḵ vu mehō ngwē sēn nerak vu in ngaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanēr gagek jeggin jeggin berup ham avimin. Gak ham bosek menanēr gagek nivesa mu in doḵ vu alam sēn denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loḵ ya nedo ham ayomin in bè tato namugin behil ajaḵ ni nabē Anutu rēk geko hil vēr in ngaa nipaya nyēvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gevong bAnon Vabuung ayo maggin jak. ³¹ Ham su gwelē mehō ngwē paya, geham su ahēmin sengēn jak, geham su gwevong paang, geham su nanēr pelēsēn jak mehō ngwē, geham su ahēmin nipaya vu mehō ngwē. ³² Gak ham gwelē ham nivesa, geham doḵ vu ham. Log ham su kwamin bo ngaa nipaya sēn mehō ngwē denevong vu ham lo. Gak ham kwevoh na nabē sēn Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham ngaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doḵ Ngaa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahē neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doḵ vaha begweving ngaa noh vu sēn Anutu nevong lo. ² Log ham medo gwevong ngaa los ahēmin geving mehōnon pin, nabē sēn Kerisi ahē neving hil belok yah hil bed lo. Lob saga rēk natu seriveng nabē seriveng reggu nivesa sēn denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggēb los ngaa ningōhek sēn hil navun hil in lo, gengaa nipaya sēn ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sēn Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwēng jak, in sagak su yoh vu rē. ⁴ Ham su nanēr gagek nipaya paya berup avimin, geham su sevēr in gagek kwamasēn-yi, geham su nanēr gagek jeggin jeggin sēn su yoh vu rē lo genanōp in. In ngaa nebē saga og su yoh vu bè ham gwevong rē, gak ham nanēr ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sēn nevong vu ham lo. ⁵ In ham rak ni ḡgovek bē mehō sēn neggodek avēh avō, gemehō sēn nevong ngaa ningōhek, gemehō sēn ahē neving baggēb benevong jeggin jeggin lo, sēnē nebē nesepa loḵ ngaa kuungsēn wirek hen nebē jepō los nyēḡ gebus beḵo arēj rak, og alam nebē sēnē su deyoḵ vu bè dedok na Kerisi luho Anutu hir nyēḡ rē. ⁶ Ham su gwebē nengamin vu alam sēn denevongin bē detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahē sengēn vu alam sēn denekeyēh aye medenevong ngaa jeggin jeggin nebē aḡi, log rēk bo nyēvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebē doḵ ti. ⁸ In ham nedo loḵ malakenu wirek, rēk gwēbeng og Mehōbōp nevong beham nedo loḵ rangah, om ham gwevong ngaa pin nabē alam sēn denedo loḵ rangah lo. ⁹ In alam sēn denedo loḵ rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa loḵ gagek anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemailamin sepa ngaa sēn Mehōbōp ahē neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su nelok vu hil rē, gak ham tato rangah vu alam nabē ngaa nebē saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sēn denevong vunsēn lo, og hil su bengwēng jak, in hil nid nemum in. ¹³ Gak ngaa pin sēn neggēp rangah lo, og alam pin denelē medenerak ni, ¹⁴ in ngaa pin sēn rangah gelu rak lo, og neggēp rangah rot. Nebē gagek sēn dekevu meneggēp lo nebē:

“Hong sēn genewēp lo! Kwedi!

Gwevuu diiksēn na in

lob Kerisi gevong benyēḡ geheng in hong
gegemedo doḵ rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabē alam kwaj masēn, gak ham gwevong ngaa pin nabē alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rē,

gak ham nimin wëek megwevong huk jak buk pin, in ngaa nipaya neggëp loğ buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gak ham kwamin bo mejak ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëk nimin paya jak, gak mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwevong tarot nivesa sën gadu ham kenumin, geham gwevong raro doğ ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jak buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën neving benetök vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jak Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Rak Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gwëko ham jak vu arimin, gak ham dahun ham in lob saga geğo Kerisi arë jak. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menëgin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj menëko sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediik loğ yah bej ²⁶ in bë geving benij röp los nij mewis jak lo. Log neripek sir rak bël los neving yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jak, gengaa ningöhëk ma ngaa nipaya su gëp vu sir, log mëm rëk geving bedenatu yi ngaa vabuung gengaa nipaya nama na verök yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë saga. Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham navimin lo, in mehöti sën ahë neving venë lo, og yö ahë neving yi. ²⁹ In mehöti su ni nelëlin yö navi rë, gak yö nevet yi menëgin yi nivesa rot nebë sën Kerisi yö nëgin yi alam lo. ³⁰ Kerisi nëgin hil nivesa in hil nebë yi reggos los sekë gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sën Anutu yi gagek nër lo bë, “Maluh rëk gevuu ama lu ata genapiik vu venë beluho denatu anon timu.”

³² Log gagek vunsën sënë og degwa böpata ngwë neggëp. Yönon, nenër rak Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rëk mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahëmin geving venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham lo. Log ham avëh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Rak Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggëp. Ham tu Mehöböp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevong noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nër bë, “Gegurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muginsën geyi gagek semusën neggëp ving. ³ Gagek semusën sënë nebë, “Ham rëk medo nivesa meham medo hus adingsekë rot gëp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevong paya vu ham nalumin lo bahëj sengën vu ham, gak ham gwëgin sir nivesa bedesepa doğ Mehöböp yi gagek los degevong ngaa pin niröp.

Gagek Rak Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevong noh vu mehö sën tu alamin menëgin ham lo aye. Ham gönengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabë sën ham neving vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevong huk jak malaj mu in nabë ahëj nivesa in ham, gak ham gwevong nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hir beham nesepa loğ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevong huk in nabë mehönon degelë ham nivesa, gak ham kwamin vesa megwevong huk los niwëek in Anutu gelë ham nivesa. ⁸ In ham nerağ ni vorot bë: Nabë ham gwevong huk nivesa geham su nimin tebö rë, og Anutu rëk geving nyëvewen doğ nah vu ham sën tu hur lo, gevu ham sën tu ala lo geving.

⁹ Log ham sën tu ala lo, ham gwëgin ham hur nivesa geving. Ham su gwevong paang los nanër gagek nipaya jak sir, in ham rak ni bë ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelë ham pin neggëp ti.

Kerisi-yi-alam Nebë Alam-begö-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gagek hus sënë nebë: Ham nimin wëek menatu Mehöböp yi alam yönon! Yi mehö niwëek ata, om ham gwëko niwëek vu yi. ¹¹ Ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo doğ na ham navimin, in ham bare niwëek gengaa sën Memö Nipaya Satan neving in bë tetuhin ham lo su kepë ham. ¹² In hil su nasis begö vu mehönon rë, gak hil nasis begö vu ggev los ngaa niwëek sën denëgin ngaa malakenu-yi lo, gevu memö nipaya sën denëgin yagek babu lo. ¹³ Om ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo pin doğ na ham, in nabë buk nipaya natök vu ham, og ham bare niwëek bengis begö rot begovek na, gemëm ham medo. ¹⁴ Ham gwevëh gagek anon gëp ham balomin beham bare. Geham gwevong ngaa niröp mu in gërin ham newamin. ¹⁵ Log ham jöp Bengö Nivesa sën

nevang behil ayod neto revuh lo doḡ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwëek geham su jöpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jaḡ buk, lob saga natu ham kelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ko ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin doḡ in gërin begö. Geham gwëko gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kaḡiya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jak.

¹⁸ Log ham najom jaḡ los kwetag vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëk doḡ vu ham. Ham su nimin tebö! Gaḡ ham pasang najom jaḡ in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jaḡ in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gagek berup savig besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehönon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado karabus agi. Om ham najom jaḡ nabë sa su göneng in mehönon megevuu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gaḡ saḡ nanër rangah metateḡin mena rot.

Gagek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëḡ neving yi. Lob neyök vu ham berëḡ nanër sa los ngaa pin sën netök vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jak huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yik sa hevong yi meyök vu ham rak degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëek jaḡ. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegın dub los alam sën deneloğ vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonğ semusën vu ham bedegevonğ ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom rak vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neketag vu Anutu bē doğ vu ham lo, og sa neketag los ahëğ nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham neloğ vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beverup gwëbeng. ⁶ Lob serak ni ggovek bē Anutu yō vonğ huk nivesa loğ ham ayomin vu nyë dahis, lob yō rëğ medo gevonğ rot begovek na doğ buk sën Kerisi Yesu duğ nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sakağ yoh vu. In buk vahi og sa nado karabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bē gadu Bengö Nivesa balam degevonğ geving niwëëk. Lob neloğ buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon nerak menesemo alam vahi lo, og yik ham nevonğ huk sagi ving behil kwad vesa loğ ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yōnon neggëp Anutu mala bē sayog nepebip sa in bē senök galë ham pin, in sahëğ neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom rak in ham bē ham ahëmin geving ham niwëëk rot noh vu buk pin bena meböpata jak. Gesa najom rak ving bē ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jak ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup doğ buk sën Kerisi duğ nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bē gevonğ banon jak doğ hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëğ geğo Anutu arë jak nabë mehö niwëëk los arë böpata.

Paulus Ya Karabus Lob Sënë Loğ Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bē ham jak ni nabë ngaa sën tōğ vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gağ neloğ vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegın mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og derak sa nig ggovek ya bē seyam karabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahisekë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bē seyam karabus, lob ayoj niwëëk rak in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëëk rak medenër Anutu yi gägek rangah. ¹⁵ Yōnon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëğ ya, lob denevonğ in bē dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gägek rangah rak degwa sënë, rëğ sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bē sa nado sënë in bē sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gägek rangah. ¹⁷ Rëğ sir vahi og denenër Yesu yi gägek in bē degeğo yō arëj jak. Gağ ayoj su niröp rë. Yōnon, denevonğ in bē debo maggin la doğ na geving vu sa doğ karabus. ¹⁸ Rëğ yik sakağ ngaa meris. Bē denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gägek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëğ kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bē ngaa sënë rëğ doğ vu sa besëğ medo nivesa, in serak ni ggovek ya bē ham nejom rak yoh vu buk in bē doğ vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bē rëğ anon jak nabë: Sa su rëğ nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo ti rë. Gağ nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bē gevonğ ngaa pin sënë los nig wëëk in geğo Kerisi arë jak. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gağ nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëğ medo geving Kerisi yōnon. ²² Rëğ mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëğ gevonğ huk vahi geving banon jak, om mak sëğ gevonğ nabë va? Sa duğın! ²³ Sa kwag luu luu in sënë. Sa bē nadiik bena medo geving Kerisi in sënëğ nivesa rot. ²⁴ Gağ mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot, in mëm sëğ medo medoğ vu ham rë. ²⁵ Om sa kwag neya timu meserak ni bē mak sëğ medo vesag medoğ vu ham in ham gwevonğ geving niwëëk bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebë saga, om nabë dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rëğ kwamin vesa in begweğo Kerisi Yesu arë jak pangsën.

Alam Pilipi Loshö Paulus Degebë Doğ Ti MedengisBëğ In Bengö Nivesa

²⁷ Rëğ mu ham sepa doğ Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabë senök galë ham, og sejak ni. Ma nabë sa gango ham bengömin mu, og yik ggovek, gesëğ gango nabë ham ahëmin neving ham menare loğ ti, bayomin ti, beneloğ vu ham menesis begö in Bengö Nivesa in bē na meniweëk jak balam degevonğ geving. ²⁸ Sa hevongın bē gango ham bengömin nabë ham su nehönengin alam sën denekeyëh ham gägek lo rë. Gağ sa bē gango nabë ham nare niwëëk. Bē ham bare niwëëk nabë saga, og saga netato bē rëğ malaj nama. Log netato ving

bê Anutu rëk geķo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusën sënë vu ham bê ham ayomin na timu vu Kerisi mu rë, gaķ vu semusën ngwë vu ham bê kwerë maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yiķ hil nasis begö ggëp ti in Bengö Nivesa, nebë sën ham lê gesa nehevong wirek lo, genebë sën ham ngo bê sa nahën nehevong gwëbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahëd Geving Arid Lo

¹ Maķ ham neķo niwëëk vu Kerisi? Kerisi ahë neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemaķ Anon Vabuung neduu hil tu alam vu timu? Gemaķ ham ahëmin neving mehönon gekwamin nevingin sir-a? ² Om nabë nebë saga og mëm ham sepa doķ kwa timu. Ham ahëmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bë ham gwevong nabë saga, og ham rëk gwevong besa kwaģ vesa böpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweķo ham jaķ. Gaķ ham gurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabë dekesuu ham rak ngaa nivesa. ⁴ Geham su gweģin ham ngo ham ngaa mu, gaķ ham gweģin mehö ngwë hir ngaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ķo Arë Rak

- ⁵ Ham kwamin bo ngaa nabë sën Kerisi Yesu nevang lo.
- ⁶ Anutu soģek yi,
rëķ mu su kwa nevo bê najom aggata sën luho Anutu negģëp ti lo ahon rë.
- ⁷ Gaķ vuu aggata sënë ya getu mehönon rak,
bevong ngaa nebë hur meris.
- ⁸ Tu mehönon bedelë yi nebë mehönon soģek,
rëķ mëm yö dahun yi genesepa loķ Anutu aye rot bediik.
Yönon, diik rak ķelepeķo* nebë alam nij paya.
- ⁹ Om sën Anutu ķo yi rak, rak yiķ degwa sënë,
beķo yi rak yah vavunë rot.
Lob tung gģev ti sën kesuu gģev vahi pin lo rak yi.
- ¹⁰ In nabë degengo Yesu arë,
og alam pin vu yaģek gevu dob gevu dob ģebinë
rëķ dengun lusej vu yi.
- ¹¹ Log mehönon pin rëķ denanër rangah doķ ayej nabë:
Yesu Kerisi tu Mehöböp.
Gedeģeķo Ama Anutu arë jaķ nabë saga.

Hil Najëh Nabë Betuheng

¹² Om sa mehö lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabë sën ham nevang aga. Yönon, sën sa nado ving ham wirek lo og ham nevang, gaķ gwëbeng sënë sengo nado adingnë, om ham pasang gwevong nabë saga. Anutu ķo ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham ģöneng in yi begurek babu in mëm rëķ geķo ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusën. ¹³ In hil arak ni bê Anutu nevang huk loķ ham. Yö nevër ham kwamin, lob mëm ham nevang ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham gwevong los nimin yes, gaķ ham su gwevong ayemin vu los gök ham in. ¹⁵ Ham gwevong nabë sënë in ngaa nipaya su ģëp vu ham, gaķ ham medo niröp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yönon, ham nedo loķ alam nij paya los alam gageķ tetuhinsën vuheng, rëķ mu ham rëķ najëh jaķ sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gageķ sën yoh vu bê gevang bemehönon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in doķ buk sën Kerisi duk nom dob lo. In sëķ jaķ ni nabë sa su nevasap sa menehevong huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain rak ving, lob yiķ sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yiķ gģovek, in sa nig ķök rëķ keseh nabë wain sën denekeseh rak ham seriveng lo, lob sëķ kwaģ vesa geving ham. ¹⁸ Om yiķ ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa doķ ti.

Timoti Yi Gageķ

¹⁹ Nabë Mehöböp Yesu kwa bo, og sëķ gevang Timoti nõk vu ham, loķ mëm rëķ nom nanër ham bengömin vu sa besa kwaģ vesa. ²⁰ In su sa mehö ngwë nedo balu kwamin nevo ngaa negģëp ti nebë Timoti rë. Yö kwa nevo ham rot bê doķ vu ham. ²¹ Gaķ alam vahi pin og yö denegin yö hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëķ Timoti og ham rak ni bê yi mehö nivesa beneloķ vu sa in Bengö Nivesa nebë sën hurmahen ti neloķ vu ama. ²³ Sa bê gevang yi nõk pevis vu ham, rëķ mu sejaķ ngaa sën rëķ natöķ vu sa lo ni namugin loķ mëm. ²⁴ Rëķ mu sa hevong ving bê Mehöböp rëķ tateķin aggata gesengo rëķ nõk vu ham geving.

Epproditus Yi Gageķ

²⁵ Log sa kwag nevo bē maḵ sēḵ gevong hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vong yi loḵ yah ham bömin beyam loḵ vu sa, balu nehevong huk loḵ ti galam desis begö vu aluu in Bengö Nivesa. ²⁶ Rēḵ tum nevo kwa in ham bē nöḵ gelē ham. Gayo maggin rot in ham ngo bē nirak. ²⁷ Yönon, nirak böpata lob dus rak bē nadiiḵ na. Rēḵ Anutu kwa vongin aluu beloḵ vu yi in bē su nadiiḵ besayog maggin böpata rot rē. ²⁸ Om sēn sa kwag nevo rot bē sa gevong yi nöḵ pevis beham gwelē yi gökin bekwamin vesa lob ti mēm sa maggin rēḵ ahē yes jaḵ teka geving. ²⁹ Om ham gweko yi nöḵ vu ham los kwamin vesa in Mehöböp yi hur yi. Geham gweko alam nabē sēnē arēḵ jaḵ. ³⁰ Dus rak bē nadiiḵ doḵ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bē doḵ vu sa rē, om sēn loḵ yah ham bömin beneloḵ vu sa, rēḵ töḵ vu niraksēn sēnē bedus rak bē nadiiḵ.

3

Mehöti Sēn Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bē semu gageḵ sēnē hus nabē ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanēr gageḵ timu sēnē yoh vu buk, rēḵ mu sa su rēḵ nig tebö jaḵ in rē, in gageḵ saga rēḵ gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sēn denevong huk nipaya nebē anöo bemēn lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sēn denevongin bē dekepē ham lo. Geham gwegin ham in alam sēn denevongin bē degerah* ham navimin in mēm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggēp vu ngaa saga rē, gaḵ hil sagi og Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nehako Anutu arē rak, om hil atu yi alam soḡek. Hil su kwad nevo navid rē, gaḵ hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, maḵ sengo yoh vu bē kwag bo sa navig. Nabē mehö la kwaj nevo sēn derah* navij lo bē yoh vu bē geḵo sir nah vu Anutu, og seyoh vu bē nanēr rot kesuu sir. ⁵ In satag ḵo sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löö lob derah* sa navig. Saḵ Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Saḵ Hibriu ti gesamaḡ lu atag og Hibriu ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa loḵ Moses yi horek nebē sēn sir lo. ⁶ Sa nig wēek rot bē sa gevong Anutu yi huk, om sēn wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rēḵ mu nabē mehöti seggi sa jaḵ Moses yi horek, og rēḵ gelē nabē sa nesepa loḵ pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bē ngaa pin sēnē og ngaa böp rot, loḵ tum sehērin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bē ngaa pin sēnē og yik ngaa meris. ⁸ Sa su nanēr rak Yuda hir ngaa mu rē. Gaḵ serak ni bē Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sēn sa nehale ngaa vahi pin bē ngaa meris. Sa nesepa loḵ Kerisi vaha, besa hevuun ngaa vahi pin ya, besa nehale nebē laa, gesa bē najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bē gevong besa natu mehö yohvu rē. Rēḵ sayog neya timu vu Kerisi, om sēn Anutu nēr sa bē sa mehö yohvu, in Anutu nenēr mehönön bē sir alam yohvu degwa rak sēn ayoḡ neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bē sejaḵ Kerisi ni yönon. Gesa bē gaḵo niwēek vu yi in diiḵ gekedi rak yah. Sa hevongin bē gaḵo ḵerus nabē sēn ḵo lo, gesa bē sa su kwag bo sa, gaḵ sa bē dahun sa nabē sēn Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebē sēnē, in sa kwag nevo bē rēḵ gevong besēḵ ḵedi jaḵ nah ḡep bedub geving.

Paulus Seröḡ Niwēek In Bē Geḵo Ḵupeḵ Nivesa Vu Yageḵ

¹² Yönon, sa su kwag nevo bē sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rē. Gaḵ sengo nesepa loḵ ngaa pin sēnē rot in bē sēḵ gaḵo nyēvewen nivesa sēn Kerisi Yesu ggooin rak in bē gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rēḵ gaḵo sa jaḵ nabē sa haḵo anon ggovek ya rē. Gaḵ yik sa nanēr gageḵ timu sēnē nabē: Sa hevuun ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwēek in bē sa gaḵo ngaa tamusēn-yi. ¹⁴ Sa neseröḡ niwēek in bē sa natöḵ na telg vewen sēn lo medegebē sarēḡ, loḵ mēm Anutu tahi sa mesena vavunē megaḵo nyēvewen jaḵ Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sēn Anutu nēr hil nebē hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gageḵ ḡep ti nabē hil gevong nabē sagi. Rēḵ nabē ham kwamin nevo gageḵ ngwē yööhu, og Anutu rēḵ tatekin ham kwamin. ¹⁶ Rēḵ mu gageḵ anon sēn hil nesepa loḵ aḡi, og hil ngo najom ahon menapiiḵ vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa doḵ sa vahaḡ. Geham gwelē alam vahi sēn denesepa loḵ sa lo geving nivesa, beham sepa doḵ he vahamin. ¹⁸ Senēr vu ham beron ngahiseḵē ggovek ya, log gwēbeng saḵ nanēr vu ham gökin los malag bēl nabē: Alam ngahiseḵē denelē Kerisi paya bedenevongin bē dedahun gageḵ sēn netatekin yi kelepeko* lo na. ¹⁹ Alam sēnē malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedeneḵo rak tu hir anutu. Denepisek in ngaa numusēn aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sēnē rēḵ malaj nama ḡep Nyēḡ Nipaya. ²⁰ Gaḵ hil og hil atu alam-yageḵ-yi, lob hil nehegin bē Mehöböp Yesu Kerisi vu yageḵ meduḵ nom begeḵo hil nah. ²¹ Rēḵ gevong behil navid nipaya sēnē pekwē yi bemalangeri jaḵ nabē sēn yö navi. Rēḵ gevong nabē sēnē jaḵ niwēek sēn yoh vu bē getung ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëk. Sahëg neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwag vesa in ham, geham vong bë sa sok sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntukey, melu gwengo rë! Melu semu gagek in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loj ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedok vu avëh luu sënë. In wirek og alöö nalok vu he in Bengö Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp loj kapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jak buk pin, gesak nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejak ham nimin nabë ham nejom ham ahon, geham su neko ham rak rë. In Mehöböp yam dus rak ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jak! Gak nabë ham jak vu in ngaa ti, og ham najom jak bekwetağ vu Anutu in, lob ham najom jak benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Lok mëm Anutu rëk geving beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi dugin ngaa sënë degwa besu detök rak rë, rëk mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëk geving beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jak in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gagek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gako arë jak lo. ⁹ Ngaa pinek sa tahu ham lok, lob ham ko ggovek ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo rëk medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwag vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëk gwëbeng ham kwamin vo sa belok vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë dok vu sa, rëk aggata su neggëp in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëk nanër nabë sa narak vu in ngaa rë. Gak wirek og sa newag nerak in ngaa sën netök vu sa lo, rëk gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehög ngaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë sega nos menajom sa ahon, ma meyip geving sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma sejak vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëg pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyh vu bë geving ngaa pin jak niwëëk. ¹⁴ Rëk ham nevong nivesa, in ham nelok vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rak ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rak, rëk alam saga la su denevongwëng ving sa bë he dok vu he wewen vewen rë. Gak ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham nelok vu sa benevong kupek vu sa, rëk su beron timu rë. ¹⁷ Rëk saga su nebë sa malag anonin kupek rë. Gak sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in geving beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa hako ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEppaproditus ko yam lok ya sa nemag ggovek ya. Kupek sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëk gëgin ham nivesa in ngaa pin sën ham nerak vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gako hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëëk bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nök gëp geving ham kenumin.

ꠘꠗꠏꠗꠏꠗ Sĕn Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sĕn Anutu ggooin sa rak in bĕ sa natu Kerisi Yesu yi sinarĕ lo. Alu hil arid Timoti ²kevu ꠘꠗꠏꠗꠏꠗ sĕnĕ yĕk vu Kerisi-yi-alam ham sĕn ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sĕn ham ayomin neya timu vu Kerisi yĕnon lo. Sa neꠗetag vu hil Amad Anutu in ham bĕ semu ham begevong ham ayomin gĕp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehĕbĕp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sĕn alu najom rak in ham lo. ⁴⁻⁶ Yĕnon, he najom rak in ham rot loꠗ buk sĕn he hango ham bengĕmin bĕ ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahĕmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besĕn verup gwĕbeng. Ham ngo Bengĕ Nivesa yi gagek anon wirek, loꠗ mĕm ham rak ni bĕ ham rĕk medo malamin-tumsĕn degwata gĕp yagek. Bengĕ Nivesa saga ya meyoh vu nyĕg pin, lob neving balam denesepa loꠗ Kerisi. Lob tĕk verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa loꠗ loꠗ buk sĕn ham ngo mugĕnsĕn berak ni bĕ Anutu yi gagek semusĕn yĕnon lo, rot beverup gwĕbeng. ⁷ Epapras sĕn tahu ham loꠗ Bengĕ Nivesa sĕnĕ beham rak ni lo, og yĕk mehĕ nivesa balu nehebĕ loꠗ ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi menelok yah he bĕmin bevonvong yi huk ggĕp ham nyĕg. ⁸ Lok mĕm nĕr ham bengĕmin yom vu he bĕ Anon Vabuung loꠗ vu ham beham ahĕmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Rak Bĕ Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nĕr gagek yom vu he nebĕ saga, lob mĕm alu najom rak in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rĕ. Gaꠗ alu neꠗetag vu Anutu bĕ gevong beham natu alam los kwamin yĕnon, gAnon Vabuung tatekin ham kwamin beham ꠘꠗꠏꠗꠏꠗ pin ni nabĕ nivesa ma nipaya. In mĕm ham ꠘꠗꠏꠗꠏꠗ ngaa pin sĕn Anutu ahĕ neving bĕ hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabĕ sĕnĕ, loꠗ mĕm ham yoh vu bĕ sepa doꠗ Mehĕbĕp yi aggata nirĕp bemĕm kwa vesa in ham. Lob ham rĕk gwevong ngaa nivesa ꠘꠗꠏꠗ pin banon ꠘꠗꠏꠗ, gemĕm ham ꠘꠗꠏꠗꠏꠗ ni gĕkin rot.

¹¹ Log alu najom rak in ham ving bĕ Anutu mehĕ niwĕĕk ala los gayeheng bo niwĕĕk vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerĕ maggin pin bebare los kwamin vesa ¹²begweko hil Amad arĕ ꠘꠗꠏꠗ. In vong beham yoh vu bĕ doꠗ na geving yi alam pin behil rĕk medo doꠗ yi Nyĕg-rangah-yi. ¹³ Yĕnon, ko hil vĕr in malakenu niwĕĕk, getung hil loꠗ ya ving Nalu sĕn ahĕ ving yi pangĕn lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom ggovek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yĕk luho Anutu sĕn hil su ayoh vu bĕ galĕ yi rĕ lo neggĕp ti. Yĕ nedo nyĕdahis betu ngaa pin sĕn Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sĕn nedo hil malad agi, gengaa vahi sĕn hil su nehalĕ rĕ lo. Tung alam-los-bengĕj, gegavman, geggev, galam sĕn denetu ala lo. Yĕnon, tung ngaa pin sĕnĕ bengaa pin yĕ tu yi ngaa. ¹⁷ Yĕ nedo nyĕdahis gengaa la su nedo rĕ, log medo negin ngaa pin sĕn tung lo medenedo nivesa rak yĕ niwĕĕk. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yusekĕ. Yi mehĕ mugĕnsĕn sĕn kedi rak yah ggĕp bedub lo. Kedi rak in bĕ yĕ ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vongin bĕ luho Nalu gĕp ti, om sĕn vong yi ngaanon vu yi beggĕrin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vongin bĕ gevong mamer vu mehĕnon los ngaa pin sĕn vu yagek los dob lo, in bĕ hil los medo jevuh ti. Om sĕn vong Nalu yam bediik rak kelepeko* loꠗ yah hil bed in bĕ gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemĕn in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loꠗ, lob saga vong beham los Anutu nelĕ ham paya. ²² Rĕk Kerisi diik loꠗ yah ham bĕmin in bĕ ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebĕ sĕnĕ in bĕ geko ham nah vu yi beham natu alam nimin rĕp los alam nimin vesa gegagek su gĕp vu ham gĕp Anutu mala. ²³ Gaꠗ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwĕĕk ata. In ngaa ngwĕ rĕk geko ham kwamin seggi lob tum ham rĕk gwevuu aggata sĕn ham vong ving niwĕĕk rak Bengĕ Nivesa sĕn ham ngo lo na. Denĕr Bengĕ Nivesa sĕnĕ ya meyoh vu mehĕnon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur ving menanĕr ving.

Paulus Lok Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwĕbeng sĕnĕ sa haꠗo maggin, rĕk maggin sĕnĕ nelok vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sĕn sa nekerĕ loꠗ sa naviĕ agi, og sa nekerĕ loꠗ yah Kerisi ben. Sa nekerĕ in bĕ doꠗ vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yĕk su sengo ti nekerĕ rĕ, gaꠗ alu Kerisi nekerĕ loꠗ ti.

²⁵ Lob Anutu yĕ ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk loꠗ sa nemaꠗ bĕ sa nanĕr yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sĕnĕ yĕ neggĕp vunsĕn in mehĕnon vu nyĕg pin wirek, beneggĕp rot beverup gwĕbeng. Rĕk gwĕbeng og tĕk yam rangah vu Kerisi-yi-alam bedarak ni ggovek

ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tatekin gagek vunsën sënë vu yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo dejak ni geving nabë gagek nivesa rot belos bengö. Gagek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geko ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehönon bë degëgin sir nivesa. He netatekin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bë gaço sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam niröp, gaç su demedo dug dug in ngaa ti. ²⁹ Nebë saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rëk Kerisi yö negadu sa menevong niwëëk vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwëëk Genid Dëlin Gagek Kuungsën

¹ Yönon, sa bë ham jak ni nabë sa nehevong huk böp rot in bë sedok vu ham los alam Laodisea galam ngahisekë sën su malaj nerak sa malag rë lo. ² Sa nehevong huk böp sënë in bë ham bare niwëëk los ahëmin nivesa, gesa nehevongin bë ham ahëmin geving ham, in saga rëk naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bë ham jak gagek ni los degwa, bejak ni nabë gagek anon. Senër gagek sën netatekin Kerisi vu hil lo. In neggëp vunsën ving Anutu wirek, rëk tøk yam rangah gwëbeng beyoh vu bë gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa böp böp pin neggëp vu Kerisi. ⁴ Senër gagek saga vu ham in bë mehöti su bo bël dok ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rë, rëk sa kwag nevo ham rot bevong bë sën sa nado ving ham, lob sa kwag vesa in sën ham nedo revuh ti gëham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jak Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ko Kerisi Yesu tu ham Mehöböpgovek ya, om ham bare mena geving yi nabë saga. ⁷ Ham bare niwëëk jak yi, nabë sën kele nare niwëëk rak dob, genabë sën beggah nedo niwëëk rak mudeng lo. He nër Bengö Nivesa vu ham, om ham gwëvong geving niwëëk bemëm rëk gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jak buk. ⁸ Ham gwëgin ham. In rëk mehöti nanër gagek kwa dob yi mu benanër gagek meris vu ham begekuung in ham begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëng rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëng rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu sogek, log Anutu Anon nedo lok yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su nerak vu in ngaanon ti rë. In yi yö tu ala bekesuu angër los arëj gëngaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bë ham natu Kerisi-yi-alam rë, gaç vong bë Kerisi rah* ham navimin vorot, rëk su rah ham rak nema rë. Gaç ham vuu ham ngaa muğeng ya gewërin ham yah vu Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bël, lob sënë tahu bë ham diik bedeveng ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bë ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bë Anutu og mehö niwëëk meko Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, gëham nesepa lok ngaa kwa-muğeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diiksën-yi in bë malamin nama. Rëk ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëk gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi gagek vahi sën nevongin bë dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bë hil rëk bare gagek, rëk ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tu brëm ya gagek sënë vetii kepepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angër los arëj gëngaahur böp böp su arëj neggëp in bë hil nadudek vu sir rë. Gaç Yesu kesuu sir rak kepepeko* betato rangah rak alam pin malaj bë detu ngaa meris benijwëëk masën.

Yik Hil Nebë Sën Hil Adiiik Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in ngaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa lok hir buk aggagga sën detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷ In ngaa nebë sënë og yik ngaa sën rëk anon jak vu tamusën lo yi tahusën mu. Gaç mëm Kerisi mu mëm yik ngaanon. ¹⁸ Om ham gwëgin ham in alam sën denenër ngaa sën denelë lok pesepsën lo. Gëham gwëgin ham in alam sën denedudek vu angër lu ngaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bë degërin ham nah vu sir, gëham su gwëko nyëvewen nivesa sën Kerisi bë gevong vu ham lo rë. Gaç yö devongin bë degeko sir jak mu, ¹⁹ gesu denepiik vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëëk yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëk mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bë hil ajig benid wëëk jak noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yik nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bë ham diik ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi ngaa meris meris ya. Rëk nebë va sën ham nevong ngaa nebë alam-dob-yi-ë? In ham nesepa lok Horek ggökin nebë, ²¹ "Su gënajom ngaa sënë; su gëgwa ngaa saga; su gwebë nemam jak ngaa sënë!" ²² Horek nebë sënë og nenër rak ngaa sën hil aga bemala nama na verök yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yö hir gagek mu, gaç su ngaanon rë. ²³ Yönon, maç hil rëk gekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In gejiin hil bë hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenër bë hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu

gegin nivesa rë. Rëk ma, gengaa nebë sënë og su yoh vu bè doḡ vu hil yönon rë, in hil ayod maḡ nahën nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa loḡ.

3

Yiḡ Hil Nebë Sën Hil Kedi Raḡ Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi raḡ yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëḡ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gaḡ ham su medo mekwamin bo ngaa-dob-yi. ³ In Kerisi diiḡ loḡ yah ham bömin lob saga vong bë ham diiḡ ya, rëk ma geham rëk medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴ Lom sën hil kedi jaḡ bemedo malad-tumsën lo, og degwa yö vu Kerisi, om yö rëk natöḡ rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëk kwedi geving yi beberup los vunek vunek yageḡ yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵ Nebë saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp loḡ ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb aggagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bë hil gevong rë lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa loḡ anutu-kuungsën. ⁶ Alam sën denevong ngaa nebë agi, og Anutu rëk gevong nipaya nyëvewen dok nah vu sir. ⁷ Wirek ham newa raḡ alam nebë sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸ Rëk mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehönon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹ Ham su dah gageḡ vun genanër gageḡ kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa loḡ yah rë. ¹⁰ Ham tu mehönon mewis raḡ ggovek ya. Yönon, Anutu semu ham beham tu mehönon mewis raḡ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëk nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireḡ alam-yu-ngwë gehileḡ alam Yuda. Genabë, hileḡ neherah* navid, gesireḡ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam duḡ duḡ, galam sënëḡ detu ngaa meris, galam sagak yö deneḡin sir. Ma! Gaḡ yiḡ Kerisi nevong balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḡ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Dok Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggooin ham rak ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḡ ngaa nabë sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehönon geyiḡ maam degevong paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḡ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë gageḡ neggëp vu ham ti in ari vong paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböḡ kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevong nabë saga vu arimin lo.

¹⁴ Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḡ ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsën kesuu ngaa vahi. ¹⁵ Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yö gëgin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶ Lob Kerisi yi gageḡ napup ham ayomin rot, bemëm ham rëk medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḡin gageḡ vu ham, bebarah ham veröḡ jaḡ. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevong sengii jaḡ arë los gwevong tarot sën neko arë raḡ loḡ ayo peggo lo, geham gwevong raro megweḡo arë jaḡ. ¹⁷ Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevong lo, og ham gwevong in geḡo Mehöböḡ Yesu arë jaḡ, in yö tateḡin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gageḡ Raḡ Maluh Los Venëḡ Genaluj Lo

¹⁸ Ham avëh, ham gurek reggamin babuj, in Mehöböḡ nelë sënë bë yohvu.

¹⁹ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

²⁰ Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mëm Mehöböḡ gelë ham nivesa.

²¹ Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevong paya vu nalumin ayoj bahëḡ sengën jaḡ, in rëḡ ayoj maggin jaḡ bedegöneng.

Gageḡ Raḡ Hur Los Ggev

²² Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir gageḡ. Ham su gwevong huk jaḡ malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gaḡ ham gönengin Mehöböḡ, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Gengaa pin sën ham gwevong lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevong niwëëk. In ham su nevong huk vu mehönon mu rë, gaḡ ham nevong vu Mehöböḡ. ²⁴ Om Mehöböḡ yö rëḡ bo doḡ nah beham gwëḡo nyëvewen sën ggooin raḡ vu ham lo. In

ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gaq mehö sên nabê gevong paya lo, og rëk geko nyëvewen jak ngaa nipaya sên nevong lo. In hil su ayoh vu bê gevong bAnutu gurek hil babud rë.

4

¹ Log ham sên tu ala menegin hur lo, ham gwevong ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yagek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jak Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jak vu Anutu in he geving nabê tatekin aggata vu he, in he nanër yi gagek rangah betatekin Kerisi degwa sên neggëp vunsên wirek rëk mêm tøk yam rangah gwëbeng agi. Yönon, deko sa yam karabus in sa nanër gagek sênê, ⁴ om ham najom jak in sa nabê sa tatekin nivesa begëp rangah noh vu huk sên Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jak alam dahis malaj, log nabê aggata neggëp in bê ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër gagek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabê denedo nebê va og ham nanër gagek niröp bedok vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mêm rëk nanër huk sên sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahëg neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob nelok vu sa rot gesu nitebö rë. ⁸ Sa hevong yi yök vu ham rak degwa sênê, in bê ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwëëk jak.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yönon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahêd neving yi. Lob luho rëk denanër ngaa sên anon rak ggëp agi vu ham.

Paulus Kevu Bê Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam karabus ving sa, lob kwa nevo ham menenër. GeMarkus sên Barnabas gadê lo kwa nevo ham menenër ving. Sên sa kevu wirek vu ham lo bê: Nabê nôk berup vu ham, og ham gweko yi jak. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenër. Yiğ alam Yuda löö mu sagi sên denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bê yi nyëg anon jak. Lööho sênê denegadu sa rot.

¹² Log ham mehö Kolosi ngwê sên Epapras lo kwa nevo ham ving menenër. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bê ham bare nimin wëëk nabê maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa dok noh vu buk pin. ¹³ Serak ni ggovek ya, om sên senër bê nevong huk böp rot in bê dok vu ham gedok vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴ Hil dokta Lukas sên hil ahêd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenenër.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sên denedo Laodisea agu nabê sa kwag nevo sir ving menanër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sên denesupin sir medenejom rak loğ yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin kapiya sênê govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Geçapiya sên sa kevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gagek sênê na vu Arkipus nabê kwa bo huk sên Mehöböp vo loğ nema lo, begevong niwëëk banon jak. ¹⁸ Sa Paulus sengo kevu gagek dus teka sagi rak nemağ bê sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahên nado karabus los sêng. Anutu gevong semusên vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bê Mehöböp luho nalu sagi degevang semusën vu ham, log degevang beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devong Ving Niwëek Medenedo Nivesa

² Alöö najom rak in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bê ham nevang huk nivesa beneggëp rangah bê ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevang huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bê rëk duk nom dob.

⁴ Arig lo! He arak ni ggovek bê Anutu ahë neving ham lob ggoin ham rak. ⁵ He narak ni nebë saga in he haço Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bê sang meris rë, gak Anon Vabuung vo niwëek loğ beham rak ni venuh bê gagek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bê doğ vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loğ ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loğ Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin rak ham, rëk ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vong beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya rak saga, lom kwaj nevo bedenesepa loğ ham. ⁸ In ham vong Anutu yi gagek ya meyoğ vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gak ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoğ vu dob pin. He su ayoh vu bê rëk nanër ham vu mehöti rë, in derak ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëğ pin denenër yom vu he bê he haço Anutu yi gagek mayök vu ham, lob ham vuu yesek los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bê, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekedi rak in alam-diiksën lo bê: Rëk nom vu yağek gökin beğeko hil vër in nipaya nyëvewen sën rëk nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevong Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham rak ni bê he su ayök vu ham mehe huk ya meris rë. ² Geham rak ni bê deveek he vu Pilipi gedenër gagek nipaya rak he, log ham sis begö vu he ving. Rëk he Anutu vo niwëek vu he behe nër Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rë. ³ He haço gagek anon rak menanër niwëek vu ham rak degwa nebë sënë: He su nehekuung rak menanër rë, log he su ayomin ningöhek genanër rë, gehe su nanër in bê tetuhin ham rë. ⁴ Gak Anutu nelë he nivesa bekwa vo he bê he nanër yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanër gagek in bê mehönon ahëj nivesa vu he rë, gak he bê Anutu sën nerak he kwamin ni venuh lo ahë nivesa vu he. ⁵ Ham rak ni ggovek, gehe nanër nebë sagi los nanër yönon neggëp Anutu mala nebë: He nado ving ham wirek, og he su anër gagek in bê abo bêl doğ ham rë gama rot, gehe su alam ayomin luu manër in bê gaço ham monë rë. ⁶ Gehe su nehevong in bê mehönon degeko he arëmin jak rë. Ham ma alam vahi. ⁷ Gak Kerisi yi sinarë he los arëmin, om he yoh vu bê nanër vu ham nabë ham doğ vu he in ngaa sën doğ vu he rëk ma. He su ayoh vu bê nanër gagek nabë saga medeginengin ham rë. Gak he nebë ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bê nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bê he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham doğ buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lê beham rak ni, log Anutu rak ni ving bê he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bê nanër gagek nipaya jak he rë. ¹¹ Ham rak ni bê he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bê ham sepa doğ aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bê ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggoin ham rak in bê ham medo geving yi doğ yi nyëğ nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu raḵ buk pin ving in ham, in he nër gägek sënë vu ham bë Anutu yi gägek, lob ham pevis beḵo raḵ menër bë Anutu yi gägek anon gaḵ mehōnon su denër yoh vu yō kwaj rë. Lob yiḵ Anutu yi gägek yōnon, begwëbeng nahën nevang huk loḵ ham sën ham nevang ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa loḵ Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham raḵ maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gägek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin raḵ he nebë saga ving gedenesepa loḵ aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehōnon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gägek rangah vu alam dahis meḵako sir nah vu Anutu. Medo denevang ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëḵ mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevu ham ya. Senër he navimin mu, gaḵ he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsën bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëḵ ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham veron ngahi rëḵ Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gaḵ yiḵ ham! Ham netu he madub nivesa, om doḵ buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëḵ napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beiyḵ ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevang Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëg pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëëk. ³ In ngaa maggin sën töḵ vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëḵ natök vu hil yōnon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëḵ natök jak ngaa maggin medeginengin hil, loḵ mëm gwëbeng sënë ham töḵ raḵ. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën sa hevong Timoti yök in bë sa ganḡo nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën maḵ jij ham niwëëk rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata raḵ ham ganon ma.

Timoti Ḳo Gägek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Loḵ mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, loḵ nër gägek nivesa raḵ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin nevang mehōnon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangsën geham nevangin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin raḵ, rëḵ mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp raḵ. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gägek ahon. ⁹ Om he rëḵ gaḵo Anutu arë jak in ham bona berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangsën rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom raḵ vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, loḵ mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëëk rë, og he rëḵ adok vu ham babo niwëëk vu ham.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu GeḲo Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detatekin aggata in he nöḵ vu hameḵ-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëëk vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehōnon pin pangsën nabë sën he ahëmin nevang ham lo. ¹³ Lob Anutu doḵ vu ham megevong ham ayomin niröp jak in gägek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala doḵ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi losho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevang Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gägek ti nahën! He ḵetag los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevang ngaa pin niröp geham su gwevuu na, gaḵ ham pasang gwevang niwëëk ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa loḵ lo. ² Ham raḵ gägek sën selok yah Mehöböp Yesu mala behaḵo yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevang lo nebë: Ham natu mehōnon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gweḵo avëh ti ti beham gwevang niröp los noh vu sën ham los venëmin ḵo ham. ⁵ Gaḵ ham su malamin anonin ham jeggin jeggin nabë alam dahis sën su deraḵ Anutu ni rë lo. ⁶ Log

Anutu vongin bê mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodek venë rë, ma rot. In rëk bo nyëwewen doḱ nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in bê hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gägek sënë, og su nilëlin mehönon hir gägek rë, gaḱ nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gägek.

⁹ Log gägek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa loḱ Yesu lo. Rëk mehöti su yoh vu bê kevu gägek jaḱ ngaa sënë vu ham rë, in Anutu tato vu ham ggovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo nevang nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rëk arig lo, he vo gadu loḱ ham bê ham pasang ahëmin geving sir pangësën, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevong nabë sënë in ham su jaḱ vu in ngaa ti rë, lob mëm alam sën su denesepa loḱ Yesu rë lo degelë ham medejaḱ ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rëk Gevong Behil Kedi Jaḱ Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bê ham jaḱ ngaa sën rëk natöḱ vu alam-diiksën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rë lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bê Yesu diik bekedî rak ggökin, lob hil nehevong ving bê alam sën denesepa loḱ Yesu rëk denediik lo, rëk nabë saga. Rëk malaj natum nah, lom Anutu geko sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböp yö nër rangah vu he vorot. Bê hil vahi rëk nahën nemedo vesad mena berup doḱ buk sën Mehöböp duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediik ggovek lo rë. ¹⁶ Gaḱ Anutu yi avuuk rëk ngu log angër hir ggev aye jaḱ menanër, lob Mehöböp rak duk vu yagek menom. Lob alam sën denesepa loḱ Yesu rëk denediik lo, rëk dekedi jaḱ namugin. ¹⁷ Lob mëm rëk degeko hil vahi sën hil nahën nado vesad lo jaḱ na beggob ayo vavunë geving sir in hil gebuu Mehöböp vu yagek babu, lob mëm hil medo geving Mehöböp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gägek nabë sagi beham gadu ham jaḱ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböp Rëk Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabë he rëk kevu gägek jaḱ Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gaḱ ham rak ni venuh nebë Mehöböp yi buk rëk nam natöḱ vu hil nabë mehö hodeḱ ti yam loḱ buk vuheng. ³ Yiḱ rëk nabë sënë: Alam rëk denanër nabë, “Buk nivesa behil medo revuh!” log doḱ buk saga ngaa maggin rëk nam vu sir avuti, nabë sën avëh nalu loḱ lob nivanë töḱ vu yi pevis gevi dugin. Yiḱ rëk nabë saga, lob mehöti su yoh vu bê beya doḱ buk saga rë.

⁴ Rëk arig lo, buk sagi su rëk natöḱ vu ham nabë sën mehö hodeḱ ti yam loḱ buk geham dugin yi lo rë, in ham su nedo loḱ malakenu rë. ⁵ Gaḱ ham alam rangah los hes tumsën yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rë. ⁶ Om hil su agëp nabë alam vahi pin, gaḱ hil medo malad natum gehil su ketul doḱ bekwad birek nabë alam sën denenum bêl mengëes lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rëk mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gaḱ hil medo los kwad bo ngaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bê geko hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooin hil rak in bê hil natöḱ jaḱ hil ngaa nipaya nyëwewen rë, gaḱ ggooin hil rak in bê hil Mehöböp Yesu Kerisi geko hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböp Yesu Kerisi sënë diik loḱ yah hil bed in bê nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rëk medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los doḱ vu ham in ham nimin wëëḱ jaḱ, nabë sën ham nevang lo.

Paulus Semu Gägek Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jaḱ Mehöböp yi alam sën detu ggev medenevang huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweḱo sir jaḱ, geham ahëmin geving sir in denevang huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham gwevong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöneng lo. Geham doḱ vu alam sën su denevang ving niwëëḱ rë lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gägek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo doḱ nah ngaa nipaya nyëwewen vu mehöti sën vong vu ham lo, gaḱ ham nimin wëëḱ megwevong ngaa nivesa mu vu ham gevu mehönon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jaḱ pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahëmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sën netöḱ vu ham lo, in Anutu vongin bê ham gweḱo yi jaḱ nabë saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanër pelësën jaḱ gägek sën Anutu vo vu yi alam medenenër rangah lo. ²¹ Gaḱ ham seggi ngaa pin beham

najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sën nevonğ behil nado revuh lo gevong beham natu mehōnon nimin röp anon. Log gegin ham kenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gëp vu ham doḡ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sën ggooin ham raḡ lo su rëḡ gevuu ham na rë, gaḡ yö rëḡ medo medoḡ vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jaḡ in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sën ham nevonğ lo. ²⁷ Sa Mehöböp yi mehö sa, om sa nanër vu ham nabë ham natevin kapiya sënë barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham bedegevang beham ayomin gëp revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëek

³ Arig lo, huk sënë neggëp vu he raq buk pin bë he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëek raq, lom ham nesepa lok bahëmin neving ham rot beya meniweëk raq. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehaqo ham raq vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham tök vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëk ham nare niwëek bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseggi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bë Anutu nevang ngaa pin niröp, in maggin sënë nevang beham yoh vu bë rëk na medo Anutu yi nyëg. ⁶ Lob Anutu nevang huk niröp mu, om nahub rë lok mëm rëk bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëk geko ham vër in ngaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëk medo nivesa geving he doq buk sën Mehöböp Yesu duk nom vu yagek geving yi angër niwëek lo lo. ⁸ Yesu rëk duk nom los nengwah daggen böpata in gevang nyëvewen vu alam sën su denegurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doq Nyëg Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bë demedo geving Mehöböp rë, gesu rëk malaj jak yi nabë yi Mehö niwëek los bengö ¹⁰ doq buk sën duk nom lo rë. Gaq Anutu-yi-alam, og rëk degeko yi jak rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëk degelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot raq gagek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Raq Ya Vu Anutu Bë Gadu Alam Tesalonika Niwëek

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom raq ya vu Anutu yoh vu buk bë: Ggoin ham raq tu yi alam, om doq vu ham beham sepa doq yi niröp. Ham nevang ving yi om bo niwëek vu ham in huk sën ham nevang los ngaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jak nivesa. ¹² Nebë sënë in bë ham huk pin geko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jak na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham, bedegeko ham arëmin jak geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëk Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëk nom gökin nah, lob hil rëk angupin hil na vu yi, om he bë nanër vu ham nabë ham su kwetul doq in gagek sënë. ² In mehö la rëk denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk tök yam ggovek ya gedenanër nabë ngaahur ti nër vu sir mederak ni. Ma denanër nabë he kevu kapiya nebë saga ya vu sir. Rëk ma geham su kwam kwamin in hir gagek sënë genewamin jak pevis. ³ In mehöti rëk tetuhin ham, gaq buk sënë og su yoh vu bë rëk nam meris rë. Gaq mëm nabë alam ngahisekë degeko sir jak los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëk natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natök nam rangah geving rë, lok mëm. Yik Mehö Nipaya sën rëk mala nama doq Nyëg Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëk ngis begö vu ngaa pin sën mehönon denenër bë anutu lo los ngaa pin sën deneko raq lo, gegeko yi jak jak nabë kesuu. Om rëk getung yi sëa doq na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yik yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gagek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham raq ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevang huk gwëbeng menedo, rëk mu nahën neggëp vunsën beyö rëk gëp nabë saga bena berup doq yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëk mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëk natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëk ngis yi jak avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëk natök nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëk kevoth Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëk nam los Satan yi niwëek begevang ngaa böp böp los niwëek, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëk gevang ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gagek anon medegevang geving, og yoh vu bë geko

sir nom vu Anutu, rëk mu ma om rëk malaj nama. ¹¹ Su deko Anutu yi gagek anon rë, om Anutu rëk dëein sir lob gagek kuungsën los niwëek nam in tetuhin sir medegevong geving gagek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gagek anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeko nipaya nyëvewen dok nah bemalaj nama.

Anutu Ggooin Ham Raḵ Bë Rëk Geḵo Ham Nom

¹³ Rëk mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jaḵ los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggooin ham raḵ vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin nüröp jaḵ. Lob ham gwevong geving gagek anon, loḵ mëm geko ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gweko hil Mehöböp Yesu Kerisi niḵapiik los arë böp nöḵ vu ham geving, om vong behe haḵo Bengö Nivesa yök vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare nimin wëëk, beham sepa dok Anutu yi gagek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu loḵ ḵapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp raḵ berëk gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajaḵ ni nabë rëk geḵo hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neḵetag in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jaḵ gedevong nij wëëk vu ham in ham nanër ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jaḵ Vu Anutu Nabë Dok Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gagek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jaḵ vu Anutu nabë dok vu he in Mehöböp yi gagek serög mena menoh vu nyëg pin, balam pin degeko jaḵ pevis barë böp jaḵ nabë sën ham aga. ² Log ham najom jaḵ vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham raḵ ni bë alam ngahiseḵë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëk mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gaḵ rëk gevong niwëëk vu ham jaḵ buk los gëgin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tatekin he kwamin behe raḵ ham nimin bë ham medo nevong ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham rëk medo gwevong nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëëk nabë sën Kerisi nevong lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëëk bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevong huk rë lo, in sagaḵ su denesepa loḵ gagek sën he nër vu ham lo rë. ⁷ Gaḵ ham sepa dok he vahamin, in ham ngo raḵ ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su haḵo ham nos lu ngaa meris rë. Gaḵ he nebagö, gehe nehevong huk niwëëk rot menavimengin buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gaḵo ham nos lu ngaa, rëḵ ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa dok he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëk mu he hangö gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gaḵ yö medo deneraḵ nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeko monë jaḵ, bemëm debago yö hir nos jaḵ medega nüröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gaḵ ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rëk mu nabë mehöti su sepa dok gagek pin sën he kevu loḵ ḵapiya agi rë, og ham ngo jaḵ mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rëḵ ni namum in yi ngaa sën nevong lo begërin yi. ¹⁵ Rëk mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gaḵ ham kwamin bo nabë ham arimin rëḵ nevong paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevong beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën töḵ vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwag nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë raḵ sengo nemag yoh vu sën sa nehevong loḵ sa ḵapiya pin lo, in bë ham jaḵ ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ko hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yö denër bē sa gevang huk sagi. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti sën sa nehalë hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevang semusemu vu hong los kwaj gevangin hong, gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jak, lob senër vu hong, rëk sa bē nanër gökin nah vu hong nabë: Gemedo Epesus in genanërin alam vahi saga nabë su desarömin gagek kuungsën dok na medetahu alam dok. ⁴ Log genanër vu sir nabë degevuu kering los gagek sën denetatekin degwaj lo na, in gagek nebë sagi nevang mekwaj kwaj. Gağ su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rë. ⁵ Sa hevong horek sënë yök vu hong rak degwa timu sënë: Sa hevongin bē desepa dok bayoj niröp jak gekwaj verök jak bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahëj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sënë ya, geya deneketal lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sënë denekuung bē detu alam horek degwa. Rëk su denerak yö hir gagek sën denevongwëng rak lo degwa ni rë, log sir dugin gagek sënë degwa ving.

⁸ Nabë hil galë Anutu yi horek niröp nabë neggëp in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rëk ajağ ni nabë ngaa nivesa. ⁹ Yönon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën niröp rak lo rë, gağ yam in bē nanërin alam sën deneketel horek lo, los alam sën denevang ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sën denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehönon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avëh sën denevang baggëb lo los denevang paya vu maluh ngwë lo. Geyam in bē nanërin alam sën denegodek alam in bē degeko monë jak sir lo, los alam gagek tetuhin sën, galam sën denelah gagek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin ngaa nebë sënë los ngaa nipaya vahi pin sën nevang paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sënë neggëp lok Bengö Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër rangah lo, log Bengö Nivesa sagi netatekin Anutu arë böp los niwëek vu hil bē semusën ala yi.

Paulus Ahë Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwëek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa gevang yi huk, lob vong huk sënë lok ya sa nemağ, lom sa ahëj nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelë rak yi, log sa nehevang begö vu yi alam rot gesa nehako sa rak vu yi pangсэн. Sa nehevang nebë saga in sa su rak degwa ni rë, gesa su hevong ving yi rë, rëk ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vong semusemu ngahisekë rot vu sa, bemēm sayog neya timu vu Yesu Kerisi, besahëğ ving yi pangсэн. ¹⁵ Gagek sënëk yönon rot, beyoh vu bē alam pin degengo medegevang geving nabë Kerisi Yesu luk yam dob in bē geko hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehö niğ paya verök yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rëk mu Kerisi Yesu kwa vongin sa muğin betato rangah rak sa bē nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sën rëk ayoj na timu vu yi lo degelë jak sa bedejak ni nabë rëk kwa gevangin sir nabë saga geving, bedemedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Om hil gağo mehö-los-bengö sën nedo degwata los degwata lo arë jak. Arë böpata los niwëek gëp rangah beyö gëp degwata los degwata, in mehö sënë og su nediik rë, gehil su ayoh vu bē galë yi rë, log yik yi perurek timu saga sën Anutu soğek.

Timoti Bare Niwëek Begedu Alam Sën Denesis Begö Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sënë vu hong nabë: Kwam bo gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën denër rak hong wirek lo. Gebasu gagek sagi dok na ayom, lokmēm pasang gwevang begö megebare niwëek nabë mehö-begö-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevang geving niwëek megebare, gegemedo los ayom niröp. In alam vahi su denesepa lok ngaa nivesa in bē ayoj niröp jak rë, om sën deneyoh paya medevasap sir nebë sën yağ ya mesis yi rak saap. ²⁰ Yik Humenaius luho Aleksander devong nebë sënë, lob sa hevong luho lok yah Satan nema in bē luho degeko vanë medejak ni, in luho su denanër pelësin jak Anutu arë nah gökin.

2

Hil Najom Jak Nabë Sënë

¹ Sa bë nanër niwëek vu hong nabë ham gwevongŋŋaa sënë natu muginsën: Ham najom jak in alam pin. Ham kwetag vu Anutu nabë doḱ vu sir bebo niwëek vu sir medebare, log ham najom jak los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengöj galam pin sën denetu ala medenegin hil lo. Gaḱ genajom jak in sir noh vu buk in mëm hil sepa doḱ Anutu meḱaḱ arë jak niröp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksën nabë sënë og mëm yoh vu, bAnutu sën ḱo hil yom lo rëḱ kwa vesa in. ⁴ Neko hil yom vu yi, genevong in bë geḱo alam pin nom geving, bemëm deḱaḱ gageḱ anon degwa ni. ⁵ In hil arak ni bë Anutu yö timu nedo, log Mehö mamer-yi timu nare loḱ Anutu los mehönon vuheng atov. Yik yi Kerisi Yesu, geyi mehönon. ⁶ Lob töḱ yam rangah loḱ yi buk niröp sën Anutu yö ggooin rak menër lo, bediik loḱ yah alam pin bej in bago sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa rak bë sa natu sinarë begevongŋŋi huk menanër yi gageḱ sënë rangah. Sagi og sa su nehekuung rak rë, gaḱ sa nanër yönon. Geggooin sa rak, menevongŋŋa sa vu alam-yu-ngwë in bë sa tateḱin gageḱ vu sir bayoj na timu vu yi medeḱaḱ gageḱ anon ni. ⁸ Nebë sënë, om sa hevongin bë alam denajom jak noh vu nyëḱ pin. Rëḱ mu degvevu gageḱ petupeksën los ahë sengënsën na gedepesu nemaj in ŋŋaa nipaya loḱ mëm debarah nemaj jak medenajom jak na vu Anutu.

Gageḱ Rak Avëh

⁹ Log sa hevongin ving bë: Avëh dedahun sir bedejöp röpröp lu ŋŋaa nivesa sën yik yoh vu bë avëh dejöp lo. Gaḱ su degeḱo sir jak medebii yuj los debunek vu navij jak kumḱum goor lu vuneksën malangeri aggagga, los röpröp sën yi monë böpata lo. ¹⁰ Gaḱ degevong huk nivesa aggagga noh vu sën Anutu yi hur avëh lo degevongŋŋo, og mëm sënë natu hir vuneksën anon rot. ¹¹ Avëh dedahun sir bayej nama gedegengo gageḱ medeḱaḱ ni nivesa. ¹² Sa hevongin bë avëh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rë, gaḱ sir avëh og avij gemir gemedo denapöö jak gageḱ mu. ¹³ In degwa nebë Anutu semu Adam mugin loḱ mëm semu Eva tamusën. ¹⁴ Lob Adam su bë nenga vu gageḱ kuungsën rë, gaḱ avëh mu yö keyëh mebë nenga vu gageḱ. ¹⁵ Rëḱ mu avëh hir huk bë degeḱo naluj, om yik degevongŋŋo nabë saga, gayoj na timu vu Yesu geving bahëj nivesa vu mehönon medesepa doḱ aggata niröp los degegin sir nivesa, og Anutu rëḱ geḱo sir nah vu yi.

3

Gageḱ Rak Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gageḱ sënë og yönon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev begevŋŋin Kerisi-yi-alam, og sënëḱ gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev gegŋŋi yi nivesa in ŋŋaa nipaya su gëp vu yi. Yik geḱo avëh timu natu venë. Su gevongŋŋo jeggŋŋin jeggŋŋin, gaḱ yik sepa doḱ kwa nivesa mu megevongŋŋo huk niröp pin, gegegin alam vatëḱ nivesa, getateḱin Anutu yi gageḱ nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsën mekeyevŋŋin, log su ahë sengën jak pevis, gaḱ nahubin alam gesu gevongŋŋo begö jeggŋŋin jeggŋŋin, gesu gëp natumin monë pangsën. ⁴ Geyö gegŋŋin venë lo nalu lo nivesa begevongŋŋo benalu lo nengaj yes vu aye medegureḱ babu. ⁵ In mehö sën su negŋŋin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëḱ natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su gwevongŋŋo bemehö mewis ti sën nahën neggërin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëḱ geḱo yi jak jak lob rëḱ bës benatök vu nyëvewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gaḱ nabë hil su gango rë, og maḱ rëḱ gageḱ nipaya natök rangah jak yi, lob doḱ Satan yi gegweing.

Gageḱ Rak Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gvetung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevongŋŋo kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevŋŋin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ŋŋaa rë lo. ⁹ Gaḱ mëm sir sën ayoj yö neggëp niröp gedenerak gageḱ-anon-vongvingsën-yi ni venuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namugin rë, loḱ nabë gageḱ ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gvetung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gageḱ nipaya yah nenga rak mehö ngwë rë lo, gesu denevongŋŋo ŋŋaa jeggŋŋin jeggŋŋin rë lo, gaḱ denenër gageḱ niröp bedenevongŋŋo yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeḱo avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevongŋŋo huk nivesa lo, og rëḱ bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëḱ degevongŋŋo Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëek.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa nekevu काफी sa sënë yök vu hong, rëk mu sa bë nök vu hong pevis.
¹⁵ Rëk mu nabë sa su nök pevis rë, og gwelë gägek sënë megejak ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböp Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëk degevang nabë sënë in denegin gägek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, gägek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gägek böpata rot bedegwa neggëp. Gägek sënë nebë:

Tu mehönon rak betök yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ko yi rak yah vavunë beko arë rak.

4

Gägek Rak Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëk degevu gägek sën hil nehevong ving lo na, getum rëk degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gägek. ² Ngaa sënë rëk nam vu alam kwaj luu sën denenër gägek kuungsën lo. Alam sënë rëk ayoj bev rasap nabë aën ni kerus, besu deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³ Log alam saga rëk denanërin nabë maluh los avëh su degeko sir, gak demedo bu, log rëk denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëk mu su yoh vu rë, gak Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönon sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gägek anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gak hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵ Eë, yönon, Anutu yi gägek los hil jomraksën saga nevang benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë genanër gägek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëk tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa lok gägek niröp megenerak gägek sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷ Rëk mu nim dëlin keriiing nipaya los avëh atov hir gägek turinsën meris meris, gak mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil lok ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëk mu yik nelok vu hil paya teka mu. Gak mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëk dok vu hil pangsën rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëk medo malad-tumsën vu tamusën geving.

⁹ Gägek sënëk yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevang geving. ¹⁰ Om sën hil nehevong huk böp los nid kerus kerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevingin bë geke alam pin nom vu yi, lob ko hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹ Om genanër gägek sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevu huk rë. Gak gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa lok ngaa niröp mu. ¹³ Su nim tebö, gak nim wëek megenatevin Anutu yi gägek vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetatekin vu sir rot bena berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gägek-rangahsën denër bë semusën sënë rëk natök vu hong. ¹⁵ Om gwegin huk sagi nivesa nöh vu buk begemedo dok rot, lob mëm alam pin rëk degelë nabë hong huk neya nivesa. ¹⁶ Gwegin hong los huk sën genevang agi bekwam bo gägek sën getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sënë niwëek rot, og mëm rëk gweko hong nom vu Anutu, begweko alam sën degengo hong gägek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹ Su gebo gägek jak alam böp, gak gwelë sir nabë amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelë alam magëm nabë arim lo sir. ² Log avëh böp og gwelë sir nabë atam lo, log gwelë avëh avö nabë avëhnöm lo gengaa nipaya nök gëp.

Gägek Rak Avëh Alov

³ Log gwegin avëh alov lo sën reggaj diik gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gak avëh alov sën nalu lo ma bu lo denedo lo, og mëm dejak ni nivesa nabë hir huk neggëp bë dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sën denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebë sënë. ⁵ In avëh alov sën yö perurek timu nedo lo, og rëk ayo na timu vu Anutu rot, lob rëk bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Rëk mu avëh alov sën

yö kwa nevo ngaa sën nesemu navi mu lo, og nahën nedo vesa rëk mu tu ngaa diiksën. ⁷ Om genanër ngaa sënë tato vu avëh geving, in desepa doḱ medemedo niröp gegagak la su gëp vu sir. ⁸ Rëk mu nabë mehöti su gëgin yö yi alam nivesa rë, og mehö sënë su ayo neya timu vu Yesu rë. Yönon, nabë mehöti su gëgin sir sën losho beggang ayo timu lo nivesa rë, og yi mehö nipaya verök yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabë kwevu avëh alov arëj nabë Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabë sënë arëj: Avëh sën rak maluh timu rëk diik genedo alov, lob yi ta mehödahis löö ya ggovek lo. ¹⁰ Gavëh sën alam denenër bengö bë nevonḱ ngaa pin nivesa lo, og kwevu avëh nabë sënë lo arëj. Gavëh sën negin nalu lo nivesa, genevet alam vatëvek, geneḱo Kerisi-yi-alam vahi rak genelöḱ vu alam sën denetök vu maggin lo, genevonḱ huk nivesa vesa aggagga lo. Kë, avëh nabë sënë og mëm kwevu arëj. ¹¹ Gaḱ su kwevu avëh sën nahën navij mewis gereggaj nediiḱ lo arëj, in rëḱ ayoj gureḱ in maluh, bahëj geving nabë deḱ maluh ngwë gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rë. ¹² Lob alam rëḱ denanër sir nabë nij paya, in dekeyëh gageḱ sën denër bë degevonḱ huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Rëḱ su rëḱ degevonḱ nabë sënë mu rë. Gaḱ rëḱ nij tebö jaḱ pevis medegëp sehëb, gedegetup doḱ alam hir beggang medenengo mehö ngwë hir gageḱ medejaḱ nij in mena detanë medenanër gageḱ aggagga sën hil su ayoh vu bë nanër rë lo. ¹⁴ Nebë sënë om sa bë avëh alov sën nahën navij mewis lo, og deḱ reggaj nah in degeko naluj meyö degegin doḱ hir beggang. Yik degevonḱ nabë sënë in Mehö sën nesis begö vu hil lo su natök vu gageḱ nipaya ti menanër jaḱ hil. ¹⁵ In gerak ni bë avëh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebë sënë gedenesepa loḱ Satan. ¹⁶ Nabë Anutu yi hur avëh ti yi alam la reggaj denadiiḱ gedemedo alov, og avëh saga yö gëgin sir. Yö gevonḱ nabë sënë in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabë sënë in Kerisi-yi-alam mëm yik degegin avëh alov sën hir alam main sir lo mu.

Gageḱ Rak Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevonḱ huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arëj jaḱ geham doḱ vu sir nivesa rot. Sënëḱ sa nanër alam ggev sën denevonḱ huk niwëḱ medenenër Anutu yi gageḱ rangah medeneteḱin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabë saga in gageḱ neggëp loḱ Anutu-yi-kapiya nebë, “Su getaya burmakau sën denevonḱ huk bedenevakë wit* lo avij,” gaḱ gëp in yik dega teka! In gageḱ ngwë neggëp ving bë, “Mehö sën nevonḱ huk lo, og yoh vu bë geko nyëvewen jaḱ.”

¹⁹ Log nabë mehö ti nanër ggev ti nabë nevonḱ paya, og su gwëbë nengam vu aye, gaḱ mëm nabë mehö luu ma mehö löö denanër og mëm. ²⁰ Gaḱ mëm nabë ggev ti gevonḱ ngaa nipaya ti, og gebarah yi verök jaḱ alam ggev pin malaj, in sir vahi degelë lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanër vu hong niwëḱ jaḱ Anutu geKerisi Yesu losho angër sën Anutu ggooin sir rak lo malaj nabë: Gesepa doḱ gageḱ sën sa kevu agi niröp, besu kwam bo mehöti doḱ ayom namuḱin nabë vong paya, ma su vong paya rë, gaḱ gwengö gageḱ nivesa megeseḱgi loḱ mëm. Log su genanër gageḱ ahë seḱë vu alam vahi geḱenanër gageḱ ahë yes vu hong alam.

²² Log su gwëḱo mehö ti megwevonḱ natu ggev pevis rë, in yi ngaa nipaya rëḱ nom peka jaḱ hong geving, om ngo gwëgin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gëp vu hong.

²³ Log su genanum bël kul meris mu rë, gaḱ genanum wain teka geving, in gevonḱ bahëm medo nivesa, geniraksën sën netök vu hong buk ngahi lo nivesa jaḱ teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggëp rangah behil pin arak ni bë rëḱ denatök vu nyëvewen doḱ nah, rëḱ mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yö neggëp vunsën, benahub rë loḱ mëm netök yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggëp rangah nebë saga ving, gaḱ nabë neggëp vunsën og yö rëḱ netök yam rangah tamusën in su yoh vu bë gëp vunsën degwata rë.

6

Gageḱ Rak Hur Sën Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degureḱ alaj lo babuj in gageḱ nipaya su jikin Anutu arë los yi gageḱ sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevonḱ huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gaḱ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevonḱ huk nivesa rot vu sir. Om getateḱin vu alam nabë degevonḱ ngaa nabë sënë, log genanër bedegevonḱ.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböḱ Yesu Kerisi yi gageḱ netateḱin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë gageḱ sënë geto getahu mehönon doḱ gageḱ agga ngwë, ⁴ og hil ajaḱ ni nabë mehö sënë neḱo yi rak meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gaḱ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in gageḱ la bedekesuu sir. Log ahë neving bë

demehoo sir in gagek degwa. Ngaa nebë sënë og nevong balam ayoj nesis yi, gedenevong begö, gedenenër pelësën rak sir, gekwaj nevo ngaa nipaya rak alam vahi. ⁵ Log denenër sir in gagek bahēj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gaḱ gagek anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bē hil nesepa loḱ Anutu in hil agorek kupek lu ngaa.

⁶ Yönon, nabë mehōti sepa doḱ Anutu niröp begelë ngaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bē neḱo ngaa ngahiseḱë rot. ⁷ In hil atad ḱo hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëḱ anah nemad meris nabë saga. ⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rëḱ alam sën kwaj nevo bē degeḱo kupek ngahiseḱë rot lo, og seggisën rëḱ natōḱ vu sir, lob rëḱ debës nabë sën mehōnon denēḱo reggu luḱ söv. Ayoj nekehe sir in kupek lu ngaa, lob denesepa loḱ ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahiseḱë, om rëḱ kebu jaḱ sir bedenadiiḱ bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahēj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahēj neving monë pangsën rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir rak sënë medenetōḱ vu maggin böpata rot.

Genapiiḱ Vu Sën Gemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Niwëëḱ

¹¹ Rëḱ mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gaḱ yik nim wëëḱ megesepa doḱ ngaa niröp los Anutu yi aggata soḱek. Ayom na timu vu yi, log ahēm geving alam pangsën. Genajom hong ahon megebare niwëëḱ gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu doḱ alam sën deneserög in bē degeḱo kupek-yageḱ-yi lo bepasang geserög niwëëḱ in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong rak wirek loḱ buk sën genër rangah rak alam ngahiseḱë malaj bē rëḱ gesepa doḱ gagek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jaḱ Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gagek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë. ¹⁴ Gwegin gagek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gagek nipaya jaḱ. Gaḱ ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duḱ nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bē rëḱ tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediiḱ rë. Yö nedo loḱ rangah soḱek, om hil su ayoh vu bē ana dus jaḱ yi rë. Mehōti su lë yi rë, gemehōti su yoh vu bē rëḱ gelë yi rë. Arë böpata rot geniwëëḱ rot berëḱ medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gagek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahiseḱë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahiseḱë lo nabë su degeḱo sir jaḱ vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë doḱ vu sir, in rëḱ mala nama na pevis. Gaḱ mēm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahiseḱë vu hil in bē hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahiseḱë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededoḱ vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëḱ dengupin ngaa ngahiseḱë in doḱ vu sir vu tamsën, lob deyoh vu bē rëḱ denatōḱ vu mala-tumsën soḱek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo loḱ yöḱ nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gagek meris pin sën anon ma lo, los gagek jegin jegin sën su neya niröp vu Anutu yi gagek rë lo. Log gweruu demim vu gagek sën denenër medenekuung rak bē kwa böpata neggëp loḱ, rëḱ ma genesis begö vu Anutu yi gagek lo. ²¹ Alam vahi ahēj neving gagek nebë saga benenēḱo rak, lob deneyoh paya in gagek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sên Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sên Anutu ggooin sa rak bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarê in bê sa nanêr rangah nabê Kerisi Yesu yoh vu bê gevong bemehônnon demedo malaj-tumsên. ² Lob sa kevu kapiya sênê yök vu hong Timoti in sahêg neving hong nebê sên sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevang hîr semusên nyêmasên vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa kenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneko yi rak, lom sa nesepa lok vahaj menehevong nebê saga ving, lob sa neseggi lok ayog menehangö, rëk mak sa nehevong niröp. Lob sa najom rak in hong los kwag vesa vu yi in hong rak buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sên gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bê sa galê hong gökin, lok mêm sêk kwag vesa jak los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bê ayom neya timu vu Anutu yönon, gak su genetetuhin rê. In bum avêh Lois vong ving nyêmuğinsên, lob atam Ainike sepa lok vaha bevong ving, log serak nim bê hong nebê saga gwêbeng ving. ⁶ Om sa bê nanêr vu hong nabê: Sa hebê nemag rak hong wirek, lok mêm Anutu vu semusên vu hong in bê gwevong yi huk. Om gegwee dok semusên saga beniwêk jak. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bê hil agöneng in hil rê, gak vong vu hil in bê hil nid wêk bahêd geving mehônnon, behil ngo gëgin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sên genanêr yi gagek rangah lo. Gesu nim namum in sên seyam nado lok karabus in yi mehö sa agi. Gak mêm gweko niwêk vu Anutu bekwerê maggin jak Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ko hil yah vu yi beggooin hil rak in bê hil sepa dok ngaa niröp mu. Su vong nebê sênê rak sên hil nehevong ngaa nivesa lo rê, gak vong yoh vu yo kwa besemu hil nyêmasên, degwa rak Kerisi Yesu. In nêr vorot lok buk sên yö nahên gesu tung yagek los dob rê lo bê rêk gevong nabê saga. ¹⁰ Rêk mêm gwêbeng Kerisi Yesu, mehö sên ko hil vêr in hil ngaa nipaya nyêvewen lo, tok yam rangah ggovek ya betatekin gagek sênê lo degwa rangah vu hil. Log tatekin yam rangah bê: Nabê hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rêk medo malad-tumsên degwata los degwata, gak hil su rêk nadiik bernalad nama na verök yi rê.

¹¹ Lob tato sa bê sa natu yi sinarê benanêr Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehônnon dok, ¹² om sên gwêbeng setök rak maggin. Rêk mu sa su nig nemum in rê, in sa narak mehö sên sayog neya timu vu yi lo ni, gesa narak ni bê yoh vu bê rêk gëgin ngaa sên tung lok yam sa nماغ lo nivesa rot, beberup dok buk sên hil bare mala lo. ¹³ Om gesepa dok gagek niröp sên senêr tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahêm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yönon, Anutu tung ngaa nivesa anon sênê lok ya nemam in bê gwegin, om gwegin nivesa jak Anon Vabuung sên nedo lok hil ayod lo yi niwêk.

¹⁵ Log gerak ni vorot bê alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga rak sa ggökin rê. ¹⁶ Rêk sa najom rak vu Anutu bê semu Onesiporus losho yi alam, in nevong besayog nivesa nerak yah beron ngahisekê. Su ni nemum in sên sa nado karabus agi rê, ¹⁷ gak yam Rom lom sero sa niwêk rot betök vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp kwa pesivin yi dok buk sên duk nom dob lo. Yönon, ngaa pin sên nevong ggëp Epesus wirek in dok vu sa lo, saga gerak ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweco semusên sên Kerisi Yesu nevo vu hil nyêmasên lo in dok vu hong begebare niwêk. ² Log gagek pin sên senêr rangah vu mehônnon ngahisekê megenko lo, og genanêr vu alam nijvesa vahi sên su rêk dekeyêh ayem rê lo, in mêm na denanêr na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi mehö-begö-yi nivesa ti megekwerê maggin los kwam vesa nabê sa. ⁴ In mehö-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwê ving rê, gak netahu yi lok begö mu, in bê mêm ala sên ko arê in bê natu yi mehö-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehö sên neserög in bê kesuu alam vahi lo rê! Nabê su sepa dok horek sên denenêr bê alam desepa dok medekesuu sir lo rê, og su yoh vu bê rêk kesuu megeko madub rê.

⁶ Log mehö sên nevaroh nos lok huk anon benevong huk böp in lo, rêk geço nos nyê namugin mega. ⁷ Kwam bo sa gagek sênê nivesa rê, lok mêm Mehöböp rêk tatekin pin degwa vu hong megejak ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sên yi degwa vu Davit* lo, nabê diik, rêk kedi rak yah vu bedub yoh vu sên sa nanêr lok Bengö Nivesa lo. ⁹ Yik sa nanêr Bengö Nivesa sênê rangah, om sên sa nekerê maggin rak agi. Yönon, deduu sa ahon rak sêng nebê sên sa

mehö nig paya ti, rëk mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gagek rë. ¹⁰ Om sën sa nig wëek menekerë maggin pin sën netök vu sa lo, in bë sedok vu alam sën Anutu ggooin sir rak bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geko sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vunëk vunëk yagek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek sënë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,

og yik nebë sën hil adiiik ving yi.

Om nabë hil gevang nabë saga yönon,

og hil rëk medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil kerë vanë bebare nidwëek,

og hil rëk natu alam los bengöd megegin ngaa pin geving yi.

Gak nabë hil nanër nabë hil dugin yi,

og rëk nanër nabë yi dugin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehönon su nehevong yoh vu hil gagek rë,

rëk Kerisi og yö nesepa lok yi gagek menevong yoh vu.

Gak su yoh vu bë rëk pekwë yi besepa dok aggata ngwë rë.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Rak Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenanër niwëek vu sir nabë su dengis begö jak gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su nelok vu mehönon rë. Gak nevang paya vu alam vahi sën vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sën gevang bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevong huk nivesa begetatekin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gak genajul in gagek meris meris sën su nesepa lok Anutu yi gagek rë lo, los gagek kwamasën sën anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë sënë nevasap hil nebë sën pegges böp nevang behil vahad lu ngaa nediiik lo. Lob Humenaius luho Piletus delok ya ngaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedi rak yah ggovek ya, gak hil su rëk kedi jak vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi rak gagek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëk mu mudeng sën Anutu varah luk ya lo nare niwëek begagek neggëp rak bë, "Mehöböp yö rak yi alam nij." Log gagek ngwë neggëp ving bë, "Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevu ngaa nipaya na gesu degevang!"

²⁰ Log lok mehö-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yö meris nedo rë, gak vahi og desemu rak keles ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos lok rak buk. ²¹ Om nabë mehöti gevu ngaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëk nabë gabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëk gevang huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa dok ngaa niröp. Gwevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevongwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in geraak ni bë ngaa nebë saga nevang balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gak nemala yes vu alam pin. Netatekin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netatekin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu mak rëk gevang bedegërin ayoj medejak gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ko sir lok yi gegweeng in bë degevang noh vu kwa, rëk mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëk kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Ngaa Nipaya Ngahisekë Rëk Berup Jak Gëp Hus

¹ Sa bë gejak ni nabë dus jak in dob sënë govek na, og buk nipaya rëk berup menatök vu hil. ² Alam rëk kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeko sir jak nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jak sir. Su rëk degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëk kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevang vu sir lo rë. Gesu rëk degönengin Anutu rë. ³ Su rëk ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëk ahëj nakul rë. Rëk denanër gagek kuungsën jak mehönon ngwë, log su rëk denajom sir ahon rë, gak rëk desepa dok yö kwaj medegeko sir jak jak los ahëj sengën. Berëk degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëk debo hir alam dok na alam nij paya nemaj. Rëk degevang ngaa jeggin jeggin gesu degöneng in rë. Rëk degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëk malaj sepa Anutu rë, gak rëk malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiv navij lo. ⁵ Rëk dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëk mu ma gerëk denanër nabë ngaa meris besu niwëek neggëp lok rë. Om ham su gwa jak alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëk denadëgek mededok na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa dok hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuu rak rak. ⁷ Denevong in bë dejak gagek degwa ni, rëk su deyoh vu bë denatök jak gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa lok ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëk mu hir ngaa sënë su rëk na meböpata jak rë, gak rëk alam pin dejak ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gak hongek genesepa sa wirek, om gerak gagek sën sa nanër vu mehönon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sën sa bë gevong banon jak lo ni, gegerak ni bë sayog neya timu vu Anutu yönon. Gerak ni bë sa su ahëg sengën nerak pevis rë, gak sahëg neving alam pin besa nekerë maggin los kwag vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sën alam dedeginengin rak sa lo, los vanë sën tök vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yönon, gerak ngaa maggin pin sën sa nekerë lo ni bë netök vu sa, rëk mu Mehöböp nevo sa vër in ngaa pin saga. ¹² Yönon, gerak ni bë alam pin sën denesepa lok Kerisi Yesu bedenevongin bë degevong noh vu yi gagek lo, og rëk denatök vu vanë. ¹³ Rëk mu alam nij paya los alam gagek kuungsën saga rëk detetuhin alam vahi. Log yö rëk detetuhin sir geving, lob mëm rëk nij paya jak na verök yi rot.

¹⁴ Rëk mu hong, og gesepa dok gagek sën detahu hong lok begerak ni vorot bë gagek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-kapiya vabuung, sën wirek ngo genahën hurmahen gegerak ni rot beverup gwëbeng agi. Kapiya sënë yoh vu bë bo kwa vu hong megejak sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëk geko hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo, og Anutu yö nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bë dok vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggërin hil yah benetato aggata niröp vu hil, ¹⁷ in bë hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin niröp.

4

Getatekin Anutu Yi Gagek Anon Niröp

¹ Kerisi Yesu rëk gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën hir gagek, om sa nanër niwëek vu hong gëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëk duk nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Genanër yi gagek rangah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongek pasang genanër jak buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Genanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabë desepa dok aggata nivesa. Su nim tebö jak, gak genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og mak su rëk degebë nengaj vu gagek anon rë. Gak rëk ahëj geving gagek mewis mewis begetup deserög in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahëj nivesa. ⁴ Lob rëk degemir nengaj vu gagek anon, gedegërin sir nah vu keriing los gagek kuungsën. ⁵ Rëk mu hong, og gwëgin hong nivesa begesepa dok ngaa niröp mu. Gebare niwëek megweko vanë. Gegemedo megenanër Bengö Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebö in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yik vong bë sa nig kök keseh nebë sën denekeseh wain tu sriveng vu Anutu lo. Yönon, sa buk ggovek ya bedus rak bë sa nadiik. ⁷ Sa nasis begö nivesa rak buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëek mesa neserög rot, om sëk sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehö yohvu lo neggëp, om Mehöböp rëk bo vu sa dok buk sën hil bare mala lo in yik rëk gengo mehönon hir gagek meseggi niröp. Su rëk gevong vu sengo timu rë, gak rëk gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bë duk nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bë genam vu sa, og su genaköpek, gak genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gak yik Lukas yö timu nahën nedo ving sa. Om gweko Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë dok vu sa balu gevong huk dok ti. ¹² Gak Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë genam, og gweko tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los kapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil nekevu gagek rak lo, gak gweko nam geving. ¹⁴ Gak Aleksander sën mehö nesemu dëg lu ngaa rak kopa lo, og mëm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëk bo dok nah nyëvewen

vu yi noh vu nġaa sĕn nevong lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begö rak he gagek benemehoo he rot.

¹⁶ Log sĕn sa nare gagek nyĕdahis lo, og mehöti su nare ving sa menelok vu sa rĕ. Gak alam pin deveya in sa, rĕk yik ggovek gesa najom rak vu Anutu bĕ su bo dok nah vu sir.

¹⁷ Rĕk mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwĕĕk vu sa in bĕ mĕm Bengö Nivesa berup niröp gĕp savig begĕp rangah vu alam dahis medegengo, lob Anutu vo sa vĕr in reggu bemĕn saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rĕk geġo sa vĕr in nġaa nipaya pin sĕn nabĕ degevong vu sa lo, gegeġo sa na yi nyĕg nivesa vu yaġek. Om hil gako arĕ jak na vavunĕ degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanĕr sayĕg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabĕ sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebĕ menegġep Miletus.

²¹ Nabĕ genam, og genam pevis dok buk nivesa sĕn ayööng yö nahĕn agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denĕr bĕ kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo dok ayom, log Anutu gevong semusĕn vu ham.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarê sa, in bê sa gevang balam sên Anutu ggooin sir raķ lo ayoj na timu vu yi medejaķ gageķ anon sên netateķin aggata nirôp vu hil in hil sepa doķ lo ni. ² Tato sa in bê sa nanêr medejaķ ni nabê deyoh vu bê demedo malaj-tumsên degwata los degwata, noh vu sên Anutu nêr yô wireķ lo, gaķ su nekuung raķ rê. ³ Log Anutu sên neķo hil yah vu yi lo nêr gageķ sagi yam rangah nirôp loķ buk sên yô kwa vu beggooin raķ lo. Lob vo huk sênê loķ sa nemaģ bê sa nanêr rangah vu mehônôn.

⁴ Lob sa kevu kapiya sênê yôķ vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gageķ sênê, om sên getu sa nalug yônôn raķ saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sên neķo hil yom vu yi lo degevang semusemu nyêmasên nôķ vu hong los degevang bayom gêp revuh.

Gageķ Raķ Alam Ggev Sên Denegîn Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevuu hong megenedo Krete in bê gesemu huk vahi sên nahên gesu nirôp neraķ rê lo, begwetung ggev jak alam la noh vu beggang-bu pin saga in degeģin Kerisi-yi-alam. Noh vu sên senêr tato vu hong wireķ lo bê: ⁶ Nabê alam denelê mehôti bê su nevang ngaa nipaya rê, geyiķ venê timu. Genabê nalu lo denevang ving Kerisi ving, log gageķ su neggêp vu sir bê ahêj neving ngaa nipaya jeggîn jeggîn genengaj dahis rê, og mêm gwetung alam nabê saga denatu ggev. ⁷ In mehô sên netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegîn yi alam los yi huk. Om sepa doķ aggata nirôp mu, in lob alam su denatôķ vu ngaa nipaya gegêp vu yi. Gesu geko yi jak jak, gesu ahê sengên jak pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggîn jeggîn, gesu gêp natumin monê lu ngaa nabê gekol ngahiseķê. ⁸ Gaķ mêm gevang nivesa vu alam sên deneyam vu beggang-bu ngwê lo; gahê geving aggata nivesa pin besepa doķ kwa nivesa mu, in bê medo nirôp rot megevang noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gageķ anon sên denetahu yi loķ lo ahon geving. Og mêm yi yô yoh vu bê tateķin vu mehônôn meģadu sir jak gageķ nirôp pin, geyoh vu bê nanêr gageķ los kwa, benanêr alam sên bê dedahun gageķ anon na lo hir gageķ tato nabê su nirôp rê.

Alam Kuungsên Ngahiseķê Denedo Krete

¹⁰ Yônôn, alam ngahiseķê rot vu saga su denesepa loķ gageķ nirôp rê, gaķ yô medo denenêr gageķ meris meris gedenevangîn bê degeķuungin alam. Lob alam sên derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevang nebê sagi pangsên rot. ¹¹ Om gwevang balam nabê sagi avij gemir, in denetahu mehônôn loķ gageķ sên su yoh vu rê lo gedeneķo monê raķ. Lob deneķepê alam ngahi raķ hir gageķ sagi beneggêrin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sên denêr yi bê hir mehô-nenêr-gageķ-rangahsên ti yi lo, nêr sir wireķ bê, “Alam Krete sagi, og sir alam gageķ kuungsên ata, gesir nebê reggu bemên nipaya, log denevang ahêjta gedeneģģep sehêb.” ¹³ Gageķ sagi og yônôn rot. Om genanêr niwêêķ vu sir in deķaj hir ngaa nipaya ni borot bedegêrin sir, lob mêm degevang geving gageķ anon niwêêķ. ¹⁴ Gaķ su degevang geving alam Yuda hir ķeriing meris aggagga los alam sên deneruu demij vu gageķ anon lo hir horeķ aggagga. ¹⁵ Nabê mehôti ayo nirôp beķwa bo ngaa ti nabê nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rêķ mu alam ayoj ningôhek sên su denevang ving Anutu rê lo, og denelê ngaa pin nebê su nivesa rê, gaķ kwaj nipaya los ayoj ningôhek raķ. ¹⁶ In avij nenêr bê deraķ Anutu ni, rêķ mu ngaa sên denevang lo netato bê deruu demij vu yi. Sir alam nij paga gedeneķeyêh yi gageķ, log su deyoh vu bê degevang ngaa nivesa ti rê.

2

Gageķ Raķ Alam Atov

¹ Gaķ hong, og genanêr Anutu yi gageķ meģetateķin nirôp vu sir meģenanêr nabê: ² Alam bôp og su denanum medekeyevin. Gaķ demedo revuh meķwaj bo ngaa nirôp, gayoj na timu vu Kerisi niwêêķ bahêj geving mehônôn, log debare niwêêķ in ngaa maggin pin.

³ Log avêh bôp degevang nabê saga geving. Desepa doķ aggata sên yoh vu lo, gesu denanêr gageķ nah nenga jak mehô ngwê, gesu denanum bêl niwêêķ pangsên begêp denatumin. Gaķ denatu tatovaha avêh medetahu aggata nirôp vu alam vahi. ⁴ Detateķin vu avêh avô nabê deķaj reggaj log ahêj geving reggaj los naluj lo, beķwaj bo ngaa nirôp gedegêģin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degeģin hir huk nivesa log degeģin reggaj los naluj lo nivesa, gededoķ vu alam vahi geving, log degureķ reggaj hir gageķ babu. Degevang ngaa pin sênê in alam su denanêr pelê jak Anutu yi gageķ.

Gageķ Raķ Magêm Lo

⁶ Log getato aggata nirôp vu magêm lo geving nabê saga, nabê degeģin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sên genevang lo, og gwevang in degelê medejaķ ni nabê degevang nabê sênê og

mëm nivesa. Log nabë getahu alam doḡ gagek, og su gesarömin gagek nipaya geving. Gaḡ kwam bo gagek nivesa jaḡ buk pin beḡenanër. ⁸ In nabë ḡenanër gagek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëḡ denatök jaḡ nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gagek Raḡ Hur Sën Denevong Huk Vu Alaj

⁹ Log ḡenanër vu hur sën alam denebago sir bedenetu hir ngaa meris lo nabë degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevong huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gaḡ su denanër gagek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodek alaj hir ngaa mahen teka, gaḡ desepa dok aggata niröp mu noh vu buk pin. Loḡ mëm huk pin sën degevong lo ḡëp nivesa, in lob nabë hil nanër gagek jaḡ Anutu sën neḡo hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Gegin Hil Nivesa Bemedo Gegin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën benegḡëp rangah rot bë alam pin deyoh vu bë denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netatekin vu hil bë hil gevuu ngaa pin sën nevang behil su nesepa loḡ Anutu niröp rë lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu dob yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil gegin hil nivesa los tetuu aggata niröp mesepa dok Anutu yi ngaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëḡ anon jaḡ. In Kerisi Yesu diik in bë geko hil nom. Om hil medo gegin buk sën luho Anutu böp denatök nom rangah los arëḡ böpata gelos hir vuneḡ vuneḡ yagek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik lok yah hil bed in bë bago hil nom los bo hil vër in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu begevong. ¹⁵ Om ḡenanër gagek sagi vu mehönnon noh vu buk. Gegwee vu sir nabë desepa dok gagek sënë, geḡenanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gelok yah Anutu ben, om ḡenanër gagek vu sir, gemehöti su nanër nabë hong mehö meris mekeyëh hong.

3

Hil Bare Nidwëëk Megevong Ngaa Nivesa

¹ Gebër mehönnon kwaj noh vu buk nabë degurek gavman los alam pin sën denevong huk gavman lo babuj, gedegetung malaj in huk nivesa pin bedegevong. ² Su denanër gagek nipaya jaḡ mehö ngwë, gesu degevong begö. Gaḡ demedo los mamer, gedegevong ngaa los malaj yes jaḡ alam pin malaj. ³ In geraḡ ni bë wirek og hil kwad ma ving. Lob hil neḡeyëh gagek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa loḡ ngaa nevu nevu los ngaa sën nesemu los nereyivi hil navid lo mu. Hil nehevong ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehalë sir loḡ yah bë nij paya. ⁴ Rëḡ mu Anutu sën neḡo hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bë tatekin rangah nabë nelë mehönnon nivesa bekwa pesivin sir. ⁵ Su neḡo hil yom degwa raḡ huk yohvu sën hil nehevong lo rë, in huk yohvu su negḡëp vu hil rë. Gaḡ neḡo hil yom rak sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis raḡ. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa rak yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḡo hil yom vu Anutu lo tatekin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jaḡ nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jaḡ yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḡ medo malad-tumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jaḡ. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë ḡenanër gagek sënë niwëëk, in alam sën ayoḡ neya timu vu Anutu lo og mëm rëḡ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In ngaa nebë sënë og nivesa benelok vu alam. ⁹ Rëḡ mu tepëḡ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetatekin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëḡ dok vu hil rë, gaḡ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëḡ nabë su gengo ayam rë, og ggovek, genim dël jaḡ yi. ¹¹ In geraḡ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḡ geko nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëḡ gevong Artemas ma Tukikus nöḡ berup vu hong, lob mëm rëḡ ḡenam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëḡ medo saga bebuk-ayöong-yi govek na rë. ¹³ Gedok vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejak vu in ngaa la ḡëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir dok huk nivesa geving in demedo nivesa, bededok vu alam sën deneraḡ vu in ngaa lo geving. Gaḡ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log ḡenanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëḡ neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḡ ḡëp geving ham.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sên sa nanêr Kerisi Yesu yi gâgek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sênê yök vu hong Pilemon sên alu ahêmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loğ ti lo. ² Alu kevu kapiya sênê vu melu he avêhnömin Apiya, gevu Arkipus sên tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sên yam denesupin sir loğ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu nyêmasên nôk vu ham beham ayomin gêp revuh.

Pilemon Ahê Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebê sahêg nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehango galam denenêr bê ahêmin neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahêmin neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bê hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggêp ti. Lob sênê rêk gevong begejak ngaa nivesa vesa pin sên tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahêmin neving Anutu-yi-alam megeneloğ vu sir lob ayoj sepêp rak. Gesaga vo niwêék vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geko Onesimus Nom Nabê Ari

⁸ Log sa bê ketag ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bê nanêr los niwêék vu hong nabê gwevong nabê sênê. ⁹ Rêk mu su rêk nabê saga rê, gağ sêk nahub ketag vu hong in alu ahêd neving hil. Yönon, sa Paulus sên sa neketag vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado loğ karabus rak sên sa nanêr Yesu Kerisi yi gâgek rangah lo. ¹⁰ Sa ketag vu hong nabê: Gwelê sa nalug Onesimus nivesa. In sên sa nado karabus lo, lob sehêrin yi yom vu Kerisi benebê sên tu sa nalug. ¹¹ Wirekek su nevong huk nivesa meneloğ vu hong rê, gağ gwêbeng sênê og rêk gevong huk nivesa bedoğ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rêk mu sagi vong bê sa vepul sa navig len ti vêr behevong yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loğ karabus rak sên sa nanêr Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bê gulin yi bemedo geving sa in doğ nah bôm bemedo gegin sa nivesa. ¹⁴ Rêk ma gesa su rêk gevong jeggin rê, in su genedo in bê gengogekin rê. Gağ mêm nabê ngo gemedo bekwam bo nabê gwevong nivesa vu sa, og mêm. ¹⁵ Onesimus tah yi vêr in hong dus teka, om mak ngaa saga verup in bê mêm rêk gwêko yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gwêko yi nôk vu hong, rêk mu su gwelê yi nabê hur sên tu ngaa meris mu. Gağ sakağ maya gegwêbeng og tu arim ti, om ahêmin geving yi. Yönon, sahêg ving yi rot, rêk mu mêm mak ahêmin geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rêk mêm tu arim ving. ¹⁷ Genelê sa nebê alu nehebê loğ ti in Yesu yi huk, om gwelê Onesimus nabê sa, megwêko yi nôk vu hong.

¹⁸ Lob nabê vong ngaa ti paya vu hong, ma su vo loğ hong ngaa ti wirek rê, og ggovek, getum gwebê sarêg doğ nah in sebo doğ. ¹⁹ Sengo kevu gâgek sênê rak nemağ niröp bê, sa Paulus sengo rêk bo doğ nah ngaa sênê nyêvewen vu hong. (Log sa su rêk nanêr vu hong nabê sa nyêvewen ti neggêp vu hong in sên sa hağo hong yom vu Anutu wirek lo rê.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bê gwevong ngaa nivesa vu sa. Nabê gwêko Onesimus nôk vu hong los ahêmin nivesa vu yi, og saga rêk gevong besa kwag vesa jak gesa gevong Kerisi yi huk los ayog sepêp. ²¹ Log serak ni besa kwag nevo bê rêk gwevong noh vu gâgek sên sa kevu agi. Yönon, serak ni ggovek ya bê rêk gwevong pangsen rot mekesuu ngaa sên senêr vu hong gwêbeng agi.

²² Log sa gâgek ngwê nahên nebê: Gwero sa nyêg ayo ti begêp borot, in sa kwag nevo bê Anutu rêk gengo ham jomraksên, lob rêk bo sa vêr besenök vu ham.

Gâgek Ahê-nivesa-yi

²³ Log Epapras sênê nedo karabus ving sa rak sên nenêr Kerisi Yesu yi gâgek rangah lo. Kwa nevo hong ving benêr bê ahê nivesa in hong. ²⁴ Log sir sên he nehevong Anutu yi huk loğ ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenênêr. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ko Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil kenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahisekë, gerak aggata ngahisekë. ² Rëk vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi raḡ ggovek ya bë doḡ nah ben begeko ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raḡ Nalu nema ving. ³ Nalu og yik Anutu yi niwëek los nikapiik yi, beyik luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëek nevong bengaa pin sënë nedo niwëek. Revu hil mehõnon hil ngaa nipaya ya raḡ yõ nikõk, loḡ mëm yah nedo Mehõ-los-bengõ Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:

“Sa nalug hong.

Sa haḡo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raḡ angër ti wirek bë:

“Sëḡ natu Ama,

gerëḡ natu sa Nalug” rë.

⁶ Gaḡ mëm loḡ buk sën vong Nalu Aḡuu luḡ yam dob lo, og mëm nër bë:

“Anutu yi angër pin denadudeḡ vu yi.”

⁷ Log nër raḡ angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserõḡ pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rëḡ mëm nër raḡ Nalu bë:

“O Anutu, getu mehõ-los-bengõ meḡenedo degwata los degwata.

Geḡenesepa loḡ ngaa yohvu mu meḡeneḡin hong alam nirõp.

⁹ Ahëm neving ngaa nirõp pangsën,

genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu nirõp lo ggooin hong raḡ kesuu hong alam vahi pin,

lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḡ hong.”

¹⁰ Log nër raḡ yi ggõkin bë:

“Mehõbõp, ngo ḡetung dob sënë nyëdahis,

lob nedo niwëek rot.

Geyagëḡ pum raḡ nim wëek ving.

¹¹ Yagëḡ los dob sënë rëḡ mala nama,

gaḡ hongëḡ ngo ḡenedo degwata.

Kë, log yagëḡ los dob rëḡ muḡeng jaḡ nabë tob siis.

¹² Lob rëḡ ḡepesu nabë sën mehõnon denepesu tob lo,

gerëḡ ḡwetung mewis nabë sën mehõnon denerõp rõpõp mewis lo.

Gaḡ hong, og ngo ḡenedo nebë saga in ḡemedo,

lob hong buk su rëḡ govek na rë.”

¹³ Log Anutu su nër raḡ angër ti wirek bë:

“Genam ḡemedo sa nemaḡ vesa,

ḡesëḡ gevong beḡebakë alam sën denesis beḡõ vu hong lo

dok na vaham ḡebinë” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bë dedok vu alam sën ḡeḡo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḡo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëḡ hil nid yes yes, lob hil ḡevuu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëek. Alam pin sën denesevõḡ medenekeyëh gagek agi, og denetõḡ vu nyëvewen nirõp loḡ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil ḡevuu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë ḡeḡo hil nom vu yi lo, og hil rëḡ beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëḡ nama! In Mehõbõp yõ tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuḡinsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yõnon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bê hir gagek sên agi og yônon. In nevo niwëek vu sir bedenevong ngaa bôp bôp aggagga los ngaa niwëek aggagga. Log nevonğ Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasên yoh vu yô kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sên Geko Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bê degegin dob ngwë sên hil nanër bê rëk berup vu tamusên agi rë gema. ⁶ In mehôti nër gagek meneggëp loğ len ti loğ Anutu-yi-kaپیya bê:

“Mehônon og mağ sir va, om sên kwam nevo sir-ë?”

Gemehônon og sir va, in sên geneğin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehônon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu,

loğ mêm genevong bedenetu alam-los-bengôj gelos arëj bôpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yônon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Èë, gwëbeng og yô nahên gehil su halë bê mehônon denegin ngaa pin rë. ⁹ Gağ mêm hil halë Yesu bê tu mahen rağ gangër dekesuu yi dus teka loğ sên dahun yi mekerë vanë mediik lo, loğ gwëbeng og tu Mehô-los-bengô barë bôpata rot. Lob yik Anutu yi semusên sênë sên vong vu hil nyëmasên lo bê: Nalu nadiik doğ nah mehônon pin bej. ¹⁰ Anutu yô tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bê geko nalu lo ngahisekë denah demedo nivesa los vunek vunek yagek yi geving yi. Nebë saga, om sên vong beYesu ko vanë, lob vanë sênë vong betu hil mehô muginsên beyi timu yoh vu bê geko hil nah. Lob ngaa sên Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehô sên nevonğ balam denetu alam nij rôp lo losho alam sên yô vong bedenetu alam nij rôp lo, sir pin degwaj timu. Om sên su ni nemum in sir rë, gağ nenër sir bê ari lo.

¹² Nër bê:

“O Anutu, sêk nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesêk gevong raro meğako arëm jağ doğ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bê:

“Sêk ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bê:

“Gwelë! He los hurmahen sên Anutu vo vu sa lo nado loğ ti.”

Yesu Tu Mehônon Sogek Rağ In Bë Doğ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehônon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehônon rağ ving benij neggëp ti. Vong nebë sênë in bê nadiik bebasap Satan, mehô sên nevonğ bemehônon denediik lo. ¹⁵ Mehônon deneggöneng in diiksên, lob ggönengsên nejom sir ahon yoh vu buk pin sên denedo dob lo, om Yesu diik in bê geko sir vër in ggönengsên sênë. ¹⁶ Yônon rot, su yam in bê doğ vu angër rë, gağ yam in bê doğ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sên sepa loğ metu mehônon rağ, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bê natu alam-neko-seriveng-yusekë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo doğ nah mehônon hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yô neko vanë rağ seggisên aggagga pin sên netök vu yi lo, om yô yoh vu bê doğ vu alam sên seggisên netök vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Bôp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sên nedo yagek lo ggooin ham rağ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneko-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sênë loğ nema, lob nesepa loğ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sên Moses nevonğ wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëk Anutu kwa vu bê Yesu yoh vu bê geko arë bôpata kesuu Moses arë. In mehô sên nelev beggang lo arë bôp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narağ ni bê mehôti lev, log hil narağ ngaa pin sên nedo-ë ni ving nebë saga bê mehôti netung, lob mehô saga og yik Anutu. ⁵ Yônon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loğ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek rağ ngaa pin sên Anutu rëk tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëk Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loğ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jağ buk, bekwad vesa gegegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yônon.

Alam Sên Denekeyêh Anutu Aye Lo Og Su Rëk Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sên neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo bê:

“Pehi sênë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangsên

nabë sên wirek alam Israel devong

loğ buk sên deko sir rağ medekeyêh sayeg lo,

log ayoj niwëek bedeseggi sa loḵ nyëg-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham kenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo yoh vu ngebek mehödahis luu, rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëg sengën raḵ vu sir lob senër bë, ‘Ayoj nevuun ngaa niröp ya yoh vu buk pin, gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’

¹¹ Om sën sahëg sengën pangсэн mesenër yönon venuh bë, ‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.’”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Keyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham tü rëḵ ayo nipaya jak gesu gevang geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen wewen jak buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gërin ayo beniwëek jak. ¹⁴ Gaḵ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëḵ ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëg. ¹⁵ Hil arak ni bë gagek sënë yö nahën neggëp bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangсэн

nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena dengo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir raḵ medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggata loḵ nyëg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë? Gaḵ yik alam Israel sën dekeyëh yi gagek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gëgin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë. ² In hil hangö Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel dengo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën dengo lo su neloḵ vu sir rë, in denengo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëg sengën pangсэн mesenër yönon venuh bë

su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama veröḵ yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër raḵ buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi kaḵpiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëḵ gagek sagi lo nër bë, “Su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.” ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën dengo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëḵ dedoḵ na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë raḵ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi loḵ gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangсэн.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo loḵ lo, bananër jak nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil arak ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gaḵ bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevang huk niwëek rot in hil adoḵ na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa doḵ alam sënë mekeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönön ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo loḵ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gaḵ ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneḵo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneko-seriveng pin alaj, lob rak beya melok ya yagek. Yik Yesu sên Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabê sên hil anêr vorot lo. ¹⁵ In hil mehō-neko-seriveng sagi rak ngaa pin sên neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tōk vu yi govek ya beseggi yi. Rêk su vong ngaa nipaya ti rê, om sên kwa paya in hil in rak ni bê hil su nid wêek nebê yi rê. ¹⁶ Nebê saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sên nesemu hil lo gehil su agōneng, in hil arak ni bê kwa nevingin hil berêk dok vu hil dok buk sên hil su ayah vu bê bare niwêek in seggisên rê lo.

5

Mehō-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bê Geko Hil Nah

¹ Mehōnon sên detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bê degero mehōnon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sên mehōnon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sên mehōnon denevong lok yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sên deyoh vu bê kwaj gevongin alam sên kwaj ma lo, galam sên denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bê yik sir og nij wêek ma ving nebê sir, om ngaa nipaya yoh vu bê kepê sir geving. ³ Nebê saga om sên denevesi seriveng in bê dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehōti su yō neko yi rak meneggooin yi rak bê gevong huk sênê rê. Gaq Anutu yō neggooin yi rak nebê sên ggooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebê saga ving. Su yō ggooin yi rak tu mehō-neko-seriveng rê, gaq Anutu ggooin yi rak in bê gevong huk sênê, lob nêr vu yi bê:
“Sa nalug hong.

Sa hako hong gwêbeng.”

⁶ Log nêr lok len ngwê bê:

“Getu mehō-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehōnon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehō sên yoh vu bê geko yi vêr in diiksên lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bê nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rêk neko vanê in bê vanê sênê barah yi verok besepa dok Anutu aye. ⁹ Om sên tu mehō yohvu yōnon, log mêm ko alam pin sên denesepa lok aye lo yah vu Anutu berêk demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betung ggev böp rak yi benêr yi bê alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabê Hurmahen Nikök

¹¹ Melkisedek yi gagek ngahisekê neggêp, lob he bê nanêr vu ham, rêk gwêbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bê natök jak rê. Om sên he neheving huk böp in bê tatekin gagek sênê degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bê ham natu tatovaha, rêk ma geham nahên neraq vu in kwa. Om mehōti mak rêk nök tahu ham gökin dok Anutu yi gagek degwa muginsên sên sepêp lo rê. In ham su yoh vu bê gwa nos niwêek rê, gaq ham yoh vu bê nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bê alam sên denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij kök besu deyoh vu bê dega nos niwêek rê. Yik sa peggirin rak gagek degwa böp böp sên netatekin bê hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gak nos niwêek og alam sên sir böp neraq ggovek lo yō hir nos. Alam nebê sênê og medo mekwaj neving huk in gagek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin niröp medenerak ni bê nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wêek

¹ Nebê saga, om hil gevuu gagek sepêp sên hil anêr rak Kerisi lo na benök gêp, gehil adok na gagek degwa böp böp nabê sên alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gagek sepêp sên hil nanêr bê hil gevuu ngaa wirek hen na gagêrin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sên hil naripek bêl lo, los sên hil nehebê nemad jak alam lo. Gehil su nanêr gökin nabê alam-diiksên rêk dekedi jak nah gökin, genabê mehōnon rêk degeko nyêvewen dok nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagak ham rak ni vorot. ³ Om nabê Anutu mêm yō kwa bo, og hil rêk adok ana gagek mewis. ⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sên Anutu vong yam vu yagek nyêmasên lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo lok sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gagek bederak ni nivesa rot, gedelê ngaa niwêek nebê ngaa niwêek sên rêk berup dok Anutu-yi-nyêg vu tamusên lo ggovek ya. ⁶ Rêk mu nabê dekehe sir in Anutu, og aggata ngwê su neggêp in bê depekwe sir nom gökin rê. Gak ngaa sênê og nebê sên denesis Anutu Nalu rak yah kelepeko* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenêr pelê rak yi. ⁷ Yōnon, nabê hob geto buk ngahisekê beduk na dob len ti benos ngis anon nivesa dok dob saga bedok vu

alam sèn denevaroh loḷo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëḷ mu nabë vos los ngaa niggin aggagga mu nakip doḷ, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemaḷ hil nanër vu Anutu nabë tebé benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gageḷ maggin sënë yök vu ham. Rëḷ mu he raḷ ni rot bê ham su rëḷ malamin nama nabë saga rë, gaḷ ham nesepa loḷ Anutu, om rëḷ geko ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehõ nipaya rë, om su rëḷ kwa birek in huk sèn ham nevang lo rë. Yõnon, su rëḷ kwa birek in sèn ham ahëmin neving yi beneloḷ vu yi alam wirek lo rë. Geham nahën medo nevang nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bê ham pin nimin wëëḷ megwevong nabë saga, beham gwevong geving niwëëḷ bemedo mebo kwamin in Anutu geko ham nah. Ham gwevong nabë sënë rot beham nadiḷ na los. ¹² Ham su nimin tebõ jak. Gaḷ ham sepa doḷ alam sèn ayoj neya timu vu Kerisi niwëëḷ gesu nij tebõ nerak pevis rë lo vahaj. In alam nebë sënë og rëḷ degeḷo semusën pin sèn Anutu nër wirek bê rëḷ bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gageḷ Sën Joo Lo Niwëëḷ

¹³ Anutu joo gageḷ vu Abraham wirek, rëḷ mehõti su böpata kesuu yi in bê nanër yõnon getato nema na vavunë jaḷ arë rë. Om sèn nër yõnon getato nema ya vavunë raḷ yõ arë. ¹⁴ Nër bê, “Sëḷ gevang semusën böpata vu hong yõnon rot, gesëḷ gevang behong mewis ngahijsekë doḷ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yõ medo nevo kwa in gesu ni tebõ nerak pevis rë. Loḷ mëm lë ganon raḷ yoh vu sèn Anutu nër wirek bê rëḷ bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehõnon degevingin nabë degadu hir gageḷ nabë yõnon, og denenër mehõbõp sèn kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehõti sèn nevang bê agi, og alam denevang ving bê nenër gageḷ yõnon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bê tato vu alam sèn joo gageḷ vorot vu sir bê rëḷ semu sir lo nabë su yoh vu bê rëḷ geko yi gageḷ sënë seggi rë. Om yõ nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rëḷ pekwë arë los yi gageḷ rë, gaḷ yõ rëḷ gëp degwata los degwata. Om nër luho loḷ ti in bê tato nabë su tetetuhin rë. Om sënë rëḷ bo niwëëḷ doḷ hil sèn hil veya bayam vu Anutu in bê gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sèn Anutu nër vu hil bê rëḷ bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gageḷ semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo doḷ niwëëḷ nabë sèn yaḷ nesoo loḷ anka besu neggee rë lo. In vong bê anka sënë nedo loḷ tob ading sèn nare loḷ dub-vabuung-bõp ayo beneruu hil lo demi, betato bê hil ayoh vu bê adok na nyëḷ vabuung soḷek. ²⁰ Lob Yesu loḷ yah hil bed bemugin meloḷ ya nyëḷ vabuung soḷek saga betu alam-deneḷo-seriveng pin hir yuseḷë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḷ alam Salem hir Mehõ-los-bengõ yi, gAnutu vavunë yi mehõ-neḷo-seriveng. Wirek Abraham ya begõ besis alam-los-bengõj geyah to beggang, loḷ Melkisedek toḷ vu yi loḷ aggata lob jom raḷ vu Anutu bê semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupek pin ya vu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḷ ayed nabë ‘mehõ-yohvu-los-bengõ’ ga, ‘alam Salem hir mehõ-los-bengõ’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehõ-ayo-revuhsën-los-bengõ’. ³ Ama lu ata arëj su neggëḷ loḷ Anutu-yi-ḷapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sèn ata ḷo yi to lo tato rë, gesu nër buk sèn diḷ lo rë, gaḷ yik nebë Anutu Nalu in tu mehõ-neḷo-seriveng bevong bê nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḷ yi böpata rot, in hil dibahë Abraham vasuh kupek lu ngaa nivesa vesa sèn ya begõ meḷo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sèn netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëḷ bê Levi* yi mewis lo, sèn detu alam-deneḷo-seriveng lo, og deyoh vu bê dejuh yu ti in degetung seriveng jaḷ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum raḷ Abraham timu, lob sèn deneko seriveng vu sir agi, og sënëḷ su denevang paya rë. ⁶ Rëḷ mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëḷ neḷo Abraham yi ngaa sèn netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom raḷ in mehõ sèn Anutu joo gageḷ vorot meneggëḷ vu yi bê rëḷ semu yi lo. ⁷ Lob hil araqi ni bê mehõ sèn nesemu gageḷ vu Anutu in mehõ ngwë lo, og kesuu mehõ ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sèn deneko ngaa sèn netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehõnon sèn rëḷ denadiḷ. Gaḷ Melkisedek, og ḷo ngaa sèn netu nemadluho lo ving, rëḷ gageḷ su neggëḷ loḷ Anutu-yi-ḷapiya bê diḷ rë, om sënë vong bê nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bê nanër nabë: Levi* yi mehõ sèn neruh ngaa sèn netu yu nemadluho lo, rëḷ mu yi og vo yõ yi ngaa sèn netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ḷo Abraham yi ngaa sèn netu yu nemadluho lo ¹⁰ loḷ buk sèn Melkisedek toḷ vu Abraham loḷ aggata. Lob loḷ buk saga og Levi* nahën loḷ nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gak yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neko-seriveng mewis ti yööhu verup lok yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu dok nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gägek rak yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gak yi alam og sir ti su tu mehö-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup lok Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neko-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neko-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng lok Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggoin Levi* yi mewis mu rak medenatu alam-deneko-seriveng lo. Rëk niwëëk neggëp vu yi berëk medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neko-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër rak yi bë:

“Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër rak gägek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneko-seriveng lo, og niwëëk ma besu yoh vu bë dok vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëk anoh aggata sënë bana dus jak vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggoin Yesu sënë rak tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gak tato nema ya vavunë menër bë rëk natu mehö-neko-seriveng yönon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër rak sir bë denatu alam-deneko-seriveng yönon rë. ²¹ Rëk Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggoin Yesu rak tu mehö-neko-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëk pamook yi gägek rë.

Gak genatu mehö-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajak ni nabë gägek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gägek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jak yönon. ²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneko-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gak Yesu tu mehö-neko-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëk dok nah ben rë, in yö rëk medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëk geko alam pin sën denesepa lok yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë dok vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Dok Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë dok vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gak yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yagek.

²⁷ Alam-deneko-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevsi seriveng ngwë mugin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, lok mëm denevsi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gak Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gak yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gägek neggëp lok Horek bë degoin alam jak medenatu alam-deneko-seriveng hir yusekë, rëk alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëk rë. Rëk gägek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamusën beggoin Nalu rak tu mehö-neko-seriveng yusekë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Lok Dub-vabuung Vu Yagek

¹ Gägek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneko-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yagek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yagek sën mëm dub-supinsën-yi sogek lo. Mehönon su delev sënë rak nemaj rë, gak Mehöböp yö lev. ³ Deneggoin alam-deneko-seriveng hir ggev böp pin rak in bë degeko seriveng aggagga bedegetung na vu Anutu. Om yik Yesu geko seriveng ti geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk lok dub-vabuung-böp sagi, rëk yik sënëk dub-vabuung

sogek sên nedo yagek lo kenu los tahutahu mu. Yik nebë sên Anutu nêr vu Moses wirek bë dev dub sêl lo lob nêr vu bê, “Gwelê megwero in gedev ngaa pin noh vu kenu sên sa tato vu hong ggëp kedu agi.” ⁶ Rêk mêm Kerisi ço huk böpata rot kesuu alam-deneço-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gagek mewis nivesa rot kesuu gagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon raq. Lob gagek mewis sênê degwa neggëp vu Anutu yi gagek semusên nivesa anon sên kesuu gagek semusên mugeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Mugeng

⁷ Bê gagek sên Anutu joo muginsên lo yoh vu, og Anutu su rêk najoo gagek ngwê nam gökin geving rê. ⁸ Rêk Anutu lê mehônôn hir ngaa nipaya lob nêr bê:

“Mehöböp nêr bê,

‘Ham gwengo rê!

Buk ti rêk berup

lob sêk najoo gagek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gagek mewis sênê su rêk nabê
gagek sên sejo vu kenuj lo wirek lo rê.

Wirek sejo gagek saga,
log sejom loq nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rêk su denesepa loq sa gagek
sên sejo vu sir lo rê,
lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböp nêr bê sênê.

¹⁰ Loq Mehöböp nêr ggökin bê,

‘Buk sên sa heruu demig vu sir agi govek na rê,
loq saq najoo gagek ngwê vu alam Israel gökin nabê:

Sêk getung sa horek pin doq kwaj
gesêk kevu doq na ayoj,

log sêk natu hir Anutu
gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rêk detahu hir mehö ngwê los arij lo
bedenanêr nabê, “Gejak Mehöböp ni” rê!

Gaq vu buk sênê,
og hurmahen galam böp besir pin
yö rêk dejak sa nig.

¹² In sêk kwaq pesivin sir
bekevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rêk kwaq bo ngaa nipaya
sên devong lo nah gökin rê.’”

¹³ Sên nêr bê gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsên mugeng raq. Om ngaa sên netu mugeng raq lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneço-seriveng Hir Ggev Denetung Kök Tu Seriveng

¹ Gagek sên Anutu joo muginsên lo, og nêr horek la sepa ving tatekin aggata vu alam Israel in bë desepa doq medegetung seriveng los denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sên dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sêl ti bayo luu. Lob detung ram sên nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sên nedo loq Anutu mala lo, benedo loq ayo muginsên. Lob denenêr ayo ti sênê bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenêr ayo ngwê sên netu luu yah tob demi lo bë mêm ayo vabuung sogek rot. ⁴ Lob desemu jepö sên denevesi kabang raq baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo raq goor. Bedetung los gagek-joosên-yi yi keröng loq ayo sênê. Depeka goor raq keröng sênê navi pin, gemana* nedo loq dëg goor menedo loq keröng sênê ayo. Log Aaron yi atoheng sên ggol loq wirek lo los gelöng petes luu sên Anutu kevu Horek raq neggëp lo, neggëp loq keröng sênê ayo ving. ⁵ Angêr kenu luu denare raq keröng sênê vavunê, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loq ayo vabuung sênê. Luho banisej kebu raq sêa sên denekeseh kök raq yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kê! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rêk natevin ngaa pin sênê betatekin degwa rê. ⁶ Desemu ngaa pin nebê sênê, log alam-deneço-seriveng deneloq ya dub-vabuung sêl sênê ayo ngwê muginsên yoh vu buk pin bedenevong huk loq. ⁷ Gaq mêm ayo ngwê sên netu luu lo, og alam-deneço-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neço seriveng

ničkōk beya netetēhin rak sēa in bē kevoh yō yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sēn devong rēk su kwaj nevo rē lo na gaving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rak sēnē nebē: Nabē nahēn denegevang huk dok dub sēl ayo muginsēn, og hil su ayoh vu bē adok na ayo vabuung sogek rot rē geyō rēk nahēn. ⁹ Lob ayo muginsēn netahu rak buk sēn gwēbeng agi, in denesepa lok Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu lok ayo muginsēn sēnē. Rēk ngaa pin sēnē su yoh vu bē gevong balam sēn deneko seriveng yam lo ayoj nirōp jak bedenatu alam nijvesa rē gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sēnē, og horek rak nos los reggu gengaa numśēn, gehorek aggagga rak sēn ripeksēn nemad lu ngaa lo. Rēk horek sēnē og yik horek hil navid-yi mu. Rēk Anutu tung horek pin sēnē in bē desepa dok rot bona berup dok buk sēn gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yō Ničkōk Tu Seriveng

¹¹ Rēk gwēbeng Kerisi luk yam, lob tu alam-deneko-seriveng yusekē bōp benegin ngaa mewis nivesa vesa sēn gwēbeng agi. Lok mēm lok ya dub-vabuung sēl sogek sēn nedo yagek bemalangeri rot bekesu muginsēn lo. Mehōnon su delev dub sēnē rak nemaj rē, besu ngaa-dob-yi rē. ¹² Rēk su ko memēk los burmakau maluh tuvek nij kōk betung tu seriveng rē. Gač ko yō ničkōk beloč ya ayo vabuung sogek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah rak sēnē in bē hil medo malad-tumsēn degwata los degwata. ¹³ Nabē mehōti keyēh Horek beningōhek rak, og alam-deneko-seriveng lo deneko memēk los burmakau maluh nij kōk ving vewev sēn denesevi burmakau avēh menetepuv lo, bedenetēhin rak yi in bē navi nivesek jak nah gōkin gēp Anutu mala. ¹⁴ Rēk mu Kerisi ničkōk kesuu sēnē in ngaa nipaya ti su neggēp vu yi rē. Lob Anon Vabuung sēn nedo degwata los degwata lo lok vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om ničkōk su ripek hil navid mu rē. Gač sekee hil ayod peggo ving gečō ngaa diiksēn vēr, gemēm hil nehevong Anutu sēn mala-tumsēn degwa lo yi huk.

Kerisi Ničkōk Vo Gadu Lok Gagek Mewis

¹⁵ Nebē saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bē gevong begagek mewis anon jak. Diik in bē gečō alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sēn denevong wirek lok buk sēn gagek wirek hen yō nahēn neggēp lo na. Nebē saga, om alam pin sēn degengo Anutu yi kōk medetamuin lo, og degeko ngaa sēn Anutu nēr wirek bē bo vu nalu lo lo, bedemed malaj-tumsēn degwata los degwata. ¹⁶ Mehō sēn nenēr yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bē rēk nadiik lo, og nekevu lok kapiya menejoo niwēēk. Lob nabē mehō la sēnē kwaj nevo bē degeko ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yō dejak ni namugin nabē mehō saga lo diik ya yōnon, lok mēm degeko. ¹⁷ Yōnon, mehōnon nediič ggovek lok mēm gagek sēn lo anon nerak. Gač nabē mehō sēn lo su diik rē geyō nahēn nedo mala vesa, og yi gagek sēn joo lo su anon rak rē geyō nahēn. ¹⁸ Kē! Lob sēn alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kōk lo, yik rak degwa saga in bē tato nabē gagek sēn Anutu joo vu sir lo anon rak benelok vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nēr Horek yi gagek pin vu alam ggovek, lok mēm ko burmakau tuvek ti ničkōk los memēk ti ničkōk ving bēl, log dagoo sipsip niivis kōk los vos ti nebē bigbig ris lok betetēhin rak kapiya-horek-yi, gerač alam pin ving. ²⁰ Log nēr bē, “Kōk sēnē in bē tato nabē Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetēhin kōk rak dub-vabuung sēl nebē saga ving gerač gabum lu ngaa pin sēn huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nēr ngaa ngahisekē rot bē kōk gevong benij veseek jak, gač nabē kōk su keseh rē, og Anutu su nekevoh mehōnon hir ngaa nipaya ya rē.

Kerisi Yō Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yōnon, denekeseh kōk nebē sēnē in bē dub los yi kupek lu ngaa pin sēn nedo dob agi nijvesek* jak. Rēk mu dub sēnē og dub anon sogek sēn nedo yagek lo kenu mu. Om nabē dub anon sogek sēn nedo yagek lo yi ngaa nijvesek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sēn kesuu lo in gevong benijvesek jak. ²⁴ Hil arak ni bē Kerisi su lok ya dub-vabuung sēn mehōnon delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rē, gač lok ya yagek nirōp. Lob gwēbeng lok yah hil bed menare Anutu mala in bē dok vu hil. ²⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev bōp neko kōk yoh vu ta pin in bē getung natu seriveng vu Anutu, lob nekol menelok ya dub ayo vabuung. Rēk sēnē og su yō ničkōk rē. Rēk mu Yesu lok ya yagek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebē sēnē ggōk ggōkin rē. ²⁶ Bē gevong beron ngahisekē, og rēk gečō kerus beron ngahisekē rot gēp sēn Anutu tung dob lo benam berup dok sēn gwēbeng agi. Rēk mu ma. Gemēm gwēbeng dus rak bē dob nama na, lob Kerisi yik luk yam dob beron timu in bē getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehōnon pin yik denadiik beron timu, log mēm debare nam gagek. ²⁸ Om sēn

* **9:23:** Nivesek sēnē nēr bē detetēhin kōk rak ngaa sēnē gedekom rak in, in bē ngaa nipaya ti su gēp dok. Gač natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bē degevong Anutu yi huk jak.

Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoih hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëk nom beron ngwë gökin, rëk mu su rëk nom in kevoih mehõnon hir ngaa nipaya na rë. Gak nom in geko alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoih Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëk berup tamusën lo kenu mu, gak su ngaa anon yõnon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa lok lo benijvesa jak rot rë. ² Gak nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jak yõnon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa lok aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma geseriveng sënë nevong bewaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij kök su yoh vu bë kevoih ngaa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa lok Saam sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo benër rak Anutu bë:

“Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis rak jepö lo,
geseriveng sën denetung in bë kevoih hir ngaa nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu rak sa
meneggëp lok hong kapiya lo bë,

‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bë sepa dok kwam!’ ”

⁸ Nër rak seriveng sën denesepa lok Horek medenetung lo mugin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, geregu sën denevesi los dahis rak ya jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoih hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Lok yom nër rak neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa dok kwam!” Nër gagek saga in bë tatekin nabë ngaa muginsën saga nõk gëp, gengaa mewis dok nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa lok Anutu kwa betung navi netu seriveng yik beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röp rak.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoih Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneko-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yik nebë sën lo lok yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bë kevoih ngaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tung seriveng yik perurek timu in bë kevoih ngaa nipaya na, lob yik timu sënë venuh ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë. ¹⁴ Alam sën nevong benij röp neraç lo, og yik vong benijvesa rak rot. Yik rak seriveng perurek timu sënë, om rëk demedo nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bë gagek sënë anon rak in nër muginsën meneggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

¹⁶ “Mehöböp nër bë, ‘Buk sënë govek na rë,
lok sak najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:

Sëk getung sa horek pin dok ayoj,
gesëk kevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bë,

“Sa su rëk kwaj bo hir ngaa nipaya
los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoih hil ngaa nipaya ya, gehil su rëk getung seriveng ngwë gökin in kevoih hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh nikök in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adok na Anutu yi dub ayo vabuung sogek rot, gak hil su agõneng. ²⁰ Yõnon, Yesu diik rak kelepeko* betatekin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung sogek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yõ navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneko-seriveng yusekë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yõ nikök lok ya hil ayod in bë jevu gekevoih ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rak bë malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yõnon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yõnon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa doḡ aggata-ahëvingsën-yi los degevonḡ huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebô in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalë Soda los gevonḡ raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebô raḡ lo. Gaḡ hil medo doḡ ti megadu hil vewen vewen. Kë, hil gevonḡ nabë sënë rot in hil araḡ ni bë Kerisi yi buk yam dus raḡ.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil araḡ Kerisi yi gagek anon ni vorot, rëḡ hil anom kwad bo besepa doḡ ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevhil hil ngaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gaḡ hil rëḡ agöneng rot gemedo gëgin sën Anutu gengo hil gagek log getë hil doḡ na nengwah lo. In nengwah nikerus ata nedo in bë ga alam sën denevonḡ ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil araḡ Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah doḡ ti, og yi alam su rëḡ kwaj gevonḡin mehö sënë rë, gak rëḡ dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jaḡ ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëḡ natöḡ vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gagek mewis vu hil lo vonḡ bemehö saga niröp raḡ. Rëḡ ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë raḡ Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil araḡ Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loḡsën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rëḡ bo nipaya nyëvewen doḡ nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëḡ gengo yi alam hir gagek beseggi.” ³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëḡ agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevonḡ Geving Niwëëk Bemedo

³² Rëḡ mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedeginengin ham raḡ ngaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gagek nipaya raḡ ham, gedenezis ham raḡ malaj. Gebuk la og ham nelöḡ ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelöḡ vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevonḡin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëḡ mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham raḡ ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëḡ medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevu sën ham nevonḡ ving niwëëk ata lo na, in ham rëḡ gwëḡo nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëëk nabë sënë in nabë ham sepa doḡ Anutu aye, og mëm ham rëḡ gwëḡo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëḡ gevonḡ vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp loḡ yi kapiya bë,

“Su hus ading rë, gak yik buk dus teka mu,
log mehö sën bë rëḡ nam lo vongin nam.
Su rëḡ naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëḡ demedo malaj-tumsën
in ayoj neyam timu vu sa.

Gaḡ nabë denajul medenah,
og sa su rëḡ ahëḡ nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëḡ mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëḡ malad nama lo rë. Gaḡ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëḡ medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vonḡ behil naraḡ ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëḡ anon jaḡ. Gevonḡ behil naraḡ ni ving bë ngaa sën hil su malad naraḡ rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ḡo sir raḡ bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil naraḡ ni bë tung yaḡek los dob raḡ avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë agi raḡ ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jaḡ malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëḡ mu yi gagek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ḡo yi raḡ ya yaḡek gesu diik rë. Mehönon desero yi rëḡ ma gesu detöḡ vu yi rë, in Anutu ḡo yi ya. In gagek neggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevonḡ ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëḡ mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëḡ gevonḡ bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevonḡ in bë dena vu Anutu lo, og degevonḡ geving

nabê Anutu nedo, gedegeving geving nabê nevo nyëwewen nivesa vu alam sên denesero yi lo, loḵ mêm deyoh vu bê denatōḵ vu yi.

⁷ Log Anutu nêr ngaa sên vongin berup lo vu Noa. Su mala raḵ rê geyō nahên, rêḵ vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaḡ bōpata ti in bê luho venê genalu lo bededoḵ na demedo nivesa doḵ, in su malaj nama. Noa nevong nebê sênê in ayo neya timu vu Anutu, lob sênê tato bê ngaa nipaya neggêp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nêr Noa bê yi mehō yohvu, degwa raḵ sên ayo neya timu lo, lob yīḵ Anutu nenêr alam sên ayoj neya timu vu yi lo pin nebê saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyêḡ ya, geya dob len ti sên Anutu nêr bê rêḵ gevong vu yi bemêm natu yi nirōp lo. Abraham su raḵ dob sên bê na lo ni rê, rêḵ vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sên luḵ meya nedo dob len ti sên Anutu nêr tato bê rêḵ gevong vu yi lo, lob nedo loḵ dob sênê nebê sên yi mehō nyêḡ ngwê ti. Nedo loḵ beggang sêl ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehō luu sênê rêḵ degeḵo dob geving yi noh vu sên Anutu nêr wirek lo. ¹⁰ Rêḵ mu Abraham yō nahên medo mekwa nevo bê doḵ na beggang-bu soḡek los niwêêk sên Anutu semu vu yagek menero lo.

¹¹ Log venê Sara yi buk sên geko nalu lo maya, rêḵ mu ayo ya timu vu Anutu om sên vong beniwêêk yoh vu bê geko nalu. Kwa nevo bê Anutu joo gagek ggovek ya bê geko nalu, om rêḵ gevong banon jak.

¹² Nebê saga, lob yīḵ mehō timu saga sên atov ya bedus raḵ bê nadiiḵ agi tu alam ngahisekê degwaj. Yi mewis deverōng rot besir ngahisekê raḵ nebê betuheng sên denedo yagek babu lo los raggêr loo nenga, lob mehōnon su deyoh vu bê denetevin rê. ¹³ Alam pin sênê ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediḵ ya gesu deko ngaa nivesa sên Anutu nêr wirek bê bo vu sir lo vu dob rê. Gaḵ yō denare adingnê gedeneleḵ bekwaj vesa gedenenêr bê, "He nado dob sênê nebê vatêvek. He yam nehaḵo loḵ dob sênê mu." ¹⁴ Alam sên denenêr gagek nebê agi, og hil ajaḵ ni nabê denevong in bê denatōḵ vu yō hir nyêḡ nirōp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyêḡ sên devuu gedeay lo rê. Bê kwaj bo nyêḡ saga, og aggata neggêp beyoh vu bê denah medena gökin. ¹⁶ Gaḵ sênêḵ ayoj neya vu nyêḡ yō ngwê sên kesuu benivesa rot lo. Nyêḡ sênê neggêp vu yagek, om sên Anutu su ni nemum in sên denenêr bê hir Anutu yi lo rê, in tongin nyêḡ bōpata ti in bê demedo doḵ.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rêḵ Abraham ayo ya timu vu yi, om sên vongin bê getung nalu Isaak natu seriveng. Yōnon, Anutu joo gagek vu Abraham ggovek ya bê, "Rêḵ denanêr Isaak yi mewis lo mu nabê hong mewis sir," rêḵ vongin bê getung nalu perurek timu sênê natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bê: Nabê nadiiḵ, og ggovek gAnutu yoh vu bê rêḵ gevong bevesa doḵ nah. Nebê sênê, om yōnon, hil ayoh vu bê nanêr gagek peggirinsên jak sagi nabê Abraham ḵo Isaak vu diiḵsên yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yīḵ Isaak sênê ayo neya timu vu Anutu ving, om sên jom raḵ in nalu Yakop luho Esau bê Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sên rêḵ natōḵ vu luho vu tamusên lo raḵ ya luho.

²¹ Log yīḵ Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sên dus raḵ bê nadiiḵ lob pesohek raḵ atoheng medudeḵ, gejom raḵ in Yosep nalu maluh luho bê Anutu semu luho.

²² Log yīḵ Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sên dus raḵ bê nadiiḵ, lob nêr bê nahub rê, rêḵ alam Israel rêḵ degevuu Ejep gedena jak lob degeḵo sekê sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sên Moses ata ḵo yi to, lob ama lu ata delê yi bê hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggōneng in mehō-los-bengō Parao yi horek rê, gaḵ devun yi meneggêp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sên yi bōp raḵ lob nilêl bê su denanêr yi nabê Parao nalu avêh nalu yi. ²⁵ Gaḵ yō kwa vo bê geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilêl bê su sepa doḵ ngaa nipaya sên vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenêr pelê raḵ mehō sên Anutu ggooin rak in bê geko yi alam nah lo, rêḵ Moses su neggōneng in hir gagek rê. Gaḵ nelê bê nivesa bekesuu Ejep hir monê los vunek vunek pin. In kwa nevo nyëwewen nivesa sên Anutu rêḵ bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sên kedi vu Ejep meya, gesu ggōneng in mehō-los-bengō Parao bê rêḵ ahê sengên rê. Mehōnon su denelê Anutu raḵ malaj rê, rêḵ mu Moses vong nebê sên lê Anutu raḵ mala, om sên niwêêk. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sên sepa loḵ Anutu aye bevong Buk-ggōksên-yi* nyëdahis, benêr bederikin sipsip kōḵ raḵ Israel hir veluung avi in bê angêr sên nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kòk vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko lok Yeriko hir katum gelöng degwa yoh vu buk nepadvahi-bevidek-luu, log katum pekëpin.

³¹ Log avèh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehö luu sën deya kasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sèk nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejak Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rë. ³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëek medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa lok ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rëk bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek.

³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rë. Nij wëek masën, rëk Anutu nelok vu sir benij wëek nerak, betum denevong begö niwëek bedeneti alam-yu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavèh la, og naluj nediiik rëk ma gedenekedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rëk alam nij paya dedëin sir medena. Rëk ma gekwaj nevo bë rëk dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya karabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevèh sipsip los memëk navij netu tob gedeneko lok lok. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëk yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu sir lo rë.

⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rëk gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën mugisën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëk kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëk mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëk mu ham ti su piv kòk mediik rë geyö nahën. ⁵ Maq ham kwamin virek in gagek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jak lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök
og su genanöp jak nabë sënëk ngaa meris.
Genabë bo gagek jak hong,
og ayom su ni tebö jak.

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,
og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
lob nabë geko mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevong bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevong ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gak ham nebë hurmahen sën ataj ko sir duum lo. ⁹ Ham rak sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil

amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagureh hil Amad sên negin hil anod lo babu nabê sênê pangsên rot, in mêm hil medo malad-tumsên degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rêk Anutu og nevarah hil verök in bê doq vu hil behil rêk nid rôp jak rot nabê yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bê debarah hil verök, rêk hil su kwad vesa in rê. Gaq hil ayod maggin loq tum tamusên og nevang behil nahêrin hil, lob mêm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doq Bebare Niwëék

¹² Om nabê ham sekêmin nama, og hamek ngol nimin telitek gegwevong huk niwëék. Log nabê ham lupin natuugin, og hamek ngol ham bebare niwëék. ¹³ Ham noh aggata sên neya niröp lo, in ham rêk kwetul vahamin vahi sên nipaya lo benipaya jak. Gaq ham nahubin, in nivesa jak gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwëék in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwëék in ham natu alam vabuung, in alam sên su denetu vabuung rê lo, og su rêk degelê Mehöböp rê. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rêk bês bemala nama gesu natök jak Anutu yi semusên rê. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rêk gelê ngwê paya bemedo natumin, lob böp jak nabê sên keke nipaya ti kip loq ham vuheng besis anon ni mengêes, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebê sênê rêk gevong ningöhek jak ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rêk sepa doq aggata baggëb-yi, log ngwê rêk gelê Anutu yi semusên nabê ngaa meris, nabê sên Esau vông wirek lo. Lêein semusemu sên alam aguu deneko lo yah rak ari amon in nos yik buk timu yi. ¹⁷ Ham rak ni bê Esau yom vông rak rak rot vu tamusên in bê geqo semusên nah vu yi, rêk ama nêr bê su yoh vu rê. Yönon, su rot bê gevong nom vu yi, rêk ma gesu yoh vu bê pekwê gagek rê.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sên ham yoh vu bê parah lo rê, nebê sên alam Israel denelê rak malaj ggëp kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëék ata, ¹⁹ gesên avuuk nesu lo, gesên aye ti nevengwêng lo rê. Alam Israel deno aye sên nevengwêng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bê nij lël bê su degengo gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sên Anutu nêr vu sir lo bê, “Nabê mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sênê, og ham tengwa yi jak gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sên delê lo, lob Moses nêr ving bê, “Sa helêk anon mekenug verup.” ²² Rêk mu ham su ya verup vu ngaa nebê sên sir agi rê. Gaq ham ya verup vu kedu Sion* mu, gevu Anutu sên mala-tumsên degwa lo yi nyëg. Yik Yerusalem sogek sên nedo vu yagek lo. Ham yam dus rak angêr mehöhöhö sên desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sên detu Anutu nalu aguu bekevu arêj neggëp yagek bê yö hir nyëg niröp lo. Log ham verup nare dus rak Anutu sên neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sên Anutu nêr sir bê sir alam yohvu benijvesa rak vorot lo. ²⁴ Geham verup dus rak Yesu sên nare vuheng in gevong begagek mewis anon jak lo. Gagek mewis sên Anutu joo lo. Yesu keseh nikök in bê gevong behil nid vesa jak. Lob nikök sênê su nebê Abel nikök sên ngeek in Anutu bê bo nyëvewen doq nah wirek lo rê. Gaq sênê kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rêk gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwëék vu alam Israel vu dob sênê wirek, rêk dekeyêh aye, lom deko nyëvewen loq yah. Su deyoh vu bê debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rê. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwëék ata vu hil. Rêk nabê hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bê rêk beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rê, jak rêk nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwêng, lob dob sesësin. Lok gwëbeng nêr vu hil bê, “Sêk sesësin jak dob beron ngwê gökin. Lob sa su rêk sesësin jak dob mu rê, jak sêk sesësin jak dob los yagek doq ti.” ²⁷ Lob gagek sên nêr bê beron ngwê gökin agi tato vu hil bê: Ngaa sên Anutu tung wirek beyoh vu bê sesësin jak lo, og ngaa sênê rêk kehe bemala nama na. Gaq ngaa anon sên su yoh vu bê sesësin jak rê lo mu mêm yö rêk demedo. ²⁸ Om nyëg sên vu hil lo, og mehöti su yoh vu bê sesësin jak mekepê rê. Om hil kwad vesa vu Anutu in sênê, behil nadudek vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sên ahê neving lo. Hil gako arê jak gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebê nengwah böpata sên negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahêd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahêmin geving arimin sên Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sên ham doq vu alam nyëg ngwê sên deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bê wirek mehö la denevong nebê sênê, lob deko angêr la loq ya hir beggang ayo bedegin sir. Su

deraŋ ni bê angër rê, gaŋ dekuung bê yiŋ mehõnon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sên ya denedo ƙarabus lo, nabê sên ham nedo loŋ ƙarabus ving sir. Geham kwamin bo alam sên deneko maggin raŋ navij lo, in ham raŋ ni bê yiŋ ham los navimin neggêp ti. ⁴ Sên maluh los avêh deneko sir lo, og hil gaŋo jaŋ nabê ngaa nivesa. Om ham maluh los avêh pin sên ham ƙo ham ggovok lo, ham gweŋin ham nivesa gêp Anutu mala. In ham raŋ ni bê Anutu rêŋ bo doŋ nah nyêvewen vu magêm los avõ sên deneggodeŋ sir lo, gevu maluh los avêh sên deneko sir ggovok rêŋ denevong baggêb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monê, gaŋ ngaa sên neggêp vu ham lo, og yiŋ ham kwamin bo nabê nivesa beggovok. In Anutu nêr vorot bê:

“Sa su rêŋ gevu hong rê,
gesa su rêŋ geruu demig vu hong rê.”

⁶ Nebê sênê om hil ayod niwêêk genanêr nabê:
“Mehõbõp nelok vu sa, om sa su gõneng.

Ma mehõnon rêŋ degevong va vu sa? Rêŋ nama!”

Hil Sepa Doŋ Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sên denenêr Anutu yi gagek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sên denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabê sir. ⁸ Yesu Kerisi og yõ nesepa lok aggata timu, veseveng, gegwêbeng, gerêŋ degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenêr horek aggaga raŋ nos los reggu, rêŋ su nelok vu sir sên denesepa loŋ lo yõnon rê. Om ham su sepa doŋ gagek mewis aggaga nabê saga, in rêŋ geko ham vêr geham gwevu Anutu na. Gaŋ nabê Anutu yi semusên gevong beham ayomin niwêêk jaŋ, og mêm sagaŋ nivesa.

Seriveng Sên Anutu Ahê Neving Lo

¹⁰ Hil jepõ ti nedo in bê hil aga seriveng jaŋ. Rêŋ mu alam-deneko-seriveng sên nahên denesepa lok alam Yuda hir Horek muŋinsên bedenevong huk loŋ dub-vabuung-bõp lo, og su deyoh vu bê dega reggu* sên tu seriveng menedo raŋ jepõ agi rê. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neko reggu nij kòk benelok ya ayo vabuung soŋek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rêŋ reggu sênê anon, og denevesi ggêp dobnê menetepuv ya.

¹² Lob yiŋ Yesu ko vanê yah ƙatum nenga dobnê ving nebê saga, in bê niŋkõŋ gevong balam nij rôp jaŋ. ¹³ Nebê saga om hil geto mana dobnê† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabê sên devong vu yi lo behil kerê maggin nabê yi. ¹⁴ In vu dob sênê, og hil nyêg bõp ti su neggêp degwata in bê hil medo dok rê. Gaŋ hil nesero nyêg bõp ti sên rêŋ berup vu tamusên lo. ¹⁵ Nebê sênê, om hil kwad vesa vu Anutu jaŋ Yesu arê, behil gevong kwad vesa sênê vu yi degwata los degwata nabê seriveng. Hil gaŋo arê jaŋ rot benanêr rangah jaŋ avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sên ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doŋ vu alam sên deneraŋ vu in ngaa lo. In Anutu ahê neving seriveng nebê sênê. ¹⁷ Ham alam ggev sên denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yõ rêŋ denanêr hir huk pin sên denevong lo rangah vu Anutu vu tamusên. Om ham gwebê nengamin vu ayej begurek babuj. Nabê ham gwevong nabê sênê, og rêŋ kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rêŋ ayoj maggin rê. Gaŋ nabê ayoj maggin, og sênê su rêŋ doŋ vu ham rê.

Jomraŋsên Sên Doŋ Vu Mehõ Ngwê

¹⁸ Ham najom jaŋ vu Anutu nabê doŋ vu he. In he kwamin nevo bê he ayomin nirõp raŋ ggêp Anutu mala, lob he hevongin bê sepa doŋ ngaa yohvu jaŋ buk. ¹⁹ Yõnon, sa nehevong niŋ wêêk in bê ham kwetaŋ vu Anutu nabê tatekin aggata besenõk vu ham pevis. ²⁰ Anutu sên nevong bemehõnon ayoj neggêp revuh lo, joo gagek mewis berêŋ gêp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh niŋkõŋ in bê tato nabê gagek mewis sênê anon raŋ. Loŋ ƙo yi yom in alam-diiksên betung yi tu sipsip alaj bõpata los bengõ. ²¹ Om Anutu sênê gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sên kwa nevo lo banon jaŋ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yõ gevong behil sepa doŋ ngaa sên ahê neving lo mu. Hil gaŋo arê jaŋ nabê yi mehõ niwêêk los gayeheng degwata los degwata. Yõnon.

Gagek Hus

²² Arig lo, sa ƙevu ƙapiya yiŋ dus teka sênê vu ham, om sa bê nanêr niwêêk vu ham nabê ham gwebê nengamin vu gagek sên sa nanêr agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jaŋ ni nabê devo hil arid Timoti vêr in ƙarabus, lob nabê berup vu sa pevis, og aluhoho rêŋ anõk doŋ ti megalê ham. ²⁴ Ham nanêr vu ham alam ggev pin sên denegin ham lo loشو Anutu-yi-alam

* **13:10:** Reggu sênê og yiŋ peggirin raŋ Kerisi. Hil ayoh vu bê aga in nêr vu hil bê hil gevong nabê saga. Rêŋ mu alam sên denesepa loŋ aggata muŋinsên in dekuung bê rêŋ geko sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bê dega rê, om deyoh paya.

† **13:13:** Sên hil geto mana dobnê lo nêr bê hil gevu aggata muŋinsên na gesepa doŋ Yesu yi gagek.

pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵Anutu yi semusên gëp geving ham pin.

Kapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëek Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tök vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëek. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëek bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nengo yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk gengo aye, gax su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëë ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gax rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenener ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gax rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevang hir huk lok denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gagek

¹² Nabë mehöti bare niwëek mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log su neli mehönon lok ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisën degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lok in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malah nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gwëgin ham, beham su kwetul dok in gagek sënë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sën netök vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sënë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lok aggata timu gesu nepekwë yi benevong ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gagek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsën kesuu ngaa pin sën netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yönon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengö gagek, rëk mu ham su newa newa megwevong gagek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwëvuu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp lok ham ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gagek sën Anutu yö varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gagek sënë yoh vu bë geko ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuin Anutu yi gagek. Ham su gwengö meris mu, gax bë ham gwengö meris mu, og sagak ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bë gengo Anutu yi gagek meris gesu sepa dok rë, og saga nebë sën mehöti nelë mala lok dubdub. ²⁴ Lë mala, lok ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rëk Anutu yi gagek nivesa yoh vu bë gelov aggis gegeko hil vër nah vu yi. Lob nabë mehöti sepa dok yi gagek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rë, gax yö medo sepa dok, og gagek saga rëk gevong bekwa vesa jak buk pin. ²⁶ Log nabë mehöti kwa bo nabë, “Sa mehö-bël-yi nivesa mesengö najom rak vu Anutu rot!” rëk mu su negin daggen nivesa rë, og sagi yö kuungin yi, lom yö ko yi rak los nejom rak meris mu. ²⁷ Bë hil hevongin bë natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gëp hil Amad Anutu mala rë, og hil gevong nabë sënë: Hil adok vu hur meten

losho avêh alov sên denetök vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sên alam-dob-yi denesepa loğ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gêp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sên niwêëk los arê bôpata lo. Om ham su gwelê mehônnon nij navi benapisek in vahi megweko jak, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rê! Bê ham ngupin ham dok dub in bê najom jak na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv dok sekê bejöp rôpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-kupek-masên ti jöp rôpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sên neröp rôpröp los trases nivesa lo loğ yök beham nenêr vu bê, “Genam gemedo jak sêa nivesa sagi!” Log tum ham nenêr vu mehö ngwê sên kupek masên lo bê, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo dok sa vahağ!” ⁴ Bê ham gwevong nabê sênê, og ham neseggi ham vahi bê nijvesa gevahi bê nijpaya, geham neko ham rak in bê ham gwengo mehônnon hir gagek begooin sir jak noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahêg neving ham, om ham gwengo rê! Yik alam sên alam-dob-yi pin denelê sir bê ngaa meris in hej kupek ma lo, og Anutu ggooin sir rak in bê denatu alam-los-bengöj-vongvingsên-yi. Lob nêr bê rêk gevong yi Nyêg vu alam sên ahêj neving yi lo benatu hir ngaa, om rêk gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rêk mu ham neving nimunsên vu alam-kupek-masên! Ham ngo rak ni govek bê alam-los-bengöj-ggoreksên sênê denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneko ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barê rak neggêp ham, rêk alam-los-bengöj-ggoreksên sênê denenêr pelêsên rak yi, rêk ham neko sir rak in-a? ⁸ Bê mêm ham sepa dok Anutu-yi-kaŋiya og mêm. Sên dekevu horek los bengö meneggêp loğ lo bê, “Ahêm geving alam sên denedo dus vu hong lo nabê sên ngo ahêm neving hong.” ⁹ Gağ bê ham gwevong nivesa vu mehö ngwê geham gweruu demimin vu ngwê, og ham nevong paya begagek neggêp vu ham. Lob horek sênê tato bê ham kweyêh. ¹⁰ In nabê mehöti sepa dok horek pin rêk keyêh horek timu, og sênê nebê keyêh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bê Anutu nêr nebê sênê nebê, “Su gwevong baggêb!” Log nêr vung nebê, “Su gengis mehônnon medenadiik!” Om nabê su gevong baggêb rê, rêk gesis mehöti mediik, og kweyêh Anutu yi horek megagek neggêp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabê Anutu rêk seggi ham gagek jak horek mewis sên Yesu ko yam in bê geko hil vêr in ngaa nipaya lo. Om ham nanêr gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabê mehöti su kwa paya in mehö ngwê rê, og Anutu rêk gevong nyêvewen dok nah yi ngaa nipaya pin gesu rêk kwa paya in yi rê. Gağ mehöti bê kwa paya in mehö ngwê, og su rêk gönengin buk sên Anutu gengo gagek meseggi lo rê.

Vongvingsên Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rê! Mehöti bê nanêr nabê nevong ving Kerisi rêk mu su vung ngaa nivesa ti in bê dok vu mehö ngwê rê, og yi vongvingsên tu ngaa meris. Gağ su yoh vu bê geko yi nah vu Anutu rê. ¹⁵ Bê tob nama in ham arimin ti, ma avêhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob mağ bê ham ti nanêr betalam nabê, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahêm napup!” Geham su vung yönon rê, og sagak mağ ham loğ vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsên og yik nebê sênê! Nabê gêp meris gesu gevong huk nivesa banon jak rê, og ngaa meris geham vongvingsên sagi tu diiksên. ¹⁸ Rêk mu mehöti mağ rêk nanêr nabê, “Meho la denevong ving gemehö la denevong huk nivesa.” Bê nanêr nabê saga og sêk nanêr nah vu yi nabê, “Getato hong vongvingsên meris sên huk nivesa vesa main agi vu sa, og mêm sêk tato sa huk nivesa vu hong in gejak ni nabê sa nehevong ving Yesu yönon. ¹⁹ Genevong ving nebê Anutu timu yö nedo? Sagağ nivesa! Rêk mu Satan yi hur denevong ving gagek saga ving medengönengin sir rot, rêk su denetu yi alam rê! ²⁰ Om hong duğin megenek-wetul lok! Genevongin bê sa tato vu hong nabê gevong ving mu, gağ su gevong huk nivesa ving rê, om hong vongvingsên tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahê Abraham bê nalu Isaak rak ya jepö in bê besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebê sênê lom Anutu nêr yi loğ buk sênê bê yi mehö niröp anon, og yik degwa rak sênê. ²² Om gerağ ni bê vung ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sênê netato bê nevong ving yönon. ²³ Lob gagek sên dekevu meneggêp loğ Anutu-yi-kaŋiya lo anon rak. Nebê, “Abraham vung ving Anutu om sên nêr yi nebê mehö niröp.” Log nêr bê yi mehö yi. ²⁴ Om gwêbeng sênê ham rak ni bê Anutu su rêk nanêr mehöti nabê yi mehö niröp jak yi vongvingsên meris mu rê, gağ nabê gevong huk nivesa geving og mêm.

²⁵ Log avêh-baggêb Rahap yik nebê sênê! Negin mehö luu sên Yosua vung beluhu deya kasöm medenelê Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwê vu luho bedeyoh medeyah. Nebê sênê lob Anutu nelê Rahap nebê yi avêh niröp rak degwa sênê. ²⁶ Hil arak ni bê: Bê hil anod

su medo doḡ hil navid rē, og hil rēḡ nadiik. Lob yik nebē sēnē. Hil bē gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rē, og hil vongvingsēn yik tu diiksēn nebē sēnē.

3

Hil Gegin Daged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahiseḡe su kwamin bo nabē ham natu tatovaha, in hil arak ni bē Anutu rēḡ seggi tatovaha hir gagek bepelē sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahiseḡe, rēḡ mu nabē mehōti su nanēr gagek ti paya rē, og yi mehō nivesa rot beyoh vu bē gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rē! Hil nesala aēn dus teka loḡ hoos avij in bē nengaj yes jaḡ medesepa doḡ hil kwad, lob mēm hil nepeggirin anoj pin rak ngaa mahen teka sēnē. ⁴ Log ham kwamin bo jaḡ sip geving rē! Sip sēnēḡ ngaa bōpata rot, log sang nevē bōpata benevongin bē geḡo na jeggin jeggin, rēḡ mu sip yi ḡang ma aēn teka sēn neko neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rēḡ nepeggirin sip meneya yoh vu sēn kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil daged nebē sēnē. Hil anod bōp gedagged mahen rot, rēḡ mu sagi sēn nevengwēḡ bōpata los neḡo hil rak nebē hil rēḡ gevong huk bōp los arē. Ham kwamin bo nengwah rē. Nengwah mahen teka, og yoh vu bē doḡ nyēḡ mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil daged nebē nengwah ving. Nedo loḡ hil navid vuheng atov, rēḡ nevong ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya nerak los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bē gaḡo reggu bemēn agga ti ti lo vu vos ayo behil gevong bemalaj yes jak. Sok genyēl gengaa pin sēn denegḡēp loḡ loo ayo lo ving. Lob mehō la denevong nebē sēnē gḡovek ya. ⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr gagek loḡ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos gahis loḡ huk lo in bē anon jak. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḡ ngis anon sepasēn aggata nirōp. ⁹ Hil nehaḡo Mehōbōp Yesu luho hil Amad arēj rak rak hil daged, log hil nehevong nevud vu mehōnon rak hil daged ving, lom sēnēḡ hil nanēr gagek pelēsen rak Anutu in nesemu hil mehōnon behil nid nebē yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup rak hil avid timu. Ngwē sēn hil nehaḡo Anutu arē rak, gengwē gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevong nabē sēnē! ¹¹ Bēl veduveḡ los loo ahēggin su nebegi verup loḡ len timu rē. ¹² Arig lo! Maḡ mori yoh vu bē ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bē ngis anon mori? Ma! Lob yik nebē sēnē. Loo su yoh vu bē begi berup bēl nivesa rē.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Maḡ ham ti yi mehō los kwa bōp benerak ngaa ni? Om mēm mehō sēnē sepa doḡ aggata nirōp begevong huk nivesa. Su geḡo yi jaḡ jaḡ, gaḡ gevong ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejaḡ ni. ¹⁴ Rēḡ mu nabē ham medo los ayomin ngis yi vu mehō ngwē, geham gwevong huk pin in bē gwēko arēmin jaḡ kesuu mehō ngwē, og ham su gwēko ham jaḡ in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sēnē og su neyam vu Anutu rē, gaḡ sēnēḡ ngaa dob yi mu geneyam ggēp mehōnon los Satan yō kwaj. ¹⁶ In nabē mehō la ayoj ngis yi vu mehō ngwē, gedegevongin nabē denatu bōp kesuu alam vahi, og alam nebē sēnē su rēḡ demedo jevuh ti rē. Gaḡ ham rēḡ gwelē nabē alam nebē saga yō rēḡ medo degevong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rēḡ mu ngaa los kwa pin sēn neyam vu Anutu lo, og sakaḡ nivesa pin gengaa nipaya su nesarōmin loḡ ving rē. Lob ngaa nebē saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengō gagek medenero gekwaj pesivin alam sēn denetōḡ vu maggin lo medeneloḡ vu sir. Log ngaa sēn neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin neggēp ti, gesu ayoj luu rē. ¹⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr gagek loḡ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos gahis loḡ huk lo in bē anon jak. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḡ ngis anon sepasēn aggata nirōp.

4

Alam Sēn Ahēj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begō Vu Anutu

¹ Ham nesis begō vu ham geham nenēr ham los ahēmin sengēn rak degwa va? Degwa nebē ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga loḡ ayomin benekengēr in ham. ² Ham ahēmin neving ngaa aggagga in bē gwēko, rēḡ ma, om sēn ham kwamin nevo bē ham ngis alam. Ham malamin anonin ngaa aggagga rēḡ ham su yoh vu bē gwēko rē, om sēn ham ahēmin sengēn vu ham beham nesis begō. Log ham nerak vu in ngaa, in ham su nekwetag vu Anutu bē doḡ vu ham rē. ³ Yōnon, ham nekwetag in ngaa bē Anutu gevong vu ham, rēḡ ma gesu nevong vu ham rē in ham nekwetag paya. Ham nekwetag in ngaa sēn ham ahēmin neving bē semu ham navimin lo mu. ⁴ Ham alam gagek keyēhsēn! Alam sēn ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelē Anutu paya bedenesis begō vu yi, ma ham su nerak sēnē ni rē? Gaḡ nabē mehōti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelē Anutu paya benesis begō vu

yi. ⁵ Ma ham nekuung bë Anutu-yi-ka-piya nër gagek meris mekuungin hil-a? Sën dekevu menegëp bë Anutu tung Anon loğ yam nedo hil lob ahë neving pangsen rot bë hil natu yi ngaa nıröp lo? ⁶ Rëk mu Anutu nelok vu hil yoh vu sën yi ka-piya nër lo nebë:

“Anutu nilëlin alam sën denekö sir rak lo
genelok vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷ Om ham malamin yes meğurek Anutu babu, geham dev dok megwedu Satan na, og rëk beya in ham mena. ⁸ Ham na dus jak Anutu, log rëk nam dus jak ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sën kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sënë na in ham ayomin! ⁹ Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sën nenöp gwëbeng agi, ham nopsën peggirin menatu susën. Log ham sën ham kwamin vesa agi, ham peggirin ham bayomin maggin jak. ¹⁰ Ham dahun ham begurek Anutu babu og mëm Anutu rëk geğo ham jak.

Hil Su Tanë Gagek Jak Arid Lo

¹¹ Arig lo, ham su tanë gagek nipaya jak ham arimin lo. Mehöti bë tanë gagek nipaya jak ari ti los nanër yi nabë yi mehö nipaya yonon, og sagağ nebë sën tanë gagek nipaya rak Anutu yi horek benër bë horek nipaya. Gağ nabë gepelë horek og sënë nebë su genesepa loğ rë, gağ geneğo hong rak in bë genatu jaas meğeseggi horek. ¹² Gağ yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sënë perurek timu tu jaas beyoh vu bë geğo hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Gako Hil Jak Vu Anutu

¹³ Kë! Log ham vahi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëk mëm hil ana nyëğ böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gağo monë ngahiseğë jak!” Rëk sa nanër vu ham nabë, ¹⁴ “Ham su rak ngaa sën rëk natök vu ham neheng lo ni rë!” Gağ ham nebë beggob guggop sën netelë in bë nyëğ geheng beneggeğ duş teka loğ nemaya pevis lo. ¹⁵ Om mu mak ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböp kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶ Rëk ham ngo neko ham rak benenër bë ham rëk gwevong huk böp böp, rëk ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷ Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën nerak ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëk mu su nevong yoh vu rë lo, og nevong ngaa nipaya beneggeğ vu yi.

5

Gagek Rak Alam Sën Hir Kupeğ Ngahi Lo

¹ Om sa bë nanër gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vongin natök vu ham lo, beham ngu los gwengeek pangsen in ham. ² Ham kupeğ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³ Geham goor los seriva nipaya nerak, lob saga netato rangah nebë ham nevong ngaa nipaya beham rëk gweğo nyëvewen dok nah. Lob nyëvewen rëk gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya nerak agi. Beyik rëk nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëk dok vu ham vu tamusën, rëk mu rëk nama. ⁴ Om ham gwengo rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëëk los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ko kupeğ nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahiseğë rot beham nerig böpata, rëk buk sën dengis ham nadiik lo dus rak geham duğin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediik rëk su denesis ham lok yah rë.

Hil Bare Nid Wëëk Meğerë Maggin Geğëgin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naköök menajom ham ahon beham medo gweğin sën Mehöböp duk nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö köök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jak nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaköök bemedo gweğin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëëk, in yi buk sën duk nom lo dus nerak.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengo ham gagek begevong dok nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gagek rangah wirek lo rë! Maggin tök vu sir rot, rëk denejom sir ahon medenedo, om ham sepa dok vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gagek bë maggin böpata tök vu yi rëk jom yi ahon rot. Loğ tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevingin hil rot benevongin bë dok vu hil.

Hil Su Nanër Gagek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëk mu arig lo, gagek böp ti nahën neggëp! Gagek sënë nebë: Ham su nanër yagek los dob in bo niwëëk vu ham gagek, geham su nanër yönon vavunë! Gaq yik ham ngegek in mu nabë, “Ëë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyik ggovek. In Anutu rëk bo nipaya nyëvewen doq nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraxsën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jak vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geko Anutu arë jak. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën niraq lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë doq vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëk gevong bevesa doq nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëk dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jak. In mehö sën nesepa loq Yesu yönon lo bë najom jak, og yi jomraxsën sënë los niwëëk. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëk mu jom rak niwëëk vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëg vang gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Loq jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh loq ya dob lo nekip.

Hil Gako Mehö Sën Neketul Loq In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëk ngwë geko yi nom gökin, ²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën qo ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö sënë yö qo anon yom vu Anutu bemëm rëk medo mala-tumsën. Lob Anutu rëk gelë mehö ngwë sën qo ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi ngaa nipaya pin na.

Kapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu beggang degwa ya geham yök nedo jeggjin jeggjin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu rak ham nimin ggovek ya yô wirek beggooin ham rak tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bê ham sepa dok Yesu Kerisi aye behikök jipek ham beham nimin vesa jak. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gaço Anutu arë jak. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi rak yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya rak yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu geço hil nah lo gehil su nehevuun rë. ⁴ Ggooin hil rak ggovek ya in bê hil gaço ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sënë semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bê rëk petar benipaya jak rë, gaç yô nivesa anon gesu rëk mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa rak yô niwëëk, om ham rëk medo nivesa rot. Semu aggata in bê geko ham nah vu yi yönon, lob rëk gevong sënë banon jak begëp rangah dok Buk-tamusën. ⁶ Maç yik ngaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu loç buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rëk ma geham kwamin nevo bê Anutu rëk geço ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham rak ngaa nebe sënë in bê jak ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bê goor og denevesi rak nengwah in bê kale kale geto in genivesa jak, rëk mu goor sënë rëk mala nama vu tamusën. Gaç sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebe goor sënë rë, gaç kesuu goor genivesa rot. Om nabë ngaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bê nengwah gga ham, og sagak nevong in bê ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëk natu alam los arëmin böpata bemalamin ngeri gebengömin na jak sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin rak yi rë, rëk ham ahëmin neving yi. Yönon, ham ngo nahën gesu lê yi rë, rëk ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bê nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gaç ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebe: Anutu rëk geko ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gägek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëëk in bê denatök vu gägek sën Anutu geço hil nah lo degwa, lob denër gägek rangah rak ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo loç alam-denenër-gägek-rangahsën sagi ayoj lob nër gägek rangah verup avij muçin rak Kerisi bê: Vanë aggagga rëk natök vu yi, genahub rë loç rëk natu mehö los arë böp. Lob yô medo denesero gägek sënë degwa medeneloç tepëk in sir bê, “Vu buk tena rëk nam-a?” Gemak “Va ti rëk berup dok buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bê su denenër gägek saga rangah in bê dok vu sir rë, gaç denevong huk in bê dedok vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yagek bevo niwëëk vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bê dekekooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggjin jeggjin, gaç ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwëgin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jak na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën hurmahen denebë nengaj vu gägek medenesepa loç lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loç aggata malanon-yi. Gaç gwëbeng sënë og ham su sepa dok nah gökin. ¹⁵ Gaç Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gägek neggëp loç Anutu-yi-kapiya bê, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Baço Hil Yom Rak Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bê ti tena kesuu rë, gaç neseggi hil ti ti rak ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayomin dok ti benanër nabë Amamin, og ham gwëgin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëvek mu vu dob agi. ¹⁸ Ham rak ni bê wirek og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loç lo, rëk Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su baço ham yom rak seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëk mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaç baço ham yom rak Kerisi ni kök. Yesu ni kök sënë su nebe ngaa sën hil nebaço rak monë böpata rot lo rë, gaç kesuu. GeKerisi sënë nebe sipisip nalu sën

yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya neggëp raq yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi raq vorot in bë gevong huk sënë. Rëk mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamsën dus raq, lob tök yam rangah in bë doq vu ham. ²¹ Loq vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beKerisi kedi raq yah vu bedub bevong arë böp raq lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëk nom begeko ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham neseпа loq gagek anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa raq. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevang los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëek rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangсэн. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loq huk anon. Rëk mu ham su pum raq nos gahis sën nepetar lo rë! Gak ham pum raq nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gagek, lob mala-tumsën neggëp loq beyö rëk gëp degwata los degwata. ²⁴ In gagek neggëp loq Anutu-yi-қаpiya bë:

“Mehönon pin nebë vos.

Log hir vuneq vuneq nebë vos anon kweksën.

Vos nemeran log anon kweksën nerurin to.

²⁵ Gak Mehöböp yi gagek, og yö neggëp degwata los degwata.”

Gagek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböp Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gagek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen nikök sën ataj nahën neko sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën nelok vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin ngaa kuungsën ving rë agi pangсэн, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, mak ham seggi Mehöböp ggovek ya beham rak ni bë kwa nevangin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bë mak gelöng nipaya om sën deruuk ya. Rëk mu Anutu ggooin yi raq vorot benelë bë ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bë yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneko-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevong nabë saga, og Anutu rëk kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geqo seriveng saga. ⁶ In gagek raq ngaa sënë meneggëp loq Anutu-yi-қаpiya ving nebë:

“Ham gwengo rë!

Sehooin gelöng malangeri anon rot ti raq in gadu beggang nyë ketu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëg böp Sion.*

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,

og su rëk ni namum rë,

gak rëk nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gak alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gagek raq sir meneggëp loq Anutu-yi-қаpiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,

rëk mu mëm sënë netu gelöng niwëek beggang nyë ketu yi.”

⁸ Log gagek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jak lo.

Genetu hir gelöng sën detaleq medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gagek sënë rë, om detaleq medevës, in Anutu nër wirek bë rëk devevong nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëk Anutu ggooin ham raq ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneko-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëk tatekin ngaa nivesa pin sën nevang vu ham lo. In ham nedo loq malakenu wirek, rëk tahi ham beko ham loq yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëk gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevangin ham rë, rëk gwëbeng sënë og Anutu kwa nevangin ham.

* 2:6: Denenër nyëg böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

Hil Gevong Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëek nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëvek mu. Om ham dëein ngaa malanon-yi sën hil navid nevongin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham kenumin. ¹² Ham gwevong ngaa nivesa dok alam dahis vuheng. Yönon, denenër gagek nipaya rak ham gwëbeng bë ham nesepa lok ngaa nipaya. Rëk mu rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeko Anutu arë jak in ham huk sënë dok buk sën natök nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa dok horek sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa dok mehö-los-bengö sën netu yusekë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa dok ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooin sir rak in bë debo nyëvewen dok nah vu alam sën degevong ngaa nipaya lo, gedegeko alam sën degevong ngaa nivesa lo arëj jak. ¹⁵ Anutu ahë neving bë ham sepa dok ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir dugin gagek lo, su denatök vu gagek nipaya jak ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj deneđenengin ngaa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gak ham gwevong ngaa nabë alam sën yö denegin sir lo. Rëk mu ham su gwebom navimin dok mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevong, gak ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gwëko alam pin arëj jak, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gwëko mehö-los-bengö sën tu yusekë lo arë jak.

Hil Sepa Dok Kerisi Vaha Megako Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebago ham netu hir ngaa meris medenegin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gak yik ham gurek alamin sën denevong nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kë! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengö vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gak nabë ham gwevong ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vong ngaa nivesa in bë degeko ham arëmin jak rë, gak ma. Gak mëm nabë dengis ham jak ngaa nivesa sën ham gwevong lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevong nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham rak in bë ham sepa dok aggata saga. In Kerisi lok yah ham bömin beko vanë betato saga vu ham in bë ham sepa dok vaha. ²² “Su nevong ngaa nipaya rë,

log su nenër gagek kuungsën ti verup avi rë.”

²³ Denër pelë rak yi, rëk su nër pelë lok yah rak sir rë. Log devo vanë vu yi, rëk su nër gagek ahë sengën lok yah rak sir rë. Gak yö vong yi lok ya Anutu sën neseggi ngaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ko nyëvewen lok yah hil ngaa nipaya rak yah navi bediik rak kelepeko*. Vong nebë sënë in bë hil gevuu ngaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vong beham nimin vesa rak. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggin jeggin bedeneketul lok in aggata. Lok gwëbeng sënë og ham lok yom vu sipsip ala sën negin ham anomin lo.

3

Gagek Rak Maluh Los Avëh Sën Deko Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën rak reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa lok Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jak buk in degelë bedegërin sir. Gak ham su nanër gagek ngahisekë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham negin ham nivesa geham nesepa lok aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunek vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunek vu navimin jak kupek nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gak mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jak lo, og su yoh vu bë rëk nipaya jak rë. In vunek vunek ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëk gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medenegin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj rak ngaa nebë sënë gedeneggurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin neraç benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëek nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deko Anutu yi semusemu ving beham rëk medo malamin-tumsën dok ti. Bë ham sepa dok aggata sënë, og ngaa ti su rëk gëp begërin ham beham gwevuu jomrakësën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gagek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neko ham rak lo na. ⁹ Bë alam degevang paya vu ham, og ham su bo nipaya dok nah nipaya nyëwewen vu sir. Log nabë denanër gagek nipaya jak ham, og ham su nanër gagek nipaya jak sir dok nah nyëwewen. Gak ham gwevong ngaa nabë sënë dok nah: Ham najom jak na vu Anutu nabë gevang semusën vu sir. In Anutu ggooin ham rak bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweko semusën vu yi geving. ¹⁰ In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,

gengaa maggin nama in yi,

og yö gegin avi besu nanër gagek nipaya,

geyö gegin daggen in su nanër gagek kuungsën.

¹¹ Gak geruu demi vu ngaa nipaya ga,

gevang ngaa nivesa mu,

geyö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,

bahë geving rot nabë natök jak anon.

¹² In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo benelok vu sir,

log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.

Rëk alam sën denevang ngaa nipaya lo, og Mehöböp nerak nij,

lob nevo nyëwewen lok yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gako Vanë Jak Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

¹³ Bë ham nimin wëek mesepa dok ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëk gevang paya vu ham-a? Mak rëk nama! ¹⁴ Rëk mu nabë ham sepa dok ngaa niröp lob ham gweko vanë jak, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jak. ¹⁵ Gak ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo dok ham ayomin. Ham semu ham jak buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Lok mëm nabë alam dedok tepëk in gagek sënë degwa vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëk mu ham nahub nanër gagek ahë yes nah vu sir jak gagek nivesa.

¹⁶ Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gagek nipaya kuungsën jak ham in ngaa nivesa sën ham nevang menesepa lok Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. ¹⁷ In nabë Anutu vongin bë hil gako kerus jak ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëk mu nabë hil gako vanë jak ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëk su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹⁸ Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëk lok yah hil alam nid paya bed in bë gëko hil nom vu Anutu. Tu mehönon rak lob mehönon desis yi mediik, rëk mu Anon og nedo bekedo rak yah menedo mala-tumsën.

¹⁹ Log Anon sënë ya melök ya vu mehönon kenuj sën denedo karabus vu Nyëg Nipaya lo menër gagek vu sir. ²⁰ Lok sën Noa yi buk wirek lo, og alam sënë dekeyëh Anutu yi gagek, rëk mu Anutu su newa rak mevo lok yah nyëwewen vu sir pevis rë. Gak yö jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yag lok buk sënë, lob yik sir vu mahen teka mu denedo vesaj lok yag ayo. Sir maluh avëh yoh vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë.

²¹ Bël sënë netahu bël-ripekën sën neko ham yom lo. Bël sënë og su bël sën neko ham nimin ngöhok ya lo rë, gak sënë sën nevang beham netahi ya vu Anutu bë gevang beham ayomin mewis jak lo. Lob neko ham yom degwa rak sën Yesu Kerisi kedi rak yah lo. ²² Kedi rak yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yagek, lob angër los hir ggev sën arëj böp lo, gengaa los niwëek vu yagek pin, deneggurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gako Vanë

¹ Ham kwamin bo nabë Kerisi ko vanë rot rak navi, om ham kwamin na vu niwëek megwevong nabë yi. In nabë ham gweko vanë jak navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabë saga, in lob ham su newamin jak in ngaa nipaya mesepa dok gökin nah noh vu buk pin sën ham medo dob agi. Gak ham sepa dok Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevang ngaa nebë sënë rot menesepa lok ngaa sën alam dahis ahëj neving pangсэн bë degevang lo. Ngaa lo nebë sënë: Ham su nejom ham ahon rë, geham nevang malamin anon in ngaa pin sën su yoh vu rë lo benevang. Ham kwamin nevo baggëb lu ngaa lok ayomin; ham nenum rak buk meyumin nevang paya; geham nevang ahëmin ta menevang nos böp genevang ngaa nipaya lok ayo; geham nesupin ham benenum bël niwëek pangсэн

benevong ngaa nipaya; log ham nekweyeh Anutu yi gagek genejom rak vu keruing lu ngaa beneko sir rak. Rêk gwëbeng og ham vuu ya. ⁴ Yönon, gwëbeng sënë og ham su nevong ngaa nipaya benevasap ham rak ngaa jeggjin jeggjin ving alam dahis ggökin yah rê. Om sën denelëk in ham, lob denenêr gagek nipaya rak ham. ⁵ Rêk mu vu tamusën og alam dahis sënë yô rêk detatekin hir gagek jak ngaa sënë nah vu jaas böp sën neseggi gagek lo medegeko nyëvewen doḱ nah gagek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengo alam-diiksën los alam malaj vesa hir gagek meseggi. ⁶ Yiḱ degwa rak gagek sënë om sën Bengö Nivesa tök ya vu mehönon diiksën kenuj betatekin aggata vu anoj in bê denah medemedo malaj-tumsën geving Anutu. In navij diik nebë sën Anutu nêr vu muginsën bê mehönnon pin navij rêk denadiik lo vorot.

Hur Nivesa Netatekin Anutu Yi Semusën

⁷ Buk sën ngaa pin vongin govek na lo dus rak, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepêp jak, beham najom jak noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiik vu aggata sën ahëmin geving arimin lo lo niwëëk rot kesuu ngaa vahi pin. In nabë hil ahëd geving mehönnon, og hil rêk dahun hir ngaa nipaya ngahisekë na. ⁹ Ham gwegin arimin lo sën yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevong ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ko Anutu yi semusën aggagga yoh vu ham nyëmasën, om ham gwevong huk jak in doḱ vu arimin lo. Lob mëm ham rêk natu hur nivesa in ham doḱ vu mehönnon jak Anutu yi semusën sagi. ¹¹ Nabë mehöti tatekin gagek, og tatekin niröp noh vu Anutu yi gagek. Log nabë mehöti geving huk in doḱ vu mehö ngwë, og gevong huk jak Anutu niwëëk sën vo vu yi lo. Hil gako Yesu Kerisi arë jak na vavunë. In niwëëk pin neggêp vu yi degwata los degwata benevong semusën saga yam vu hil in bê hil gevong bAnutu arë böp jak rot. Yönon.

Hil Gako Maggin Geving Kerisi Nabë Sënë

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netök vu ham lo, tök vu ham in bê seggi ham. Yönon, vong bê nengwah vev rak ham, rêk mu ham su gwelëk in ngaa sënë bekwamin bo nabë ngaa yô agga ti tök vu ham. ¹³ Gaḱ vanë sënë in bê ham gwëko maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vuneḱ vuneḱ yaḱek yi rêk natök nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rêk kwamin vesa böpata rot doḱ buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanêr gagek nipaya jak ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vuneḱ vuneḱ yaḱek yi degwasekë yi lo yök nedo ving ham. ¹⁵ Gaḱ ham ti su ngis mehönnon medenadiik ma, godek ngaa ma, gevong ngaa nipaya aggagga ma, jak ni in mehö ngwë hir gagek, lob debo vanë vu yi doḱ nah sënë. ¹⁶ Rêk mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa loḱ Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaḱ yi alam yi om geko Anutu arë jak. ¹⁷ In buk sën Anutu bê geko huk jak megevong nyëvewen doḱ nah mehönnon hir huk lo yam dus rak ggovek ya, menevongin bê gevong vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevong nabë sënë vu hil, og maḱ rêk gevong nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gaḱ rêk gevong maggin nipaya verök yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggêp loḱ Anutu-yi-kaḱiya nebë:

“Nabë huk böp neggêp in geko alam sën denesepa loḱ ngaa niröp lo nom,

og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevong ngaa nipaya lo og sir maḱ rêk nabë va?”

Gaḱ maḱ rêk malaj nama verök yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeko vanë, og alam sënë yô rêk desepa doḱ ngaa niröp mu, gedevong bekenuj doḱ nah Anutu nema geving in gegin. In yi yô tung hil, log yô rêk medo megevong noh vu yi gagek.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bê nanêr gagek dus ti vu ham ggev lo nabë: Yiḱ sa ggev ti ving ham, log sa halë rak malag bê Kerisi ko vanë. Log sa ving ham behil pin rêk medo nivesa los vuneḱ vuneḱ yaḱek yi doḱ ti doḱ buk sën Mehöböp rêk natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bê gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loḱ ham nemamin lo nivesa. Rêk mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gaḱ ham ngo gwëko jak megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gwëko monë mu, gaḱ ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böp beham dahun alam sën Anutu tung loḱ ham nemamin bê ham gwegin sir lo. Gaḱ ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa doḱ ham vahamin. ⁴ Bê ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böp rêk natök nom rangah, lob ham gwëko madub nivesa los vuneḱ vuneḱ yaḱek-yi sën malangeri rot besu rêk meran na rê lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëk mu su sir magëm mu rë, gağ ham pin sepa doğ aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gägek sënë neggëp loğ Anutu-yi-kağiya bë:

“Anutu neruuk alam sën deneko sir rağ lo,

gağ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëëk ata, om ham dahun ham begurek babu, gedoğ yö yi buk sën lo, og rëk geğo ham jağ. ⁷ Om ham bo ham maggin pin doğ nah nema, in kwa nevo ham menegin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neko loğ rot nebë reggu böp layon sën negga mehönon lo, lob nengeek böpata geneggevek meneyam in bë pesöng jak hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëëk bemedo in ham dev doğ megwedu yi na. In ham nerağ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yik deneko vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rağ Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vuneğ vuneğ yağek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëk gweko vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëk gevong beham nimin vesa jağ gökin, bebarah ham na, begadu ham, geham medo niwëëk. ¹¹ Om hil gağo arë jağ nabë Mehö niwëëk ata degwata los degwata. Yönon.

Gägek Hus

¹² Sa kevu gägek dus ti sënë vu ham mesevo loğ Silvanus* nema in bë geğo nöğ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bër ham kwamin jağ beham najom Anutu yi semusën soğek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëëk in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rağ ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarè sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebè he behil nehevong ving ggép ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nöc böpata jak vu ham, gedegevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gaço niwëék los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa doḡ yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëék degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa doḡ aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëḡ petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gaḡ hameḡ su rëḡ malamin nama na verök yi nabè saga rë. In Anutu rëḡ geḡo ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimin nabè yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëék rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gweḡin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabè saga, log ham gweḡin ayomin nivesa geving. Ham gweḡin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëék geving. Ham najom ham ahon mebare niwëék, log ham sepa doḡ Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa doḡ Anutu yi aggata niröp, log ham gwelè Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelè Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabè ham sepa doḡ ngaa pin sënë begwevong pangсэн, og ham su rëḡ medo meris geham huk anon nama rë. Gaḡ ngaa sënë rëḡ gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gaḡ mehö sën su hen huk nebè agi neggëp rë lo, og yi nebè mehö mala kenod. Genebè mehö mala raru sën su yoh vu bë gelè ngaa gëp adingnè rë lo. In ggërin demi yom vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëék in anon jak vu ham. Nabè ham sepa doḡ ngaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëḡ bës rë. ¹¹ Yönon, nabè ham gwevong nabè sënë, og rëḡ tatekin aggata vu ham, beham doḡ na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëḡ. Sën rëḡ gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëḡ yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ḡo gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëék in. Rëḡ sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëḡ nivesa, om noh vu buk sën sëḡ nahën nemedo vesag lo, og sëḡ nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëék rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabè sa nadiik, og ham yoh vu bë rëḡ kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halè Kerisi Nikapik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sën he nanër agi og he su nanër keriing tetuhinsën nebè sën mehönon los kwaj yö kwaj nevo medenenër lo rë. Gaḡ he halè rak malamin bë Mehöböp los bengö yönon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi niwëék ni, geham rak ni bë rëḡ nom gökin. ¹⁷ Yönon, Ama Anutu tato niwëék los arè böp rangah loḡ buk sën gagek yam vu nikapiik degwa beko yi rak lo bë, “Sa nalug sënë, sahëḡ ving yi pangсэн gesa ahëḡ nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alöö nado ving yi ggëp kedu vabuung wirek behango aye sënë yam vu yagek.

¹⁹ Nebè saga, lob he halè bë alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek anon rak. Om bë ham najom hir gagek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek og nebè ram sën netum loḡ nyëḡ malakenu, benedo rot benyëḡ neheng rak lob Betuheng Majelëë kedi netum loḡ ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëḡ mu ham jak sënë ni namugin rë nabè wirek og Anutu yi gagek su verup mehöti avi yoh vu yö kwa rë. Gaḡ Anon Vabuung yö neggee vu sir bedenener Anutu yi gagek yam rangah. Nebè sënë om hil su ayoh vu bë tatekin gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kapiya lo ti degwa jeggin jeggin noh vu hil ngo kwad rë, gaḡ Anon Vabuung doḡ vu hil og mëm.

2

¹ Wirek og alam-gagek-kuungsën deverup loq alam Israel, om yik tatovaha-gagek-kuungsën-yi rëk deberup doq ham geving nabë saga. Rëk debun sir gedenanër gagek kuungsën aggagga in debasap alam, geyö rëk degeruu demij vu Mehöböp sën bago sir yom lo geving. Rëk degevonq nabë sënë, rëk mu rëk malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëk mu alam ngahisekë rëk desepa doq alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rëk degevonq balam jegin jegin la denanër gagek nipaya jak aggata-gagek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anöo verök yi, om rëk denanër gagek kuungsën ngahisekë in degeko ham hömin monë lu ngaa nah vu sir. Rëk mu Anutu yö ro buk sën gengo hir gagek lo wirek meneggëp vorot bë rëk malaj nama. Lob ngaa sën basap sir lo, og su ggëp ying rë, gaq yö medo negin.

⁴ Log yik angër la devonq ngaa nipaya wirek, rëk Anutu su nelë sir mu rë. Gaq duu sir loq ya karabus ggëp Nyëg Nipaya loq waak malakenu. Lob nahën denedo loq rot medeneğin buk-nyëwewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gaq vong mebel vuuk böpata merehöö sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gaq yik Noa timu sën nenër gagek yohvu yam rangah lo, om Anutu gin yi, gegin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëwewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi beggang bu böp luu sënë rak nengwah megga sir bemalaj maya verök yi. Gevevew meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gagek wirek hen sagi, lob dejak ni nabë rëk denatök vu nyëwewen nabë sënë. ⁷ Gak Lot og yi mehö yohvu, om Anutu ko yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin böpata in alam nij paya hir baggëb lu ngaa sën denevonq lo. ⁸ Yönon, mehö niröp sënë nedo ving sir beyö nelë hir ngaa nipaya los nengo hir gagek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yö neggëp niröp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sën denevonq medenekeyëh horek lo. ⁹ Yönon, Mehöböp neko alam sën denesepa loq yi lo vër in ngaa nipaya sën neseggi sir lo, genetung alam nij paya medenedo rot in na berup doq buk sën gengo hir gagek gebo nyëwewen doq nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gagek-kuungsën lo saga vahi rëk degeko nipaya nyëwewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa loq, gekwaj nevo Mehöböp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë deneko sir rak bedenesepa loq yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rak angër yagek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gagek kuungsën sënë, genij wëek böpata rot kesuu sir ving. Rëk mu su denenër pelë rak sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gak alam gagek kuungsën sënë, og denenër pelë rak ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa loq ngaa-navij-yi mu. In ataj ko sir in bë mehönon denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik ngaa nipaya sën denesepa loq lo rëk gevonq bemalaj nama na verök yi. ¹³ Rëk degeko nyëwewen nipaya doq nah hir ngaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos bö los denanun bël niwëek pangsen buk mu rë, gak denevonq rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi loq ti. Rëk mu denetetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevonq vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya loq len. ¹⁴ Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodek sir. Lob malaj su yoh vu bë rëk gevonq ngaa nipaya rë, gaq ma verök yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëek rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevonq ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir loq aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rëk kevoh alam sënë na verök yi. ¹⁵ Alam-gagek-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul loq medeneya jegin jegin, beya denesepa loq Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangsen rot beneko rak terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevengwëng rë, rëk mehö-nenër-gagek-rangahsën Balaam yi dogi vengwëng nebë mehönon benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevonq agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevonq lo.

¹⁷ Log alam-gagek-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewii ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neko meneya jegin jegin lo. Om Anutu ggooin nyëg mala vahis verök yi rak vu sir in bë demedo dok. ¹⁸ Sir sënë denevengwëng avij böp medeneko sir rak in gagek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël loq alam sën nahën denevonq ngaa-alam dahisi ya lo, lob tum newaj nerak in baggëb lu ngaa nipaya aggagga beyah denesepa loq sir. ¹⁹ Alam gagek kuungsën sënë denenër vu sir bë rëk degeko sir vër in horek pin besu deginengin sir rë. Rëk mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa loq rot. ²⁰ Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ko hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rëk mu nabë degërin sir nah bedega jak ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rëk demedo paya na verök yi kesuu muginsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedeko horek vabuung sënë ggovek ya, loq yom deruu demij vu. Gaq bë yö demedo dug in ngaa niröp sënë yi aggata, og sakaq nivesa vu sir. ²² In devonq balam

hib wirek hir gagek los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöö yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Böök ripek loķ bël ggovek, loķ tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëk Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa kevu kapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Loķ kapiya luu sënë og sa kevu gagek in bë bër ham kwamin in gagek vahi gökin beham jaķ ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gagek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rëk anon jaķ lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ko hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³ Ham jaķ sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jaķ, og alam sën denenër pelësën lo rëk deberup bedegevong noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴ “Nër bë rëk nom gökin-a? Lob maķ yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediķ ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëk mu ngaa pin yö neggëp loķ ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵ Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejaķ ngaa sënë ni nabë: Vu muginsën og Anutu nër, lob yaģek anon rak. Log nër, lob dob ggooin yi rak in loo benedo loķ loo vuheng atov. ⁶ Lob dob nedo rot, loķ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuķ meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷ Lob Anutu nër ving bë yaģek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëk ga. Rëk mu gëp degegin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen dok nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸ Rëk mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gaķ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk rak rak in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gagek medengis jaķ jaķ lo rë. Gaķ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genegin ham.

Dob Los Yaģek Sënë Rëk Malaj Nama Na

¹⁰ Rëk mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëk nam nabë sën alam hodeķ deneyam. Dok buk sagi, og yaģek rëk tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo loķ lo, og rëk niķerus jaķ bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëk ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo loķ lo geving. ¹¹ Ngaa pin sënë rëk nama na nabë sënë. Om ham pasang gwewong ngaa niröp mu, begwegin ham gesepa dok Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwëgin Anutu yi buk sën yaģek rëk natum dok benama na, log ngaa mahen mahen pin niķerus jaķ bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natöķ nam pevis. ¹³ In hil nehegin yaģek los dob mewis sën Anutu nër bë rëk getung bengaa niröp mu yö gëp dok lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yiķ ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëëķ begwegin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gagek ti, su gëp vu ham. Gaķ ham los Anutu medo los gagek ahë yes. ¹⁵ Rëk ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tatekin aggata in bë hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gagek yiķ nebë sënë yöķ vu ham ving. ¹⁶ Kë! Log loķ yi kapiya pin sën lo, og kevu gagek rak ngaa sënë ving. Rëk mu gagek sën neggëp loķ yi kapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rë, om hil nehevong huk böp in bë natöķ vu degwa. Lob alam dug dug los alam sën nij wëëķ ma lo vahi, og denyoh paya medenedeķ degwa yööhu verup rak yi gagek sënë, gerak gagek sën neggëp loķ Anutu-yi-kapiya vahi lo ving. Om sënë rëk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham rak ni mugin bë alam nebë sënë rëk deberup, om ham ngo gwëgin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rë lo rëk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rëk bare nimin wëëķ rë geham rëk bës. ¹⁸ Gaķ ham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neķo hil yom lo ni beham ko yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gwëķo semusemu vu yi los gwëķo kwamin vu yi noh vu buk, in ham jaķ ni rot. Hil gaķo arë jaķ na vavunë rot gwëbeng sënë gerëķ gëp degwata los degwata nabë saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yö nedo vu nyëmuginsën. Lob he hango los halë rak malamin. Gehe hetung malamin rak gehe hebë nemamin rak meparah. Ngaa sën he nanër gagek rak agi, og yik yi mehö sën tu Gagek sën nevang behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon rak, betök yam rangah, behe halë yi. Lob he nanër gagek yönon sënë rangah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rëk tu mehönon rak behe halë yi rak malamin. ³ Ngaa sën he halë los hango ggovek lo, sën he nanër rangah vu ham ving, in bë hil nid ga jak hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga rak he agi. ⁴ Lob he kevu gagek sënë yök vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jak Rangah

⁵ Lob gagek sën he hango banër rangah vu ham lo, yik nebë sënë: Anutu nesepa lok ngaa rangah-yi mu, gak ngaa malakenu-yi teka su neggëp vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negga rak he”, rëk mu hil nesepa lok ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung rak, gak hil su nesepa lok gagek anon rë. ⁷ Gak bë hil medo jak ngaa rangah-yi nabë sën yö nedo rak ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga rak hil wewen wewen, lob Anutu Nalu Yesu nikök yö medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya rë”, og sagak hil ngo netetuhin ayod meris mu, gak gagek anon su nare lok hil ayod rë. ⁹ Rëk mu nabë hil nanër hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rëk kevoh na, in yi og su nepekwë yi rë. Gak yö nevang ngaa yohvu mu, om rëk jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi gagek, benanër yah rak yi bë yi mehö gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggëp lok hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën Neloq Vu Hil

¹ Naluq lo, sa nekevu kapiya sënë yök vu ham in bë ham su gwevong ngaa nipaya. Gak nabë mehöti gevong ngaa nipaya, og hil Mehö sën neloq vu hil menenër hil gagek lo nedo ving Ama. Mehö sënë og yik mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik lok yah hil bed in bë kevoh hil ngaa nipaya na begagek ahë yes jak in hil. Rëk mu su nevang huk sagi in bë dok vu hil mu rë, gak nevang in bë dok vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabë hil nesepa lok Anutu yi horek, og hil ajak ni nabë hil narak yi ni. ⁴ Log nabë mehöti nanër nabë nerak Anutu ni, rëk mu su nesepa lok Anutu yi horek rë, og yi mehö gagek kuungsën ala, gak gagek anon su neggëp lok ayo rë. ⁵⁻⁶ Gak nabë mehöti sepa dok Anutu yi gagek, og saga tato bë nesepa lok Anutu yi aggata ahëvingsën-yi yönon rot. Log mehöti sën nenër bë luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevong ngaa pin noh vu sën Kerisi nevang lo, in mëm hil ajak ni nabë luho Anutu denedo lok ti yönon.

Mehöti Sën Ahë Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Rak Rangah

⁷ O sa mehö lo-e! Horek sën sa kevu vu ham-ë, og su mewis rë, gak yik horek mugeng sën yik yök vu ham wirek lo. Horek mugeng saga yik gagek sën ham ngo nyëdahis lo. ⁸ Rëk horek sën sa kevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa lok horek sagi beneggëp rangah, log ham nesepa lok ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob beneggëp ya. ⁹ Log nabë mehöti nanër nabë nedo rak rangah, rëk mu nelë ari paya, og mehö saga yö nahën nesepa lok ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gak mehöti sën ahë neving ari lo, og nedo rak rangah, om ngaa ti su rëk gevong mebës rë. ¹¹ Gak mehöti sën nelë ari paya lo, og nesepa lok ngaa malakenu-yi. Nesepa lok ngaa malakenu-yi om neketul lok in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sënë neggërin mala.

¹² in Anutu kevoh ham ngaa nipaya ya rak Kerisi arë.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gagek sënë yök vu ham, in ham rak Mehö sën yö nedo wirek rot menedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sagi yök vu ham hur magëm sën ham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gagek yök vu ham hurmahen in ham rak Amamin vu yagek ni nivesa.

Log sa nekevu gagek sagi yök vu ham alam hib

in ham rak Mehö sên yô nedo vu wirek rot benedo gwëbeng agi degwa ni.
 Gesa nekevu gagek sênê yök vu ham hur magëm,
 in ham hur magëm los nimin wëëk,
 lob Anutu yi gagek neggëp lok ham ayomin
 beham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahêd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahêmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabê mehöti ahê geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bê ahê geving Ama vu yagek rê. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bê ngaa sên hil navid nevongin lo, gengaa sên hil malad anon in lo, gengaa sên hil nehako hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rê. Gak yô verup rak aggata-dob-yi. ¹⁷ Rêk mu ngaa-dob-yi los ngaa sên hil malad anon in vu dob lo pin, og rêk mala nama na. Gak mehöti bê sepa dok Anutu aye, og rêk medo degwata.

Alam Sên Denelê Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Nalug lo-e! Gwëbeng og hil verup lok buk sên dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gagek bê mehö sên nevongin bê dahun Kerisi na lo rêk berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebê saga detök yam rangah ggovek ya, om hil arak ni bê buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sên bê dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebê hil. Rêk dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rê. Gak bê hil alam sir niröp, og rêk demedo geving hil rot. Rêk ma gedevuu hil ya, om hil arak ni niröp bê su hil alam sir rê. ²⁰ Rêk mu Kerisi vong Anon Vabuung yök nedo ving ham, om ham pin rak gagek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gagek sagi yök vu ham in bê mak ham dugin gagek anon rê! Gak sa nekevu in ham rak gagek anon ni vorot geham rak ni bê gagek anon og su nenêr gagek kuungsên ti verup lok rê. ²² Mehö re gagek kuungsên ala? Gak yik mehö sên nelah Kerisi vun bê su yi mehö sên Anutu ggooin rak in bê geko hil nah rê lo. Mehö saga og yik mehö sên nevong in bê dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bê geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rê. Gak mehöti sên nenêr rangah bê nevong ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Lok Gagek Anon

²⁴ Gagek sên ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabê ham najom gagek sên ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rêk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nêr gagek vu hil benare vorot bê rêk gevang behil medo malad-tumsên degwata los degwata. ²⁶ Sa nekevu gagek sênê yök vu ham in bê nanêr alam sên vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rêk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahên nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwê in bê tatekin gagek vu ham rê, gak Anon Vabuung yô netatekin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gak su gagek kuungsên rê, om ham najom gagek sên netatekin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, nalug lo! Ham ngo gwa jak yi rot, lok mêm vu tamusên sên natök nom rangah lo, og hil bare nid wëëk los kwad vesa dok buk saga, gak hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham nerak Kerisi ni bê yi mehö yohvu, om ham jak sênê ni geving nabê alam sên denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwëbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabê hil Amad Anutu ahê neving hil pangsen rot, om sên nenêr hil bê nalu hil lob sagak yönon-Anutu nalu hil. Rêk alam sên denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su derak sênê degwa ni rê, in sir dugin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwëbeng sênê hil atu Anutu nalu, rêk hil dugin sên hil rêk nid nabê lo, in Anutu su tatekin meneggëp rangah rê. Gak hil arak ni bê tamusên, sên Yesu rêk natök nom rangah gökin lo, og hil rêk nid nabê yi, in hil rêk galê anon sogek. ³ Log alam pin sên denevo kwaj in gagek sagi bê anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bê denatu mehönon nijvesa rot nabê sên mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gak alam pin sên denevong ngaa nipaya lo, og denekeyêh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sên nekeyêh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bê Yesu og ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rê, gak tok yam rangah in bê geko hil ngaa nipaya nyëvewen vër in hil. ⁶ Mehöti sên negga rak yi lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rê. Gak mehöti sên nesepa lok ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bê su nelê Kerisi rê, gesu nerak Kerisi ni rê.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gwëgin ham in mehöti rêk tetuhin ham. Mehö sên yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebê sên mehö yohvu Kerisi. ⁸ Satan ko ngaa nipaya rak nyëmuğinsên bemedo nesepa lok, om mehöti sên nesepa lok ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rêk mu Anutu Nalu tok yam rangah in bê basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sên tu Anutu nalu lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rê. Gak Anutu vong beni nebê yi, om

su yoh vu bê sepa dok ngaa nipaya rê, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabê hil nehevongin bê ajağ Anutu nalu lo nij, gajağ Satan nalu lo nij, og hil ajağ nij nabê sênê: Alam sên su denevong ngaa nivesa rê lo, og su Anutu-yi-alam sir rê. Log alam sên su ahêj neving arij lo rê lo, og su Anutu nalu sir ving rê.

Aggata Sogek Sên Hil Ahêd Geving Arid Lo Lo Nebê Sênê

¹¹ Ham ngo gagek sênê vu nyêdahis beyam bê: Hil ahêd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevong ngaa nabê Kain. In Satan yi mehô yi, om sên sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebê yi mehô nesepa loğ aggata nipaya, gari nesepa loğ aggata nirôpsên-yi.

¹³ Arig lo! Nabê alam sên denesepa loğ aggata-dob-yi lo sênê degelê ham paya, og ham su gwelêk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahêd neving arid lo, om hil arak ni rak sênê bê: Hil hevuu sên hil nadiik na verôk yi lo ya, gatök yam sên hil medo malad-tumsên degwata lo. Gağ mehôti sên su ahê neving ari lo rê lo, og yô nahên nedo loğ diiksên. ¹⁵ Mehôti sên nelê ari paya lo, og sênê nipaya bôpata rot nebê sên sis yi mediik. Lob ham rak ni bê alam sên denesis mehônnon medenediik lo, og mala-tumsên sên gevong behil medo degwata los degwata lo su neggêp vu sir rê. ¹⁶ Yesu diik loğ yah hil bed in bê dok vu hil, lob hil arak ahêvingsên anon degwa ni rak sênê. Om yik hil geving. Hil dahun hil badok vu arid lo nabê saga, genabê hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rêk mu nabê mehôti yi ngaa dob sênê neggêp, lob lê gari ti rak vu in ngaa ti, rêk ruu demi vu ari sênê, gesu loğ vu yi rak yi ngaa rê, lok nenêr bê ahê neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahêd geving arid lo jağ vengwêngsên los avid meris mu, gağ hil ahêd geving sir yônnon begevong huk madok vu sir.

Alam Sên Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggôneng In Mala Rê

¹⁹ Nabê hil gevong nabê saga, og rêk tato vu hil nabê: Hil nesepa loğ gagek anon yônnon, genabê hil ayod neggêp nivesa, om hil su rêk agôneng in Anutu mala rê. ²⁰ Gağ nabê hil ayod nanêr hil nabê hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabê Anutu og bôpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehô lo-e! Nabê hil ayod su nanêr hil nabê hil nehevong ngaa nipaya rê, og hil su agôneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sên hil neketag in vu yi lo, og nevong vu hil. In hil nesepa loğ yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sên ahê neving lo.

²³ Log yi horek nebê sênê: Hil gevong geving Nalu arê nabê yik yi Yesu Kerisi, gehil ahêd geving hil vewen vewen nabê sên nêr vu hil vorot lo. ²⁴ Nabê mehôti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loğ yi. Lob Anon Vabuung sên Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bê Anutu nedo loğ hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memô Lo

¹ Oo sa mehô lo! Alam-gagek-kuungsên ngahisekê denedo yoh vu nyêg vu dob. Nebê saga, om ham su gwevong geving mehônnon pin sên denenêr bê Anon Vabuung nedo loğ sir lo. Gağ ham seggi ngaa sên nedo loğ sir lo pin mejağ ni rê nabê Anon Vabuung sên neyam vu Anutu lo yônnon ma ma. ² Log ham yoh vu bê jağ ni nabê Anutu yi Anon Vabuung nedo loğ mehôti og rêk nabê sênê: Alam pin sên denanêr nabê Yesu Kerisi tu mehônnon rak meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo loğ sir. ³ Gağ alam pin sên su denenêr nebê agi rê lo, og ngaa sên nedo loğ sir lo su yam vu Anutu rê. Gağ yam vu mehô sên vongin bê dahun Kerisi na, beham ngo bengô wirek bê rêk nam lo. Lob gwêbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-gagek-kuungsên lo ggovek ya. In Anon Vabuung sên nedo loğ ham aga kesuu Memô Nipaya sên nedo loğ alam vu dob agi. ⁵ Alam-gagek-kuungsên sên aga, og denesepa loğ aggata-dob-yi. Lob hir gagek pin og yik denenêr ngaa-dob-yi mu, lob alam sên denesepa loğ aggata-dob-yi lo denebê nengaj vu ayej. ⁶ Gağ hilek Anutu yi ngaa hil. Om mehôti sên nerağ Anutu ni lo, og nebê nenga vu hil gagek. Gağ mehôti sên su Anutu yi mehô yi rê lo, og su nebê nenga vu hil ayed rê. Yik hil ngo rêk ajağ Anon Vubuung gagek-anon-yi ni, gajağ memô gagek-kuungsên-yi ni jağ ngaa nabê sênê.

Ahêvingsên Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehô lo! Hil pasang ahêd geving hil vewen vewen. In sên hil ahêd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehô sên nesepa loğ aggata-ahêvingsên-yi lo, og Anutu nalu yi benerak Anutu ni yônnon. ⁸ Gağ mehô sên su ahê neving ari lo rê lo, og yi dugin Anutu, in ahêvingsên degwasekê Anutu. ⁹ Anutu yik nalu perurek timu nedo, lob vong luğ yam dob in bê dok vu hil behil medo malad-tumsên jağ yi. Lob sênê tato vu hil bê Anutu ahê neving hil. ¹⁰ Ahêvingsên degwa nebê sênê: Anutu su ahê neving hil in hil ahêd neving yi mugin

rè. Gağ yö ahè neving hil mugin bevong Nalu luk yam dob in bë natu seriveng doğ nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehò lo! Ngaa sènè tato vu hil bë Anutu ahè neving hil pangсэн rot, om yik hil gevang nabè saga behil ngo ahèd geving hil vewen vewen. ¹² Mehòti su mala rağ Anutu rè. Rèk mu nabè hil ahèd geving hil vewen vewen, og Anutu rèk medo dok hil ayod, lob mèm hil rèk ahèd geving hil niròp rot nabè sèn Anutu ahè neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil narak ni rağ sènè bë hil los Anutu atu timu, genedo loğ hil ayod. ¹⁴ He halè rağ malamin bë Ama vong Nalu luk yam dob in bë geğo alam vu dob nah vu yi, om sèn he nanèr gagek sènè rangah. ¹⁵ Nabè mehòti nanèr rangah nabè Yesu sènèk Anutu Nalu, og Anutu nedo loğ mehò saga, geluho mehò saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arak ni benehevong ving bë Anutu ahè neving hil. Ahèvingsèn degwasekè Anutu, log mehòti sèn nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loğ ayo. ¹⁷ Nabè hil medo dob sènè begevong ngaa nabè Kerisi, og hil arak ni bë hil nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot. Om hil su rèk agòneng in buk böpata sèn nyèvewen-yi lo rè. ¹⁸ Nabè hil ahèd geving yònong, og hil su rèk agòneng rè. Yònong, nabè hil sepa doğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot, og saga rèk juuk ggònengsèn na. Ggònengsèn degwa nebè mehònong kwaj nevo bë rèk denatòk jak hir ngaa nipaya nyèvewen. Om nabè mehòti nahèn neggòneng, og hil narak ni bë su nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot rè. ¹⁹ Ahèvingsèn neggèp vu hil in degwa rağ sèn Anutu yö ahè ving hil mugin lo. ²⁰ Nabè mehòti nanèr nabè ahè neving Anutu, loğ hil halè bë nelè ari paya, og mehò saga yö kuung rağ. In lè ari rağ mala rèk su ahè neving yi rè, om su yoh vu bë rèk ahè geving Anutu sèn su lè rağ mala rè lo. ²¹ In hil hağo horek sènè vu Kerisi bë: Mehòti sèn ahè neving Anutu lo, og yik ahè geving ari lo geving nabè saga.

5

Alam Sèn Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sèn denevong ving Yesu bë yi mehò sèn Anutu ggooin rağ in bë geğo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sèn ahèj neving Anutu lo, og ahèj neving nalu lo pin ving. ² Om nabè hil ahèd geving Anutu besepa dok yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahèd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bè hil ahèd neving Anutu, og hil rèk sepa doğ yi horek, lob yi horek su rèk maggin vu hil rè. ⁴ In alam pin sèn denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sèn yik hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwèèk. ⁵ Mehò nebè tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwèèk-a? Gağ yik mehò sèn neving ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nèr Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yik Yesu Kerisi sènè sèn yam los bèl-ripeksèn-yi lo, geyam in bë keseh kòk jak kelepeko*. Su bèl mu tatekin yi rangah rè, gağ bèl los kòk detatekin yi rangah loğ ti. Lob Anon Vabuung tatekin gagek rağ Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehò gagek-anon-yi. ⁷ Sir lóo sènè denetatekin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebèl, gekòk, lob yik lóohoho denenèr gagek neggèp ti. ⁹ Hil nehango gagek sèn mehònong denenèr vu hil lo benehevong ving, rèk mu gagek sèn Anutu nenèr lo kesuu gagek sèn mehònong denenèr agi. Lob gagek sèn Anutu nèr agi, og yik gagek sèn netatekin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehòti sèn ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rağ ni loğ ayo bë gagek sèn Anutu nèr agi og yònong. Gağ mehòti sèn su ayo neya timu vu Anutu rè lo, og sagağ nenèr bë Anutu mehò gagek-kuungsèn. In su neving ving Anutu Nalu yi gagek anon sèn Anutu yö tatekin rangah lo rè. ¹¹ Gagek anon sèn Anutu nèr agi nebè: Anutu vo mala-tumsèn degwata los degwata vu hil, degwa rağ Nalu. ¹² Mehòti sèn yö negga rağ Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsèn neggèp vu yi. Gağ mehòti sèn nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsèn sènè su neggèp vu yi rè.

Hil Ajak Ni Nabè Hil Rèk Medo Malad-tumsèn Degwata

¹³ Sa kevu gagek sènè yòk vu ham, in bë ham sèn ham neving ving Anutu Nalu arè lo jak ni borot nabè ham ço mala-tumsèn degwata los degwata yòk vu ham ggovek ya. ¹⁴ Bè hil ketag ngaa ti vu Anutu, og hil su agòneng in yi, in hil narak ni vorot bë: Nabè hil ketag noh vu sèn kwa nevo lo, og rèk gebè nenga vu hil. ¹⁵ Yònong, hil arak ni vorot bë nebè nenga vu hil in ngaa pin sèn hil neketag vu yi in lo, om hil ajak sènè ni geving nabè vong ngaa sèn hil ketag in vu yi lo vu hil ggovek ya. ¹⁶ Bè mehòti lè gari vong ngaa nipaya ti, rèk mu ngaa nipaya sènè su yoh vu bë gevong bari sènè na mala nama doğ Nyèg Nipaya rè, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rèk gevong bemedo mala-tumsèn. Yik senèr alam sèn denevong ngaa nipaya sèn su yoh vu bë gevong bemalaj nama doğ Nyèg Nipaya rè lo. Gağ ngaa nipaya sèn rèk gevong bemehònong malaj nama doğ Nyèg Nipaya lo, og sa su nèr rağ saga bë ham kwetag in rè. ¹⁷ Ngaa pin sèn su neyoh vu rè lo, og sagağ ngaa nipaya pin. Rèk ngaa nipaya vahi og su nevong bemehònong malaj nema veròk yi loğ Nyèg Nipaya rè. ¹⁸ Hil

araḵ ni bē alam pin sēn detu Anutu nalu lo, og su denesepa loḵ ngaa nipaya rē. Gaḵ Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bē gebē nema jak sir rē. ¹⁹ Hil naraḵ ni bē hil atu Anutu nalu lo, gaḵ Satan tu mehōnon sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil araḵ ni bē Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tatekin hil kwad in bē hil ajaḵ Anutu soḡek ni rot. Lob hil los Anutu soḡek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu soḡek, bemala-tumsēn degwa neggēp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsēn.

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong avêh* sën Anutu ggooin hong raq tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gaq alam pin sën deneraq gagek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gagek anon neggëp vu hil, lob yö rëq gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loq gagek anon bahéd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedegevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Doq Aggata Sën Hil Ahéd Geving Hil

⁴ Sa kwag vesa rot in sa hango gagek bë nalum lo vahi denesepa loq gagek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa dok lo.

⁵ Oo avêh-e! Sa su nekevu kapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gaq yik sa nekevu horek sën hil hako vu nyédahis bë hil ahéd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahévingsën-yi nebë sënë: Hil sepa dok Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuğinsën bë ham pasang sepa dok bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Doq Kerisi Yi Gagek Niwëëk

⁷ Alam tetuhinsën ngahisekë detah sir in hil beyah denesepa loq aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehönon raq yönon rë, om sir og sir alam gagek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rëq gwevu ngaa pin sën ham vong huk in ggovek ya lo na. Gaq mëm ham ngo medo niwëëk in ham natök vu nyëvewen nivesa dok nah. ⁹ Bë mehöti su sepa dok Kerisi yi gagek niwëëk rë, gepesöng loq ya gagek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gaq mehöti bë najom Kerisi yi gagek ahon niwëëk, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehöti nökö berup vu ham, rëq su qo gagek anon nebë sënë rë, og ham su gwëko yi dok na ham beggang, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gaq mehöti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekë bë sa kevu vu ham, rëq ma gesa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. Gaq sa kwag nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng dok ti, og mëm hil rëq kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë† raq tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

* **1:1**: Jon nër bë kevu gagek vu avêh ti, rëq alam ngahi kwaj nevo bë maq kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loq beggang-bu ti, rëq peggirin gagek raq yah avêh, gesir ti ti sën denedo loq yu ti agi nebë nalu lo † **1:13**: Jon nër ari sënë, og maq peggirin gagek raq Kerisi-yi-alam yu ngwë sën lo sho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër raq yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehälë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gägek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gägek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gägek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, genegin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sagağ genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagağ nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megegin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gägek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gägek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëk Diotrepes nevingin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gägek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëk nanër yi ngaa sën neving lo rangah vu ham. Netanë gägek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su neving sënë mu rë, gağ neving nebë sënë gesu neko hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob neggërin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëvek aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa dok ngaa nipaya nabë saga. Gağ gesepa dok ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gağ mehö sën neving ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gägek anon vong barë böp rak ving. Gehe nehaço arë rak ving, log geraç ni bë he nanër gägek og he nanër yönon.

Gägek Hus

¹³ Sa bë kevu gägek ngahisekë vu hong, rëk mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gağ sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayeg vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Kapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu kapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham rak bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevang beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

Yut Nër Gagək Rağ Alam Sën Bë Dekevh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëg neving ham, om sa bë kevu kapiya ti nök vu ham menanër gagək la jak sën Anutu neko hil pin lok ti yom vu yi lo. Rëk ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagək ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil hako Bengö Nivesa vorot. Rëk alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëk, beham gwedu sir nah, in gagək pin sën hil nehevang ving agi bare niwëëk. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerak nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagək rak sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëk deberup, beham lë ggovek ya. Log gagək sagi nër bë rëk degeko nyëvewen berëk malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi gagək semusen sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevang baggëb jeggin jeggin, gegagək rëk nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ko alam Israel vër in dob Ejep gedenyom, lok nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediik. Sagi ham rak ni, rëk sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jak angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa lok hir huk muginsën, rëk ma gedevuu hir nyëg ya gedevongin bë degeko sir jak. Lob Anutu duu sir rak sêng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir lok ya denedo malakenu nipaya medenegin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagək lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevang ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevang ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo lok nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamuin sir. ⁸ Rëk mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir lok ham vuheng lo, og yik denevang nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëk bo dok nah nyëvewen vu sir rë, lom denevang rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi gagək rë, log denenër gagək pelësën rak angër sën niwëëk los arëj böp lo ving. ⁹ Rëk sagak su yoh vu rë. In wirek og angër yusekë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena geko. Rëk mu Mikael su ko yi rak nebë sënë menër gagək pelësën rak Satan rë, gak yik dahun yi menër bë, “Mehöböp yö rëk bo gagək jak hong!” ¹⁰ Rëk mu alam vahi sën senër lo, og denenër gagək nipaya rak ngaa pin sën su denerak degwa ni rë lo. Gak ngaa sën denevang lo, og denesepa lok ngaa sën navij nevangin lo nebë sën böök los anöo denevang lo, lob ngaa sënë rëk basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa lok Kain vaha, log yik deneserög pevis in bë degevang ngaa nipaya nabë sën Balaam nevang wirek bemala anon in kupek lo. Log denevang ngaa sevök sevök vu Anutu nebë sën wirek Kora nevang lo, om rëk malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevang nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebë saap sën neggëp vunsën lok loo ayo beneveröp yag lo. In malaj anon in nos mu medenyam, besir nebë anöo bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neko sir beneko lok lok lo, rëk mu hob su lok nedo meneto rë gema. Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj lok hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediik beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevang ngaa nimumsën bekebu rak sir nebë loo nyë kos sën nesis böpata beverup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detök vu yagek meto malaj nema gesu denejeh rak hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëg malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëk Degeko Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beverup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehönenër-gagək-rangahsën nyëdahis menër gagək rak alam sagi bë, “Ham gwengo rë! Mehöböp losho yi alam vabuung mehömehö rëk denam ¹⁵ in degengo mehönon pin hir gagək bemëm bo nyëvewen gelek alam nij paya dok nah ngaa nipaya pin sën denevang lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëk bo nyëvewen dok nah hir gagək pelësën sën denenër rak yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër gagək yah nenga rak alam, log ahëj nipaya in ngaa pin

sën netök vu sir lo. Log denesepa loĵ ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong taveĵ beyö denevongwëng jeggjin jeggjin medeneko sir rak bë sir alam böp. Log denevong gageĵ jeĵi jeĵi vu mehö ngwë in bë dedoĵ vu sir jaĵ ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëĵ mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböp Yesu Kerisi yi sinarë lo hir gageĵ sën denenër wireĵ lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Doĵ sën nabë Buk-tamusën dus jaĵ lo, og mehö la rëĵ deberup medenanöp jaĵ alam sën denesepa loĵ Anutu lo. Alam sagi rëĵ desepa doĵ ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëĵ deĵaĵ ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rëĵ medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëĵ mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi gageĵ vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jaĵ buk in ham nimin wëëĵ jaĵ. Log Anon Vabuung tateĵin ham kwamin beham medo najom jaĵ los niwëëĵ. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gweĵin hil Mehöböp Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rëĵ gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nij paya saga hir gageĵ gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tateĵin gageĵ anon vu sir. ²³ Log vong bë alam vahi denedo loĵ nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham doĵ vu sir. Rëĵ mu ham gweĵin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëĵ jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë gegin ham nivesa beham su rëĵ bës rë, gaĵ yoh vu bë geko ham nah medo geving yi sën mehö niwëëĵ los gayeheng lo. Yö yoh vu bë rëĵ gevong bengaa nipaya su gëp vu ham rë, gaĵ ham rëĵ medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perureĵ timu sën lo neĵo hil yom vu yi rak ngaa sën hil Mehöböp Yesu Kerisi vong lo, om hil gaĵo arë jaĵ na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëëĵ los gayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wireĵ, gegwëbeng, gerëĵ medo vu Buk-tamusën geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yō neggĕp vunsĕn, loĵ mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vongin anon ĵaĵ pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ beĵevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yōnon. ³ Gagek sĕnĕ netateĵin ngaa pin sĕn rĕĵ anon ĵaĵ vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehōti natevin og rĕĵ kwa vesa. Log alam sĕn degengo lo, nabĕ degebĕ nengaj vu medesepa doĵ, og rĕĵ kwaj vesa geving in buk dus rak.

Jon Kĕvu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nĕmadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon ĵevu gagek sĕnĕ yōĵ vu Kerisi-yi-alam ham yu nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, ge yō nedo vu nyĕdahis, ge yō rĕĵ nam vu tamusĕn lo, lo sho yi ngaahur nivesa nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevang semusemu los degevang beham ayomin ĵĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehō sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirōp lo gevang semusemu los gevang beham ayomin ĵĕp revuh nabĕ saga geving. Yiĵ yi sĕnĕ sĕn kedi rak muĵin vu bedub tu hil arid agu lo. Lob tu mehō-los-bengō bōpata benĕgin alam-los-bengōj pin vu dob sĕnĕ. Yō ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya rak nikōĵ. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehāĵo seriveng lo, in bĕ hil gevang huk vu yi. Om hil gako arĕ ĵaĵ na vavunĕ rot, geniwĕĕĵ ĵĕp vu yi degwata los degwata. Yōnon.

⁷ Ham gwengō rĕ! Rĕĵ nam los beggob,

lob mehōnon pin mĕm yō rĕĵ degelĕ ĵaĵ malaj.

Alam sĕn degelu yi rak ĵele los detul brĕm ya yi lo,

og rĕĵ degelĕ yi geving.

Lob mehōnon pin vu dob rĕĵ deketul newaj

gedengu rot in yi.

Ēĕ-ĕ, sĕnĕ rĕĵ anon ĵaĵ yōnon rot.

⁸ In Mehōbōp Anutu nĕr bĕ, “Yiĵ sengo hevong bengaa pin anon rak vu muĵinsĕn, log sĕĵ semu ngaa pin benivesa ĵaĵ vu tamusĕn.” Yiĵ yi sĕnĕ sĕn yō nedo vu gwĕbeng, ge yō nedo vu nyĕdahis, gerĕĵ nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niwĕĕĵ pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Rak Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehāĵo maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niwĕĕĵ loĵ ti benĕkerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gagek rangah, log senĕr Yesu yi Bengō Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevong beseyam nado ĵedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob loĵ Mehōbōp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hango mehōti aye yam niwĕĕĵ ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn gelĕ agi, og ĵekwevu doĵ na ĵapiya begweng na vu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu. Gwevang na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehō sĕn nenĕr gagek vu sa agi, loĵ tum sa halĕ ram sĕn desemu rak goor lo nĕmadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehōti nare loĵ ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehōnon Nalu, gerōp tob adingseĵ beggĕrin vaha, log vaĵu kabi goor loĵ newa. ¹⁴ Log yu og yu viis yō ni veroo rot nebĕ ahōĵ niviiis, genebĕ beggob veroo, log mala ĵahis netum nebĕ nengwah leleksĕn. ¹⁵ Log vaha nepelbin nebĕ braas, lob malangeri beniĵapiik rot. Log sa hango aye nebĕ lubek bōpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu loĵ nema vesa. Gepaĕp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loĵ avi. Log mala netum nebĕ sĕn hes netum niwĕĕĵ rot lo.

¹⁷ Sa halĕ yi, lob sĕdiĵ besĕvĕs beheto nahĕp loĵ vaha nebĕ sĕn helĵĕng ti. Loĵ bĕ nema vesa rak sa genĕr bĕ, “Su ĵĕgōneng! Sa mehō muĵinsĕn los mehō tamusĕn yōnon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsĕn. Wirek sĕdiĵ, rĕĵ gwelĕ! Gwĕbeng sa nado malag-tumsĕn degwata los degwata. Lob kii diiksĕn-yi los Nyĕg-Nipaya-yi neggĕp vu sa besetu ala meneĵĕgin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sĕn gelĕ ggovek lo, los ngaa sĕn genelĕ gwĕbeng agi, gengaa sĕn vongin berup agi geving. ²⁰ Gelĕ betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn nedo loĵ sa nemaĵ vesa lo, los gelĕ ram goor nĕmadvahi-bevidek-luu sagi, og sĕnĕĵ tahutahu mu bedegwa nebĕ sĕnĕ: Betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu sĕnĕ tahu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu hir angĕr. Log ram nĕmadvahi-bevidek-luu sĕnĕ, og yiĵ tahu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Epesus agu hir angēr nabē:

Mehō sēn nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḱ nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ²Seraḱ aggata pin sēn genesepa loḱ lo ni. Geseraḱ hong huk niwēēk sēn genevong vu sa lo ni. Geseraḱ ni bē nim wēēk bekwērē vanē los kwam vesa, genim nelēlin alam nij paya. Log alam vahi denēr vu hong bē, ‘He alam sinarē ving’, rēḱ mu sir sagaḱ su sinarē yōnon rē. Rēḱ ngo geseggi hir gagek begetōḱ raḱ hir ngaa sēn denevong lo degwa bē sir alam tetuhinsēn mu. ³Alam denelē bē genesepa lok sa arēḱ, lob denevong paya vu hong. Rēḱ mu ngo genare niwēēk begenekwerē maggin gesu nim tebō neraḱ rē. Besēnēḱ seraḱ ni. ⁴Rēḱ mu sa gagek ti neggēp raḱ hong nebē: Wirek sēn nahēn genevong ving mewis lo, og ahēm neving sa pangsēn, gaḱ gwēbeng og ma! ⁵Wirek og genevong ngaa nivesa, rēḱ gevuu aggata saga ya geḱeya gevēs. Om kwam bo nah aggata sēn genevong wirek lo beḱegwērīn hong, log gwevong ngaa nabē sēn gevong muḱinsēn lo. Gaḱ nabē su gegwērīn hong rē genama, og sēḱ natōḱ nōḱ vu hong besebo hong ram vēr. ⁶Rēḱ mu huk nivesa ti sēnē nahēn neggēp vu hong: Genelē Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sēn denesepa loḱ lo paya. Lob yīḱ sa nehalē hir aggata saga paya ving nebē saga.

⁷Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehōti sēn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sēḱ ngoḱekin yi bega ḱele sēn gevong behil medo malad-tumsēn lo anon. ḱele sēn nare loḱ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angēr nabē:

Mehō muḱinsēn los mehō tamusēn sēn diik wirek rēḱ gwēbeng nedo mala-tumsēn ggōkin lo vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ⁹Seraḱ maggin los nivanē sēn netōḱ vu hong lo ni, beseraḱ ni ving bē devasap hōm ngaa-dob-yi rot gegenedo paya yōnon. Rēḱ mu hong ngaa-yageḱ-yi ngahiseḱē neggēp! Log seraḱ gagek sēn alam la denenēr pelē raḱ hong lo ni. Alam sēnē denenēr sir bē sir degwa vu Yuda. Rēḱ mu su degwaj vu Yuda yōnon rē, gaḱ Satan yō yi alam sir. ¹⁰Nahub teka rē, loḱ ham rēḱ gweḱo vanē, rēḱ mu ham su newamin jak in ngaa saga. Ham gwengo rē! Satan rēḱ naduu ham la na karabus in seggi ham. Lob ham rēḱ gweḱo maggin los vanē noh vu buk nemadluho. Rēḱ mu ngo gwevong geving rot, bona berup dok buk sēn genadiik lo, lob mēm sēḱ gevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yīḱ sēn gemedo malam-tumsēn degwata lo.

¹¹Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiḱsēn sēn netu luu lo su rēḱ natōḱ vu yi rē, gaḱ rēḱ nama verōḱ yi!”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹²“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Pergamum agu hir angēr nabē:

Mehō sēn paēp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḱ avi lo, vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ¹³Seraḱ hong nyēḱ ni bē Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḱ. Rēḱ genejom sarēḱ ahon niwēēk gayom neyam timu vu sa, gesu genelāh sarēḱ vun rē. Yōnon, wirek og Antipas nenēr sa gagek rangah benedo ving ham. Yō nesepa loḱ sayeg yōnon rot. Lob desis yi mediik loḱ hong nyēḱ sēn Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḱ lo. Log loḱ buk sēnē ving, og su gelah sarēḱ vun rē. ¹⁴Rēḱ mu sa gagek la neggēp raḱ hong bē: Hong mehō la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwēēk. Balaam yi aggata lo nebē sēnē: Tato aggata-tetuhinsēn-yi vu Balak in bē tetuhin alam Israel beḱevong bengaa nipaya kepē sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sēn alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsēn lo, gevong benevong baggēb ving. ¹⁵Log yīḱ hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir gagek pidapaya ahon niwēēk rot. ¹⁶Om gegwērīn hong. Gaḱ nabē nama, og teka rēḱ sa hevongin nōḱ vu hong beḱevong begō vu alam nijpaya saga jak paēp-yu-anil sēn vare nesoo loḱ savig agi.

¹⁷Om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sēḱ bo nos-yageḱ-yi sēn nahēn neggēp vunsēn gwēbeng agi vu yi, log sebo ḱelōng veroo ti vu yi. Sa kevu ggev mewis raḱ ḱelōng sēnē, lob mehō ngwē su rēḱ jak ggev sēnē ni rē. Gaḱ yīḱ mehōti sēn rēḱ geḱo ḱelōng lo yō timu rēḱ jak ni.”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angēr nabē:

Mehö sên mala gahis netum niwëek ata nebë nengwah leleksên, gevaha nebë braas beyô medo nepelibin lo vong gagek sênë yök vu hong bë: ¹⁹ Serak ngaa pin sên genevong lo ni. Serak ni bë ahëm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bë dok vu mehônnon. Serak ni bë genare niwëek in maggin pin sên netök vu hong lo. Serak aggata sên genesepa lok muğin lo ni bë nivesa. Log sên gwëbeng agi, og nivesa rak ya verök yi rot. ²⁰ Rêk mu sa gagek sênë neggëp rak hong bë: Genevong bavêh ti nebë Yesebel nedo ving hong. Avêh sênë nenër bë yi avêh-nenër-gagek-rangahsên, rêk mu ma genetahu sa hur lo bë desepa dok baggëb, gedega reggu sên denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo. Lob netetuhin sir rak ngaa nebë sênë. ²¹ Rêk sa hevongin bë gërin yi, om sên sa nehalë yi mu genedo buk la, rêk ma genilël bë su gërin yi begeruu demi vu yi baggëb sênë rë. ²² Om gwengo rë! Sêk gevong bavêh sênë navi gesang rot, log ni jak böpata bena megëp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sên denevong baggëb vu yi lo, nabë su degërin sir beederuu demij vu ngaa sên avêh neving lo rë, og sêk bo vanë böpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik gevong. Sêk gevong nabë sênë, lob mëm Kerisi-yi-alam pin rëk dejak ni nabë sa neseggi mehônnon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabë sêk bo nyëvewen dok nah vu ham ti ti lo niröp noh vu ngaa sên ham neving lo. ²⁴ Rêk gwëbeng sa bë nanër vu ham Tuatira vahi sên ham su nesepa lok gagek nipaya agi rë lo nabë: Ham su nesepa lok rë geham su kwamin netök rak ngaa sên denenër bë Satan yi gagek vunsên los degwa lo rë, om sa su rëk gevong huk böp ngwë vu ham rë. ²⁵ Rêk ngaa nivesa pin sên ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwëek rot bena berup dok buk sên sa natök nom lo.

²⁶ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bena berup dok sên yi buk nama na lo, og sêk gevong arë böp vu yi benatu alam-yu-ngwë alaj

²⁷ ‘Lob rêk najom aên dus ti bebegin sir jak

nabë sên mehöti sis dëg sogek lob puvin teka teka.’

Huk sên sevo vu yi agi, og yik nebë huk sên Amağ vo vu sa in bë sa gëgin mehônnon lo.

²⁸ Lob sêk bo betuheng Majelëe vu yi, ²⁹ om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sên Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

3

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sên denedo Sardis agu hir angër nabë:

Mehö sên ko Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu lok nema lo vong gagek sênë yök vu hong bë: Serak ngaa pin sên genevong lo ni. Denenër hong bë: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sênë nedo mala-tumsên’, rêk ma gegetu heljêng rak. ² Om kwedi jak bemalam natum! Hong aggata pin sên nahên neggëp bevongin nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sên genevong lo, og sa su halë ti meneggëp niröp rot vu sa Anutu mala rë. ³ Wirek gengo Bengö Nivesa sênë, lob geko yök vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gökin megenajom gagek saga ahon begegwerin hong. Nabë su kwedi malam natum rë, og sa hevongin natök nök vu hong nabë alam sên deneyök hodek lo, log hong rêk dugin buk sên sêk natök nök vu hong lo.

⁴ Rêk mu hong alam Sardis la, og yö denahên denedo gesu denevong behir tob ningöhek nerak rë. Om sir sênë rêk dejöp tob veroo mewis behe los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sêk jöp tob veroo nabë sênë dok yi, log sa su rêk jesö arë na dok kapiya-mala-tumsên-yi rë. Gağ sêk nanër arë rangah jak Amağ losho yi angër lo malaj. ⁶ Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sên Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angër nabë:

Mehö vabuung sogek, sên neving yoh vu yi gagek besu netetuhin rë lo, negin Davit yi kii sên Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehöti su yoh vu bë behii nah rë. Log nevehii reping, lob mehöti su yoh vu bë tahinin gökin rë. Mehö sênë vong gagek yök vu hong bë: ⁸ Serak ngaa pin sên genevong lo ni. Om gwelë rë. Sa hebë veluung avi meggëp netök lok malam, lob mehöti su yoh vu bë rêk behii nah rë. Serak ni bë nim wëek teka mu, rêk genesepa lok sa gagek, gesu geneloh sarëg vun rë. ⁹ Log gerağ alam sên Satan yi alam sir agi nij bë denenër sir bë sireğ alam Yuda. Rêk mu ma! Sir su Yuda rë. Gağ sir alam gagek tetuhinsên. Om gwengo rë! Sêk gevong balam saga nam depetev medegëp dok malam, log dejak ni nabë sahëg neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa lok sa gagek, lob ngo genare niwëek in ngaa maggin pin sên netök vu hong lo. Nebë saga, om sengo rêk malagin hong rot, lob seggisên sên rêk berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su

rĕk natōk vu hong rĕ. ¹¹ Sĕk natōk nōk vu hong pevis. Om ngaa sĕn gĕko vorot lo, og ngo pasang genapiik vu niwĕĕk. In tum rĕk degeko hong madub-kesuusĕn-yi vĕr medebo vu mehō ngwĕ.

¹² Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk barah yi nabĕ mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rĕk gevuu dub vabuung gegeto menah dobnĕ gōkin rĕ. Gaĕk rĕk nama verōk yi. Sĕk kevu sa Anutu arĕ jaĕk yi, los sa kevu sa Anutu yi nyĕg arĕ jaĕk yi. Nyĕg bōp sagi og yik Yerusalem mewis sĕn sa Anutu rĕk gevong megevu yagek geduk nam lo. Log sĕk kevu sengo arĕg mewis jaĕk yi geving. ¹³ Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nĕr Gagek Raĕ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angĕr nabĕ:

Mehō gagek anon degwa sĕn nenĕr Anutu yi gagek pin nirōp los nenĕr gagek yōnon mu yoh vu buk pin lo vong gagek sĕnĕ yōk vu hong. Ngaa pin sĕn Anutu tung lo degwa yi, benĕr bĕ: ¹⁵ Seraĕk ngaa pin sĕn genevong lo ni. Seraĕk nim bĕ su ayom nikul* rĕ, gesu ayom niĕerus rĕ. Gaĕk bĕ mĕm ngo gemedo nikul ma gemedo niĕerus los dahis og mĕm! ¹⁶ Rĕk ma gegenedo vuheng atov, geyik ayom niĕerus mahen teka mu. Gaĕk su ayom niĕerus rot rĕ, gesu ayom nikul rot rĕ. Om sĕk namutek hong nom in avig. ¹⁷ Log geneĕr nebĕ sĕnĕ, ‘Sa monĕ ngahisekĕ, gesa ngaa ngaa ngahisekĕ nedo. Sa su naraĕk vu in ngaa ti rĕ.’ Rĕk mu ma, gegenedo paya verōk yi, beyoh vu bĕ alam kwaj paya in hong. Gerak vu in ngaaan rot, gemalam kenod, gegenedo ahĕm tōksĕn, gengo genedo dug dug in hong. ¹⁸ Nebĕ saga, om sebo kwa sĕnĕ vu hong: Maĕk mĕm gebago goor sĕn nengwah gga lob tu mewis bemalangeri raĕk lo vu sa, lob mĕm rĕk gegorek ngaaan-yagek-yi. Log gebago tob veroo vu sa in kwebu navim jaĕk, in su ahĕm natōk vu alam benim namum. Gegebago marasin vu sa in gwetung doĕk malam, in malam natum begwelĕ nyĕg. ¹⁹ Nabĕ saĕg neving alam, og sa navo gagek raĕk sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong begegwerin hong yōnon. ²⁰ Gwelĕ! Sa nare bayeg neraĕk genavosek, om nabĕ mehōti gengo sayeg betatekin ayo, og sĕk doĕk na vu yi bemedo geving yi. Lob sĕk ga nos geving yi, gega nos geving sa.

²¹ Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk ngoĕekin yi bemedo geving sa jaĕk sa sĕa-los-arĕ, nabĕ sĕn sa kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amag raĕk yi sĕa-los-arĕ agi. ²² Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og gengo gagek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

4

Denedudeĕ Vu Anutu Vu Yagek

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ veluung avi ti ggĕp netōk vu yagek. Lob mehōti sĕn sa hango aye wirek nebĕ avuuk nesu lo nĕr vu sa ggōkin bĕ, “Gejaĕk nam vavunĕ sĕnĕ rĕ, loĕk mĕm sĕk tato ngaa pin sĕn rĕk natōk nam vu tamusĕn lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ggĕrin sa niwĕĕk avuti, lob sa halĕ sĕa-los-arĕ ti nedo yagek, lob Mehō lo raĕk nedo sĕa sĕnĕ. ³ Sa halĕ Mehō sĕn nedo raĕk sĕa agi ni nebĕ gelōng sekwahek veroo malangeri los gelōng kōk rubi, log marubggii ti varah tetup loĕk yi sĕa, lob sa halĕ gemedo nepelibin nebĕ gelōng nimewis emeral. ⁴ Log sĕa-los-arĕ mehōdahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loĕk sĕa-los-arĕ bōp sĕnĕ, lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu raĕk denedo sĕa sagi. Ggev lo sĕnĕ derōp tob veroo, gedetung madub goor rak yuj. ⁵ Davĕs nevĕr raĕk sĕa-los-arĕ sĕnĕ menejĕh ya, log dedun neraĕk gevaĕvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loĕk sĕa sĕnĕ mala. Nengwah sĕnĕ og yik Anutu yi ngaaĕh nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log ngaa ti nebĕ loo benedo loĕk sĕa-los-arĕ sĕnĕ mala. Ni nebĕ garas malangeri soĕek sĕn denĕnĕr arĕ nebĕ kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubeluu denedo malaj-tumsĕn medenedo loĕk vuheng, lob detetup loĕk sĕa-los-arĕ sĕnĕ medenare, gemalaj gahis ngahisekĕ vunin malaj los yuj gemu. ⁷ Ngaa sĕn nedo malatumsĕn netu muĕinsĕn ni nebĕ reggu bōp layon. Log ngaa sĕn netu luu ni nebĕ burmakau maluh bōp ti. Log ngaa sĕn netu lōō mala nebĕ mehōnon. Log ngaa netu lubeluu ni nebĕ tug bōpata sĕn nevĕng vavunĕ lo. ⁸ Ngaa lubeluu sĕn denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahisekĕ nedo ggĕrin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bĕ:

“Niwĕĕk pin neggĕp vu Mehōbōp Anutu. Yi mehō vabuung, yi mehō vabuung, yi mehō vabuung. Yō nedo wirek, benedo gwĕbeng, gerĕk nam.”

* **3:15:** Sĕn nĕr bĕ ayoj su nikul gesu niĕerus rĕ lo, og nĕr bĕ su denelĕĕin Kerisi ya yōnon rĕ, gesu denepiik vu yi yōnon rĕ, gaĕk denedo vuheng atov.

Gesu denesewah rē. ⁹ Ngaa la sēn denedo malaj-tumsēn agi, denenēr Mehō sēn nedo raḡ sēa-los-arē benedo mala-tumsēn degwata los degwata lo rangah. Log deneḡo arē raḡ, gedeneḡisek in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yiḡ ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi denevong raro nebē sēnē. ¹⁰ Lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sēn denepetev medeneggēp loḡ Mehō sēn nedo raḡ sēa lo mala medeneḡo yi raḡ. In Mehō sēnē nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetē hir madub goor ya meto nedo loḡ mala, gedenenēr bē:

“Oo Mehōbōp, he Anutu hong.
Geyoh vu rot bē alam pin denanēr nim wēek rangah,
los degeḡo arēm jaḡ,
gedegurek nim wēek babu.
In ngo ḡetung ngaa pin.
Ngo ḡetung ngaa yoh vu kwam,
lob anon raḡ,
lob ngaa pin sagi nedo rot begwēbeng.”

5

Jon Lē Ḳapiya Ti Sēn Dejegwi Raḡ Ḳele Niḡegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halē Mehō sēn nedo raḡ sēa-los-arē lo jom ḡapiya ti loḡ nema vesa, begaḡek neggēp raḡ vahi vahi. Log devevir bedemir raḡ ḡele niḡegwi* loḡ len nemadvahi-bevidek-luu, bekanak raḡ neggēp ḡele niḡegwi*. ² Log sa halē angēr los niwēek ti genetahi bōpata bē, “Mehō re yō nivesa rot, beyoh vu bē napuvin ḡele niḡegwi* in ḡapiya sēn agi geḡepuh-a?” ³ Rēḡ mehō ti su nivesa menedo yaḡek, ma nedo dob, ma nedo dob ḡebinē, in bē geḡuh ḡapiya sēnē benatevin rē. ⁴ Sa halē gesu detōḡ vu mehōti beyoh vu bē geḡuh ḡapiya sēnē genatevin rē. Lob sayoḡ maggin besesu rot. ⁵ Rēḡ ggev ti nēr vu sa bē, “Su ḡengu! Gaḡ gwengo rē! Reggu bōp layon sēn yi degwa vu Yuda geverup loḡ Davit-yi-mewis nebē sēn meḡen neggol loḡ ḡele degwa lo nedo. Mehōti sēnē kesuu Satan los ngaa dob yi pin. Om yi sēnē yoh vu bē rēḡ napuvin ḡele niḡegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in ḡapiya sēnē geḡepuh.”

Jon Lē Sipsip Nalu

⁶ Log sa halē Sipsip Nalu ti nare, rēḡ ni nebē sēn desis mediḡ tu seriveng. Nare loḡ sēa-los-arē sēnē gengaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi loḡo alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala ḡahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala ḡahis sagi og yiḡ Anutu yi nḡaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sēn Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mēm Sipsip Nalu sēnē ya meḡo ḡapiya sēnē loḡ Mehō sēn nedo raḡ sēa-los-arē lo nema vesa. ⁸ Ḳo ḡapiya sēnē ggovek ya, log ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi loḡo alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sēnē depetev medeneggēp loḡ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deḡo ngaa-sengii-yi ni nebē gita, los ḡabum goor yoh vu sir pin. Log kabang reggu nivesa pup ḡabum pin ayoj. Yiḡ sēnēḡ Anutu-yi-alam hir jomraḡsēn. ⁹ Log devong raro mewis ti nebē:

“Geyoh vu rot bē gwēko ḡapiya
beḡenapuvin ḡele niḡegwi* sēn neggērin lo.
In desis hong meḡediḡ tu seriveng,
lob ḡebago mehōnon yom vu Anutu raḡ nim ḡōḡ.
Yōnon, ḡebago alam loḡ mehōnon degwaj pin,
ḡeloḡ ayej ti ti pin,
ḡeloḡ dob ti ti pin.
¹⁰ Geḡevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneḡo-seriveng
los detu yi alam-los-bengōj
in denatu ala bedegeḡin dob.”

Deḡo Sipsip Nalu Arē Raḡ

¹¹ Log sa malag yah nelē, lob sa hangō angēr ngahiseḡē rot ayej. Sir ngahiseḡē rot nebē sēn andet million (100,000,000) gengahiseḡē rot rak neggēp mehōmehō medenare tetup sēa-los-arē sēnē gengaa la sēn denedo malaj-tumsēn lo los alam ggev. ¹² Log devong raro bōpata bē:

“Sipsip Nalu sēn desis mediḡ tu seriveng lo,
yoh vu rot bē geḡo arē bōpata rot,
gengaa nivesa vesa pin, gekwa nivesa, geniwēek bōpata.
Yi yō yoh vu rot bē mehōnon pin degeḡo arē jaḡ,
gedenanēr niwēek los arē bōpata rangah,
gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hango ngaa aggagga pin sĕn Anutu tung lo ayej rak ving. Ngaa sĕn denevĕeng ggĕp yaĕk babu lo, gengaa sĕn deneyoh dob lo, gengaa sĕn deneggevek dob gebinĕ lo, gengaa sĕn deneggĕp loĕ loo lo, bayej rak medenĕr bĕ:

“Mehō sĕn nedo rak sĕa-los-arĕ lo luho Sipsip Nalu,
hil ġako luho arĕj ĵak na vavunĕ, barĕj bōp rot,
genij ĵapiik los nij wĕĕk ġĕp degwata los degwata!”

¹⁴ Log ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo deyoġekin bĕ, “Yōnon!” Lob alam ggev depetev medeneggĕp loĕ luho malaj medenĕko arĕj rak.

6

Sipsip Nalu Puvin Kele Niġegwi Nemađvahi-bevidek-ti Vĕr In Ķapiya*

¹ Log sa halĕ Sipsip nalu nejom ĵapiya sĕn kele niġegwi* nemađvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti vengwĕng, lob aye vong bĕ vaĵuvek tetap, benĕr bĕ, “Genam!” ² Log sa malag yah loĕ pevis besa halĕ hoos veroo ti, lob mehōti sĕn rak nedo lo ĵo vasōl. Detung madub ti ni nebĕ madub sĕn denevong vu alam sĕn denevong begō medenekesuu lo rak yi. Log ya rak, lob vong begō mekesuu, lob yō arĕ in bĕ kesuu begō ngahiseĵĕ.

³ Log Sipsip Nalu puvin kele niġegwi* sĕn netu luu lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ngwĕ sĕn netu luu lo nĕr bĕ, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwĕ verup beniviis kōk. Lob mehō sĕn rak nedo lo ĵo niwĕĕk bōpata rot in bĕ geĵo mamer vĕr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiik. Nebĕ sĕnĕ om devo paĕp-yu-anil bōpata ti vu yi in bĕ gevong huk sĕnĕ.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin kele niġegwi* ngwĕ sĕn netu lōo lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lōo lo nĕr bĕ, “Genam!” Lob sa malag yah loĕ pevis besa halĕ hoos veriik ti. Lob mehō sĕn rak nedo lo ĵo ngaa veviisĕn sĕn hil galĕ maggin ĵak lo ti loĕ nema. ⁶ Lob sa hango ġaġek ti yam loĕ ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn aġi vuheng benĕr bĕ, “Gebago alam hir huk ĵak nos yō meris mu. Gwevong nos wit* dĕġ mahen teka sĕn noh vu buk timu lo doĵ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dĕġ mahen teka lōo mu doĵ nah hir huk buk timu yi. Rĕĵ mu su gebasap wĕl* sĕn denevesi nos rak lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin kele niġegwi* sĕn netu lubeluu lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lubeluu lo nĕr bĕ, “Genam!” ⁸ Log sa malag yah, lob sa pevis behalĕ hoos nisangsang ti. Log mehō sĕn rak nedo lo arĕ nebĕ Diiksĕn. Lob Alam-diiksĕn-hir-nyĕġ ketivin yi beneyam. Lob luho deĵo nij wĕĕk bōpata rot yoh vu bĕ debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rĕĵ dengis sir ĵak begō medenadiik, geĵak meyip, geĵak niraksĕn aggagga, geĵak reggu bemĕn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin kele niġegwi* sĕn netu nemađvahi lo, loĕ sa halĕ alam heljĕng la anoj nedo Anutu yi jepō degwa. Alam sĕnĕ dejom Anutu yi ġaġek ahon niwĕĕk wirek bedenenĕr rangah, lob alam sĕn denelĕ sir paya lo desis sir medediik. ¹⁰ Lob anoj sĕnĕ denĕr bōpata ya bĕ, “Oo Mehōbōp sĕn ġetu he alamin lo, ġenedo vabuung, ġehong aggata pin nirōp rot! Nangĕrek rĕĵ mĕm gwevong ġaġek vu mehōnon pin sĕn denedo vu dob aġi begebo doĵ nah he nimin kōĵ vu sir-a?” ¹¹ Loĕ devo tob veroo ading loĕ yah sir ti ti, log denĕr vu sir bĕ, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rĕ. Gedengis ham vahi sĕn yik ham nevong huk timu lo los ham arimin sĕn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabĕ sĕn desis ham aġi. Balam sĕn Anutu ggooin sir rak lo pin degovek na rĕ. Loĕ mĕm Anutu rĕĵ bo doĵ nah ham nimin kōĵ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin kele niġegwi* sĕn netu nemađvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loĕ sa halĕ ġejemapi bōpata ggee rak dob. Log hes ġĕrin yi bemałakenu rak nebĕ sĕn tob veriik. Log kwep mala kōĵ loĕ los dahis nebĕ hil nid kōĵ. ¹³ Log betuheng yu yaġek depelubin medeyam dob nebĕ sĕn sang neggee rak kele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yaġek mala maya nebĕ sĕn devevir ĵanyĕ in denaduu na. Log ĵedu pin los ĵedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengōj yu dob los alam bōp bōp, galam-begō-yi alaj sĕn denegin sir lo, galam-los-bengōj ġgoreksĕn, galam los nij wĕĕk, galam pin sĕn alaj debago sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sĕn yō denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loĕ waak jġgin jġgin vu dob gebinĕ, gedenedo loĕ peĵĕ len loĕ ĵedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi yu ĵedu pin los ġelōng bĕ, “Ham kwedub benam ĵak medo he begwĕrin he in Mehō sĕn rak nedo sĕa-los-arĕ agu luho Sipsip Nalu, in luho ahĕj sengĕn. ¹⁷ In luho hir buk bōpata sĕn ahĕj sengĕn medebo doĵ nah ngaa nipaya nyĕvewen lo gwĕbeng tōĵ yam ggovek ya, lob re yoh vu bĕ bare mekesuu ngaa sĕnĕ?”

* 6:6: Nos mahen ti nebĕ padi los wit, rĕĵ mu yō agga ngwĕ teka

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rĕk Demedo

¹ Ngaa pin sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr lubeluu denare loĵ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bĕ su degevĕ dob, ma degevĕ loo, ma degevĕ kele rĕ.

² Log sa halĕ angĕr ngwĕ vu sĕn hes mala neverup lo merak meyam. Ko Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn lo yi kaṅak sepa, log tahi ya niwĕĕk vu angĕr lubeluu sĕn deĵo niwĕĕk bĕpata rot in debasap dob los loo lo bĕ, ³ “Ham su pevis megwevong paya vu dob, ma loo gekele lu ngaa rĕ. Gaĵ he gebĕ he Anutu yi kaṅak jaĵ yi hur lo dabaj namuĵin rĕ, loĵ mĕm ham gwevong.” ⁴ Log sa hango alam sĕn denĕĵo kaṅak raĵ dabaj lo bĕ sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,
log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,
⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,
log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,
log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,
⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,
log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deĵo Anutu yi kaṅak raĵ dabaj.

Alam Yu Bĕpata Rot Dejom Raĵ Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sĕnĕ ggovek, log sa malag yah. Lob sa halĕ alam ngahisekĕ rot desupin sir medenedo, rĕk mu mehĕti su yoh vu bĕ natevin sir rĕ. Alam sĕnĕ deyam vu mehĕnon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehĕnon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sĕa-los-arĕ mala ggĕp Sipsip Nalu mala. Derĕp tob veroo adingsekĕ, gedĕĵo kaṅapah bĕk ris loĵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bĕ:

“Hil gaĵo Anutu sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ lo luho Sipsip Nalu arĕj jaĵ.

In luho deĵo hil yom lob gwĕbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angĕr pin denare tetup sĕa-los-arĕ los alam ggev losho ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ving. Lob depetev medeneggĕp loĵ luho malaj bedebĕ dabaj raĵ dob gedeneĵo Anutu arĕ rak ¹² medenenĕr bĕ:

“Yĕnon rot!

Hil gaĵo hil Anutu arĕ jaĵ,

behil nanĕr niwĕĕk los arĕ bĕpata rangah!

Kwa nivesa pin neggĕp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaĵo arĕ raĵ!

Arĕ bĕpata rot geyi Mehĕ niwĕĕk ata,

gengaa pin sĕnĕ yĕ neggĕp vu yi degwata los degwata!

Yĕnon rot!”

Alam Sĕn Hir Nivanĕ Maya Gwĕbeng

¹³ Lob ggev ti loĵ tepĕk vu sa bĕ. “Alam sĕn derĕp tob veroo agi maĵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loĵ senĕr yah vu yi nebĕ sĕnĕ bĕ, “Sa Mehĕbĕp, saĵ duĵin. Gaĵ mu mĕm hong mu ngo gerak ni.” Loĵ nĕr yom ggĕkin vu sa bĕ, “Alam sĕnĕ deĵo maggin los vanĕ bĕpata rĕk denare nij wĕĕk, om deripek hir tob loĵ Sipsip Nalu niĵoĵ beveroo raĵ. ¹⁵ Nebĕ sĕnĕ, om sĕn denare Anutu yi sĕa-los-arĕ mala.

Lob denevong tavĕ vu yi buk gerangah loĵ yi dub vabuung.

Gemehĕ sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ agi yĕ ti rĕk medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rĕk denadiikahĕj nah gĕkin rĕ,
gesu rĕk ayoj bev in bĕl nah gĕkin rĕ.

Hes su rĕk beek dok navij rĕ,
gengaa ti su rĕk bev jaĵ navij rĕ.

¹⁷ In Sipsip Nalu sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ lo rĕk natu hir mehĕ sĕn malain sir,
begeĵo sir na bĕl veyĕ bedenanan bĕl mala-tumsĕn-yi.

Log Anutu rĕk jevu malaj bĕl,
gesu rĕk dengu nah gĕkin rĕ.”

8

Sipsip Nalu Puvín Kele Nikegwi Sĕn Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvín kele nikegwi* sĕn netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yağek deduj ma gesu denevengwĕng rĕ yoh vu awa nyĕngelĕ ma ngaa ti. ² Ggovek lok sa halĕ angĕr nemadvahi-bevidek-luu denare ggĕp Anutu mala, gedeneķo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loķ nemaj yoh vu sir.

³ Log angĕr ti verup nare loķ Anutu yi jepō degwa. Lob ķo gabum goor gedevo kabang ngahiseķĕ vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveķ dok Anutu-yi-alam pin hir jomraksĕn. Besi seriveng jaķ Anutu yi jepō sĕn desemu raķ goor yō meris menare loķ Anutu yi sĕa-los-arĕ mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sĕnĕ los Anutu-yi-alam hir jomraksĕn pin devo sir vĕr in angĕr nema, gedeya vavunĕ beya deverup Anutu mala. ⁵ Loķ angĕr ķo gabum-arū-reggu-nivesa-yi beķo nengwah sĕn ggĕp neleleķ lo vu jepō bepup gabum, log tĕ luķ ya dob. Log pevis bevaķuveķ tetap bededun raķ, lob davĕs vĕr meya, log jemapi ggee.

Angĕr Lubeluu Devĕ Avuuk

⁶ Lob angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn deķo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bĕ degevĕ. ⁷ Lob angĕr muğinsĕn vĕ yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarōmin yi ving ķoķ bekeseħ luķ ya dob. Lob devo den loķ dob los ķele ya yu lōō, lob nengwah gga dob yu ti, geķele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angĕr netu luu vĕ yi avuuk lob nengwah bōp ti nebĕ sĕn ķedu bōp ti tum loķ, beya meto meluķ ya loo, lob vasuh loo ya lōō. Ti ķoķ raķ nebĕ mehōnon nij ķoķ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sĕn deneggĕp loķ loo ķoķ agi dediķ geyu luu denedo nivesa. Log yağ pin ving nebĕ saga, yu ti ya devong paya geloo rehōō sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angĕr sĕn netu lōō lo vĕ yi avuuk, lob betuheng bōpata ti tum loķ meluķ vu yağek meya betum nebĕ dee sĕn denetaggi lo, bevĕs meya. Lob vasuh bĕl pin vu dob ya yu lōō. Vĕs meto meluķ ya bĕl ata los bĕl veyĕ yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahĕn denedo nivesa.

¹¹ Denenĕr betuheng sĕnĕ arĕ nebĕ Marasin Nimengĕĕs, lob bĕl yu ti sagi ni mengĕĕs raķ. Lob alam ngahiseķĕ sĕn denenum bĕl agi, og sis sir medediķ ya.

¹² Log angĕr sĕn netu lubeluu lo vĕ yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len lōō lōō. Lob lej ti ti malaj ķenu loķ yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den loķ rangah ya lōō ving. Lob len ti mala vahis loķ ya verōķ yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis loķ nebĕ saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halĕ tuğ bōpata ti nevĕĕng meneyoh yağek babu. Lob sa hango ngeĕķ bĕ, “Wōp-o! Wōp-o! Wōp-o! Gĕpin alam sĕn denedo dob agi! In angĕr lōō denahĕn bedenevongin bĕ degevĕ avuuk gemĕm maggin natōķ nam vu mehōnon!”

9

Angĕr Netu Nemadvahi Vĕ Avuuk

¹ Angĕr netu nemadvahi vĕ yi avuuk, lob sa halĕ gebetuheng ti kehuleķ vu yağek metōķ meyam dob. Lob devo kii asoreng bōpata sĕn adingseķĕ rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sĕnĕ, lob aru raķ verup nebĕ sĕn nengwah bōpata ti aru. Lob aru sĕn raķ verup asoreng agi bom hes los nyĕğ bemala vahis loķ. ³ Lob gab ngahiseķĕ nebĕ sepaak devo sir vĕr in aru sĕnĕ gedeluķ ya dob. Lob nij wĕĕk nebĕ veveeyageķ bōp nij wĕĕk medenevong rii raķ mehōnon. ⁴ Rĕķ deķo gageķ bĕ su debasap vos ris ma ngaa nimewis aggagga sĕn neķip yu dob agi, ma ķele ti rĕ. Gaķ mĕm deķevoh alam sĕn Anutu yi ķanak su neggĕp raķ dabaj rĕ lo na, ⁵ gedebo vanĕ vu sir nabĕ sĕn veveeyageķ bōp. Denegga mehōnon medenevo vanĕ vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rĕķ mu su dengis mehōnon medenadiķ. ⁶ Dok buk sĕnĕ og mehōnon rĕķ desero aggata diķsĕn yi, rĕķ nama gesu rĕķ denatōķ jaķ rĕ. Rĕķ ahĕj geving nabĕ denadiķ, rĕķ mu diķsĕn rĕķ beya in sir.

⁷ Sa halĕ sepaak lo nij nebĕ hoos sĕn denero in bĕ na degevong begō jaķ lo. Log detung ngaa ti nebĕ madub goor raķ yuj, log malaj nebĕ mehōnon malaj. ⁸ Log yuj beleķ ading nebĕ avĕħ yuj, genevuj nebĕ reggu bōp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aĕn ahĕ petes ggĕrin newaj nebĕ ķelenavi, gebanisej nekelō bōpata nebĕ sĕn hoos denedadii karis ngahiseķĕ medeneserōğ medeneya begō lo. ¹⁰ Log husej nebĕ veveeyageķ hus. Lob hir begō sĕn degelu mehōnon jaķ lo neggĕp husej, om rĕķ degelu mehōnon jaķ noh vu kwev nemadvahi benavij gesang bōpata. ¹¹ Hir mehō-los-bengō og yik angĕr sĕn negin asoreng sĕn luķ meya rot gahĕ degwa ma lo. Denenĕr angĕr sĕnĕ arĕ loķ Hibru ayej bĕ Abadon, geGrik ayej nebĕ Apolyon. Log hil pekwĕ dok ayed nabĕ Mehō-kevoħsĕn-ngaa-pin.

¹² Maggin bōp muğinsĕn yi ggoveķ ya, geham gwengō rĕ! Maggin luu nahĕn neggĕp bevongin natōķ nam.

Angēr Netu Videk-ti Vē Avuuk

¹³ Log angēr netu videk-ti vē yi avuuk, lob sa hango mehōti aye yam loḵ vis lubeluu sēn denedo jepō goor nyēḵetu lubeluu benedo loḵ Anutu mala lo. ¹⁴ Benēr yam vu angēr sēn nejom avuuk netu videk-ti lo bē, “Kwevelekin angēr lubeluu sēn deduu sir raḵ sēng medenedo bēl ata Yupretis lo vēr medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angēr lubeluu sēnē vēr in bē na debasuh mehōnon na yu lōō, lob dengis yu ti medenadiik. Detung angēr lo sēnē wirek, bemedo denegin hes mala sēnē los buk sēnē, gekwev sēnē, geyiḵ ta sēnē, in bē degevang hir huk sēnē. ¹⁶ Lob sa hango bē hir alam-begō-yi sēn deneraḵ hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebē sēn sa pesep behalē hoos lo sēnē los alam sēn deneraḵ lo. Derōp ngaa nebē ḵelenavi ggēr in newaj, benikōḵ nebē nengwah leleksēn, geniraru nebē yagek, genisangsang nebē ahok kedē. Geyuj nebē reggu bōp layon. Lob nengwah daggen los aru, gegelōng salpa* sēn netum lo, raḵ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sēn devasuh raḵ yu lōō lo yu ti raḵ ngaa nipaya lōō sēnē medediik. Yik nengwah daggen los aru ga, gelōng salpa* sēn tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sēnē nij wēēk neggēp ggēp avij los husej. Husej nebē nyēl geyuj neggēp medenegga mehōnon raḵ. ²⁰ Rēḵ mu mehōnon vahi pin sēn su dediik raḵ ngaa nipaya lōō agi rē lo, og su deggēr in sir bederuu demij vu ngaa sēn denesemu raḵ nemaj lo rē. Yōnon, su denevuu sēn denedudeḵ vu memō los anutu-kuungsēn sēn yō denesemu raḵ goor los seriva, gebraas los gelōng, gekele lo rē. Ngaa sēnē su deyoh vu bē degelē nyēg los degengo gagek, gedena rē. ²¹ Log mehōnon vahi sēnē denesis mehō la medenediik, gedenevong parahek, gedenevong baggēb, gedenevgodeḵ ngaa jegg in jegg in, rēḵ su deggēr in sir mederuu demij vu ngaa sēnē ving rē.

10*Angēr Vo Ḷapiya MeJon Gga*

¹ Sēnē ggovek, log sa halē angēr niwēēk ata ti luḵ vu yagek meyam. Bom yi loḵ beggoh, gemarubggii buu loḵ yu. Log mala netum nebē hes, gevaha netum nebē mudeng sēn nengwah gga bemedo netum raḵ lo. ² Jom ḵapiya mahen teka loḵ nema, lob puh yi beneggēp. Log varah vaha vesa raḵ loo gevaha ḵēj nare raḵ dob. ³ Log vong aye bōpata nebē sēn reggu bōp layon nengeek lo, log vakuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwēng loḵ yō ayej. ⁴ Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēnē devengwēng ggovek, lob sa hevong in bē kevu ayej sēnē. Rēḵ sa hango mehōti nēr aye yam vu yagek bē, “Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēn detetap lo hir gagek, og genajom ahon meyoḵ gēp doḵ yum mu, gaḵ su gekwevu!”

⁵ Log angēr sēn sa halē genare raḵ loo los dob lo, varah nema vesa raḵ ya yagek, ⁶ genēr yōnon vavunē raḵ Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo arē. Yik Anutu sēnē sēn tung yagek los ngaa pin sēn denedo loḵ lo, getung dob los ngaa pin sēn denedo loḵ lo, getung loo los ngaa pin sēn deneggēp loḵ lo. Log angēr nēr bē, “Buk vong in govek na pehi sēnē. Anutu su rēḵ geg in nah gōkin rē. ⁷ Gaḵ nabē angēr netu nemadvahi-bevidek-luu gevē avuuk jaḵ gēp hus baye jaḵ, og Anutu rēḵ gevong beyi ngaa sēn neggēp vunsēn wirek lo anon jaḵ. Nabē sēn nēr loḵ Bengō Nivesa sēn vo vu yi hur-denenēr-gagek-rangahsēn lo wirek lo.”

⁸ Log mehō sēn aye yam vu yagek mesa hango lo, nēr vu sa ggōkin bē, “Gena gwēko ḵapiya sēn yō puh yi meneggēp loḵ angēr sēn nare raḵ loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angēr mesenēr vu bē, “Gebo ḵapiya mahen teka saga vu sa.” Loḵ nēr vu sa bē, “Gwēko nōk begegwa. Saga rēḵ nengēn rot vu avim nabē beggoh. Rēḵ mu ahēm kevus og rēḵ mengēēs vu.” ¹⁰ Angēr nēr ggovek, log sa hako ḵapiya mahen teka sēnē vēr loḵ nema beha. Lob nengēn rot loḵ savig nebē beggoh. Loḵ tum sa hengen ya, lob nimenēgēēs rot vu sahēg kevus.

¹¹ Lob denēr vu sa bē, “Genanēr Anutu yi gagek rangah nah gōkin jaḵ ngaa sēn rēḵ natōḵ vu alam ngahiseḵē vu dob ngahiseḵē, gayej ngahiseḵē, gevu alam-los-bengōj ngahiseḵē geving lo.”

11*Mehō Luu Denēr Gagek*

¹ Devo ngesing ti ni nebē atoheng vu sa in bē sa tahōō ngaa jaḵ, gedenēr vu sa bē, “Kwedi getahōō Anutu yi dub-vabuung-bōp ayo vabuung los jepō, gegenatevin alam sēn denesup in sir loḵ lo geving. ² Rēḵ mu dub-vabuung-bōp yi telig sēn neyom dobnē lo, og su getahōō, gaḵ gwēvu menōk gēp. In telig sagaḵ alam dahis hir ngaa, om rēḵ debarah vahaj doḵ nyēg vabuung bōp Yerusalem na menoh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sēḵ bo niwēēk bōpata rot vu mehō luu, gegevong luho na denanēr sa gagek rangah. Luho rēḵ degevēh bēēk nabē tob, in detato vu alam nabē degēr in sir nah vu Anutu log denanēr sa gagek rangah noh vu buk sēn 1,260 agi.”

⁴Luho nebĕ kele oliv* vaha luu. Log luho nebĕ ram luu bedenare loĵ alam pin vu dob hir Mehöböp mala. ⁵Nabĕ mehö la degevonġin nabĕ degevonġ paya vu luho, og nengwah rĕĵ ĵak berup luho avij bega sir sĕn denelĕ luho paya lo. Yönon rot, mehöti bĕ gevonġin nabĕ kevoh luho na, og rĕĵ nadiik ĵak ngaa sĕnĕ. ⁶Luho nij wĕĕk böpata rot negġĕp beyoh vu bĕ degĕrin yaġek gehob nama noh vu buk sĕn luho denanĕr Anutu yi ġaġek rangah lo. Log luho nij wĕĕk böpata rot negġĕp beyoh vu bĕ depekwe bĕl pin natu köĵ nabĕ mehönon nij köĵ, gedebasap alam vu dob ĵak ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sĕn nabĕ luho kwaj bo nabĕ degevonġ lo, og luho deyoh vu bĕ degevonġ.

⁷Luho degovek huk sĕn denanĕr Anutu yi ġaġek rangah agi na, log mĕm reggu bemĕn böpata ti rĕĵ vu asoreng sĕn luĵ ya rot ġahĕ degwa ma lo, mejak nam vavunĕ belöho dengis sir. Lob rĕĵ kesuu luho bengis luho beluho denadiik. ⁸Lob luho navij rĕĵ doĵ ġĕp nyĕġ böp sĕn hil nepeggin ġaġek rak bĕ Sodom los Ejep lo yi aggata böp. Yiĵ nyĕġ böp saga sĕn desis luho hir Mehöböp rak kelepeĵo* loĵ wirek mediik lo. ⁹Alam la rĕĵ vu navij agga ti ti pin, gevu mehönon degwah pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berĕĵ degelĕ luho nij hel ġĕp noh vu buk löö benyĕngelĕ. Log su rĕĵ dengogekin mehö la bededev luho nij hel rĕ. ¹⁰Lob alam vu dob sĕnĕ rĕĵ kwaj vesa in luho dediik, lob rĕĵ dedöo gedega nos böp, gedebö kupeĵ nyĕmasĕn vu sir wewen wewen. In alam-denenĕr-ġaġek-rangahsĕn luu sĕnĕ denevo vanĕ pangsĕn rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹Lob buk löö benyĕngelĕ gġovek ya, loĵ Anutu vonġ saheng mala-tumsĕn-yi loĵ ya luho ayoj. Lob luho dekedĕ rak bedenare. Lob mehönon sĕn delĕ luho lo ĵenuj verup bedegġonġ böpata rot. ¹²Lob kööĵ niwĕĕk ti yam vu yaġek vu luho bedengö bĕ, “Melu ĵak nam vavunĕ sĕnĕ.” Lob begġob ĵo luho merak ya yaġek galam sĕn denesis begö vu luho lo, delĕ bĕ luho derak medeya. ¹³Log pevis bejemapi gġee böpata, lob nyĕġ böp saga len ti mala ma, geyik len nemadvahi-bevidek-lubeluu nahĕn denedo. Lob jemapi sĕnĕ sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sĕn nahĕn denedo vesaj lo degġonġ böpata rot bedĕĵo Anutu sĕn yaġek ala lo arĕ rak.

¹⁴Maggin böp netu luu sĕnĕ gġovek ya. Geham gwengö rĕ! Buk su rĕĵ hus ading rĕ, ġak maggin netu löö yiĵ vonġin berup pevis.

Angĕr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vĕ Avuuk

¹⁵Log angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu vĕ yi avuuk, lob mehö la ayej rak vu yaġek medetahi niwĕĕk bĕ:

“Hil Mehöböp tu dob pin hir Mehö-los-bengö gġovek ya,
geyi mehö sĕn gġooġin rak in bĕ ġeĵo hil nah lo tu Mehö-los-bengö ving nebĕ saga,
berĕĵ medo ġĕġin mehönon pin degwata los degwata!”

¹⁶Lob alam gġev mehödahis-bevidek-lubeluu sĕn denedo rak hir sĕa loĵ Anutu mala lo depetev medenegġĕp loĵ Anutu mala bedepeĵa dabaj rak dob gedĕĵo yi rak niwĕĕk,
¹⁷medenĕr bĕ:

“Oo Mehöböp Anutu, niwĕĕk pin negġĕp vu hong.
Genedo gwĕbeng, gengö ġenedo yö vu muġinsĕn.

ġeĵo nim wĕĕk böpata gġovek ya,
beġetu mehönon pin alaj vorot bemedo ġenegin sir.

¹⁸Alam dahis pin ahĕj sengĕn, rĕĵ gwĕbeng,
og ahĕm sengĕn töĵ yam rangah gġovek ya.

Log buk sĕn alam-diiksĕn denatöĵ nam rangah megwengö hir ġaġek lo yiĵ sĕnĕ.

ġebuk gwĕbeng sĕnĕ, sĕn ġebo nivesa nyĕvewen vu hong hur alam-denenĕr-ġaġek-rangahsĕn lo,
gevu hong alam lo,
gevu alam pin sĕn denegġonġ gedenegġurek babum lo.

Kĕ! Sir sĕn yuj ading lo, ġesir sĕn alam meris lo ving.

Buk yam gġovek ya in bĕ ġekwevoh alam sĕn denevasap ngaa vu dob lo na!”

¹⁹Denĕr gġovek, log Anutu yi dub vabuung sĕn nedo yaġek lo tatekin yi, log keröng-horek-yi nedo rangah loĵ ayo vabuung soġek. Yiĵ keröng sagi sĕn Anutu joo ġaġek vu alam Israel wirek menegġĕp loĵ lo. Lob davĕs vĕr behang meya, log dedun rak, lob vaĵuvek tetap gedob löngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avĕh Luho Ngaa Böpata Ti Nebĕ Ķarob

¹Lob ngaa tahutahu-yi böp ti töĵ yam rangah ġġĕp yaġek, nebĕ sĕnĕ: Avĕh ti nedo, beröp hes mala loĵ navi nebĕ tob ġerak nare kwev. Log tung betuheng nemadluho-bevidek-luu rak yu nebĕ madub. ²Log nalu loĵ, lob medo nevimeng in bĕ ġeko, rĕĵ vanĕ nevev rak yi pangsĕn rot. ³Log ngaa tahutahu-yi ngwĕ töĵ yam rangah ġġĕp yaġek. Ngaa sagi nebĕ sĕnĕ:

Ƙarob bōpata ti neggēp. Navi kōk geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tung mehō-los-bengō yi madub nemadvahi-bevidek-luu rak yu pin. ⁴Log hus sekee betuheng yu ti vu yaḡek betē yam dob. Geyiḡ betuheng yu luu mu nedo yaḡek. Log ƙarob bōpata sēnē ya nare loḡ avēh sēn nevimeng lo mala, in bē ḡeḡo nalu geto lob ga. ⁵Lob avēh ḡo nalu maluh. Hur mahen sagi sēn rēḡ najom aēn dus ti megegin mehōnon pin jaḡ lo. Lob avēh ḡo nalu ḡovek, lob deḡo rak ya vavunē pevis, bedeḡo ya vu Anutu los yi sēa-los-arē, ⁶log avēh sēnē veyā meya nyēḡ-yumeris. Anutu ro yi nyēḡ vu sagu in bē degegin yi bedeḡo nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷Loḡ begō bōpata verup vu yaḡek. Angēr hir ggev Mikael losho yi angēr vahi devong begō vu ƙarob bōp, om ƙarob bōp losho yi angēr lo denevong begō loḡ yah vu sir. ⁸Rēḡ mu Mikael losho yi angēr dekesuu sir medetii sir ya in yaḡek. ⁹Ƙarob bōpata sēnē luḡ yam dob, yiḡ marub sēn yō neggēp vu nyēdahis lo lob denenēr arē nebē Memō Nipaya, ḡeSatan. Sēn netetuhin mehōnon pin vu dob lo. Detē yi ya dob lob detē yi angēr lo ya ving yi.

¹⁰Lob sa hangō mehōti tahi niwēēk yam vu yaḡek bē:

“Gwēbeng hil Anutu ḡo hil yom ḡovek ya,

geniwēēk tōḡ yam rangah ḡovek betu mehō-los-bengō in ḡegin mehōnon!

Log yi mehō sēn ḡgōoin rak in bē ḡeḡo hil nah lo arē bōp rak!

In mehō sēn nenēr ḡaḡek rak hil arid lo sēn Kerisi-yi-alam sir lo,

nenēr ḡaḡek rak sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rēḡ gwēbeng angēr lo detē yi ya dob ḡovek ya.

¹¹Nḡaa sēn vong bedekesuu yi lo yiḡ rak sēn Sipsip Nalu niḡōḡ keseh lo,

log rak sēn denenēr Yesu yi ḡaḡek rangah lo,

log rak sēn su kwaj nevo navij pangsen bē demedo nivesa vu dob sēnē rē lo.

Su kwaj nevo sir rē,

ḡaḡ bē alam dengis sir medenadiiḡ og yiḡ ḡovek.

¹²Nebē sēnē om ham pin sēn nedo yaḡek lo, ham kwamin vesa!

Rēḡ mu ham sēn nedo dob los loo lo, ham ḡwegin ham!

In maggin bōpata vongin natōḡ vu ham.

Satan luḡ yōḡ vu ham ḡovek ya,

lob ahē sengēn bōpata rot,

in rak ni bē yiḡ hen buk hus dus teka mu.”

¹³Ƙarob bōpata sēnē lē bē detē yi ya dob, lob tii avēh sēn ḡol nalu maluh lo besepa rot.

¹⁴Rēḡ mu devo tuḡ banis bōpata luu vu avēh sēnē in bē ḡevēng mena ben nyēḡ-yumeris, bena medo ading in marub bōp saga. Gerēḡ degegin yi nivesa in nos vu sagu noh vu nḡebek lōō benyēḡelē saga, (yiḡ buk 1,260 sēn lo). ¹⁵Lob marub sēnē mutēḡ bēl verup avi bevaar meya nebē bēl ata betamuin avēh meya. Marub vongin bē bēl ḡeḡo avēh sēnē na bemala nama. ¹⁶Rēḡ dob loḡ vu avēh bavi tōḡ ḡengon bēl sēn ƙarob mutēḡ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸Lob ƙarob bōpata sēnē ahē sengēn rot vu avēh, lob ya in bē ḡevong begō vu avēh nalu lo vahi. Sir sēnē denesepa loḡ Anutu yi horek medenetateḡin Yesu yi Bengō Nivesa rangah.

13

¹Log yō nare rak raggēr vu loo nenga.

Reggu Bemēn Bōp Luu Deverup

Lob sa halē reggu bemēn bōp ti rak verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebē burmakau). Lob alam-los-bengōj hir madub nemadluho nedo rak yoh vu vis pin. Log nḡaa la arēj rak neggēp yu. Arēj sēnē og ḡaḡek pelēsēn aggagga sēn nerak Anutu lo. ²Reggu bemēn sēn sa halē agi ni nebē reggu bōp lepat, ḡevaha nebē reggu bōp bēa vaha, gavi nebē reggu bōp layon avi. Lob ƙarob sēn lo vo yi niwēēk vu reggu bemēn sēnē. Lob tung yi tu mehō-los-bengō nebē yi, lob vo niwēēk bōpata rot vu yi. ³Lob sa halē bē reggu bemēn yu lo ti vong bē degelu bebegō niben neggēp rak. Niben bōpata beyoh vu bē nadiiḡ, rēḡ ma ḡebegō nyē sēnē ḡgov ya geniben mu neggēp. Lob alam pin ḡenuj ya in nḡaa sēnē, lob desepa loḡ yi. ⁴Denepetev medeneggēp loḡ ƙarob bōp sēnē lo mala medenēḡo yi rak, in vo yi niwēēk vu reggu bemēn sēnē. Gedenepetev medeneggēp vu reggu bemēn sēnē ving, gedenenēr bē, “Maḡ re luho reggu bemēn sēnē deneggēp ti? Maḡ re yoh vu bē ḡevong begō mekesuu yi?”

⁵Rēḡ Anutu lē reggu bemēn bōp sēnē mu, geyō medo nevang paang menenēr pelē rak yi. Geniwēēk bōpata rot neggēp in ḡevong nḡaa pin sēn kwa nevo lo noh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu (yiḡ buk 1,260 sēn lo). ⁶Yō avi rak benēr pelē rak Anutu. Genēr pelē rak Anutu arē, genēr pelē rak yi dub-vabuung-bōp, ḡeraḡ yi alam sēn denedo yaḡek lo. ⁷Lob Anutu lē yi mu, geyō vong begō vu Anutu-yi-alam beniwēēk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḡo niwēēk bōpata rot yoh vu bē natu alam pin, ḡedob pin, ḡayej pin, ḡenavij aggagga pin, hir

mehō-los-bengō. ⁸ Mehōnon pin vu dob sēn su arēj neggēp loḵ ḵapiya vu buk sēn Anutu tung dob rē lo, og rēḵ degeḵo reggu bemēn sēnē jak. Ḵapiya sēnēḵ Sipsip Nalu sēn desis yi mediik wireḵ lo yi ḵapiya mala-tumsēn-yi. ⁹ Mehōti bē nenga neggēp, og gengo gāgēḵ sēnē nivesa megero!

¹⁰ Nabē mehōti arē neggēp bē na karabus, og rēḵ na.

Log nabē mehōti arē neggēp bē dengis yi jak paēp-yu-anil menadiik, og rēḵ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerē, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halē reggu bemēn bōp ngwē kedi loḵ dob gebinē merak verup. Vis luu nedo rak vu nebē sēn sipsip tuveḵ ti, rēḵ nengeeḵ aye bōp nebē karob bōpata ti. ¹² Reggu bōp netu luu sēnē tu reggu nipaya muḡinsēn yi hur beko yi niwēēḵ bōpata pin, benevong bemehōnon los ngaa-dob-yi pin denēḵo reggu muḡinsēn sēnē rak. Yi sēn wireḵ begō nyē bōpata neggēp rak vu beyoh vu bē geving menadiik, rēḵ ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemēn ngwē sēn netu luu nevong ngaa bōp aggagga, lob vong ngaa bōp ti nebē sēnē: Vong benengwah luk vu yaḡēḵ meyam dob rak alam malaj medelē. ¹⁴ Rēḵ Anutu lē yi mu, genevong ngaa bōp aggagga ggēp reggu bemēn ngwē muḡinsēn mala, lob netetuhin mehōnon vu dob sēnē rak ngaa bōp bōp nebē sēnē. Log loḵ ahēj menēr bē desemu reggu bemēn muḡinsēn kenu ti in degeḵo arē jak. Reggu bemēn bōp sagi sēn paēp-yu-anil sis yi wireḵ, rēḵ ma genahēn nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lē yi mu, gerggu bemēn sēn netu luu lo rov saheng loḵ ya reggu bemēn ngwē muḡinsēn kenu bevesa loḵ, benevongwēng. Gaḵ nabē mehō la su degeḵo reggu bemēn ngwē muḡinsēn sēnē jak rē, og rēḵ ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemēn sēn netu luu lo nēr, lob debē ḵanak ti rak alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debē rak alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksēn los alam-kupeḵ-masēn, galam sēn alaj debago sir tu hir ngaa meris lo los alam sēn yō denēgin sir lo. ¹⁷ Om nabē mehōti su geḵo reggu bemēn sēnē arē, ma yi ḵanak, jak gēp yi rē, og su yoh vu bē rēḵ baḡo alam hir ngaa ti rē. Gesu yoh vu bē alam debago hen ngaa ti rē. ¹⁸ Gageḵ sēnē degwa neggēp, om ham sēn los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemēn yi ḵanak sēnē nivesa mejak ni. In yiḵ ḵanak sēnē og mehōnon ti arē neggēp vunsēn loḵ, lob yiḵ nebē sēnē: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malag yah, lob sa halē Sipsip Nalu nare rak ḵedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arēj neggēp rak sir pin dabaj. ² Log sa hangō dedun nivesa yam vu yaḡēḵ. Dedun nebē sēn lubek bōp nevo dedun, genebē sēn vaḵuveḵ netetap bededun bōpata. Sa hangō dedun sēnē vong bē sēn sengii aye nivesa, bevong bē sēn alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devong raro mewis ti rak, rak Anutu yi sēa-los-arē mala, gerak ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo malaj, gerak alam ggev malaj. Anutu baḡo alam 144,000 sēnē vu dob yom, lob sir sēnē mu deyoh vu bē dejak raro sēnē ni. Gaḵ alam vahi og su deyoh vu rē. ⁴ Alam sēnē og yō deleḵin sir nivesa medenedo maluh bu gavēh ma. Alam sēnē medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyēḡ sēn neya lo. Anutu ggooin sir rak loḵ alam vu dob ayo vuheng gebaḡo sir yom in bē denatu alam muḡinsēn medenatu seriveng vu Anutu, om sēn ḵo sir yah tu luho Sipsip Nalu yō hir ngaa. ⁵ Vu buk sēn denedo dob lo, og su denenēr gageḵ tetuhinsēn rē, gesu denevong ngaa ti paya meneggēp vu sir rē.

Angēr Lōō Denēr Gageḵ

⁶ Log sa halē angēr ti genevēēng meneya yaḡēḵ babu vavunē rot. Ḵo Bengō Nivesa sēn neggēp degwata los degwata lo. Lob yi huk bē tateḵin Bengō Nivesa sēnē vu alam pin sēn denedo dob agi, genanēr vu mehōnon pin sēn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehōnon degwaj pin lo. ⁷ Tahī niwēēḵ bē, “Buk tōḵ yam ggoveḵ ya in Anutu seggi mehōnon hir gageḵ. Om ham ḡonengin yi gegweḵo arē jak. Ham gwēḵo Mehō sēn tung yaḡēḵ los dob, geloo los bēl veyē pin lo arē jak.”

⁸ Angēr ngwē tamuin ngwē muḡinsēn beyam. Lob angēr ngwē sēn netu luu agi tahi bē, “Nabē mehōti nadudeḵ vu reggu bemēn sēnē ma kenu, ma gebē yi ḵanak jak daba ma nema, ¹⁰ og rēḵ nanum wain ti. Wain sēnē yiḵ Anutu ahē sengēn, rēḵ mu Anutu su rēḵ sarōmin bēl geving wain sēnē rē. Gaḵ yō rēḵ keseh ahē sengēn doḵ kap in bo doḵ nah nipaya nyēvewen, bemehōti sēn lo nanum. Lob rēḵ geḵo vanē nipaya rot jak nengwah niḵerus sēn medo netum rak gelōng nisangsang salpa* lo, jak angēr vabuung lo malaj, gejak Sipsip Nalu

mala. ¹¹ Lob aru rēk jaḵ berup nengwah sēn nevo vanē vu sir agi, berēk berup medo mena vavunē degwata los degwata. Alam sēn deneko reggu bemēn los kenu rak, gedeneḵo yi ḵanaḵ rak neggēp sir lo, og su deyoh vu bē rēk desewah rangah los buk rē.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwēēk, medesepa doḵ Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hango mehōti aye yam vu yaḵek menēr bē, “Kwevu gageḵ nabē sēnē: ‘Alam sēn degevang geving Mehōbōp loḵ denadiik lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nēr ving bē, “Yōnon, kwaj vesa in rēk degevu huk ḵerus ḵerus sēn denevang agi na gedesewah. In su rēk dena meris rē, gaḵ ngaa nivesa sēn devong lo rēk na geving sir.”

Buk Sēn Dengupin Mehōnon In Bē Degeḵo Nyēvewen Doḵ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malag yah, lob sa halē beggob veroo ti nedo, lob mehōti rak nedo beggob sēnē vavunē. Ni nebē Mehōnon Nalu, getung madub goor raḵ yu, log kii loḵ nema. ¹⁵ Log angēr ngwē vu dub-vabuung-bōp sēn nedo yaḵek lo meluḵ yam. Lob tahi ya niwēēk vu mehō sēn raḵ nedo beggob vavunē lo bē, “Gebo nos jaḵ hong paēp babasēn! Nos pin vu dob anon loḵ ggovek ya! Om vosēn anon yi buk gwēbeng sēnē!” ¹⁶ Lob mehō sēn nedo raḵ beggob lo jom yi paēp babasēn raḵ bekesik ya dob, bekesik nos sēn anon loḵ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angēr ngwē luk vu dub-vabuung-bōp sēn nedo yaḵek lo, beko paēp babasēn nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angēr ti sēn neḵin nengwah raḵ jepō lo tahi yi vēr in jepō beyam. Lob tahi ya niwēēk vu angēr sēn ḵo paēp babasēn nevu malangeri ngwē lo bē, “Gweḵo hong paēp babasēn sēn nevu malangeri rot aga, begena gwelov wain anon ḵod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin moneḵ ggovek ya!” ¹⁹ Lob angēr sēnē ḵo yi paēp babasēn raḵ bekesik ya dob, lob lov wain anon ḵod pin besupin menedo. Lob tē wain anon sēnē luk ya gabum gelōng bōpata in napip. Sēnēk mu Anutu ahē sengēn. ²⁰ Lob devaḵē wain sēnē loḵ gabum bōpata medeip ggēp nyēḵ bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij kōḵ vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuḵ meraḵ verup vavunē bading yoh vu bē gengen hil mehōnon.

15

Angēr Nemadvahi-bevidek-luu Deḵo Ngaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halē ngaa bōp ngwē tato yi vu yaḵek, lob sa ḵenug ya in. Sa halē angēr nemadvahi-bevidek-luu denedo bedeko ngaa maggin rot sēn raḵ neggēp hus lo in bē debasap mehōnon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabē ngaa maggin sēnē govek na, og la su rēk nom berup vu tamusēn gōkin rē. Gaḵ Anutu ahē sengēn maya verōḵ yi raḵ ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ² Log sa halē ngaa ti nebē loo, gevong bē desarōmin garas los nengwah. Log alam sēn devong begō medekesuu bededahun reggu bemēn nipaya agi los kenu, garē yi ḵanaḵ lo, denare loḵ loo sēn nebē garas agi nenga, lob Anutu vo ngaa ni nebē gita ggelek sir bevare deneko. ³ Denevang Anutu yi hur Moses yi raro gedenevang Sipsip Nalu yi raro sēn nebē:

“Oo Mehōbōp niwēēk pin ala hong.

Huk pin sēn genevang lo bōpata rot behe halē,
lob he kwamin ya ngahi in.

Oo mehōnon pin hir Mehō-los-bengō hong!

Hong ngaa pin og nirōp,
beyōnon verōḵ yi!

Mehōbōp hong ngo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rēk degōneng in hong
gedeḵo arēm jaḵ na vavunē!

Mehōnon pin rēk denam

medenadudeḵ vu hong.

In genesepa loḵ aggata nirōpsēn mu
betōḵ yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sēnē ggovek, gesa malag yah loḵ bē ayo vabuung soḵek sēn nedo yaḵek lok dub vabuung sēl ayo lo tahnin. Yiḵ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē.

⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḵo ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medeluḵ yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaḵa ḵabi goor loḵ newaj. ⁷ Log ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vo gabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē. Lob Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo ahē sengēn pup gabum goor nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ⁸ Log Anutu niwēēk los yi vuneḵ vuneḵ yaḵek-yi pup dub-vabuung-bōp ayo, lob vong baru verup ggēr in rot, lob mehōti su yoh vu bē doḵ na rē. Gaḵ rēk degeḵin angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn lo gedegevang huk jaḵ ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sēn lo begovek na rē, loḵ mēm.

beggèrin pin. Gagek sènè og yik arè sèn gagek pelèsèn nipaya aggagga. Log reggu bemèn böp ti sènè yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avèh sènè röp tob kök los mala sagap beyi vunek vunek aggagga rak goor ga, vunek vunek sèn denesemu rak gelöng malangeri los kumkum sèn yi monè böpata lo. Log jom kap goor loḵ nema. Lob ngaa nivè aggagga sèn Anutu nelè bē su yoh vu rē lo, los avèh baggèb sènè yi ngaa ningòhek aggagga, bepin pup kap sènè. ⁵ Log dekevu arè rak neggèp daba. Arè sènè og yik gagek peggirinsèn mu nebè:

NYÈĠ BÖP BABULON* AVÈH BAGGÈB PIN LOS NGAA NIPAYA VERÒ Ķ YI PIN VU DOB LO
ATAJ.

⁶ Avèh sènè sis Anutu-yi-alam losho alam sèn denevong ving Yesu medenenèr arè rangah lo medediik. Avèh sènè num nijkòk lob sa halè bē yu vong paya nebè sèn alam denenum bèl mengèes lo. Sa halè sènè, lob sa helèk bekwag ya ngahi.

⁷ Loḵ angèr loḵ tepèḵ vu sa bē, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rēḵ tatekin avèh sènè luho reggu bemèn hir gagek vunsèn degwa rangah vu hong. Yik reggu bemèn sèn yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beḵo avèh meneya agi. ⁸ Gelè reggu bemèn böp sènè ggovek ya. Yō nedo vu wirek, rēḵ gwèbeng og su nedo rē. Rēḵ mu vu tamusèn, og rēḵ yi vu asoreng sèn luḵ meya rot gahè degwa ma lo bejak nom vavunè, loḵ mèm mala nama na veròḵ yi. Alam dob yi sèn Anutu su kevu arèḵ loḵ ya ḵapiya-mala-tumsèn-yi loḵ buk sèn tung dob los yaḵeḵ lo rē, og rēḵ degelè reggu bemèn nipaya sènè, lob ḵenuj na in yi. In nedo wirek, log gwèbeng og su nedo rē, loḵ rēḵ nom berup gökin vu tamusèn. ⁹ Mehöti sèn kwa nivesa lo, og yoh vu bē rēḵ jak ngaa sènè ni megero. Yuseḵè nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepegginin rak kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avèh sènè nedo rak ḵedu nemadvahi-bevidek-luu sènè. ¹⁰ Log yuseḵè nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepegginin rak alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahèn nedo gwèbeng, log ti nahèn gesu tu mehö-los-bengö rē. Om rēḵ natu mehö-los-bengö vu tamusèn. Govek, loḵ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemèn sèn nedo vesa wirek rēḵ su nedo gwèbeng rē agi, loḵ ya ving betu nemadvahi bevidek löö rak. Rēḵ mu yik alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu sènè ti yi, rēḵ mu rēḵ mala nama na veròḵ yi.

¹² Log vis nemadluho sèn gelè lo, og yik nepegginin rak alam-los-bengöj nemadluho. Rēḵ mu yō denahèn gesu detu alam-los-bengöj rak rē. Rēḵ mu rēḵ degeḵo nij wèèḵ böpata rot geving reggu bemèn böpata sènè, medenatu alam-los-bengöj noh vu yik hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengöj sènè yik kwaj nevo ngaa neggèp ti. Niwèèḵ los niwèèḵ böpata rot sèn neggèp vu sir lo, og rēḵ degadu reggu bemèn nipaya jak mededoḵ vu. ¹⁴ Lob rēḵ losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na veròḵ yi. In yi tu alam böp böp pin hir Mehöböp, galam-los-bengöj pin hir Mehö-los-bengö. Lob yi alam sèn denesepa loḵ yi lo, og rēḵ degevong begö sènè medekesuu. Sir sèn tato sir vorot beggoon sir rak bedetu yō yi ngaa bedenevong ving aye lo.”

¹⁵ Log angèr nēr vu sa bē, “Bèl ngahi sèn gelè avèh baggèb nedo nengaj lo, og sagak yik alam pin, gesir yu böp böp sèn desupin sir medenedo lo, galam pin sèn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sèn gelè ggovek ya bē peggirin rak alam-los-bengöj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemèn böp rēḵ degèrin sir medegelè avèh baggèb sèn lo paya. Rēḵ debasap yi bedenakah hen tob pin vèr gegèp ahè töksèn. Log rēḵ dega reggos gedebesi sekè lu ngaa jak na nengwah. ¹⁷ Yōnon, Anutu vu kwa sènè loḵ ya ayoj in bē degevong ngaa sèn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gèp ti. Log niwèèḵ böp sèn deko in denatu alam-los-bengöj lo, og rēḵ degadu reggu bemèn nipaya jak mededoḵ vu rot, bona berup doḵ buk sèn Anutu yi gagek pin anon jak lo. ¹⁸ Log avèh sèn gelè lo, og yik peggirin rak nyèĠ böp Babulon* sèn tu alam-los-bengöj pin vu dob hir yuseḵè lo.”

18

NyèĠ Böp Babulon Mala Maya*

¹ Sènè ggovek, log sa halè angèr ti vu yaḵeḵ beluḵ yam. Yi niwèèḵ böpata rot, genikapiiik jèh rak dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwèèḵ bē:

“NyèĠ böp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwèbeng tu memö nij paya hir nyèĠ rak.

Memö nij ngòhek pin,

gesok nij paya pin sèn hil nahönengin lo bej.

³ In alam pin denevong ngaa baggèb yi ngahiseḵè vu yi.

Lob sènè vong bē sèn denum yi wain niwèèḵ beyuj vong paya.

Galam-los-bengöj lo vu dob sènè devong baggèb vu yi ving.

Galam-dob-yi sèn denevong huk bagosèn lo denevong huk bagosèn rak ngaa sèn ayo nevu nevu in lo,

bedeneko monè ngahiseḵè rak.”

böp ti tena los arē böp maḵ nebē nyëg böp sënē menedo? Ma! Yik yō timu!'¹⁹ Log yō rëḵ dejaa kebus doḵ yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rëḵ detahi nabē: 'Wöp-o, gëpin nyëg böp sënē!

Yaḡ alaj lo sën denedo raḵ loo lo detu alam-los-bengöj-monë-ggoreksën raḵ nyëg böp sënē yi monë.

Gëpin-o! Yik mala maya veröḵ yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yaḡek los Anutu-yi-alam, geham sinarë los alam-denenër-ḡagek-rangahsën lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sën töḵ vu nyëg böp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyëvewen vu yi loḵ yah ngaa nipaya sën nevonḡ vu ham lo.' "

²¹ Ḡagek sënē ggovek, log angër niwëëk ata ti ko ḡelöng ti ni nebē ḡelöng böp sën denerii wit* rak lo, lob vaḵu raḵ betë luḵ ya loo, log nër bē:

"Rëḵ deḡeko nyëg böp Babulon* medegetë na niwëëk nabē sagi, gemehönon su rëḵ degelë yi nah gökin rë.

²² Nebē sënē om gita aye, geḡevëëḡ aggagga ayej, geḡevëëḡ apel los avuuk ayej, og su rëḵ degengo ngaa pin sënē ayej doḵ hong nah gökin rë.

Gemehöti sën tahu yi lok huk agga pin lo, og su rëḵ degelë alam nabē sënē demedo vu hong nah gökin rë.

Geḡelöng böpata sën nerii wit* genesu maye neya lo, og su rëḵ degengo aye sënē gengu doḵ hong nah gökin rë.

²³ Ram su rëḵ natum doḵ hong bahëḡḡi nah gökin rë.

Log su rëḵ degengo avëh los maluh sën denëḵo sir lo gedebengwëng los kwaj vesa gökin rë.

Wirek hong alam lo sënē devonḡ huk bagosën, lob detu böp vu dob.

Log gekuung in alam pin raḵ hong ngaa aggagga sën ḡenetunḡ bu raḵ lo.

²⁴ Log detök raḵ alam-denenër-ḡagek-rangahsën lo sho Anutu-yi-alam gesir pin sën denesis sir medenediik vu dob lo pin nij köḵ loḵ hong Babulon, bedegwa negḡëp vu hong."

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

¹ Sënē ggovek, log sa hangö ngaa ti nebē sën alam ngahisekë denevonḡ raro vu yaḡek, bedenener bē:

"Aleluya!

Hil Anutu, yi yō timu sën ḵo hil yom vu yi.

Yi mehö niwëëk los vuneḵ vuneḵ yaḡek-yi malangeri rot.

² Nengo ḡagek, og nesepa loḵ ngaa niröp mu meneseggi alam raḵ, benevonḡ nyëvewen loḵ yah vu sir niröp rot.

Lob avëh-baggëb-los-bengö sënē nevasap alam-dob-yi pin raḵ yi bagḡëb,

om sën Anutu vo nipaya nyëvewen loḵ yah vu yi, bevo nyëvewen loḵ yah yi alam sën nesis lo nij köḵ."

³ Loḵ detahi yah ḡgökin bē:

"Aleluya! Hil ḡaḵo Anutu arë ḵaḵ!

Nengwah sën gga nyëḡ böp agi aru medo neraḵ degwata los degwata!"

⁴ Log alam ggev mehödahis-bevidek-lubellu sën lo, lo sho ngaa lubellu sën denedo malaj-tumsën lo, depetev medenegḡëp loḵ Anutu sën nedo raḵ sëa-los-arë lo mala, gedëḵo arë rak bē:

"Yönon rot! Aleluya!"

⁵ Lob mehöti aye raḵ ḡḡëp Anutu yi sëa-los-arë, benër bē:

"Ham sën Anutu yi hur ham, beham nehönengin yi lo, geham alam yumin ading los ham alam meris, ham pin gweḵo Anutu arë ḵaḵ!"

Sipsip Nalu Ḷo Avëh Medenevonḡ Nos Böpata

⁶ Log sa hangö ngaa ti nebē sën alam ngahisekë rot desupin sir bedenener ḡagek, lob dedun nebē sën lubek böpata. Genebë sën vaḵuvek netetap bededun böpata lo, bedenener böpata bē:

"Aleluya! Hil ḡaḵo Anutu arë ḵaḵ!

Hil Mehöböp Anutu, yi mehō los niwëek!

Gwëbeng tu ala sogek menegin ngaa pin!

⁷ Hil ahëd nivesa menapisek in yi rot gegako arë jak!

In buk dus rak ggovek ya in Sipsip Nalu vongin geko avëh.

In venë ro yi ggovek ya menegin.

⁸ Lob Anutu vo röpröp veroo malangeri vu yi beröp loḵ yi.

Röpröp sënë yō mewis anon benepelibin.”

(Röpröp veroo sënë yik tahu ngaa niröp sën Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angër nër vu sa bē, “Gekwevu gagek sënë nabë: Alam sën Anutu vong dik ya in sir bē denam in nos böp sën Sipsip Nalu geko avëh lo, og kwaj vesa!” Log nër vu sa ving bē, “Gagek sënë og Anutu yi gagek anon.” ¹⁰ Lob sa petev loḵ angër vaha gesa bē gako arë jak, loḵ nër vu sa bē, “Su gwëvong nabë sënë! Yik sa hur mu nebë ham los arim lo pin sën ham ayomin neya timu vu Yesu menenër yi gagek rangah lo. Yik ham gwëko Anutu yō timu arë jak. Hil arak ni bē Anon Vabuung vong huk loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën ayoj bē denanër Anutu yi gagek rangah, genevong huk loḵ alam sën denenër Yesu arë rangah lo ving nebë saga.”

Mehō Sën Rak Hoos Veroo

¹¹ Log sa halë yagek tatekin gehoos veroo ti nare. Bemehöti rak nedo, barë nebë “Mehō Sën Nevong Yoh Vu Yi Gagek” ga, “Mehō Gagek Anon Yi”. Nabë mehöti sënë gengo gagek, genabë gevong begö, og nesepa loḵ aggata niröp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebë nengwah daggen, gemehö-los-bengö yi madub ngahisekë rak nedo yu. Gedekevu arë rak neggëp navi, rëḵ yō timu rak arë sënë ni, gaḵ alam vahik su derak ni rë. ¹³ Generöp röpröp ading sën dedaḡoo loḵ köḵ lo. Log denenër arë bē, “Anutu yi Gagek”. ¹⁴ Log alam-begö-yi vu yagek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikäpiik menepelibin. ¹⁵ Paëp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo loḵ alaj avi, beneggëp in bē ngis mehōnon jak. Log nejom aën dus ti loḵ nema in gegin mehōnon jak. Anutu mehō niwëek ata, bahë sengën böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, om rëḵ bakë sir na nabë sën denevakë wain anon loḵ gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehō sënë arë rak neggëp yi tob los vaḡi nebë:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halë angër ti nare loḵ hes mala. Genetahi ya vu sok pin sën denevëeng medeneyoh vavunë lo bē, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rëḵ gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rëḵ gwa alam yuj rëmek los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rëḵ gwa alam pin nij reggos, alam sën yō denegin sir lo, losho alam sën alam denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halë reggu bemën böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bē dengis begö vu mehō sën rak nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rëḵ ma gedekesuu sir bedejom reggu bemën böp ving yi mehō sën nenër-gagek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemën nipaya sënë lë gemehö-nenër-gagek-kuungsën sënë nevong ngaa böp ngahisekë benetetuhin alam sën deneko reggu bemën yi kanak rak navij gedeneḵo ķenu rak lo. Om reggu bemën luho mehō-nenër-gagek-kuungsën sënë yō nahën denedo los malaj vesa. Log detë luho loḵ ya nengwah sën böpata rot nebë ngaggee, geniķerus ata gegelöng salpa* medo netum loḵ lo. ²¹ Log mehō sën nerak hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahën denedo vesaj lo pin rak paëp-yu-anil sën vare nesoo loḵ avi lo medediik. Log sok pin yam degga alam sënë nij reggos bahëj pup ya.

20

Satan Nedo Karabus Ta 1,000

¹ Lob sa halë angër ti vu yagek meluḵ yam. Lob jom kii asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo loḵ nema, bejom sëng böpata rot loḵ nema ving. ² Jom karob böp sënë ahon. Yik marub sën yō neggëp vu nyëdahis lo. Yi Memö Nipaya, geyi Satan. Lob angër duu yi rak sëng niwëek in bē medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luḵ ya asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo, gepeķa avi yah, basis loḵ in, gejegwi ķele niķegwi* rak. Om Satan su yoh vu bē tetuhin alam gökin rë, gaḵ yō rëḵ gegin ta 1,000 sënë begovek na rë, loḵ mēm degeķo yi vër beyik medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halë sēa-los-arë la denedo bemehö la rak denedo. Anutu vo huk vu sir in bē deseggi mehōnon hir gagek. Gesa halë alam ngahisekë sën denevong ving Yesu lo anoj. Sir sën denenër Yesu yi gagek tato, gedenenër Anutu yi gagek rangah, lob alam nij paya deketöv kwaj bedenediik lo. Su denedudeķ vu reggu bemën nipaya, ma denedudeķ vu

kenu rē. Gesu denebē yi kanaan raḡ dabaj ma raḡ nemaj rē. Lob vesaj loḡ yah bedetu alam-los-bengōj, belosho Kerisi denegin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yik buk muginsēn sēn alam dekedī jaḡ vu bedub lo sēnē. Rēḡ alam diiksēn vahi pin su rēḡ dekedī jaḡ nah doḡ buk sēnē rē, ḡaḡ yō rēḡ degēp rot, beta 1,000 saga govek na rē. ⁶ Alam sēn dekedī jaḡ nah doḡ buk muginsēn agi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiksēn sēn natu luu lo niwēek su yoh vu bē dahun sir rē. ḡaḡ rēḡ denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneko-seriveng lo. Lob rēḡ denatu alam-los-bengōj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sēnē.

Satan Kepē Ya

⁷ Ta 1,000 sēnē govek na, loḡ mēm degeḡo Satan bēr in karabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sēn denedo dob nenga ketu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rēḡ ngupin sir in na degevang begō, lob sir ngahisekē rot nebē sēn raggēr loo nenga. ⁹ Bededoḡ na nyēḡ pin medeketumin Anutu-yi-alam doḡ nyēḡ sēn denedo loḡ lo. Yik nyēḡ bōp sēn Anutu ahē neving pangsēn lo. Rēḡ mu nengwah rēḡ duk nam vu yaḡek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rēḡ getē yi duk na ngaggee bōpata sēn nengwah nikerus ggēp netum raḡ gelōng salpa* lo. Reggu bemēn nipaya luho mehō-nenēr-ḡagek-kuungsēn-rangah denedo loḡ sēnē vorot, om lōōho rēḡ degeḡo vanē buk gerangah degwata los degwata gesu rēḡ desewah rē.

Buk-gagek-yi Tōḡ Yam

¹¹ Log sa halē sēa-los-arē veroo bōp ti nedo, bemehōti nedo raḡ. Gedob los yaḡek veya meya in yi, genyēḡ meris. ¹² Gesa halē alam-diiksēn denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḡ sēa-los-arē saḡi mala. Gemehō sēn raḡ nedo sēa lo vung medetēḡin ḡapiya la. Detēḡin ḡapiya mala-tumsēn-yi, gedetēḡin ḡapiya sēn neseggi alam-diiksēn raḡ lo la ving. Nelē ngaa pin sēn mehōnon denevang lob denekevu loḡ ya ḡapiya agi beneseggi sir raḡ yoh vu. ¹³ Log alam sēn denediik medeneggēp luḡ loo lo, galam sēn denediik medeneggēp loḡ dob ḡebinē lo, losho alam-diiksēn pin deyom, bemehō sēn nengo gagek lo seggi sir ti ti lok yah ngaa sēn denevang wirek lo. ¹⁴ Lob tē alam malaj-masēn-yi los alam sēn denedo loḡ Nyēḡ Nipaya lo luḡ ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ lo. Ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ agi, og yik diiksēn sēn netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sēn su arēj neggēp loḡ ḡapiya mala-tumsēn-yi agi rē lo, og tē sir pin luḡ ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ lo ving.

21

Yagek Los Dob Mewis

¹ Log sa halē yagek los dob mewis neggēp. Yagek muginsēn los dob muginsēn mala maya verōḡ yi. Geloo su neggēp ggōkin rē. ² Gesa halē nyēḡ bōp vabuung sēnē, og yik Yerusalem mewis. Sa halē nedo ving Anutu, lob vuu yaḡek beluḡ yam los vunek vunek nivesa nebē sēn avēh nevunek vu yi raḡ vunek vunek nivesa in jaḡ regga. ³ Log sa hangō aye bōpata ti tahi yam ggēp sēa-los-arē bē, “Ham gwengō rē! Gwēbeng Anutu yi dub-vabuung-bōp nedo ving mehōnon! Log Anutu rēḡ medo geving sir bedenatu yi alam. Yōnon, Anutu yō rēḡ medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rēḡ jevu sir pin malaj bēl na. Galam su rēḡ denadiik ḡōkin rē, gesu rēḡ ayoḡ maggin ḡōkin rē, gesu rēḡ dengū medengis sir ḡōkin rē, genavij su rēḡ gesang nah rē. ḡaḡ ngaa wirek hen pin maya verōḡ yi.”

⁵ Lob mehō sēn raḡ nedo sēa-los-arē lo nēr bē, “Ham gwengō rē! Sēḡ gevang ngaa pin natu mewis jaḡ yik pehiko sēnē!” Log nēr vu sa bē, “Kwevu gagek sēnē, in gagek sēnē og yōnon rot, beyoh vu bē alam degevang geving rot.” ⁶ Log nēr vu sa ggōkin bē, “Ngaa pin sēnē tōḡ yam ggovek ya! Sengō ti hevong bengaa pin anon raḡ vu muginsēn, log saḡ semu ngaa pin vu tamsēn saḡi beggovek ya. Setu ngaa pin degwasekē los yusekē. Nabē mehōti ayo bev in bēl, og sēḡ gevang bēl veyē mala-tumsēn-yi benanum nyēmasēn. ⁷ Mehōti sēn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rēḡ geko ngaa sēn senēr wirek bē rēḡ geko lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ ḡaḡ alam sēn denegōng medeneggērin sir yah lo, galam sēn deneruu demij vu Anutu lo, galam sēn denesepa loḡ ngaa nipaya verōḡ yi medeneko raḡ lo, galam sēn denesis mehōnon medenediik lo, galam sēn denevang baggēb lo, galam sēn denevang parahek lo, galam sēn denedudeḡ vu ḡeriing lo, galam pin sēn denenēr gagek kuungsēn los denelah gagek vun lo, og sir pin rēḡ dedoḡ na ngaggee bōpata sēn nengwah nivanē medo netum raḡ gelōng salpa* lo. Yik diiksēn netu luu lo sēnē.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deko ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu loḡ gabum nemadvahi-bevidek-luu in bē dekevoḡ mehōnon jaḡ lo ti yam vengwēng vu sa benēr bē, “Genam rēḡ sēḡ tato avēh sēn Sipsip Nalu rēḡ geko natu venē lo vu hong.” ¹⁰ Log angēr ḡo sa kenug meya ḡedu bōp adingsekē ti, betato nyēḡ bōp vabuung Yerusalem sēnē vu sa.

Nedo ving Anutu, lob vuu yagek geluḵ yam. ¹¹ Anutu nikapiik jēh niwēēk raḵ nyēg böp sēnē. Nikapiik yō agga ti nebē gelōng sēn denebago raḵ monē böp lo. Kēl Nebē gelōng malangeri jaspā, gemala rangah rot nebē garas. ¹² Log ḵatum og vaha adingsekē rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggēp loḵ, bangēr nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arēj ti ti neggēp raḵ veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi lōō neggēp loḵ ḵatum nenga sēn neya los hes mala neverup lo, gelōō neggēp ya los sēn ayōōng neyam lo. Gelōō neggēp ya los sēn sang neverup lo, gelōō neggēp ya los sēn hes mala nemasuseḵ ya. ¹⁴ Nyēg böp sēnē yi ḵatum ahē degwa, og gelōng sēn bo niwēēk vu lo nemadluho-bevidek-luu neggēp loḵ, lob Sipsip Nalu yi sinarē nyēdahis nemadluho-bevidek-luu sēn lo arēj raḵ neggēp gelōng sēnē.

¹⁵ Log angēr sēn vengwēng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bē tahōō nyēg böp sēnē los yi veluung avi geyi ḵatum jak. ¹⁶ Nyēg böp sēnē yi ḵatum nenga vahi vahi pin neggēp ti, nyē los kweben neggēp ti. Angēr tahōō nyēg böp sēnē nenga telēsen raḵ yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyēg böp nenga vahi vahi pin ading nebē sēnē, gerak raḵ yi bepin neggēp ti. ¹⁷ Log tahōō ḵatum ving, rēk adingsekē berak ya vavunē rot yoh vu 66 mita. Yīk angēr tahōō ḵatum nebē sēn yīk hil netahōō lo. ¹⁸ Anutu semu ḵatum sēnē raḵ gelōng malangeri jaspā. Log semu nyēg böp sēnē raḵ goor yō meris bemedo netum nebē garas. ¹⁹ Anutu vuneḵ vu nyēg böp yi ḵatum ahē degwa raḵ gelōng malangeri aggagga sēn yi monē böpata lo.

Gelōng jaspā nedo ya ahē degwa muḡin.

Log gelōng lapis lasuli sēn niraru lo netu luu.

Log gelōng aget sēn niraru nebē lo netu lōō.

Log gelōng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gelōng sardoniks sēn kōk los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gegelōng kōk konelian netu videk ti.

Gegelōng krisolit sēn nisangsang lo netu videk luu.

Log gelōng nimewis ngwē sēn beril lo netu videk lōō.

Log gelōng nisangsang ngwē sēn topas netu videk lubeluu.

Log gelōng nimewis ngwē sēn krisopres netu nemadluho.

Log gelōng niraru ngwē sēn hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gelōng sekwahekk agga ngwē sēn mala saḡap medenenēr arē nebē ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sēn lo raḵ kumḵum veroo (perl) sēn yi monē böp lo nemadluho-bevidek-luu. Deḵo kumḵum böp böp medesemu reping pin raḵ, gedesemu aggata pin vu nyēg saga raḵ goor yō meris bemala rangah rot nebē garas. ²² Log sa su halē dub-vabuung nedo loḵ nyēg böp sēnē rē. Gak Mehōböpp Anutu, mehō los niwēēk, luho Sipsip Nalu, yīk detu nyēg böp sēnē yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyēg saga su rēk dejak vu in hes los kwev nabē natum vu sir rē. Gak Anutu nikapiik netum raḵ nyēg saga, geSipsip Nalu tu nyēg sēnē yi ram. ²⁴ Om alam pin rēk dena jak nyēg böp sēnē yi rangah. Galam-los-bengōj vu dob rēk dengupin hir kupeḵ nivesa vesa medegeḵo mededok na. ²⁵ Su rēk debēhii ḵatum yi veluung avi rangah rē, gesu rēk nabuk dok dok nyēg sēnē rē. ²⁶ Alam pin rēk dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupeḵ malangeri mededok na nyēg sēnē. ²⁷ Gak ngaa ningōhek, gemehōnon sēn denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehōnon sēn denenēr gagek kuungsēn lo, og su rēk dedok na nyēg sēnē rē. Gak alam sēn arēj neggēp loḵ Sipsip Nalu yi ḵapiya-mala-tumsēn-yi bē demedo malaj-tumsēn degwata lo mu mēm sēn rēk dedok na.

22

Bēl Los Kele Mala-tumsēn-yi

¹ Log angēr sēnē tato bēl böp mala-tumsēn-yi vu sa, lob sa halē gemala rangah nebē garas. Bēl sēnē nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē benevaar meneya, ² beneyoh nyēg böp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsēn-yi denare loḵ bēl sēnē nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj raḵ kwev. Lob kele sēnē ris, og deyh vu bē degevang bemehōnon nijraksēn nijvesa jak.

³ Log gagek maggin-yi sēn Anutu nēr raḵ mehōnon vu muḡinsēn lo, og ggovek ya. Gak su rēk medo nah gökin rē. Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē rēk medo dok nyēg böp sēnē. Log Anutu yi hur lo rēk degeko yi jak. ⁴ Log mēm rēk degelē mala. Log arē rēk jak gēp dabaj. ⁵ Su rēk buk dok nah gökin rē. Log ram hen huk sēn netum lo, los hes hen huk sēn netum lo maya. Gak Mehōböpp Anutu rēk gevong rangah vu sir. Lob rēk denatu alam-los-bengōj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rēk Duk Nom Pevis

⁶ Log angēr nēr vu sa bē, “Gāgek pin sēnē og yōnon rot, beyoh vu bē alam pin degevang geving yi rot. Mehōbōp Anutu sēn nevang yi Anon Vabuung vu alam-denenēr-gāgek-rangahsēn in bē denanēr yi gāgek rangah lo, vong yi angēr yam in bē nanēr ngāa pin sēn rēk anon jaḵ pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nēr bē, ‘Ham gwengo rē! Sēḵ natōḵ nōḵ vu ham pevis.’ Mehōti sēn nesepa loḵ Anutu yi gāgek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya agi-yiḵ ngāa sēn rēḵ anon jaḵ vu tamusēn lo-og mehō sēnē kwa vesa!’

⁸ Log sa Jon, sa hango gāgek sēnē, gesa halē ngāa pin sēnē. Sa hango los halē ggovek, log sa petev menahēp loḵ angēr sēn tato ngāa pin vu sa agi mala, gesa bē gaḵo yi jaḵ. ⁹ Loḵ pevis menēr vu sa bē, “Su gwewong nabē sēnē! In sa hur ti yiḵ nebē hong ving arim lo sēn sir alam-denenēr-gāgek-rangahsēn lo. Geyiḵ hur mu sa nebē alam sēn denesepa loḵ ḵapiya agi yi gāgek lo. Gaḵ yiḵ gweko Anutu yō timu jaḵ.”

¹⁰ Lob nēr vu sa ving bē, “Anutu yi gāgek sēn neggēp loḵ ḵapiya agi, og su gegulin, in buk sēn Anutu bē gevang ngāa pin agi dus raḵ ggovek ya. ¹¹ Om mehō sēn nesepa loḵ ngāa nipaya lo, og yō medo gevang yi ngāa nipaya nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngāa ningōhek lo, og yō medo gevang yi ngāa ningōhek nabē saga rot. Log mehō sēn nesepa loḵ ngāa nivesa lo, og yō medo gevang yi ngāa nivesa nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngāa nirōp lo, og yō medo gevang yi ngāa nirōp nabē saga rot.” ¹² Yesu nēr bē, “Ham gwengo rē! Sēḵ natōḵ nōḵ vu ham pevis. Lob sēḵ gaḵo nyēvewen menōḵ vu mehōnon pin, lob sebo dok nah vu sir ti ti noh vu ngāa pin sēn denevang lo. ¹³ Sengo ti hevong bengāa pin anon raḵ vu muginsēn, log sēḵ semu ngāa pin menivesa jaḵ vu tamusēn. Sa mehō muginsēn los tamusēn. Setu ngāa pin degwasekē los yusekē. ¹⁴ Alam sēn deneripek hir tob bemewis nerak lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bē rēḵ dega kele mala-tumsēn-yi anon. Gedeyoh vu bē rēḵ dedok na ḵatum nyēḡ bōp saga avi mena dedok na. ¹⁵ Gaḵ alam sēn nij paya verōḵ yi nebē anōō lo, los mehōnon sēn denevang parahek lo, galam sēn denevang baggēb lo, galam sēn denesis mehōnon medenediḵ lo, galam sēn denejom raḵ vu ḵering lo, galam pin sēn ahēj neving gāgek kuungsēn medenenēr lo, og rēḵ nah demedo nenga in Anutu yi nyēḡ bōp sēnē.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angēr yōḵ vu ham in bē nanēr gāgek sēnē vu ham sēn sa alam ham lo. Yiḵ sa sēnē sēn Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sēnē sēn Betuheng Majelēē.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venē denēr bē, “Genam!” Lob mehōti bē gengo gāgek sēnē, og nanēr nabē, “Genam!” Log nabē mehōti ayo bev in bēl, og nam, in mehōti bē nanum, og yoh vu bē nam nanum bēl-mala-tumsēn-yi nyēmasēn.

¹⁸ Log sa bē nanēr gāgek niwēēk ata vu alam pin sēn denengo gāgek loḵ ḵapiya agi, raḵ ngāa sēn rēḵ berup vu tamusēn lo nabē: Bē mehōti gelu gāgek ngwē dok na gāgek sēnē, og Anutu rēḵ ngupin ngāa maggin pin sēn nēr meneggēp loḵ ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabē mehōti gelov gāgek la bēn in gāgek sēn raḵ ngāa tamusēn-yi meneggēp loḵ ḵapiya agi, og Anutu rēḵ gelov yi bēn gesu rēḵ ga kele mala-tumsēn-yi sēnē anon rē. Gesu rēḵ dok na nyēḡ vabuung bōp sēn sa netateḵin meneggēp loḵ ḵapiya agi rē.

²⁰ Mehō sēn nēr ngāa pin bē rēḵ anon jaḵ agi nēr bē, “Sēḵ nom pevis yōnon rot!” Ēē, oga! Mehōbōp Yesu, genam!

²¹ Mehōbōp Yesu yi semusemu nōḵ gēp geving ham pin. Yōnon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gëlöng veroó ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneço-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneço takës lo paya, in derak ni bê denetetuhin sir gedeneggodek hir monë vahi sevök, gaş su deneço takës niröp rê.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gaş su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rê.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk loş 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggirin rak Babulon loş Nebë Pesepsën 14:8 lo bê yik maş nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bê peggirin rak mehönön pin sën nij nelëlin Kerisi Iosho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bê Yesu nevang bememö nipaya to deneya in mehönön, lob kwaj nevo bê maş memö nipaya hir ggev Belsebul nelok vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om maş memö deneggönengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ¼o sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In loş buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneço rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa loş Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bê Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedi rak yah vu bedub lo behil nesewah loş genehalë Soda. Alam Yuda denenër bê su degevong huk doş Buk-sewahsën-yi. Log deneço buk mewis rak loş siks krök sheuksën beneya rot beyah neto siks krök sheuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nerak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bê degevong huk doş siks krök sheuksën rê, in sakaş detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehö sën denegin lo bê Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yönön rê gaş Davit diik yö wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lok yah ti medenenër bê naluj. Om nabë hil pekwë doş hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehö- los-bengö ti sën Anutu ggooin rak beloş yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehö-los-bengö niwëék ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bê hir mehö-los-bengö sogek gedeneço arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debaço ngaa vu alam Yuda, og denebaço rak yö hir monë vu sir. Galam Yuda yö hir monë neggëp ving, rëk mu yö agga ngwë. Om nabë mehöti kwa nevo bê getung monë seriveng vu Anutu, og su rëk getung alam Rom hir monë natu seriveng rê. Gaş getung alam Yuda yö hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bê alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rê. Om sën alam la denedo loş dub-vabuung-böp, in nabë mehöti kwa bo nabë getung seriveng rëk ¼ol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë doş nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na mul

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik deşol alam Rom hir mehö-los-bengö Tiberias arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggag-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gägek sënë vu sir rak keke pik, in yö nare bej beyö derak ngaa saga ni nivesa. Rëk he pekwë gägek sënë manër rak yom **go** in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe ¼evu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebë saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelë na rah navi

gwerah navimin Gwelë na rah navi

Herot Nabë gwelë ggev sën Herot, og rëk kwam kwam nabë ti tena. In Herot lubeluu. Ngwë muginsën sën denenër yi bê Herot Böp, sën sis hurmahan vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebë sën gägek neggëp loş Mt 2:19 lo. Log tum nalu arë nebë Herot Antipas, lob yi sënë sën ketöv Mehö-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arë nebë Herot Agripa I. Sën tung Pita loş ya karabus loş mëm bebën yom lov ahë mediik lo. Gägek rak sënë meneggëp loş Sn 12. Log Herot ti sën, Herot Böp tava bedenenër bê Herot Agripa 2 lo, ¼o avëhnö Bernisi sën luho amaj timu lo netu venë. Log avëhnö ngwë Drusila beraş vu kiap

Peliks sën Rom ti lo. Yik Agripa sënë sën luho venë yam medo denengo Paulus genevong yi gagek gëp Sisarea lo. Gwelë dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwë. Su Jon sën kevu Yesu bengö lo rë, gesu Jon sën mehö neripek alam lo rë.

kap Yesu peggirin gagek sënë menër rak bë nanum dok kap. Rëk mu sënëk nenër rak ngaa nisangsën sën rëk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nër rak kap sënë, genër rak bël-ripeksën ving menegëp lo. Mk 10:38 ving, og bël-ripeksën saga, yik peggirin rak sën bare jak kelepeko menadiik lo. Lo. Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nër kap ggökin, rëk he kevu niröp lo. saga bë 'maggin'.

kelepeko Nabë mehöti nadiik jak kelepeko og ngaa nimumsën böpata rot. Om alam sën denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bë deketöv kwaj ma, degelu sir jak keke medenadiik, rëk mu denesis rak ya kelepeko in bë hir alam nij namum böpata. Denevong in bë alam sën nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rëk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kelepeko nebë alam nij paya saga, gesu deggönengin rë. Log Yesu nër bë alam desepa dok yi medekerë maggin jak buk, rëk peggirin rak kelepeko. Gwelë dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sën denenër arë nebë Mesia lo bë rëk nam. Log denenër arë sënë lo. Grik ayej bë Kerisi. Arë sënë degwa nebë: Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geke hil nah vu yi. Om nabë gwelë Yesu arë ngwë sën Kerisi agi, og yik degwa nebë sënë.

Levi Alam sën denenër sir bë alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bë dedok vu alam-deneke-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rëk mëm yik alam Levi sën depum rak Levi yi mewis ti sën Aaron lo mu sën yö denetu alam-deneke-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sën Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lo. buk sën deneyoh nyëg-yu-meris medeneya lo. Denenër nos sënë arë nebë mana, gedegwa nebë 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rëk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebë paya ti.

mehö-nek-o-takës Gwelë nah sën he kevu gagek rak alam-deneke-takës menegëp nyë lo.

mul Matai lu Markus denenër bë Yudas mul Yesu in bë tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sënë su gagek nipaya rë, gagek yik alam Yuda yö hir aggata nebë sënë. Yuda maluh su denejom nemaj nebë sën hil gwëbeng-ë rë, gagek yik denemul hir alam bengij in bë tato nabë ahëj neving sir. Rëk mu Yudas og vong paya in peggirin ngaa nivesa sënagi yah tu nipaya in mul Yesu in bë tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sënë yik marasin nimengëes ti beyi monë böp. Denum los wain in bë navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepeko rëk su num rë. Log denerikin rak hir heljeng ving in bë su nivë na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëk he pekwë niröp lo. hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menarək ni.

nerah Gwelë na rah navi

nikegwi Alam Yuda denekepain ngaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi keke ti nikegwi medenejegwi rak kepasën. Denejegwi keke nikegwi sënë rak hir kapiya, geveluung avi lu ngaa ngahisekë, lob denetung yö hir kanan agga ti ti rak. Om nabë mehö ngwë keke keke nikegwi gegelë yi kapiya, ma, dok na yi beggang ayo, og ala rëk jak ni in keke nikegwi puvin gëkanak vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rë.

oliv Oliv yik keke ti denegga anon gedenepip meru menare in denevesi nos rak yoh vu buk gedenetetuk rak nos medenegegga ving. Log denetök lo. hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëk nenyëm nebë dölung.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva lo. vu nyëmuğinsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik lo. mëm na demedo dok nyëg saga in lob degegin buk sën Anutu gengo gagek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda vu ti sën detu alam horek yi. Deneggöneng in ngaa pin sën neving benij ngöhek nerak lo. Sir alam ggev bedenesepa lo. alam hib hir horek pin medeneplik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëk hil su rëk malah nama na verök yi rë, gagek hil rëk bare na Anutu mala beseggi hil gagek bebo nyë vewen dok nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepe lo. alam hib wirek hen hir horek pin sën yö denesepa lo. lo rë.

pik Kele pik sënë yik nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh keke sënë lo. hir huk lu ngaa, in nengën nivesa.

praginsěj Praginsěj og kele ti niķegwi beyi monē böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwavek doķ dub-vabuung-böp lu ngaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nēr bē: Nabē avēh ti geķo nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-lōō jak, og degerah navi. Lob horek niwēēk besu deyhoh vu bē dekeyēh rē, om nabē buk saga baleķ Buk-sewahsēn-yi ti, og yīķ denerah loķ, gesu denegōneng rē. Om sēn loķ Jn 7:22 Yesu nēr yah vu sir in sēn ahēj sengēn vu yi bē keyēh Buk-sewahsēn-yi in sēn nevonģ mehōti benivesa raķ loķ lo, rēķ yīķ sir ving. Denejom horek wirek hen sēnē ahon medenekeyēh Buk-sewahsēn-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medenegin dub-vabuung-böp. La og alam-deneķo-seriveng, log ti og tu alam-deneķo-seriveng hir yuseķē. Denepiik vu horek pin sēn Anutu vo vu Moses wirek lo medesepa loķ. Rēķ su denevonģ ving bē angēr los ngaahur lu ngaa denedo rē, gedenenēr bē hil nadiik bemalad nemaya verōķ yi gāk hil kenud su ya denedo rē. Om sēn denelē Yesu paya gedeneģis begō vu yi in su nesepa loķ sir rē.

salpa Salpa og yīķ gelōng nisangsang ti. Yoh vu bē natum mega hil. Genatōķ vu gēp dob len la, gevu ķedu sēn netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereģgu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel soģek rē. In dekehe sir vēr in alam Yuda loķ Davit bu Rehoboam yi buk, log deķo alam-yu-ngwē la vu Asuria yam belosho desaroģin sir, rēķ yīķ denejom raķ vu Anutu soģek. Rēķ mēm su denegga raķ alam Yuda rē, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rē, gāk loģho alam Yuda denelē sir paya. Lob yō denejom raķ vu Anutu vu ķedu Gerisim ggēp yō hir dob.

Silvanus Silvanus arē ngwē nebē Silas sēn hil nehalē loķ Sinarē Hir Huk bē nelōķ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medenegin alam Yuda, lob alam Yuda denetē takēs vu sir. Lob alam Rom denenēr hir mehō-los-bengō loķ ayej bē Sisar.

takēs Gwelē doķ sēn he ķevu gaģek raķ alam-deneķo-takēs menegģēp nyē.

Teopilus Lukas ķevu Yesu bengō ya vu mehōti arē nebē Teopilus lob ķevu Sinarē Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yīķ yi dokta-niraksēn-yi ti, rēķ neķo loķ nyēģ in bē nanēr Yesu bengō rangah geving. Om nabē gwelē doķ Sinarē Hir Huk og neķevu ngwē nebē 'sir' log neķevu ngwē nebē 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rē.

Tiberias Tiberias og yīķ ngagģee böp Galilea arē ti, gare ngwē nebē Genesaret. Log nyēģ ti arē nebē Tiberias ving. Yō nedo ngagģee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetōō wain loķ ya memēķ navi, log deneduu avi niwēēķ menedo. Lob buk sēn denetōō loķ ya nyēdahis lo, og yīķ wain ahē yes, rēķ mēm yō medo nesol memēķ navi bemēm niwēēķ nerak. Om nabē denatōō wain mewis doķ na memēķ navi muģeng, og ahē seķē raķ om rēķ nakweek lob wain keseģ meģeto mena.

wēl Wēl sēnē og denepip kele oliv anon bedeneķo meru, lob denevesi hir nos raķ, gedenerikin raķ navij, gedenetōō loķ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yīķ nos mahen ti nebē padi.

yiist Yiist og yīķ ngaa mahen teķa rēķ denetee los parawa, lob nekōd parawa menerig, lob mēm denevesi brēt raķ.